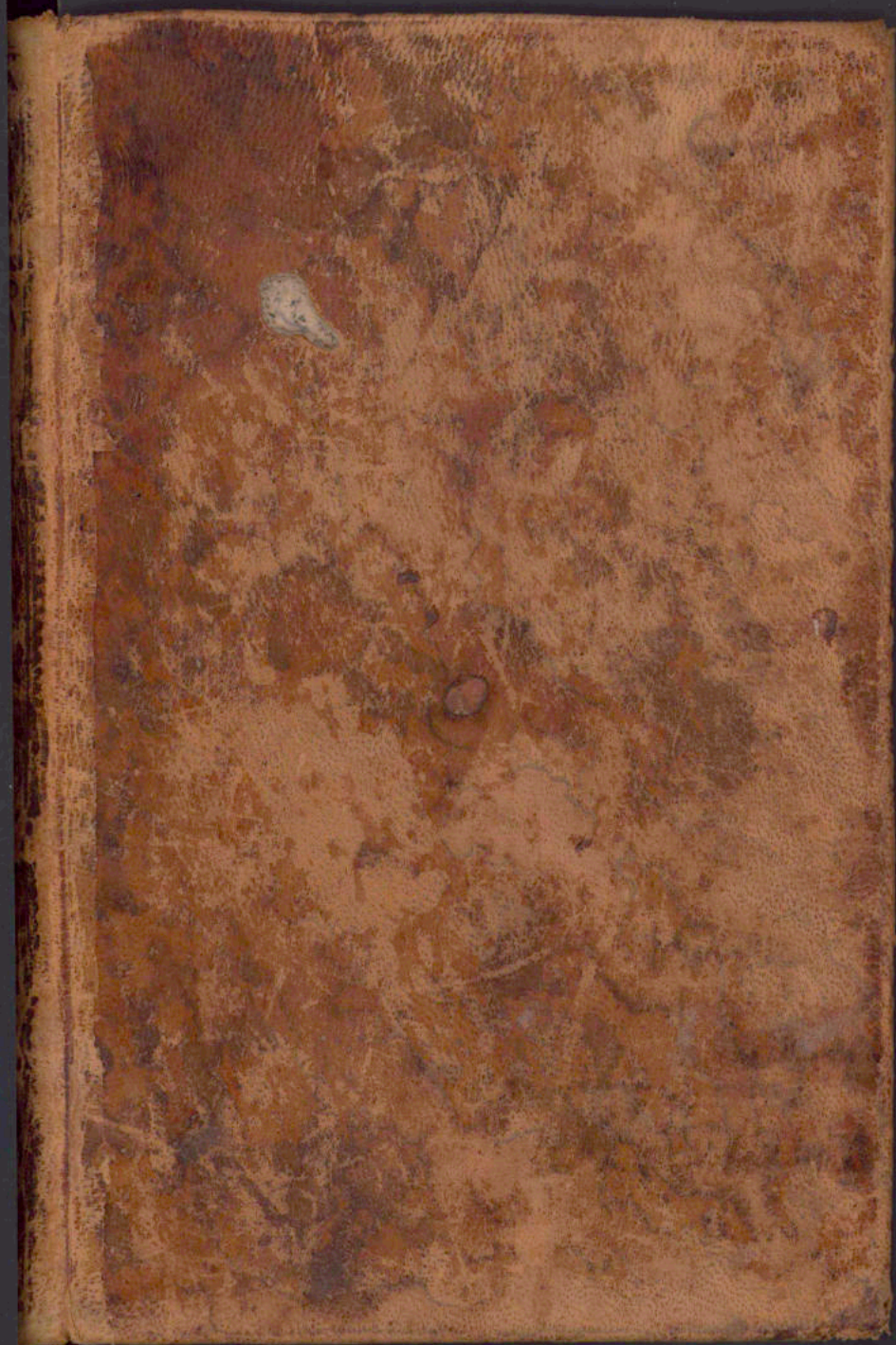
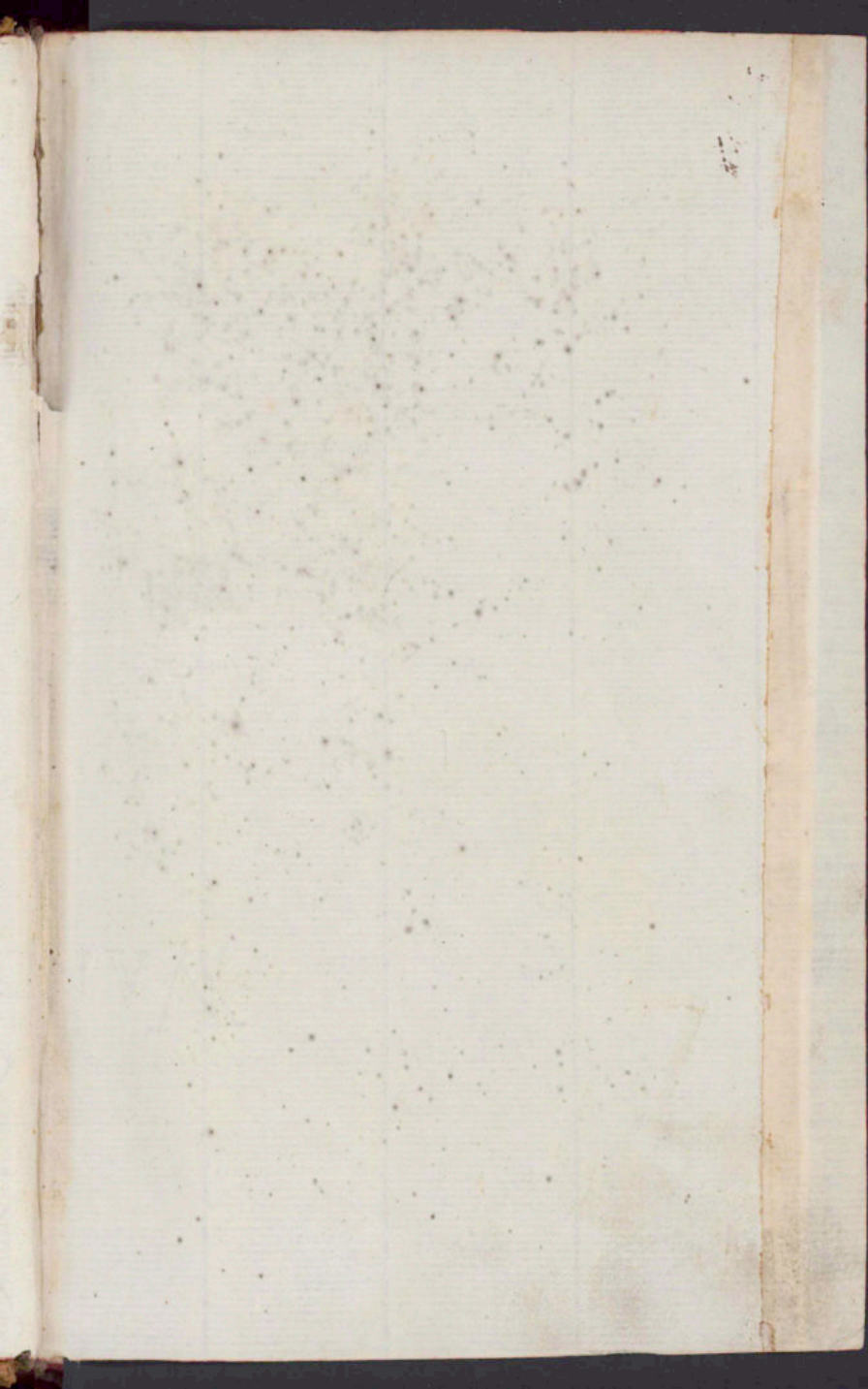

$\frac{13}{4}$

DYKCYONARZYK GEOGRAFICZNY,

CZYLI
OPISANIE

KROLESTW, PROWINCYI, MIAST, BISKUPSTW, XIĘSTW
HRABSTW, MARGRABSTW, PORTOW, FORTEC
y innych miejsc znaczniejszych w czterech częściach świata.

Z WYRAZENIEM

*W którym Królestwie, Prowincyi, Krainie jakie się miejsce
znayduie, do którego Państwa należy, nad którą rzeką,
odnogą, górą lub morzem iest położone, odległości iego w mi-
lach Francuzkich, co do miejsc obcych, a w Polskich co do
krai naszego od miejsc w pobliżkości główniejszych, z ich
długością i szerokością Geograficzną podług Mapp nayle-
pszych, nieopuszczając nic, coby o jakim miejscu pamiętniejsze-
go wiedzieć byto można.*

PO ANGIELSKU NAPISANY

PRZEZ

PANA ECHARDA,

*Z trzynastej Edycyi Angielskiej na Francuzki język przeło-
żony, powiększony i poprawiony przez X. VOSGIEN.*

*Nakoniec z osmey Francuzkiej Edycyi w Polskim wydany języku,
z dodatkiem zażylych odmian, i umieszczeniem wielu Miast i Prowin-
cyi Polskich.*

Tom III.

W WARSZAWIE

w Drukarni PIOTRA DUFOUR Drukarza J. K. Mci.

M. DCC. LXXXIII.

Pracowski

1783

179

343598

908

DYKCYONARZYK GEOGRAFICZNY.

S

SAADACH, *Saada*, M. Azji obronne i ludne, w Arabii szczytliwej. Tu wyprawiają przednie skóry kozłowe. Leży o m. 120. od Sanay dl. 48. 10. sz. 17. 15.

SAAL, Cyrkul Saaleński, powiat Xstwa Magdeburgskiego. Leży nad rz. Saalą bardziey wgórney, niż w dolney Saxonii. Hala Saska jest w nim M. S.

SAALBURG, m. w Saxonii wyż. i pow. nad Saalą na górze, nal. do młodszey linii Hr. Reufen.

SAAR-BOKENHEIM, albo **BOKENON**, m. w Hr. Sarwerdeńskim, o milę od Sarwerden, należy do Francyi.

SAARSTAEDE, m. w Bisk. Hildesheimskim, o m. 2 na pośn. ku z. od Hildesheimu.

SABA, m. Perskie w Prow. Irak Agemi, na trakcie z Sultanii do Komu, leży w równinie wiel. dl. 83. sz. 34. 56.

SABA, wysępka Amer. jedna z Antylskich, 4 albo 5 m. okręgu mająca, jest żyzna i wesoła. Mieszka na niej kilka familii Hollen, z wyspy S. Eustachiusza, które się bawią robotą pończoch baweluianych. dl. 314. sz. 17. 35.

SABAKZAR, m. Mosk. w Krol. Kazanu, na pośd. Wolgii wyspy Mokryczy.

SABAUDIA, lub **SAWOVA**, *Savoie*, Xstwo w Europ. udzielne między Fr. i Włochami, gran. na pośn. ziez. Genewęńskim, które ie oddziela od Szwajcar, na w. góry Alpes rozgraniczają ie od Piemontu i Walezyi, na z. oblewa rz. Rodan. Mocą traktatu r. 1601. bieg Rodanu i brzegi ograniczające Sabaudyą należały do Fr. ale przez traktat r. 1760. śrzodek biegu tej rz. czyni oddział tych dwóch Państw, na pośd. gran. z Delfinatem i częścią Piemontu. Wzdłuż ma na m. 33. wśzerz naywięcey 27. Dzieli się na Sabaudyą właściwą, pow. Genewęński, Szablański, Tarentezki, Morienne, Bugey i Faufligny. Kray jest górzysty, nieplodny i trudny do uprawy, wygodny iednak do łowu. Mieszkańcy są prości, ludscy i poczciwi. Obyczaje mają Niem. mowę Fr. Chambersy jest M. S. Xżę Sabaudyi posiada nadto Piemont, Sardynią &c. Niemcy poczytuia go za swoy kray lenny i w Cyr. go Renu wyż. mieszczą, lubo Xżę Sabaudyi, odłączył się od Rzeży Nie-

Aij

mieckiey i swych Deputatow doniey, wzywanych nawet, nieźle.

SABBABURG, zamek Xzę-ey w Haffyi niż. na wyfokiey górze. Służy Xzędowi do polowania.

SABIA, Krol. w Kafireryi wŃchod. Krol iego zowie Ńię *Sedan-da*. Leży na poŃd. Sofali, na w. Maniki.

SABEL, albo **SEBEL**, m. w Kurlandyi, z zamkiem nad rz. Windawą na w. Goldyni. dŃ. 45. Ńz. 57.

SABINIA, *Sabinia*, Prowin. WŃŃska w Ńtanie Papiezkim. Graniczny na poŃn. z Umbryą, na poŃd. z Kampanią RzymŃką, na w. z Abruzzią, na z. z Patrimonium. Ma m. 9 dŃug. i tyleż prawie Ńzer. JeŃt bardzo żyzna, obŃituje w oliwę i wino. *Magliano*, jeŃt w niej M.S. i Rezydencya BiŃk. MieŃzkaŃcy tey Prow. Ńą boiaźliwi, i zatopieni w roŃkoŃzacz, przeto wolą Ńpokoyne życie, niź wojenne rzemieŃŃo.

SABINOW, ob. Szebeny.

SABIONCELLO, *Hyllis*, półwyŃep Dalmacyi w RzpŃtey RaguzañŃkiej, maiaćcy okolo m. 30. okręgu. Leży na poŃd. odnogi Narenta, a na poŃn. kanału, któryią oddziela od wyŃp. Kurfoli i Meledy.

SABIONETA, *Sabuloneta*, M. mocne i XŃtwo WŃo. na pograniczu XŃtwo Mantuy i Kremony. Ma zamek, naleŃży do domu AuŃtr. Leży o m. 5 na poŃn. od Parmy, 8 na w. od Kremony, 8 na poŃd. ku z. od Mantuy. dŃ. 27. 59. Ńz. 45. 2.

SABLANCEAUX, Opac. Fr. o m. 3 na poŃudnie. ku zachod. od *Saintes*. NaleŃży do AuguŃtyanow, i czyni 3500. liwr.

SABLANSKIE XŃtwo, ob. Chablais.

SABLE, *Sablolium*, dawne m. Fr. w pow. CenomañŃskim, z tyt. Margr. Leży nad rz. Sartrą na pograniczu Andegawii, o m. 10 na poŃn. ku w. od Andegawy, 11 na poŃd. ku z. od Mans, 54 na poŃd.

ku z. od ParyŃa. dŃ. 17. 15. Ńz. 47. 50.

SABLES D'OLONNE, ob. Olonne.

SABLESTAN, albo **SABLUSTAN**, *SableŃtania*, Prow. Azyat. w PerŃyi na gran. Indostanu. JeŃt to kray górzysty, obŃany wielą rzekami, Ńtrumykami, i ieŃziorami. BoŃŃt w nim jeŃt M.S.

SABU, albo **SABAO**, maŃe Krol. AuŃr. na złotym brzegu Gwinei. Graniczny na poŃn. z Krol. Akannis, na w. z Krol. Fantynow, na poŃd. z morzem. JeŃt bardzo żyzne, obŃituje w zboŃe i owoce. JeŃt w nim wiele m. z których Sabu jeŃt ŃtoŃ. Hollendrzy maia w tym Krol. Fortecę NaŃŃau. dŃ. 18. 30. Ńz. 5. 6.

SABUGAL, m. Portug. w Prow. Beira, z tyt. Hr. Leży nad rz. Coa, o m. 5 ku poŃd. od *de la Guarda*.

SACANIA, *Lazonia*, *Sakania*, nazwiŃŃko dane tey częŃci Morei, która jeŃt międy odnogami Lepancką, AngiyŃką, NapolŃską, międy XŃtwem Klarenckim, i Międy morzem Korynckim.

SACCAI, *Sakkaia*, *Saccaia*, M. Japoñskie bardzo obronne i iedno z nayŃlawnieyŃzych, na wyŃpie Niphon, z kilką zamkami dobrze uzbroionemi. Ma teŃ wiele pięknych koŃcioŃow i paŃacow, iuŃ w Ńamym mieŃcie, iuŃ za miaŃtem. Leży w mieyŃcu bardzo miŃym, nad morzem, o m. 5 od Ofakki, z iedney Ńrony ma górę, która mu Ńiuzy za twierdzę. dŃ. 153. Ńz. 34.

SACE, m. w Normandyi, o m. 2 ku poŃd. na w. od PontorŃon.

SACHSA, m. nad Hartzą w Saxonii wyŃ. w Hrab. KlettenberŃkim.

SACHOCIN, *Soncho-cinum*, m. powiatowe, w ziemi CiechanowŃkiej, dawne, uie maia ce nic znacznego, o m. 5 od NowegomiaŃta. Leży blisko Łydyni. W pow. tym wiele jeŃt osiadŃley ŃizŃachty. Ńtwo pŃaci kwar. zł. 648.

SACHSEN, ob. Saxonia.

SACHSENBERG, *Saxenberg*, m. w Hr. Waldeckim, o m. 5 od Korbachu ku pold.

SACHSENBURG, m. Karynthii wyż.

SACHSENHAGEN, *Saxenhagen*, m. z zamkiem w Hrab. Schawenburskim, w Westfalii, o m. 8 na półn. ku w. od Minden.

SACILE, *Sacilum*, *Sargla*, m. Wło. w Marchii Trewizańskiej, która jest częścią Państwa Weneckiego. To m. dla rokosznego położenia, nazywa się *Ogrodem Rzepliny Weneckiej*.

SACZKOWICE, Krol. w Brzeskim Litt. plac. kwar. zł. 50. Jest w pow. Pińskim.

SADECZ Nowy, *Sandecia*, dosyć znaczne M. w Woj. Krakow. murami opasane, z zamkiem, ozdobione Kollegiatą, klasztorem Franciszkanów, i Norbertanów, którzy tu mają Opac. tudzież kolegium Piarskim. Przedtem było mocne i obronne, ale od Szwedów zostało zruynowane. Leży między rz. z jednej strony Dunajcem, z drugiej Kamienicą, które wylewy tam szkodliwe bywają. Na przedmieściach wiele szlachty osiadło. Było Powiatowe i Grodowe z Kasztelanją, teraz pod pan. Austr. w Cyr. Wiślickim, jest stol. Dystryktu swego, o milę od niego, jest

SADECZ stary, dosyć porządne m. drewniane, kilką kościołami przyozdobione, oboliwie wspinała Farą, i bogatym niegdyś klasztorem Franciszkanek, fund. od S. Kunegundy Krolowy, z nadaniem 100 wsi, które tu ciałem leży, iey także cud dotąd widzieć się tu daie, że rzeczka pod górę płynie dla wygody miasta. Panny te są zniszczone r. 1782. Jest tu także szpital dobrze opatrzone, dla podupadłych mieszczan. Ma przedmieście na ćwierć mili rozległe. Leży między dwiema rz. Dunajcem i

Popradem, która blisko tego m. w Dunaiec wpada. Obywatele mimo swych przywilejów, zostawali podlegli rządowi Franciszkanek. Leży o m. 10 na pold. ku w. od Krakowa, 5 na półn. od Podoleńca, 6 od Tarnowa, tyleż od Biecha.

SADKI, m. w pow. Nakielskim pod pan. Pruskim, przedtem ftwo. Leży blisko Noteci.

SADLETZ, w Czechach w Cyr. Czaławskim na w. Kutenbergi. Jest to klasztor Cyfierski, przy którym jest kościół nayszykniojszy w całych Czechach. Na cmentarzu jego mnostwo ludzi grześć się każe, gdyż tam nawieziono ziemi z kraju Kanaan.

SADO, ob. Sando.

SADOWO, m. w Xstwie Zmudzkiem nad rz. o m. 2 od Radziwiłzkow.

SADRAS, Osada Hollender. na brzegu Koromandelu, o m. 12 ku pold. od Madras.

SAEULGEN, ob. Sulgen.

SAFIA, albo *Affi*, *Safia*, M. Affr. znaczne w Krol. Marokańskim w Prow. Duguela, z zamkiem. To M. Portugal. długo trzymali, ale ie w r. 1641. opuścili. Jest bardzo handlowne, położone w kraju żyznym, otoczone pagórkami, które bronią miasto. dl. 9.40. sz. 32.

SAGAN, piękne M. w Szląsku, stol. Xstwa tegoż im. z zamkiem. Krol. Pruski był tu od Moskalow zbity 1759. Leży nad rz. Bober i Kweisą, o m. 27 na półn. ku z. od Wrocławia, 40 na półn. ku w. od Pragi, dl. 33. 12. sz. 51. 35. Xstwo styka się z dolną Łucacją.

SAGONE, m. zburzone, w części zachod. wyspy Korsyki, z Bisk. należącym do Metropolii Pizańskiej, który ma swoje rezydencyą, o m. 8 na pold. ku w. w m. zwanym *Vico*.

SAGRES, *Sacrum Promontorium*, M. mocne Portugal. w Al.

gabryi z portem i twierdzą, którą utrzymuje liczny Garnizon. Założone jest od Infanta Don Henryka syna Jana I. Krola, na początku 15 wieku. Leży o półtóry mili od Przylądka S. Wincentego, o m. 5 ku pold. od Lizbony. dl. 9. 2. sz. 36. 40.

SAGUEAY, *Saguenea*, Prowin. Amer. poln. nad rz. S. Wawrzyńca. Graniczy z Kilistynami, z Eskimami, z rz. S. Wawrzyńca i rz. Saguénay. Kwebek jest w niej M. S.

SAHAGUN, *S. Facundus*, m. Hiszp. w Krol. Legionu z Opac. Benedyktyń. Było niegdyś daleko znaczniejsze, niż teraz. Leży nad rz. *Seq.* w żyznej i obfitującej w zboże równinie, o m. 7 na poln. ku z. od Palencyi. dl. 13. 14. sz. 32. 42.

SAHARA, albo ZARA, *Sahara*, nazwisko puszcz w Barbarji leżących, która się rozciąga na poln. Nigrycyi od rz. Albach naprzeciwko wysp Kanaryjskich, aż do Egiptu i Nubii idąc od z. na w. a od tej rz. aż do uścia Senegali idąc od poln. ku pold. Jest to kraj bardzo nieplodny, pełen rospalonych piasków, i prawie nie mieszkalny, oprócz niektórych miejsc, gdzie mieszkają Barbarzyńcy, bardziej podobni do zwierząt, niż do ludzi. Tu owdzie o m. 100. lub 200. nieznalazłby kropli wody.

SAHARATOGA, Saratoga, miejsce Amer. poln. w Prow. Nowego Yorku, niezbyt daleko od rz. Hudson, gdzie General Angielski Burgoyne z wojskiem swoim musiał się poddać Amerykanom r. 1777 o m. 10 ku poln. od Albany.

SAID, nazwisko górnego Egiptu, którego M. S. jest Girge. Ob. Seide.

SAIGNON, m. Fr. w Prowancyi, o m. 1 od Aptu.

SAIL-SOUS-COUSANS, m. w pow. Forez, o m. 1 od Boen, które ma wody mineralne otwierające

pory, i pedzące urynę.

SAILLANS, *Salientes*, m. Fr. w dolnym Delfinacie, w pow. Dieńskim, nad rz. Dromą, między m. *Die* i *Crest*.

SAIN, *Sena*, wysepka Fr. na przeciwko portu Breſt ku pold. była schronieniem ofiarńicz tczonych od dawnych Gaulow.

SAINT, *Sainte*, *San*, *Sancta*, *Święty*, *Święta*, *Według porządku abecadla trzeba szukać takich nazwisk, miejscem od Imion Świętych nadanych, wyjąwszy - Santa Cruz i Santa Fe, które się tu niżej opisują.*

SAINT-ANGEL, m. Fr. w pow. Lemowiceńskim, z Przeorstwem Benedyktyńskim, o m. 1 od Ussel.

SAINT-FIRMIN, wioska, o m. 1 ku z. od Senlis, w której wiele blondyn robią.

SAINT-CROIX, S. Krzyż, tak się nazywa stanowisko przy wyspie Madera, niebardzo dla okrętów bezpieczne, i stanowisko drugie przy Teneryfście, które jest najlepsze, i tam ze wszystkich wysp Kanaryjskich najwięcej można dostać żywności. Leży na brzegu wschodnim ku poln.

SAINTES, (les) nazwisko 3 małych wysp Amer. między Gwadalupą i Dominiką.

SAINTES, albo XAINTES, *Mediolanum*, *Santonum*, *Santones*, dawne i znaczne M. Fr. sądowe, i stol. pow. Santońskiego z Bisk. należącym do Metropolii Burdegalskiej. Widzieć w nim można wiele zabytków starożytności, iako to Amfiteatr, Wodociągi, i bramę tryumfalną na moście rz. *Charente*, która pod tym M. płynie. Tu się odprawiały zbory Katolickie w r. 563. 1075. 1080. i 1096. Benedyktyni mają tu Opac. pod tyt. Najświętszej Panny. Leży to M. na wzgórku, o m. 15 na pold. ku w. od *Rochelle*, 15 na z. od Angulemy, 23 na północ od Burdegali,

105. na południe ku zachodowi
Paryża. dług. 35. 1. szer. 45.
38.

SAINTOGNE, *Santonja*,
pow. udzielny Fr. graniczy na w. z
pow. Angulemskim i Perigord, na
połn. z Piktawią i pow. Alteskim,
na z. z Oceanem, na pold. z pow.
Burdęgal. i rz. Gironde. Ma dług.
około m. 25. sz. 12. Rz. Charente
dzieli go na część pold. i połu. Kray
jest żyzny w zboże, wino, i owo-
ce. Tu najlepszą w Europie sól
warzą, i konie tej Prow. mają wie-
le zalety.

SAINTRAILLES, włość
Fr. o m. 4 na z. od Auch.

SAISSAC, m. Fr. w Lan-
gwedocyi, w Diec. Karkassońskiej
z tyt. Margr. o m. 3 ku w. od S.
Papoul.

SAISSANS, m. Fr. w Hr.
Astaracenskim, o m. 1 ku połu. od
Maffoube.

SAIX, Kartuzya, klasztor
Kartuzański, o m. 1 od Castres.

SALA, albo **SAAL**, *Sala*,
Salberg, m. Szwedzkie w West-
manlandyi, na gran. Nerycyi i U-
plandyi, o m. 12 ku z. od Upsalu,
20 na połu. ku z. od Sztokolmu.
dl. 14. 50. sz. 59. 58. fl. jest góra-
mi srebrnymi, nayobfitniejszymi w kru-
żec dawniej, teraz go mniej wy-
dają.

SALA, rz. Niem. w Arcy Bisk.
Saltzburckim, wpada w Saltz nieda-
leko Salzburgu.

SALA, rz. ob. Sola, w Woi.
Krakowskim.

SALAGNAC, m. Fr. w po-
wiecie Lemowiceńskim, o m. 7 na
połu. ku w. od Limoges.

SALAMANCA, Salmantyka,
Salamanca, dawne, wielkie,
piękne, bogate, ludne, handlowne,
i jedno z sławniejszych M. Hiszp.
w Krol. Legionu, z Bisk. nal. do
Metropolii Kompostellańskiej. Ma
naysławniejszą w Hiszp. Akademią
i 24 piękne Kollegia. Hiszp. nazy-
wają oneż: *Matką ciot, umiętno-*

ści i sztuk. Jest w nim wiele bu-
dynków pięknych i kościołów wspa-
nianych, osobliwie wielki kościół i
szkoły Akademickie. Leży po czę-
ści na wzgórku, po części na ro-
winnie, nad rz. Tormes, na kto-
rej jest piękny most kamienny, o
m. 15 na pold. ku w. od Miran-
dy, 74 od Kompostelli, 42 na pold.
od Legionu, 35 na połu. ku z. od
Madrytu. dl. 12. 33. sz. 41. 5.

SALANCHES, m. Sabaudyi
w wyż. pow. *Faufsigni*, nad stru-
mykiem który wpada w rz. Arwę,
o m. 5 na pold. ku w. od Cluses.

SALANKEMEN, *Salanca-*
na, m. Węgier. w Sklawonii, w
pow. Syrmijskim, fl. batalią wy-
graną Xcia de Baden, z Turkami
w r. 1691. Leży nad prawym brze-
giem Dunaju, o m. 8 na połu. ku
z. od Belgradu, 10 na pold. ku w.
od Peterwaradynu. dl. 38. 28. sz.
45. 14.

SALATY, m. w pow. Upit-
skim nad rz. Muszą, o m. 5 od Bi-
rrza.

SALAU, *Salavia*, dawne m.
Pruskie w Prow. Nadrawii, zwane
dawniej Wostopolo, należało do
Bisk. Sambieńskiego, blisko Pre-
geli, o m. 2 od Taplauken.

SALBRIS, m. Fr. w pow.
Blaisois, o m. 6 na w. od Romoran-
tynu, nad rz. *Sandre*.

SALCES, ob. Salfes.

SALDANA, m. Hisz. w Kro-
lestawie dawney Kastylii, z zam-
kiem pod górą, blisko rz. *Carrier*,
i granic Legionu.

SALDERN, zamek z rezyd.
letnią blisko Brunświku.

SALE, *Sala*, dawne. zna-
czne i mocne M. Afr. w Krol. Fe-
zańskim, z portem i wielą twier-
dzami, wstawione rozbojami mor-
skimi. Leży nad rz. Gnerou, kto-
ra dzieli to miasto na dwa, blisko
Oceanu, o m. 40 na połu. ku z. od
Fezu. dl. 11. 5. sz. 34.

SALE, (*Ilhado*) *wyspa soli*, w
Afr. i z wysp Kapu Zielonego, nay-

blizy ku w. leżący. Ma dług. około *m.* 9. szer. przeszło 2. Bierzże nazwisko od wielu jezior słonych baniey będących. *dl.* 355. 40. *sz.* 16. 30.

SALECK, zamek Bisk. Fuldeńskiego nad rz. Saalą.

SALENCY, wieś o *m.* 1 na w. od Noyony. S. Medard posiadając ją uczynił tu wieczny fundusz, aby każdy dziedzic corocznie dawał różą i 25 liwr. najsłabszy z Panien wiejskich, których wybrał z pomiędzy 3 od gromady prezentowanych. Ten zwyczaj zawsze potym był chowany, a Parlament potwierdził go swym dekretem r. 1774. d. 19. Grud.

SALEON, *m.* z tyt. Margr. w Delfinacie, o *m.* 10 na pold. ku z. od Gap.

SALERNO, *Salernum*, Salerno, daw. i znaczne M. Włoc. w Król. Neapol. stol. Pryncypatu bliz. z Arcy-Bisk. fund. r. 974. od którego dependuje 8. Biskupstw. z zamkiem, portem i Akademią nauki lekarskiej, fl. naowczas gdy przepisy Hipokratesa i Galiena były w szacunku. Bywaia tu często iarmarki wielkie. Leży wgląd odnogi tegoż im. o *m.* 11 na pold. ku w. od Neapolu, 12 od Benewentu. *dl.* 31. 19. *sz.* 40. 45.

SALERS, *Salernum*, *m.* Fr. w Arweronii wyż. o *m.* 4 na pold. od Aurillaku.

SALFELD, albo **ZOLFELD**, *m.* Niem. w Karynthii niż. nad rz. Glana, o *m.* 2 na pol. ku w. od Klagenfur. Jest tu Przeorstwo S. Maryi Saleńskiej z kościołem najdawniejszym w tamtych krajach, gdzie leży ciało S. Modesta, którego maia za Apostoła Karyntyi.

SALFELD, *m.* Turyngii, na którym się pilze jedna linia Kżąt *de Saxe Coburg*. Prusacy tu wygrali batalią r. 1761. Ma piękny zamek zał. r. 1668. Leży nad rz. Sałą, o *m.* 8 na pold. ku z. od lepy. Niegdyś było tu bogate Opac.

Benedykt. Stany tego Xstwa uwolnione są od prawa Kadukowego we Franc. w r. 1778.

SALFELD, lub **SAALFELD**, *m.* Pruskie, w Prow. Pomezanii z zamkiem zało. około r. 1328. Jest dobrze zabudowane, mieyscem jest Konfystorza, i Justitz-Collegii. fl. 3cią w Prusach Prowincyalną Łacińską szkołą. Leży nad jeziorem Ebing, *m.* 2 od Preuschmarku.

SALHBERG, *Salberga*, *m.* Szwedz. w Westmanii, nad rz. Salha, blizko gór kruszcowych frebrnych.

SALIES, *m.* Fr. w Benearnie, o *m.* 5 na z. od Orthezy, fl. żrzdłami wod słonych, z których wywarzaia sol białą, i znacznie z niej zyskuia mieszkańcy.

SALIGNAC, *Saliniacum*, *m.* Fr. w wyż. pow. Perigord, od którego przeiał nazwisko dom Salignac-Fenelonów. Leży o *m.* 10 na w. ku pold. od Perigueux, a 2 od Sarlaty. *dl.* 18. 58. *sz.* 45. 40.

SALINADELLA marza, zupy solne w Sycylii, blizko *m.* Marza, w Prow. di Noto.

SALINS, *Salinae*, *M.* Fr. znaczne w Franzkoncie, z fortecą nazwaną S. Jędrzeia należącą do Wielkorządztwa Bezançon. St. jest solnemi minami. Wielka fryba będąca we śródku miasta, jest nakształt maley twierdzy. Leży na żyznym pagórku nad rz. *Furieuse*, która ma w samym mieście swe żrzdło. Leży o *m.* 8 na pold. od *Bezançon*, 81 na pold. ku w. od Paryża. *dl.* 23. 36. *sz.* 46. 58.

SALIS, dobra szlach. w Inflanciech z Parafią, nad rz. tegoż im. i przy iej uysciu. W okolicy mieszkańcy mówia dawnym Inflanckim ięzykiem mieszanym z Estońskim. Leży niedaleko Dunamundy.

SALISBURG, ob. *Saltzburg*, **SALISBURY**, albo **SALESBURY**, *Sorviodunum*, *Surisburia*, jedno z najpiękniejszych *M.* Ang. stol. Prow. Wiltshiry, z tyt. Hr. i

z Bisk. nal. do Metrop. Kantuarijskiego, przy kościele Katedr. iest dzwon naywiększy w całej Anglii. Wysła to M. Połtow 4 na Parl. Leży nad rz. Avon, przy kilku strumykach, o m. 22 na połud. ku z. od Londynu, 11 na pold. ku w. od Bath. dl. 15. 55. fz. 51. 2.

SALLARTAINÉ, m. Fr. w Piktawii, o m. 3 na pold. ku z. od *Garnache*.

SALLE, (la) m. Fr. w Langwedocyi, o m. 3 na z. od Alais.

SALLES, m. Fr. w Arwer-nii blisko Klermontu.

SALLESCURAN, m. Fr. w pow. *Rouergue*, o m. 5 na z. od Milhaud.

SALM, albo SALMES, *Salmona*, m. na połu. Sarry, blisko granic Alfacyi i Lotaryngii, w pow. *Voge*, z zamkiem i tyt. Xstwa ustanowionego w r. 1662. przez Ferdynanda II. Cesarza. Leży przy górze *Voge*, blisko rz. Brusch, a przy źródle Sarry, o m. 8 na z. od Strazburga, 22 na w. ku pold. od Nancy. dl. 24. 57. fz. 48. 54. Stolicą tego Xstwa było m. *Badonwilles*, które potem przez Fr. zamienione iest za m. *Senones*, terazniejszą stolicą Xstwa Salm. In-sze tegoż im. m. iest w Xstwie Lu-xemburskim, z tyt. Hr. nad rz. Albą, o m. 7 na pold. od Limburga. To m. zowią niższą Salmą *bas Salm*, *nieder Salm*, a to dla różnicy od pierwszego, które się nazywa wyższą Salmą, *haut Salm*, *ober Salm*, ob. Rhingrave.

SALMADE, fl. źródło wody mineralney w *Bussange*.

SALMANSWEILER, *Salomonis villa*, Opac. bogate i niedependujące Cyfter. w Szwabii, o m. 5 na w. od Uberlingen, blisko jeziora Konstancyjskiego. Opat ma głos i miejsce na seymie. Klasztor iest nad rz. Aach, do niego tu nal. wfi 25.

SALMANTYKA, ob. *Salamanca*.

SALMIECH, m. Fr. w pow. *Rouergue*, o m. 7 na pold. ku w. od Rhodex.

SALMUNSTER, m. z grodem nad rz. Kins, w Opac. Fuldeńskim, o m. 10 na pold. ku z. od Fuldry.

SALNA, dobra w Woi. Wi-leńskim, gran. z Kluczem Dryświat-skim.

SALO, *Salsodium*, m. Rze-pltey Weneckiey w pow. Breścianskim. Cesarzkie woyska przymusz-ne były opuścić m. po potyczce pod *Calcinato* w r. 1706. Leży nad ie-ziozem Gardą, o m. 4 na połu. ku z. od Gardy, 7 na połu. ku w. od Bressyi. dl. 28. 6. fz. 45. 38.

SALOBRENA, albo Salo-bregna, m. Hiżp. w Krol. Grena-nady z portem i zamkiem obron-nym. Prowadzi wielki handel cu-krem i rybami. Leży na skale bli-zko uścia rz. tegoż im. o m. 5 na w. od Almunecar.

SALOMON, (les iles de) wyspy Salomona, na morzu pold. odkryte od Alwara Mendozy w r. 1567. Pomiędzy temi znaczniej-szych iest 18. z nich niektóre mają m. 200 Franc. obwodu. Zresztą te wyspy ieszcze nie są dobrze znaio-me. Leżą wszę. pold. 7. 23.

SALON, *Salum*, m. Fr. w Prowan. w pow. Akwisexteńskim, w kościele tu Franciszkanow znaydwe się grob fl. Nostradama. Leży to m. nad kanałem nazwa-nym *Fosse Craonne*, który się łączy z rz. Durance, o m. 4 na połu. ku z. od Aix, 10 na w. od Arles. dl. 22. 50. fz. 43. 40.

SALONA, blisko od Spalatro, w Dalmacyi. Było to niegdyś po-mieszkanie Dyoklecjana, ale teraz są tylko gruzy, kościół, i kilka młynow.

SALONE, *Amphissa*, m. Gre-ckie w Liwadyi, z Bisk. nal. do Metrop. Atenśkiey. Zamieszkane iest od Turkow i Grekow, leży nad rz. blisko Gofsy tegoż im. o m. 17

na połn. ku w. od Lepantu. dł. 40. 36. sz. 18. 10.

SALONIKI, Salonique, Tessalonika, *Tessalonica*, dawne, rozległe, ludne, bogate i st. M. Turcyi Europ. stol. Macedonii, z Arcy-Bisk. Greckim, dobrym portem i z wielą twierdzami, ma wiele kościołów Greck. Meczetow. i Bożnic żydowskich, których tam bardzo wiele ofiada. Prowadzi handel znaczny, osobliwie iedwabiem, bawełną, lnem, wołkiem, skorami, alunem i lepszą nierownie od Smirneńskieg gąbką. Leży to m. wgląd Golfu tegoż im. częścią na wzgórk, częścią na spadzistym mieyscu, blisko rz. Wardat, o m. 20 na połn. od Laryssy, 40 na połn. ku z. od Sophii, 118 na z. od Konstantynopola. dł. 40. 48. sz. 40. 41.

SALPA, m. Wło. w Kapitannie z Biskup.

SALS, źródło mineralne, o m. 1 od Feurs.

SALSBACH, między Badą i Strazburgiem, za Renem, gdzie Turenniusz st. poległ w r. 1675.

SALSES, *Salsular*, zamek Fr. bardzo mocny w Ruffylonie, na gran. Langwedocyi. Xżę Kondeusz dobył go r. 1639. Hiszpani odebrali r. 1640. a Fr. znowu opanowali r. 1642. Leży wpośrodk stawu tegoż im. i między górami, o m. 4 na połn. od Perpinienu. dł. 20. 35. sz. 43. 43.

SALSETTA, *Salseta*, wyspa na morzu Indyjskim, blisko półwyspu z tej strony Gangesu, i rz. Dekan. Ma około m. 24 cbwodu, 7 dług. a 5 szer. Obfitnie w ryż, owoce i trzcinę cukrową. Należała dawniej do Portugalczyków; Maratowie opanowali ją r. 1750. a Anglicy odebrali im szturmem r. 1774. 28. Grudnia.

SALTA, m. Ameryki połud. w Tukumanie, prowadzące wielki handel zbożem, winem, bydłem, &c. Należy do Hiszp. leży nad rz.

o m. 15. od Esteco. dł. 314. 15. sz. 25. 50.

SALTASH, m. Ang. w Kornuwalli, posyła 2 Dep. na Parl. leży o m. 60 na połd. ku z. od Londynu. dł. 13. 30. sz. 50. 40.

SALTES, m. Hiszp. w Prow. Sewilli, na wyspie oblanej rzeką tegoż im.

SALTOW, m. Mosk. w Wiel. korządtwie Belgorodzkiem.

SALTZ, rz. Niem. wypływa blisko granic Tyrolu, a wpada w Innę.

SALTZA, albo **SALTZEN**, m. Niem. w Saxonii niż. w Xstwie Magdeburckim nad Elbą o m. 4 na połn. od Magdeburga. Znajdują się przy nim źródła wód stonnych. dł. 29. 36. sz. 52. 25.

SALTZBURG, *Salisburgum*, Salisburg, wiel. dawne i mocne M. Niem. w Cyr. Bawar. stol. Państwa tegoż im. należy do Arcy-Bisk. Saltzburckiego, który jest Oddzielnym Panem i ma tytuł Legata S. stolicy na całe Niemcy. Ma zamek bardzo obronny z swego położenia, i Akademią zał. r. 1613. Kościół Katedr. i pałac Arcy-Bisk. są bardzo wspaniałe. Miasto z dwóch stron oblewa rz. Saltzburg; leży o m. 20 na połd. od Passawy, 27 na w. ku połn. od Munichu, 53 na połn. od Wenecyi, 62 na z. ku połn. od Wiednia. dł. 30. 50. sz. 47. 42. W bliskości tegoż m. są znaczne szczyby solne. Arcy-Bisk. Saltzburckie, gran. na połn. z Bawaryą, na w. z Austryą, na połd. z Karyntyą i Tyrolem, na z. z Tyrolem i Bawaryą. Kray jest górzysty, rozciąga się wzdłuż rz. Saltzburgi, ma dług. m. 48. szer. 36. Kapituła składa się z 24 Kanoników, z których każdy Baronem lub Hrabią być powinien, i wywodzić się z 4 herbow szlacheństwa, aniemałą żadnego glosu, poki nie są Xżmi. S. Rupert, czyli Robert był pierwszym Bisk. Saltzburckim, Grzegorz XII. podniósł tę Katedrę na Arcy-Bisk.

i nadał tytuł Legata S. stolicy na całe Niemcy, ani idzie appellacya od tego Arcy-Bisk. do Nuncyusza Papieżkiego. W tym Arcy-Bisk. jest order S. Ruperta ustanowiony r. 1701. Liczba Kawalerów jest 12. wszyscy powinni być szlachta. Dochody roczne Arcy-Bisk. wynoszą na 3075000. liwr. oprócz 30000. zł. Niem. które mu płacą z gry, i 8000. talarów Cesar. za 3 msze wielkie, które odprawia corocznie. Rzeki znacznieyle w tym Arcy-Bisk. są, Saltz, Sala, Muer, i Lawa.

SALTZDAL, *Vallis salinarum*, zamek wspaniały z rezyden. letnią, o m. 1 od Wolfenbutel. Ma klasztor Panieński dla Xżniczek, założony r. 1701. Bierze nazwisko od minery solney znalezionej w bliskości.

SALTZ-der-Helden, m. z zamkiem i grodem w Xstwie Grubenhagen, na pośd. Eimbecku. Ma minere solną, od ktorej bierze nazwisko.

SALTZ-Hemmendorf, m. Niemiec. w pow. Hameln, ma źródło wody słoney.

SALTZUNGEN, m. w Xstwie Henneberg, z zamkiem nazwanym: Scheppenburg, nal. do domu Xżat Saxe-Meinungen.

SALVADOR, albo **BANZA**, wielkie M. Affr. stoł. Krol Kongo, w Prow. Sogno. Ma pałac wielki gdzie rezyduje Krol, i Biskup Portugal. Leży na gorze przepaścistej. dl. 32. sz. 5. Inſze tegoż im. m. w Amer. w Wielkorządztwie Gwatemali, z krainą tegoż nazwiska.

SALVADOR, (St.) *Sotopolis*, wiel. ludne i piękne M. Amer. pośd. stoł. Brezylji, z Arcy-Bisk. i wielą twierdzami. Jest rezydencyą Vice-Krola i wszystkich Urzędników Portugal. w Brezylji. Ma kilka klasztorów zakonnych, i jedno wspaniałe Kollegium. Mieszkańcy są rozpustni, pyszni, rozwięzli, nieumiejętni i zabobonni. handel prowadzą znaczny. Leży to M. na wzgórku przy od-

nodze wszystkich Świętych. Port ma przy schyłku pagórka. dl. 339. 35. sz. 13. S. Salvador jest raczey Patronem kościoła Katedr. niż. nazwiskiem miała, gdyż M. nazywa się właściwie: odnogą WW. SS. *Baye de tous les SS.*

SALVAGES, (les) wyspa Affr. z wielą przy niey stołacemi skalami na Oceanie Atlantyckim, między Maderą i wyspami Kanaryjskimi. Wielka tu liczba znajduje się kanarkow. Liczy się często między Kanaryjskimi, lecz należy do Madery i nie jest zamieszkana. dl. 30. 8. sz. 18. 13.

SALVAGNAC, m. Fr. w Langwed. w Dyec. Albeńskiej.

SALVANES, w Fr. Opac. Cyfter. czyniące 1400. liwr. o m. 5 na pośd. od Vabres, w Dyecezyi. Wabreńskiej.

SALVATERRA, m. Portug. w Estremadurze, na lewey stronie rz. Tagu, o m. 10 na pośd. ku w. od Lizbony. Ma pałac Krol. dl. 9. 44. sz. 38. 59.

SALVATIERA, mocne M. Portug. w Prow. Beirze, na gran: Estremadury Hiszp. Francuzi dobyli go w r. 1704. a Związkowi w r. 1705. Leży nad rz. Elią, o m. 5 na pośd. ku w. od Alkantary. dl. 11. 48. sz. 39. 33.

SALVATIERRA, m. Hiszp. w Gallicyi, nad rz. Minho, o m. 12 na pośd. od Bragi, 23 na pośd. od Kompostelli. dl. 9. 30. sz. 41. 48. Tegoż im. m. Hiszp. w Biskaii, w pow. Alawa. Leży na schyłku góry S. Adryana, o m. 5 na w. od Wittoryi. dl. 15. 28. sz. 42. 50.

SALUCES, *Salutiae*, *Saluzzo*, Margr. Saluceńskie, zamek i m. Włó. w Piemontcie, z Biskup. ktory nal. do Metrop. Turyńskiej, ale niechce tylko samemu Papieżowi podlegać. Leży na wzgórku pod Alpami, blisko rz. Padu, o m. 9 na pośd. ku z. od Turynu. dl. 25. 8. sz. 44. 35. Margr. Saluceńskie jest Prowincją Xstwa Piemontu. Gran.

na pośn. z Delfinatem i pow. czterech Dolin, na w. z pow. Sawilani i Fossano, na pold. z pow. Coni, i Hr. Niceńskim, na z. z Doliną Barcelonettą. Franc. posiadając to Xięstwo jako lenność Delfinatu, usta-pili go Xciu Sabaudyi traktatem Lugduńskim r. 1601.

SALVETAT, *Salvitas*, m. Fr. w pow. *Rouergue*, o m. 4 na pold. ku z. od *Ville-Franche*, blisko pewney rz. Ma śady Krol. Było oyczyną fl. Miusira Klaudyusza. Tegoż im. m. Fr. w Langwedocyi, o m. 3 na pośn. od *St. Pons*.

SALVIAC, m. Fr. o m. 7 na pośn. od *Perigueux*.

SALUM, rz. *Affr.* między Senegala, i Gambią i jest odnogą Gambii, odktorey się oddziela wyżej wioski Kahony, gdzie jest skład wielki kupiecki. Ta rz. będąc spławną, czyni wielką wygodę Franc. w tej części *Affr.* w ktorey im jest pozwolony handel, można bowiem nią dopłynąć w górę do Gambii, a przez tę do rz. Nigru, ktorey jest odnogą Gambii, i tak Franc. ułatwiają sobie handel, który dawniey prowadzili przez rz. Senegal, która jest też sama co i Niger. Salum ma 6 uścicia i okoliczne kraje od niej biorą nazwisko.

SALUZZO, ob. *Saluces*.

SALZ, *Salza*, &c. obacz *Saltz*, *Saltza* &c.

SAMAR albo **TANDAYA**, wyspa jedna z Filipińskich na morzu Indyjskim, na pold. ku w. od *Lupon*, od ktorey ją dzieli cieśnina *St. Bernardyn*. Ma około m. 130. obwodn. Jest na niej wiele gór przepaścistych, ale doliny są żyzne.

SAMARA, m. Mosk. w Prow. Synbirskoi nad Wolgą, i rz. tegoż im. która płynie pod *Orenburg*, i przy rzeczonym mieście wchodzi do Wolgi.

SAMARA, rz. Mosk. w Kio-wskim, płynie od w. ku z. pod *Sergeiefskoy* i *Nowogrod* naprzeciw *Kudaku* wpada do *Dniepra*. Tam-

że blisko tegoż im. włość leży nad *Dnieprem*.

SAMARAN, m. Azyat. bardzo ludne, na wyspie *Jawie* ku w.

SAMARKANDA, *Mara-canda*, wiel. piękne, mocne, ludne i fl. M. Azyatyckie, stol. Krol. tegoż im. w kraju *Uzbekow*, z fl. Akademią i zamkiem, który był zwyczajną rezydencyą *Tamerlana*. Prowadzi wielki handel, osobliwie wybornemi owocami, które okolicą wydaie. Leży w położeniu pięknym nad rz. *Sogdą*, blisko granic *Perskich*, o m. 40 od *Bokary*. dł. 85. 30. sz. 39. 20.

SAMBIA, ob. *Samlandia*.

SAMBALES, nazwisko, ktore się daie wielkiej liczbie wysp małych *Ameryk* ku brzegowi pośn. cieśniny *Panama* leżących, ktorych góry i lasy miły zdaleka czynią widok.

SAMBLANCEY, m. Fr. o m. 4 na pośn. ku z. od *Tours*.

SAMBORZ, *Samboria*, M. Rutkie, teraz pod pan. *Autr.* stol. cyrkulu tego im. dobrze drzewem zabudowane, ozdobne kilką kościołami, klasztorem *Franciszkanow*, *Poiezuickim*, szkołami, &c. Śl. zupami soli warzoney, Wprzod należało do dobr. *Ekonomii Krolewskiej* i dostarczało *Woi. Wielko-Polskim* rocznie na 18000. beczek, płacono każdą po gro. 48. Leży w górach nad *Nieftrem*, o m. 4 od *Drohobyczy*, od *Przemysła* 6. ode *Lwowa* 10. Daie się widzieć przy *Samborzu* zamek dawny. O m. 2 leży małe m. *Stary Sambor*, obfite w sol warzoną, jest nad *Nieftrem*. *Cyrkuł Samborski* dzieli się na 3 dystrykty: *Przemyski*, *Liski* i *Drohobeycki*.

SAMBORZEC, dobra w *Sandomirskim*, niedaleko *Pokrzywnicy*.

SAMBRE, (la) *Sabis*, *Sam-bra*, rz. Fr. w *Niderlandzie*, która wypływa blisko m. *Novion*, w *Pikardyi*, a wpada w *Mozę* pod *Namurem*, spławna jest przez ślu-

zy, od *Landrecies*, aż do *Maubou-ge*.

SAMER, m. Fr. o m. i od *Boulogne*, w bliskości Liany, z Opac. Bened. które czyni 8000. liwrow.

SAMLANDIA, czyli **SAMBIA**, Cyr. Krol. Pruskiego, zawierający 3 pow. Samlandyi właściwey, Skławonii i Nardawii. Miała przedtym ta Prow. Bisk. które po wniesieniu Lutra sekty sekularyzowane jest, a Sambieńskim Biskup. jest razem Warmiński.

SAMMATAN, *Sammatanum*, m. Fr. w Hr. Konweneńskim, dawniej bardzo znaczne było. W nim się narodził Franc. *de Belle Foret*. Leży w dolinie nad rz. Sawą, ma zamek bardzo obronny na wieżchołku góry, o m. i na półn. ku w. od Lombezy. dl. 18. 37. fz. 43. 34.

SAMOGITIA, ob. Zmudz.

SAMOJEDY, Narod poln. Państwa Moskiew. mieszkający między Tartaryą Azyatycką i Prowin. S. Archaniola, wzdłuż morza, aż do Syberyi. Jest to Narod dziki i po większej części bałwochwalski, żyją z myślistwa, i rybołówstwa, a mieszkają w ziemie pod namiotami, gdzie prawie niewychodząc nigdy pożywiają to, co wlecie zebrali. Zon tyle miewają ile nakupić mogą, a obrzydliwszy je sobie, oddają rodzicom, wzamianę za inne. Mają ich za wielkich Czarnoxiężników. Często zestarzałych rodziców, gdy się do pracy niezdolnemistną, topią, mając to za miłośnierny uczynek. Od czasów Piotra W. wielu inż z nich wiarę Chrześcijańską przyeło.

SAMORIN, ob. Kalikut.

SAMOS, wyspa na Archipelagu, przy Natolii, na półn. odnogi tegoż im. na półd. odnogi Efezkiej, na w. wyspy Nikaryi. Ma około m. 13 dług. a 9 szer. Jest nadziejna, obfituje zwłaszcza w wyborne owoce wszelkiego rodzaju,

osobliwie w muskatele przednie, tudzież w żwierzynę i drób, nie jest jednak tak dobrze uprawna, iak była za czasów Greckich. Mieszkańców liczy około 12000. prawie samych Greków. Należy do Turków, inni i świeccy wieża posiadają wielką część iey. Biskup ma rezydencyą w m. Kora. dl. 44. 20. fz. 37. 45.

SAMOTRACIA, albo **SAMANDRACHI**, *Samotracya*, wysypka na Archipelagu, o m. 4 od brzegów półd. Romanii, na półn. wyspy Imbro. Jest prawie zupełnie okrągła, mając wszędzie rozległości m. 3. dl. 44. 42. fz. 40. 34.

SAMOŁOWKA, m. w Woł. Braciawkim, przedtym obronne, leży nad Bohem przy uściu rz. Zary, powyżej Winnicy, o m. 3.

SAMPIGNY, m. i Hr. Fr. w Lotaryngii, nad rz. Mozą, między *Commerci* i *St. Michel*. Ma piękny zamek założony r. 1636 na wzór Luxemburgu Paryskiego, lubo mniejszy, stawiany zaś od jednegoż Architekta Jakoba *de Brosse*, dla Xiężny Phalsburckiej.

SAMSCHÁ, Prow. Azyat. w Georgii, gran. na półd. z Armenią, na z. z Guriellem, na półn. z Immirettą, na w. z Kaketą. Ma rządzącego hołdującego W. Sułtanowi.

SAMSKIEstwo, w Mściławskim, płaciło kwar. zł. 83. teraz pod pan. Rosł.

SAMSOA, *Samus Danica*, wyspa Duńska, na morzu Bałtyckim, na półn. wyspy Fionii, a na w. Jutlandyi. Ma dług. około m. 3. szer. 1. dl. 28. 2. fz. 55.

SAMSON, (St.) m. Fr. w Normandyi nad rz. Ryllą, o m. 2 na półn. od *Pont Audemer*. Tegoż im. m. w pow. Cenomaneńskim, o m. 6 na z. od Alensony. Trzecie w Xstwie Adengaweńskim blisko *Angers*.

SAMSONOW, wieś w Woł. Sandomirskim, w pow. Chęcińskim, fl. rudami i kuznicami żela-

znemi. Ma dwa piece, jeden we wfi Samfonowie, drugi na Saſaſie; kto-re lubo dawniej tu byli, terazniejſze jednak ſtaſnęły około r. 1778. za Xcia Sołtyka Biſk. Krak. Wy-daia one na rok żelaza 3000. ce-tnarow. Należy do Biſk. Krak. Te-goż im. ſą dobra Kukielow w O-ſzmiańskim.

SAMSOON, *Amifus*, dawne m. Turcyi Azyatyckiej w Wielko-rządztwie Siwas, teraz nikczemne, z portem przy morzu czarnym, o m. 15 na poſł. ku z. od Amazyi.

SAN, *Sannus*, rzeka na Ruſi, bierze ſwoy początek z gór Karpakich, płynie pod Lutowiſka, Li-zko Sanok, Dubiecko, Przemyśl, Jaſoſław. Sieniąwę, Rozwadow, i niżej Sandomierza wpada do Wi-ſły. Zabiera w ſię Solinkę, Oſławę, Wiſtok, Wiſnią, Tanef, &c. Jeſt ſpławny. Przerzyna góry wiel. i kray bardzo urodzajny.

SANAA, wielkie, piękne, lu-dne i bardzo handlowne M. Azyat. ſtoł. Arabii ſzczęśliwej w Yemenii włafney. Powietrze ma bardzo u-miarkowane i dnie prawie zawsze równe. Wody zdrowe także i ſadow pięknych wiele. Leży w mieyſcu bardzo weſołym między górami, o m. 100. na poſł. ku w. od Aden. dl. 64. ſz. 14. 58.

SANCERRE, *Sacrum Cere-ris*, *Sincerra*, m. Fr. w Berry, na gran. pow. Niwerneńskiego, z tyt. Hr. należy do domu Burbońskiego Xżąt Kondeuſzow. To m. było ie-dną z naylepſzych fortec Hugono-tow, woyska Karola IX. przymu-szone były odſtąpić od oblężenia iego w r. 1569. ale r. 1575. wytrzy-mawſzy ciężki głod poddać ſię mu-ſiało, i fortyfikacye iego zburzone ſą. Leży na górze blisko rz. Lige-ry, o m. 9 na poſł. ku z. od Ne-vers, 10 na poſł. ku w. od Bour-ges, 44 na poſł. od Paryża. dl. 20. 30. ſz. 47. 16.

SANCIAN, *Sancianum*, ma-ła wyſpa na Oceanie, przy Prow.

Quanton w Chinach. Ma około m. 15 obwodu, ſl. ieſt grobem S. Franciszka Xawer. zmarłego tu w r. 1552.

SANCOINS, *Tincontium*, m. Fr. w pow. Berry, nad ſtrum. Argent, o m. 6 na poſł. ku z. od Nevers.

SANDAU, m. w Xſtwie Ma-gdeburskim w Cyr. Jerychau, o m. 7 na poſł. od tegoż M. Ma ſady i komorę celną.

SANDECZ, ob. Sądecz.

SANDERHAUSEN, wieś Nie-miec. blisko Kaſſelu, przy ktorej Francuzi zbili Hannoverczykow, w r. 1758.

SANDERSITZ, ob. Sainte Urſane.

SANDILLON, m. Fr. w Or-leanie, o m. 3 na poſł. ku w. od Orleansu.

SANDO, *Sandum*, wyſpa Ja-pońska w poſł. ſtronie wyſpy Ni-phon, z miastem tegoż im. Ma o-koło m. 35 obwodu. dl. 156. ſz. 37. 15.

SANDOMIERZ, *Sandomi-ria*, wiel. piękne i ſl. M. S. Woł. ozdobne bogatą i wſpaniałą Kolle-giatą, kościołami Reform. Dominik: Benedyktynek, Krzyżaków, &c. Collegium Kanon. i Poiezuickim z ſzkołami. Umocnione ieſt ſztuką i od natury. Zamek będący na wiel. ſkale r. 1656. był od Szwedow wy-fadzony minami. Podług Strykow-skiego, gdy Tron Polſki nie miał zu-pelnie wolnego obrania, było ſto-licą młodſzych Krolewiczow. Sl. ieſt Tatarow okrucieſtwy, oſobliwie r. 1241. w którym 40 Męczennikow zamordowanych zoſtało. r. 1259. od Moſkałow i Tatarow złupione, r. 1287. próżno oblegane, 1655. o-panowane od Szwedow, naſtępu-jącego r. odebrane od woysk Pol. było. R. 1702. ſtaſnęła tu Konfede-racya na ſtronę Augusta II. Jeſt nad Wiſłą blisko uſścia Sanu, zkąd ma nazwiſko, w bardzo miłym po-łożeniu na górze, przeco Kazimierz

W. i inni Krolowie często tu się bawili, od Jarosławia m. 14. od Zamościa 15. od Krakowa 21. od Lwowa 28. dł. 44. 10. sz. 51. 1. Woi. Sandomirskie, Prow. Małop. w porządku 2ga, miała dawniej swych Xząt, pod Władysławem Łokietkiem była przyłączona do Korony, zawiera 6 pow. Sandomirski Pilźnieński, Wiślicki, Radomski, Opatczyński, Chęciński i ziemię Stężycką. Seymikuie w Opatowie, obiera Posłów 7, Dep. 2. Herbiego na 2 podzielony, w jednej połowie ma 3 pola białe na przemian z czerwonymi, w drugiej gwiazd 9. Mundur kontusz błękitny, żupan biały, obflegi ponfowe, guziki żółte. Senatorow ma Wdę i Kafzel. Sandomirskich, Kafzel. Wiślickiego, Radomskiego, Zawichostskiego, Zarnowskiego, Małogóckiego, Połanieckiego i Czechowskiego. Ekonomia Sandomir. nal. do dobr stołowych Krol. wyznaczona r. 1590. stwo płaci kwar. zł. 10554. dobra zaś Kafzelanii Sandomir. 3626. Część wiel. Woi. tego r. 1772. po Wiśle zabrana została od Austr. przeco połowa prawie pow. i stwa Sandomir. Wiślickiego część mała, większa część Pilźnieńskiego odpadły od Polski. Kray jest miły, żyzny, równy i bogaty. Obfituie w zboże, obfobliwie pszenicę naylepszą w Pol. świadczą Pifarze, że pod Sandomir. uprawiano winnice. Owocow wszelkich rodzi bardzo wiele, a naywięcey w Pol. posiada kruszczow, obfobliwie żelaza, marmurów, miedzi, kredy &c. Przy tej obfobłości kraiu, mieszkańcow ma bardzo ludzkich i wspaniałych, lud gospodarny, położenie do handlu wygodne, miasta nayporządniejszy &c. M. S. Sandomierz. Rzeki większe: Wisła, Nida, Pilica, San &c.

SANDOUX, (St.) m. Fr. w Arvernii blisko Klermontu.

SANDRAS, Opac. Fr. Benedykt. na z. m. Alais, czyni 4000. liwr.

SANDRICOURT, Margr. Fr. blisko Pontoife.

SANDEWICH, *Sandwichus*, Sandwich, m. Angiel. z tyt. Hr. posyła 2 Dep. na Parl. Leży w Hr. Kent, o m. 7 na pold. ku z. od Londynu dł. 18. 45. ob. Ports (cinq.)

SANDY-HOOK, Cyfel w nowym Jerseju, naprzeciw Cyflu zachodniego wyspy *Isle Longue*, który zamyka odnóg. fl. Admiral d'Estaing ztamtąd szturmował do Anglikow w nowym Yorku r. 1778.

SANGERHAUSEN, m. Turyn-gii z zamkiem i ładami, o m. 3 na pold. od Mansfeldu, nal. do domu Elekt. Saskiego.

SANGROD, m. z stwem płacącym kwar. zł. 5. 8. w Woi. i pow. Trockim.

SANGVEHAR, *Sanguhar*, m. Parl. Szkockie, w Hr. Dornfries. Leży o m. 17 na pold. ku z. od Edyburga, blisko źródła rz. Nithy. dł. 13. 30. sz. 55. 43.

SANGUESA, *Iurissa*, *Sanguessa*, dawne m. Hiszp. w Krol. Nawarry, na gran. Aragonii, stoł. jednej Meryndady. Leży nad rz. Aragon, o m. 11 na poln. ku w. od Kalahorry, 8 na pold. ku w. od Pampeluny. dł. 16. 32. sz. 42. 28.

SANGVIN, *Sanguinum*, Krolestwo Indyi wschod. na wyśpie Celezes.

SANKOWA, m. w Woi. Kalskim.

SANNIKI, w ziemi Gołtyńskiej Krolewiczczyna płaci kwar. 1500. Leży niedaleko Gębina.

SANOK, *Sanocum*, m. Ruskie teraz pod pan. Austr. w cyr. Sambońskim, z dawnym zamkiem na wzgórk z klatztorem Franciszkanow, mało osiadle; leży nad Sanem w kraiu górzystym, od Dubiecka m. 5. od Krośna 6. od Przemysła 7. Przedtym było stoł. ziem. Sanockiej z stwem grod. Pod Sanokiem jest góra, w ktorej ma się znajdować Lazur, a w okolicy dalszej żelazo,

SANSAC, m. Fr. w pow. Angulemskim, nad rz. Sonną, o m. 4 na pold. od *Rocheaucault*.

SANTA-CRUZ, *Santa Cruz*, M. Afr. na brzegu Barbaryi, w Prow. Suza, w Cesar. Marokańskim, z portem i fortyfikacją. Maurowie wzięli je Portugalczykom r. 1536. Leży w końcu góry Atlasu, na przylądku Aguer. dl. 7. 40. sz. 30. 30. Tegoż im. wielka wyspa na morzu pold. jedna z znaczniejszych wysp Salomońskich, mająca około m. 100. obwodu. dl. 200. sz. 20. 21.

SANTA-CRUZ de la Sierra, M. Amer. pold. stol. Prow. tegoż im. w Peru, w Audyencji *Los Charcas*, blisko granic Paragwayi, z Bisk. nal. do Metrop. Platańskiej. Leży na schyłku góry, w miejscu obfitującym w przednie owoce, nad rz. Guapay. dl. 318 sz. 20. 40.

SANTA-CRUZ de Caravaca, ob. Caravaca.

SANTA-FE, małe m. Hiszp. w Krol. Grenady, nad rz. Xenilą, na z. Grenady, założone od Ferdynanda Katol. gdy trzymał w oblężeniu Grenadę.

SANTA-FE, *Santa Fe de Fanum*, M. Amer. pold. stol. nowego Meksyku. Leży w górach blisko *Rio del Notre*, o m. 300. od Meksyku. dl. 270. sz. 35. 32.

SANTA-FE de Bogota, M. Amer. pold. stol. Krol. nowey Grenady, z Arcy-Bisk. Trybunałem najwyż. i Akademią założoną r. 1610. Leży nad rz. Pati blisko gór Bogota. dl. 307. 30. sz. 3. 58.

SANTANDER. *Fanum S. Andrea*, m. Hiszp. w Biskai z portem obronnym, i z Katedrą Bisk.

SANTAREN, *Scalabis*, dawne i piękne M. Portug. w Estremadurze, na górze blisko rz. Tagu, w krainie bardzo żyznej i płodnej w oliwę, zboże i wino. Tam żniwo następuje we 2 Miesiące po siewie. Don Alfons Henriquez odebrał to miejsce Mauirom w r. 1447. Leży o m. 8 na pold. od Leyryi.

14 na pold. ku w. od Lizbony. dl. 9. 50. sz. 39. 12.

SANTEN, *Santena*, m. Niemiec. w Westfalii, w Xstwie Kliwii, tu w r. 1624. stanął traktat podziału sukcesyji Xstwa Juliuskiego, samo m. zostało w dziale Krola Pruskiego. Leży o pół mili od Rennu, w dolinie między górami, o m. 2 na pold. ku z. od Wesselu. dl. 24. 8. sz. 51. 38.

SANTERRE, *Sanguiterre*, mała włość Fr. w Pikardyi. Gran. na pold. z Kambrezyą, na w. z Wermandyą, na z. z pow. Ambiańskim, a na pold. ma rz. Somnę. Jest bardzo żyzna, M. S. w niej jest Peronna.

SANTILANNA, *S. Juliana Fanum*, M. Hiszp. stol. Asturyi, która także tegoż im. używa z tyt. Hr. Leży o m. 5 na pold. ku z. od S. André, 22 na w. od Oviedo, 38 na pold. ku z. od Burgos, 80 od Madrytu. dl. 13. 2. sz. 43. 30.

SANTIN, (St.) blisko *Lai- gles*, w Normandyi, z źródłem wód mineralnych.

SANTOK, *Santocum*, dawne m. w Woi. Poznańskim, z Opac. Cyfterow bogatym, i Kasztelanją. Zabrane jest pod pan. Pruskie. Leży nad Notecią gdzie uchodzi do Warty przy gran. Szląskiej, od Uyscia m. na m. 6.

SANTORINI, *Thera*, St. Erini, wyspa Archip. na pold. Kandyi. Ma około m. 3 dl. i tyleż szer. Cała jest okryta kamieniami z morza wyrzucanemi, i brzegi tak ma okropne, iż do niej przylądować trudno. A lubo grunt ma suchy i nieplodny, jednakże przemysł 10000. tam osiadłych mieszkańców, wprowadza z niego obficie ięczmienia, bawełnę i wino. Jest na tej wyspie kilka m. i wiosek, i Bisk. Katolic. Turka tu prawie żadnego niema. sz. dl. 43. 33. sz. 39. 10.

SANTULIET, twierdza Niderlandu w Brabancyi, na brzegu wschod

wschod. rz. Skaldy, między M. Lilloo i Bergopzoom. dl. 21. 48. sz. 51. 21.

SANSAY, m. Fr. w Piktawii, o m. 12 na pold. ku z. od Piktawy, 5 na z. od Sivray.

SAONE, *Arar Soccona*, Sona, znaczna rz. Fr. która wypływa z gór *Vosge*, blisko Darney, i płynie przez Frankkont, Burgundya, Beloloceński pow. i wpada w Rodan pod Lugdunem. Spławna jest od Auxonne. Tegoż im. jest rz. w Krol. Neapolit. w ziemi Laworze, która wypływa blisko Tiano, a wpada do morza Neapol.

SAORGIO, m. Wlo. w Xstwie Piemontkim, w Hr Niceńskim.

SAP, obszerne m. Fr. w Normandyi, z tyt. Vice-Hr. o m. 8 na pold. od Lisieux.

SAPHET, m. Palestyny na wysokiej górze, między Seydą i S. Janem z Akry, blisko morza, przez trzęsienie ziemi w r. 1759: zburzone.

SAPHORIN d'Ozon, (St.) m. Fr. w Delfinacie, o m. 3 na polnoc od Wienney.

SAPIENZA, dawniej *Insula Spagia*, są 3 małe wyspy na morzu śródziemnym w pobliżności Morei, naprzeciw m. Modony, z których największa *Sphatteria* nazywała się.

SAPIECHOW, m. w pow. Wilkomirskim, na pogran. Upitkiego, od Wilkomirza ku poln. o m. 10.

SAPIEZYŃ, ob. Druż.

SAPIEZYSZKI, m. w powiecie Kowieńskim, z pałacem Xząt Sapiehow. Leży nad Niemnem, o m. 2 od Kowna.

SAPPA, m. z Bisk. w Dalmacyi nał. do Metrop. Durazzo, między tymże m. i Antivari.

SAPTES, wioska blisko Karakassony, w której zaczęto fabryki sukienne w Langwedocyi.

SAPPOCHOW, m. w Woiew. Podolskim z swym plac. kwarty zł.

Tom III.

658. niedaleko Dzwinożrodu.

SAPOSZOK, m. Moskiew. w Prow. Peryesława Rezańskiego.

SARAGOSSA, Saragoce, *Caesaraugusta*, dawne, wiel. piękne, ludne i handlowne M. Hiszpań. Krol. Arragonii; z Arcy Bisk. Akademią i Trybunałem inkwizycyi. Jest rezydencyą Vice-Krola i wszystkich Urzędników tej Prow. Między wielą wspaniałemi w tym M. budowlami znaczniejszy są dwie Katedry, szpital generalny, pałac Inkwizycyi, który będąc uzbrojony, służy miastu za Cytadellę, tudzież Ratusz mieyski wspaniały. Pod tym M. Fr. i Hiszp. zbici byli r. 1710. Leży nad rz. Ebrem, na której są dwa piękne mosty. Okolicę ma żyzną i obfitującą we wszystkie rzeczy do życia potrzebne, o m. 39 na z. ku poln. od Tarrakony, 24 na z. od Lerydy, 53 od Barcello-ny, 60 na poln. ku w. od Madrytu: dl. 16. 57. sz. 41. 47.

SARAIO, Bofna-Seray, *Sarajum*, *Serai*, wielkie i mocne M. Turckie w Bofni, nad rz. Migliataską, o m. 48 na pold. ku z. od Belgradu, 24 na poln. ku w. od Banialuki, 27 na pold. ku w. od Jajczy: dl. 36. 28. sz. 44. 40.

SARALDE, m. Lotaryngii przy zbiegu rz. Sary i Alby, o m. 7 na z. ku poln. od Bitché.

SARAMON, *Cella Medulfi*, Opac. Fr. o m. 4 na w. od Auch: Jest Benedykt. i czyni 2800. liwr.

SARANSK, m. Mosk. w Prow. Pensa i w Krol. Kazanńskim.

SARATOW, Saratof, *Saratovia*, m. Mosk. w Krol. Astrakańskim, blisko rz. Wolgi, na wierzchołku góry, o m. 130. na pold. ku w. od Moskwy. Obywatele jego prawie wszyscy są żołnierzami, dl. 67. sz. 52. 4. Okolice od samych prawie cudzoziemców są osiadłe.

SARAWIA, Prow. Afr. w Abidynii, w której wychodzą najpiękniejsze konie murzyńskie.

SARAWIA, m. w Woiew. Podolskim.

SARAWIA, m. w Woiew. Podolskim.

348589

skim, nad rz. Owczycą, o m. 2 powyżej Zinkowa.

SARBOURG, *Pons Saravi*, m. Niem. w Elektorstwie Trewirskim, nad Sarą, na ktorey jest most. Leży o m. 4 na pold. od Trewiru: dl. 24. 15. sz. 49. 35.

SARBOURG, Sarbruek, m. Fr. w Lotaryngii, blisko granic Alfacyi niż. o m. 4 na z. od Falsburga, 6 na pold. od Sawerden, 10 na w. od Marsali, 11 na połu. ku w. od Lunewillu, 20 na pold. ku w. od Metz.

SARBRUCK, Sarburg, Sa-rebruche, *Sarapontum*, *Pons Saravi*, dawne m. i Hr. w Lotaryngii. Należy do domu Hr. Nassau Usingen, dawniej było Cesar. Leży przy schyłku góry, nad rz. Sarą, o m. 4 na pold. ku w. od Sarlouis, 10 na w. od Metz, 89 od Paryża. dl. 24. 44. sz. 48. 43. Prawo Kadukowe między Franc. i obywatelami tego m. zniesione jest r. 1774.

SARDES, *Sardis*, bardzo dawne, st. i bogate M. Azyi mniejszej, niegdyś stol. Krol. Lidyi, zburzone jest od Tamerlana, i teraz na tym miejscu jest tylko wieś nazwana Sart. Widzieć tam dotąd dale się wiele gruzów z pysznych niegdyś gmachów. Leży o m. 20 na w. od Smirny.

SARDYNIA, *Sardinia*, *Sar-daigne*, wyspa znaczna na morzu śródziem. mająca na połu. Korfukę, długa na m. 58. szer. 30. Rodzi wiele zboża, cytryn, pomarańczow, oliwy &c. Obfituje w liczne trzody, osobliwie w zwierza rogate, i drobne; minery złota, srebra, ołowiu &c. Rośnie tu ziele Sardoni, które kurczy nerwy i muszkuły, i sprawia śmiech poniewolny, zkad pozzedł wyraz u Łac. o śmiechu przyznuszonem: *risus Sardonicus*. Połow ryb jest tu bardzo obfity, osobliwie fardel, tuńczykow i korałow. Dla niezdrowości powietrza jest nieludna, i od dawna bardzo źle npra-

wiana. Xżę Sabaudyi, który Królem się iey tytułuje, mało z niey ma pożytku. Ustąpiona mu zaś była od Cesarza w zamian za Sycylią r. 1720. Dzieli się na *Capo di Cagliari*, i *Capo di Lugodori*. Cagliari i Sassari, są miasta stol. dl. 25. 4--27. 26. sz. 38. 42--41. 11. Krol. Sardyńskie składa się procz Sardynii, z Xstw Sabaudyi, Montferratu, Piemontu i części Medyolanu. Wzyskie kraie wynoszą na 1224. mil kwadrat. i zawieraia ludzi, procz Sardynii na 2 miliony. Panuje w nim dom Sabaudzki, który godność Krolewską r. 1713. z Sycylią a na iey miejscu Sardynią 1713. otrzymał, i 1720. odziedzyl. Rząd niema określenia; dochody Krol. wynoszą do 25 milionow liwr. Piemonckich, woyska trzyma pospolicie 38648. procz małej liczby okrętow, fregat i galer.

SARE, *Saravus*, rz. Lotar. wypływa niżej Salmy, a wpada w Mozellę niżej Trewiru. żeglowną, bydz poczyna od Saralby.

SAREN, m. Fr. w Xstwie Aurelianeńskim, o m. 2 na połu. od Orleanu.

SARGANS, *Sarnetes*, Hr. i m. Szwajcarskie, w którym rezyduje sędzia. Leży na skale na wierzchołku małej góry, o m. 5 na pold. ku z. od Koiry, nal. do 7 dawnych Kantonow. dl. 27. 10. sz. 47. 11. Blisko miasta są źródła wod mineralnych, na różne choroby pomocnych.

SARGEL, *Cantuccis*, wielkie i dawne M. Affr. w Cesar. Marokańskim, w Prow. Tremesslińskiej z zam. i portem. Leży nad morzem, o m. 10 od Tenezu i Algeru. dl. 16. 10. sz. 33. 30. Andr. Doria zbity był w tym porcie od Barbarossy.

SARGNAC, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 2 na połu. ku w. od Nismes.

SARGUEMINE, m. w Lotaryngii Niem. nad rz. Sarą, o m. 3. na pold. od Sarburga. dl. 24. 47. sz. 49. 4.

SARLAT, *Sarlatum*, m. Fr. w pow. Perigord z Bisk. pod Metropolią Burdegałskiego, jest bardzo ubogie, leży nad rz. Sarlatą, otoczone górami, o m. 11 na połd. ku w. od Perigueux, 14 na połn. ku z. od Cahors, 35 na w. ku połn. od Burdegali, 120 na połd. ku z. od Paryża. dł. 18. 54. sz. 45. 3.

SAR-LOUIS, *Sarus Ludovici*, mocne m. Fr. w Lotaryngii, założone r. 1680. na rozkaz Ludwika XIV. a ufortyfikowane podług reguł Waubana. Leży nad rz. Sarą, w Cieśninie małej półwyspy, którą ta rzeczka formuje, o m. 4. na połn. ku z. od Sarbruchu, 13 na połn. ku w. od Metzu, 90 na w. ku połn. od Paryża. dł. 24. 28. sz. 49. 22.

SARMAN, wielkie i ludne m. Afr. w Krol. Trypolitańskim. Mieszkańcy jego są sami Berberowie.

SARNO, *Sarnus*, m. Wło. w Krol. Neapol. w Pryncypacie bliż. z Bisk. pod Metropolią Salernęskiego i z tyt. Xłtwa. Leży nad rz. Sarną blisko iey źrózdia, o m. 5 na połn. od Salerno, 8 na połd. ku w. od Neapolu. dł. 32. 10. sz. 40. 48.

SARNOWA, m. w Woi. Poznańskim osiadłe od rzemieślników, na pograniczu Szląskim, od Górki na połd. o m. 2.

SARNOWO, m. w Woi. Sandomirskim, gniazdo imienia Sarnowkich.

SAROS, zamek mocny wyższych Węgier w Hr. tegoż im. na gran. Polskich, nad rz. Thareza, o m. 2 na z. od Preszowa. dł. 39. 28. sz. 49. 12. Hr. Saroskie na 4 się dziełi dystrykty.

SARRE, m. Fr. w ziemi *La-bour*, o m. 3 na w. od S. Jana de Luz.

SARREAL, m. Hiszp. w Katalonii nad rz. Francoli, o m. 3 na połn. ku w. od *Montblanc*. W okolicy iego są szczyby alabastru tak przedniego, iż z niego robią zwiercia-

dła i okna.

SARSIN, *Sarsina*, dawne m. Wło. w stanie Papieżkim, w Prow. Romanii, z Bisk. pod Metropolią Rawenneńskiego. Leży na granicy Xłtwa Toskańskiego przy schyłku góry Appeninu, nad rz. Savio, o m. 8 na połd. ku z. od Rimini, 12 na połd. od Rawenny, 54 na połn. ku z. od Rzymu. dł. 29. 42. sz. 43. 55.

SARSTEDT, m. i trakt blisko rz. Insteru, w Bisk. Hildesheimskim, o m. 3 na połn. ku z. od Hildesheimu.

SARTE, rz. Fr. która wypływa w Somme-Sarte, o m. 2 od Mortagne, a wpada do rz. Mayenny na przeciwko wypły S. Aubin, o m. 2 niżej Angers. Do żeglugi jest zdana od Mans.

SARTOWITZ, z zamkiem nad Wisłą w Woi. Pomorskim, opanowane było od Krzyżaków i złupione r. 1242. Leży o milę powyżej Swiecia.

SARWAR, Hr. i m. w niż. Węgrzech, nad rz. Raabą. dł. 35. 2. sz. 47. 10.

SAR-WERDEN, *Sar-Verda*, Hr. i m. w Lotaryngii Niem. nal. do domu Nassau. Ufingen, nad rz. Sarą, o m. 4 na połn. od Sarburga, 89. na w. od Paryża. dł. 24. 45. sz. 48. 59. Stary Sar-Werden nal. do Francyi.

SARWITZA, *Servitia*, m. Turcyi Europ. w Macedonii, leży częścią na wzgórku, częścią na dolinie, nad małą rz. o m. 18 na z. ku połd. od Saloniki. Tegoż im. rz. w Węgrzech, oblewa Albę Krol. i płynąc ku połd. blisko Bathy wpada do Dunaju.

SARZANA, *Sergianum*, dawne i mocne m. Wło. z Bisk. pod Metropolią Pizańskiego, ale wyjętym z iego Juryzdykcyi. Wielki Xżę Toskański ustąpił go Genuńczykom za Liwonę. Leży przy uściu rz. Macra, o m. 4 na połn. ku z. od Massy, 13. od Pizy, 20. na połd.

ku w. od Genuy. dl. 27. 37. sz. 44. 8.

S A S de Gand, *Saffa*, male ale bardzo mocne m. w Flandryi Holl. w pow. Gandawskim, o m. 3 od Gandawy. Nad kanałem, który ułatwia komunikacyą miasta Gand, ma piękne śluzę. Hollen. opanowali to m. r. 1644. Ma także mały port wśród twierdzy, o 4 baftyonach. dl. 21. 20. sz. 51. 15.

S A S A W A, lub S A Z A W A, rz. w Czechach, płynie od południa ku z. przez Cykul Czaławski, wpada do Moldawy.

S A S E R O N, wielkie M. Indyi w Krol. Bengalskim. Leży przy fchylku góry, blisko wielkiego stawu, w pośród którego jest wysypka, a na tej wspaniały Meczet, do którego prowadzi piękny most. dl. 102. 20. sz. 26. 10.

S A S Q U E S A H A N O X E S, Narod dziki Amer. półn. w Wirginii, uciekający wzdłuż pewnej rz. która wpada w odnogę nazwaną Bolus. Ci ludzie są nadzwyczajnej wykości i grubości, używają łuków i strzał, okrywają się niedźwiedziemi skorami, do których dla ozdoby przypinają wilcze łapy.

S A S S A R I, *Saffaris*, wielkie i ozdobne M. Wło. w Sardynii, jedno z pierwszych M. tej wyspy, z zamkiem Arcy-Bisk. Fr. dobyli go r. 1527. i zburzyli. Leży w równinie, nad rz. Torrà, w stronie półn. o m. 6 na półn. od Alghiers, 8 na pold. od Castell Arragoneze. dl. 26. 14. sz. 40. 46

S A S S E N B E R G, m. z zamkiem, w Bisk. i pow. Monasterium.

S A S S E B E S, albo M I L L E N B A C H, mocne m. i Hr. w Transylwanii. Leży przy zbiegu dwóch małych rz. które o kilka m. niżej wpadają w Marosch, o m. 9 na z. od Hermanstadt. dl. 42. 5. sz. 46. 16.

S A S S E N A G E, m. w Delfinacie, fl. przez swe wyborne fery, o m. 2 na z. od Grenobli.

S A S S O W, m. Ruskie, nad

rzeczką, jedną z tych 4, z których Bug się zbiera, jest dawne dziedzictwo domu Saffowskich ad Białego kamienia m. 1. od Zloczowa 2. od Brodów 4.

S A S S U O L O, albo S A S S E U E I L, *Saxulum*, m. Włoskie w Xstwie Modenckim, w Prow. Carpi, stoł. pewnej włości nal. do Margr. S. Marcina, domu d'Est. Ma zamek obronny, leży nad rz. Secchia, o m. 4 na pold. ku z. od Modeny. dl. 28. 24. sz. 44. 32.

S A T A L I A, *Satalia*, wielkie i bardzo obronne M. Turcyi Azyat. na brzegu małej Karamanii z wielkim portem. Dzieli się na 3 miasta, ma wspaniały Meczet, który niegdyś był kościołem Nays. P. Maryi. Leży w głąb bardzo niebezpiecznej tegoż im. odnogi, w krainie obfitującej we wśrytko, obfiliwie w cytryny i pomarańcze przedziwnej piękności. Handluje wełną, bawełną, sierścią kozią, gummą, dragantem, agarykiem, opium, wołkiem żółtym, który jest najszybciej i najszcawniej ze wszystkich wschodnich. Odległe jest to M. o m. 60. na z. ku pold. od Cogni, 110 na pold. ku w. od Konstantynopola. dl. 48. 46. sz. 37. 8.

S A T A N O W, m. w Woi. Podolskim dobrze zabudowane, nad rz. Podhorce, od Tarnorudy m. 3. od Husiatyna 2.

S A T Ū R, (St.) Opac. Fr. Augustyn. w Dyec. Biturycyjskiej, o m. 2 na półn. od Sancerry, czyni 8000. liwr.

S A T U R N I N, (St.) nazwisko dwóch m. Fr. w Arvernii, z tych jedno leży o m. 4 na pold. od Klermontu, drugie blisko St. Flour. ob. St. Sernin.

S A T Z, albo Z A T E C K, Cyr. i m. Krol. w Czechach, o m. 16 na z. od Pragi, nad rz. Egrą.

S A T Z I G, m. stoł. Cyr. tegoż im. w Saxonii wyż. w Pomeranii dalszej, z zamkiem.

S A U, ob. S a w a,

SAUBALADE, Opac. Fr. w Dyec. Lescar, zakonu Cysterfów, o m. 4 na pold. od Orthezy. Czyni 2200. liwr.

SAUCOURT, *Sathulartis*, wioska Fr. w pow. *Vimeu*, gdzie Ludwik II. zbil Normandczyków r. 881. o m. 2 na pold. od *St. Valeri*.

SAUDRE, (la) rz. Fr. w powiecie Berri, która wpada w *Cher* poniżej Romorentin.

SAUFLIEU, (St.) m. Fr. w Pikardyi, blisko Amiens.

SAUGES, m. Fr. w Xięstwie Andegawęńskim, blisko Fleche.

SAUGUES, *Salgae*, m. Fr. w Langwedocyi, w pow. *Gévaudan*, o m. 11 na pośn. od Mendy. Tegoż im. m. w Arwernii, blisko Brioude.

SAUION, m. Fr. w pow. Santuńskim, o m. 5 na z. od Saintes, nad rz. *Seudre*, z zamkiem.

SAULGES, (St.) m. Fr. w pow. Niwernęńskim, z Przeorstwem Benedykt. w dolinie, o m. 7 na pośn. ku w. od Nevers.

SAULGEN, m. Niem. w Szwabii, w Hr. *Waldeburg*, o m. 3 na pold. ku z. od Buchau.

SAULGON, m. Fr. w pow. Anguleńskim, o m. 9 od Angulemy.

SAULIEU, *Sidoleucum*, m. Fr. w Xięstwie Burgundzkim, stol. pow. *Auxois*. Było tam niegdyś Kollegium Druidów, mieli gay poświęcony, i dotychczas zostają znaki kościoła słonka. Teraz jest Kollegium, w którym są złożone kości S. Andoła Apostoła Autuńczyków, tamże umęczonego. Anglicy dobywszy to m. spalił r. 1359. a Tavares odebrał i związkowym r. 1589. Handluje drzewem, klepkami, białami na beczki kupieckie, i zbożem. Leży na wzgórkach, w kraju obfitującym w zboże i bydło, o m. 5 na pold. ku z. od Semurn, 13 na z. od Dijon, 57 na pold. ku w. od Paryża. dl. 21. 53. fz. 47. 16.

SAULNOT, w Hr. Burgund-

zkim, w Wielkorządztwie Montbelliard, fl. go czynią źródła wód słonych, z których wyciągała wiele wyborney soli. Leży blisko *Granges*, do którego też należy.

SAULT, *Saltus*, m. i Hr. w Prowancyi, o m. 7 na w. od Carpentras.

SAULX, m. w Burgundyi między *Grancey* i *Is*, nad Tillą, gniazdo familii *Saulx-Tavares*.

SAUMUR, *Salmurium*, znaczne M. w Xięstwie Andegawęńskim z zamkiem dawnym, i Krolewskim Kollegium. Tu się odprawił zbor jeden r. 1276. drugi r. 1315. Kalwini mieli tu fl. Akademią, ale ją zniesiono po odwołaniu Edyktu Nanteńskiego. Jest tu znaczny trakt na Ligierze, fl. most, i piękne kościoły. Leży o m. 9. na pold. ku w. od Angers, 15 na pold. ku z. od Tours, 64 od Paryża. dl. 17. 35. fz. 47. 15. Jest oyczyzną Pani *Dacier*.

SAURAT, m. Fr. w ziemi Foix, o m. 3 na pold. od Foix.

SAUSSAYE, (la) Opac. czyli raczej Przeorstwo Benedykt. o m. 2 na pold. od Paryża, blisko Villejuif.

SAUSSENBERG, dawny, spustoszony zamek, stol. Landgrafstwa tegoż im. w Szwabii, między *Brisgau* i *Renem*, o m. 5 na pośn. ku w. od Bazylei. Nal. do Margrabiów *Bade-Durlach*.

SAUVAGERE, (la) m. Fr. w Normandyi. o m. 4 na w. od Domfrontu.

SAUVANT, (St.) m. Fr. o m. 7 na pold. ku z. od Piktawy.

SAUVASSANGES, m. Fr. w Arwernii, o m. 6 na pold. od Ambery.

SAUVE, (St.) Opac. Fr. Benedykt. w Dyec. Ambieński w *Montrenil*, czyni 2500. liwr. Tegoż im. m. Fr. w Arwernii, blisko *Klermontu*. Inne o m. 2 od *Puy*.

SAUVELADE, ob. *Saubalade*.

SAUVERMAIEURE, (Notre Dame de) Nayśw. Panny, Opac. Benedykt. o m. 6 na półd. ku w. od Burdegali, czyni 8000. liwr.

SAUVES, *Salva*, wielkie m. Fr. w Langwedocyi, o m. 5 na południe ku zachodowi od *Alais*, nad rz. *Vidourle*, z Opac. Benedykt. które czyni 4000. liwr.

SAUVETAT, (la) m. Fr. w Arvernii, blisko Klermontu. Tegoż im. *de Caumont*, m. Fr. blisko Agen. Trzecie *de Saveres*, m. o m. 4 na w. od Agen.

SAUVETERRE, m. Fr. w pow. Ageneńskim, o m. 2 na półn. od Fumeli. Tegoż im. drugie m. w pow. *Rouergue*, o m. 5 na połud. ku w. od *Villefranche*. Trzecie w pow. Montauban. Czwarte w krainie *Comminges*, o m. 1 na z. od Lombezy.

SAUVETERRE, *Salva Terra*, m. Fr. w pow. Benearny, o m. 7 na półn. ku z. od Pau, z zamkiem spustofałym.

SAUVEUR, (ile de St.) ob. Guanachani.

SAUVEUR, (St.) Opac. Benedykt. we Fr. w pow. Lodewafskim, czyni 1500. liwr. ob. Vertus. Inże tegoż im. Opac. Bened. blisko *Valenciennes*, czyniące 3000. liwr. Trzecie w Marfylii. Czwarte w *Evreux*.

SAUVEUR, (St.) źródła wod mineralnych, blisko Luzy mających moc czyszczenia.

SAUVEUR de Blaye, (St.) Opac. Benedykt. we Fr. w Dyec. Burdegalskiej, o m. 2 od *Bec d'Ambe*, czyni 4000. liwr.

SAUVEUR, (St.) Landelin, m. Fr. w Normandyi, w Dyec. *de Coutances*. Inne tegoż im. o m. 4 na półd. od Argentan. Trzecie o m. 6 na półn. ku z. od Clamecy.

SAUVEUR le Vicomte (St.) m. Fr. w Normandyi w Dyec. *de Coutances*, wśrząd bagnow nad rz. *Cuve*, z Opac. Bened. które czyni 7000. liwr. o m. 3 na półd. od *Valognes*.

SAUVOIR, Opac. Bernard. blisko Laony.

SAUXILANGES, *Celsinians*, m. Fr. w Arvernii, o m. 4 na w. od *Issoire*, z fl. klasztorem zakonu Kluniaceńskiego.

SAUZAY, m. Fr. w Piktawii blisko Luzignan.

SAVENIERS, m. Fr. w Xstwie Andegaweńskim, o m. 3 na półd. od Angers.

SAVERDUN, *Saverdunum*, m. Fr. w Hr. Foix, niegdyś bardzo obronne, leży nad rz. *Ariège*, o m. 5 na półn. od Foix, 7 na półd. od Tolozy. dl. 19. 15. sz. 43. 16.

SAVERNA, albo ZABERN, *Taberna*, m. Fr. w Alfacyi niż. w Wielkorządztwie Strazburskim na granicy Lotaryngii, z pięknym pałacem, gdzie często rezydują Biskupi Strazburscy. Leży przy schyłku góry *Voge*, w krainie obfitującej w wino i bardzo wesołej, nad rz. Sortą, o m. 5 na półn. ku z. od Strazburga, 94 na półn. ku w. od Paryża. dl. 25. 2. sz. 48. 44.

SAVIGNE l'Eveque, m. Fr. w pow. Cenomaneńskim, o m. 2 na półn. ku w. od Maas, z zamkiem.

SAVIGNI, wioska z tyt. Margrab. nad rz. *Orge*, o m. 4 na połud. od Paryża. Tegoż im. wioska w Xstwie Burgundzkim, o m. 1 na półn. od Beaune, wydaie przednie wina.

SAVIGNY, Opac. Fr. w Normandyi, Cysterlow, o m. 4 na połud. od Mortain, czyni 13000. liwrow. Drugie tegoż im. Opac. Benedykt. w Dyec. Lugduńskiej, o m. 4 na z. od Lugdunum, czyni 6000. liwr. Zakonnicy powinni czynić wywód szlacheństwa.

SAVILLANO, *Savilianum*, piękne i obronne m. Wło. w Piemencie, stol. Prow. tegoż im. z bogatym Opac. Benedykt. Położenie ma bardzo wygodne nad rz. Maira, o m. 2 na z. od Fossan, 3 na w. od Saluzzy, 4 na półn. od Coni, 9 na półd. od Turynu. dl. 24. 18. sz.

44. 30. Prowincya Sawillanu, graniczny na w. z Prow. Chierasco i Fossano, na półn. z Prow. Coni, na z. z Margr. Saluceńskim, na półn. z Karmaniołą.

SAVIN, (St.) tak się nazywa-
ją dwa Opac. Benedykt. we Fr. z
których jedno jest w Dyec. Piktaw-
skiej, o m. 10 na w. od Piktawy,
nad rz. Gartempą, w m. tegoż im.
czyniące 3000. liwr. Drugie w Dye-
cezyi Tarbes, o m. 9 na półd. od
Tarbes, czyniące 2400. liwr.

SAVINES, m. Fr. w Delfina-
cie, o m. 2 na z. od Embrunu.

SAVINIEN, (St.) du Port,
m. Fr. w pow. Santońskim, o m.
4 na półd. ku z. od Sautes nad rz.
Seudre, z zamkiem.

SAVONA, wielkie, osiadłe,
ozdobne i obronne M. Wio. drugie
w Rzpłtey Genueńskiey, z dwoma
zamkami i Bisk. nal. do Metrop.
Medyolańskiey. Ma wiele kośc. i
domow pięknych. Jest oyczyzną
Gabr. *Chiabrera*. Król Sardyński
opanował je r. 1746. Leży w grun-
tach dobrze uprawnych, obfituje w
jedwab i wszelkiego rodzaju owo-
ce, nad morzem śródziemnym; i
ma port prawie zawałony, o m. 10
na półd. ku z. od Genuy, 5 na półn.
ku w. od Finału. dł. 26. 2. fz. 44. 20.

SAVONIERES, *Saponari*,
m. Fr. w Turynji, o m. 2 na półd.
od Tours. Blizko niego są iaskinie
ś. mrożeniem wód.

SAWA, *Savus*, rz. Węgier.
która wypływa w wyższej Karnioli,
na granicy Karyntyi, a wpada do
Dunaju, blizko Belgradu.

SAVERN, *Sabrina*, rz. Angielska,
wypływa z góry Plinili-
mouth, w Hr. Montgomery, na
granicy Hr. Cardigan, w kraju Wal-
lii, a wpada w kanał S. Jerzego.

SAWERNA, albo RHEIN-ZA-
BERN, *Taberna Rhena*, w Bisk.
Spireńskim, o m. 6 od Spiry. ob.
Berg-Zabern.

SAWIN, m. w Woi. Witeb-
skim, z stwem, ktore płaci kwarty

zł. 800. teraz pod pan. Rosyi. Te-
goż im. m. w ziemi Chelmskiej, w
gruncie żyznym, od Chelma na z.
ku półn. m. 5.

SAWISKIE stwo w Woi. Ki-
iowskiem płaci kwarty zł. 610.

SAWOLAX, kraina w Finlan-
dyi pełna jezior i mało zamieszka-
na, leży między Kexholmia, Ka-
rellia, Tawastlandyą i Bothnią. R.
1743. część iej niemając Moskale
zabrali Szwedom, która teraz za-
wiera się w Wielkorządztwie Kym-
menegorodzkim, w części większey
pozostały przy Szwecyi żadnego
niema miasta.

SAWOŁOCIE, czyli Rzewa
Pułtasia, m. w Wielkorządztwie
Pleskowskim, oblانة zewsząd, i
mocne, ś. oblężeniem Jana Zamoy-
skiego. Jest niedaleko Pskowa.

SAWRAN, lub SAWRANEK,
m. w Woi. Bracławskim nad rz.
wśród wielkich pól, o m. 2 od
Czeczelnika na półd.

SAXENBURG, m. Karyn-
tyi wyż. nad Drawą, o m. 18 na
w. od Klagensfurtu, z pow. swoim
nal. do Arcy-Bisk. Salisburskiego;
leży na trakcie bardzo wielkim. Te-
goż im. zamek i grod nad rz. Un-
strutą, w Wielkorządztwie Kwer-
furtu, o m. 3 na półd. ku w. od
Northausen.

SAXENHAUSEN, ob. Frankfort;

SAXONIA, Saxen, wielki
kray Niem. dzieli się na trzy części,
na Xstwo Saskie, Cyr. Saxonii wyż.
i Cyrkuł Saxonii niż. Xstwo, czy-
li Cyr. Elektoralny Saski graniczny
na półn. z Margr. Brandeburskim,
na w. z Luzacyą niż. na półd. z
Miśnią, na z. z Xstwem Anhalt. Ma
około m. 30 dług. a 25 szer. Kray
jest bardzo żyzny i obfituje w góry
kruźcowe. Obywatele wielki han-
del prowadzą. Elba dzieli go na 2
części nierowne, Wittemberg jest
M. S. Elektor Saski jest Wielkim.
Marzałkiem Cesar skim. W tym
Xstwie Marcin Luter zaczął opowa-
dać błędy swoje. Cyr. Saxonii wyż.

zamyka w sobie wielką liczbę Państw. Graniczy na w. z Prusami, częścią Polski i Śląskiem, na półd. z Bawaryą, Czechami i Frankonią, na z. z Cyr. Renu wyż. i Saxonią niż. na półn. z morzem Bałtyckim i częścią Saxonii niż. Nal. do Jurydykcyi Elektora Saskiego.

Cyr. Saxonii niż. zamyka także wiele udzielnych Państw. Graniczy na półn. z morzem Bałtyckim i Xięstwem Sleswickim, na z. z morzem Niem. i Westfaliją, na półd. z Cyr. Renu wyż. i wyż. Saxoniją, na w. z tąż Saxoniją. Została pod rządem Xząt: Magdeburskiego, Bremińskiego, i Brunświk-Luneburskiego.

Dom Saski na początku wieku XVI. rozdzielił się na dwie główne linie, przez dwóch braci Ernesta i Alberta. Linia Ernestowska znowu się podzieliła na wiele domów, to jest: I. Weymar, II. Gotha, III. Meiningen, IV. Hildburghausen, i V. Salfeld. Z linii zaś Albertyńskiew idzie dom Elektorcki, który posiada Xiśtwo Saskie, część Łużacy, Turynii, i Miśnią, w której Drezno jest M. S. oraz i rezydencyą elektora.

SAXUMA, wyspa i Krol. na Oceanie wschodnim, nal. do Japonii.

SAYKOCK, *Saicocum*, wiel. wyspa na Oceanie wschod. jedna z tych, z których się składa Cesarstwo Japońskie. ob. Japonia.

SAYD, ob. Thebaida.

SAYDA, m. Niem. w Miśnii, w Cyr. Ertzgeburckim.

SAYN, albo SEHN, Hr. udzielne i m. w Niem. blisko Renu, o m. 3 na półn. od Koblentzu, nal. do Elektora Trewirskiego.

SAYPAN, ob. Joseph (St.)

SCALA, m. Wło. w Krol. Neapolitańskim w Pryncypacie bliż. z Bisk. do którego przyłączone jest drugie Ravello. Leży o m. 2 na półn. od Amalfi. dl. 32. 7. sz. 40. 38.

SCALANOVA, m. Tur. A-

zyat. w Natolii z zamkiem i portem. Leży nad morzem, w krainie obfitującej w dobre wino, o m. 5 od Efezu. dl. 45. 6. sz. 37. 54.

SCANDEROON, ob. Alexandrette.

SCANDIANO, m. i Margr. w Modenckim Xiświe.

SCANDINAVIA, *Scandia*, Skandynawia, nazwisko tej północnej części Europy, która zamyka Danią, Szwecyją i Norwęgiją.

SCARDONA, m. w Dalmacyi Tur. o m. 3 na w. od Sebenico, stol. Bisk. Katol. Łac. nad odnogą morską.

SCARLINO, *Scartinum*, m. Wło. w Xiświe Toskańskim w Wielkorządztwie Piambinu, z zamkiem. Leży nad morzem, o m. 3 na półd. od Massy, 4 od Piombino. dl. 28. 32. sz. 42. 58.

SCARO, *Scaros*, m. na wyspie Santorynie, z Bisk. Katol. Łac. dl. 43. 33. sz. 36. 10.

SCARPANTO, *Carpatus*, Skarpant, wyspa na Archipelagu, na półd. ku z. od wyspy Rodu, a na półn. ku w. od Kandyi. Ma około m. 9 dług. a 3 najwięcej szer. Jest na niej wiele gór wysokich. Obfituje w bydło i zwierzynę. Ma rudę żelazną, szuby marmurowe, i kilka dobrych portów. Nal. do Turkow. dl. 44. 35. sz. 35. 26.

SCARPA, Skarpa, rz. w Niderlandzie, wypływa w Artezji poniżej Aubigny, a wpada w Skaldę blisko Mortagne, śpławna jest od Arras.

SCELLA, Prow. Affr. w Abissynii, na z. Prow. Bamby. Jest to kray okryty górami wysokimi, mimo tego jednak osiadły i uprządy dobrze. Wszędzie ma dobre pastwiska, ktorými żywi wielkie stada bydła.

SCELLIERES, ob. Selliers.

SCHAAKEN, Szaki, m. Pruskie w Cyr. Krolewieckim, o półmili od Kurisch-Hassu, gdzie pospolicie na okręty wsiadają, ktorzy

przez Curisch-Haff do Memelu płynąć chcą.

SCHACHENBORG, Szachenborg, Hr. Duńskie, w Dyec. Rypeńskiego, składa się z różnych wiosek, między któremi *Migel-Tonder*, jest nayszczęśliwszą, ponieważ w niej raz 2 złote rogi w ziemi znaleziono.

SCHAERDING, m. Bawaryi wyż. z zamkiem, w Regencyi Burghausen, o m. 4 na pold. od Passau. Austriacy dobyli go w r. 1742. i 1743.

SCHAFFHAUSEN, *Scaphusia*, Szafoza, wielkie, piękne i obrotne M. i Kanton Szwajcarski, z zamkiem do Cyradelli podobnym. Ma dwa wspaniałe kościoły i zegar sztuczny bardzo. Obywatele są Protestanci. Położenie ma bardzo wygodne przy prawym brzegu Renu, na którym tu jest jeden z najpiękniejszych mostów, o m. 9 na pold. od Zurychu, 9 na z. od Konstancyi, 16 na w. od Bazylei. dł. 26. 26. fz. 47. 39.

Kanton Schaffzuzencki, jest rzty w liczbie Kantonów Szwajcarskich. Graniczy na pold. i z. z Cyr. Szwabskim, na w. z Kantonem Zurychu i Bisk. Konstancyjskim, na pold. z tymże i z Turgawią. Grunta ma dobre i obfituje w zboże, owoce i przednie wina. Służy ten Kanton Szwajcarom za przedmurze przeciw Niemcom.

SCHALHOLT, *Schalholtum*, Skalholt, m. albo raczej rozległa wioska, stol. wyspy Islandyi, z Bisk. nal. do Metrop. Drontheimskiej.

SCHAMACHIA, ob. Skamachia.

SCHANDAU, w Cyr. Miśnii, blisko granic Czeskich, o m. 10 na pold. ku w. od Dreżna.

SCHAPRODE, na wyspie Rugen miejsce zalecone dobrym portem, skąd zboże przewożą do Stralsundu.

SCHARNITZ, *Scarbia*, m. Niem. w Austr. w Tyrolu, obronne

Leży na znacznym trakcie, o m. 4 na pold. od Inspruku na granicy Bawaryi. Dawniej *Porta Claudia* i *Scarantia* zwane.

SCHARTZFELD, Grod Wielkorządtwa Grubenhagen, leży na wysokiej skale niedaleko Osterody. Blisko tego miejsca w iaskini znajdują wiele trupów ludzkich i zwierząt w kamień obrotowych.

SCHAUEN, albo **SKAVEN**, włość udzielna w Cef. Niem. blisko Osterwiku, w Wielkorządtwie Halberstadzkim. Nal. do Panów *von Grote*.

SCHAVE, m. w Pomeranii dalszej, w Xstwie Wendeńskim, nad rz. Wipperą, o m. 5 na pold. ku w. od Rugenwaldu.

SCHAVEN, m. Duńskie, na brzegu pold. Jutlandyi. Naprzeciw niego jest w morzu posunięty znaczny hak, czyli wielka płaszczysta, przeto palą wielki ogień tamże dla przestrogi okrętów.

SCHAUENBURG, Hr. udzielna Niem. w Westfalii, między Xstwami Mendeńskim i Brunświckim nad Wezerą. Landgraf Hessen-Kasselski posiada wiel. część jego. Schauenburg jest stary zamek na górze Rosfelberg, o m. 2 na pold. ku w. od Rinteln blisko Wezery. Tam mieszka sędzia i poborca. Hr. zawiera 7 M. 3 m. 167 wśl. Mieszkańcy są Luteranie.

SCHAUMBURG, Hrab. w Niem. udzielne, naprzeciw Hrab. Holzapfel, nad rz. Lahn, należy do Xst. Anhalt-Bernburg-Hoym, i ma nazwisko od zamku, będącego na górze. Jest w Westfalii na granicy Saxonii.

SCHAUMBERG, lub **SCHAUMBURG**, Hr. w Austrii, w pow. Ensf. nal. do Grafów de Stahrenberg.

SCHEER, m. i włość w Szwabii w Hr. niż. Walburskim, blisko Pfulendorfu, z zamkiem nad Dunajem. o m. 18 na pold. ku z. od Ulmy.

SCHEIDINGEN, forteca

blisko rz. Unstruty, w Xstwie Kwerfurtu, o m. 4 na półn. ku z. od Naumburga. fl. wygraną Fr. nad związkowemi r. 1761.

SCHELESTAT, *Scledistadium*, dawne i obronne m. Fr. w Alfacji wyż. niegdyś znaczne. Oyczyną jest Marcina Bucera. Leży nad rz. Illą, o m. 8 na półn. ku z. od Strazburga, 4 na półn. ku z. od Kolmaru. dl. 25. 11. sz. 48. 17.

SCELLENBERG, m. w Bawaryi, o m. 4 na półd. od Salisburga fl. porażką Bawarczyków 1704. Tegoż im. udzielną włość w Szwabii, blisko Feldkirchen, dziedziczna domu Lichtenstein. ob. Lavingen.

SCHEMBERG, m. w Szwabii, w wyż. Hr. Hohenberskim, o m. 1. na półn. od Hohenberga.

SCHERNITZ, *Scomnitium*, M. wyż. Węgier, wolne i jedno z siedmiu miast górniczych z trzema zamkami. St. go czynią frebrne i inne kruszcowe minery, tudzież łaźnie ciepłe. Blisko tego m. widzieć się daie skała wysoka, ktorey część od wierzchu aż do dołu kolor iasno błękitny mieszany z zielonym, i wielą plamami żółtymi, i rosfkofzny sprawuje widok. Leży to M. między wielą wyniosłemi górami, nad rz. o m. 26. na północ ku w. od Presburga.

SCHENCK, forteca Niem. o m. 2 na półn. od Kliwii, tam gdzie Kendzieli się na dwa koryta, z ktorych jedno nazywa się Wahal. Nał. do Krola Pruskiego.

SCHENCKENDORFF, m. i grod w Luzacyi niż. o m. 2 na półd. od Gubeny, nał. do W. Mistrza Sonneburfskiego.

SCHENING, *Schenigia*, m. Szwedzkie w Ostrogoty. Odprawił się w nim zbor kośc. r. 1248. Leży w gruntach żyznych i powietrzu zdrowym, o m. 3 na półd. ku w. od Wadsteny. dl. 33. 22. sz. 58. 12.

SCHENINGEN, albo **Schoeningen**, m. Xstwa Wolfenbutel-

fskiego, z zamkiem, o m. 2 na półd. ku z. od Helmstaedu.

SCHERDING, m. Niem. w Bawaryi, nad Inną, na półd. Pafawy.

SCHERMBECK, m. z zamkiem w Xstwie Kliwii, o m. 5 na półd. ku w. od Weselu.

SCHESLITZ, piękne m. i grod w Frankonii, z zamkiem, w Bisk. Bamberkskim, blisko Bambergi.

SCHETLAND, *Aemodae*, wyspy Szotlandzkie na morzu Szkockim, o m. 15 na półn. od Orkadyfskich, między niemi największa jest Mainland. Ziemia na tych wyspach taka jest prawie iak na Orkadach. Obywatele z połowu ryb największe mają dochody, obyczaje mają dosyć podobne do Norwegczyków, są dobrzy ludzie, bardzo spokojni, żyją bardzo długo, nieznając prawie choroby. Corok mają dwa miesiące nieustannego dnia, a dwa miesiące nocy. Dla niepokojności okolicznego morza, przez znaczną część roku nie mają żadney komunikacyi z obcemi. ob. Orcades.

SCHEVA, m. Duńskie w Nord-Jutlandyi, w Dyec. Wiburskiej, przy uściu małej rz. w Golf Witk-Sund. Wychodzą z niego dobre konie.

SCHIEDER, zamek obronny w Westfalii, w Hr. Lippe-Buckenburg, nad rz. Emmerą, na półn. ku w. od Paderborny.

SCHIEFELBEIN, Cyrkuś, m. i zamek w nowej Marchii Brandeburskiej nad rz. Regą, o m. 6 na półn. od Falkenburga. Ma wiele fabryk fukiennych i rasy, nał. do W. Mistrza Sonneburfskiego.

SCHIENDAM, m. Hollend. w Prow. Hollandyi, dziewięć z tych, ktore w tey Prow. posyłał. Deputatów na obrady publiczne. Leży nad rz. Schie, a ma komunikacyą z Mozą, przez wielki kanał. Odległe jest o m. 1 od Rotter-

damu, 2 na półn. od Delftu. dl. 21.
55. sz. 51. 54.

SCHIERMOND, *Monicoga*, Schiermonicoga, mała wyspa Holl. ma kilka m. mało znacznych.

SCHILDE, m. w Cyr. Miśnii, o m. 8 na półn. ku w. od Torgawy.

SCHILDESCHE, Opac. Pannien szlacheckich w Hr. Rawenberskim, założone r. 940. przez S. Marefwidę. Z tych 12 bywa Religii Proteſtanckiej, 35 Katolickiej.

SCHILDLO, albo **SCHILDLAU**, wioska w Lużycy niż. nad Odrą.

SCHINTA, obronne m. Węgier. wyż. w Hr. Nitrenskim, nad rz. Waagą, o m. 9 na półn. ku z. od Nitry.

SCHIRAS, lub **SKIRAS**, *Schirastum*, wielkie i fl. M. S. Prowin. Farfistan w Perfyi, które miane jest u Persów za drugą stolicę Państwa. Han czyli Rządca tego M. bywa poſpolicie ieden z możniejszych Pannów Perskich, Krolowie sami często tu przemieſzkawali, i dotąd ich pałac widzieć ſię dać z pięknymi bardzo ogrodami. Leży nad rzeką Bendemir w równinie piękney, rżniętęy wielą kanałami, mającemi bardzo dobrą wodę, które czynią okolicę żyzną. Góry otaczające go, ſą wyſokie i okryte winnicami wybornymi, o m. 90 na półd. ku w. od Iſpahanu, 63 od Laary. dl. 73. 35. sz. 29. 36.

SCHIRECK, w Hr. Wernigorodzkiem, nad rz. Koldebodą, fl. mieſce rudami żelaznemi.

SCHIRWAN, albo **SERWAN**, Szyrwan, *Servania*, Prow. Perſka, graniczy na w. z morzem Kaſpijskim, na półd. z tymże i z Prow. Mogan, na z. z Prow. Kur, która ją oddziela od Prow. Gandyi, na pół. z Wielkorządztwem Derbentu. Skamachja jeſt w niej M. S.

SCHIZAR, *Lariſſa*, dawne m. Syryi nad rz. Oront między Famią i Hamach, o m. 25 na półd. ku w. od Alepu, 15 na półn. ku z. od Emezy. Ma zamek, leży w kraiu

obſtuniacym w drzewo i owoce.

SCHLAKEN, m. i Grod w Frankonii, w Xſtwie Koburſkim, o m. 7 na półd. ku z. od Koburga.

SCHLACKENWALDE, m. Czeſkie w Cyr. Elnbogeńskim, o m. 4 na półd. ku w. od Elnbogen. Bliżko niego ſą fl. mny cynowe.

SCHLACKENWERDE, m. Czeſkie w Cyr. Elnbogeńskim, o m. 4 na półn. ku w. od Elnbogen. Ma zamek, piękne ogrody, ozdobne Collegium i ſzkolę na przedmieſciu. Leży niedaleko od Karls-Badu.

SCHLAITZ, m. z zamkiem w kraiu *Voigtland*, w Sax. gdzie linia iedna domu Hr. de Reuſſen trzymałwoy dwór. Leży o m. 6 na półn. od Hoſtu.

SCHLAN, ob. Slany.

SCHLANGEN-BAD, ob. Schwalbach.

SCHLEISHEIM, zamek leśtniej rezydencyi Elektora Bawar. w Regencyi Munichſkiej, o m. 4 od Munichu.

SCHLESWICK, ob. Slewſwick.

SCHLEUSSINGEN, m. Niem. w Cyr. Frankonii, w Xſtwie Hennebergi, nad rz. Schleus, z pięknym zamkiem i Collegium, o m. 13 na półn. ku z. od Koburga.

SCHLUSSELBERG, zamek i grod w Xſtwie Mindenſkim nad Wezerą, o m. 8 na półn. ku w. od Mindeny. Tegoż im. inſze m. w Auſtryi wyż. w pow. Haus, o m. 5 na półn. ku z. od Lintzu. Inne przy ieziorku Ladoga, tam gdzie Newa z tego ieziorka wypływa, o m. 8 na w. od Petersburga. Tam oſadzają więźniow publicznych. Czar Jan VI. z domu Brunſwick-Bewern, tam był oſadzony po ſtraćeniu z Tronu, r. 1741. a zabity r. 1764. od właſney Gwardyi, przez boiażń. aby go buntownicy niewydobyli. Miał natenczas lat 25.

SCHMALKALDEN, ob. Smalkalden.

SCHMECHTEN, w Biſkup.

Padernbornskim, fl. przez wody mineralne. Blisko tego miejsca Kwintyliusz Warus zbity był od Arminiusa.

SCHMIEDBERG, *Schmiedberga*, m. Szląskie w Xstwie Jaworskim, pod górą, blisko źródła rz. Bauber, o m. 9 na półd. ku z. od Jawora. Tam robią wiele płotna lnianego.

SCHMIEDEBERG, m. w Cyr. Elekt. Saskim, o m. 4 na połud. od Wittenbergi. W nim robią przednie piwa.

SCHMELLEN, m. w Xstwie Altenburskim, nad rz. Sprottą, o m. 3 na półd. ku z. od Altenburgu. Nal. do domu Sax-Gotha.

SCHNACKENBURG, m. i grod w Xstwie Zelleńskim nad Elbą, o m. 10 na półn. ku z. od Havelbergi.

SCHNEBERG, albo **SCHNEBERG**, fl. m. w górach Miśnii, w Cyr. Ertzgeburskim, nad rz. Muldą, o m. 4 na półd. ku w. od Zwickau. Miny srebrne przy nim odkryte r. 1417. wydały niezmiernie summy. Blisko niego jest m. Neustadel, którego wszyscy mieszkańcy bawią się kopaniem w górach.

SCHOENA, zamek w Miśnii, w Cyr. Ertzgeburskim blisko Freybergi, jest rezydencją domu Solms-Schoena.

SCHOENAU, m. Szląskie w Xstwie Jaworskim, nad rz. Katzbach o m. 4 na półd. ku z. od Jawora. Ma znaczne minery miedziane.

SCHOENBECK, m. w Xstwie Magdeburgskim, o m. 3 na półd. od Magdeburga, w Cyr. Holteńskim nad Elbą. Handluje drzewem, i wydać wiele foli warzoney. Tegoż im. włość żuław Malborskich.

SCHOENBERG, m. w wyż. Luzacy z zamkiem, o m. 2 na południe od Gerlitzy. Tegoż im. majątność w Karnioli niż. i druga w Cyrk. Olomunieckim, w Morawii. Także m. z zamkiem w Xstwie Ratzburskim, blisko Lubeki.

SCHOENBERG, m. Prusk.

w Cyr. Kwidzińskim z zamkiem, należy do Graffow Finkenstein, od Risenburga na w. ku półd. m. 3.

SCHOENBURG, zamek w Cyr. Saxonii wyż. na którym się piše dom Hr. tegoż im. mających glos w Rzeszy Niem. zostających pod protekcją dworu Elekt. Saskiego. Leży przy Glauchen nad Muldą, poniżej Zwickau.

SCHOENBRON, zamek w Bawarii w Regencyi Munichskiej z pięknymi ogrodami.

SCHOENBRUNN, w Szląsku, w Xstwie Brzegskim, tam znaydują dyamenty. Tegoż im. zamek w Austrii niż. blisko Wiednia. Tam jest Rezydencya letnia dla Cesar. założona od Jozefa I. Cesarza, a skończona od Cesarzowej Maryi Terezy.

SCHOENECK, obacz Skarszew.

SCHOENFELD, w Czechach, w Cyr. Elnbogeńskim, wydać cyne tak piękną jak srebro.

SCHOENFLIES, m. nowej Marchii Brandeburskiej, nad leziorem w Cyr. Koenigsberckim, o m. 2 na w. od Koenigsbergi.

SCHOENHAUSEN, zamek letniej rezydencyi Krol. o m. 2 od Berlina.

SCHOENSEE, ob. Kowalewo.

SCHOEPPENSTADT, m. w Xstwie Wolfenbittel, między tym M. i Brunświkiem.

SCHOINECK, *Nosonacum*, m. i grod Niem. w Elekt. Trewirskim, o m. 8 na półn. od Trewiru, z zamkiem nad rz. Nymy.

SCHOLASSE, (St.) m. Fr. w Normandyi, o m. 7 na w. ku półn. od Alençon.

SCHOMBERG, albo **SCHOENBERG**, m. Niem. w Elekt. Trewirskim z tyt. Xstwa. Leży na górze, o m. 6 na półd. ku w. od Limburgu. ob. Schemberg.

SCHOMLIO, ob. Somlo.

SCHONBERG, m. w Semi-

galii z pałacem, z kośc. Katol. i Luter. z szkołami. Należy do domu Korfiów. Jest blisko m. Barberny. SCHONECK, m. i grod w Elekt. Trewirskim między Mozellą i Renem, o m. 5 na półd. ku z. od Koblentzu.

SCHONEN, albo SCANIA, Scandia, Skania, Prow. Szwedz. Graniczy na z. Cieśniną Sund, która ją oddziela od wyspy Zelandyi; na półn. z Halandją i Smalandją; na w. z Blekingią i morzem Bałtyckim, a z tymże i na półd. Ma około m. 23 dług. a 16 szer. Jest bardzo żyzna, nal. dawniej do Danii, ale r. 1659. ustąpiona była Szwedom. Lunden jest w niej M.S.

SCHONGAW, albo Schonga, m. Niem. w Bawaryi wyż. nad rz. Lechą, o m. 12 na półn. od Aufzurga. Ma zamek itary.

SCHONREIN, m. i grod w Frankonii, w Bisk. Wirtzburskim, o m. 17 na półn. ku z. od Wurtzburga, nad Menem.

SCHONWALDA, m. w Elekt. Saskim, nad rz. Fliebach, o m. 6 na w. od Wittembergi.

SCHOONHOVE, *Schonhowia*, obrotne m. Hollend. w Prow. Hollandyi, z portem wygodnym. Jest to dzieśiąte w swej Prowincyi, z tych, które wysyłaia Deputatów na obrady publiczne. Hollendrzy opanowali je r. 1424. Leży nad rz. Leck, w ktorej się poławia mnostwo łososiów, o m. 3 na półd. ku w. od Goudy, 3 na półn. ku z. od Gorkumy, 6 na w. od Rotterdamu. dl. 22. 20. sz. 51. 58.

SCHOPFHEIM, m. Szwabskie, w włości Rotelen, o m. 2 od tegoż m. nad rz. Wiese.

SCHÖRNDORF, *Schorndorfium*, obrotne m. Niem. w Szwabii, w Xstwie Wirtemberskim, z dobrym zamkiem. Franc. dobyli go w r. 1647. Leży nad rz. Rems, o m. 6 na półn. ku w. od Stutgardy, 11 na półd. ku z. od Gemundy. dl. 23. 3. sz. 48. 47. W starym

zamku ma, dobry Arsenał.

SCHOTTEN, m. wyż. Hasyi, nad rz. Nidą, o m. 2 na półn. od Niddy.

SCHOTZOW, m. Szląskie, w Xstwie Cieszyńskim, nad Wisłą, z zamkiem, o m. 5 na półd. ku w. od Cieszyna.

SCHOUTEN, wysp 15 na Oceanie półd. blisko brzegów nowey Gwinei. Odkrył je Gwilelm Schouten Hollenderczyk, r. 1616. dl. 174. sz. 5.

SCHOVEN, *Scatia*, wyspa Hollend. w Zelandyi, ma obwodu m. 7. Grawelingen-Krammer od wysp Gorei, i Owerflak oddziela ją.

SCHRAPELAU, m. z zamkiem w Hr. Mansfeldzkim, o m. 4 na półd. ku z. od Mansfeldn.

SCHRECK, wioska w niż. Margr. Badeńskim, gdzie Austr. przeprawili się przez Ren, wpadając do Alfacyi r. 1744. Leży o m. 4 na półd. od Philipsburga.

SCHROBENHAUSEN, małe ale pięknem. w Bawaryi wyż. i grod w Regencyi Munichskiej, o m. 6 na półd. ku z. od Ingolstadt.

SCHULPE, wioska z dobrym portem w Dithmarfii, o m. 2 na półd. od Toningen. Nal. do Danii, Hollendrzy w lecie uczęszczają do niego.

SCHUSSENRIED, *Abbatia Sorretana*, Opac. udzielne w Szwabii, o m. 9 na półn. od Buchorny, 2 na półd. od Buchau. Nal. do Cyfsterfów, Opatem bywa jeden z Prłatów Szwabskich.

SCHUTT, *Insula Cituorum*, wyspa Węgier. w Hr. Presburkim, którą formuje zbieg Raaby i Waagu rzek do Dunaju wpadających. Ma około m. 20 dług. a 14 szer. Dunaj go na 3 części przerzyna. Szlachta tu osiedli *Pradialista* się zowią Mieysce wielkiey jest wagi w czasie wojny, ponieważ rzeki i bagniska obronnym je czynią i łatwo być u mocnione może.

SCHWABACH, albo **Schwabach**, m. handlowe i osiadłe w Frankonii, w Margr. Anspachskim o m. 4 na połd. ku z. od Norymbergi. Hugonoci Francu. założyli w nim wiele fabryk. Mieszka tam także wiele żydów. Co terminem Drukarskim, charakterem Szwabskim zowią, wziętten początek w tym m. ponieważ w nim niegdyś była f. fabryka odlewania liter, czyli Gießernia.

SCHWABECK, Hr. w Szwabii, o m. 6 na połd. ku z. od Augsburga. Nal. do domu Bawarskiego, ale Cesarz terazniejszy, rościł sobie do niego pretensye iako głowa Rzeszy Niem. r. 1778. po śmierci ostatniego Elektora Bawarskiego.

SCHWABEISCH - GEMUND, ob. Gemud.

SCHWABEISCH - HALL, ob. Halle.

SCHWALBACK, (Landen.) wioska w niż. Hr. Katzenellenbogen, f. przez swoje łaźnie, wody mineralne, i osobliwości inne naturalne. Leży nad rz. Aar, o m. 3 na połn. ku z. od Moguncyi.

SCHWANDORF, m. piękne w nowym Palatynacie Bawarskim, nad rz. Nabą, o m. 5 na połd. ku w. od Ambergi.

SCHWARTZ, albo **Schwartz**, *Sebatum*, m. Niem. w Tyrolu, f. minami różnych kruszców, osobliwie miedzi. Leży nad Inną o m. 4 na połn. ku w. od Inspruku, 3 na połd. ku z. od Ratenburga. dl. 29. 21. sz. 47. 6.

SCWARTZA, dobra z zamkiem, w Cyr. Frankońskim, w Hr. Henneberskim. Nal. do Graffow Stolberg-Wernigerode, pod protekcją dworu Elekt. Saskiego.

SCHWARTZENAU, m. Niem. w Cyr. Renu wyż. w Hr. Witgestein, nad rz. Ederą.

SCHWARTZACH, rz. w Frankonii, w Bisk. Aichstadszki, płynie pod Gredyngę, wpada do Alt-Schmuhli.

SCHWARTZACH, m. Niemiec. w Frankonii, w Bisk. Wurtzburkskim, i o m. 11 od Wurtzburga, nad Menem. Był tu przedtym klasztor Bened.

SCHWARTZBURG, Szwarcburg, Xłtwo i zamek na skale w Cyr. Saskim, w Landgrafstwie Turyńskim nad rz. Schwarzą. Okolica obfituje w rudę srebra i miedzi, o m. 8 od Erfordu, 14 od Kullmbachu. dl. 29. 2. sz. 50. 45. Dom Szwarcburksi na dwie jest podzielony linie, to jest: Sonderhauską i Rudelsztadzka. Obydwie są Protestanckie. Mają głos w Rzeszy Niem. a nakształt podatku placą Elektorom Saskim, pierwsza 4666. druga 2333 talarow rocznie, zaś Xciu Saxe-Weimar 3500. talarow co rok oddliczyć powinni. Składa się Xłtwo z 12 M. i 10 m.

SCHWARTZENBERG, Xłtwo Szwarcemberkie, i zamek Niem. w Frankonii, między Bisk. Bamberskim i Wurtzburkskim i Margr. Anspachskim. Jest pod rządem swego właściwego Xłęcia. Zamek leży nad rz. Lée, w którym mieszka regencya Xłęcia, o m. 20 od Norymbergi, 18 od Wurtzburga. dl. 28. 2. sz. 49. 44. Hr. Szwarcemberscy mający tyt. Xłąt, są religii Katolickiey. Poddani ich uwolnieni byli od prawa Kadukowego we Fr. r. 1776.

SCHWARTZENBERG, M. w Miśni na górze leżące, w Cyr. Ertzgeburkskim, o m. 6 od Zwickau. Rudy tu dość znaczne żelaza, ołowiu i cyny znajdują się, których co rok wiele wytapiają.

SCHWARTZENBORN, Grod w niż. Hasiyi, o m. 5 od Hirschfeldu. Bogata tu ruda alunowa znajduje się. Nal. do Hr. Ziegenhaym.

SCHWARTZENBURG, włość Szwajcarska między Kantonem Bernskim i Fryburkskim, do obydwóch należąca. Mieszkańcy sekty Luter. mówią po Niem. Jest tu wieś i zamek tegoż im.

SCHWARTZWALD, grod w lasach Turyńskich. Nal. do domu Saxe-Gothskiego.

SCHWARTZWALD, *Sylva nigra*, Las czarny, zowie się las wielki w Szwabii, który rozciąga się od północy ku pojd. między Ortenawią, Brisgawią, częścią Xstwa Wirtemberskiego, i Firstembergiego, ku początkowi Dunaju, aż do Renn powyżej Bazylei. ob. Hartz-Wald.

SCHWATZ, *Sevacium*, piękne m. w Austrii, w pow. Innthal, nad Inną, zalecone obfitością blizkich miner kruszcowych.

SCHWEDLER, m. w stwie Spiskim, fl. rudą miedzi, między górami, blizko Schmolnity.

SCHWEDT, m. w Cyr. Saxonii wyż. nad Odrą, z zamkiem wspaniałym i bardzo pięknymi ogrodami. Należy do Margrabiów de Brandenburg-Schwedt. Jest w Uker-Marchii Brandeburskiej, w pow. Stolpiskim.

SCHWEIDNITZ, ob. Swidnica.

SCHWEINA, m. Niem. z zamkiem, w Frankonii, w Hrab. Henneberskim.

SCHWEINFURT, *Suevofurtum*, Szwefinfurt, bardzo obronne, wolne i Cesarzkie M. Niem. w Frankonii, z wspaniałym pałacem, do którego zgromadza się Senatorowie, którzy w liczbie dwunastu rządzą miastem, do pomocy mający sześciu przyśiężnych, i braci dawnych, którzy służą tylko do interesów sekretnych. Obywatele są Protestanci. Handluia sukrem, plotnami, i gęsiemi piorami. R. 1775 uwolnione było od prawa Kadukowego we Fr. Leży na prawym brzegu Menu, w kraju bardzo obfitującym w zboże, wina i. t. d. o m. 11 od Wurtzburga, 18 od Norymbergi, 9 od Bambergi. dl. 28. sz. 51.

SCHWEINITZ, m. w Cyr. Elekt. Sakim nad Elterą, o m. 7

od Wittembergi.

SCHWEINSBERG, m. w niż. Hasyi, nal. do Baronów de Schencke. Jest nad rz. Ohm, zdobi go zamek.

SCHWELM, m. Niem. w Westfalii, w Hr. Marchii nad rz. tegoż im. Przy nim jest źródło mineralne.

SCHWERIN, Xstwo i Hrab Szweryńskie, Niem. w Xstwie Meklemburskim, które oddziela jezioro tegoż im. Na w. jeziora leży Xięstwo, które jest z Bisk. sekularyzowane przez traktat r. 1648. Ma m. 10 wzdłuż, a 3 w szerz. Znaczniejszy m. w tym Xstwie są: Butzow, Bruel, Nienkloster. Hr. leżące na z. tegoż jeziora, ma m. 20. dl. 8. sz. M. S. jest

SCHWERIN, *Sverinum*, Szweryn, M. obr. Niemiec. w Xstwie Meklemburskim, z mocnym zamkiem rezydencyonalnym Xiążąt Szweryńskich, i pięknym ogrodem. Kościół Szweryński jest wspaniały. Stoczona przy tym mieście była batalia r. 1719. Leży nad jeziorem Szweryńskim, o m. 5 od Wizmaru, 15 od Lubeki. dl. 29. sz. 53. 46.

SCHWERINSBURG, wspaniały zamek nowo wystawiony w Pomeranii bliższej, w Xstwie Szteyńskim. Należy do domu Szweryńskiego.

SCHWETZ, ob. Swiecie.

SCHWIBUSEN, M. mocne w Szląsku w Xstwie Krosneńskim, o m. 8 od Krosna, na połu. ku w.

SCHWINBURG, albo *Suinburgum*, Szwynburg, M. Duńskie w stronie wchodniej wyspy Fionii, o m. 8 od Odenśce. dl. 28. 30. sz. 55. 8.

SCHWINGER - SCHANTZE, mała forteczka nad rz. Schwinge, w okolicach Stadtu, w Xstwie Bremieńskim. Przy tym m. cło pewne na Elbie wybieraia.

SCHWITZ, albo *Switz*, *Sultium*, Szwitz, Kanton Szwajcarski, który lubo piąty jest w rze-

dzie, daie jednak imie całemu kra-
iowi. Graniczy na z. z jeziorem
czterech Kantonow na pośd. z Kan-
tonem Uri, na w. z Glaris, na półn-
noc z Kantonami Zurich i Zug.
Nayznaczniejszy jego bogactwo na
bydle zasada się. Liczy mieszkań-
ców 21000. są Religii Katolickiey.
Schwitz m. jest celnym jego
miejscem Dofyć jest znaczne i pię-
kne, położone przy jeziorze 4 Kan-
tonow, w równinie miley między
górami, o m. 4 od Lucerny, 4 od
Zurz. dl. 26. 16. sz. 47. 2.

SCHWOECHAT, m. w niż.
Austryi, z zamkiem w pow. niż.
Wiener-Wald, o m. 2 od Wiednia.

SCIATI, *Sciatus*, Scyata,
wyspa na Archipelagu przy brze-
gach Janny, na półn. Negreponu,
przy samym wejściu w odnogę Sa-
lonicką. Ma m. 9 dl. 3 sz. dl. 41. 50.
--42. --8. sz. 9. --29. --40.

SCIGLIO, niegdyś *Scylla*,
m. w Krol. Neapol. w Kalabrii,
leżące na górze, z tyt. Xięstwa.
Trzęsieniem ziemi r. 1783. zniszczo-
ne. Blizko Aggio.

SCIO, *Chios*, jedna z najpię-
kniejszych, najmilszych i najfla-
wniejszych wysp Archipelagu, bli-
zko brzegow Natolii, na pośd. Me-
teliny, a na pośn. i z. wyspy Samos.
Ma m. 13 dl. 6 sz. Lubo jest górzys-
ta i opoczyła jednak jest miła dla
obfitości drzew pomarańczowych,
cytrynowych, morwowych, masty-
xowych, z których wyciągaia ma-
styx, przeznaczony dla Seraiu W.
Sultana, i terebintowych, które
tu okrywaią cale pola. Wiele tu do-
brego wina znajduje się, ale iedwab
tey wyspy jest nayznakomitszym
skarbem. Liczą tu na 10000. Tur-
kow, 3000. Łacinników mairących
swego Bisk. i 100000. Grekow. Ge-
neńczykowie dlugi czas tę wyspę
posiadali, ale Turcy wypędzili ich
z niey r. 1595. Wenetowie ją opa-
nowali r. 1694. Turcy zaś ją nastę-
pującego zaraz odebrali roku M. S.
jest Scio. jest wielkie i piękne M. z

zamkiem, portem dobrym, Bisk.
Łacińskim i bogatym Bisk. Greckim.
Leży na brzegu morza, o m. 19 od
Smyrny, 84 od Konstantynopola.
dl. 43. 50. --44. 10. sz. 38. 8'. 37".

SCIRO, *Scyros*, wyspa na Ar-
chipelagu na z. Meteliny, na pośn.
i w. Negreponu, na pośd. i w.
Sciaty. Ma m. 6 dl. 3 sz. Grunta
ma skaliste i nieplodne, ale bogacą
ją skały marmurowe. Znajduie się
na niey m. tegoż im. z dobrym por-
tem. Wyśmienite tu rodzą się wi-
na. dl. 42. 40'. 54". sz. 39. 4'. 20".
ob. Syros.

SCOPELO, *Scopulus*, wyspa
Archipelagu, o m. 2 od Sciaty, 7 od
Negreponu przy wniysciu w Golf
Salonicki. Ma m. 4 dl. 2 sz. Bardzo
żyzna ofobliwie w dobre wina. Li-
czą tu na 12000. Grekow. dl. 42. 12.
sz. 39. 34.

SCOPIA, ob. Uscopia.

SCUTARI, *Scodra*, Skota-
ra, wiel. M. ładne w Turcyi Eur-
stoł. wyż Albanii z Bisk. suffr. An-
tiwaryjskiego i zamkiem na górze.
Leży nad jeziorem Zetą, przy u-
ściu rz. Bokkany, o m. 24 od Ra-
guzy, 8 od Antiwaru, 19 od Aba-
napolu. dl. 37. 10. sz. 42. 5. Niegdyś
było stolicą Iliryku.

SCUTARI, *Chrisopolis*, wiel.
i piękne M. w Turcyi Azyat. w Na-
tolii, z dobrym portem. Sultan Tu-
recki ma tu dom roskoszny, który
Seraiem nazywa się. Piękny tu Me-
czet nayduie się. Skutara Leży
na wier. cholku góry z drugiey stro-
ny przesmyku Konstantynopolitań-
skiego, którego miasta, nieiako
miane jest za przedmieście dl. 46.
40. sz. 41. 15.

SCYTINO, m. Pol. w ziemi Go-
styńskiej, blizko Głowina leżące.

SDILES, albo Delos, wyspa
fl. Archipelagu otoczona Cyklada-
mi. Bardzo jest mała. Widzieć tu
się daią rozwaliny kościoła Appo-
lina. Ma dobry port. Blizko tey wy-
spy leży druga trochę większa. któ-
rą także Sdillą nazywaią. Obydwie
są

łą nie ludne, z przyczyny Korfarrów. Obywatele Mikony wybierają ztąd to, co mogą. dl. 43. 20. sz. 37. 22.

SEAFORD, M. Ang. w Suffex z dobrym portem, posyła 2 Dep. na Parl. ob. Portow pięć.

SEAUX, So, m. na wyłpie Fr. o m. 2 od Paryża na drodze do Orleanu, fl. jest przez swoy zamek wspaniały, który tu ma Xzę *de Penthièvre*. Ogrody do niego nal. są rokoszne. Odprawia się tu co Poniedziałek targ znaczny na bydło, które zakupują do Paryża.

SEBASTE, *Sebastia*, jest też famo M. co *Samaria*, które Herod W. wspaniale odbudować kazal; teraz jest tylko z niego mała wieś, leżąca o m. 15 od Jeruzolimy. ob. Sivas.

SEBASTIANO, (S.) *Fanum Sancti Sebastiani*, piękne, ludne i obronne M. Hifzp. w Prow. Gwipskoi, z dobrym portem. Wiel. handel prowadzą tego M. obywatele, którzy mają przywilej, iż gdy traktują o sobości w jakich interesach z swoim Krolew, ten jest obowiązany zdjąć przed niemi kapelusze i bydy z odkrytą przez cały czas głową. Leży przy uściu rz. Garumny do Oceanu pod górą, na wierzchołku, której mocna jest Cytadella, o m. 20 od Bilbao, 20 od Pampellony. dl. 15. 36. sz. 43. 23. ob. Rio-Janeiro. Drugie tegoż im. jest m. na wyspie Tercerze, iedney z wysp Azorskich, obronne 6 twierdzami. Inne jeszcze w Prow. *Chametland*, w Meksyku.

SEBASTYANOWA, m. w Mazowszu, założona od Sebastjana Braniczkiego Bisk. Poznań. i od jego im. nazwana. Jest blisko Kozłowa.

SEBASTYOWKA, m. w Bracławskim, na m. 2 od Kryspolu.

SEBEN, *Sabiona*, m. w Bisk. Brixyeńskim nad rz. Eisach, było stolicą Bisk. Brixyeńskich, nim się przenieśli do Brixen.

Tom III.

SEBENICO, *Sebenicum*, M. bardzo obronne i Hr. w Dalmacyi Weneckiej z Bisk. suffr. Spalatrańskiego, z portem wiel. mocnym zamkiem, i z fortyfikacyami. Leży przy uściu rz. Cherea, nad Golfem Weneckim, o m. 15 od Spalatro, 10 od Zary. dl. 34. 18. sz. 44. 10.

SEBROWCE, rz. w Podol. płynie ku pold. od poln. i wpada do Dniestru.

SECELLES, wyspy położone na merzu Indyjskim między wyspą Francuzką i brzegiem Malabarckim. Na iedney to z tych wysp znayduie się drzewo palmowe koki morskie rodzące; ponieważ owoc ten wpadłszy w morze wiatrami był zaniefiony na brzegi Maldywskie, a obywatele nie znając wyspy, nie wiedzieli też coby go procz morza innego rodzić mogło.

SECKAW, albo Sekkawia, *Secovia*, *Seccovium*, m. Niem. w niż. Styryi Austr. z Bisk. suffr. Saltzburckiego, o m. 3 od Judenburga, 36 od Wiednia. dl. 32. 52. sz. 47. 24. Tegoż im. jest Przecorfwo w wyż. Styryi. Bisk. Sekkawski dla tego nie ma miejsca i głosu na seymach Rzeszy Niem. iż przysięga na wierność Arcy-Bisk. Salisburskiemu.

SECKENDORF, w Margr. Anspachskim w Frankonii. Leży nie daleko Langen-Zeen.

SECKINGEN, albo Seckine, *Sanctio*, M. Niem. w Szwabii Austriac. iedno z czterech M. Leśnemi zwanych. Niema nic znacznego procz rynku wiel. i pięknego. Xzę Saxe-Weimar dobył je r. 1638. Wiele od pożaru ucierpiał r. 1678. Leży na wyspie od Renu uformowanej, o m. 2 od Rheinfeldu, 5 od Bazylei, 10 od Szafuzy. dl. 25. 39. sz. 47. 37. Jest tu Opac. Panien szlachetnych, fundowane przez S. Frydolina r. 490. Mogą ztąd wychodzić na świat dla pójścia za mąż.

SECLIN, m. w Flandryi Fr. o m. 2 od Lilli.

SECONDE, dwa zamki na

C

brzegu Fantyńskim, jeden do Angl. nal. drugi do Hol. każdy z nich ma wieś do siebie należącą.

SECONDIGNE, m. Fr. w Piktawii o m. 7. od Niorty.

SECYMIN, m. w Sandomirskim z zamkiem na skale w okolicy jego znajdowano Kamień lazuruwy. i frebro. Leży niedaleko Sułowa, m. 13 od Krakowa.

SEDAN, *Sedanum*, Xłtwa i M. obronne we Fr. w Szampanii, na gran. Luxemburga, jest kluczem nie iako jednym z największej wagi Krolestwa. Znajduje się tu Zamek bardzo mocny, w którym piękny jest Arsenał w nim narodził się Marszałek Fr. Turreniusz, Xiążę. *de Bouillon* brat jego i rządcą tego Xłtwa wchodząc w koniurację Cinq-Marsa był przymuszonym przez zamianę ustąpić je Krolowi r. 1642. Robią w Sedanie bardzo przednie sukna i inne materye. Leży na prawym brzegu Mozy, o m. 13 od Charlemont, 12 od Rethelu, 17 od Luxemburga, 56 od Paryża. dł. 22. 37'. 36". sz. 49. 42'. 29".

SEDLITZ, albo Tzetliz, w Czechach w Cyr. Elnbogenskim, jest m. fl. przez swe zdrowe gorzkie wody i przez sol laxującą, którą wyrabiają, i którą ztąd potym w różne Europy strony przewożą.

SEDZISZOW, *Sendisovia*, piękne m. w Sandomirskim, zdobi go kościół farny, Kapucynów, pałac, ratusz, &c. Nał. do domu Potockich. W pięknym jest położeniu na trakcie, od Rzeszowa m. 3. od Dembicy 4. ode Lwowa 25. Zostaie pod pan. Austr. w Cyr. Pilźnieńskim.

SEEBURG, m. Pruskie, w Warmii z swym dystryktem, jest ludne, leży nad jeziorem, od Heilsbergi m. 3 na pold.

SEEBURG, kraina i grod w Hr. Mansfeldskim, o m. 6 od Mansfeldu. Znajdują się niedaleko ztąd dwa wiel. jeziora, w których piękne polawiają się Karpie. Woda w ie-

dnym jest słodka, w drugim zaś słona, a te z sobą się łączą.

SEEHAUSEN, m. w starej Marchii Brandebur. nad Alandą, która formując nakształt jeziora oblewa M. dokoła. Leży o m. 16 od Brandeburga, 6 od Hawelbergi. Tegoż im. w Xłtwie Magdeburckim gdzie dawniej Falz-Grafowie Sommer Sienburg, swe ziazdy mieswali.

SEEHAUS, w Xięstwie Szwarzenberskim zamek na jeziorze.

SEEHOF, wieś o milę od Bambergi z letnim pałacem Bisk.

SEEZ, albo SAIS, *Sagium*, dawne i znaczne M. Fr. w niższej Normandyi z Bisk. suffr. Rotomagckiego, i bogatym Opac. Bened. Kościół Katedralny bardzo jest piękny. Liczą tu na 3000. obywatelów. Przedtym daleko większe było, niż teraz. Leży nad Orną w równinie miley i obfitującej w to wszystko, co jest do życia potrzebnego, przyleśie *Escouttes*, o m. 5 od *Alençon*, 3 od Argenton, 10 od *Falaise*, 8 od *Argle*, 26 od Rotomagu, 36 od Paryża. dł. 17. 49'. 49". sz. 48. 36'. 21".

SEGEBERG, *Segeberga*, grod i M. w Xłtwie Holsztyńskim, Duńskim, w Wagryi, z zamkiem na wysokiej wapiennej górze Leży przy rz. Trawie, o m. 10 od Kielli, 17 od Hamburga. dł. 27. 58. sz. 54. 5.

SEGEDIN, M. Węgierskie w uysciu rz. Maryfzy w Tyfzie w Hr. Czongradzkim, o m. 6 od Chonad. Cesarzcy opanowali je r. 1686. dł. 38. sz. 46. 16.

SEGELMESSA, M. Affr. wiel. ludne nad rz. Zyżą, w kraju żyznym, na połu. Krol. Fezańskiego, stol. Prow. Segelmessy, obleanej kilką rz. wychodzącemi z góry Atlas, które wzbierając latem tak iak Nil, uprawiają ziemię obfitującą, w zboże, owoce, i daktyle. Rz. te gubią się w piaszkach Sahary. M. Segelmessa było pierwszą

stołicą Dynastyi Al-Morawidow, którzy swe rozciągnęli panowanie nad częścią Afr. i Hiszp. Leży o *m.* 60 na pold. ku w. od miasta Fezu, a o 300. *m.* od Tombutu nad Nigrem. Kupcy Barbaryjscy handlujący na Nigrze, opatruią się tu w wodę i żywność, a toż 40 dni na przebycie puszcz.

SEGESTAN, wiel. Prow. Perfa, ktorey część znaczniejsza jest pustą i nieuprawną. Nazywała się przedtym Drangianą. ob. Sigistan.

SEGESWAR, albo SCHESBURG, *Segethusa*, Segezwar, M. i H. w Transylwanii. Stawione jest nakiztalt Amfiteatru, nad rz. Kokel, o *m.* 20 od Kronsztađu, 15 od Hermanztađu. dł. 41. 30. fz. 46. 55.

SEGEWOLD, Sewold, *Segeboldia*, M. w Państwie Moskiewskim, w Inflanciech, nad Treideną, o *m.* 11 od Rygi. dł. 42. 48. fz. 57. 14.

SEGNİ, *Signia*, dawne M. Włoskie w Kampanii, o *m.* 13 od Rzymu, 5 od Palestyny na górze, z Bisk. suffr. Papieży, i tyt. Xstwa. Mówią, iż tu Organy były wynalezione. dł. 30. 32. fz. 40. 41.

SEGNİ, albo SEGNA, *Signia*, M. obr. w Kroacyi na brzegu Gólfu Weneckiego w Prow. Morlakii, z dobrym zamkiem, portem i Bisk. suffr. Spolatrańskiego erygowanym r. 1180. M. to jest wolne, pod protekcją domu Austriac. na górze, o *m.* 45 od Spolatro. dł. 32. 37. fz. 45. 4.

SEGNZAC, m. Fr. w powiecie Angulemskim, o *m.* 2 od Cognac.

SEGORBE, *Segobriga*, dawne i piękne M. Hiszp. w Krol. Walencyi, z tyt. Xstwa, z dawnym Bisk. suffr. Walencyńskiego. Leży na wzgórkach między górami w kraju bardzo obfitującym w zboża i dobre wino, w którym także gładzi piękne marmurowe znajdują się

przy rz. Morvedro, o *m.* 11 od Walencyi, 60 od Madrytu, 30 od Tortozy. dł. 17. 13. fz. 39. 45.

SEGOWIA, *Segovia*, dawne, wiel. bogate, ludne, piękne, obrotne i jedno z najznaczniejszych M. Hiszp. w starej Kastylii z dawnym Bisk. suffr. Toledańskiego i pięknym zamkiem Krolewskim nazwanym Alkazar. Pomiedzy wiel. liczbą pięknych gmachow, nawięcej zdbi mennica i wodociąg do M. prowadzący. Bardzo jest rzecz zabawna widzieć, jakim tu sposobem biła monetę. Segowia handluje najlepiej w Hiszp. sukniemi, papierem, który tu robią i cienką wełną, którą daia owce, których wiel. trzody paś się w tej okolicy. Tu urodził się Dominik Soto. Leży na górze między dwoma wzgórkami, nad rz. Eresmą, o *m.* 14 od Madrytu, 27 od Salamanki, 21 od Walladolidy. dł. 13. 56. fz. 40. 56.

SEGOWIA nowa, *Segovia*, M. Amer. poln. w nowej Hiszp. w Andyencyi Gwatemali, nad rz. Yará na granicy Prow. Honduras, o *m.* 400 od Meksyku. dł. 293. fz. 13. 25.

SEGOWIA nowa, M. w strobie poln. wyspy *Luçon*, na wyspach Filipińskich, z Bisk. i zamkiem przy uściu rz. Kagayany. dł. 138. 5. fz. 18. 59.

SEGOWIA nowa, M. Amer. w *Terra Firma*, w Prow. Wenezueli, wystawione od Hiszp. r. 1552. Leży nad rz. Barikwicemą, przy wysokiej górze, w ktorej ruda złota znajduje się, o *m.* 6 od Tucuyo. dł. 311. 30. fz. 7. 55.

SEGRAIS, blisko Plaviers w pow. Gatynęńskim; Znajdują się niedaleko stąd źródła mineralne, zdrowe przeciwko chorobom zastarzałym.

SEGRE, *Sicoris*, rz. Hiszp. Wychodzi z gór Pirenejskich, płynie pod Lerydą i wpada do Ebru.

SEGRE, *Segredum*, m. Fr.

w Xstwie Andegawskim, o m. 3 od Angers z tyt. Baronii nad Oudon.

SEGUR, m. Fr. w Aruernii, drugie tegoż im. leży o m. 6 od Rhodes.

SEGURA, *Secura*, m. portowe w Prow. Beirze, z zamkiem na górze, Krol. Hifzp. Filip V dobył je r. 1704. ale Alianci go odebrali r. 1705. Leży przy rz. Elia i Tagu, o m. 3 od *Castelbranco*, 12 od Alkantary. dl. 11. 6. sz. 39. 40.

SEGURA DE LA-FRONTERA, *Securitas confinium*, M. Amer. poln. w nowey Hifzp. wystawione na skalach r. 1520. przez Ferdynanda Korteza, na pold. Los Angelos.

SEHESTEN, m. Pruskie dawne, stol. powiatu, w Prow. Sklawonii.

SEIDA, albo SAVD, dawne Sidon, M. w Turcyi Azyat. w Syryi, z portem nad morzem śródziemnym. Niczym jest w porównaniu do tego, czym było pierwej. Leży w kraju żyznym przy wyspie, na ktorey jest cytadella, komunikująca z miastem i ziemią stałą przez most wspaniały. Handluie jedwabiem, bawelną, materyą bawelnianą, proszkami, mydłem, galasem, woskiem, gumną, solą amoniacką, kassją, feneselem, kardzidłem, piorami strusiemi, rodzenkami Damaszku, pistacją; za co same prawie tylko bierze pientądze. dl. 53. 30. sz. 37. 10.

SEIDENBERG, m. z zamkiem i pow. do niey nal. w wyż. Luzacyi, o m. 4 od Gerlitzy. Bardzo tu wiele robią igliczkowych pończoch. Druga jest tegoż im. włość w Karnioli niż. o m. 6 od Rudolphswerthu.

SEIDSCHUTZ, ob. Selitz.

SEIGNELAY, *Seilliniacum*, m. Fr. w Burgundyi, o m. 3 od Auxerre, z tyt. Margr. i zamkiem.

SEILLE, rz. w Lotaryngii, zaczynająca się od jeziora *Lindre*, i wpada w Mozellę przy Metz.

SEINE, m. Fr. w Burgundyi,

o m. 5 od Dijon, z Opac. Bened. czyniącym do r. 6000. liwr.

SEINE, *Sequana*, Sekwana, rz. znaczna we Fr. wypływa w Burgundyi przy *Chanceaux*, bieży ku z. pod Paryż, i wpada do Oceanu w *Havre de Grace*. Zaczyna być splawną od Mery. Dla piaszczystego iey łóża od uyscia do *Quilleboeuf*, okrętom w nią zachodzić iest trudno, bez tey zaś szkody, do Rotomagu by mogły przybywać.

SEINSCHEIM, m. w Frankonii z zamkiem w Xstwie Szwarcenberskim, o m. 14 od Wurtzburga.

SEISSEL, ob. Seyssel.

SĘKOCIN, Krolewsczyzna w ziemi Warszawskiej płaci kwart. ty. zł. 601.

SEKWANA, ob. Seine.

SELAND, albo ZELANDIA, *Seland'a*, wyspa na morzu Bałtyckim, największa z wysp Duńskich, na w. oddzielona iest od Skanii Zuntem, na z. przez Belt od wyspy Fionii, na pold. ma wyspy Lalandyą i Falster, a na poln. morze. Ma m. 22 dl. a 20 w największey szer. Napelniona iest lasami, w których wiele znajduje się zwierzyny, pięknemi pastwiskami i obfituje w zboże różnego rodzaju, ziemia tu tak iest żyzna, i nie potrzeba gnoić. M. S. iest Kopenhaga. ob. Zelandya.

SELANSKAIA-KREPOST, forteca Moskiewska w Prow. Orenburskiej r. 1755. założona.

SELENGINSK, m. Mosk. nad rz. Selengą, która wpada do jeziora Baikal, w Prow. Udyńskiej.

SELBURG, w Semigalii, przedtym m. z zamkiem, który niegdyś był rezydencyą Bisk. Semigalskiego, od tego m. Selburskim się zowiącego; ale Bisk. to r. 1245. zniesione. a Arcy Bisk. Ryskie założone było. Natenczas ciał Semigalia procz 3 części do Bisk. Selburskiego należała. Teraz iest ekonomia z Słobodą małą, zawiera 4

parafie. Leży nad Dźwiną, od Krzyżbarga, o m. 3.

SELESTAT, ob. Schelestat.

SELINCOURT, *Selincurtis*, m. Fr. w Pikardyi, o m. 7 od Amiens, z Opac. Norbertańskim czyniącym do r. 5500. liwr. Zachowują tu S. Łę, tak iak w *Vendome*. Przywiezionatu bylar. 1206 przez P. Moreuil.

SELINGENSTADT, albo SzLINGSTAD, m. Niem. w Elekt. Mogunckim z grodem i kłafztorem Bened. Było przedtym Cesarfkie, ale teraz nal. do Elekt. Mogunckiego. Leży przy zbiegu rz. Gernfrentzy z Menem, o m. 2 od Frankfurtu, 4 od Moguncyi. dl. 26. 7. f. 0.

SELIVREA, *Selimbria*, M. w Turcyi Eur. w Romanii nad morzem Marmora. Zupełnie prawie jest zniszczone. Leży o m. 14 od Konstantynopola. dl. 45. 42. fz. 41. 3.

SELKIRK, m. Parl. Szkockie w Prow. tegoż im. posyła iednego Dep. na Parl. fl. jest przez zbiecie Margr. Montrofs od woyska Parl. pod Karolem I. Leży o m. 9 od Edyburga nad rz. Eshick. dl. 14. 45. fz. 55. 44.

SELLE, *Cellula*, m. Fr. w Arweronii, o m. 2 od Aurillac.

SELLES, albo CELLES, *Cel-la*, m. Fr. w Berry z pięknym zamkiem i dawnym Opac. zakonu *Fulienffum*. Leży nad rz. Cher, na ktorej piękny tu most znayduje się, o m. 9 od *Amboise*, 9 od *Blois*, 18 od *Bourges*, 42 od Paryża. dl. 19. 15. fz. 47. 15.

SELLE-Saint Denis, m. Fr. w pow. Bieżeńskim, o m. 2 od Romorantin.

SELLIERS, Opac. Bernar. przy m. *Pont-sur-Seine*, czyni do r. 4000. liwr. Tu P. *Voltaire* był pochowany r. 1778.

SELLIERS, m. w Frankofonie, o m. 3. od Poligni.

SELONGEY, m. Fr. w

Burgundyi, w diec. Diziońskiey, nad rz. Wenellą, o m. 2 od *Isle-sur-Tille*; winnice w okolicach tego m. wysmienite wydaia wina. Robią w nim także wiele materyi welnianych.

SELOWITZ, piękne m. w Morawii w Cyr. Brifńskim, o m. 4 od Brinny.

SELTEN, wieś w Weterawii, w Elekt. Trewirskim nad Lachną, o m. 11 od Moguncyi. Wody kwasne mineralne bardzo tu fl. znaydują się. Inne jest *Selters*, czyli *Nider-Selters*, wieś nad rz. *Embsbach* fl. kwasnemi wodami bardzo skutecznemi.

SELTZ, *Saletia*, m. Fr. w niż. Alfacyi, o m. 9 od Strazburga, w diec. Spireńskiey, nad Renem, o m. 108 od Paryża. Wody Seltzeńskie zalecone są przez swe wiel. skutki, osoblwie służą, na słabości żołądka i do otworzenia porow. dl. 25. 47. 11". fz. 48. 53. 30".

SEM, rz. Mosk. płynie od w. pod Ryfk. Putywel i wpada do Diefny w Czerniechowskim.

SEMENDRIA, *Semen-dria*, Semender, M. w Turcyi Europ. w Serwii, z rezydencyą Sandziaka i Arcy-Bisk. Greckiego. Turcy odebrali je Cesarfkim r. 1690. Leży na prawym brzegu Dunaju, o m. 8 od Belgradu, 20 od Temezwaru. dl. 39. fz. 45. 4.

SEMIGALLIA, Xftwo Pol. czyniące część Kurlandyi, z łotewfka *Zeme-gal* zwane, czyli koniec ziemi, rozciąga się wzdłuż Dźwiny, ktora ią od Inflant oddziela. Natura kraiu, rząd, Religia, taż co w Kurlandyi. M. S. Nitawa. Dzieli się na dwa wiel. staroftwa, Nitawskie i Selburskie.

SEMINARA, *Seminaria*, m. Włofkie, w Krol. Neapol. w Kalabryi dalszey, o m. 10 od Reggio, fl. przez batalią, w ktorej *Aubigny* zbil Hiszp. r. 1495. tudzież przez batalią r. 1503. w ktorej tenż *Aubigny* był zбитy. dl.

33. 56. fz. 37. 20.

SEMLIN, m. Węgier. w Skławonii nad Dunajem, gdzie Sawa do niego wpada, osiadł od Chrześcian, którzy tu się uciekli po opanowaniu Belgradu od Turków. Wszystkie Tureckie i Orientalne towary, wprzód przewietrzone i okadzone byź muszą, nim tu przypuszczone będą, a podróżni wprzód o 3 mile w fanorze zatrzymać się powinni. Używają mieszkańcy tej ostrożności, dla uniknienia zarazy.

SEMPACH, *Sempachium*, M. Szwajcarskie w Kantonie Lucerneńskim, o m. 4 od Lucerny, nad jeziorem Surzee, fl. przez bat. r. 1396. w której Arcy-Xzę Leopold poległ, zbity przez Szwajcarów. dl. 25. 50. fz. 47. 12.

SEMUR, *Sinemurum*, M. Fr. w Burgundyi. Dzieli się na 3 części. *Le Bourg*, gdzie widzieć się dać wspaniały kościół. *Le Donjon*, które jest miejscem obr. i służy za cytadelę m. i zamkowi, który trzecią część składa. Przeorstwo tutaj było na kolegiatę zamienione r. 1731. Znajdują się w tym mieście piękne rękodzieła fukiennie. M. to jedyne w całej Burgundyi było wierne Królowi podczas Ligi, co też było przyczyną, że Henryk IV. przenosił tu Parl. z Dyżonu, który tu aż do traktatu zostawał. Leży nad rz. *Armançon*, na której dwa piękne mosty leżą, o m. 15 od *Aun*, 7 od *Avallon*, 13 od Dijon, 54 od Paryża. dl. 21. 45. fz. 47. 28.

SEMUR EN BRIENNOIS, *Semurium*, m. Fr. w Burgundyi, stol. pow. *Briennois*, z tyt. Baronii. Leży o półmili od Ligery, 8 od Rouany, 70 od Paryża. dl. 21. 40. fz. 46. 14.

SENANQUE, Opac. Fr. o m. 3 op' *Cavaillon*; zakonu S. Bened. czyni do r. 2800. liwr.

SENPART, m. Fr. w Pikardyi, o m. 3 od *Amale*.

SENDOMIERZ, ob. Sandomierz.

SENDZISZOW, ob. Sędziszów.

SENECZA, m. w Kiońskim nad prawym brzegiem rz. Rosły.

SENEF, *Senesum*, m. w Brabancyi, o m. 2 od Nowelli, fl. przez batalią, którą Xiążę Kondusz tam wygrał d. 11 Sierpnia, r. 1674.

SENEGA, albo SENEGAL, wyspa położona w uściu wiel. rz. której niektórzy dali im. *Senegalii*, ale która jest tylko ramieniem Nigru podług Pana Adanсона i Pana Demaneta, *Autorów Afryki Fran.* Fr. wystawili zamek S. Ludwika na tej wyspie. Ustąpili go Anglii traktatem Paryżkim r. 1763. równie iako i to wszystko, co posiadali w ziemi stałej na m. 300. kraiu. Uscie rz. jest o m. 40 od Kapu Zielonego. Weyście do niej jest nieco zawalone piaskiem. Wylewa regularnie tak, iak Nil, i żywi mnóstwo krokodyłów. Fr. tu handlowali Murzynami, piaskiem złotym i gumną. Kray ten bardzo jest gorący i niezdrowy dla cudzoziemców. ob. Gambia, Salum.

SENESEY, m. w Burgundyi, o m. 4 od *Chalons*.

SENEUIL, źródło wody mineralney zdrowe na żołądka choroby, przy Riberaku, w Perigordzie.

SENEZ, *Sanitium*, nikczemne m. Fr. w Prowancyi, z Bisk. suffr. Embruńskiego. Leży w kraju opoczystym i pustym między górami, o m. 3 od Kastellany, 18 od Embrunu, i 160 od Paryża. dl. 24. 17. fz. 43. 53.

SENFTEMBERG, m. w niż. Austrii w pow. Manhartsberkim, z zamkiem. Jest nad rzeką Krems. nal. do Hr. Stabenberg drugie tegoż im. m. jest w Misli, o m. 10 od Drezna nad Elstera czarną.

SENGLEA, m. na wyspie Malcie z portem.

SENIGAGLIA, ob. Sinigaglia.

SENLIS, *Augustomagus, Silvanelles, Silvanellum*, dawne m. w Prow. wyspy Fr. z Bisk. suffr. Remeńskiego, z grodem i zamkiem. *S. Rieul* (*Regulus*) który do Gallii, wraz z Świętym Dionizym przybył wśród trzeciego wieku, był pierwszym w tym m. Bisk. dzwonnica Katedralna jest najwyż. w Fr. Senlis leży nad rz. Nonettą, otoczone dokoła wielkim lasem, o m. 2 od *Chantilly*, 8 od *Meaux*, 13 od Paryża. dl. 20. 15. sz. 49. 12. 33".

SENLISSES, wieś przy *Chevreuse*. Znajduje się tu woda mineralna, za której wzięciem do gęby, zęby bez bólu wypadają.

SENNAR, wiel. M. w Afr. stołeczne Krol. tegoż im. w Nubii. Bardzo jest ludne, i st. mieszkaniem Krola. Poddani witają go zwykli mieć nogi białe, padać na kolana, i trzy razy całować ziemię. Czudzoziemcy swoje tylko zdeymują trzewiki. M. to dość jest handlowe. Leży na górze przy Nilu. dl. 50. 25. sz. 13. 4.

SENNÄ, rz. st. w Kafirerii, przy Mozambiku. Nal. do Portug. którzy nią znaczny prowadzą handel i kilka mają nad iey brzegami osad. Biorą ztąd złoto lepsze, niż Brezylskie i jeszcze, niewolników, dyamenty, szafiry, szmaragdy, onixy, agaty, i kły czyli kości słoniowe &c.

SENNEGAS, albo *Trewisy*, m. Fr. w Langw. w diec. Koftręńskiej

SENANCHES, *Senones Celsi*, m. Fr. w *Perche*, o m. 4 od *Vernueil*, z Grodem przy lesie.

SENONES, *Senonia*, m. w Lotaryngii, w Prow. Salmeńskiej, o m. 2 o Raony, z st. Opac. Bened. którego Opat. sprawował niby Jurzydykę Bisk. póki nal. do diec. Tulonńskiej, ale odstąpił iey r. 1777. skoro one przeszło do diecezji *S. Die*.

SENONOIS, *Senoniensis Ager*, pow. Seneński we Fr. nad

Yonną. Jest częścią Szampanii. M. S. jest Sens.

SENS, *Senones*, dawne i znaczne M. Fr. w Szampanii. z Arcybisk. którego Arcy-Bisk. bierze tytuł Prymasa Gallii i Niemiec. Jest tu Opac. zakon S. Augustyna pod im. S. Jana przyłączone do Arcybisk. Nie jest bardzo ludne w proporcji swojej wielkości. W nim się urodził Jakób Almoín. Odprawiało się tu kilka koncyliów Prow. z których najst. jest r. 1149. które na potępienie Abaillarda złożone było. Delfin zmarły r. 1765. tu chciał być pochowany, równie iako i Delfinowa żona jego. Leży w dobrym dla handlu położeniu, w kraju obfitującym w to wszystko, co jest do życia potrzebnego, w mieyscu gdzie Wonna wpada w Yonnę, o m. 27 od Paryża, 12 od Troyes, 13 od Auxerre, 31 od Rheims. dl. 20. 56. 58". sz. 48. 11. 56".

SENSBURG, m. Pruskie nad jeziorem, blisko Sehesten.

SEO de Urgel, lub Urgel, m. Hiszp. w Katalonii nad rz. Segrą, z Katedrą Bisk. i tyt. Hr.

SEPAUX, m. Fr. o m. 3 od Joigny.

SEPTEMES, m. w Delfinacie, o m. 3 od Wienney.

SEPT-FONS, *Septem-Fontes*, Opac. regularne zakonu Cyterfów w diec. Autuńskiej w pow. Burbońskim, o m. 6 od Moulins, sławne przez swoją ścisłą regule.

SEPT-FONTAINES, im. dwóch Opac. Norbertańskich w Szampanii; z których jedno jest w diec. Langreskiej, o m. 4 od Chaumont czyniące do r. 1600. liwrow, a drugie w diec. Remeńskiej, o m. 1 od Mezieres czyniące 7000. liw.

SEPULVEDA, m. Hiszp. w starej Kastylii na górze przy rz. Duraton, o m. 8 od Segowii.

SEQUEIRE, ob. Chichiri.

SERAING, pałac Bisk. o półmili od Leodium.

SERAUCOURT, m. Fr. w Pikardyi, o m. 2 od *S. Quintin*.

SERCHIO, *Sercius*, rz. Wł. biorąca swe źródło w Xstwie Mo-deńskim, w części jego pośd. w gó-rze Apennin; wpada w morze To-skańskie.

SERE, m. w pow *Quercy*, nad rz. Bawą, o m. 9 od *Cahors*.

SEREDNEKOWISK, m. Mosk. w Azji w Prow. Jakutskiej, leży w stepach niedaleko Olekim-ska.

SEREGIPPA-DEL-REY, *Sere-gippa*, M. w Amer. pośd. w Bre-zylii, stołeczne Prow. tegoż im. nad rz. *Wizabaris*, dl. 340. 5. sz, pośd. 11.

SERENA, ob. *Koquimbo*.

SERET, znaczna rz. zaczyna się w Węgrzech, płynie ku pośd. przez Multany, Wołochy i wpada do Dunaju. Spław iey jest trudny.

SERET, rz. w Woi. Podol-skim, ma początek blisko Tarno-pola, płynie pod Czortkow, Bilecze, Grudek, i wpada do Nieftru.

SEREYE, dobra w Woi Tro-ckim, które wrzod należały do Xżat Radziwiłłow; ale gdy po śmierci Xcia Bogusława r. 1669 spadły były na Ludwikę Karolinę żonę Ludwika Margr. Brandebur. któ-remu ta ie w dziedzictwo zapisała, po śmierci Margrabi obiał ie dom Brandeburski, który tu utrzymu-ie administratora i dzierżawcę swe-go, a ten roczną cenę arendy w Gumbinie wypłaca. Zawierają te dobra *Sereye*, m. nad rz. Persą, w położeniu górzystym z kościo-łem, Katol. i Luter. od Olity, o m. 5, nadto 3 folwarki, i 22 wsi.

SERFO, albo *SERFANTA*, *Ser-ripho*, Seryfa, wyspa na Archipe-lagu, o m. 20 od Naxyi, 30 od brzegu pośd. Morei. Ma m. 3 dl. a 2 szer. Cała jest okryta górami i skalami. Mówią iż tu żaby nigdy nie kraczą, ale przeniesione dokąd żąd natychmiast odzywiają się. Co dało początek przysłowiu o czło-wieku nieumiejętym ani mówić, ani śpiewać: *Zaba z Seryfy*. dl.

42. 36. sz. 37. 10.

SERGE, Opac. Fr. w Ande-gawie, zakonu S. Bened. czyni do r. 7000. liwr.

SERGIEW, *Troitzkoy Mona-ster*, klasztor Czercow, o mil geo-graficznych 8 i pół, od Moskwy, największy i najbogatszy w całej Rosyi. W opasaniu Monasteru jest 10 kościołów, seminarium i biblio-teka. Około klasztoru leży 4000. domów, z których wiele jest do-brze budowanych, a których mie-szkańcy nal. do Monasteru. Da-wniej Carowie tu swe odprawiali pielgrzym; gdzie i swoy pałac mają.

SERGIEWSK, m. Mosk. w Azji w Prow. Synbirskiej na gó-rze, nad rz. Soką, przy uściu rz. Surgut. Okolica jego znaczna jest wielą źródłami siarczystemy wody, a dwoma śmierzdzącymi.

SERGINNES, m. w Bur-gundyi, o m. 2 od Bray.

SERIGNAN, *Serignanum*, m. Fr. w niż. Langwedocyi, o m. 2 od Beziers. Tu Admiralicja zgro-madzać się zwykła.

SERIGNI, m. na wyspie Ja-wie w przesmyku Sondzkim nal. do Krola Bantamskiego. Handel jest przy Hollend. mieszkańcy bar-dzo są interesowni i zysku chciwi.

SERMAIZE, m. Fr. w Szam-panii nad rz. Saux o m. 3 od S. Diziers, z woytowstwem Krol. Znajduie się blisko ztąd woda mineralna zimna pomocna na cho-robę kamień.

SERMIONA, *Sermio*, m. w Rzpltey Weneckiej, w pow. We-roniezm, oyczyna st. Poety Ka-tulla. Przy tym m. wyborne rośnie wino, zwane *Vino Santo*.

SERMUR, m. Fr. w pow. *Combrailles*, o m. 2 od Auzance.

SERNIN, (S.) Opac. Fr. w M. Tolozie, zakonu S. Bened. se-kularyzowane. Czyni do r. 18000. liwr. ob. Cernin.

SERNOI-GORODOK, czyli M. siarczyste, obronne miejsce nad

Wolga w Azji w Prow. Synbirsk, na przeciw uścia rz. Soki, fl. obfitością fiarki najlepszego gatunku.

SEROCK, *Serocia*, m. powiatowe w ziemi Zakroczymskiej, w dobrym położeniu nad Bugiem, blisko uścia Narwy. Mieszkańcy najwięcej bawią się wioślem i biegłemi są rotmanami. od Pułuska m. 5. od Warszawy 7.

SEROCIN, lub SEROCZYN, m. w ziemi Czerskiej, drzewem zabudowane, z pięknym kościołem, na pograniczu Woi. Lubelskiego, od Lukowa m. 4.

SEROKOMLA, lub SYROKOMLA, m. w Woi. Lubelskim, w ziemi Łukowskiej, przedtym dobra lenne, a r. 1775. nabyte dziedzictwem od Ignacego Scipiona Podstolego W. X. Litt. dla swego im. i seymem aprobowane, ozdobne pięknym palacem i porządne, od Lukowa m. 3.

SERONGE, wiel. M. Az. w Państwach wiel. Mogola, na drodze z Suraty do Agry. Znaczna część obywatelów tutejszych bawi się kupiectwem, i handluje najbardziej plotnami pięknemi. dl. 95. 40. sz. 24. 15.

SERPA, *Serpa*, M. mocne w Port. w Alentei, na gran. Andaluzji. Leży na bardzo przykrych górach, na ktorey tu także jest piękny zamek, o m. 1 od Gwadiany, 33 od Lizbony, 15 od Ewory. dl. 10. 28. sz. 37. 52.

SERPEYSK, m. Mosk. w Prow. Kaludze.

SERPANTO, ob. Serfo.

SERPUCHOW, m. w Prow. Moskiew. nad Norą rz.

SERRAVALLE, *Serravalis*, m. Włoskie w Diec. Mediolańskiej, na granicy Państwa Genueskiego nad Skriwią. dl. 26. 26. sz. 44. 43.

SERRE, *Serra*, m. Fr. w Delphinacie w pow. Wieneńskim, o m. 5 od Romans. Drugie tegoż im. leży o m. 7 od Gapy.

SERRA-LIONNA, *Mons-Leonum*, wiel. rz. Affr. w Gwinei przy Malagwecie. Zaczyna się w górach lwich, albo w *Sierra Leona*, i wpada w morze uściem na m. 4 fzer. Daje swoje imię iednemu pomorzu, pomiędzy dwoma fl. kapami leżą: to jest Kapem Tagrin, czyli *Sierra Leona*, i Kapem Verga, ktore wielką formułą odnogę. Okolice tutejsze są najpiękniejszym w całej Affr. kraiem. Grunta zaś obfitują podostatkiem we wszystko.

SERRES, albo CERES, *Sernae*, M. z Arcy-Bisk. w Turcji Europ. w Macedonii, w kraiu Amboli, nad rz. Kalikot. dl. 40. 20. sz. 40. 54.

SERRY, *Seriacum*, Opac. Norbertańskie w diec. Ambiańskiej przy Aumale. Czyni do r. 5000. liwr.

SERSELLY, m. Affr. w Krolestwie Algierskim, w Prow. Tenezie, z portem i Cytadellą.

SERVETTE, m. Fr. w pow. Gevaudan, w diec. Mendeńskiej, o m. 5 od Mendy.

SERVIAN, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 4 od Beziers w diec. Bezierskiej.

SERVIO, czyli S. SERF, m. w Austryi z starym zamkiem na górze, w ktorego okolicy są fl. lochy.

SERWECZ, m. w pow. Oszmiańskim, w położeniu dobrym nad rz. tegoż im. ktora wpada do Willii. Jest o m. 5 od Dolhinowa na z.

SERWIA, *Servia*, Krol. Serbskie, Prow. Turecka; na połu. z Dunajem i Sawą, na pośd. graniczy z Albanią i Macedonią, na w. z Bulgaryą, na z. z Bośnią. Ma r. 38 z połu. na pośd. a 76 z w. na z. Belgrad jest M. S. Nadano imię Nowey Serwii czyli Serbii, części Tartary przy Ukrainie, między Dnieprem i Bogiem leżącey, gdzie dawniey *dzikie pola*, ktore Carowa Elżbieta zabrała r. 1754. i zaludniła osadami z różnych stron,

a ofobliwie z Serwii Tureckiej, zgromadzonemi. Z niey erygowane było wielkoriażdziwo Nowey Rufi r. 1764. i dwa razy potym było odmienione. Stolicą rządu Serbii jest *Krzemieńszuk*, m. blisko uyscia rz. Psoli do Dniepru położone.

SESEN, albo SESEN, m. w Xstwie Wolfenbutelskim, o m. 5. od Goslaru.

SESSA, *Suessa*, dawne m. Włoskie w Krol. Neapolitańskim w ziemi Laworze, z Bisk. suffr. Kapuańskiego, i z tyt. Xstwa. Bardzo przedtym było znaczne. Leży o m. 8 od Kapuy, 13 od Neapolu. dl. 31. 34. sz. 41. 20.

SESSAU, Sessawa, m. w Semigalii, nad rz. tegoż im. z kościołem, na granicy Litewskiej, o m. 5 od Bowksa na z.

SESSIA, m. i dolina w Xięstwie Mediolańskim, uftapiona Krolowi Sardyńskiemu, o m. 10 od *Turda*.

SESTO, *Sextum*, M. Włoskie w pow. Mediolanu na lewym brzegu rz. Jesiny, w miejscu, w którym ta z jeziora Maggiore wypływa, ma tyt. Xstwa.

SESIOLA, m. Włoskie w Xstwie Modenńskim w pow. Frignano, o m. 8 od Modeny.

SESTRIDI-LEVANTE, *Tigulia*, dawne m. Włoskie w Państwie Genuesńskim. Tu rezyduie Bisk. Brugnański. Leży o m. 10 od Geny. dl. 27. 4. sz. 44. 32.

SEPTRIDIPONENTE, *Sextum*, m. w Państwie Genuesńskim, o m. 2 od Geny. dl. 26. 30. sz. 44. 25.

SETRUCZE, m. w Podolskim nad Seretem, poniżej Mikułinieć.

SETINES, ob. Ateny.

SETTENIL, m. Hiszp. w Krol. Grenady na skale w przedziwnym położeniu, o m. 18 od Gibraltaru na półn.

SETUBAL, *Cetobris*, Setuwal, M. obronne i znaczne Por-

tugal. w Estremadurze z dobrym portem zaftonionym przez zamek S. Jakuba. Handluie to M. naybardziej solą, którą biorą z żup okolicznych. Nal. do Kawaleryi S. Jakuba. Ma fl. akademią: *Academia Problematica*. Urodził się tu Michał *Vasconcellos*. Trzęsienie ziemi r. 1755. zupełnie ie prawie zniszczyło. Leży w kraju obfitującym w zboże, wino, owoce, w uysciu rz. Zadaony, o m. 7 od Tagu, 9 od Lizbony, 20 od Ewory. dl. 9. 14. sz. 38. 26.

SEVENNES, albo CEVENNES, *Cebena*, góry we Fr. w niż. Langwedocyi, nadaiące imie poblizkim okolicom. Służyły za ichronienie zabobonnikom, którzy tu wielkie popełniali bezprawia. Nie-rządy te wznieciły się r. 1703. ale Marzałek Villars pokromił niesfornych r. 1704.

SEVER, (S.) *Severopolis*, M. Fr. w Gaskonii z fl. Opac. Bened. czyniącym do r. 8000. liwr. Leży nad Adurą, o m. 8 od Daxy, 6 od Aire, 26 od Bordeaux, 156 od Paryża. dl. 16. 50. sz. 43. 45.

SEVERDERUSTAN, (S.) Opac. Fr. zakonu S. Bened. o m. 2 od Tarbow, czyni do r. 2500. liwrow. Drugie tegoż im. m. leży w Hr. Astaraku, i m. w Normandyi w diec. Konstancyeskiej, m. 3 od *Vire*, z Opac. Bened. czyniącym do r. 5500. liwr.

SEVERA-LE-CHATEL, m. Fr. w pow. *Rouergue*, o m. 4 od Milhaud z tyt. Xstwa. ob. *Arpaion*.

SEVAIN, (S.) m. Fr. o m. 9 od Angulemy.

SEVERIN, (S.) Opac. Fr. w diec. Piktawskiej nad Butonna, o m. 3 od S. Jana d'Angeli, jest zakonu S. Aug. czyni dor. 3500. liwr.

SEVERINA, (S.) *Siberina*, m. w Krol. Neapolitańskim w niż. Kalabrii z Arcy-Bisk. Leży na prze-paścistej skale przy rz. Neeto, *

m. 3 od morza, 18 od Ooffano, 15 od Cofenza. dl. 34. 55. fz. 39. 15.

SEVERINO, (S.) m. Wło. w Państwie Kościelnym w Marchii Ankonitańskiej z Bisk. suffr. Fermeńskiego. Jest oyczyzną Jana *Caccialupi*. Inni autorowie twierdzą iż on jest rodem z Bolonii we Wło. Leży między dwoma pagórkami nad rz. Potenzą, o m. 3 od Tolentinu, 5 od Camerino, 10 od Ferma. dl. 30. 42. fz. 43.

SEVERINO, (S.) M. Wło. w Krol. Neapolitańskim w Pryncypacie bliższym przy rz. Sarnon, o m. 2 od Salerny. Dało swoie im. domowi San-Severino.

SEVERN, Opac. Dm. szlachetnie urodzonych w Xstwie Mindeńskim w Westfalii.

SEVERO, (S.) *Severopolis*, m. ludne Włoskie w Krol. Neapolitańskim w Kapitanacie z Bisk. od samego tylko Papieża dependującym. Leży w równinie, o m. 11 od Manfredonii, 30 od Neapolu. dl. 32. 59. fz. 41. 40.

SEVIGNAC, m. Fr. w Bearnie sądowne, o m. 3 od Morlas.

SEWILLA, *Hispalis*, dawne wiel. bogate, ludne, bardzo piękne i jedno z naysilniejszych i nayznaczniejszych M. Hiszp. stołecz. Andaluzyi, z Arcy-Bisk. fl. Akademią, pięknym obfitym portem, i z tyt. M. Krolewskiego. Kościół Metropolitański, którego dzwonnica zwała się podczas ostatniego tam ziemi trzęsienia r. 1755. i pałac Krol. nazwany *Alcazar*, są gmachy nieporównane. Godny podziwienia tu także jest Ratusz, Burza, rumyś wódę do miasta prowadzące. Liczą w Sewilli mieżkańców 23000. i 120. szpitalow, które są wszystkie dobrze opatrzone. Bardzo wiel. handel M. to prowadzi. Słowem jest to przyślowie pomiedzy Hiszp. *któ nie widział Sewilli, cudu nie widział*. Pomiedzy wieloma ludźmi fl. ktorych to M.

wydało, znaczniejszy są Bartłomiej *de las Casas*, Ludwik Alkazar Jezuita, Mikołaj Monardes, Michał *de Cervantes*, Diego *Velasques*, Ferdinand od S. Jakuba, i Arias Montanus. Leży w wiel. równinie, obfitujący w to. wżysko cokolwiek do wyged życia rokosznego służy, na lewym brzegu rz. Gwadalkwiry, o m. 18 od Morza, 45 od Grenady, 75 od Lizbony, 85 od Madrytu. dl. 12. 30. fz. 37. 20.

SEVRE, m. Fr. o m. 2 od Paryża nad Sekwaną. sławn: go czyni fabryka porcelany.

SEURE, rz. Fr. biorąca początek w pow. Senre, w Piktawii o m. 3 od S. Maxencyusza. Począyna być spławną od Niorty, i wpada w Ocean przy Marans, nazywa się Seure Niortska, a to dla różnicy od Nanneteńskiej, która zaczyna się w Piktawii i wpada do Ligery przy Nantes. ob. Bellegarde.

SEWSK, m. Mosk. stoł. Prow. tegoż im. leży na górze nad rz. Sożą.

SEYNE, *Sedna*, m. Fr. w wyż. Prowancyi. Leży nad rzeką wpadającą do Durance, o m. 4 od Barcelonetty.

SEYSSÉL, m. Fr. w pow. Bugey, podzielone od Rodanu na 2. części, o m. 6 od Bellay. Część za Rodanem będąca była ustąpioną Krol. Sardyńskiemu traktatem r. 1760. Rz. ta przytym m. poczyną być spławną. Uczony Klaudiusz Seyffel podług wielu Autorow rodem był z tego m. ale inni twierdzą, iż on rodził się w Aix, w Sabaudyi. dl. 23. 30. fz. 45. 56. w Delfinacie m. Seyssel.

SEYWEYSKIE, stwo w Woj. Trockim, płaci kwarty zł. 980. podlega prawu emfiteuzy Strutyńskich. Graniczy z stwem Wizańskim.

SEZANNE, *Sezanna*, m. Fr. w pow. Bryi; Leży nad rz. w równinie, na granicy Szampanii, o m. 11 od Troyes, 26 od Paryża. dl. 21. 33. fz. 48. 43. 17". Jest ie-

szcze tegoż im. m. w Marchii Szu-
zańskiey, pod górą *Genevre*, o m.
4 od *Briançon*, nal. do Krola Sar-
dyńskiego.

SFETIGRADO, *Sphettia*,
m. w Turcyi Europ. w Albanii na
granicy Macedonii.

SHAFTSBURY, *Septonia*,
Shaftsbury, m. Angiel. w Dorset-
shirze, z tyt. Hr. przedtym bardzo
znacznego. Pofyla 2 Dep. na Parl.
i leży o m. 32 od Londynu.

SHAHAR, dosyć piękne M.
w Arabii szczęśliwey przy samym
weyściu morza czerwonego. Oby-
watele tuteysji są dosyć obyczayni.
Maia swego Krola, który dosyć do-
brze obchodzi się z Cudzoziemca-
mi, ale Chrześcian nienawidzi. dl.
14. sz. 66.

SHANON, rz. znaczna w
Irlandyi, biorąca początek w iez.
Allen, w Hr. Letrymskim, wpada
w Ocean.

SHAPINS, wyspa jedna z
Orkadzkich.

SHAPOR, *Sapora*, M. Az.
w Państwach W. Mogola w Krol.
Berarskim. dl. 97. 50. sz. 21. 30.

SHEPPY, *Convennos*, wyspa
Angiel uformawana od rz. Med-
way, w miejscu, w którym ona
na dwa rozdziela się koryta. Ma m.
7 do koła. Grunta iey są bardzo
żyzne. M. S. tey wyspy jest *Queen-
sboroug*.

SHOGLE, ob. Chong.

SHOREHAM, m. Angiel.
w Prow. Suffex. Pofyla 2 Dep. na
Parl.

SHREWSBURY, *Salopia*,
Szrewsbury, piękne ludne, han-
dlowne i bogate M. Angiel. stol.
Prow. tegoż im. nazwaney także
Shropshire. z tyt. Hr. Leży na pa-
górku, który w kształt półwyspy
oblaną jest rz. Saverną, między
Anglią i Xftwem Wallii, o m. 40
od Londynu. 8 od Montgomery.
Pofyla 2 Dep. na Parl. dl. 14. 50.
sz. 52. 45. Prow. graniczy na półd.
z rz. Twedą, która ją oddziela od

Hr. Radnor, Herefort i Worce-
ster; na w. z Hr. Worcester i Staf-
ford, na półn. z Szeftershirą, na
z. z Xftwem Wallii. Ma m. 12. dl.
8. sz. i zawiera w sobie około
890000. morgów Pofyla 2 Dep. na
Parl.

SIADY, m. w Xftwie Zmudz.
między wiel. lasami i bagnami, od
Oknian ku z. m. 6.

SIAM, *Siamum*, Krol. Siam-
skie, w Azyi w Indyach, graniczy
na półn. z Krol. Laoskim na w.
z Kambojskim i Keoskim, na po-
łud. z Golfem Siamskim, na z. z
półwyspą Malaką. Ma m. 220. dl.
od półn. do półd. a 100 sz. Dzie-
lą ją na górne i dolne. Kray ten
bogaty jest w kruszce, żyzny w
ryż, i obfity w bawełnę i owoce,
ale wcale niepodobne do tych, kto-
re w Europie widzimy. Zwierzę-
ta tuteysze są prawie wszystkie
właściwe tylko temu krajowi.
Siamczykwie dosyć do Chincezy-
kow są podobni. Wiele obczajow
malpich maia. Do dzieci swych
przywiązani są na podziw, poczi-
wi, nieprzyjaciele występkow, ro-
zumni, oszczędni, ale wielcy pró-
żniacy, co pochodzi z niewoli, w
ktorey się znajdują, a która do ta-
kiego jest podnieśiona stopnia, iż
gdy Siamczyk iaki ma piękne drze-
wo owocowe w swoim ogrodzie,
aresztują natychmiast owoc onego
dla Krola, lub iakiego Ministra.
Jeżeli zaś liczba ich całkowita nie
dotrwa do czasu zbierania, pan na-
owczas drzewa z ostatnią jest tra-
ktowany niegodziwością. Jakoż
strzegą się oni mieć takie. Pomar-
liby z głodu dawno Siamczykwie,
pomimo żyzności ich gruntu, gdy-
by Chińczykwie i Kochinchinczy-
kwie, których cudzoziemstwo za-
stania nie co od Tyranii, nie u-
prawiali tu roli; ale to małe bar-
dzo jest zarządzenie tak wielkiemu
złemu, same tylko okolice M. do-
syć są dobrze uprawne. Siamczy-
kwie nie są do wojny sposobni;

jako przechod dufz z ciał iednych do drugich przypuszczający; maksymą ich iest nie zabiać nikogo, i to nawnpierwey Krol ich im zaleca poświęcając na wojnę. Religii są bałwochwalskiej i cała ich moralność zasada się aby nic nie zabiać, aby nie kraść, strzedz się nieczystości, nie kłamać i wstrzymać się od trunkow upaiających. Krol iest despota, i tak od swych poważany poddanych, iż mianu iest od nich za Boga. M. S. tego kraju iest Siam, czyli Juthia. ob. Juthia, Menan.

SIANGIANG, *Siangannum*, M. Chińskie w Prow. Huguand, z pięknym pałacem. Leży przy rz. Ham. dl. 120. 16. sz. 32. 28.

SIANOZETKI, w Woiew. Mińskim, w pow. Rzeczyckim, przy Pol. Krolewczyzna płaci kwarty zł. 38.

SIARA, *Siara*, M. Amer. połud. w Brazylii, stol. Kapitanii tegoż im leżącej między Maragnofką i Rio Grande, w stronie poln. Nie daleko ztąd wystawiony iest zamek na górze nad rz. Siarą. dl. 338. sz. połd. 3. 15.

SIBA, Pr. w. Azyat. w Państwach Wiel. Mogola. Graniczy na poln. z Nagrakutem, na w. z W. Tybetem, na połd. z Prow. Gera, i Jambą, na z. z Pengabą. Znajduie się tu wielkie jezioro, z którego Ganges wypływa.

SIBERIA, Syberya, kraina składająca część poln. Państwa Moskiewskiego w Azyi. Graniczy na w. z morzem Japońskim, na połd. z Wiel. Tartaryą, na z. z Moskwą, na poln. z morzem lodowatym. Ma na m. 800. dl. od w. ku z. a 300. od poln. ku połd. Tu Carowie posyłaia na wygnanie Panow dworu swego, którzy u nich w niełatwą popadli, i wszystkich winowayców, z których swe chcą oczyścić Państwo. Kray ten był w ostatnich dopiero wiekach odkryty przez pewnego chłopca nazwiskiem *Anica*, za czasów Borysa. Część połd. Sy-

beryi obfituie przynaymniej w to wszystko cokolwiek iest do utrzymania życia potrzebnego, ale część poln. iest bardzo zimna, pusta i nieludna. Nayznaczniejsze bogactwo Syberyi zależy na pięknych fu-trach i różnych metalach, które się tu znajduia. Tcbolsk iest M. S. i rezydencyą Wice-Reya. Cały ten kray iest osiadły trzema ludzi gatlunkami; to iest: bałwochwalcami, którzy są właściwemi rodakami. Mahometanami i Moskalami. Pierwsi mieszkaią w lasach zimą, a zaś ponad rzekami latem. Cały ich ubior zależy na łosiej skórze lub rafinetowej, bogactwo zaś na łuku, dzidzie, strzale, nożu i garnku. Używaią psow i rafinetow zamiast koni. Poważaią swoje bożyfca, ale tylko w tedy gdy z nich są kontenci. Kiedy zaś przydzie im co do głowy, iż ich nieszczęścia, są tych bałwanow sprawą, natychmiast ie palą, w błocie szarzaia, strzycek iakby do wieszania na kark zawieszaią, i tyfiacze im inne wyrządzaią pogardy. Naywiększą część słońcu i miesiącu oddaią. Tatarzy Mahometanie Syberyjcy, nie tak są szpetni, iak inni Tatarowie. Wpowszechności Syberyjczykowie są proźniacy. Pomimo ostrości zimna tu panującego i grubego życia, podlegaią powszechnie choroby Francuzkiej.

SIBOURRE, m. Fr. w Gafkonii w pow. Laworze, oddzielone od *S. Jean-de-Luz* rzeką, na której tu most drewniany znajduje się.

SICIGNANO, m. w Krol. Neapolitańskim w Ryncypacie blizszym, z tyt. Xiśwa, blisko Forino.

SICHELBURG, w Kroacyi w pow. Karłowickim zamek. Okolica ta iest siedliskiem *Ukokow*, czyli zbiegow. Tak się zowia Wołosi, którzy dla uwolnienia się od iarzma Tureckiego uciekli z Dalmacyi i naprzod w Eliście, a w wieku 16 za pozwoleniem Cesarza w

Zengu osiedli. Gdy się zaś na rozbój puścili byli, i już Turkowinż Wenetow napastowali, wplatali dom Austr. w wojnę lat dwóch; mocą traktatu r. 1618. który ją zakończył, wyznaczono góry *Ůsko-kom*, na granicy Karynthii między rz. Kulpą i Bryganą, gdzie jest *Sichelburg*, i żyją z trzod teraz.

SICILIA, Sycylia, największa i najznacniejsza wyspa morza śródziemnym między Afr. i Włochami, od których jest oddzielona tylko małą cieśniną: *Faro di Messina*, ma tyt. Krol. zwana niegdyś *Trinacria*, iż formy jest trojgraniastej; mającej m. 66 wzdłuż od Messyny do *Boca*, i 45 w szerz, od *Pantodi-Metazzo*, aż do Kapu *Passaro*. Dzieli się na trzy Prow. czyli doliny; *Val di Demona*, *di Noto*, i *di Mazara*. Zawiera na milion dusz. Grunta iey, lubo skaliste są bardzo żyzne i we wszystko obfitujące, tak iż zwano ją przedtem *szpichlerzem Rzymskim*. Powietrze jest zdrowe i czyste. Metale tu różnego gatunku znaydują się, morze przy brzegach jest rybne; ale jednak iedwab największym jest tej wyspy bogactwem. Jest to kray w całym świecie nayobronniejszy przez swe położenie, i nayzdolniejszy do handlu. Po wielu rewolucyach, Karol brat S. Ludwika zawoiował ją. Ale r. 1282 Piotr III. Krol Aragoński opanował tę wyspę na wzajem, wyrznuwży wszystkich Francuzow w dzień Wielkonocny na pierwszy odgłos na nieszpory dzwonow; co było przyczyną nadania tej rzezi imienia *Nieszporow Sycylijskich*. Tenże ją sam los co i Krol. Neapolitański potkał, gdy Hiszp. zawoiowali to ostatnie Krol. Dośćła się Infantowi Dom-Karolowi traktatem Wiedeńskim r. 1736. Rządzona jest przez Wice-Reia, co do rzeczy cywilnych; co do duchownych przez Prezydenta Trybunału duchownego, który ma władzę prawie Papieża, i tytuł *Beatissimo Padre*.

Messyna i Palerm o pierwszeństwo spor z sobą wiodły do r. 1783. w którym frogie trzęsienie ziemi zburzyło całą Messynę, i iey okolice, spustoszyło Kalabryą, i całą strapiło Sycylią.

SICILI, m. w Sycylii z tyt. Baronii w dolinie Noto, i o m. 3 od Noto. dl. 32. 50. sz. 36. 52.

SICZ Zaporowka, jest horda Kozakow Siczowych, mający swe w Siczy nad Dnieprskiej siedliska, od poln. i w. otoczonych górami, rosproszonych, aż ku granicom Oczakowskiem.

SIDAYE, *Sidaia*, M. mocno Azyat. w stronie półn. wyspy Jawy; z portem. dl. 130. 50. sz. połud. 6. 40.

SIDEROCAPSA, *Christias*, m. w Turcyi Europ. w Macedonii, fl. przez szczyby złote, które w okolicach tutejszych znaydują się. Leży o m. 2 od Golfu Kontessy. dl. 31. 19. sz. 40. 30.

SIDOROW, m. w Podolskim, na granicy Gallicyi nad rz. Podhorce, o mile na półd. od Husiatyna.

SIDORY, w Xstwie Zmudzkim, w pow. Wieszwańskim Krolewsczyzna płaci kwarty zł. 49.

SIDRA, m. w Woi. Trockim, w pow. Grodzieńskim, o m. 2 od Kuźnicy.

SIDRYCZYN, stwo w pow. Orszańskim, jest pod pan. Roslyi.

SIEBENLEHN, albo **SIEBELN**, m. w górach w cyr. Miśni.

SIEBENLINDEN, *Septemtilia*, m. w Węgrzech wyż. naczynniejszy w Hr. Saroskim.

SIEBIEZ, m. w Połockim, pod pan. Roslyi, fl. pokilkakrotnym jego od Moskwy dobyciem. Należało dawniej do Smoleńskiego Woi. lecz po zabraniu tego Woi. zostawione było Polakom przy Połockim, od Nieszczerdy m. 7. dl. 53. 4. sz. 55. 2.

SIECIECHOW, *Seceshovia*, w Woi. Sandomirskim, z dawnym i bogatym Opac Benedyktynow.

ktorego założenie wywodzą od Sieciecha Wdy Krak. Leży nad Wisłą, o m. 4 od Opatowa.

SIEDLCE, m. w Woi. Lubelskim, z bardzo wspaniałym pałacem i pięknymi ogrodami, w których wiele osobliwości widzieć się daie, fl. Soborami Greckimi i walmi iarmarkami. Jest handlowne dofyć i osiadłe rzemieślnikami. Leży blisko Bugu, od Łukowa m. 3. od Warszawy 10.

SIEDLEC, w pow. Czchowski pod pan. Austrii, przedtym Krolewsczyzna, blisko Radłowa, z klasztorem.

SIEDLIKA, wieś o m. 2 od Chelma, w ktorej fl. Wacław Rzewuski po swej niewoli mieszkał, w domku prostym w pośrodku ogrodu będącym. Tegoż im. dobra w Krakowskim niedaleko Bobowy. O m. 3 od Chelma dobra Węgelskich *Siedliszcze*. Inne w pow. Łuckim dobra Bierzyńskich, mające rudy żelazne dofyć znaczne.

SIEDMIOGROD, ob. Transylwanii.

SIEGEBERG, albo SIGBERG, m. Niem. w Xstwie Bergeńskim, nad rz. Sieg, o m. 6 od Kolonii, z bogatym klasztorem.

SIEGEN, *Siege*, M. Niem. w Weterawii, z dobrym zamkiem i tyt. Xstwa. Leży nad rz. tegoż im. o m. 7 od Dillemburga, 15 od Kolonii. dl. 25. 40. sz. 50. 43. Hr. Siegieńskie jest położone w Weterawii połu. Nal. do cyrkulu Westfalskiego. Ma m. 8 dl. 3 sz. Nal. do linii Xżat de Nassau-Dietz. albo raczej do Xcia d'Orange.

SIEKIERA, m. w Woi. Kio-wskim, między Rosłą i Rostawicą, o m. 3 na połu. od Pawołoczy.

SIELCE, *Selcica*, m. w Woi. Nowogrodzkim. Tegoż im. w Brzeskim Lit. nad rz. Jasioldą, od Berezy powyżej, o m. 4. Inne w powiecie Mozyńskim Krolewsczyzna płaci kwarty zł 65. Inne stwo w ziemi Gostyńskie płaci kwarty 207.

SIELISZCZE, m. w Woi. Połockim, dofyć osiadłe, od Połocka ku połu. m. 8. od Kublicz 2.

SIELUB, m. w Woi. Nowogrodzkim, w dobrym położeniu z lasami obzernemi, niedaleko Niemna, od Nowogrodka, o m. 3 ku połu.

SIELUN, *Selunium*, m. w Woi. Płockim, z tyt. Xstwa, ktorego używa zawsze Proboszcz Płocki, i który w tym Xstwie sprawuje zupełną iurydykcyą. Leży po nad Narwą, powyżej Ostrołeki.

SIEŁOCARSKOYE, wspaniały pałac Carow Rosyjskich, dla rezydencyi ich letniey, o m. 3 i pół od Petersburga.

SIEMIATYCZE, m. w Woi. Podlaskim, przyozdobione pałacem, klasztorem XX. Missyonarzow, fl. kosztowną kolekcycą nayrzadszych osobliwości tu znajdującą się, z pięknym i ciekawym ogrodem, który wiele osobliwych zioł leśnych zawiera, z szkołą babienia, i rękodzielami. Dawniey nayzaleceńsze w Podlasiu palono tu gorzałki. Leży nad Bugiem od Drohiczyzna, m. 4. od Warszawy 18.

SIEMIESZOW, m. w Xstwie Słuckim, nad rz. Mazą, o m. 2 ku z. od Romanowa.

SIEMIECHOW, w Krak. w pow. Bieckim, przedtym stwo teraz pod pan. Austr.

SIEMIELISZKI, stwo w Trockim, płaci kwarty zł. 50. Leży nad rz. Strawą, od Troków na z. ku połu. m. 4.

SIEMIKOWICE, dobra w Sieradzkim, ktore niegdyś od Bolesława Krzywoustego dane były w nadgodę załug woiennych Gielkowi Czechowi, od nich wzięta nazwisko Siemikowskich familia. Teraz nal. do Święcickich, ozdobione pałacem i kościołem dawnym, o m. 3 od Wielunia.

SIENIAWA, znaczne m. Ruskie, teraz pod pan. Austr. w Cyr. Samborskim, zaszczyczone pa-

łacem i kilką kościołami, gniazdo fl. famillii Sieniawskich. Leży nad Sanem, od Jarosławia m. 3. ode Lwowa 13. dl. 40. 9. sz. 50. 12.

SIENIAWKA, m. na pograniczu Woi. Wołyńskiego i Podol. spustoszone od Tatarow r. 1575. Jest nad Bogiem, od Chmielnika ku z. m. 2 i pół.

SIENICA, m. w Woi. Sandomirskim, o m. 2 od Zwoleń, 10 od Warszawy. Gniazdo dawney famillii Sienickich, gdzie blisko wieś *Bołcza*, od herbu tej famillii nazwana.

SIENNA, *Sana*, wiel. dawne, i fl. M. Włotkie w Toskanii, stol. powiatu Siennieskiego z Arcybisk. z fl. Akademią i Cytadellą. Kościół Katedralny, lubo gułtem Gockim wystawiony, jednak jest bardzo piękny, równie iako i inne tego M. kościoły. W wielkim rynku widzieć się daie fontanna wspniana. Urodziło się w Siennie wiele znakomitych ofob we wszelkim gatunku, iako to: S. Katarzyna, Siennieska zwana; S. Bernard, Błogosławiony Kolumbin; Papieże: Alexander III. Pius II. Pius III. Paweł V. i Alexander VII. Fryderyk Petrucio, Tomasz Domo, Mariano Lelio, Faust Socyniufz &c. Leży na 3 pagórkach, w kraiu żyznym, o m. 12 od Florencyi, 20 od Pizy, 17 od Liworny, 42 od Rzymu. dl. 29. 1. sz. 43. 20. Powiat Siennieski, ma tytuł Xstwa. Graniczy na półn. z Florenckim powiatem na półd. z morzem śródziemnym i Xstwem Kastrenskim, na w. z Xstwem Peruzy, Orwietu, i Kastrenskim, na z. z Florenckim i morzem Toskańskim. Ma m. 22. dl. i 22. sz.

SIENNO, m. w pow. Orszańskim, teraz pod pan. Rosyi, ozdobne klasztorem Franciszkanow, w którym ciało S. Fortunata, handlowne, z sądami Moskiewskiem. Leży nad ieziozem od Czarnikow m. 6. nal. do domu Siera-

kowskich. Tegoż im. dobra w Woi. Nowogrodzkim, od Nowogrodka ku półn. m. 3. Inne w Sandomirskim gniazdo domu Sienieskich, z kościołem fund. od Oleśnickiego Bisk.

SIENSKO, m. w Woi. Krakowskim klasztorem Paulinów, i starożytnym kościołem. Leży na trakcie pocztowym, o m. 7 od Krak.

SIEPIENKO, dobra szlacheckie w Poznańskim przy stwie Kościąńskim.

SIERADZ, *Siradia*, M. S. Wdztwa w Wielkiej-Pol. Wielkości jego dawney znaki w gruzach pozostały. R. 1291. od Tatarow, 1292 od Czechow, 1331. od Krzyżakow spustoszone, a 1447. i później, ogniem zniszczone było. Niedaleko miasta jest zamek zburzony, niegdyś rezydencya Xząt Piastow. O zdobą jego zostały kościoły, klasztory i szkoły. Leży nad Wartą, w okolicy bagnistej, i rowney, od Szadka o m. 5. od Wielunia 6. od Piotrkowa 12. Woi. Sieradzkie rządzone było od własnych Xząt aż do Władysława Łokietka, który ie do Korony przyłączył. Graniczy z Szląskiem, z Woi. Kaliskim, Łęczyckim, Sandomirskim i Krakowskim. Dzieli się na 4 Pow. Sieradzki, Szadkowski, Piotrkowski i Radomski. Seymikuie w Szadku, obiera Posłow 4 i Dep. 2. Ma senatorow Wdę i Kasztelanow Sieradz. Rospir, Spicymier i Konarskiego. Rzeki znaczniejze: Warta, Pilica, Prośna &c. Herbu używa pół-Orla i pół-Lwa czarnych; munduru kontusz karmazynowy, obszlegi granatowe, żupan biały. Do tego Woi. przyłączona jest ziemia Wieluńska. Paprocki świadczy że to Woi. z przyczyny posłkowanych przez nie Łęczyszczanow i odzyskanych chorągwi od nieprzyaciół wziętych, gdy sami tylko Xżęta Pol. i ich pieczętarze zażywali czerwonego laku pierwze używanie jego odebrało przywilej i dwoiaki Chęraztwo.

razstwo. Kray jest równy, ku granicom Krak. m. rudy żelazne; mieszkający są gospodarni i zamożni. M. S. Sieradz, stwo płaci kwarty 1536.

SIERAKOW, m. w Woj. Poznańskim, dawne, drzewem zabudowane, fl. wiel. jeziorami, leży nad Wisłą, od Międzychoda ku w. m. 3.

SIERASŁAWICE, w Krakowskim pod pan. Austr. nad Wisłą, skład soli.

SIERCK, m. o m. 4 od Thionville, nad Mozellą, o m. 10 od Trewiru.

SIERPC, *Siepercia*, m. pow. w Woj. Płockim, z Kasztelanią. Jest ludne i fl. cudownym obrazem. Leży na granicy ziemi Dobrzyńskiej, na wzgórkach, o m. 5 od Płocka.

SIERRA Morena, góra w Krol. Hiszpań. ku poln. Sewillii Termin *Sierra* w Hiszp. języku znaczy górę.

SIERRA-LIONA, ob. Ser-ra-Leona.

SIELISZKI, m. w pow. Wilkomirskim, o m. 4 od Wilkomirza.

SIEVERSHAUSEN, ob. Sivershausen.

SIEWIERZ, *Severia*, Prow. w Państwie Moskiewskim z tyt. Xięstwa graniczy na poln. z Xięstwem Smoleńskim i Moskiewskim, na w. z Xięstwem Woroneckim i z Ukrainą, z tąż na pold. na z. z Xięstwem Czerniechowskim. Nieraz było wzięte od Moskwy, a r. 1667. im potwierdzone zostało, i oderwane od Pol. nazawsze. Cały ten kraj lasami jest napelniony. W części jego pold. znajduje się las mający dl. 24. mil Niem. M. S. jest Nowogrod Siewierski.

SIEWIERZ, *Severia*, M. S. Xięstwa, stolica iurydykcyi namiestniczey Bisk. Krakowskiego z zamkiem na wiel. jeziorze, i z kilk. kościołami. Leży w okolicy obfitey

Tout III.

w kruszce, o m. 8 ku z. i poln. od Krakowa. Xięstwo Siewierskie graniczy z Śląskiem na z. z innych stron opasuje go Woi. Krak. Dawniej należało do Xięstwa Beuten w Śląsku, które Baronią jest teraz, ale Wacław Xzę Cielżyński dziedzic jego sprzedał je Oleśnickiemu, Bisk. Krak. r. 1443. za 6000. grzywien groszy szerekich, który go na zawsze do Bisk. przyłączył, i odtąd Biskupi Krak. są Siewierskimi Xzętami, iadzą trybunały bez appellacyi, krenią szlachty, ale z nią szlachta Pol. nigdy się nie chce równać. Kray jest górzysty, obfity w kruszce i marmury.

SIEZIAWA, m. w Woj. Kieleckim, nad rz. Rosłą przy uściu małej rz. tegoż im. od Rokity ku pold. m. 2.

SIFANTO, *Siphnos*, wyspa na Archipelagu, na z. Paros na poln. i w. Milo, a na pold. i w. Serfanto wyspy mająca. Ma m. 9 dl. 2. sz. Obfituje w owoce; i ma kilka portow. Jest tu Arcy-Bisk. Grecki. dl. 42. 50. sz. 38.

SIGAN, *Siganum*, W. i pigkne M. Chińskie stół. Prow. Xensy. Widzieć tu się daje kilka przepysznych pałacow. W formę amfiteatru jest stawione nad rz. Guel, w kraju bardzo miłym. dl. 126. sz. 35. 50.

SIGEAN, m. Fr. w Langwedocyi nad Berrą, fl. przez batalią, w której Karol Martel zbil Saracenow r. 737. i bagnami słonemi. Leży o m. 4 od Narbonne.

SIGETH, albo *Zigeth*, Hr. i nikczemne m. w wyż. Węgrzech. o m. 5 od Drawy, 20 od Koloczy na bagnach. Wzięte było przez Turkow r. 1566. i przez Cesarzkich r. 1689.

SIGISMOND, (S.) Opac. Bernard. przy Orthezie, w diec. de *Lescar*.

SIGISTAN, *Sigistanio*, prow. Perska na pold. Sablstanu, D

na pośn. Charazanu, a na z. Państwa W. Mogola. Otoczone jest do koła wysokimi górami.

SIGMARINGEN, *Sigmaringa*, m. i Hr. z zamkiem w Szwabii nad Dunajem, o m. 8 od Tubingi w Xstwie Hohenzollereńskim. Nad tym Hr. dom Austr. zwierzchność sobie przywłaszcza.

SIGMUND-KRON, inaczey Firmian, w Hr. Tyrolu na z. Bolzano, z zamkiem na przepaści stey skale.

SIGN, w Dalmacyi, mocna forteca na skale blisko Spolato.

SIGNY, *Signiacum*, m. Fr. w Szampanii, o m. 4 od Rheteli, z Opac. zakonu Cysterfów czyniącym do r. 38000. liwr.

SIGTUNA, *Sigtunia*, dawne Miasto Szwedzkie w Uplandii nad jeziorem Meler, między Sztokholmem i Upsalem.

SIGUENZA, *Siguentia*, bardzo obrotne M. Hiszp. w starey Kastylii z Bisk. suffr. Toledańskie, z akademią i zamkiem, w którym piękny znajduje się arsenał. Leży pod górą Arienzą na pagórku przy źródle rz. Henares, o m. 25 od Madrytu, 20 od Kalataindy, dl. 15. 12. sz. 41. 6.

SILHON, rz. w Tartaryi, która przedtym wpadała w część pośn. i wschodnią morza Kaspijskiego; Ale Tatarzy zwrócili ją do jez. Aral dla uwolnienia się od napadów rozbojników morza Kaspijskiego; co przerwało handel Indyjski z Europą morzem Kaspijskim i Czarnym.

SIKINO, wyspa na Archipelagu, o m. 2 od Amorgos, obituje w sio, i najlepsze wino, którego zbytecznie tutaj używają obywatele.

SILBERBERG, czyli **SILBERNA GORA**, mocne m. Szląskie, w Xstwie Munsterberskim, manazwisko od znajdujących się w okolicy minier srebrnych, o m. 6 na z. od Munsterberga.

SILISTRIA, albo **DORESTRO**, *Dorostrum*, wiel. i obrotne M. w Turcyi Europ. w Bulgaryi, z dobrą Cytadellą i rezydencją Metropolicy Greckiego. Leży przy uściu Missowy do Dunaju, o m. 37. od Nikopola, 81 od Sofii, 68 od Adrianopla, 21 od Bukaresztu, dl. 45. 16. sz. 44. 10.

SILLE-GUILLAUME, m. handlowe w pow. Cenomańskim, o m. 8 od Mans. Jest tu skład solny; a targ na wszystko, co śródą odprawuje się.

SILLERY, m. Fr. z tyt. Margrabstwa nad Weslą, o m. 3 od Rennes.

SILLY, Opac. Norbertańskie w Normandii w Diec. Seezeńskiej, o m. 2 od Argentan; czyni do r. 2500. liwr.

SILVAIN, (S.) m. Fr. o m. 4 od Caen.

SILVES, *Silva*, m. w Portugalii w Algarwii, przedtym z Bisk. ale teraz to Bisk. jest przeniesione do Faro, od którego o m. 10 leży, jest w miłym położeniu, nad morzem; dla czego *rain* da ją mu nazwisko.

SIMANCAS, *Septimancia*, forteca przy Walladolidzie, w której chowają caley Hiszp. Archiwa. Leży nad Duero przy uściu rz. Pisuerga.

SIMMEREN, M. mocne Niem. w Palatynacie Reńskim w krainie Hundsruck, stol. tegoż im. Xstwa z dobrą fortacją. Nal. do Elektora Palatynu. Położone jest nad rz. Simmern, o m. 4 od Bokarach i Bingen, 5 od Koblencu, 9 od Moguncyi, dl. 25. 6. sz. 49. 55.

SIMON, (S.) m. Fr. w Pikardyi, o m. 2 od Hamy, z tyt. Xięstwa Parostwa, na które było erygowane przez Ludwika XIII. dla Klaudyusza Rouvroy. Drugie tegoż im. m. leży w Arwernii.

SIMONTHORN, M. obrotne w niż. Węgrzech, w Hr. Tolneńskim, z zamkiem mocnym. Xiążę

Ludwik de Baden odebrał ie Turkom r. 1686. Leży nad Sarwizą w bagnach, o m. 3 od Tolny, 2 od Kaposwaru. dl. 36. 45. sz. 46. 40.

SIMORE, m. i Opac. Bened. Leży o m. 2 od Auch i czyni do r. 4000. liwr.

SIN, *Sina*, wiel. M. Chińskie z tyt. pierwszego M. w Prow. Xanfi. Trzy piękne pagody tu widzieć się daia. dl. 130. sz. 27. 40.

SINAI, *Sina*, góra s. w Arabi Opoczyskiej na półwyspie uformowanej od dwóch morza czerwonego odnog, na w. Horebu, a strony półn. wyspy Sinay leżąca. Na tej górze Bóg dał prawa Mojżeszowi; i dla tej przyczyny Muzulmani góre Sinay w wielkim mają poważeniu. Na iey wierzchu iest klasztor Grecki dobrze umocniony fund. przez S. Helenę. Nie przyjmują obcych do niego tylko przez okno na 40 stop wyniesione. Znajduie się wewnątrz wszystko cokolwiek iest potrzebnego dla zgromadzenia niby uwiezionego, z przyczyny Arabów. Znajduia się tu relikwie S. Katarzyny; i kaplica krzaka gorejącego Mojżesza.

SINDE, albo INDE, *Indus*, ob. Indus.

SINDAS, albo TATTA, Prow. Indyjska w Państwach W. Mogola, graniczy na półn. z Prow. Buchor, na w. Jesselmerą i Soretą, na połud. z morzem, na z. z Persją. Kray ten iest bogaty i bardzo żyzny. Indus rz. przerzyna ią od półn. ku pold. M. S. iest Tatta.

SINDRINGEN, m. i grod w Frankonii w Hr. Hohenloheńskim nad Kocherą, o m. 10 od Halli Szwabskiej.

SINEDI, ob. Senda.

SINES, m. Portugal. w Alentei nad morzem, zwane też S. *Joanno de Sines*.

SINGO, *Singus*, M. Turcyi Europ. w Macedonii nad Golfem Monte-Santo. dl. 41. 51. sz. 40. 13.

SINGOR, *Singoria*, M. Indyjskie w Krol. Siamskim nad brze-

giem Malaki, przy uściu matay rz. w Golf Pataniński. dl. 119. sz. 16. 43.

SINIGAGIA, *Senogaglia*, male ale piękne i obronne M. Wł. w Xstwie Urbińskim z Bisk. suffr. Urbińskiego, z zamkiem i dwoma portami. Leży nad morzem Adryatyckim, nad rz. Nigolą, o m. 7 od Pesaro, 7 od Ankony, 12 od Urbino. Jarmark tu wiel. odprawuie się w miesiącu Sierpniu. dl. 30. 54. sz. 43. 42.

SINIA-WODA, lub SINUCHA, rz. w Woi. Braclawskim, która wypływa z Kiłowskiego, odgranicza go od Nowey Serbii i wpada do Bogu.

SINICE, stwo. w Woi. Kiłow. płaci kwarty zł. 1336.

SINKOCIEN, M. Chińskie w Prow. Pekinńskiej. Znajduie się niedaleko ztąd wspaniała pagoda.

SINOPE, *Sinope*, dawne i s. M. w Natolii. Niczym iest teraz w porównaniu do tego, czym było przedtym. Tu narodził się Diogenes Cinicus. Bardzo iest obronne przez swe położenie na między morzu iedney półwyspy, gdzie dobry iest port nad morzem czar. o m. 30 od Amazyi. dl. 52. 58. sz. 41. 25.

SINTZHEIM, albo *Sinsheim*, M. Niem. w cyr. Szwabskim w Kreigowii, nal. do Elekta Palatyna. Marzatek Turenus zbil tu Cesar. r. 1674. Leży w krainie błotnistej, o m. 4 od Heidelbergi, 3 od Heilbronn. dl. 27. 32. sz. 49. 15.

SINUCHA, ob. Sinia-Woda.

SION, góra s. w Azji, w Judei. Łączy się z Jeruzolimą z strony pold. Porównywaiąc ią, tak iak teraz iest, z opisaniem iey w piśmie S. wcale nie iest podobna do tego, iak dawniey była. Same bowiem tylko na niey rozwaliny znajduia się.

SION, *Sedunum*, dawne i piękne M. w Szwaycarach stol. Walezyi i pow. Siońskiego, z Bisk. suffr. Montfierińskiego; ktorego Bisk. ma tyt. Xęcia Państwa Rzymskiego. Leży na piękney równinie pod

dwóma górami, na których są dwa mocne zamki, nad Rodanem, o m. 20 od Genewy, 20 od Berny, 13 od Aousty. dł. 24. 45. sz. 46. 10.

SIOK, *Siorum*, M. Azyat. stołeczne Krol. Korei, w Prow. Sengaga. Krol tu ma rezydencyą. Leży nad piękną i szeroką rz. dł. 141. 40. sz. 37. 30.

SIOULE, rz. wychodząca z Ebreuil, w Arwernii; wpada w Alliere przy *Echerolles*.

SIOUT, Siut, *Licopolis*, M. w Afr. jedno z największych najsilniejszych i najpiękniejszych w całym Egipcie, z pałacem rezydencyi Kalifa. Najpiękniejsze Egipskie płotna tu fabrykują. Leży pod górą; w których mnóstwo wielkich i pięknych grot mieszka nych przez Koftow Greckich znajduje się, o pół m. od Nilu, 20 od Kairu. dł. 49. 30. sz. 26. 50.

SIPHANTO, ob. Sifanto.

SIRACUSA, ob. Syracusa.

SIRAN, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 6 od S. Pons. ob. Ciran.

SIRETH, ob. Seret.

SIRMICH, *Sirmium*, dawne i st. M. i Hr. w Sklawonii z Bisk. sufr. Kołoczeńskiego. Są to teraz tylko rozwaliny w okolicach Mitrowitzu. Dwa tu odprawiły się Sobory. Ztąd był rodem Cezarz Probus i Walerjusz-Maxymus, z których pierwszy także był zabity. Leży nad Boswethą, przy Sawie o m. 13 od Effeku, 15 o Belgradu. dł. 38. 4. sz. 45. 3.

SISSAC, m. Szwajcarskie w pow. Bazylejskim, o m. 4 od Bazylei; stoł. kraju Sysgowii, w równinie leżące.

SISSEG, *Segesta*, Syfsek, forteczka w Kroacyi na granicy Sklawonii nad Sawą, o m. 24 od Karlstadtu. st. jest przez oblężenie, które przeciw Turkom wytrzymało r. 1590. dł. 34. 32. sz. 45. 40.

SISSOPOLI, *Appolinia*, M. z Arcy-Bisk. w Turcyi Europ. w Romanii na półwyspie od morza

czarnego uformowanej. Jest nieosiadłe, i leży o m. 39 od Sztambułu. dł. 45. 35. sz. 42. 10.

SISTERON, *Sistaria*, *Seussero*, Systerona, bogate, ludne i obronne M. Fr. w Prowancyi, stoł. tegoż im. Grodu; z Bisk. sufr. Aqueńskiego, z komorą i dobrą cytadelą. M. to jest st. iż w nim Jan Kazimierz brat Władysława Krola Polskiego, a potem Krol Pol. w Marjylli przytrzymany, był osadzony i w niewoli przez dwa lata trzymany, a r. 1635. wypuszczony na instancję Rzępłey u dworu Fr. Leży na prawym brzegu Durence, o m. 18 od Akwisgranu, 14 od Embrunu, 150 od Paryża. dł. 23. 36. 4. sz. 44. 11. 21.

SITKOWCE, dobra szlacheckie w Woi. Braclawskim, pod Omecyńcami.

SITNO, m. w Woi. Trockim w pow. Grodzieńskim, blisko jeziora, o m. 2 ku połn. od Metelow. Tegoż im. w Połockim pod pan. Rossyi między bagnami, od Połocka na połn. m. 8. Przedtym Krolewiczczyna.

SITIA, *Citeium*, m. w Grecyi na brzegu połn. wys. Kandyi przy Golsie tegoż im. Było przedtym Bisk. Leży w gruncie skalistym, nad klinem w morze wpadającym, o m. 23 od Kandyi. dł. 44. 4. sz. 35. 6.

SITTARD, m. Niem. w Xięstwie Juljańskim, na granicy Limburskiego, o m. 1 od Mozy, 8 od Akwisgranu.

SITTAU, ob. Zittau.

SITTICH, klasztor w Karnioli niż. którego Opat jest bardzo bogaty.

SIUAS, *Sebastia*, W. i piękne M. w Turcyi Azyat. stoł. Beglerbegatu Amazyjskiego w Natolii z Arcy-Bisk. Greckim, o m. 18 od Jokaty, handluje nawięcej bawełną.

SIUCHEU, *Stuscheum*, M. Chińskie w Prow. Suchuenie. Leży nad rz. Kiang i Mohą, przy ie-

ziorzew kraiu żyznym, w którym mnóstwo papug znayduie się. dl. 122. 30. fz. 20. 13.

SIVERSHAUSEN, m. Niemiec. w Xłwie Brunświckim, o m. 8 od Brunświku, fl. przez batalią tu stoczoną r. 1553. między Albertem Margrabią Brand. i Maurycym Elektorem Saskim, który z ran na niey odebranych umarl.

SIVRAI, *Severiacum*, m. Fr. w Piktawii stol. Hr. tegoż im. Kalwini mieli tu swoy kościol. Leży nad rz. *Charente*, o m. 10 od *Poitiers*, 84 od Paryża. dl. 17. 54. fz. 46. 10.

SIUT, ob. Siout.

SIXFOUR, m. w Prowancyi nad morzem, o m. 3 od Tulonu.

SIZUN, wysepka Fr. na brzegach Brytanii, o m. 2 od ziemi *Stafey*, w diec. Kwimperckiey. Brzegi iej równe są prawie z morzem. Sam tu tylko ięzczeń się rodzi, który nie wystarcza do wyżywienia mieszkańców, korzonki i ryby pryncypalną są żywnością obywatelów tej wyspy. Jest ona iednak osiadłą, albowiem mieszkańcy są wolni i zdrowego zażywaią powietrza.

SKALA, m. w Podolskim z ftwem, nad rz. Podhorce, na granicy Gallicyi pod pan. Austr. opasane niegdyś, poniżej Sidorowa m. 3. od Smotrycza 4. ob. Pieskowa skała.

SKAŁA, *Scala*, m. w Woi. Krakowskim, dobra fund. Frańciszkanek Krak. u S. Jędrzeja, w gruntach mających szyby marmurowe, z dawnym kościołemi dekanatem. Niedaleko Słomnikow.

SKAŁAT, m. na Ruś, teraz pod pan. Austr. w cyr. Lwowskim w bardzo dobrych gruntach z wiel. i rybnemi stawami, obfzerne dobra imienia Scypionow, od Grzymałowa na poln. m. 2. od Trembowli 3.

SKALDA, ob. Escaut.

SKALHOLD, małe m. stol. wyspy Wlandyi.

SKALICE, m. Czeskie w cyr. Keniggrackim. W bliskości znayduią się wielkie iaskinie. Leży o m. 12 od Keniggracu.

SKALICZ, po Węgiei. Szakolcz, wolne m. w Węgrzech niż. w Hr. Nitryeńskim, nad rz. Morawą i na pograniczu Morawii.

SKAŁKA, góra przy Krakowie, na ktorey S. Stanisław miał bydź zabity, teraz na niey wspaniały kościol stoi pod im. tego S. z klasztorem Paulinow. Dawniey gdy Krolow naleznych bywała Koronacya w Krakowie, Krol po obrządku Koronacyi na skałkę z wiel. okazałością zwykł się był udawać.

SKANIA, ob. Schonen.

SKAPE, lub Skompe, m. w ziemi Dobrzyńskiej, z bogatym kościołem i klasztorem Franciszkanow, który slynie obrazem cudownym. Spuśtoszone w wojnach Krzyżackich i pożarami. Jest od Rypina na poln. o m. 3.

SKAR, *Skara*, dawne M. Biskup. w Szwecyi, w Westrogoty. Widzieć się tu dała rozwaliny pałacu, w którym Gotow Krolowie mieszkali. Leży nad rz. Lidą, o m. 2 od jeziora Wener w błotach, 2 od Falkopingi. dl. 31. 35. fz. 58. 16.

SKARBIMIERZ, *Scarbimiria*, lub Szkalmierz, m. w Woi. Krakowskim, z Kolleg. Kanonikow, wspaniałym kościołem, w gruntach bardzo żyznych, o m. 7 od Krakowa. Tatarowie r. 1240. puśtoszący całą Polskę, i to m. nie zostawili wolne. dl. 43. 5. fz. 51. 3.

SKARDYN, m. w Dalmacyi nad Chercią, która pod nim wpada do zatoki morskiey. Jest stolica Bisk. Lac.

SKARSZEWO, lub Schoeneck, m. Pruskie w Pomeranii, w pow. Stargardskim nad Ferzą z zamkiem. Założone r. 1180. w lat 6 po założeniu zburzone od Prusakow, i wkrótce odnowione było. Przez kupno dostało się było Krzyżakom, na m. 2 od Starogardy.

SKARZESZOW, m. w Woi. Sandomirskim, w okolicy Żyzney, blisko Zwolenia. Dane było Miechowitom od Odrowążow.

SKARZYNIE, stwo w pow. Łatyczewskim płaci kwarty 3176.

SKAWINA, m. w Woi. Krakow. nad rz. tegoż im. która o m. 2 powyżej Krakowa wpada do Wiłły. dl. 42. g. sz. 50. 8.

SKAYSCIE, stwo w Woi. i pow. Trockim, płaci kwarty zł. 85.

SKIDLE, m. w Woi. Trockim w pow. Grodzieńskim, o m. 4 od Grodna.

SKIE, *Skia*, *Skya*, wyspa Szkocka, jedna z Węternow na półd. Prow. Rossy. Małym prześmykiem oddzielona jest od Szkocyi. Ma m. 14 dl. a 4 sz. Przedzielają ją różne zatoki, igóry nadmorskie. Grunta ma żyzne, i obfite w piękne pastwiska. Morze okolicznie jest rybne, a góry okryte są lasami, w których było liczne się żywi.

SKIERBIESZOW, m. w Belzkim pod pan. Austr. w dobrym położeniu, od Grabowa m. 2 tyłu na półn. od Zamoyscia.

SKIERNIEWICE, lub raczej Skwierniewice, m. w Woi. Rawskim, zaszczycone rezydencją Prymasow; ergonomiczne ze wsi *Dambó*, od Jana Odrowąża Arcybisk. Gnieźnieńskiego, który tu i kościół wymurował, przyozdobił je Arcybisk. Oleśnicki, i Baranowski Bisk. Kuiański zaczętem od siebie pałacem. Wiele następnych Prymasow winne m. to ozdobić, ale nawięcej Ostrowskiemu, który tu wspaniały kościół wystawił, pałac i ogrod podług najlepszego wykształci gustu. Jest dość ludne. Leży od Piotrkowa o m. 7. od Wolborza 1. od Warszawy 12.

SKIRSTYMONIE, stwo w Xświe Zmudzkiem w pow. Wielońskim płaci kwarty zł. 1099. nad Niemnem, od Wielony o m. 3.

SKŁAWONIA, lub **SLAWO-**

NIA, ziemia Słowiańska, *Sclavonia*, Prow. Węgierska z tyt. Krol. położona między Dunajem, Drawą i Sawą. Długa jest od z. na w. do Belgradu m. 90 łzeroka od Sawy do Drawy m. 20 około. Dzieli się na górną i dolną. Górna styka się z Styryą, zowie się *Rafcyą*, i zawiera 4 Hr. dolna dzieli się na 3 Hr. mieszkana od Serbow, Kroatow, Włochow, Niemcow i Węgrow. Kray ten był dawniej Słowaków siedliskiem właściwym, od których ma nazwisko. *Generalswo Słowiańskie*, na 3 regimenta r. 1775 zostało podzielone, to jest: Brodeński, Gradyński i Peterwaradyński. Każdy regiment składa się z 16. kompanii fuszylierow, i zawiera potrzebą liczbę Artylleryi, huzarów &c. Każda kompania zamyka się w jednym pow. mającym pewną liczbę wsi, które 16 Kapitanow, z Namieśnikami swemi za Rządow mają. A tak wżycy Generaliwa tego obywatela są razem żołnierzami. M. S. Effek. Tegoż im. jest północny Pow. Krol. Pruskiego, który jest w Samandyi. M. S. iego Memel.

SKOKI, m. w Woi. Gnieźnieńskim.

SKOLE, m. Ruskie, pod pan. Austr. w cyr. Samborskim, ku granicom Węgier. nad rz. Striemem, od Strvia m. na półn. o m. 4.

SKOLSK, m. w pow. Radziejskim, z stwem placącym kwarty zł. 45.

SŁOMLE, m. w pow. Kowieńskim nad Niemnem, o Kowna m. 5 na w.

SKOPISZKI, m. w pow. Wilkomirskim z klasztorem Dominikanow.

SKORODNO, m. w pow. Owruckim, o m. 50d Owruca ku w.

SKOTNIKI, w pow. Wiślickim stwo, płaci kwarty 325. Inne tamże, gnażdo imienia Skotnickich.

SKREBIN, w pow. Kowieńskim stwo płaci 224.

SKRZYNNO, m. w pow. Radomskim, gniazdo rodziny Skrzyńskich, dość porządne.

SKURKOWICE, wieś w pow. Opoczyńskim z zanikiem piekarnym, gniazdo imienia Skurkówskich. Jest w dobrych gruntach, o m. 3 od Piotrkowa.

SKURZYNIEC, w Woi. Bracławskim, stwo płaci kwarty 657.

SKWA, *Seguana Sylva*, las wielki w Mazowiu na pograniczu Prus i Podlasia, ciągnie się wzdłuż na m. 10. między rz. Pissą, Leką i Narwą. Obfito jest w naydziklsze zwierza.

SKWIRZYNA, m. w Woi. Poznańskim, od Niem. zwane *Schwerin*, leży nad Wartą na trakcie, m. 2 od Międzychowa.

SLAGEL, *Slagella*, m. i Prefektura Duńska na wyspie Zelandyi.

SLAGUEN, m. Niem. w Pomeranii nad Wiperą, o m. 4 od Rugenwaldu.

SLANY, *Schlany*, M. i Cyr. Czeski z zamkiem o m. 3 od Pragi. Jest tu Konwikt dla młodziei szlacheckiej.

SŁAWATYCZE, m. w Woi. Brzeskim Litt. w dobrym położeniu nad Bugiem, na którym tu spław jest wielki, od Białej ku w. m. 5.

SŁAWKOW, m. w Krakowsk. w Xstwie Siewierskim, drzewem zabudowane, w okolicy obfitej w kruszce srebra i ołowiu. Pożarem r. 1455. zrujnowane mocno zostało. Jest od Olkusza o m. 2. od Krakowa 7. dl. 42. 3. fz. 51. 3.

SŁAWKOW, lub *Schlakenwald*, m. Czeskie, w Cyr. Zateckim, wolne, leżące w górach mających znaczną rudę. ob. Austerlitz.

SŁAWUTA, m. w Woi. Wołyńskim, nad Horyniem w gruntach bardzo urodzajnych, od Anopola ku połd. m. 4.

SŁASK, ob. Szląsk.

SLEGO, *Slegum*, miasteczko i Hr. Irlandskie w Prow. Konna-cyi, o m. 40 od Dublinu z tyt. Vice-Hrab. z portem trudny mającym przystęp; tudzież z mocnym zamkiem. Posyła 2 Dep. na Parl.

SLEINIK, zamek na górze bardzo spadzistej, przy m. S. Gortard, w Cyr. Eilenburskim, w Węgrzech.

SLESWIK, *Slesvicum*, Sleszwik, dawne i znaczne M. Duńskie stol. Xstwa tegoż im. w Prow. Gottorpkiej, z Bisk. fufir. Lunden-skiego. Było przedtym wolne, Cesar-skie i Anzeatyckie i daleko bard-ziej kwitnące, niż teraz. Wiele ponieślo szkody w rozmaitych Niem-wóynach. Leży nad Golfem Slesń-skim, przy którym ma dobry ma-ły port, o m. 10 od Apenrady, 24 od Lębeki, 24 od Hamburga, 50 od Kopenhagi. dl. 27. 30. fz. 54. 40. Xstwo Sleszwickie, albo Jutlan-dya połd. Ma wzdłuż m. 8. a wierz 5. Graniczy na półn. z Jutlandią połn. na w. z morzem Bałtyckim, na połd. z Xstwem Holztyńskim, na z. z Oceanem. Obfituje w zboża i pastwiska. Nal. do Krol. Duńskiego.

SLESZYN, m. mierne w Woiew. Łęczyckim, fl. poblizkiemi lasami i ieszorami wielkimi. Leży na trakcie pocztowym, o m. 3 i pół od Kutna, 7 od Sochaczowa.

SLEYDA, albo *SLEYDEN*, Hr. w pow. Eifel, o m. 8 od Limburga; nal. do Hr. de la Mare. Rachuią go w Cyr. Westfalskim. Oyczyną jest Sleydana.

SLITNIKOWA, m. w Woiew. Poznańskim, niedaleko Ostroroga.

SŁOBODA, m. w pow. Mozyrskim, blisko rz. Słowieszny, na m. 2 od Kuźmilochn.

SŁOBODA Krolewska, m. w Woi. Mińskim, nad rz. Berezyną, w pięknym położeniu, o m. 3 ku połn. od Bobruyska. W Xstwie Sła-

ckim dobra, niedaleko Prypecia
Stoboda Shryholowska.

SŁOBODYSZCZE, m. w pow. Żytomirskim, nad rz. od Kodny m. 3.

SŁOMIANE Brzeście, m. w Woi. Krakowskim, nad Wisłą, na trakcie pocztowym, w położeniu dobrym, o m. 5 od Korczyna, ty-leż od Krakowa.

SŁOMNIKI, m. w Woi. Kra-kowskim w pobliżności miasta Ska-ły leżące. dl. 42. 12. sz. 51. 1.

SŁONIM, *Sloninum*, zna-czne M. stol. powiatu w Woi. No-wogrodzkim, dawne, obszerne i osiadłe. Miało dawniej twierdzę drewnianą. Mieyscem jest seymikow i sądow z szkołami. Kościo-łow ma kilka. Coraz teraz wię-kszej nabywa ozdoby, za stara-Ogińskiego Hetmana W. Litt. kto-ry tam wystawił wspaniały pałac komedyalni i inne budynki z ogro-dem w tych stronach widzenia go-dne. Leży nad rz. Szczarą, od Nowogrodka na pold. m. 12. od Słucka na z. 17. dl. 44. 12. sz. 52. 52.

Powiat Slonimski, który miał dawniej tytuł Xiwa. rozciąga się wzdluż na m. 10. ma wielkie lasy, grunta dobre procz zakątnego w nim poleśia od pogranicza Pińskie-go. Ekonomia Slonimska płaci kwarty zł. 20000. a sło 466.

SŁONSK, *Slonscum*, m. stol. pow. w ziemi Dobrzyńskiej, z Ka-sztelanją, leży nad Wisłą, o m. 2 od Dobrznia.

SŁOOTEN, *Slota*, m. han-dlowne i ludne w Hollandyi we Fryzyi, stol. pow. Westergotskie-go. Leży nad jeziorom Słooter-Met, o m. 1 od Zuiderzée, z kto-rym ma Kommunikacją kanałem, o m. 8 od Stenwiku, 4 od Stawe-ren, dl. 23. 10. sz. 52. 57.

SŁOWIESZNA, rz. mała w pow. Mozyrskim, która go od-granicza od Kłiwskiego i wpada do Prypecia.

SŁOWINSK, w pow. O-

szmiańskim, nad Berezyną, na m. 3 od Wołoczyna.

SŁUCK, lub Słucko, wiel. i znaczne M. stol. Xiwa w Woi. Nowogrodzkim, otoczone wałami mocnymi, ozdobione zamkiem wspaniałym, kościołami i dobrą budowlą drewnianą. Założone by-ło w wieku 15 od Alexandra Oleś-kowicza. Sł. trzema zwycięstwami Konstantyna Xcia Ostrogskie-go odniesionemi nad woyskiem Ta-tarow, około r. 1520. Ma szkoły i fabryki różne ofobliwie pafow. Le-ży nad rz. Słuczą, od Kopyła m. 5. od Turcza 15. od Petrikowa 24. od Mohylowa 50. dl. 23. 40. sz. 52. 36. XiwoSłuckie gran. z Woi. Mińskim, z pow. Rzeczyckim, Mozyrskim, Pińskim i Nowogrodzkim. Posi-dane było wraz z Kopylskim, od Xżąt Oleśkowiczow, ale ostatnia z tego im. Xżna Zofia, która wprzod była za Jerzym Chodkie-wiczem Kasztelanem Trockim, wnio-sła ie w dom Xżąt Radziwillow, których dotąd jest dziedzictwem. Twierdzą nasi Pisarze, że Xżęta Słuccy mieli mieysce w Senacie Lit. aż do Zygmunta I. Kray jest dobry, wielą obłany rzekami, ob-situie w drzewo, lny &c.

SŁUCZ, rz. w Woi. Nowo-grodzkim, wypływa z bagn na pograniczu Mińskim, płynie ku pold. pod Słuck, zabiera Mozę, i uchodzi blisko Wielicza do Prype-cia. Tegoż im. rz. w Woi. Wo-łyńskim, ma początek za Bazylią, oblewa Ostropol, Zwiachel, i niedaleko Dubrowicy, łączy się z Horyniem. Kilka małych rz. w się bierze.

SŁUIS, ob. Ecluse.

SŁUPA, m. w Chelmińskim, s. iż tu w rzece Ofie stawił pa-miątki zwycięstw swych Bolesław Chrobry, żelazne słupy, od kto-rych mieysce to ma nazwisko. Le-ży między Rogoźnem i Łahiszyn-em.

SŁUPCA, m. w Woi. Kali-

skim, dość porządne; dawniej obwiedzione murami. Leży na trakcie pocztowym nad Wartą od Kleczowa *m.* 3. od Poznania 8. dł. 41. 5. sz. 53. 8. Nal. do Bisk. Poznańskiego, spalone było całe od Krzyżaków r. 1331.

SŁUPCE, *m.* w Kuiawskim niedaleko Gopla.

SŁUPIA stara, wieś o milę od Sandomirza, z pięknym dworem, gniazdo imienia Słupskich. Leży w bardzo żyznych gruntach, nad Wisłą. W tymże Woi. *Słupia*, *m.* zwane *Nowa*, o ćwierć *m.* od Słupi wsi mieszkanie od famych Katol. *m.* 3 od Opatowa.

SŁUZEW, *m.* w Woi. Inowrocławskim.

SMALANDIA, inaczej *Gothia* półd. Prow. Szwedzka składająca część pold. Gothii graniczy na półn. z Ostrogothią, na w. z morzem Bałtyckim, na pold. z Skanią, z Blekingią, na z. z Westrogothią. Ma dług. *m.* 45. sz. 25. zawiera miał 7. i 3 pow. M. S. jest Kalmar.

SMALKALDA, *Smalcald*, *M.* Niem. w cyr. Frankońskim stołeczne Xstwa Henneberskiego, nal. do Xcia Hesse-Kasselskiego. *M.* to jest st. przez ligę, którą tu Proteſtanci uczynili r. 1530. 1537. i 1540. iako i przez urodzenie Krzysztofa Cellariusza. Leży nad rz. *Smalkaldą* nie daleko Werry, na granicy Turynгии, o *m.* 14 od Erfordu, 10 od Bambergi, 15 od Fuld. dł. 28. 15. sz. 50. 43. Wokolicy znajdują się rudy żelazne, stalowe. Zamek tego *M.* zwany *Wilhelmsburg* jest na górze zbudowany.

SMICZEK, w Woi. Mińskim, nad Dnieprem, powyżej Rzeczyca.

SMIDYN, stwo w pow. Łuckim płaci kwarty zł. 2388.

SMIGIEL, lub *Szmigiel*, *m.* w Woi. Poznańskim, w dobrym położeniu na trakcie pocztowym, st. walmi i armarkami i handlem, od Poznania *m.* 7. od Leszna 3.

od Wschowy 5.

SMILA, *m.* w Woi. Kiiowskim w pośród wiel. lasów nad rz. *Talizminą*.

SMIŁOWICE, *m.* w Woi. Mińskim, od Oczyc, ku półn. o *m.* 4.

SMIŁOWIEC, stwo w Brzeskim Kuiawskim, płaci kwarty zł. 1164. *emphiteufis* Dąbskiego.

SMIRNA, Smyrna, dawne *M.* w Turcyi Az. w Natolii. Jest to jedno z najpiękniejszych, największych, najbogatszych, najbardziej kwitnących, i najhandlowniejszych miast na wschodzie. Liczą tu na 10,000. Greków 200. Ormianów, 200. Franc. Każdy z tych trzech Narodów ma tu swe go Bisk. 15000. Turków, i 1800. żydów. Znaleść tu można towary wszelkiego gatunku, iako to: bawełnę, materye bawełniane, nici konopne, welnę z koz Angeryjskich i Bebazarskich, gąbki, kamloty, dywany, lekarstwa, galas, maſtyx, terpetynę z wyspy *Scio*, która jeszcze lepsza jest od Cypryjskiej aie też daleko droższa. Stara *Cytadella*, forteca i zamek na górze są miastu tego obroną. *Smirna* częstym ziemi trzęsieniom podpada, które wiele jej poczyniło szkody. Ale trzęsienie ziemi r. 1778. 5. Lipca zupełnie ją zniszczyło, resztę zaś ogień strawił. Wszystkie *Eur.* Magazyny wtedy poginęły. Leży to *M.* w bardzo pięknym położeniu, nad małym Golfem przy *Archipelagu*, o *m.* 73. od Sztambułu. dł. 44. 59'. 45". sz. 38. 28'. 7".

SMOLANY, lub *SMOLNIANY*, *m.* w pow. Orszańskim, pad pan. Rosyi, blisko rz. Orszycy, o *m.* 4 ku półn. od Orszy.

SMOLENSK, *Smolensum*, wiel. i st. *M.* Mosk. stol. Xstwa, z dawną twierdzą i Arcy-Bisk. Łac. i Rus. Handel prowadzi bardzo znaczny. Mur który go opasuje jest, na 6 łokci wysoki, i ma wież 52. Ma wiele kościołów bogatych Łac.

i Greckich, szkoly i na 4000. domow. w środku miała jest twierdza. Było niegdyś poddane własnemu Xzëtom. Witold W. Xzë Lit. opanował go r. 1403. i Xstwo na Prow. obrócił. Wybił się wkrótce Smoleńsk, ale go odzyskał Kaziemierz. R. 1514. wzięty był od Moskwy, odebrany od Zygmunta III. 1611. a naprzód 1618. i potym 1634. uśląpiony od Moskwy traktatem. Opanowali go znów Moskale i otrzymali traktatem Andruszowskim r. 1667. co potwierdziły traktaty 1686. 1764. i 1768. Leży Smoleńsk na wzgórce nad Dnieprem, o m. 76 od Moskwy, od Orszy 21. od Warszawy mil pocztowych 130. dl. 50. 40. fz. 54. 50: Wielkorządztwo Smoleńskie graniczy z Xstwem Biełskim na półn. z Wielkorządztwem Moskwy na w. z Siewierskim Xstwem i z Woi. Mściśławskim na pold. z tymże Woi. i Witebskim na z. Bisk. Łac. Smoleńskie lund. od Zygmunta III. ledwie nie cała ma dięć. pod pan. Rosyi ale bez Katedry.

SMOLIN, w pow. Lubaczowski, stwo, pod pan. Austr.

SMOLWY, w pow. Braśławskim, od Drwświat m. 5.

SMOREK, stwo w pow. Orszańskim, w części zostały przy Pol. płaci kwarty 394.

SMORGONIE, m. w pow. Ofzmiańskim, niedaleko rz. Wilii, od Zodziszkow na z. m. 5.

SMOTRYCZ, lub SMOTRYCA, m. w Woi. Podolskim, bywało dawniej obronne, z stwem, które z przyległościami, mocą Konstytycyi r. 1768. na Jarugę dobra dziedziczne imienia Potockich zamienione zostało. Leży nad rz. Smotryczą, która wypływa zpoza Felsztyna, oblewa Kamieniec Podolski i wpada do Dniestru, od Skali m. 4 na w. tyleż od Kamienca.

SNEECK, albo SNITZ, piękne, ludne i obronne M. Rzpłety

Holl. w Fryzyi, w Westergowii; szkoly tutejsze Łac. są dosyć II. Urodził się tu Joachim Hoppes. Leży w kraju błotnistym; o m. 5 od Lenwardy. dl. 23. 12. fz. 35. 4.

SNIATYN, *Sniatinum*, dobre m. stolica Pokucia, opasane drzewem, z zamkiem, okładle, II. wiel. iarmarkami i handlem z Wołoszami, na konie, woły, miód, sol, wosk &c. Zdobią go kościoły Łac. i Ormianow. Pamiętne woyną Wołoską. Leży na granicy pod pan. Austr. w Cyr. Zaleszczyckim, przedtym stwo. Oblewa go rz. Prut. Jest odelwowa na pold. ku w. o m. 24. od Kołomyi 5. od Stanisławowa 11. dl. 44. 12. fz. 48. 44.

SNIODOW, m. w ziemi Łemżyńskiej dobra fundusz Edukac. Leży blisko Łomży.

SNIPISZKI, m. w Woiw. Wileńskim, i nieiako przedmieście Wilna.

SNITKOW, m. w Woi. Podolskim, o m. 2 na z. od Kopaygroda.

SNOCHOWICZE, stwo w pow. Chęcińskim płaci kwarty zł. 246.

SOANA, *Suana*, dawne M. Włoskie prawie zruynowane w Tokanii, w pow. Sieneńskim; z Bisk. suffr. Sieneńskiego. Urodził się tu Papież Grzegorz VII. Leży nad rz. Florą, o m. 16 od Sienny. dl. 29. 15. fz. 42. 43.

SOBERNHEIM, m. Niem. w Palatynacie Renu nad Nawą, o m. 4 od Kreutznach.

SOBEN, zamek dawny w Krakowskim.

SOBIENIE, wieś o m. 4 od Warszawy, II. fabryka kos, założoną od Jezierskiego szafelana Łukow.

SOBKOW, m. w Krakowskim z dawnym kościołem, blisko Jędrzejewa.

SOBOTA, m. w Woi. Łęczyckim, przy rz. Bzura, między Ło-

wiczem i Leczycą. Tegoż im. m. w stwie Spiskim, w położeniu pięknym zniszczone pożarem.

SOBOWICE, stwo w Pomorskim, pod pan. Pruskim; placito kwarty 1987.

SOBRARBRA, Xstwo w Krolestwie Aragońskim. Graniczy na półn. z górami Pirenejskimi; na w. z Hr. Ribagorzy.

SOCHACZÓW, m. stoł. ziemi, w Woj. Rawskim z starym zamkiem na pagórku, który oblewa rz. Bzura; mieyscem jest seymików. Leży na trakcie pocztowym, od Błonia m. 4. od Gębina 5. od Warszawy 8. dł. 43. 4. sz. 53. 7. Ziemia Sochaczewska ma 2 pow. Sochaczewski i Mszczowski. Stwo płaci kwarty 1535.

SOCHOU, *Socheum*, M. Chińskie, w Prow. Xenfi. Forteca jego jest obronna. Widzieć się tu daie kościół poświęcony pewnemu ślepemu, który był iako powiadaia jedynym z najlepszych Polityków Chińskich. dł. 129. 55. sz. 38. 48.

SOCHOCIN, ob. Sączocin.

SOCIETATIS Insulae, czyli *Wyspy Towarzystwa*, na morzu pold. z których znaczniejsze są Bolabola, Huabeina, Ulietea; pod 17 grad: sz. pold. a 228 dł. Są dobrze uprawne i dosyć zaludnione. Mieszkańcy tuteysy są z przyrodzenia łagodni, i bojaźliwi. Połpółstwo samemi tylko żywi się roślinami. Możliwefi zaś w dni uroczyście używają na stoły swiny i drobiu. Zadnych zwierząt domowych prócz świń i ptów nie chowają. ob. Morze pold.

SOCANUSCO, Prow. Amer. półn. w nowej Hiszp. Graniczy na półn. z Prow. Chiapą, na w. z Gwatymalą, na pold. z morzem pold. na z. z Prow. Gwaxaką. Ma dł. m. 35. i prawie tyleż sz. Hiszp. w tej Prow. jedne tylko M. *Soconusco* zwane posiadają. Mieszkańcy tuteysy są zuchwali, okrutni; i nie pozwalają mnożyć się bar-

dzo Hiszp. w swych krajach.

SOCOTERA, *Discuria*, Sokotera, wyspa leżąca między Arabią szczęśliwą i Asir. o m. 60 od Kapu Gwardafui. Ma dł. m. 20. sz. 9. Obfituje w owoce i bydło. Ma własnego Krola, dependującego od Szeryfa Arabskiego. Mieszkańcy są Chryścianie, ale dla niedostatku Missionarzew ledwie słaby cieś Chryścianstwa między niemi widzieć można. dł. 69. 45. 71. sz. 120. 25.

SOCZENIAWA, rz. w Karkowskim, płynie pod Proszowice wpada do Wisły.

SOCZOWA, Soczawa, M. w Turcyi Eur. w Moldawii, nad rz. Seretem. dawniej stolect. i rezydencya Xstwa, teraz wcale spustoszała. St. woynami Multanow z Pol. o m. 13 od Jassow, 22 od Kronstadt, 55 od Kamienica, dł. 44. 45. sz. 47. 20.

SOEST, Soust, *Suzatum*, wiel. piękne i bogate M. Niem. w cyr. Westfalskim, w Hr. Marchii. Przedtym było Cesar. i Anzeatyckie, ale teraz nal. do Krola Pruskiego. Ulice tuteysze są skrapiane wodą źrózła na podziw głębokiego. Oyczyzną jest Alberta Aldegrata. Leży o m. 4 od Lipsztadu, 7 od Munsteru, 11 od Paderborny. sz. 51. 43. dł. 25. 50. W okolicach M. tego w Salsendorpie sol znajduje się. Do m. nal. 10 Parafii.

SOESTDYCK, dom rosfoszny i wspaniały Xżęcia Arauzkańskiego w Prow. Utrechtskiej blisko Amerfortu.

SOFALA, albo *CEPALA*, Krol. Asir. w Kaffreryi na brzegu Mozambickim na przeciwko Zangwebaru. Graniczy na półn. z Krol. Monomatapą, na w. z morzem Mozambickim, na pold. z Krol. Sabią, na z. z Krol. Manickim. Znajduia się w tym kraju bogate miny złote i żelazne i wiele stoni. M. S. jest Sofala. Nal. do Portug. którzy ta zbudowali fortecę, kto-

ra jest wielkiej wagi dla handlu w Indyach i Kafirryi. M. leży nad brzegiem morza na wiel. wyspie, przy uściu rz. zwaney Sofala. dl. 54. 15. sz. 20.

SOFFA, albo ZOFIA, *Sophia*, u Bulgarow *Friadyeza*, wiel. M. w Turcyi Europ. śl. Bulgaryi, i rezydencya Begierbeia Romelii, śl. jest przez swoy handel, i concylium, ktore się w tym m. odprawilo w r. 347. na proźbę S. Anastazego. Są tu katolicy mający swego Arcy-Bisk. i mnostwo wiel. żydow. Leży na wielkim trakcie Tureckim, w obszerney równinie, w powietrzu niezdrawym, nad rz. Boianą, o m. 100. od Sztambułu, 81 od Belgradu, 55 od Adriano-pola, 28 od Nissy. dl. 41. 30. sz. 42. 30.

SOFROY, m. w Krol. Fezańskim, o m. 5 od Fezu. Wokolicach tutejszych bardzo piękny znajduje się meczet. Leży w dolinie pod górą tegoż im. składającą część góry Atlas, nad dwoma rzekami.

SOGNO, Prow. Affr. z tyt. Hr. w Krol. Kongańskim. Graniczy na półn. z Zairą, na półd. z Ambrizą, ktora ją oddziela od Xstwa Bambańskiego, na z. z marzem, a na w. z pow. Pango i Sundi. Jest to kray fuchy i piaszczysty wzdłuż morza rozciągający się. Znajdują się w nim zupy solne. Oszczędność i praca mieszkańców sprawia, że ten kray lubo niepłodny, przecież dosyć dla ich wyżywienia wydaje. Hr. Sognoscy są wielce możni. Wyznają wiarę Chrześcijańską, równie jako i ich poddani. M. S. tey Prow. jest Lanza Sogno, ktore jest małe, puste i nieludne. Kapucyni mają tu swóy kościół. dl. 29. 40. sz. południowej 6.

SOIGNIES, *Sonegia*, m. w Niderlandzie w Hanonii, w Hr. Mońskim. Leży nad Senną, przy lesie, o m. 3 od Mons, 4. od Bin-

che, 7 od Bruxelli. dl. 21. 44. sz. 50. 32.

SOISSONS, *Augusta Svessonum*, *Svesfones*, Sweslyon, dawne, wiel. i znaczne M. w wyspie Fr. stol. pow. Sweslyońskiego, z tyt. Hr. z Bisk. suffr. Reimskiego. Bisk. tutejszy ma prawo święcenia Krola wtedy, kiedy nie jest Arcy-Bisk. Reimski przytomny. Jakoż S. Ludwik, Filip śmiałym przezwanym, jego syn, i Ludwik XIV. byli święceni przez Bisk. Sweslyońskich. S. Syxtus mianu jest za pierwszego tutejszego Bisk. Jest tu klasztor Dominikanek iedyny w całej Fr. zamek na miejscu tego, w którym Krolowie Fr. z pierwszey familii przemieszkiwali, akademія erygowana r. 1674. grodow 7 i 6 Opactw. Stoczone tu były batalie raz r. 486. w ktorey Kłodowensz zbit Siagryusza, drugi raz 922. w ktorey Karol prósty był zбитy, lubo mężnie swą ręką zgladził z tego świata Roberta de Paris swego Kompetytora. Sweslyon leży w dolinie miśey i żyzney nad rz. *Aisne*, o m. 12 od Rheims, 23 od Ambianu, 24 od Paryża, 8 od Laonny. dl. 20. 59. 28. sz. 49. 22. 32. Powiat Sweslyoński graniczy na półn. z pow. Laonńskim, na w. z Szampanią, na półd. z *la Brie*, na z. z Walezją. Obfitnie w zboże pastwiska i lasy.

SOKAL, *Socalia*, mierne M. w Bełzkim, zaszczycone klasztorem i kościołem bogatym Bernardynow, uczęszczanym dla cudownego Maryi Panny obrazu, śl. obozowaniem tu wojska Pol. wynoszącego na 100000. ludzi r. 1650 i stoczoną przeciw Chmielnickiemu Utarczką. Tu poległ śl. Piotr Firley Wda. Leży w równinie nad Bugiem; żydzi prowadzą tu handel nikiemny. Jest teraz pod pan. Austr. stol. dystryktu. Miało niegdys zamek, o m. 2 od Wareża, 10 od Lucka, 10 od Zamościa, 1 od Tartakowa.

SOKOL, *Socolta*, m. w Woi. Połockim z zamkiem. W woynach Mosk. nieraz wzięte i odbierane było. Jest w dobrym położeniu nad zbiegiem rzek Dryfły i Nisły, o m. 5 ku pośn. od Połocka. Pod pan. Rossyi.

SOKOLKA, m. w Woi. Trockim, na trakcie pocztowym, od Kuzienicy m. 4.

SOKOLNICA, m. w Woi. Kiliowskim, nad Dnieprem między Moszną i Czerkaskami. W Woi. Siemradzkim, w ziemi Wieluńskiej stwo *Sokolnickie* płaci kwarty zł. 2581.

SOKOLNIKI, m. w Woi. Poznańskim.

SOKOŁOW, *Socolovia*, mierne m. w Woi. Wołyńskim, st. przegrana wojsk Pol. z Tatarami pod Zygmuntem I. Leży na trakcie pocztowym, o m. 7 od Zytomierza, 4 od Bertyczowa, od Zwahla 5.

SOKOŁOW, m. w Woi. Sandomirskim, dosyć porządne, i w pięknym położeniu, od Leżajsz na z. m. 3. od Łancuta 4. Jest pod pan. Austr. w Cyr. Piłźnieńskim. Tegoż im. m. w Woi. Podlaskim, na trakcie pocztowym, blisko Węgrowa, o m. 2 od Grannego. Inne w pow. Stonimskim z ftwem, które z przyległościami płaci kwar. zł. 2761.

SOKOŁOW, m. w Halickim pod pan. Austr. nad rz. Świąż, w okolicy mającey sol, od Stryia o m. 2. od Zurawny 3.

SOKOŁÓWKA, m. w Woi. Braclawskim, nad małą rz. od Umania na pośn. m. 5. Inne pod pan. Austr. w Cyr. Lwowskim, o m. 2 na pośn. od Firleiowa, ode Lwowa 5. Tamże inne w Cyr. Bełzkim na trakcie pocztowym od Bułki m. 2. od Brodow 3.

SOKOŁUPIANY, w Xstwie Zmudzkiem, w pow. Wieluńskim, stwo płaci kwarty zł. 868.

SOLA, lub **SALA**, rz. w Kra-kowskim, płynie od Szląska pod

Zywiec, Białe, Kenty i pod Oświę-cimem wpada do Wisły.

SOLCZA, m. w Woi. Krak. na trakcie pocztowym, od Iwanowic na pośn. m. 2.

SOLDAU, lub **DZIAŁDOW**, m. Pruskie z zamkiem, w pow. Neydemburskim, nad rz. Soldau, przy granicy Mazowsza.

SOLDIN, piękne M. stoł. nowey Marchii Brand. w pow. Landsberckim. Leży nad jeziorem tegoż im. o m. 7 od Landsbergi.

SOLEC, *Solecia*, mierne m. w Woi. Sandomirskim, w pow. Radomskim, przyozdobione zamkiem odnowionym od Xcia Zbarazkiego wspaniałym klasztorem XX. Reformatów na górze. Jest w pięknym położeniu nad Wisłą od Janowca, o m. 6. stwo Soleckie płaci kwar. zł. 5728. podległe prawu emfiteutycznemu Chomętowskich.

SOLEC, m. w Woi. Inowrocławskim, nad Wisłą, st. dawniey warzeniem hałunu, jest pod pan. Prus. od Torunia ku z. m. 3. Tegoż im. w Przemyskim zalecone żupami soli warzoney.

SOLEME, m. w Hannonii Fr. o m. 2 od *Quenois*.

SOLEME, m. Fr. w pow. Maine, nad Sartą, o m. 1 od Sable. Piękny tu jest kościół Bened.

SOLFATARA, góra przy Puzzuolo, w Krol. Neapolitańskim; która już przestała ognie wybuchać. Zbierają na niej siarkę i alun. Nazwisko iey jest zepłute z *Solfarata*, o m. geograficznych 2 od Wezuwiusza, z którym ma komunikacyą podziemną.

SOLIGNAC, *Solemmacum*, Opac. Fr. fund. r. 631. zakonu S. Bened. czyni do r. 2300. liwr. Leży o m. 2 Limoges.

SOLIGNAC, m. Fr. o m. 3 od Puy.

SOLINGEN, w Xstwie Bergenskim, o m. 6 na pośn. od Kolonii nad Wupperą. St. jest przez dobre noże, głównie i szpady, któ-

re tu robią.

SOLLIES, m. Fr. w Prowancyi, o m. 3 od Tulonu. Było tu dawniej Kollegium Jezuickie.

SOLMO, m. w Węgrzech wyż. w Hr. Krasneńskim, z zamkiem, gniazdo familii Batorych, z których Stefan był Krolew Pol. Jest od Kolowaru, o m. 11 od Samborza 38.

SOLMS, albo raczy Hohen-Solms, *Solma*, Hr. i m. Niem. w Cyr. wyż. Renu w Weterawii, z mocnym zamkiem. Leży o m. 2 od Gießen, 3 od od Herborny. dł. 26. 19. sz. 50. 34. Hr. Solmskiem m. 12 dł. 4 sz. Leży w Weterawii w Cyr. wyż. Repu, bierze swoje im. od rz. Solms płynący przy Wetzlarze i wpadający w Lohne. Familia Solmska dzieli się na 12 linii, z których najstarsza Solms-Braunfelska była wyniesiona na godność Xzłą Państwa Rzymskiego przez Cesarza Karola VII. r. 1742. Dom Solmski ma 4 głoły w Cyr. Reńskim wyż.

SOLOGNAC, Solignac, ob. Salagnac.

SOLOGNE, *Secalaunia*, mała krajina Fr. składająca część Prowin. Orleańskiej na półd. Ligier. Ma m. 25 wzdłuż, z wizerz. Kray jest bardzo miły; obitniący w lasy, pastwiska i zwierzyne. M. S. jest Romorantin.

SOŁOK, m. w pow. Wilkomirskim, blisko rz. Ilukafzty, od Jeziorozca m. 4.

SOŁOKAMSKO, M. w Państwie Moskiew. nad rz. Uolską, o m. 30 od Permii, fl. przez szczyby solne, które w okolicach jego znajdują się i wydają najlepszą sol w Moskwie. Obituje też w dobre konie. dł. 75. r. sz. 59. 16.

SOŁOR, wyspa, na morzu Indyjskim na półd. wyspy Celebes. Ma swego własnego Krola. dł. 140. sz. półd. 8.

SOŁOTURNA, u Franc. *Soleure*, *Salodurum*, Solothurn, dawne, wiel. i mocne M. Szway-

carskie, stol. Kantonu tegoż im. Daie się w nim widzieć wielka liczba wspaniałych budowli, z których znaczniejsze są Kollegiata, dom niegdys Jezuitow, pałac Posłow Fr. i Ratufz. Jest w miłym położeniu na wzgórk, nad rz. Aarą, o m. 8 na półn. ku w. od Berny, 11 od Bazylei, 18 od Zurychu. dł. 25. 5. sz. 47. 18. Kanton Selurki jest Katolicki i 11 z Kantonow Szwaycar. graniczy na półn. z Kantonem Bazyleyskim, na w. i półd. z Kantonem Berneńskim, z tymże na z. i z Bisk. Bazylei. Kray obituje w wszelkie potrzeby życia. Rozciąga się wzdłuż bardziey, niżeli wizerz, rozległy po nad rz. Aarą.

SOŁOTWIN, lub *Sot. otwin*, m. w Pokuciu pod pan. Austriac. fl. żupami soli warzoney, i lasami kędrowemi, Leży nad rz. Bystrycą, od Stanisławowa m. 4. od Kołomyi 7.

SOŁOWECKY, wyspa na morzu białym, która Moskalom dostarcza Marienglafu nawczyistzego. Jest tu klasztor służący wyspie za fortecę.

SOLRE-LE-CHATEAU, m. Fr. w Hannonii, o m. 3 od *Maubeuge*. Turenniuz przy wzięciu tuteyżzego zamku r. 1677. odnowił przykład rostopności Scypiona Affr.

SOLSONA, albo *Salsona*, *Celfona*, m. obronne Hiszp. w Katalonii z Bisk. suffr. Tarragońskie-go. Leży na górze przy *Cardenero*, o m. 4 na półn. od Kardony, 18 od Tarragony, 16 od Barcelony. dł. 19. 12. sz. 41. 50.

SOLTAU, m. i grod w Xstwie Zelleńskim, o m. 11 od Zelli. Jan Bisk. Hildeheimski zbil przytym M. Henryka Xcia Branświckiego r. 1519. Przed tym m. rz. Soltau zbiega się z rz. Bóghmą.

SOTWEDEL, *Salztwedel*, *Solisquella*, *Heliopolis*, M. Niem. w starey Marchii Brand. nad Jetzą, o m. 7 na półd. Danebergi. dł. 28.

23. sz. 53. 4.

SOMASKA, wieś w pow. Me-diolańskim, gdzie jest klasztor gło-wny reguły S. Aug. zakonu Soma-sków zwanego, założony r. 1528. o m. 3 od Bergamu na półn. ku z. blisko Lago di Lecco.

SOMBERNON, m. i Baro-nia Fr. w pow. Auxois, na wyso-kiej górze, o m. 6 od Dijon.

SOMBRERO, wyspa Amer. półn. jedna z Antylskich. Jest fi-gury kapelusza i pusta. dł. 314. sz. 18. 26. Drugą tegoż im. wyspa leży o m. 21 na półn. od Nikobaru na morzu Indyjskim. Obywatele iey są powolni, bojaźliwi i bar-dzo grzeczni. Xieża ich tym się stroją sposobem iak na naszych obra-zach diabłów malują. Znajduie się na tej wyspie pewna roślina kry-jąca się w ziemi, na iey dotknięcie. Korzeń iey nie co innego jest tyl-ko robak, który się zmnieysza im bardziej ziele powiększa się, kto-re częstokroć drzewo pomieruey wysokości przechodzi. Jeżeli kto wyrwie to ziele za młodu ieszce, tedy ono twardnieje, i staie się po-dobne koralowi białemu. *Czytaj Pana Lancaster podróż do Indyi zachodnich.*

SOMERTON, m. Angl. w Prow. Sommerfet. Przedtym było bardzo znaczne i nadało swey Pro-win. im. Leży o m. 26 na półd. ku z. od Londynu. dł. 14. 30. sz. 51. 12.

SOMME, *Sumina, Somona*, rz. Fr. w Pikardyi. Zaczyna się w *Fervuques*, w Wermendeńskim po-wiecie, a przepłynawszy Pikar-dyą wpada w la Manche między *Crotoy* i S. Walerym. Zaczyna być spławną od Bray.

SOMMERDA, albo Gros-sen-Sommern, M. i grod w Tu-ryngii nad rz. Unstrut, o m. 8 na w. od Mulhausen. Nal. do Elekt. Mogunckiego. Odprawiają się tu trzy walne iarmarki na rok.

SOMMEREUX, m. Fr. w

Pikardyi, o m. 6 na półn. od Bel-lowaku.

SOMMERFELD, M. z sta-rym zamkiem nad rz. Kupą, w Prow. Krossińskiej, o m. 6 na po-lud. od Krosna. Nal. do Krola Pru-skiego. Kwitną tu rękodziela su-kienne. Dziedzictwo familii de Bre-dow.

SOMMERSETSHIRE, *Somer-setia*, Prow. nadmorska Angiel. z tyt. Xstwa. Połyła 2 Dep. na Parl. Graniczy na półn. z Gloucestershi-rem, na w. z Hr. Wilt, na półd. z Hr. Dorset i Devonshirem, na z. z odnogą Sawerneńską i Devou-shirem. Ma m. 17 dł. 14 sz. i za-myka w sobie 937,500. morg. Ob-fituie w zboże, owoce, pastwiska i bydło. Znajdują się w niej rudy różne i źrózła lekarskie. M. S. iey jest Bristol.

SOMMERSHAUSEN, piękno m. w Frankonii z zamkiem, w po-wiecie Speckfeldskim, o m. 2 od Wurtzburga. W okolicach tutey-szych dobre znajdują się winnice.

SOMMERSY, m. Fr. w Nor-mandyi, o m. 6 na półn. od Lions.

SOMMIERES, *Sumerium*, m. Fr. w niż. Langwedocyj w po-wiecie Nisnieńskim. Kalwinisci ie-ufortyfikowali dosyć dobrze. Leży nad rz. Widurlą, o m. 4 na półn. ku z. od Nismes. dł. 21. 45. sz. 43. 38.

SOMPY, m. Fr. w Szampanii nad rz. Py, z tyt. Baronii.

SONCINO, *Soncinum*, m. Włoskie w pow. Kremonieńskim w Xstwie Medyolanu. Z natury jest obronne. Leży na prawym brzegu rz. Oglii na granicy Bressanu, o m. 8 na półn. ku z. od Kremony, 8 od Bressi. dł. 27. 22. sz. 45. 24.

SONDERBURG, m. Duń-skie na wyspie Alsen. Mieszkańcy są dobrzy maytkowie.

SONDERSHAUSEN, M. w Tur-ryngii w Xie. Szwarcenburkim nad Brebrą i Wiperą, o m. 4 na półd. od Northausen z zamkiem na gó-

rze, w którym procz innych ciekawości widzieć się dała statua na dwie stop wyłoka z pewnego metalu, nikomu nieznanego, ulana.

SONDRIO, m. w Walsztynie nad Addą, o m. 7 na pold. ku z. od Chiaweny.

SONDSKIE wyspy lub Sundskie, *Insulae Sundae*, na morzu Indyjskim na z. Moluckich przy ekwatorze będące. Znaczniejszy są Sumatra, Borneo, Jawa, Bali, Madura i Banka. Inne są pomniejszy. Wszystkie wyspy Sondske leżą pod gradusem. dl. 138--158. sz. poln. 8--8. sz. pold. ob. wyspę kładę z osobna. Przełmyk Sondske leży między Sumatrą i Jawą pod 5. i 6 grad. sz. pold.

SONNEBERG, m. i grod w Frankonii w Xstwie Kobergskim, o m. 6 od Koberga na poln. ku w.

SONNEBERG, Hr. i zamek w Szwabii Austr. nad Illą, o m. 5 od iej uścia w Ren, 4 od Fejldkirku.

SONNEBURG, piękne M. w nowey Marchii Brand. nad Wartą, o m. 4 od Kustryna, stol. Kommanderyi zakonu S. Jana. w Brandebur. i Saxonii. W. Mistrz Maltański wielkie ma pretensye do tey Kommanderyi, ale Krol Pruski nie cierpi żadnego w swych Państwach, któryby iego nie był poddanym; i dla tego iego Kawalerowie uznawać go muszą za swego pana. Kawalerowie są od Krola kreowani. Są religii Proteſtanckiey, i żenić się mogą kiedy chcą. Sonneburg ma 10 miast pod swoją dependencyą. Zamek tutejszy jest to gmach przepyszny.

SONNENSTEIN, ob. Pirna.

SONNEWALD, pow. wolny i m. w niż. Łuzacy nad Dobę-
rą z zamkiem i fortyfikacyami. Leży o m. 6 od Kortbuza i do domu Solmskiego nal.

SONQUAS, Sonkasowie, naród Afr. w części pold. znaydują-

cy się. Są to Kafrowie mieszkający po górach, i żywiący się zwierzyną i korzonkami. Kobiety tak są biegłe w polowaniu, iak mężczyźni. Domy ich złożone są z galezi sitowiem pokrytych. Daleko przedzwy biegają, niżeli dzieć okoliczna
SONTHEIM, m. Niem. w Frankoni, w Hrab. Limbur. o m. 6 od Halli Szwabskiej.

SONTRA, m. i grod w niż. Hasyi, między górami; o m. 7 na z. od Eisenachu. Nal. do domu Hesse Reinfelskiego.

SONZAY, m. Fr. z zamkiem, o m. 5 od Tours leżące.

SOPHIANA, *Sophia*, Zofiana, M. Azyat. w Persyi w Aderbijanie. Leży w błotnistej dolinie, o m. 10 od Tauris. dl. 64. sz. 38. 15.

SOPHIA, ob. Soffa.

SOPHIENBERG, zamek Kroduńskiego na wyspie Zelandyi.

SOPPOW, m. w Halickim z żupami soli warzoney, pod pan. Austr.

SOPRONY, albo ODENBURG, *Sempronium*, M. obronne z Hr. w niż. Węgrzech nad małą rz. przy izejorze Ferto. Leży o m. 11 od Wiednia, 11 od Preszburga. dl. 34. 42. sz. 47. 40. Ma szkoły Luter. R. 1681. Proteſtańci na seymie miannym w tym m. otrzymali wolność swej sekty w Węgrzech.

SORA, *Sora*, M. Wło. w Kroleſtwie Neapolitańskim w ziemi Lavorze, z pięknym zamkiem, tyt. Xstwa i Bisk. od samego tylko dependującym Papięza. Tu się urodził Kardynał Baroniusz. Leży nad rz. *Carigliano*, na granicy kompanii Rzymskiej, o m. 22 od Rzymu, 26 od Neapolu. dl. 31. 14. sz. 41. 47.

SORA, m. obronne Duńskie, na wyspie Zelandyi z pięknym Kollegium dla edukacyi młodziełzłachetney. Leży przy izejorze, o m. 15 od Kopenhagi. dl. 29. 28. sz. 55. 26.

SORA, m. Szląskie w Xstwie Raciborskim, o m. 9 od Raciborza.

SORANO, m. Włoskie w powiecie Orwietańskim, w stanie Papiezkiem.

SORATOW, ob. Saratow.

SORAU, *Soravia*, powiat wolny, i m. obronne Niem. w Cyr. wyż. Saxonii, wniż. Luzacyi. Leży na granicy Szląska przy rz. Bober, o m. 5 od Budissen, 13 od Gerlitz. dl. 32. 58. sz. 51. 38. Urodził się tu Bazyli Faber i Michał Neander. Tegoż im. m. w Luzacyi niż. w Cyr. Gubińskim z zamkiem wspaniałym rezyden. Graffow Promnitz, do których to m. z włością swą nal.

SORBONNA, wieś Fr. w Szampanii w diec. Remeńskiey, o m. 2 od Retheli, fl. urodzeniem Roberta Sorbona, spowiednika S. Ludwika i fundatora Akademii Sorbońskiey, r. 1253. Robert *de Douray*, którego niektórzy mniemali być fundatorem Sorbony, że zapisał Robertowi Sorbonowi pewną sumę na tę fundacyą jest tylko iey dobrodzieiem. Jego zapis uczyniony 13 Marca r. 1258. jest dla nowych studentow, a przeto jest tylko powiększeniem pierwszej fundacyi.

SORDE, m. Fr. w Gaskonii w diec. Daxeńskiey. Leży o m. 4 od Daxy, nad rz. *Gave d'Oleron*. Jest tu Opac. Bened. czyniące do r. 900. liwr.

SORENTO, ob. Sorrento.

SORESE, *Soricinium*, Opac. Fr. w Langwedocyi, o m. 2 od *S. Papoul*, zakonu S. Bened. czyni do r. 10000. liwr. Znajduje się w tym Opac. fl. Kollegium, w którym obowiązuje układ edukacyjny, swoich chwalców i krytyków.

SORGUES, rz. w Hr. Wenezyjskim wychodząca z źródła *Vaucluse*. Zaczyna być spławną, o 500. kroków od swego początku; wpada w Rodan dwoma ujściami.

Tom III.

SORIA, M. Hiszp. w starey Kastylii, wystawione na rozwalinach dawney *Numancyi*, przy źródle rz. Duero, o m. 12 od Tarazony. dl. 15. 33. sz. 41. 48.

SORLIN, m. Fr. w pow. *Bugey*, z tyt. Margr nad Rodanem, o m. 7 od Bellay.

SORLINGUES, *Sillinae*, wyspy Sorlingkie w Anglii, o m. 8 od Kapu Kornuwalii leżące. Liczą ich na 145 w kolo ułożonych. Znaczniejsze pomiędzy niemi są. S. Maria, Annoth, Agnes z latarnią morską, Samson, Silly, Brefar, Kusko, S. Helena, S. Marcin i Arthus. Obsituią prawie wszystkie w dobre pastwiska. Znajduje się na nich wiele skał, zwierzyny i wodnego ptactwa, w niektórych jeszcze są rudy stalowe.

SORNIN, (S) m. Fr. w Santonii o m. 3 od Marennes.

SORO A, m. Duńskie w Zealandyi w bardzo miłej okolicy, fl. Rycerską Akademią, dla której Baron Holberg, Baronią swego im. darował.

SOROKA, m. w Multanach na pograniczu Woi. Bracławskiego, od którego Turcy r. 1662. odstąpić byli przymuszeni, a które r. 1769. od Moskwy w perzynę obrocone zostało. Leży nad Nieśrem.

SORR, m. Czeskie w cyr. Kenigsgrackim. Prusacy zbili przy nim Austr. 30 Września r. 1745.

SORRENTO, *Surrentum*, dawne M. Wło. w Krol. Neapolitańskim w ziemi Laworze, z Arcy-Bisk. Wiele tu szlachty osiadłej znajduje się. Wnim urodził się fl. Torquato Tasso. Leży nad Golfem Neapolitańskim, na brzegu połn. półwyspy, o m. 7 od Neapolu 4. od Amalfi. dl. 31. 52. sz. 40. 40.

SORSTEN, *Sorstenum*, dawny zamek w Krakowskim.

SOS, m. Fr. w pow. Foix, o m. 6. od Foix przy lasach, Oyczyzna Jana Silbona. Tegoż im. jest m. w

E

Nawarze z zamkiem, w którym Ferdynand katolicki urodził się.

SOSENOWKI, dawne m. w Woi. Kiiowski, blisko początku rz. Ropin, od Motowidłowski ku z. na półn. m. 3.

SOSNICA, m. Ruskie dawniej obronne dobrym zamkiem. Tegoż im. m. w Woi. Połockim. Inne w Xstwie Czerniechowskim, nad rz. Ubiedzą blisko uścia iley do Delzny, przy wiel. lasach.

SOSNOWICA, m. w Ziemi Chełmskiej, z pięknym pałacem, dobrze zabudowane, gniazdem jest domu Sosnowskich, i dziedzictwem ichże.

SOSPELLO, *Sospitellum*, m. w Hr. Nicejskim, o m. 6 od Nicei. Jest oyczyną X. Raynalda Jezuit. Fr. go dobyli r. 1692. i oddali r. 1696.

SOTTEVAST, m. Fr. w Normandyi, o m. 3 od *Valogne*, z zamkiem i Przeorstwem.

SOTTEVILLE, m. Fr. w Normandyi na przeciwko Rotomagu, z drugiej strony mostu na łyżwach leżącego.

SOTTO-VENTO wyspy, ob. Antylskie.

SOUBISE, *Subisia*, m. Fr. w Santonii z tyt. Xstwa, które niofi jedna linia domu Rohanów. Leży na wzgórkach nad rz. Charente, o m. 2 od *Broage*, 5 od Roszelli.

SOUCY, m. Fr. o m. 2 od Sens.

SOUILLAC, *Solliacum*, m. Fr. w pow. Kadurckim. Blisko jest Opac. Bened. tegoż im. Leży nad Borezą przy rz. Dordogne, o m. 3 od Sarlaty. dl. 19. 20. sz. 45. 3.

SOULE, kraina między Nawarą i Bearną. Manleon jest w niej pryncypalnym m. Tegoż im. m. Fr. w Szampanii.

SOUILLANS, m. Fr. w Piktawii, o m. 3 od Garnache.

SOUPROSE, *Suprosa*, m. Fr. w Gaskonii, w bagnach, przy rz. Adurze, o m. 2 od Tartas.

SOURCHES, zamek z tyt. Margr. w pow. Cenomańskim.

SOURDEVAL, m. w Normandyi, o m. 2 od Mortain.

SOURE, *Saurium*, M. Portugal. w Estremadurze nad rz. tegoż im. o m. 5 od Konimbryki, z zamkiem.

SOUREZE, ob. Soreze.

SOUSEL, *Susella*, m. Portugal. w Alenteji, o m. 3 od Estremos. Sl. jest przez bitwę, która tu stoczona była r. 1643. między Hiszp. i Portugal.

Sousthon, m. Fr. w Gaskonii, w pow. Launes.

SOUTAMPTON, *Clausentum*, M. znaczne Angiel. w Hampshire, ktorey Prow. mieni się bydź stołecznym, lubo Winchester ma tego tytułu zaprzecza, sobie przypisując; z dobrym jest portem i z tyt. Xstwa. Pofyla 2 Dep. na Parl. Leży nad wiel. odnogą tegoż im. między rz. Testą i Ichungą, o m. 23 od Londynu. dl. 16. 23. sz. 50. 51.

SOUTERAINE, m. Fr. w pow. Lemowiceńskim, o m. 10 od Limoges.

SOUTHWARCK, albo Southdrick, piękne i wiel. m. Angiel. w Prow. Surrey, połączone z Londynem, pięknym mostem na Tamizie. Tu Arcy-Bisk. Kantuarijski rezyduje w pałacu nazwanym Lambeth. Pofyla 2 Dep. na Parl.

SOUVIGNY, *Salviniacum*, m. Fr. w pow. Burbońskim, ktorego było przedtym stoł. z bogatym Przebrstwem Bened. w którym widzieć się daia groby wielu Panow de Bourbon. Leży nad rz. *Queuse*. o m. 3 od *Bourbon l'Archambaud*, 2 od Moulins, 67 od Paryża. dl. 20. 51. 38. sz. 46. 37. 9.

SOYON, m. w pow. Wiwareńskim daiać tyt. Xstwa Xciom d'Uzez. Leży nad Rodanem, o m. 2 od Walencyi.

SOZA, lub Sosz, rz. w Woi.

Mściawskim, która wypływa od północy, z pogranicza Moskwy, płynie pod Krzyczow, Propoyk, Homel i przy Łoiowogrodzie wpada do Dniepra: jest żeglowną na m. 3 od uścia.

SPA, *Spadum*, m. Niem. w Bisk. Leodyjskim, w Margr. Franchimont, na gran. Księstwa Limburskiego; fl. przez swe zimne wody mineralne. Pieć tam źródeł jest znacznieszych, które są Pouxhon, Geronflerde, Saviniere, Watpotez, i Toneler. Obywatele tutejsi biegli są, w różnych pięknych rękodzielnictwach, które cudzoziemcom sprzedają, a okolice wysnienite ryby wiele i dobrej zwierzyny dostarcza. Spa leży o m. 5 od Leodium, 3 od Limburga na półd.

SPALATRO, *Spalatum*, bogate, ludne i obronne M. S. Dalmacji Weneckiej, z Arcy-Bisk. tegoż Bisk. tytułuje się Prymasem Dalmackim, i z dobrym portem. Bardzo tu tanio wszystko przychodzi. Zwierzyny, ryb i mięsowa za nic prawie dostać można. Handel jest znaczny, albowiem Karawany Tureckie składają w tym mieście swoje towary dla Wenecyi. Leży o m. 12 od Sebenico, 12 od Banialuki, 41 od Raguzy, 36 od Zary. dl. 35. 6. fz. 43. 53.

SPANDAU, *Spandavia*, M. obronne Niem. w cyr. wyż. Saxonii w średniej Marchii Brand. w środku stawu, blisko miasta tegoż jest Wielka Cytadella miana dotąd za niedobyłą. Widzieć się w niej dać cekauz w całych Niem. najpiękniejszy. Znajduie się tu także dom poprawy, dla ludzi zlegożycia, i inny dom dla kobiet rozwiązłych. M. leży nad Hawelą naprzeciwko iey uścia w Spre, o m. 4 od Berlina, 7 od Brandeburga. dl. 31. 16. fz. 52. 35. Ofadzaią w nim kryminalistów stanu.

SPANGENBERG, M. i gród Niem. w niż. Landgrafstwie

Hassli, o m. 6 od Kasselu nad małą rz. wpadającą w Fuldę, z zamkiem mocnym wystawionym na skalę.

SPANHEIM, albo SPONHEIM, Hr. Niem. w niż. Palatynacie. Ma na w. Elekt. Mogunckie, na półn. Trewirskie; na z. Księstwo Dwoch mostów, i Lotaryngią na półd. Dzielą go na wyż. i niż. Hr. wyż. nal. do Elektora Palatyna i Margrafa Badeńskiego; niż. do domu Birkenfeldskiego i Margrafa Badeńskiego. M. S. tegoż Hr. jest Spanheim z zamkiem i klasztorem, o m. 10 od Moguncyi; nal. do domu Birkenfeldskiego. Jan Trithemiusz był Opatem tego klasztoru.

SPARENBERG, w Hr. Ravensberskim w Westfalii. Jest to forteca wystawiona na skale blisko Bilefeldu.

SPARTA, ob. Mistra.

SPAYER, w Tyrolu. Hr. fl. o m. 4 od Trydentu na półn. ku z.

SPEKFELD, dobra z starym zamkiem, w Frankonii, o m. 11 od Bambergi. Należą do Margr. Anspachskiego.

SPELLO, niegdys *Hispellum*, m. Wło. w stanie Papiezskim, w Księstwie Spoletańskim.

SPEY, albo SPESA, wiel. i bystra rz. Szkocka, zaczynająca się w górze na granicy Prow. Lochar i Badenoch leżącej; wpada w morze poniżej Bagii.

SPEZZA, albo SPESIA, *Episcium*, m. Wło. w Państwie Genuńskim, z portem nad odnogą tegoż im. o m. 19 od Genuy, 23 od Modeny, 26 od Florencyi. dl. 27. 32. fz. 44. 4. Sł. ogrodami oliwnemi.

SPICYMIERZ, *Spicimiria*, m. w Woi. Sieradzkim, z Kastełnią. Jest małe, drewniane, niedaleko Konar leżące.

SPICYNIA, m. w Woi. Braclawskim nad rz. Rosłą, blisko iey źródła, w dobrym położeniu, od Przyluki powyżej o m. 2.

SPIEGELBERG, w Szwabii w Xstwie Wirtemberskim, o m. 5 od Hailbrony. Jest st. przez swe fabryki szkła i zwierciadeł.

SPIGELBERG, Hr. Niem. w cyr. Westfalskim, o m. 2 od Hamelna. M. S. iego jest Keppenbrugge, procz ktorego nal. do niego 5 wsi. Jest dziedziczne Xżąt de Nassau Oranien. Nazwisko ma od rozwalonego zamku.

SPIELBERG, w Morawii w cyr. Bryńskim, z zamkiem bardzo mocnym. Leży blisko Brynny. W Austrii jest tegoż im. zamek, o m. 2 od Lintzu. Leży na wyspie uformowanej od Dunaju.

SPIETZ, piękne m. Szwaycarskie w Kantonie Berneńskim, o m. 4 od Berny, z tyt. Baronii i zamkiem. Leży nad *Thouner-See*.

SPILAMBERFOI, m. i Margr. w Xstwie Modeńskim.

SPIRA, po Niem *Speyer*, *Spiera*, M. wolne i Cesarzkie Niem. w niż. Palatynacie, foleczne Bisk. tegoż im. ktorego Bisk. jest pod Metropolią Moguntńskiego. Bardzo przedtym ludne było i bardzo kwitnęło. Ale gdy Fr. spalili ie do szczętu r. 1689. nie mogło się od-tąd podnieść. Wzieli oni ie jeszcze drugi raz r. 1734. Kamera Cesarzka przeniesiona ztąd jest do Wetzlaru. R. 1770. uwolnione było od prawa Kadukowego we Fr. Spira leży na lewym brzegu Renu w miejscu w którym rz. Spirbach weń wpada o m. 2 od Filipsburga, 5 od Heidelbergi, 16 od Moguncyi i Strazburga, 115 od Paryża. dł. 26. 7'. 18". sz. 49. 18'. 51". Bisk. Spireńskie leży nad Renem, który ie przerzyna. Ma m. 20 dł. 12. sz. Twierdzą, iż Jachimusz był tutejszym pierwszym Bisk. koło r. 348. W Spirze odprawiał się st. seym r. 1529. przeciw ktoremu, że Lutrzy protestantowali się, od tego byli Protestantami nazwani. R. 1769. obywatele tego Bisk. uwolnieni byli

od prawa Kadukowego we Fr. Kray jest górzisty, okryty lasami, ale przytym rodzi dobre wina, kasztany, migdały &c.

SPIRE, ob. Corbeil.

SPIRNACK, m. w Bisk. Spireńskim przy Renie; st. przez zwycięstwo ktore Marzałek Tallard odniósł nad związkowemi r. 1703. dł. 27. 7. sz. 49. 15.

SPIRITU-SANCTO, *Sanctus-Spiritus*, m. i Prow. w Amer. półd. w Brezylji z zamkiem i portem. Leży nad morzem w kraiu żyznym. dł. 339. 40. sz. półd. 20. 30.

SPITAL, m. w wyż. Karyntyi, przy rz. Drawie, o m. 15 od Klagenfurtu z pięknym zamkiem z Włoska budowanym. Tegoż im. jest m. w Katalonii.

SPITHEAD, biesieczny port w Anglii, na brzegu iey półd. między Portsmouthem i wyspą Wight. Tu ordynaryinie zgromadza się Flotta Krola Angiel.

SPITZ, m. w niż. Austr. nad Dunajem, o m. 15 od Wiednia w pow. wyż. Manhartzberskim.

SPITZBERG, *Spitzberga*, kray w ziemiach Arktycznych obłany Oceanem lodowatym na półn. Norwegii, między Gronlandyą na z. a Nową-Zemlą na w. będący. Imie iego pochodzi od gór śnieżastych na nim znajdujących się. Kray ten mało jest znany i iedynie przez tych tylko uczęszczany, ktorzy na połow wielorybow w te wyjeżdżają strony.

SPIZ, *Scepusiensis Comitatus*, u Niem. *Zipser Gespanschaft*. Hr. Spizkie, kray na pograniczu Pol. i Węgier leżący w górach Krępackich, ktorych tu największe wierzchołki widzieć się daia. Został on naprzód przy Poliszce. Bolesław Krzywousty dał go Stefanowi synowi Kolomana Krola Węgier. w posagu dożywociem. Trzymali go iednak dlugo Węgrzy. Wrocil się do Pol. pod Władysła-

wem Jagiel. zaftawnym sposobem, r. 1412. lubo zaftawu Kondycye zdaia się bydyż niepewne. Ostatnim traktatem podziału znowu odpadł od Korony. R. 1775. został na 3 podzielone dystrykty: Powiat miał 16. pow. Lewocki i pow. Grąfow Czaki. Wprzód ftwo Spizkie szło za przywileiem Krol. i płaciło kwarty zł. 60933. Kray iest górzysty, równiny ma żyzne, góry w kruszec obfite i w wody mineralne. Mieszkańcy są po części dyfideńci, i mało pilnujący gospodarftwa, naywięcey się bawią handlem.

SPIZKI zamek, po Węgier. *Szepeswar, Arx Scepusiensis*, w Hr. Spizkim, mocny zamek na skalistej górze, blisko m. Podhrad. Tamże *Spizka Sobota*, u Niemców *Georgenberg*, po Węgier. *Szombately*, małe m. w pięknych i w żyznych gruntach.

SPLUGEN, *Speluga*, m. Szwaycar. w Rzpłtey Gryzonow nad Renem pod górą Urserberg przez którą się ciągnie wiel. trakt Wło.

SPOLETO, *Spoletum*, dawne i piękne M. Wło. w Państwie Papiezkiem, z Bisk. od samego tylko dependującym Papieża i mocnym zamkiem. Leży w kraiu obfitującym w to wszystko, cokolwiek iest do życia potrzebnego, a osobliwie w dobre wino; leży po części na pagórku, a poczęści na równinie przy rz. Lefino, o m. 11 od Peruzy, 22 od Rzymu, 12 od Orwiettu. dl. 30. 15. sz. 42. 45. Xftwo Spoletańskie, albo Ombrya, graniczy na połu. z Marchią Ankonitańską, z Xftwem Urbińskim na w. z Abruzią dalszą, na pold. z Sabinią i Patrimonium, na z. z Xftwem Orwietiańskim i Peruzyńskim. Ma dl. m. 22. od w. ku z. a 16. sz. od połu. ku pold.

SPONECK, Hr. i stary zamek nad Renem w Bryzgawie, o m. 3. na połu. od Brizaku, w Xftwie Montbeliardzkim, dependuje bezpośrednio od Rzeftzy Niem. Ma prawo

odbierania cla od towarow, które się Renem prowadzą.

SPREE, *Suevus*, Spra, rz. Niem. zaczynająca się w Luzacyi, na gran. Czeskich nie daleko m. Ebersbachu, Płynie przez Luzacyą, Marchią Brandeburską, a skropiwszy Berlin, wpada w Hawelę przy Spandau. Elektor Fryderyk Wilelm kazał wykopać kanał na złączenie Spry z Odrą, co bardzo ułatwia handel Brandeburgii.

SPREMBERG, albo **SPRECHBERG**, *Spremburga*, m. w niż. Luzacyi nad Sprą, o m. 5 od Kotbuza. Piękny tu zamek daie się widzieć.

SPRENDLINGEN, piękne m. Niem. w Hr. Spanheimskim, nal. do Xżat Baaden-Baaden.

SPRINGE, m. Niem. w Saxonii niż. w pow. Hamelskim, przy którym rz. Hallen ma swoy początek. Na przedmieściu Salze, są słone źrózła, z których sol warzą mieszkańcy.

SPROTTAU, *Sprotavia*, m. i grod Niem. w Szląsku z zamkiem mocnym. Leży przy zbiegu rz. Bobery z Sprotą, w Xftwie Głogowskim, o m. 8 od Głogowa, 3 od Saganu. dl. 33. 23. sz. 51. 33.

SPYTKOWICE, lub **SPYTKOWICE**, w Woi. Krak. z dawnym i wiel. zamkiem, gniazdo imienia Spytkow, którzy na różne potym podzieliłi się familie.

SQUILLACI, *Scillatitium*, M. Wło. w Kalabrii dalizey z Biskup. suffr. Reggionńskiego. Oyczyzna iest Kassiodora. Leży w miłym położeniu nad potokiem Fawelon, a m. 1 od Gofu *de Squillace*, 12 od Sancta-Severina, 25 od Reggio. dl. 34. 30. sz. 38. 53.

SREBRNA-GORA, lub **BIELANY**, *Mons Argentinus*, s. i bogaty klawtor Kamedulow blisko Krakowa.

SREBRNE, m. Mosk. w Kłio-wskim dosyć znaczne nad rz. od Rumnego na z. o m. 5.

SRZEDNIK, m. w Xftwie

Zmudzkiem nad Niemnem poniżej Wilii, o m. 2.

SRZEM, lub SRZEMSK, m. w Woi. Poznańskim, w pow. Kościańskim, z Kąstelaną, dawne, drzewem zabudowane, miało niegdyś zamek. Leży blisko Warty, od Poznania na pold. o m. 4. Stwo płaci kwarty zł. 1734.

SRZENIAWA, rz. w Woi. Krak. ma źródło wewsi *Zwierchowce*, uchodzi do Wisły przy m. Koszykach. Płyne zawsze pełnym korytem, i nie marznie w zimie. Nad nią leżą dobra tegoż im.

SRZENSK, m. pow. w Woi. Płockim, leżące w równinie, gniazdo imienia Srzeńskich, z których Felix Wda Płocki zamek wspaniałym wyślawił, i kościoł przyozdobił. Jest blisko Mławy, o m. 10 od Płocka. Powiat Srzeński składa ziemię Zawrzyńską.

SRZODA, m. w Woi. Poznańskim, fl. Geynikami Wdztwa Poznańskiego, Kaliskiego i Gnieźnieńskiego, ozdobne kościołami, zabudowane drzewem. Leży w równinie, od Szreza o m. 3 od Poznania 4. od Kalisza 6. Starostwo *Szrodzkie* w Woi. Gnieźnieńskim, w pow. Pyzdrskim płaci kwarty zł. 935. podlega prawu emfiteuzy Gózimirskich.

STABLO, ob. Stawelo.

STACHOW, stwo w Brzeńskim Lit płaci kwarty zł. 300. Leży w pow. Pińskim.

STADE, Stada, albo Staden *Statio*, dawne i obronne M. Niem. w cyr. niż. Saxonii w Xstwie Bremeńskim, przedytym Anzeatyckie. Nal. do Elektora Hannoverńskiego i leży nad rz. Schwinge o ćwierć mili od iej uścia do Elby, gdzie jest stawiona twierdza *Schwingerschanze*, o m. 9 od Hamburga, 17 od Bremy. dł. 26. 56. sz. 53. 44. Krol Duński dobył je r. 1712. Jest tu fl. Kollegium. ob. Ofte-Stade.

STADITZ, m. w cyr. Leitona

meryckim w Czechach. W nim się narodził fl. Chłop *Przemysław*, którego Xieźniczka Libuśka za męża pojęła. Obywatele tuteyszy za cały roczny podatek dają tylko jedną miarę orzechow laskowych.

STADLIN, albo STAEDELAU, w Szląsku w Xstwie Wrocławskim, o m. 11 od Wrocławia. St. jest przez swe kuźnie, huty i stada.

STADSBERG, lub MARSBERG. *Stadberga*, M. Niem. w cyr. Westfalskim na górze, i nad Dimełą. Szwedzi dobyli go r. 1645. i zburzyli jego fortyfikacye. Lubo jest położone w Bisk. Padernbornskim, nal. jednak do Opata Koryweyskiego od r. 813. wraz z M. sławnym. Dawniej fl. tu była forteca Eresburg.

STADT-AM-HOF, m. w Bawarii położone na drugiej stronie mostu Ratyzbońskiego. Traktatem r. 1778. zawartym między Cesarzową Krolową i Elektorem Palatynu, ustąpione było domowi Austriacy. Leży nad Dunajem pod Ratyzboną.

STADTHAGEN, *Haga Schauenburgi*, m. Niem. w Hr. Lippe-Buckenburskim, o m. 10 od Minden, przy Buckenburgu. Zdobł go zamek wyznaczony na rezydencyą Hrabina Wdow. Daie się tu widzieć przepyszne *Mausolium*, które Xżę Ernest przy Luter. kościele wystawił i który też tu Akad. r. 1619. założył.

STADT-ILM, ob. Ilm.

STADT-LOO, m. w Bisk. Munsterskim, o m. 10 od Monasteru, w pow. Aahuskim, nad rz. Berckela.

STADT-WETTER, grod w wyż. Hasyi, o m. 2 od Marburga. Nal. do Margr. Hesse-Kasselskich. Jest tu Kapituła Panien szlacheńskich.

STADT-WORBIS, m. w cyr. Reńskim, przy źródle rz. Wippery.

STAEDEL, m. Szląskie w

Xłwie Wrocławskim, nal. do Xcia Oleśnickiego.

STAFFARDA, m. w Piemoncie w Margr. Saluceńskim, leży nad Po, z bogatym Opac. fl. jest przez batalią, którą tu wygrał Marzalek Catinat r. 1690. na Xieciu Sabaudyi i Aliantach. dl. 25. 2. sz. 44. 34.

STAFFORD, *Staffordia*, dawne i piękne M. Angiel. stol. Prow. swegoż im. z tyt. Hr. idwoma zamkami dla swey obrony. Leży w miłym położeniu nad Sawą, o m. 38. od Londynu. Pofyla 2 Dep. na Parl. dl. 15. 26. sz. 52. 50.

STAFFORDSHIRE, Prow. połud. w Anglii Graniczny na połu. z Hr. Chester i Darby, na z. z Hr. Shresbury, na z. z Hr. Worcester i Warwick na w. z Hr. Darby. Ma m. 13 dl. a 9 sz. Pofyla 2 Dep. na Parl.

STAGNO, *Stagnum*, m. w Dalmacyi, w Rzepley Ragusańskiej z portem i Bisk. fufr. Raguskiego. Leży na półwyspie Sabioncello nad Golfem Weneckim, o m. 12 od Raguzy. dl. 35. 40. sz. 42. 54.

STAHRENBURG, w niż. Austr. w pow. Wiener-Wald, o m. 9 od Wiednia. Drugi tegoż im. jest w pow. Haus, o m. 11 od Passau. Urząd W. Marzalka Arcy-Xłwa Austr. jest dziedziczny w domu Starenbergow; który nie posiada już tych krain, które mu im. dały; ale ma tyt. Hr. S. Państwa Rzymskiego i glos, w cyr. Francunii.

STAIN, albo **STEIN**, m. w niż. Austr. w pow. wyż. Manharberskim z mostem na Dunaju i clem na przeciwko Mauterny.

STAIN, albo **STEIN**, m. i powiat w Karnioli wyż. o m. 6 od Klagenfurtu. ob. Stein.

STAINVILLE, m. w pow. Barskim, o m. 2 od Bar-le-Duc.

STALECK, zamek w niż.

Palatynacie w pow. Baharachskim. Tu statki płynąc Renem clo placą.

STALIMENA, albo **LEMNOS**, wyspa fl. na Archipelagu, o m. 8 od góry Athos, ktorey cień całą okrywa przed zachodem słońca, o m. 22 od Metileny. 7 od Imbro przy Golfie Konteskim. Ma m. 10 dl. a 6 sz. Nal. do Turkow. Grun-ta iey bardzo są żyzne, osobliwie obfitują w zboże i wino, Mnóstwo tu wielkie węzów znayduie się, i pewny gatunek ziemi *terrafigillata* nazwaney, bardzo od Medykow zachwaloney. Liczą tu na 75 wsi. Wszystkie są Greczynami bardzo pracowitemi osadzone. M. S. wyspy jest Stalimena. Jest to m. dosyć dobrze zabudowane przy wzgórkach, na wierzchu ktorego jest zamek. dl. 43. 3. sz. 43. 3.

STALLUPENEN, m. Pruskie w pow. Gumbińskim.

STAŁAWKA, słow w pow. Kowieńskim, płaci kwarty zł. 218.

STAMPALIA, *Asipalaea*, wyspa na Archipelagu, o m. 24 od Rodu, 5 od Stanchio, 20 od Naxyi; 15 od brzegow Natolii. Otoczona jest ku połu. i z. wielą wyspami. Ma dl. m. 6. sz. 2. dl. 44. 21'. 14". sz. 36. 10'. 22".

STAN-PAPIEZKI, *Stato della Chiesa, Status Ecclesiae*, czyli Państwo kościelne, kray Wło. posiadany od Papieża iako Monarchy, zawiera na m. 800. kwadrat. grunta ma bardzo żyzne, położenie nad morzem śródziemnym do handlu wygodne, ale powietrze niezdrowe i mało mieszkańców, których tu liczą 110000. Papież obierany z Kardynałów, nie tylko jest głową kościoła, ale i udzielnym w Europie Monarchą. Jego najwyższą radą jest Konfystor, w którym Kardynale zasiadają. *Rota Romana*, jest ostatniey appellacyi, *Dataria*, jest Kancellaryą, z ktorey Bulle wszystkie wychodzą, *Camera Apostolica*, ma skaranie o

dochodach Papieżkich, które czynią na 2 miliony szkodow Rzymskich. Papież procz Gwardyi trzyma regularne woysko, w *Civita Vecchia*, stoią Pap. Galery. Prow. rządzone bywają częścią przez Kardynałów pod im. Legatów, częścią przez innych duchownych Urzędników. Kray rozciąga się wzdłuż na m. 90. w szerz 44. Leży między Państwem Weneckim, Toskańskim, Krol. Neapolitańskim, morzem Toskańskim i Golfem Weneckim. Dzieli się na 12 Prow. *Campagna di Roma*, *Patrimonio di San Pietro*, *Sabina*, *Territorio d'Orvieto*, *di Perugia*, *la Marca d'Ancona*, *Romagna*, *Il Bolognese*, i Xstwa Kastręńskie, Urbinińskie, Ferrarskie i Spoletańskie. Nadto Papież wiele krajow lennych posiada. Rzym jest M. S.

STANCHIO, albo STANCON, *Coi*, jednaz z najlepzych wysp na Archipelagu przy brzegach Natolii, o m. 5 od Stanpalii, 16 od Rodu. Ma m. 10 dł. 4 sz. Grunta posiada żyzne, ale powietrze niezdrowe. Na tej wyspie urodził się Hipokrates. M. S. jest Stanchio, które jest dosyć piękne pod górą nad wiel. Golfem. Blizko niego dobry port znajduje się. dł. 44. 45--45. 4. sz. 36. 22'. 45".

STANFORD, *Durobriva*, m. Angiel. w Linkolnshirze, na granicy Leicestershiru, z tyt. Hr. dwa tu piękne znajdują się szpitale. Posyła 2 Dep. na Parl. Leży nad Wielandą, o m. 24 na półn. ku z. od Londynu. dł. 15. 45. sz. 52. 37.

STANIATKI, m. w Woiew. Krak. z wiel. i bogatym klasztorem panien zakonu S. Benedykta, fund. od Gryfła Kątzetlana Krak. r. 1253. Leży na trakcie od Krakowa o m. 3. Teraz klasztor ten jest pod pan. Austrii, i podpada suppresyi.

STANISŁAWCZYK, m. Ruskie, nad rz. Oppazyplą w pięknym położeniu, od Brodow ku z. o m. 2.

STANISŁAWCE, w Woiew. Krak. nad Wisłą, od uścia solnego o milę.

STANISŁAWOW, znaczne i piękne M. na Pokuciu, które Stanisław Potocki Wda Krak. Hetman W. Koron. od imienia swego założył, Jędrzey syn tegoż ufortyfikował z wiel. potrzebą i wygodą Krolestwa. Jozef Wda Kiiowski syn Jędrzeia, w lepszy go kształt uzbroidł, wałami, ratuszem i kształtną wieżą ozdobił i brukiem uścił. Następnie Coll. przedtym Jezuitow kościol Ormianow, pałac, ogrodzkoły, wiele mu dodały okazałości. Jest obfzerne, handlowne i zalecone walnemi iarmarkami. Należy do Potockich. Leży nad 2. rz. *Bystrycą* zwanemi, które go z obydwóch stron oblewają, od Tyśmienicy m. 2. od Halicza 4. ode Lwowa 16. od Kamieńca 19.

STANISŁAWOW, m. w ziemi Warszawskiej założone od Stanisława ostatniego Xcia Mazowieckiego, z ftwem które płaci kwarty zł. 3030. podległe prawu emfit. Szeptyckich. Leży w równinie, na trakcie pocztowym od Warszawy o m. 6. Tegoż im. w Woiew. Brzeskim Lit. od Brześcia o m. 5.

STANKOW, m. w Woiew. Mińskim, na pośd. Mińska.

STANY Amerykańskie zjednoczone, pod tym im. oznaczają się 13 Prow. w Ameryce, to jest Nowy Hampshir, Maffachusetts, Rhode Island, Konnektikut, Nowy York, Nowy Jersey, 3 Hr. Dalawary, Pensylwania, Maryland, Wirginia, dwie Karoliny i Georgia, które r. 1773. Anglii wypowiedziały posłuszeństwo, i w iedenże Rzpłtey wolney złączyły się związek, stolicę swego rządu założywszy w Filadelfii. Wiele krwi wylać Amerykanie musieli na utwierdzenie sobie niepodległości żądanej, którą uznała Francya r. 1778. i oświadczyła im 14 Marca. Po gładach upornej i krwawey z obóh

stron woyny, w którą interessa wspolne potencye, wciągnęły Fran. Hiszp. i Hollan. weszły na koniec stany Amerykańskie r. 1783. w ugodę z Anglią, czyli raczej z Fr. mocą ktorey określone stanow Ameryk. zostały granice, tak iż na półn. Linia od źródła rz. *St. Croix*, do źródła rz. *Connessicut*, potym iey środkiem do 45 stopnia szer. ztąd prosto ku rz. *Iroquois*, czyli *Cataragni*, i znowu środkiem tey rz. do jeziora Ontario potym Erie, i przez Huron ciągniona jest do jeziora zwanego wyższym, i ztąd do jeziora długiego i *des bois*, aż do rz. *Mississipi*, na z. zaś linia środkowa rz. *Mississipi* nadół spuszczone do 31 stopnia szer. na półd. tuż linia zwraca się ku w. ku rz. *Apalachicola*, czyli *Catahouche*, i iey środkiem ku złączeniu rz. *Flinty*, nią ku źródłowi rz. *St. Marya*, a z nią do Oceanu Atlant. na w. linia idąca rzeką *S. Croix* od uścia iey w odnogę Fundy do źródła, ztąd przechodzi przez góry, ku rz. *S. Wawrzyńca*, są granice Rzpltey Amer. Kray w którym się tych 13 Rzpltych mieści, ile jest rozległy między górami i morzem, niezawiera nad m. morskich 67. ale ciąg iego nadbrzeżny w linią prostą od rz. *S. Croix*, do Sawanachy długi jest na m. 345. Grunta iego w powszechności są złe, lub pomierne. 4 ofady naybliższe półn. nie wydaia tylko żyto Indykie. Jedynym ich żywiołem jest rybołstwo, które im nie przynosi, iak 6 millionow liwrow. Zboże utrzymuje osobliwie Prow. Nowy York, Jersey i Pensylwanią. Ale ich urodzaie coraz nikczemnieią, tak iż pół łanu wydaiaie niegdyś do 60 korcy pszenicy, bardzo rzadko teraz przynosi 20. Lubo zaś grunta Marylandu i Wirginii są żyzniejszye, nie są jednak naylepsze, które dziś część zcią tabaki wydaie, ile iey tu przedtym zbierano. Karolinapółd. i Georgia jest zupełnie równa,

aż na m. 50 od Oceanu, a grunta podległe wylewom nie rodzą tylko ryż i indych podły. mimo iednak tey niesposobności gruntow, tak Prow. te zaludnione zostały, iż w nich liczono 2931678. dufz, procz 400000. Indyanow, a pokoy pewnie powiększy tę liczbę. P. Mably wezwany jest do ułożenia praw. Franklin był wynalezcą nowego wolności orderu dla tey Rzeczypltey, która, ieżli iey układy pomyślnie pódą, spodziewać się potrzeba, że w potędze naydawniejszym Europy Państwowm wyrówna.

STANY-SKONFEDEROWANE, ob. Hollandya.

STANTZ, *Statio*, wiel. m. w Szwajcaryi, w Kantonie Unterwaldskim, o m. 3 od Lucerny, a 1 od jeziora 4 Kantonow. Tu się odprawiaia zgromadzenia extraordinaryne Kantonow.

STĄPORKOW, wieś dziedziezna im. Małachowskich fl. rudą żelazną i piecem wielkim do topienia żelaza. Leży o milę od Końskich.

STARAJA Ladoga, m. Moskiewskie w Prow. Nowogrodu, z ktorego Ruryk W. Xzę Moskiew. przeniósł swą rezyden. do Nowogrodu. Jest nad rz. Wolchową. Tamże *Staraja Russa*, m. zalecone żupami solnemi, obydwia leżą blisko jeziora Ladogi.

STARA-SOL, m. w Przemyskim pod pan. Austr. w cyr. Samborskim fl. obitsemi soli warzoney żupami, leży o małą milę od starego Samborza.

STARAWIES, między Zabią wolą i Mogilnicą, w Rawskim, tegoż im. z klasztorem Paulinow pod Brzozowem. Inna w Sieradzkim Suheckich.

STARCICA, m. w Woiew. Kiiowskim, nad rz. tegoż im. która wpada do Rosły, o m. 2 od Strzybowki, na półn.

STARCKENBERG, m. z

zamkiem w Elekt. Moguńskim w Grodzie Heppenheimskim, o m. 5 od Darmstadt na półd.

STARGARD, *Stargardia*, m. Niem. stol. Pomeranii dalszej, zalecone pięknymi rękodzielami materyalnemi i Akademią. Było przedtym Anzeatyckie, dziś nal. do Krola Pruskiego. Leży nad Hłną, o m. 6 od Sztetyna, 19 od Landsbergi. dl. 33. 2. fz. 53. 30. Sądy naywyższe Krol. ztąd są do Sztetyna przeniesione.

STARGARD, pow. znaczny w Xłwie Meklemburskim. Ma m. 18 dl. 6 fz. graniczy z Marchią Brandeburską. Nal. do Xżat Meklemburskich. Altstargard, *Stargardia vetus*, jest w nim stol. m. z zamkiem. Mniemają iż jest dawnym M. *Rethre*, w którym bałwanowi Radegast część Połk, oddawano. Leży o m. 5 od Strelicy, 12 od Anklamy.

STAREHARDY, ob. Altenburg.

STARENBERG, zamek rezydencyi Jemnicy Xcia Bawarskiego nad Wurms, w Bawaryi, w Regencyi Munichskiej.

STARKENBURG, m. w Hr. Spanheimskim nad Mozellą z dawnym zamkiem.

STARNBERG, ob. Sternberg.

STAROBYN, m. w Brzeskim Lit. między wiel. bagnami, między rz. Słuczą i Lanią.

STARODUBOW, lub **STARODUB**, m. Mosk. stol. wprzod powiatu Wdztwa Smoleńskiego i starostwa, teraz składa Mosk. powiat, w którym Nowogrod Siewierski się mieści. Wzięty był nieraz od Moskwy i odebrany od Pol. Zamek jego rozrzucony został od Zygmunta I. zdobią go Cerkwie i Kościoły Caryl, Franciszkanow &c. Leży w równinie, przy wiel. lasach nad rz. od Nowogrodu Siewierskiego, m. 6. od Czerniechowa 25.

STAROGROD, u Niem. *Star-*

gard, m. Pruskie w Woi. Pomorskim. Gdy m. to było podłym miejscem, Subisław Xżę Pomorski dał ie Kawalerom S. Jana, którzy tu kościół wybudowali i miasto założyli r. 1339. Opanowali ie Polacy r. 1465. Szwedzi 1655. Było miejscem sejmików Wdztwa Szwedzkiego, a teraz pod pan. Pruskim jest stol. cyrkulu, leży nad rz. Ferlą, od Skarżewa o milę i pół, od Tczewa 3. dl. 37. 13. fz. 54. 10.

STAROGROD, u Niem. *Alttenhaus*, m. Pruskie w Chelmiskim z zamkiem Biskupim na pagórku nad Wisłą, niedaleko Chelmina. Tegoż im. stwo w Ziemi Czerkskiej płaci kwarty 139. i tamże *Starogrodzka wola*, płaci kwarty zł. 180.

STAROJE-SIOŁO, we Lwowskim, blisko Golegur, w położeniu górzystym. Tegoż im. w Kiowskiem pod Moszną. Inne w Mińskim nad Pyczą, m. 3 na z. od Mińska.

STAROZĘBY, wieś blisko Dobrzynia, gniazdo im. Starozębskich.

STASFORD, m. w Xłwie Magdeburgskim, o m. 6 od Magdeburga. Leży nad rz. Badą. Bardzo tu wiele soli warzą mieszkańcy. Należały wprzod żupy do szlachty, teraz ierząd opanował.

STASZKOW, w Bieckim, przedtym stwo, teraz pod pan. Austr.

STASZOW, piękne m. w Woi. Sandomirskim murowane, st. dobrą robotą główni, fabryką sukienną, papiernią. Leży nad Nidą na trakcie pocztowym z stacją. Jest m. 5 od Opatowa, tyleż od Korczyna, od Krakowa 15. Nal. do Xcia Lubomirskiego.

STAW, m. w Woi. Kaliskim.

STAWANGER, M. w Norwegii w Prow. Bergen z Bisk. suff. Drontheimskiego. Leży nad Bunkenfiordą, o m. 37 na półd. od

Bergen. dl. 22. 50. sz. 58. 45.

STAVELO, Stablo, *Stabuletum*, m. Niem. między Xłtwem Limburskim, Luxemburskim i Biskup. Leodyjskim; z Opac. Bened. którego Opat jest Xciem Państwa Rzymskiego i Panem udziałnym M. Leży nad Emblewą; o m. 1 od Malwedy, 4 od Limburga. dl. 23. 35. sz. 50. 28. To Opac. było fundowane przez S. Remakla Bisk. Mastrichckiego r. 651.

STAVENHAGEN, m. Niemiec. w Xłtwie Gustrowskim, o m. 14 od Rostoku.

STAWENOW, m. w Marchii Pregnitzkiej nad Lokenicą, o m. 3 od Snackenburga.

STAVEREN, *Stavera*, dawne M. w Niderlandzie, w Fryzji, w pow. Westergowii, z portem. Leży nad Zuiderzee przy uściu małej rz. o m. 4 od Slooten, dl. 42. 56. sz. 52. 57.

STAUFF, zamek w cyr. Renu wyż. w Hr. Nassau-Weilburskim, z rezydencją Gubernatora.

STAUF-EHRENFELS, ob. Regenstauf.

STAUFFENBERG, m. w Szwabii, w Hr. Baadeńskim, z grodem, między Oberkirchem i Gegenbachem.

STAWISK, m. porządne w ziemi Łomżyńskiej, w dobrym położeniu, od Łomży m. 3 Dziedziństwo Kramkowskich.

STAWISZCZA, m. w Woi. Kłowski, nad rz. Poprosną, jest mierne i mieśwa dobre iarmarki. Od Lisianki ku półn. około m. 9. Tamże inne niedaleko Pawołoczy na połnoc.

STAWISZYN, *Stawiszinum*, mierne m. w Woi. Kaliskim, z łwem danym in. emiteu. Łubie, placącym kwarty zł. 549. r. 1306. od Litwy złupione, 1331. pożarem zniszczone, leży między Wartą i Prosną.

STAWROPOL, Prow. Mołskiew. między rz. Soką i Czeremiśłą,

leżąca, a w której nad-Wolgscy Kalmucy przeniesieni byli wszyscy ci, którzy Chrześciańską Religiją przyjęli, których r. 1768. więcej niż 14000. było. Bierzenazwisko od m. Stawropola, które leży nad odnogą rz. Wolgi.

STAWUCZAN, wieś w Moldawii, niedaleko Chocima, pamiętna porażką Turków od Moskwy r. 1739.

STAYKI, m. w Woi. Kłowski, zostało przy Pol. jest nad Dnieprem, o m. 6 po niżej Kłowa, na półn. Inne w pow. Ożmianńskim.

STATNING, m. Angiel. w Suffex, o m. 9 od Chichester. Pożyła 2 Dep. na Parl.

STEBERBURG, klasztor panien szlacheckich Protestan. w Xłtwie Wolfenbutelskim.

STEBNIK, w Przemyskim, z żupami soli warzoney.

STECKBORN, m. Szwajcarskie w Turgawii nad jeziorem Celleńskim z Bisk. pod metropolią Konstancyjskiego i z Opac.

STECHERS, ob. Estaire.

STEENBERG, *Stenoberga*, małe ale obronne M. w Niderlandzie w Brabancji Holl. w Margr. Berg-op-zomu. Leży o m. 2 od Berg-op-zomu, na z. od Bredy. dl. 21. 50. sz. 51. 34.

STEENVOORDE, m. Fr. w Flandryi, o m. 1 od Kasselu. Odprawia tu się corocznie w mieście Oktobrze wiel. iarmark na masło.

STENWICK, *Stenovicum*, M. obronne w Hollandyi w Prow. Owerisselii nad Aq. Xżę Parmeński dobył ie zdradą r. 1581. Ale Xżę Maurycy odebrał r. 1592. Leży o m. 8 od Slooten, 13 od Dwynteru. dl. 23. 40. sz. 52. 50.

STEFFT, m. w Frankonii, w Xłtwie Onolzbachskim nad Menem. Okolice dobre wina rodzą.

STEGEBORG, *Stegaburgum*, m. Szwedzkie w Ostrogoty, nad

brzegiem morza Bałtyckiego z portem bardzo wygodnym; o *m.* 30. od Sztokolmu, na pold. kuz.

STEGE, ob. Steke.

STEIN, m. w cyr. Saxonii wyż. w Hr. Schonburg, z zamkiem rezydencyonalnym na górze nad rz. Mulda.

STEIN, *Stenium*, m. znaczne w Szwaycarach w Kantonie Zurichu, o *m.* 11 od Zurichu, 7 od Konstancyi, nad Renem przy jeziorze Konstancyeńskim. dl. 26. 42. sz. 47. 52. ob. Stain.

STEINACH, m. i grod w Bisk. Bamberskim w Frankonii, o *m.* 2 od Kulmbachu. Drugie tegoż imienia m. w Xstwie Koburskim *m.* 9 od Koburga. Pięknego w okolicach tutejszych marmuru szyby znaydują się.

STEINAU, albo STEINA, m. i grod w Xstwie Wolańskim niedaleko Odry w Szląsku. Robią tu dobre sukna.

STEINBACH, m. Niem. w Margr. Badeńskim; w kraju obfitym w dobre wina.

STEINBURG, m. obronne z grodem w Xstwie Holztyńskim, niedaleko Gluksztadu.

STEINFURT, ob. Steinfort.

STEINHEIM, m. i grod Niem. w Arcy-Bisk. Moguntńskim na wzgórkach przy Menie z dobrym zamkiem na skale, o *m.* 4 od Frankfortu. dl. 26. 31. sz. 50. 4.

STEINHEIM, m. Niem. nad Emerą w Bisk. Paderborneńskim, o *m.* 10 od Paderborny. Oycyzna Reinekeńsza.

STEINHUDE, m. położone nad jeziorem Steinhudńskim. w Xstwie Kallenberskim, o *m.* 5 od Hannoveru. Nal. do domu Lippe-Buppenburckiego.

STEINKERKA, wieś w Niderlandzie w Hannonii, o *m.* 2 od Halli; sł. zwycięstwem, które Xże Luxembourg tu odniósł nad związkowemi r. 1692.

STEIN, nad Angerą, m. Wę-

gierskie w Hr. Eisenburskim, gdzie dawniej stało m. *Sabaria*.

STEINORT, zamek Pruski w cyr. Seehetteńskim, w którym rezyduje familia Grafów Lehnendorffów.

STEKE, m. Duńskie na brzegu poln. wyspy Mony z obronnym zamkiem. Całe jest oblane jeziorem.

STENAY, *Stenacum*, m. Fr. w Xstwie Barskim na granicy Luxemburgu. Ze Ludwik Xże Kondensz, do którego M. to należało przeszedł był na stronę Króla Hiszp. Ludwik XIV. dobywszy go osobście r. 1654. kazał zruynować do szczętu cytadelę i fortyfikacye. Leży na prawym brzegu Mozy, o *m.* 18 od Werdunu, 3 od Mont-Me-di, 52. od Paryża. dl. 22. 54. sz. 49. 31.

STENDAL, *Stendalia*, M. znaczne, w starej Marchii Brandeburskiej, ktorej jest stołecznym, o *m.* 12 na poln. od Magdeburga. Sądy tu odprawiają się Król. Leży nad rz. Uchtą. Wielka liczba tu fukiennic widzieć się daie, które znaczne miasto przynoszą bogactwa.

STENFORD, *Stensfordium*, M. Niem. w cyr. Westfalskim stoł. Hr. ktore ma *m.* 3 dl. 4 sz. Nal. do Hr. Bentheimskich. Zalecaga kwi-tnąca Akademia. Leży nad Wechta, o *m.* 6 od Munsteru. dl. 25. sz. 52. 15.

STEPAN, m. w Woł. Wołyńskim, w pięknym położeniu blisko rz. Horynia, od Czartoryska o *m.* 4. dl. 50. 9. sz. 50. 6.

STEPANOW, nad Swarłą w Morawii w cyr. Bryńskim, sł. jest przez swoje kuźnia.

STEPANOWKA, m. w Woiew. Braclawskim, na z. Humania.

STERLING, *Sterlinga*, M. znaczne i wiel. wagi w Szkocyi, stoł. Prow. tegoż im. politykacy z Dep. na Parl. z pięknym i obronnym zamkiem na skale, pod którą miasto jest położone. Rz. Fortl,

plynie tu po pod skałę; na niej jest most piękny, bramą żelazną zamknięty. Sterling leży o m. 10 od E-dynburga, 110 od Londynu. dł. 14. 10. sz. 56. 38. Prow. ma m. 7 dł. 4 sz. Jest nazywany z całego Krol. Graniczy na półn. z Prow. Menrecht, na z. z Lenoxą, na połd. z Klidesdalią na w. z Fi-łą i Lothianą.

STERNBERG, w Czechach w cyr. Caurzymkim, o m. 4 od Caurzyma.

STERNBERG, piękne m. i grod w Xstwie Wendeńskim nad jeziorem o m. 6 na z. od Gultrowa. Sł. jest w historyi kościelney przez sprofanowanie hostyi r. 1491.

STERNBERG, M. w nowey Marchii Brand. o m. 6 na w. od Frankfortu nad Odrą. Handluje tu naywięcej bydłem. Jest stol. cyr. i krainy swegoż im.

STERNSTEIN, Hr. Niem. z tyt. Xstwa w Bawaryi, w Palatynacie wyż. nal. do domu Lobkowitzow, którzy zań mają głos na seymach. Neustad jest M. S.

STERTZINGEN, M. Niemiec. w Tyrolu pod górą nad rz. Eysak, o m. 5 od Brixen. Jest sł. przez sweminy srebrne i przez dobre głównie, które tu fabrykują.

STETIN, *Stettinum*, Szczecin, bogate, znaczne i obronne M. Niem. w cyr. wyż. Saxonii; stol. Pomeranii bliższej, z tyt. Xstwa i zamkiem. Obywatele M. tutejszego wielkie sobie nadane mają przywileje i handel znaczny wodą prowadzą. Cesarzcy przymuszani byli do odstąpienia od tego M. r. 1629. Elektor Brand. dobył je r. 1677. po długim oblężeniu; i oddał je Krol. Szwedzkiemu r. 1679. Ale znowu do niego się powróciło r. 1713. Leży w miłym położeniu na wzgórkach nad lewym brzegiem Odry, która tu na 4 się dzieli koryta, tama która broni brzegu od miasta na miłę jest długa, a na rz. 6 wiel. jest mostów, wżyście ko-

ryta rozdzielaia tamy kamienne. Jest o m. 32 od Frankfortu, 30 od Berlina, 60 od Lubeki, 130 od Wiednia, 12 od morza Bałtyckiego. dł. 32. 33. sz. 53. 2. Xięstwo Szczecińskie ma m. 50 dł. graniczy po części z Meklemburgiem, po części z Marchią Brand.

STETIN, (nowy) w Xstwie Kaszubskim w Pomeranii, o m. 10 od Drahinu. Jest to M. na wzor Szczecina dawnego wystawione.

STEVERNSVER, wyspa w Niderlandzie w Geldryi Holl. uformowana od Mozy, o m. 2 od Ruremundy, z zamkiem i tyt. Baronii. Niemalę wagi jest przeto, iż utrzymuje komunikacyą Maftrychtu z Wenlo.

STEYER, *Styra*, m. Niem. w wyż. Austr. w pow. Traun; przy zbiegu rz. Steyer i Enfy, o m. 20 od Lintzu. dł. 32. 18. sz. 48.

STEYGWILSKIE, stwo. w pow. Upitskim płaci kwarty 308.

STEYNISZKI, w pow. Kowieńskim, płaci kwarty 24.

STEYREGG, m. w niż. Austr. w pow. Mihel nad Dunajem, o m. 13 od Lintzu. Przy nim jest zamek *Weissenwolf*.

STĘZYCA, mierne i dawne M. w Woi. Sandomirskim, stol. swej ziemi; sł. seymem r. 1575. tu odprawionym, i ziazdem szlachty r. 1598. także rokożem tu zgromadzonym pod Zygmuntem III. r. 1606. Mieyscem jest seymików ziemskich, z stwem grod. które płaci kwarty zł. 2814. i podlega pra-Emfit. Prażmowski. Leży nad Wisłą poniżej uścia Wieprza, o m. 3 od Zelechowa, od Lublina 8. od Warszawy 12. dł. 44. 11. sz. 52. 6. Ziemia Stężycka nie dzieli się na żadne pow. Sądzi i ma Elekcya w Stężycy.

STOBNICA, m. w Woi. Sandomirskim, ozdobne klasztorem Reformatow, w górzystym położeniu z zamkiem i stwem placącym

kwarty zł. 2230. o m. 3 od Pin-czowa.

STOBNICA, m. w Woi. Po- znańskim, blisko rz. Warty, od Sierakowa na w. m. 6. dl. 40. 2. sz. 53. 8.

STHOKAK, m. Niem. w Szwabii w Landgrafstwie Nellenbur- skim, nad małą rz. o m. 6 na puł- noc od jeziora Konstancyńskiego. dl. 26. 45. sz. 47. 50.

STHRELA, nad Elbą mię- dzy Misnią i Torgawią. Prusa- cy tu byli przez Cesarzkich zbici r. 1760.

STICKHAUSEN, *Stickhar- sa*, forteca nad rz. Ledą w Prow. Ost-Fryzyi, o m. 12 od Embden.

STIGLIANO, *Stiglianum*, m. Włoskie w Krol. Neapolitańskim w Bazilikacie, z tyt. Xstwa, fl. ła- żniami. Leży przy rz. Salandrela, o m. 10 od Cyrenzy.

STIRIA, Styrya, u Niem. *Steyer*, Prow. Niem. w cyr. Austr. z tyt. Xstwa. Graniczy z Arcy-Xię- stwem Austr. na w. z Węgrami, na półd. z Karniolą, na z. z Ka- rynthią i Arcy-Bisk. Salisburskim. Ma m. 50 dl. 30 sz. Dzieli się na wyż. i niż. Kray to jest górzysty, obfity w zboże, bogaty w rudy że- lazne i stal, co jest przyczyną iż bronie w Styryi robione są bardzo zachwalone. Nal. do domu Austr. M. S. jest Gratz. Styryą oblewa- ją rz. Drawa i Muer. Przyłącza ją do niey częstokroć i Hr. Cyllayskie. Zawiera miast 20. miasteczek 100. zamkow, 500.

STOCKACH, ob. Sthokak.

STOCHEM, *Stochenum*, m. Niem. w Bisk. Leodyskim, o m. 5 od Mastrychtu nad Mozą. dl. 23. 30. sz. 51.

STOCZEK, m. w Woi. Lu- belskim.

STOIANOW, m. w Belzkiem, małe i niewiele osiadłe, dawniey dziedzictwo imienia Stoianowskich, od Tartakowa m. 3 od Krystyno- pola 4. Jest pod pan. Austr.

STOKAYCIE, w Xstwie Zmudzkiem, dobra lenne wprzod od Zygmunta III. Szymkowiec m dane, a konfitycuyar. 1775. w dzie- dziczne dla Wolmerow zamienio- ne.

STOKBRYDGE, m. Angiel. w Hanftshirze, o m. 3 od Winfze- steru. Pofyla 2 Dep. na Parl.

STOKOLM, ob. Sztokolm.

STOKLISZKI, ftwo w pow. Kowieńskim płaci kwarty zł. 1361 podległe prawu emfit. Malino- wskich.

STOLBERG. m. i Hr. Nie- miec. w Turynii między Mosfel- dem i Hohensteinem. Hr. jest nie wielkie, obfituje w dobrą w swych lasach zwierzyng i w rudy żelazne. M. Stolberg leży o m. 5 od Nort- haufen. Jest w nim zamek, w kto- rym Hr. tuteysli rezydują.

STOLBERG, m. zamek i grod w Miśni w cyr. Ertzgebur- skim, o m. 6 od Zwjckau, 15 od Drezna. Wiele turękodziel sukien- nych znajduje się.

STOLBOWA, wieś Mosk. w Prow. Nowogrodu nad Tychfi- ną, fl. zawartym tu pokojem mię- dzy Szwecyą i Rosyą, r. 1617.

STOLHOFF, *Stolhoffa*, M. Niem. w cyr. Szwabckim w Margr. Badeńskim. Marzalek Vil- lars, zbił tu na głowę woyska Ce- sarskie r. 1707. Leży w dobrym po- łożeniu przy Renie w błotach wiel. o m. 3 od Bady, 5 od Strazburga. dl. 26. 4. sz. 48. 45.

STOŁOWICE, m. w Woi. Nowogrodzkim, z Kommendor- stwem Kawaleryi Malt fundowanym; dependującym od Xżat Radziwił- łow, m. 2 od Myszy.

STOLPCE, lub STOLPCE, m. w Woi. Nowogrodzkim, nad rz. Uszą na trakcie pocztowym z sta- cyą, o milę od Swierzna, 5 od Koy- danowa, 6 od Korelicz.

STOLPEN, m. w cyr. Mi- śnii z wiel. i mocnym zamkiem nazwanym *Stolpenstein*, na skale

o m. 6 od Drezna.

STOLPEN, *Stolpia*, M. Niemiec. w cyr. wyż. Saxonii w Pomeranii dalszej w Xstwie Wendeńskim. Nal. do Krola Pruskiego, i jest położone w milej dolinie nad rz. Stolpeną, o m. 21 od Kolbergi, 28 od Gdańska. dl. 34. 50. sz. 54. 40.

STOLPIE, w ziemi Chełmskiej, zalecone wodami mineralnemi.

STOPNIE, w Woi. Mińskim, dwa płaci kwarty zł. 99.

STOPPAU, m. Szląskie w Xstwie Jagerndorffkim, fl. przez batalią, która tu między Prusakami i Austr. Roczną była.

STORCHNEST, m. w Woi. Poznańskim zalecone wałnemi iarmarkami.

STORCKAU, m. i zamek w niż. Łuzacvi, nad Sprą o m. 9 od Berlina. Należy do Krola Pruskiego.

STORMARIA, kray Niemiec. w Xstwie Holztyńskim z tyt. Xstwa. Graniczy na poln. z Holztynem właściwym, na w. z Wagrią i Xstwem Lawenburskim, na półd. i z. z Xstwem Luneburskim i Bremeńskim, od którego Elba go oddziela. Ma m. 5 dl. 3 sz. Nal. do Krol. Duńskiego od zamiany Xstwa Holztyńskiego.

STRALANE, m. Irlandskie w Hr. Tyrońskim, o m. 5 od Londonderry. Wyśyla 1 Dep. na Parl.

STOSZANY, w Brzeskim Lit. od Jasioldy na poln. m. 2.

STOUPISZCZE, w pow. Rzeszyckim dobra lenne podległe prawu emfit. Prusańskich.

STRACHOCIN, na Rusi zalecony wodami mineralnemi. Jest wieś w ziemi Sanockiej.

STRACKONITZ, w Czechach w cyr. Pragękim, o m. 2 od Budweis, nad rz. Wotawą; Tu rezydauie ordynaryiuie W. Przeor Kawalerow Maltańskich, którzy wiele dobr w Czechach posiadają.

STRADELLA, *Jella*, m.

Wło. w Xstwie Mediolańskim w powiecie Pawezan. Mieysce to jest iedno z najznaczniejszych traktow Włoskich, którego bezpieczeństwu broni zamek. Leży nad rz. Werzą przy Po; o m. 4 od Pawii, 9 od Mediolanu, 19 od Parmy. dl. 26. 47. sz. 45. 5.

STRADOM, *Stradomia*, przedmieście Krakowa ozdobne mieszkaniami i kościołami Misłonarzow, Bernardynow, Bernardynek, Krzyżaków &c. Leży między Krakowem i Kazimierzem, od niego oddzielony korytem starym Wisły.

STRALEN, *Stralenum*, M. w Niderlandzie w wyż. pow. Gieldryjskim. Leży o m. 2 od Gieldryi, 2 od Wenlo. Fr. dobyli ie r. 1622 i zruynowali fortyfikacye. dl. 23. 52. sz. 51. 27.

STRALSUND, *Stralsunda*, obronne i bogate M. Niem. stol. części Szwedzkiej w Pomeranii bliższej, wystawione r. 1230. Przedtym było Cesarzkie i Anzeatyckie, ale dzisiaj nal. do Krol. Szwedzkiego, wielkie ma iednak przywileie. Leży nad morzem Bałtyckim, gdzie ma port naprzeciwko wyspy Rugen, od ktorey jest oddzielone małym przesmykiem Egelskim, o m. 6 od Gripwaldu, 28 od Stetina, 13 od Gustrowa. dl. 31. 12. sz. 54. 23. General Walensttein musiał od oblężenia M. tego odstąpić r. 1628. Elekt. Brand. dobył ie r. 1678. Znowu było wzięte r. 1715. i Szwecyi powrócone traktatem poln. r. 1720. Otoczone jest poczęści morzem a poczęści iez. Francken.

STARANTAWER, m. Parl. Szkockie, w Hr. Gallowayskim, wgłab Golfu Rian, o m. 34 od Edynburga. Pośyla 1 Dep. na Parl. dl. 12. 20. sz. 55. 10.

STRASA, u Niem. *Michelsdorf*, m. w Hr. Spiskim zruynowane, przedtym w dobrym było stanie, niedaleko Popradu.

STRAZBERG, m. Niem. w Hr. Stolberskim, w cyr. wyż. Saxonii, o m. 5 od Northausen. Jest ft. przez swe szyby srebrne.

STRASBURG, *Strasbourg*, *Argentoratum*, dawne, wiel. piękne, bardzo osiadłe, bardzo obr. i jedno z znayznaczniejszych M. Fr. stoł. całej Alfacy, a osoblwieniz. w ktorej jest położone, z bogatym Bisk. będącym pod Metropolią Moguntzkiego, ktorego Bisk. bierze tyt. Xcia *Imperii*, i ktory ma także posłestwje w Niem. w ktorych obyuatele uwolnieni są we Fr. od prawa Kadukowego r. 1767. szczył się Akademią pod rządem Protestantów i cytadellą. Kościół Katedralny, jest ieden z naypiękniejszych w Europie, a zaś Kapituła jego jedna z nayszlachetniejszych, wszyscy bowiem naymniej Hr. być powinni. Widzieć się daie na wieży tego kościoła (ktora jest w całych Niem. naypiękniejsza) zegar, miany za nayprzedniejszje dzieło mechaniki i astronomii. Oprócz tego Ratusz, Szpital, Fr. Teatr i Cerkauz są gmachy godne widzenia. Sekta Luterska ma tu wolność zupełną. Było przedtym M. Cesar. ale Fr. ie wzięli r. 1681. Urodzili się w tym M. Jan Kasper Eifenschmid, Ulryk Obrecht i Willelm Bawer. Leży w miłym położeniu nad rz. Illą, ktora przezeń przechodzi, przy Renie, na ktorym tu jest wielki most, o m. 22 od Bazylei, 30 od Nancy, 41 od Luxemburga, 37 od Moguncyi, 150 od Wiednia, 102 od Paryża. dł. 25 26'. 18". sz. 48. 34'. 35".

STRASBURG, m. w Marchii Ukerskiej-Brandebur. o m. 4 od Printzlawy, na granicy Pomeranii. Bardzo tu wiel. Fr. Hugonotow osiadło. W okolicach m. tego sieją wiele tabaki.

STRASBURG, ob. Brodnica.

STRASZCZEWO, m. Pruskie w Woj. Malborskim, przedtym starostwo.

STRASNITZ, m. w Morawii, w cyr. Hraditzkim, o m. 5 od Hradyski z zamkiem, w ktorym bardzo dobre żrzdło wod mineralnych znayduie się.

STRAUBING A, Straubing, piękne i obronne M. Niem. w Bawaryi. Austr. przymuszani byli odstąpić od tego M. r. 1742. Dobyli ie r. 1743. i oddali r. 1745. Ale po śmierci ostatniego Elektora Bawarskiego zdarzoney r. 1777. Dom Austr. znown opanował Straubingę, i całą Regencyą, od ktorej M. dependuie, aż do mieysca, w ktorym Altmul wpada w Dunay przy Kelheim, tak dalece, iż Kelheim nal. do Xcia Bawarskiego, lubo Regencyi Straubinskiej częstka. Jezuici piękne tu mieli Kollegium. Leży na prawym brzegu Dunaju, o m. 9 od Ratysbony, 26 od Munichu, 16 od Passawy. dł. 30. 20. sz. 48. 48. Do Regencyi Straubińskiej 24 Grodow nal.

STRAUSBERG, m. w szrudniej Marchii Brand. w cyr. wyż. Barnimskim, z starym zamkiem nad małym ieziorem *Straus*, o m. 8 od Berlina. Piękną tu fabrykę płocien Fryzyjskich, utrzymują mieszkańcy.

STRAWA, mała rz. w pow. Kowieńskim, wpada do Niemna przy Pozawsciu.

STRAWISK, m. w Mazowszu, blisko granicy Pruskiej, nad małą rz. od Kolnana w. m. 2.

STRAZ, m. w pow. Grodzieńskim na trakcie pocztowym, o m. 3 od Wasilkowa na połn.

STRAZBURG, ob. Straszburg.

STRELIBERG, m. w wyż. Burgrafstwie Norymberskim, w pow. Bareytkim z zamkiem, o m. 16 od Bareythu.

STRELCE, m. w Woj. Inowrocławskim, z klasztorem Panieńskim, podług Starowolskiego naybogatszym w Wiel. Polscze. dł. 37. 11. sz. 54. 10.

STRE-

STRELEN, m. w cyr. Miśnii, z zamkiem nad Elbą, o m. 6 od Meissen.

STRELEN, m. w Szląsku w Xstwie Brzegskim, o m. 6 od Brzegu nad rz. Olawą, z zamkiem. Robią tu dobry Batyst, a w okolicy łamą wiele ciosowych kamieni.

STRELITZ, m. w pow. Stargardzkim, o m. 5 od Stargardu w cyr. niż. Saxonii. Rezydencją jest ordynarynau Xżąt młodziej linii domu Meklemburskiego.

STRELITZ, m. Niem. w Szląsku w Xstwie Oppolskim, o m. 4 od Oppola.

STRELKA, czyli PETROPAWŁOSKAIA KREPOST, forteca Moskiewska w Prow. Udyńskiej nad Selengą przy uściu rz. Czyzkoy. Tu po poluście ładują statki, które na wiosnę Chińskie towary do Moskwy wieść mają.

STRENGNES, *Stregnesis*, M. Szwedzkie w Sudermanii z Bisk. suffr. Upsalskiego. W kościele Katedralnym widzieć się dać piękny grob Karola IX. Leży nad jezierzem Meler, na którym gdy się woda w lod zetnie, odprawia się iarmark wiel. corocznie, o m. 14 od Upsalu, 12 od Sztokholmu. dł. 35. 15. sz. 69. 20.

STREZBRA, w Czechach w cyr. Pilznieńskim, o m. 5 od Pilsen. St. jest przez swe szyby frebrne.

STRIGAU, *Strigavia*, M. Szląskie w Xstwie Swidnickim, o m. 4 od Swidnicy nad Zelą. Przy nim r. 1745. wygrali Prusacy nad Austr. potyczkę.

STRIGOWA, *Stridonja*, m. Węgier. w Hr. Szaladzkim, niedaleko rz. Mury.

STRIVALI, dwie małe wyspyki na pośn. Zanty. Innych na nich niema mieszkańców prócz 60 lub 80 Mnichów Greckich, którzy się żywią wymienitami owocami; i mają klasztor nakształt fortecy wystawiony dla odparcia Reżymników morskich.

Tom III.

STROMBERG, *Stromberga*, m. i grod Niem. w Bisk. Monasterkim, o m. 9 od Munsteru, 8 od Paderborny; stoł. małego kraju tyt. Burgrastwa mającego. dł. 25. 65. sz. 51. 48.

STROMBERG, m. i grod w niż. Palatynacie, o m. 2 od Bacharach. Leży nad rz. Gilbach z zamkiem.

STRONGLI, *Strongulum*, m. w Krol. Neapolitańskim w Kalabrii bliższej z Bisk. suffr. S. Seweryna. Leży na wyfokiej górze między skałami, o milę od morza, 3 od S. Seweryna. dł. 35. 1. sz. 39. 20.

STROPPE, m. w Szląsku w Xstwie Oleśnickim, o m. 2 od Wolawy.

STROZA, dobra w Sieradzkim, które niegdyś Bolesław Krzywousty dał Giełkowi Czechowi w nadgrodzie jego meśtwa, teraz dziedzictwo Walewskich, o m. 2 od Widawy. Tegoż im. dobra Bisk. Krak. nabyte u Jangrota od Zbiogniewa Bisk. Krak. w Woi. Krak.

STRUBISZCZE, w pow. Wilkomirskim stwo płaci kwarty zł. 264.

STRUMIEC, w ziemi Czerskiej płaci kwarty zł. 422.

STRUMIEN, rz. w Woiew. Brzeskim Litt. wypływa z Wolyńia, i łączy się z Prypeciem. Tegoż im. mierne m. w Szląsku nad Wisłą.

STRUSSOW, m. Ruskie, nosi nazwisko familii, od której jest założone. Leży nad rz. od Trembowli, m. 2. od Mikulińców i. Jest pod pan. Austr.

STRUTYN, m. Ruskie, gniazdo dawne domu Strutyńskich z żupami soli warzoney, w bardzo dobrym położeniu, m. 1 od Narałowa, 2 od Firlełowa, tyleż od Brzezan i Rohatyna. Jest pod pan. Austriacy.

STRYBAYCIE, w Xstwie Zmudzkiem przy stwie Plotelskim,

podlega prawu emfit. Ogińskich.

STRYCHOW, m. w Łęczyckim imienia Podolskich.

STRYGON, ob. Gran.

STRYL, *Strium*, m. Ruskie, dawne, dobrze zabudowane z zamkiem, fl. żupą foli warzoney, przedtym stwo, teraz pod pan. Austriacy. Leży nad rz. tegoż im. która wypływa z gór Karpackich, i pod Zydaczowem wpada do Niestru. Jest o m. 4 od Drohobyczy, tyleż od Zydaczowa.

STRYKOW, m. w Woi. Łęczyckim sflurudzeniem Strykowskiego Pisarza, Pol. r. 1547. gniazdo imienia Strykowski. Jest od Łęczycy o m. 5.

STRYKOWICE, w Sandomirskim dobra Strzęboszów, pod Zwoleniem.

STRZAŁKOW, dobra w Sieradzkim, w pow. Radomskim, nad Wartą, gniazdo domu Strzałkowskich, z tych jeden bezdzietny fundował prebendę czyniącą zł. 10000. z kondycją, aby w domu herbu *Rozycy* Kollacya i beneficium trzymane były, półmili od Radomska.

STRZEBLE, pod Niepołomicami w górach, w których znajdowano żyły złote.

STRZELCE, ob. Strelce.

STRZELISZKA, m. Ruskie, na trakcie pocztowym z stacją pod pan. Austr. w cyr. Lwowski, o m. 2 od Firleiowa, 2 od Podkamienia.

STRZELNO, m. w Brzeskim Kujawskim, z Opac. Norbertanów.

STRZESZYN, lub STRYSYN, m. w Woi. Mściławskim, w pow. Rzeczyckim, nad Nieprem, od Rohaczowa na półd. o m. 7. Mialo dawniej zamek.

STRZYBOWKA, m. w Woi. Kiiwskim, dawne, nad rz. Starcią, o m. 2 na półd. od m. Starcicy.

STRYZOW, m. w Sandomirskim, dawne gniazdo domu Strzyżowskich, jest mierne i osiadłe,

na trakcie pocztowym, o milę od Niebilca, tyleż od Fryszta, 2 od Czudza. dk. 44. 8. sz. 50. 7. Tegoż im. m. w Witebskim, przedtym dobrze obronne nad wiel. jeziorem.

STUBN, w wyż. Węgrzech, fl. przez swe łaźnie ciepłe i przez sweminy miedziane i srebrne, które w poblizkiej znajdują się górze.

STUDZIANNA, m. w Woi. Sandomirskim, fl. cudownym obrazem, niedaleko Skrzynna.

STUDZIANNIKI, w pow. Wołkowskim, o m. 2 od Nowodworu.

STUDZIENNICA, m. w Woi. Podolskim, mierne, osiadłe, nad rz. Studziennicą, która blizko wpada do Dniepru, od Kamienica ku w. o m. 5.

STUHA, rz. w Kiiwskim, płynie pod Wasikow, Motowidlowkę, wpada do Dniepru.

STULINGEN, *Stulinga*, M. Szwabkie w Xstwie Firsztemberksim z zamkiem, o m. 4 od Szafuzy.

STULNA, w ziemi Chełmskiej stwo płaci kwarty zł. 348r.

STULNICA, rz. w Kiiwskim Moskiew.

STULWEISSEMBURG, ob. Alba-Regalis.

STUM, ob. Sztum.

STUPENICE, zamek rezydencyi letniej w Xięstwie Piemonckim, o milę i pół od Turynu, z wiel. ogrodami.

STURA, dolina w Piemontcie, ciągnąca się od Delfinatu we Wiofzech ku Turynowi; jest oblana rz. Sturą, uformawana jest od dwóch gór przepaściwych oddalonych jedna od drugiej na 25 sążni.

STUTGARD, *Stutgardia*, piękne i ludne M. Niem. w cyr. Szwabskim, stol. Xstwa Wirtemberskiego z pięknym zamkiem, w którym Xżę rezydował. Zafszczycone nową Akademią dla edukacyi młodzi, i inną malarstwa, budowy

&c. fund. r. 1761. Kancellarya tuteysza jest to gmach przepyszny. Stutgard leży w równinie miley między górami przy Nekreze, o *m.* 12 od Bady, 17 od Heidelbergi, 19 od Ulmy, 21 od Strazburga. dl. 26. 45. sz. 48. 50.

STYR, znaczna rz. którą czynią zbiegiem swoim pod Przemyśliem, Oppayzypsa i Irwa; pod tym im. oblewa Łuck, Kółki, Czartorysko, wpada do Prypecia. Spławność jego waruią konfitytuce.

STYRYA, ob. Stiria.

STYRUM, w Xstwie Bergeńskim nad Roerą, o *m.* 6 od Dusseldorpu, gniazdo domu Grafov na Limburgu-Styrum.

STYTYCZOW, m. w Woi. Brzeskim, z stwem placącym kwarty cum attin. zł. 1093.

SUANES, Suanowie, narod Azyat. mieszkający w górach Kaukazkich między Czyrkasją, Krol. Imeretyskim i Karduelskim. Nabywczyneyi oni są ze wszystkich mieszkańców Kaukazkich. Są niepodlegli.

SUAQUEM, Suakwema, port fl. w Affr. w wyż. Etyopii, na brzegach morza czerwonego, z M. ktore bardzo przedtym kwitnęło i nayhandlowniejszy na wschodzie było. Leży na wyspie. Odtąd iak w Tureckiey mocy jest, ze wszystkim swą piękność utraciło. dl. 55. 6. sz. 19. 30.

SUBBAT, m. w Semigalii fzlacheckie z kościołem katol. nad jeziorem, z ktorego drugiey strony leży Neu-Subbat, z kościołem Luter. nal. do parafii Dyneburyskiej.

SUBBIACO, Sublaqueum, m. Wlo. w Kampanii Rzymskiej, o *m.* 4 od Palestyny z zamkiem nad Toweroną.

SUBEYT, m. Affr. w Krol. Marokańskim w Prow. Dukweli, nad Ommirabą.

SUBOCZ, m. w Woi. Wileńskim, w pow. Wilkomirskim, z stwem placącym kwarty zł. 1782.

podległym prawu emfit. Borowskiego.

SUBORTOWICZE, w Woi. iew Trockim płaci kwarty zł. 31.

SUCKGUIR, albo SINCHAN, wiel. M. Azyat. w wiel. Tartaryi, stol. jednego kraiu w Krol. Tangutskim. Handel tuteyszy zawisł na rubarbarze.

SUCHA, m. w Woi. Krak. zaszczycone wspaniałym klasztorem kanon. regul. i pałacem dawnym. Jest w Hr. Zywieckim. Nal. do Bisk. Krak. nabyte od Radlickiego Biskupa. Tegoż im. stwo w Sandomirskim w pow. Radomskim płaci kwarty zł. 736. dane in emfit. Sobolewskim.

SUCHARY, w pow. Orszańskim stwo pod pan. Rosyi, płaciło kwarty zł. 1179.

SUCHEN, M. Chińskie w Prow. Kwincheu; między górami. dl. 125. 2. sz. 27. 53.

SUCHENIOW, w Woi. Sandomirskim, w pow. Radomskim, dobra Bisk. Krak. w których dawniey znajdowały się fryzjerki, a na których mieysce wystawiono 2 piece wiel. do topienia rud żelaza, tu obficie znajdujących się, także fryzjerek 9. i blacharnie 2. za Xcia Bisk. Sołtyka.

SUCHEU, *Sucheum*, wiel. M. piękne i handlowne Chińskie w Prow. Kiangnan. Jest wystawione na polach po nad 5 rz. blisko morza. dl. 161. 16. sz. 31. 52.

SUCHING, *Suchina*, M. Chińskie w Prow. *Quangsi*, przy wysokiey górze Lengyun. dl. 122. 16. sz. 24. 6.

SUCHOSTAW, m. w Woi. Podolskim, w dobrych gruntach, o *m.* 2 od Czortkowa, 1 od Chorostkowa. Jest pod pan. Austr. Przedtym było stwem.

SUCHOWICZE, w pow. Mozyrskim, ozdobne mieszkaniem i kościołem Bazyljanow.

SUCHUEN, wiel. Prow. Chińska szosta w porządku gran.

na połn. z Prow. Xenfi i Krol. Ges, i Kangingu, na połn. z Tybetem, na połd. z Prow. Junnan, na w. z Prow. Hugnang. Rz. Kiang, dzieli ją na dwie części. Bardzo jest miła i żyzna. Leży w niej 8. M. wiel. 124. mniejszych, i 464, 129. familii, nie licząc mnoſtwa żołnierzy. M. S. jest Chingn.

SUDAWIA, powiat cyr. Nantangii w Krol. Pruskim między Gailindą, Litwą i Nardowią.

SUDAWSKIE stwo, w powiecie Trockim płaci kwarty zł. 26.

SUDBURY, *Cotonia*, M. Angiel. w Suffolcku, nad Szturą. Jest bogate i łubne, posyła 2 Dep. na Parl. i leży o m. 12 od Londynu. dl. 17. 58. sz. 52. 12.

SUDERKOPINGA, M. Szwedzkie w Ostrogotyji, o m. 6 od morza Bałtyckiego nad pewną odnogą moriską. Dofyć jest handlowe.

SUDERMANIA, Prowin. Szwedzka, z tyt. Xſtwa. Graniczy na połn. z Uplandą i Weſtmanią, na w. z półwyp. Toren, na połd. z morzem Bałtyckim, na z. z Nerycyą. Ma m. 25 dl. i 25 sz. Jest to kraina najsilniejſza z całej Szwecyi. Obſituje wzboże i różne kruszce. M. S. jest Nikopinga.

SUDYSŁAW, m. Mosk. w Prow. Koſtromſkiej.

SUET, wieś, i włość, w Ucker-Marchii Brandeburskiej, z pięknym zamkiem i mostem nad Odrą, o m. 9 od Stetina.

SUEZ, *Sueſum*, *Heroopolis*, m. Egipskie na brzegu połn. morza czerwonego, z zamkiem i małym portem nad Golfem Suezkim, który jest oddzielony od morza ſródziemnego cieſniną długą na m. 50. łączącą Azyę z Afir. Naysilniejſze zdanie jest, iż tędy Izraelici przeſzli ſuchą nogą morze czerwone. dl. 51. sz. 29. 40.

SUFFOLK, *Suffolcia*, Prow. nadmorska w Angl. w diec. Norwicheſkiej, gran. na połn. i w. z

Norfolkiem, na połd. z Hr. Eſſex; na z. z Prow. Kambyrdgą. Ma m. 15 dl. 8 sz. Powietrze tu jest zdrowe, ziemia zaś obſituje w to wszystko, co jest do życia potrzebnego. Naysilniejſze tu w całej Anglii robią fery i maſło. Ma tyt. Xſtwa i posyła 2 Dep. na Parl. M. S. jest Ipswich.

SUGELMESA, albo **SEGELMESA**, Prow. Afir. w Barbaryi w Biledulgerydzie. Graniczy na połn. z Prow. Darą, na w. z Tſebitą, na połd. z Krol. Tafiletańskim, na połn. z górą Atiaſem. Ma m. 40. dl. M. S. jest Sugelmessa. Leży w równinie nad rz. i ma na obronę kilka zamkow. dl. 16. 6. sz. 30. 50.

SUHLA, m. grod w Frankonii, nal. do Elekt. Saſkiego, w Xieſtwie Henneberſkim nad rz. Haleſą. Robią tu dobrą broń, barchan, drelch i płotno. Jest o m. 8 na polnoc ku w. od Hennebergi.

SUIPPE, *Suippa*, m. Fr. w Szampanii, o m. 8 od Reims, nad Suippą.

SULA, rz. w Kirowskim, płynie pod Rumne, Lubnie, Jeremiówkę, i wpada do Dniepra. Inna w Nowogrodzkim wchodzi blisko Swierzna do Niemna.

SULAU, lub **ZULAUF**, m. z zamkiem, główne włości ſwey, która jest wolną i nal. do Graſow Burghaus. Jest w Szląſku Pruskim, blisko granic woi. Poznań.

SULEIOW, m. w Woi Sieradzkiej, z dawnym Opac. Cyſterſow, nal. do kollacji Krolewskiej z pięknym klasztorem, nad rz. Pilicą, o m. 2 od Piotrkowa. Fundowane od Ruſława Hrabi z góry r. 1180. dl. 44. 11. sz. 52. Tegoż im. stwo w ziemi Nurſkiej podległe prawu emfi. Drewnowskiego, płaci kwarty zł. 980.

SULGEN, albo **SOEULGEN**, m. w Szwabii w niż. Hr. Waldburkim, o m. 8 od Salmansweiler.

SULINGEN, m. w Hr. Hoenſkim, w Weſtfalii, o m. 11 od

Nienburga, na z.

SULLI, *Sulliacum*, m. Fr. w Xstwie Orleańskim z tyt. Xstwa Pastrostwa; erygowane r. 1606. dla Maxymiliana de Bethune. Leży nad Ligterą, o m. 8 na połu. ku w. od Orleanu, 30 od Paryża. dł. 20. r. sz. 47. 45. Tegoż im. jest Opac. w Turoneńskiej Prow. o m. 1 od Chinon; zakonu S. Bened. czyni do r. 3400. liwr.

SULMIERZYCE, m. w Woi. Kaliskim, na granicy Szląskiej, od Zdun na w. o milę.

SULMONA, *Sulme*, dawne i piękne M. w Krol. Neapolitańskim, w Prow. w Abruzzo bliższej, z tyt. Xstwa. Bisk. 'iego jest przyłączone do Walenńskiego. Śl. jest urodzeniem Owidyusza. Leży nad rz. Sorą, o m. 9 od Chietty. dł. 31. 38. sz. 42. 3.

SULOŁ, m. w Woi. Sandomirskim, z Opac. Cyterfów, do którego kilka okolicznych miasteczek nale.

SULPICE, (S.) Opac. Bened. przy Rennes. Inne tychże w Bourges, czyni do r. 22000. liwr. Inne m. 3 od Belley. Czyni do r. 6000. liwr.

SULPICE, (S.) *Sanctus Sulpitius*, m. Fr. w wyż. Langwedocyi, m. 3 na połu. ku w. od Rieux. Leży nad Lezą. Tegoż im. jest w diec. Tuloskiej, o m. 5 od Toulouze. Dobrze się opierało przeciw Kalwinistom. Jest iśczone tegoż im. m. w Normandyi, o m. 4 od Verneuil; inne w pow. Berry, inne w wyż. Marchii, o m. 2 od Guerey, inne w pow. Angulemskim.

SULTANIA, M. znaczne w Persyi w Prow. Irak-Agemi na granicy Aderbajanu. Widzieć się tu dać piękny Meczet, w którym jest grob Sultana Chodabenda. Leży w wiel. równinie, o m. 90 na połu. ku z. od Ispahanu, 130. od Erywanu, 20 od Kazbinu. dł. 69. 30. sz. 36. 26.

SULTA, albo SULTZ, m. S.

żupami solnemi w pow. Rostockim, o m. 7 na pold. od Rostoku, w cyr. niż. Saxonii.

SULTZ, m. i Hr. Szwabskie nad Nekre z zamkiem. M. najsilniejsze w tym Hr. jest Tien-gen, o m. 1 od Waldshuta. Okolice zalecone są źródłami wody słodkiej.

SULTZ, m. w Alfacyi, o m. 2 na pold. od Rufachu. Nal. do Bisk. Strazburskiego, tamże *Sultz-mach*, blisko leży.

SULTZBACH, *Sultzbachium*, piękne m. i Xstwo Niem. na granicy wyż. Palatynatu i Frankonii z zamkiem. Nal. do Elekt. Palatyna i leży o m. 12 od Norymbergi, 15 od Ratysbony, 17 od Egry. dł. 29. 23. sz. 49. 30.

SULTZBACH, przy Munsterze w wyż. Alfacyi, sł. źródłem mineralnym zdrowym przeciw paraliżom i trądowi. ob. Saltzbach.

SULTZBURG, *Sultzburgum*, m. Niem. w Brygawii nal. do Margr. de *Bade-Durlach*, którzy tu piękny pałac mają. Leży w gruncie obfitującym w dobre wina, o m. 3 od Fryburga. dł. 25. 15. sz. 47. 54. Znajduie się w Sulzburgu łaźnia zdrowa i fzyby dawne frebra.

SUMATRA, wyspa na morzu Indyjsk. jedna z trzech wiel. wysp Sondskich na z. półwyspy Malaki i wyspy Borneo, oddzielona od wyspy Jawy przesmykiem Sondskim. Dają iej dł. m. 300. sz. 70. Ma dobre pastwiska, grunta żyzne, obfitujące w ryż, zboże, miny złota i srebra &c. Zbieraia tu wszelkiego gatunku korzenie i różne wyborne owoce. W lesiach będących w stronie zachodniej tej wyspy rośnie pewne drzewo, wydające gumę i inne też wydające kamforę. Powietrze tu jest niezdrowe, iuż to dla ustawicznych deszczów, iuż dla gorącości powietrza, gdyż pod samym Ekwatorem leży. Po między kilku Krolow jest podziela

Iona, z których Achemski jest najsilniejszy. Obywatele tutaj są prawie wszyscy Mahometanie, ce-ry ogorzały, obyczajowy najgor-szych i najbardziej społeczność hańbiących. Gardzą cudzoziemca-mi, najwięcej siebie famych po-ważają. Anglicy tu mają zamek Malborug zwany.

SUMBI, Prow. Affr. w Krol. Angolańskim, położona pod 11. gradusem sz. pold. Obywatele ie-y są wzrostu wyśokiego i wielkiej sily. Noszą kołnierze złożone z małych kostek zwierząt i innych podob-nych rzeczy, które pilnie cho-wają, przez respekt ku swym ba-wanom. Xięża zachwala ją im bar-dzo cnotę i moc tych bagatel.

SUMELPUR, lub Soumet-pour, m. Indyjskie w Krol. Bengal-skim, w stanach wiel. Mogolu, nad rz. Gouelą, o m. 30 od Ougli. dl. 102. 20. sz. 24. 35.

SUMENA, m. Fr. w Langwe-docy, o milę od Ganges.

SUMILISZKI, w pow. Tro-ckim z stwem placącym kwarty zł. 798.

SUMSKI Ostrog, m. Mosk. w Prow. Archaniolu, nad uściem rz. Sumy, która tu wchodzi do morza białego.

SUND, przesmyk Eur. na m. 2 sfer. między Prow. Schonen i wyspą Zelandią. Jest kluczem mo-rza Bałtyckiego. Wszystkie statki przezeń przechodzące placą pewne clo Duńczykom w M. Helsingorze.

SUNDERBURG, *Sunder-burg*, M. Duńskie na brzegach wy-spy Alsen, z tyt. Xiśwa i zamkiem, o m. 7 od Apenrady. dl. 27. 45. sz. 54. 58.

SUNDI, Prow. Affr. trzecia w Krol. Kongo, z tyt. Xiśwa. Le-ży wzdłuż rz. Zairy i jest posiada-na przez najpierwszego i najbliż-szego dziedzica Korony. W górach tutajszych znajdują się rudy kru-szców najdroższych. Wiel. liczba rz. ją oblewa, i bardzo ją czynią

żyzną. M. S. jest tegoż im. dl. 35. 30. sz. pold 4. 50.

SUNDSKIE wyspy, obacz Sądskie wyspy.

SUNKIANG, *Sunghianum*, wiel. i piękne M. Chińskie, 4to z miast celnych w Prow. Kiangnan, z pięknym zamkiem. Leży przy mo-rzu. dl. 129. 30. sz. 31. 10.

SUNTGAU, *Suntgavia*, Zund-gawia, kray Franc. w Niem. gra-niczny na poln. z. niższą Alfacyą, na w. z Renem i Kantonem Bazy-lei, na pold. z *Franche-Comté* i Xiśwem Porentru, na z. z Lotar-ryngią. Zamyka w sobie Grody Pfirt, czyli Ferette, Landser, Altkirch, Tann i Befort.

SUPERGA, przepysny gmach, w Piemoncie, o m. 2 od Turyna, założony od Wiktora Xcia Ama-deusza na górze wyśokiej, w kto-rym 12 młodych Opatów, biorą e-dukacyą do urzędów kościelnych.

SUPINO, *Sapinum*, dawne m. Wlo. w Krol. Neapolitańskim w Hr. Moliskim, przy źródle rz. Tamary, pod Apeninim, z zam-kiem. Leży o m. 5 od Molisy.

SUPRASL, w pow. Grodzień-skim, dawny i bogaty klasztor Ba-zylianów, z niedependującym O-pac. ozdobny pięknym kościołem, biblioteką i drukarnią. Jest o m. 9 na pold. od Grodna. nad rz. tegoż im.

SUPTILZ, potyczka stoczona pod Suptilz, też jest, co i pod Torgau. ob. Torgau.

SUR, lub Sour, *Tyrus*, M. Turcyi Azyat. w Syrii nad mo-rzem z dobrym portem. Było nie-gdyś bardzo znaczne pod im. *Tyrus*, ale dziś same tylko jego ruiny wi-dzieć się dają. dl. 54. 30. sz. 33.

SURATA, wiel. bogate i o-bronne M. Indyjskie w Krol. Gu-zaratńskim, z mocnym zamkiem i portem będącym, o m. 2 od miasta. Jest jednym z najhandlowniejszych miast w Indyach. Znajduie się tu liczba niezliczona kupców różnych Narodów. Angl. i Hol. w nim swe-

ie Składy mają i na tym to mieście
nawiększy handel Ang. w Indyi zale-
ży, którzy opanowali r. 1758 zamek;
leży w miłym położeniu nad Tapą,
o m. 3 od Golfu Kambojskiego,
150 od Agrv. dl. 88. sz. 21. 10.
Naypiękniejsza ztąd bawełna In-
dyjska wychodzi.

SURAZ, m. pow. w Woi. Po-
dlańskim z stwem płacącym kwarty
zl. 5053. z zamkiem dawnym na
pagórku otoczonym fossą, z kilka-
kościołami, nad rz. Narwą, na po-
graniczu Grodzieńskim, o m. 3 od
Bielska na półn.

SURAZ, m. w Woi. Witeb-
skim, z mocnym niegdyś zamkiem
fl. w wojnach Mosk. leży między
rz. Dźwiną, Casplą i Surazką,
przy ich zbiegu pod pan. Rosyi,
o m. 8 powyżej Witebska ku w.
Tegoż im. m. w Woi. Wołyńskim,
w pow. Włodzimirskim, nal. do
funduszu Kommissyi Edukac. w
posłeszy Mielżyńskich, od Ostroga
o m. 3 na połd. fl. są pod Surazem
w zieloney puszczy rudy żelazne.

SURGERES, m. Fr. w pow.
Alteńskim, o m. 6 od Roszelli, z
tyt. Margr.

SURGI, m. w pow. Niwer-
neńskim, o m. 1 od Clamecy.

SURGUT, m. Mosk. w Azji,
nad rz. Oby, z komorą na wybie-
ranie podatków od mieszkających
w okolicy Ostyakow. Leży poni-
żej Narymu. Powiat, czyli Ujezd
Surgutskoi wzdłuż się rz. Oby roz-
ciąga.

SURIN, (S.) m. Francuzkie
służące za przedmieście M. Burde-
gali.

SURINAM, *Surina*, powiat
Amer. w Prow. *Terra-Firma*. Jest
to Kolonia Hiszp. na m. 30 długa,
wzdłuż rz. Surynam w Guyanie le-
żąca. Obfituje w owoce, ryby,
zwierzyne i osobliwie zwierzęta ró-
żnego gatunku. Zbierają tu najwię-
cej cukru; bawełny, tabaki, gum-
my i drzewa farbiarskiego &c. Wę-
że tutejsze długie są na stop 30.

Lasy napełnione są małpami. Zna-
czniejsze tutejsze zamki są Zelan-
dia i Someldia. Kolonia ta nie jest
spokojną i bezpieczną od Murzy-
now zbiegłych, którzy formują
małą Rzpłtę z 10 albo 12 tysięcy
złożoną, których konieczne potrze-
by przymuszają częstokroć wpadać
na osady białych narodów. R. 1763
Kolonia ta ledwo co zupełnie zni-
szczoną nie była przez bunt Murzy-
now. Szczęściem że zbiegli Mu-
rzyni, nie dali pomocy zbuntowa-
nym i że Anglicy wczesną dawszy
pomoc do posłuszeństwa ich przy-
wiedli. ob. Paramaribo.

SURINGA, wiel. M. i ludne
w Prow. Japońskiej, na wyspie
Niphon, z zamkiem, w którym
Cesarze przedtem rezydowali. dl.
156. 40. sz. 34. 30.

SURREY, *Surrio*, Prow.
Angiel. z tyt. Hr. posyła 2 Dep. na
Parl. Graniczy na półn. z Tamizą,
na w. z Prow. Kent i Suffex, na z.
z Hr. Northampton i Barck. Ma
m. 14 dl. 8 sz. M. S. jest Guilfort.

SURSEE, piękne m. Szwar-
carskie, o m. 3 na połd. od Lucer-
ny nad małym jeziorem uformo-
wanym od jeziora Sury. Przywi-
lejami wiel. się zaszczyca.

SURSKOY Ostrog, m. Mosk.
leży w Prow. Synbirskiej, przy li-
nii z okopów czyli wałów wykłokich
ciągnięney od rz. Sury do Sinbir-
ska.

SURWILISZKI, m. w pow.
Ofzmiańskim, w zapadleyszym nie-
co położeniu, w okolicy obfitey w
lwy dobre, na pograniczu Lidzkim,
o m. 6 na połd. od Ofzmiany. Te-
goż im. w pow. Upitskim, od Kiey-
dan na półn. m. 3.

SURY-LE-COMTAL, m. Fr.
w pow. Forez, o m. 3 od Mont-
brissony na połd. ku w.

SUS, Krol. Suzańskie, czyli
Prow. w Afr. w Państwach Krola
Marokańskiego. Graniczy na z. z
Oceanem, na półn. z Atlasem, na
w. z rz. Suzą, która ją oddziela od

Prow. Gezula, na pośd. ma stępy pialczyfte Numidy. M. S. iest Sus albo Tarudant. Kray iest równy, ktorego więkſza część obfituje w zboże, paſtwiska, trzciny cukrowe i daktyle. Obywatele tuſeyſi powiękſzey części ſą Berberowie, i bardzo wielką wolność mają. Lubo ſą wſzyſcy Mahometanie, w wielkim iednak poważeniu ciało S. Auguſtyna chowaią, ktore mniemaią, iż w ich Prow. iest pogrzebione przy M. Tagaoſcie.

SUSA, *Seguſum*, Suza, dawne i obrotne M. i Margr. Wło. w Piemencie z zamkiem. Widzieć w nim ſię daią piękne ſtarożytnoſci zabytki. Nazywaią ie *Kluczem Włoch i bramą wojny*, z przyczyny położenia iego na granicy. Leży nad Doryą między miłemi pagórkami i wiel. górami, o m. 12 na pośn. ku z. od Turynu, 9 od Pigneroli, 10 od *Briançon*. dł. 24. 42. ſz. 45. 6. Fr. dobyli go r. 1690 i oddali r. 1696. Znowu ie wzięli r. 1704. Ale powrocilo ſię nazad do Xcia Sabaudyi r. 1707.

SUSDAL, *Suſdatia*, M. w Pańſtwie Roſſyiſkim ſtoł. Xſtwategoż im. z Arcy-Biſk. Leży o m. 32 od Moskwy. dł. 54. 40. ſz. 56. 6. Xſtwo graniczy na pośn. z Wolgą, na w. z Xſtwem Włodzimirſkim, na pośd. z Moskiewſkim, na z. z Jarofławſkim i Roſtowſkim.

SUSE, m. Fr. nad Sarthą w pow. Cenomańſkim, o m. 4 od Mans. Ma tyt. Margr.

SUSE-LA-ROUSSE, m. w Deſſinacie, o m. 2 od S. *Paul-trois-chateaux*.

SUSSES, albo SUSTER, *Suſa*, dawne i ſt. M. Perſkie ſtoł. Chuſyſtanu. Niczym iest teraz wporównaniu do tego czym było pierwſzey. Leży nad rz. Karonem, o m. 34 od Iſpahanu. dł. 68. 35. ſz. 31. 25.

SUSSAT, m. Fr. w pow. Limofin, o m. 6 od Lemowiku.

SUSSEX, *Suſſexia*, Prow.

nadmorſka w Anglii w części iey pośd. z tyt. Hr. poſyła 2 Dep. na Parl. graniczy na pośd. z Oceanem, na pośn. z Hr. Kent i Surrey, na w. z Hr. Kent, na z. z Hr. Southampton. Ma dł. m. 22. ſz. 7. Obfituje w to wſzyſtko, cokolwiek do życia iest potrzebnego. Znayduią ſię w niej wielkie rudy żelazne. M. S. iest *Chicheſter*.

SUSTER, ob. Suſes.

SUSTEREN, *Suſſera*, m. Niem. w cyr. Weſtfałſkim w Xieſtwie Juliaceńſkim, o m. 4 na pośn. od Ruremondy, o m. 1 od Mozy.

SUSZA, m. w Woi. Połockim z zamkiem od Moskwy zwany *Kopią*, ktory nad ieziorem tegoż im. pokilkakroć bywał od Meſkalow dobyty. Leży od Witebſka na z. m. 14.

SUSZYCK, w Brzeſkim Lit. ſtwo płaci kwarty zł. 115.

SUTHERLAND, *Sutherlandia*, Prow. nadmorſka Szkocka z tyt. Hr. ktora poſyła 1. Dep. na Parl. Graniczy na pośn. z morzem Niem. na pośd. z Prow. Roſſią, na z. z pow. Aſſint, od ktorych przez trzy małe ieziora iest oddzielone, na pośn. z Prow. Stras-Nawerną i Kaithneſką. Ma m. 14 dł. 7 ſz. Bardzo iest górzysta.

SUTOROWICZE, Krolewſzczyzna w pow. Braſławſkim płaci kwarty zł. 38.

SUTRI, *Sutrium*, m. Wło. w Pańſtwie Papieſkim, w Prow. *Patrimonium*, Biſk. iego iest przyłączone do Nepiſkiego. Leży nad Puzuollą, o m. 9 od Rzymu. dł. 29. 44. ſz. 42. 13.

SWALOWICE, lub SFAŁOWICE, w Brzeſkim Lit. ſtwo płaci kwarty zł. 87. podległe prawu emfi. Czarneckich.

SWANSEY, m. Angiel. w Glamorganshirze, handlowne, nad morzem leżące, z dobrym portem.

SWARŻĘDZ, m. w Wei. Poznańſkim, dawne, drzewem zabudowane.

SWERIN, ob. Schwerin.

SWERTE, m. w Hr. Marchii w Westfalii nad Boerą, o m. 8 od Hamu. Dobrze tu kuźnie znajdują się. Handluje najwięcej drutem.

SWESSYON, ob. Soissons.

SWIACZ, rz. w pow. Mozyrskim, wypływa z jeziora tegoż im. i blisko Howal miasta wpada do Berezyny.

SWIADA, w pow. Orszańskim nad rz. Jassą, dobra familii Zabow. Tegoż im. i tamże rz. ktorey spław waruła konstitucyje.

SWIASZK, Prow. Mosk. w Azji, z m. stol. ktore leży nad rz. Swiągą przy iej uściu do Wolgi.

SWIATNIKI, wieś pod Krakowem, fl. robotami żelaznemi, mal. do Kapituly.

SWIDER, rz. w Woj. Lubelskim, ktora się łączy z Wisłą za Karczewiem, płynie przez ziemię Czeruską, służy do obracania młynów. Tegoż im. dobra w Lubelskim gniazdo im. Swiderskich.

SWIDNICA, w pow. Lubelskim, stwo płaci kwarty zł. 639.

SWIEBODZYN, u Niem. Schwibufen, m. w Poznańskim, na granicy Szląskiej, od Międzyrzeczana na pold. m. 3. dł. 39. 4. fz. 53. 5.

SWIECICA, obszerne jezioro w Woj. Brzeskim Lit. na pograniczu Nowogrodzkiego, ktore połowem ryb obfitym wiele utrzymuje wieśniaków. Nad nim m. tegoż im.

SWIECICA, dobra pod Helmem imienia Komorowskich.

SWIECICHOWA, m. w Woj. Poznańskim, drzewem zabudowane, z pięknym kościołem i dworem, niedaleko Swarzędza.

SWIECIE, u Niem. *Schwet*, m. Pruskie, w Woj. Pomorskim nad Wisłą z zamkiem założonym od Xięcia Swiatopelka r. 1244. po którym miasto wlat około 20 stągło. Opanowane od Krzyżaków r. 1310 umocnione od nich 1340. odebrane od Pol. 1454. i znowu r. 1466. Nakoniec dobyli go Szwedzi r. 1655

a w rok potym Polacy. Jest teraz w cyr. Chojnickim, o milę od Chelmna.

SWIERZNO, m. w Woj. Nowogrodzkim, dobrze zabudowane i osiadle, z klasztorem Bazylianów, ktorzy tu Seminarium i nauki swe maia. Leży nad rz. Uszą, o m. 1. od Stolicow.

SWIĘTA, rz. w pow. Wilkomirskim, przerywa go na dwie płynie pod Wilkomirz i łączy się z Wilgą.

SWIĘTE, jezioro dosyć znaczne pod Gnieznem. Toż ma być, w ktorym balwany pogańskie topione w Pol.

SWIĘTRZEC, w pow. Wilkomirskim, stwo płaci kwarty zł. 408. S. *Anna* miejsce cudowne w Woj. Sieradzkim.

SWIĘTY Andrzej, *Saint Andreas*, m. Węgierkie uprzywilejowane, w Hr. Pestenskim nad Dunaiem, na przeciw wyspy tegoż im. oblanej tąż rz. Tamże w Hr. Eifenburskim Święty Gothard, *Saint Gothard*, m. fl. porażką Turkow r. 1664. W Hr. Prezburskim, S. Jerzy, *S. Georgen*, m. Krolewskie i wolne, ktorego okolica bardzo delikatne wydaie wina. S. Marcin, *S. Martin*, w Hr. Turockim, stol. Hrabstwa nad rz. Thuroczą, należy do pow. zamku Sklabiny. Tegoż im. w *Martinsbergu* Opac. najznaczniejszy w Węgrzech. S. Mikołaj, *S. Niklas*, m. zaszczytne przywilejami, w Hrabstwie Lipowskim. (*)

SWINEMUNDA, m. Niem. w cyr. Saxonii wyż. w końcu połud. wyspy, przy uściu rz. Swiny, z portem. Nal. do pow. Usedomy i jest w Pomeranii Brandeburskiej bliżzey.

SWINIA, rz. w Belzkim, wpada do Bugu blisko Krytynpola.

(*) Inne miejsca od imion Świętych obacz pod Literami nazwisk.

SWINIGOROD, m. w Wiel. korządztwie miasta Moskwy nad rz. Moskwą blisko Moschaisku. ob. Zwinogrod.

SWINIARY, dobra w Woi. Sandomirskim, blisko Czarnkowy w pięknym położeniu.

SWINIUCHY, m. w pow. Łuckim z stwem płacącym kwarty zł. 2863. Jest drewniane i nikczemne, m. 3 od Włodzimierza.

SWIR, m. w pow. Oszmiańskim, nad małą rz. uchodzącą do Wilii, od Miadziola ku z. o m. 6.

SWIRCZA, m. Ruskie, drzewem zabudowane, w dobrych gruntach, o m. 5 ode Lwowa na pold. ku w. pod pan. Austr.

SWIRYDOW, w pow. Orszańskim przy Pol. stwo płaci kwarty zł. 52.

SWISŁOCZ, m. w Woi. Mińskim z zamkiem nad rz. tegoż im. która płynie od z. ku w. i zabrawszy w siebie Citwę, Ihumiankę &c. wpada do Berezyny blisko miasta Swisłoczy, które jest od Bobruyska na półn. o m. 8.

SWITACH, jezioro w ziemi Chełmskiej szerokie na milę, długie m. 2. Łeczce w nim tak tłuste polawiają się, że profityca tłustością ich napelniają naczynia. Woda iego w miesiącach Maju i Kwietniu czerni tak ciążo, iż plamy niełstwo bydź mogą zmyte.

SWITELNA, m. Mosk. w Kiiowskim nad rz. Trubice, o m. 2 od Ohulowa na w.

SWORDS, m. Irlandzkie w Hr. Dublińskim, o m. 4 od Dublina. Pofyla i Dep. na Parl. Leży nad morzem.

SWOSZOWICE, wieś pod Krakowem, zalecona wodami mineralnemi i rudą siarczysłą.

SUZANNE, (S.) *S. Suzanna*, m. Fr. w pow. Cenomanu, na górze, o m. 10 od Mans. dl. 17. 15. sz. 48. 7.

SYLGIANY, w pow. Kowieńskim, stwo płaci kwarty zł. 74.

SYLT, wysepka Duńska ku brzegom zachodnim Xftwa Slezwickiego na przeciwko Tonderrey. Mieszkańcy są dobrzy żeglarze, polawiają tu bardzo wiele ostryg, które rozflyają Elbą, Wezerą i morzem Bałtyckim.

SYMPHORIEN, (S.) Opac. Fr. w diec. Bellowaceńskiej zakonu S. Bened. fund. r. 1035. czyni intraty 2500. liwr. Inne w Metz, fund. r. 612. zakonu S. Bened. czyni do r. 15000. liwr. ob. Saphorin S.

SYMPHORIEN-DE-LAY, (S.) m. Fr. o m. 3 od Roanny.

SYMPHORIEN-LE-CHATEL, (S.) m. Fr. w Prow. Lionńskiej, o m. 7 od Lionu.

SYRAKUZA, *Syracusae*, dawne, obrotne i bardzo fl. M. Syccyliiskie w dolinie *di Noto*, z Bisk. suffr. Montrealskiego, pięknym i wiel. portem, z zamkiem, w którym znajduje się źródło Aretuzy. Lubo jest teraz jednym z najznaczniejszych M. wyspy, jednak ani podobieństwa do tego niema, czym było za czasów Rzymian, będąc stoł. Syccylii. Tu się urodził fl. Archimedes. Leży w dobrym położeniu nad morzem, o m. 29 od Messyny, 27 od Reggio, 44 od Palermy, dl. 33. sz. 37. 4.

SYRIAM, wiel. M. w Azji, w Krol. Peguańskim, w Indyach, w miejscu gdzie rz. Pegu łączy się z Awą blisko morza. dl. 114. 15. sz. 16.

SYRIA, Suristan, Cham, *Syria*, Prow. Turecka w Azji, graniczy na półn. z Diarbekiem i Natolią, na w. z Diarbekiem i Arabią pusłą, która wraz z Judeą graniczy z nią na pold. na z. z morzem, Kray ten obfituje w oliwę, żyto i różne owoce. Więcejby zaś daleko wydawał, gdyby był uprawny. Najpiękniejsze tu równiny i pastwiska w świecie widzieć się daia. M. S. jest Damaszek. ob. Liban.

SYROS, wyspa na Archipelagu jedna z Cykladów na z. Delos wypły; wydaie wiele zboża, wina, fig, oliwy i bawełny. Mieszkańcy są Katolicy Łacińscy. Jest dobrze uprawna i ma Bisk. Łacińskiego. Mało tu znajduje się familii Greckich. ob. Scyro.

SZACK, m. w Woi. Mińskim z lasami obszernemi, od Koydanowa na połd. o m. 6.

SZADEK, m. powiatowe w Woi. Sieradzkim, mieysce feymikow Wdztwa, z stwem placącym kwarty zł. 544. w emfit. Sucheckich. Jest drzewem zabudowane, z kilką kościołami, w rowninie nad bagnem, o m. 5 od Sieradza. Powiat Szadkowski ma swych Urzędników.

SZADOWO, w pew. Upitkim stwo płaci kwarty zł. 24213.

SZAFFUZA, ob. Schaffhausen.

SZAKINOW, w Xstwie Zmudzkim, w pow. Berzańskim, stwo płaci kwarty zł. 2213. Jest w emfit. Bistramów.

SZAKUNOW, w Połockim stwo płaci kwarty zł. 85.

SZALA, m. w Woi. Podolskim.

SZAMOTULY, m. w Woi. Poznańskim, gniazdo dawnego domu Szamotulskich, ozdobne starożytnym kościołem, przedtym Kolegiatą.

SZAMPANIA, Szambery, &c. ob. Champagne, Chambéry, toż inne nazwiska Francuzkie pod Ch.

SZANIAWY, wieś w Lubelskim pod Łukowem, gniazdo licznego w tey okolicy domu Szaniawskich.

SZARGAREN, m. w pow. Upitkim.

SZAROGROD, m. w Woi. Podolskim, mierne, dawne i ofiadte, nad rz. Niemią, o m. 2 na z. od Murachwy, 6 od Baru na połd. Dawniej tu był skład wina i mio-

dow Włoskich i dotąd pograniczny prowadził handel.

SZARYEW, w Mścińskim, *Szatarniki*, w pow. Wileńskim, płaci kwarty zł. 65. *Szatrowskie*, w Połockim pod pan. Rosji, są małe stwa.

SZAWDOW, m. powiatowe w Xstwie Zmudzkim z stwem placącym kwarty zł. 815. trzymanym od Cywuniow. Powiat Szawdowski sędzi się w Rosieniach.

SZAWLE, *Salaumi*, m. w Xstwie Zmudzkim, stoł. powiatu i Ekonomii Krolewskiej, w ktorey podług lustracyi liczono dymow 3000 Z repartycyi inczynionej na feymie r. 1776. mieyscem iest sądow dla 13 powiatow. Jest od Miednikow na w. ku połn. o m. 9. dł. 46. 6. sz. 55.

SZAWULICHA, m. w Woi. Kiiwskim, nadane z przyległościami lennym prawem od Jana Kazimierza Zarudnemu Sędziemu Zaporożskiemu, ustąpione i utwierdzone feymem r. 1775. Bierzyńskim, zostało w lenney poslefsy Onufrego Bierzyńskiego Kasztelana Zytomirskiego. *Szawulskie* stwo w Kiiwskim płaci kwarty 1622.

SZCZARA, rz. w Woi. Nowogrodzkim, wypływa z bagnow Brzeskich, oblewa Słonim i pod Mostami uchodzi do Niemna. Konstyt. zaleca iey splaw wolny.

SZCZEBRZESZYN, *Scebresium*, m. w Belzkim, obszerne, dobrze zabudowane, zalecone dobrami iarmarkami, na bydło, wołk, &c. Leży nad Wieprzem, o m. 3 od Zamościa na z. dł. 41. 26. sz. 48. 6. Było naprzod m. Krol. potym nadane zostało familii Gorayow, teraz nal. do Zamoyskich.

SZCZECIN, ob. Stetin.

SZCZEKARZOW, m. w Krakowskim dawne dziedzictwo domu Tarlow.

SZCZEKOCIN, m. w Lelowskim pow. dawne dziedzictwo familii Odrowążow, na którym się pisała.

SZCZERCZOW, stwo w Woi. Sieradzkim, płaci kwarty zł. 932. podległe prawu emfit. Tymowski. *Szczerzeckie* stwo w Woi. Ruskim, w ziemi Lwowskiej jest pod pan. Austr.

SZCZERZYCZ, m. powiatowe w Woi. Krakowskim, z Opac. Cysterfów, fundowanych od Jaxy Gryffa w Ludmierzu i tu przeniesionych, r. 1234. i znacznemi nadanych dobrami. Leży w górach i w gruntach bardzo dobrych, o mil kilka od Landskorony, blisko Dobczycy pod pan. Austr.

SZCZMIELOW, m. w Woi. Sandomirskim, z pięknym kościołem, blisko Ostrowca. dł. 46. 2. sz. 51. 6.

SZCZODROHOST, dobra w Brzeskim Lit. od Ratna, o m. 4 na w.

SZCZORSZE, wieś w Woi. Nowogrodzkim, fl. doskonale urządzoną ekonomią, dziedziczna Chreptowicza Pod-Kancelerzego Lit. leży blisko Niemna, od Nowogrodka m. 6 na w. ku pośn. od Turca 2.

SZCZUCIN, *Stutinum*, mierne m. w ziemi Wiskiej zaścianek mieszkaniem, z szkołami XX. Piarów, jest porządne i dosyć handlowe niedaleko pogranicza Pruskiego, od Łomży m. 6. Dziedziczne Potockich, dawniej dobra Szczukow.

SZCZUCIN Lit. m. w pow. Lidzkim, z Kollegium i szkołami XX. Piarów, ozdobne pałacem, w pięknym położeniu nad małą rz. na granicy pow. Grodzieńskiego, od Lidy m. 8. ku z. od Grodna 9. na w. Nał. do im. Scypionów.

SZCZUNO, u Niem. Ortelzburg, m. Pruskie w cyr. Neidenburskim z dawnym zamkiem nad Welbuszą od Passenheimu na w. o m. 2.

SZCZUROWICE, m. w Belzkim, przedtym stwo, teraz pod pan. Austr. nad rz. Opayzyską, o

m. 1 od Leśniowa, 2 od Beresteczka, na gran. Kordonu. dł. 47. sz. 50

SZCZYDAL, m. w Połockim, o milę od Lukomli na z.

SZEBEN, ob. Hermanstadt.

SZEGEDYN, *Szegeswar*, obacz Segedyn, Segeswar.

SZELISZCZE, wieś w Węgrzech wyż. w Hr. Torneńskim, nad rz. Tarczą, fl. iaskinią, czyli lochem w górze wysokiey dosyć, w którym w lecie marznie, w zimie zaś mierne bywa ciepło.

SZENTA, zamek zapadły w Węgrzech w Hr. Czongradzkim przy którym r. 1697. Turcy byli zwyciężeni.

SZERESZOW, m. w Woi. Brzeskim Lit. z stwem placącym kwarty zł. 7602. Leży nad rz. Ilszą, blisko iey źródła między bagnami, od Kamieńca Lit. m. 6. ku północy.

SZESTER, Szyszester, ob. Chester, Chichester.

SZESZUPA, rz. wypływa w Zmudzi, płynie przez część Prus, wpada do Niemna poniżej Ragnit. Jest spławna.

SZEWCE, w pow. Chęcińskim stwo płaci kwarty zł. 119.

SZKAŁMIERZ, ob. Skałmierz.

SZKŁO, wieś we Lwowskim, o m. 2 od Janowa na z. i tyleż prawie od Jaworowa, fl. wodami mineralnemi bardzo zaleconemi. Leży na trakcie Lwowskim.

SZKŁÓW, *Sclavia*, m. w Woi. Witebskim, obrotne, z zamkiem, i tyt. Hr. pod którym Jan Xz. Radziwiłł Hetman Wiel. Litt. był zbity od Moskalów r. 1653. którzy miasto choć z wiel. szkodą oblegali, i jednak bez skutku; fl. mężstwem Polaków, leży nad Dnieprem. od Kopysia o m. 2. od Orszy na pośd. 6. tyleż na pośn. od Mohylowa. Dawne dziedzictwo domu Chodkiewiczów, na którym ci się pisałi. dł. 55. 7. sz. 54. 4.

SZKOCYA, *Sronia*, u Fran.

Reoffe, Krolestwo w Europie zajmujące iey część połn. iako i wiel. Brytanii, znana u dawnych pod im. *Calcedonia*, a narod *Picti*. Oddzielaia ie od Anglii rzeki Tweda, Efch, Sollway i góry Szewioty. Rozciąga się wzdłuż na *m.* 80. wżerz około 55. a ma obwodu 220. Powietrze ma zdrowsze niż w Anglii, i Szkotowie żyją dosyć długo. Dzień u nich najdłuższy ma godzin 18. minut 2. najkrotszy zaś godzin 5. minut 45. przeżco w największych dniach lata, nie znają nocy, ale między zachodem i wschodem trwa zmrok bardzo iafny. Kray okrywa wiele jezior, ktore niemarną nigdy, wiele rzek, gór i lasów. Doliny są bardzo żyzne. Prowadzi handel wiel. skórami, łoiem, sukniem, konopiami &c. Język Szkotów mieszkających w górach podobny do Irlandzkiego, inny od języka tych, którzy w równinach są osiedli i ten zbliża się do Angiel. Obfituje kray w wszelkie potrzeby życia. Religia panuje kościoła Angiel. Stan Bisk. był w tym Krol. przywrocony pod Karolem II. ale po r. 1690. żadnego nie było Bisk. Miała Szkocya własnych Krolow do r. 1603. w którym gdy Jakób Stuart VI. wstąpił na Tron Angiel. i Irlandzki pod im. Jakóba I. i te Państwo przylączył do iedney Korony przez traktat Unii r. 1706. Szkotowie ieden z Anglią mają Parl. i wysyłaia nań Parow 16. Deputatów z miast 45. Dzieli się Szkocya na 35. Prowin. lub ogólnie na część pold. i połn. podług tego iak ią rz. Tay przeżyna. Mieszkańcy mają dowcip żywy i bystry, są wierni i dla obcych ludzcy. Nienawidzą się z Anglikami, którzy ich mają za ludzi podłych i piliaków. M. S. Edynburg.

S Z K U D Y, m. w Xstwie Zmudzkim, u Niem. *Schoden*, na famej granicy Kurlandyi, osiadle i handlowne, od morza na w. o *m.*

S Z Ł A S K, *Silesia*, u Niem. *Schlesien*, Xstwo Niem. iedno z największych w Europie, graniczy na połn. z Marchią Brand. i Polską, na pold. z Morawią i Węgrami, na w. z Polską, na z. z niż. Łuzacyą i Czechami. Rozciąga się na *m.* 120. wzdłuż, 40. wżerz. Obfituje w zboże, lasy, pastwiska, ryby i kruszce różne. Odra jest największa rz. w Szląsku, inne zaś są, Nissa, Bober, Kweis, Oppa i Elfa. Znajduia się w Szląsku rudy srebrne, miedziane, cynowe, ołowiane i żelazne; tudzież diamenty, rubiny i inne drogie kamienie, które są jednak nie tak dobre iak Czeskie. Szląsk nadto jest bogaty w glazy marmurowe, w kamień wapienny, w ciosowe kamienie, w drzewo i Alabastr. Wydaie antymonium i marzannę, siarkę, siatę, alun, koperwas, merkuryusz i inne minerały, Zbywa tylko na foli, którą prowadzą z Polski i innych krajow. Zbogaciaią go też rękodzieła płocienne i sukienne. Robią tu dosyć olein lnianego, który kufami w cudze bywa sprowadzany kraie. Płaczolę dostarczaią mu miodu i wosku podobnie. Sieią w Szląsku i szafran. Odra dzieli ten kray na górny i dolny. Obywatele górnego Szląska są powiększey części Katolicy i po Polsku umieia; dolnego zaś są Protestanci, Husycy, &c. i w Niemczyźnie tylko ćwiczą się. To wiel. Xstwo którego Wrocław jest M. S. dzieli się na siedmnaście małych Xstw, i na 7. pow. wolnych, nie zamykaiąc w nich Hr. Glatzkiego. Był niegdyś Prow. Polską do Kazimierza W. który go odstąpił Koronie Czeskiej; Posiadala ta go do r. 1740. ale traktaem Wrocławskim i Berlińskim r. 1742. co traktat Dreźnieński r. 1745 i potym Hubertsburksi potwierdził r. 1763. na l. do domu Austr. który ustał wiel. część Szląska Krol. Pruskiemu, zatrzymując przy sobie w górnym

Szląsku Xłtwo Cieszyńskie, z ośmią pow. doń nal. M. obronne Troppau i Jegernsdorf, pow. Olbersdorfski i miasta wszystkie na granicy. Krol Pruski znaczne poczynił tu odmiany, w Rządzie tak cywilnym, iak kościelnym. W Szląsku Pruskim liczą miast 161. wsi 5015. ludzi roku 1775. liczono 1,372,754. procz żołnierzy.

SZLESZOWICE, m. w Xłtwie Zatorskim w położeniu górzystym.

SZLIKIE, stwo w Kowieńskim płaci kwarty zł. 142. emsit. Michała Kończy.

SZŁOP, m. Pruskie przedtym w Poznańskim, o m. 1 od Walcza na pold.

SZŁUBOW, m. w Mazowszu nad Bugiem, od Radzymina na póln. o m. 2.

SZMIGIEL, ob. Smigiel.

SZPYTKOWCE, ob. Spitkowice.

SZRUNDEN, m. w Kurlandyi, z zamkiem zruynowanym i kościołem, stoł. parafii, nad rz. Windawa, powyżey Goldyngi napold.

SZTOKOLM, *Stocholmia*, wiel. ludne, bogate i st. M. nadmorskie, stoł. Krol. Szwedzkiego w Uplandyi, z dobrym portem przy którym iest cytradella, z pięknym i obronnym zamkiem, w którym Krolowie rezydują. Domy iego są prawie wszystkie drewniane, co iest przyczyną uciążliwych tu pożarów. Widzieć tu się iednak daie kilka pięknych gmachow, iako to pałac Szlachecki, pierwszego Kanclerza, dwa inne blisko niego, tudzież wiele innvch na przedmieściu *Sud-Malu* wystawionych. Sztokolm budowany iest na palach, na kilku wypach, między skałami i górami, nad ieziołem Meler, przy morzu Bałtyckim, o m. 80. od Kopenhagi, 250 od Wiednia, 250 od Moskwy, 380 od Paryża, 260. od Londynu, 450 od Konstantynopola. dl. 37. 5. sz. 59. 20.

SZTUM, lub *Strum*, małe m.

w Woi. Malborskim, iest Krolew. przedtym stwo i miejce seymikow i sądow Wdztwa. Założone około r. 1249. Woytka Polskie r. 1410. 1454. i 1416. odebrali ie Krzyżakom, a 1626. i 1656. dobyli ie Szwedzi. Pod nim leży wieś *Sztumdorf*, st. zawieszeniem broni umowionym tu między Pol. i Szwedami r. 1629. a 1635. do lat 26. przedłużonym. Sztum był niegdys długo dziedzictwem Bezańskich, dany im od Kazimierza, ale seym pod Zygmuntem Augustem tę darowiznę skasował. Jest o m. 2 od Malborka na pold.

SZUBIN, m. w Gnieźnieńskim, a teraz Pruskie, stoł. dystryktu, leży nad ieziołem.

SZUDZIAŁOW, w pow. Grodzieńskim dziedzictwo Eysmontow, było zamienione na Krolew. ale znowu powrocilo do imienia tegoż.

SZULAKI, m. w Podolskim nad rz. uchodzącą do Dniestru, o m. 5 na pold. od Szarogroda.

SZUMSK, m. w pow. Wileńskim.

SZTUZANY, m. Węgier. w Hr. Turockim nad rz. Wągą.

SZWABIA, *Suevia*, wielki kray i cyr. Niem. położony w okolicach Dunaju. Graniczy na póln. z cyr. Frankońskim, i cyr. niż. Renu; na z. z cyr. niż. Renu i Alfacyą, na pold. z Szwaycaryą, na w. z cyr. Bawarskim. Ma m. 72 dl. 66 sz. Zamyka w sobie Xłtwo Wirtemberskie, Margr. Badeńskie, Xłtwo Otyńskie, Xłtwo Mildenheimskie, Bisk. Ausburskie, Bisk. Konstancyeńskie i Koirskie, kilka Hr. Opac. i M. wolnych. Szlachta tu teysza, dla siebie i swych poddanych, wyrobila uwolnienie od prawa Kadukowego we Fr. r. 1769.

SZWARC, ob. Schwartz.

SZWAYCARYA, *Helvetia*, wiel. kray Eur. graniczy na w. z Tyrolem, na z. z Franzkontem,

na półn. z Sundgawią, Łasem czarnym i częścią Szwabii, na pold. z Sabaudją, Medyolanem, Bergamaskiem i Bressińską. Ma m. go. dł. 33 sz. Od swoich sąsiadów oddzielona jest górami prawie zawsze okrytymi śniegiem. Wiele go oblewa jezior i rzek. Znajdują się tu równiny bardzo żyzne, ale w powszechności można mówić, iż Szwajcarowie pomimo swej wielkiej pracy, zaledwo wyżywić się mogą. Szwajcary dzielą się na 13 Kantonow, nie licząc krajow sprzymierzonych. Kantony są następujące: Lucerski, Urski, Unterwaldski, Zugski, Fryburski, Soluturnski, które są Katolickie, Zurychski, Berneński, Bazylejski, Szafuski, Protestanckie, Glaryski i Apenzelski, w których jest religia pomieszana. Najpierwsze Kantony Ury, Schwitz i Unterwald poczęły się wybić z pod iarzma domu Austr. pierwszego Stycznia r. 1308. Trzy odważni wieśniacy tych Kantonow Arnold de Melchtal, Wenner Stauffacher i Walter Furst, ułożyli i wykonali ten projekt. Szwajcarowie są prości i poczciwi ludzie. Bardzo są o swą wolność gorliwi, wielkich sentymentow, wierni, odważni i mocni.

SZWECYA, *Suecia*, wiel. Krol. naybardziej ku półn. w Europie położone. Graniczy na półn. z Laponią Duńską i Oceanem północnym, na pold. z morzem Bałtyckim i Golfem Finlandzkim, na w. z Moskwą, na z. z Norwegią, Zunttem i Kategatem. Ma dł. m. 350. od pold. ku półn. a 140 sz. od w. ku z. dzielą ją na Szwecyą właściwą, Gotlandią, Nordlandią i Finlandią. Szwecya właściwa zamieszka w sobie Uplandią, Sudermanią, Nerycią, Westmanią i Dalekarią. ob. każdy z osobna te Artykuły. Dwie tylko są pory roku w Szwecyi, dziewięć miesięcy zimna, a 3 wiel. upałow. Kray peł-

ny jest rzek, jezior, gór i lasow. W powszechności grunta ma złe i wydaia nie wiele rzeczy do życia potrzebnych. Obfituje w państwika, rudy różnych kruszcow, a osobliwie w miedź. Polowanie i polów jest naywiększym tego kraju bogactwem. Wywożą złat cudzoziemcy miedź, żelazo, stal, broń ze wszystkim zrobioną i futra; przywożą zaś wino, gorzałkę, sol, papier, płotna, iedwab, materye, korzenia i cukier. Szwedzi są mężni, pracowici, wiele myślący i na prace wytrzymali. Żyją długo i są Religii Luterskiej. Władza Krola przedtym ograniczona była przez Senat i przez stany zgromadzone. Ale r. 1772. Krol. wybił się polityką z tej podległości Senatowi. Wniośł prawo przyjęte od stanow zgromadzonych, którym Krol jest uwolniony od słuchania woli Senatu, luboby ona zupełnie iemu sprzeciwiała się. Podczas obierania urzędnikow jeżeli zdania są niezgodne, Krol tego mianować może, kogo chce. Dla tego też Senat uwolniony jest od zdawania rachunku stanom. Krol zaś winien jest tylko odpowiadać nie stanom, ale Bogu i Oyczyźnie. Nie może on ani praw obalać, ani nakładać podatkow, ani wydać wojny bez zezwolenia stanow, które nie mają czasu pewnego wyznaczonego do zgromadzenia się, gdyż to woli Krolewskiej jest oddane. Stany zgromadzone dłużej trwać nie mogą nad trzy miesiące; i jeżeli w tym czasie nic się nie ustanowi, interesy wszystkie i rzeczy w danym swym stanie zostaną. Krol nominuje na wszystkie pierwsze Krolestwa urzędy, wybierając iednego z tych Kandydatow, których mu Senat poda. M. S. jest Sztoholm.

SZYCE, stwo w pow. Lelowski, płaci kwarty zł. 1299. Nal. prawem emfit. do Jana Pakuckiego.

SZYDŁOW, m. w Wol. San.

domirskim, w pow. Wiślickim, ftwem placącym kwarty 4944. podległym prawu emfit, Sołtykow, jest dawne i osiadłe, mające wielu żydów, leży nad rz. o milę od Wiślicy, na półn. Tegoż im. m. w Zmudzi, od Rosienia, o m. 2 na półn.

SZYDŁOWIEC, m. w Woj. Sandomirskim z dawnym zamkiem, stol. Hr. Xząt Radziwiłłow, dosyć porządne, miewa dobre gospodarskie iarmarki, o m. 4 od Radomia.

SZYCKIE ftwo, w pow. Mozyrskim, płaci kwarty zł. 558.

SZYMAŃSKIE ftwo, w pow. Upitskim płaci kwarty zł. 3547. Zostało w posessyi emfit. Kurzenieckich.

SZYRWINTY, w pow. Wiślickim, m. z ftwem placącym kwarty 433. które Konstytucyą r. 1775. oddała Rzplta Xciu Massalskiemu w dziedzictwo za Hr. Lachowieckie w zamianę. Inne ftwo małe w pow. Trockim tegoż im.

SZYSZOWO, m. w Woj. Mściśławskim pod pan. Rossyi. ft. iż między tym m. i Czansami Moskale na głowę byli porażeni r. 1514. Leży blisko rz. Kropiwny, o m. 7 na z. od Mściśławia.

T

T A A T A, *Tanta*, M. w wyż. Egipcie, o pół mili od Nilu leżące. Rezyduje w nim Gubernator. Wiele w tym M. zabytków starożytności znayduje się. Leży o m. 100 na pold. od Kairu.

TABAGO, *Tabagum*, wyspa w Amer. półn. na morzu pold. jedyna z Antylskich, leży na półn. wyspy S. Troycy. Jest to morska skała na mało przydatna. Własność iej była Anglikom przyznana traktatem Paryzkim, r. 1763 ale przez traktat r. 1783. powróciła do Franc. dł. 317. sz. 11. 10.

TABARCA, wyspka w uścieniu rz. Zayry w Krol. Tunetańskim przynależy Genueńczykowie lo-

wią korale; na samej zaś wyspie mają zamek.

TABASCO, *Tabasco*, wyspa w Amer. półn. w nowey Hiszpanii, należy do Wielkorządztwa Tabasku. Jest oblana od rz. tegoż im. tudzież i od rz. S. Piotra, i Pawła. Leży o m. 4 od morza. Ma m. 12 wzdłuż, 4 w szerz.

TABASCO, *Tabasca*, Prow. albo Wielkorządztwo w nowey Hiszp. graniczy na półn. z odnogą *Campeche*, na w. z Yukataną, na pold. z Prow. Chiapą, na z. z Prowincyą Gnaxaką. Ma m. 40 wzdłuż, równie iak i w szerz. Naybardziej obfituje w Kakao, które czyni iej pryncypalny handel. Deszcz w tey Prow. pada przez dziewięć miesięcy co rok. Tabasko czyli *Nuestra Señora de la Vittoria*, jest M. S. ob. to miasto.

TABINSK, m. Mosk. w Azji, w Wielkorządztwie Orenburskim, w pow. Ufy, nad rz. Bielią, powyżej m. Ufy.

TABOGA, *Taboga*, wyspa w Amer. na morzu pold. w odnodze Panama. Ma jedną milę wzdłuż a pół w szerz. Jest kraj górzysty i w drzewa owocowe obfitujący. Nal. do Hiszp. dł. 201. sz. pold. 1.

TABOR, góra w Czechach w cyr. Bechińskim, na ktorej był obóz założył Zyska z Hussytami r. 1429. Kazał przynieć także obronne wystawić M. nad rz. Lufnitz, o m. 20 od Pragi, 10 od Budweis. Od tego M. Hussyci także *Taborytami* zwani byli. Półkilkakrotnie wzięte było podczas wojen Czeskich. Teraz jest to tylko małe m. z zamkiem na górze Tabor. dł. 32. 45. sz. 40. 22. ob. Thabor.

TABOROWKA, m. w Woj. Kiiowskim, nad lewym brzegiem Rossy, o m. 4 poniżej Pawołoczy, z ftwem placącym kwarty zł. 197.

TABORYSZKI, ftwo w powiecie Kowieńskim płaci kwarty zł. 597.

TABRISTAN, albo **MASAN-BERAN**,

DERAN, Prow. Perska obfitująca w wina, owoce i ledwab. Dawniej zwano ją Hirkanią. Obywatele mają brwi związane a włosy zbyt gęste. Mówią bardzo przedko; żyją rybami, ryżem i czosnkiem, którzy bardzo lubią. Leży nad morzem Kaspijskim, Graniczy na z. z Prow. Dyla i Ghilam, na w. z Gorgianem i Chorassanem, na połd. z Irak-Periskim i Chorassanem.

TACATALPO, *Tacatalpum*, M. Amer. połn. w nowey Hiszp. w Wielkorządztwie i nad rz. Tabaską. W okolicach M. tego rodzi się kakao białe, które gdzie indziej więcej nie rodzi się.

TACHA, *Tucha*, m. Czeskie w cyr. i o m. 9 na z. od Pilzeny, nad rz. Mies. Zyska musiał odstąpić od tego miasta r. 1421. Dobyl go zaś i dupal r. 1427. dl. 30. 45. sz. 49. 56.

TACHU, *Tachuum*, piękne i mocne M. w Chinach w Prow. Pekinńskiej w pow. Hokein, nad rz. Guei. dl. 134. sz. 33.

TADCASTER, *Calatum*, m. Angiel. w Prow Yorku, z tyt. Wikomstwa; leży o m. 4 od Yorku, 47 od Londynu. dl. 16. 25. sz. 53. 50.

TADMOR, ob. Palmira.

TADOUSAC, *Tadussacum*, Tadusac, port i osada Amer. północney w nowey Franc. nad rz. S. Wazryńca, o m. 89. od iey uścia, w mieysku gdzie rz. Saguenay do nięj wpada. Angl. opanowali go r. 1629, ale Fran. odebrali r. 1633. Ustąpiony był potym Angl. traktatem r. 1763. dl. 309. sz. 48. 26.

TAENSAS, Taensowie, narod Amer. połn. w nowey Franc. pod 36. gradusem szerokości. Mają oni na swoim ezele rządę, ktoremu bardzo posłuszni są. Nikt tu nie śmie nigdy przeysć kolo niego wtedy gdy idzie. Mają wiel. staranie, aby załać ziołami i pachnącemi kwiatami mieysca, ktorędy

on przechodzi, i gdy do kogo mówi, odpowiadający długo wprzód wyie, na znak swego podziwienia i szacunku. Mówią iż gdy on umiera, zabijaia naitychmiał żonę jego nayıpierwszą, pierwszego iego faworyta i dwadzieścia osob, abymu na tamtym świecie towarzyszyli. Taensowie czczą słońce, i utrzymują w swych pagodach ogień wieczny, na znak czci iego. Narod ten dawniej był bardzo liczny, ale podług świeższych relacyi bardzo zmniejszał.

TÆNSTADT, ob. Tennstadt.

TÆTTENBACH, Hr. w Bawaryi w Regencyi Monichkiej.

TAFAS, ob. Damas.

TAFALLA, *Alta - Fuilla*, piękne m. Hiszp. w Nawarze przy rz. *Cidaro*, w kraju obfitującym w dobre wino, o m. 5 na połd. od Pampeluny z mocnym zamkiem i pałacem Krol.

TAFILET, *Tafiletanum*, Krolestwo Afr. w Barbaryi, w Państwach Krola Marokańskiego. Graniczy na połn. z Krol. Fezańskim i Tremezuńskim, na w. z krainą Berberow, na połd. z puszcza Barbarwiską na z. z Krol. Fezańskim, Marokańskim i Suzańskim. Dzieli się na trzy Prow. Dras, Sara i Tuet. Grunt tutejszy jest piaszczysty i nieplodny. Obfituje krzyw daktyle, bydło, wielbłądy, dromadery i srośie. M. S. tegoż Krol. jest Tafilet. M. to jest dosyć handlowne, zaludnione Berberami i Arabami, którzy są bardzo bogaci i obrotni. Ma zamek obronny; leży nad rz. Tafiletą w równinie, o m. 130 od Fezu, 110 na połd. ku w. od Maroku. dl. 16. 6. sz. 28. 32.

TAFWASTLAND, ob. Tawastheus.

TAGAI, m. obronne Mosk. w Azji w Prow. Synbirskiej, leży przy okopach, ktore od rz. Sory do Synbirska się ciągną.

TAGANROG, m. Mosk. w

Wielkorządztwie i pow. Azowskim. Leży nad Azowskim morzem, gdzie r. 1697. założyli port Moskale, zrzucili go r. 1711. i znów odbudowali r. 1760. na poln. nyscia Dynu.

TAGAOST, *Tagavostium*, wiel. M. Afr. w Krol. Marokańskim w Prow. Suzańskiej. Mnóstwo w nim wielkie żydów osiadłych znajduje się, którzy wielki prowadzą handel. Leży w żyznej równinie, o m. 20 od morza, 18 od góry Atlas. dl. 10. sz. 28. 32.

TAGASA, *Talhuda*, m. Afr. w Krol. Fezańskim w kraju otoczonym górami, nad rz. Tagazą, o pół mili od morza.

TAGASTE, *Tagasta*, było niegdyś M. znaczne i Bisk. Afr. w Prow. Konstantynskiej w Krol. Algierskim. Teraz jest to tylko wioszczyna tymi s. iż dała urodzenie S. Augustynowi.

TAGAUROCK, m. Rosyjskie przy uyscu Donu, na przeciwko Azofu.

TAGE, wiel. M. Azyat. w Arabii szczęśliwej na drodze Mekkańskiej idącej ku rezydencji Krola Yemeńskiego. z zamkiem na górze broniącym miasto. dl. 60. sz. 21. 50.

TAGLIACOZZO, *Taliquitum*, m. Włoc. w Krol. Neapolitańskim w Abruzji dalszej, o m. 5 na z. od Celano z tyt. Xięstwa.

TAGODASS, ob. Ifadagas.

TAGUMADERT, m. Afr. w Państwach Krola Marokańskiego w Krol. Tafletańskim przy rz. Dras, z mocnym zamkiem na górze. Od tego miasta Szeryfowie biorą swój początek. dl. 11. 20. sz. 26. 40.

TAGUS, *Tagus*, w Hiszpanii *Tajos*, rz. biorąca swój początek w Hiszp. w nowej Kastylii na granicach Krol. Arragońskiego. Przerzyna całą nową Kastylią, część Portugal. i wpada w Ocean Atlan. o m. 2 od Lizbony.

TACHEU, *Taicheum*, M.

Chińskie w Prow. Chekiang na górze. dl. 130. sz. 28. 30.

TAIF, *Taifa*, m. Azyat. w Arabii szczęśliwej w kraju Hegias; leży w okolicy obfitującej w owoce, na pold. góry Gazuan.

TAIGUAN, M. Chińskie w Prow. Xantung z zamkiem. dl. 133. 16. sz. 36. 36.

TAIHO, M. Chińskie w Prow. Kiangsi. Zdobią go wspaniałe kościoły i dwie wysokie wieże. dl. 132. 16. sz. 27. 27.

TAILLEBOURG, *Tabellicum*, *Taleaburgus*, m. Fr. w Santonii, nad rz. Charente, o m. 4 od S. Jana d'Angeli. St. batalią, którą przy tym m. wygrał S. Ludwik na Hugonie Hr. Marchii, r. 1242.

TAINE, *Taina*, m. Parl. w Szkocyi poln. w Hr. Cromarty przy przesmyku Dornack, o m. 40 od Edyburga. dl. 14. 5. sz. 57. 50.

TAINFU, M. Azyat. stol. Krol. tegoż im. w wielkiej Tartarii przy kraju Kathay.

TAIPING, *Taipinga*, M. Azyat. w Chinach w Prow. Quangh, w części należącej do Krol. Tunpinu. Ma 23 miast pod swoją dependencją. dl. 121. sz. 23. 20.

TAIPING, *Taipinga*, M. Chińskie w Prow. Nankwinie, nad rz. Kiang. dl. 133. 6. sz. 32. 20.

TAITI, wyspa na morzu spokojnym położona między 17 i 46. gradusem sz. pold. i 228. 10'. 36". dl. Bardzo jest ludna i żywna. Ma m. 20 wzdłuż. ob. Morze pold.

TAITUNG, *Taitunga*, M. mocne Chińskie w Prow. Xansi. Leży w dobrym położeniu między górami. dl. 130. 6. sz. 40. 20.

TALAMONE, ob. Telamone.

TALANT, m. Fr. na górze przy Dijon.

TALAVERA-LA-REINA, *El-bora Talavera*. mocne i wiel. M. Hiszp. w nowej Kastylii z mocną

ortecą. Leży na prawym brzegu Tagu w obszernej dolinie obfitującej w zboża, owoce, a osobliwie w wysmienite wina, o m. 23. na półd. ku z. od Madrytu. Odprawił się w nim Synod r. 1498. Nal. do Arcy-Bisk. Toledańskiego. dl. 13. 28. sz. 39. 44. Handel tu wielki jest iedwabnych rękodzieł.

TALavera-LA-REAL, m. w Eftremadurze, o m. 3 na w. od Badaiozy, nad Gwadyaną.

TALBOT, powiat w Irlandyi w Hr. Wicklon. Leży o m. 8 na z. od Wicklou.

TALECZKOY Ostrog, m. Mosk. w Wielkorządztwie Woroneckim, w pow. Jeleckim.

TALERNE, w niż. Austrii w pow. Wiener-wald. Sl. jest przez swoje winnice obfite i wyborne.

TALI, *Talium*, wiel. M. Chińskie ludne, w Prow. Junnan, na brzegu wschod. jeziora Siul. dl. 118. 20. sz. 25. 27.

TALICHERI, M. Indyjskie położone na brzegu Malabarskim, nal. przedtym do Fr. którzy je opuścili. Jest teraz w poslefsyi Angiel. Leży o m. 2 na półd. od Mahé.

TALKOFEN, m. z zamkiem w Estonii, wzięte od Moskwy i nieraz od Pol. odbierane było. Leży nad rz. o m. 7 ku w. od Fellina.

TALLARD, *Tallartium*, m. Fr. w Delfinacie nad rz. Durance z tyt. Xłtwa Parostwa nadanym, r. 1715. Leży o m. 4 na półd. od Gapy.

TALLO, m. Irlandzkie w Hr. Waterfordu, deputnie na Parl. Leży o m. 14 na z. od Waterfordu.

TALLYA, m. Węgier w Hr. Semplifkim, zalecone przednie mi winami nad rz.

TALMAS, m. w Pikardyi, o m. 14 na półd. od Dourlens.

TALMAY, m. Fr. w Burgundyi nad rz. *Wigeano*, o m. 4 od Gray.

TALMOND, m. w dyec. Luccon, o m. 3 od *Sables d'Olonne*. Jest tu Opac. Bened. czyniące do r. 4000. liwr.

TALMONT, *Talemundum*, m. Fr. w Santonii z tyt. Xłtwa i małym portem. Leży na półwyspie rz. Garumny, o m. 8 od Saintes, 114 od Paryża. dl. 16. 40. sz. 45. 32.

TALZEN, m. w Kurlandyi z parafią w łwie Tukomskim, nal. do Ekonomii Xżęcey.

TAMALAMEQUE, *Tamalameca*, M. Amer. w *Terra Firma*, w Wielkorządztwie S. Marthy, nad rz. Magdaleną. Nal. do Hiszp. dl. 305. 50. sz. 9. 6.

TAMAN, przesmyk oddzielający morze czarne od Azofskiego.

TAMAR, rz. Hiszp. w Gallicyi; miasto Noya leży przy iej uysciu.

TAMARA, albo *Isles des Idoles*, wyspy zwane *batwochwalskie*, w Afr. na brzegach wyż. Gwinei wzdłuż pomorza *Sierra-Liona*. Wzyskiego tu podostatkiem znajduje się; a osobliwie złota i sioniowej kości bardzo wiele.

TAMARA, *Tamara*, M. na wyspie Sokotorze, nad morzem czerwonym z dobrym portem. Dofyć jest piękne i leży na brzegu półn. wyspy. Tu Krol Sokotory rezyduje. dl. 70. sz. 12. 10.

TAMARAKA, *Tamaraca*, Kapitania w Amer. półd. w Brezylji. Graniczy na półn. z Kapitanją Paraybą, na w. z morzem półn. na półd. z Kapitanją Fernambuko, na z. z Tapuyami. Jest tu także i wyspa tegoż im. oddzielona od ziemi italej wązkim kanałem. na m. 3 długim, a na iedną szerokim. Znajduje się na niej dobry port i obronny zamek. dl. 343. sz. półd. 8.

TAMBRA, rz. Hiszp. w Gallicyi. Płynie pod Kompostellę.

TAMERVILLE, m. Fr. w Normandyi w dyec. *de Coutances*.

TAMIES, *Stamedum*, Opac. reformowane, na wzor zakonu w Fr. Trappow, iest w Sabaudyzakonu Cyfterlow, w diec. Biskupa Tarentezy.

TAMING, *Tamंगा*, M. Chińskie w Prow. Pekinſkiej. Leży w gruncie miłym i żyznym, przeciętym kilką rzekami i jeziorami. Ma iedenaste miast pod swoją dependencyą. dl. 132. 10. sz. 36. 56.

TAMIZA, ob. *Thamisa*.

TAMMERSBRUCK, *Aggeripontum*, m. Niem. w Turyn-gii, wystawione od Pepina oycy Karola wiel. Nal. do Elekt. Sakſkiego; leży nad rz. Unstrutą, o m. 3 od Mulhausen.

TAMWORTH, m. Angiel. w Hr. Stafford, z tyt. Vikomſtwa. Poſyła 2 Dep. na Parl. leży o m. 30 od Londynu. dl. 19. 40. sz. 52. 45.

TANARO, *Tanarus*, rz. Wło. zaczynająca się w górze Apeninie na granicach Hr. Tendeńſkiego wpada w Po przy Baſſigna-na.

TANBOW, m. Mosk. powiatowe, w Wielkorządztwie Woroneckim nad rz. Zną, z Katedrą Archieja.

TANCARVILLE, m. Fr. w Normandyi, o m. 4 od *Montvi-siers*.

TANCOS, m. Portugalskie w Eſtremadurze z tyt. Margr.

TANDAYE, ob. Samar.

TANEF, rz. w Beżkim, wypływa z po za Naroła, i pod Ulanowem wpada do Sanu.

TANGER, *Tingis*, dawne i obrotne M. Afr. w Barbaryi w Krol. Fezańſkim, w Prow. Hasbar, z portem na brzegu pold. przelinyku Gibraltarskiego. Było fund. r. 1662. od Karola II. Krola Angiel. ale będąc porzucone r. 1684. powróciło się do Maurów. Leży w pięknym położeniu, o m. 50 od Fezu. dl. 12. sz. 36. Iest iedno Bisk.

Łac. ktore ma tyt. od tego miasta:

TANGERMUNDA, *Tangermunda*, M. Niem. w cyr. wyż. Saxonii w dawney Marchii Brand. przy zbiegu rz. Tangery z Elbą, o m. 9 od Brandeburga, 11 od Magdeburga. dl. 29. 45. sz. 52. 30. Piękny tu w rynku dom Królewſki znajduje się. Miaoło to od Cezarza Karola IV. mocno upodobane było, dla ſwego położenia.

TANGUT, *Tangutun*, Krol. w Azyi w Tartaryi Chińſkiej. Graniczy na w. z Chinami, na pold. z Krol. Awańſkim, na z. z Pańſtwami wiel. Mogola, na poln. z Pańſtwami W. Hana Kalmuckiego. Dzieli się na dwie części, z ktorych pold. iest Tangut właściwy, druga zaś zowie się Tybetem, Na leży do Dalay-Lamy naywyższego kaptana Tatarskiego. Kaptan ten miany iest za Boga, który działa wszystko, widzi wszystko i poznaie grunt ſerca, naymnieyſzego nie uczyniwszy badania. Z całych Indyi przychodzą mu oddawać cześć i poſzanowanie. Odbiera wszystkie te uniżoności ſiedząc na ołtarzu wystawionym na naywyższym grądzie naypięknieyſzey pagody góry *Putala*. Nie wita nikogo nawet kapłana. Przeſtaie tylko na położeniu rąk ſwoich na głowy go czczących, ktorzy mniemają iż tym ſamym mają ſwe odpuszczone grzechy. Kiedy ten kapłan umiera, wiſcy ſą wyperſwadowani, iż nazad winnym ciele do życia powraca, że idzie tylko o wyſzukanie mieysca, w ktorymby raczył zmarłych wſtać, poczym nie omieſzka dać się poznać. sz. 30.--38.

TANIAOR, *Tanjorium*, M. i Krol. w Azyi, w Indjach na brzegu Koromandeliſkim nad odnogą rz. Kaweryi. Rezyduje w nim Krol. Kray graniczy na poln. z Krol. Gingi, na pold. z Marawą, na z. z Krol. Madury. Co do obſtości z naylepſzym iest w Indjach Fr. Duńczykowie i Holl. mają tu

swoje skład. dl. 96. 42. sz. 11. 27.

TANNAY, m. Fr. w pow. *Nivernois*, o m. 2 od *Clamecy*, z Kapituła.

TANNEBERG, ob. Gilgenburg.

TANHAUSEN, Hr. nal. do Szwabii z m. o m. 6 od Ausburga, nad Mindelą, domu Grawów Stadion, którzy dla niego mają głos na seymach Szwabskich.

TANOR, M. i małe Krol. w Azji, w Indyach na brzegach Malabarckich. Graniczy z Paś. Sameryny i morzem. Ma m. 10 wzdłuż i wżerz. Kray iest żyzny; powietrze ma zdrowe; zwierzynę i połów obfity; Krol iest sprzymierzony z Portugal. dl. 96. sz. 11. 4.

TANRODA, albo TANNERODA, m. Niem. w Turynii, nad Ilmą, o m. 4 od Erfordu, 2 od Weimara w Xstwie Saxe-Weimar.

TANTUMQUERRI, imię dwóch zamków iednego Angiel. drugiego do Holl. należącego, na brzegach Gwineyskich.

TAORMINA, m. w Sycylii w Prow. di Demona, leży nad morzem na skalistej górze.

TAPAGRI, Prow. Amer. pośd. w Peru w dyec. de la Plata. Ma m. 20 wzdłuż, a 12 wżerz.

TAPACURES, Tapakurowie, narod Amer. pośd. w Peru, leży na pośd. Audiencyi *los Charcas*, przy górach, które od niego biorą swe imię. Biegają oniz nadzwyczajną szybkością.

TAPANÓOLI, skład Ang. na wyspie Samatrze, wzięty przez Fr. i oddany Angl. r. 1763.

TAPARIGA, wyspa na przeciw odnogi Wszystkich S.S. Wiele na niej pomieszkai i domow wiejskich znajduje się. Polawiają się tu wieloryby.

TAPIEWÓ, Tapiau, m. Pruskie Krol. cyr. przy uściu Deymy do Pregli z zamkiem budowanym z kamienia ciosowego, w którym był dawniej skład archiwów; leży

na górze, od Krolewca m. 6. od Labiau 4.

TAPOLCZA, m. Węgier. w Hr. Salacieńskim, fl. żrzediema siarczyстым.

TAPUYOWIE, im. które się daie dziczy Brezyllyjskiej. Mieszkaiaący, o m. 8 od morza są zuchwali, nieśtali, zbóycy, bardzo okrutni i ludoiedzcy. Błądzą tu i owdzie, nie mając ani miaś ani wsi.

TARA, m. Mosk. w Syberyi, w Prow. Tobolskiej, nazwane od rz. Tary, lubo o m. 5 od niej leży, ale iż niegdz było założone nad nią, od niego zasleży kilka Słobod.

TARAGALA, *Taragalla*, M. Afr. iedno z nayznacznieyszych w Krol. Tafletańskim w Prowin. Dras; z obronnym zamkiem. Leży w kraiu obfituającym w Daktyle, o m. 110. na pośd ku z. od Tafletu. dl. 11. 50: sz. 27.

TARANTEZA, *Tarantasia*, Prow. Sabaudzka z tyt. Hr. graniczy na pośn. z Xstwem Sabaudzkim i pow. Fausigny, na w. z Xstwem Aosty i z Hr. Mauryenny. Kray ten iest nie miły, nie żyzny i pełny gór okropnych. M. S. iest Montier.

TARARE, *Tararum*, m. Fr. w Prow. Lugduńskiej, o m. 9 od Lugdunu, nad rz. Tordina pod górą Tararą, w pół drogi z Roando Lugdunu.

TARASCON, *Tarasco*, Taraskona, dawne, ludne i wiel. M. Fr. w Prowan. stoł. powiatu tegoż im. z zamkiem obronnym i Kapitułą z piętnaśu Kanonikow złożoną. Leży na brzegu lewym Rodanu w kraiu pięknym i żyznym, na przeciwko *Beaucaire*, z którym złączone iest mostem leżącym na łodziach. Odlegle iest na m. 4 od Arelaty, 5 od Awenionu, 150 od Paryża. dl. 19. 36. sz. 48. 20.

TARASCON, m. Fr. o m. 3 od Foix nad rz. Arięą.

TARASZCZA, m. w Woł.

Kłowskiem z stwem płacącym kwarty zł. 2641. Leży nad rz. wpadającą do Rossy, o m. 3 na półn. od Koszowaty, 4 od Białej cerkwi na pold.

TARAZONA, *Turiafo*, dawne i obronne M. Hiszp. w Krol. Aragońskim na granicach starej Kastylii, z Bisk. suffr. Toledańskiego. Po części na górze, po części na żyznej dolinie leży nad rz. *Queils*, o m. 5 od Tudeli, 64. od Toledy, 57 od Madrytu. dl. 16. -6. sz. 41. 55.

TARBES, *Tarba*, M. Fr. ludne w Gaskonii stol. Hr. Bigorry z Bisk. suffr. Augusteńskiego, którego Bisk. jest Prezydentem Stanow Prow. Leży w pięknym równinie na brzegu lewym Adury, o m. 17 od Auch, 10 od Pau, 45 od Burdegali, 170 od Paryża. dl. 27. 38. sz. 43. 12.

TARCZYN, *Tarcinum*, m. pow. w ziemi Warzaw. male, leży na trakcie, o m. 2 od Warszawy.

TARENT, *Tarentum*, male lecz ludne i obronne M. Włó. w Krol. Neapolitańskim, w ziemi Otranto, z Arcy-Bisk. i tyt. Xstwa zamkiem na górze i portem fl. Znaczniejsza część obywateliow bawi się rybołówstwem. Leży na brzegu morskim nad Golfem tegoż im. o m. 16 na pold ku w. od Baru, 24 od Otranty, 58 od Neapolu. dl. 35. sz. 40. 45.

TARGA, *Targa*, m. Afr. w Krol. Fezańskim na brzegu morza śródziemnego z zamkiem na skałach. Połów tu jest bardzo obfity. Leży w rowinie otoczonej górami i gęstemi lasami pełnemi malp. dl. 13. 12. sz. 35. 2.

TARGOWICA, m. w Woi. Wołyńskim, male, żydami osiadłe, dawniej znaczne i dziedzictwo Rzewuskich, a wprzod gniazdo imienia Targowickich. fl. grobem Stanisława Rzewuskiego Hetmana. Leży na trakcie, nad Ikwa, o m. 3 od Łucka, 4 od Dubna.

Tegoż im. m. w Woi. Braclawskim, przedtym opasane przeciw naiażdom; imię bierze od handlu czyli od targow, który tu iako w mieście pogranicznym, przedtym z Kozakami Zaporowickimi, teraz z nowemi Serbami utrzymywany bywa. Leży nad rz. Sinuchą, od Humania ku pold. m. Ukraińskich 6.

TARGOWISKO, m. w Wołyńskim, o m. 2 od Olyki. Tegoż im. dobra w Lubelskim pod Urzędowem.

TATGOWISKO, *Targoviscum*, wiel. i znaczne M. w Turcyi Eur. stol. Wołoch, nad rz. Launizą, o m. 27 od Hermanstadt, 81 od Zofii, 75 od Belgradu, 117 od Konstantynopola. dl. 42. 40. sz. 45. 45. Jest dość obronne i handlowne.

TARIFFA, *Julia Traducta*, M. Hiszp. w Andaluzyi z zamkiem. Jest ubogie i nieludne, lubo wiel. Leży na górze nad przefmykiem Gibraltarskim, o m. 7 na pold. ku z. od Gibraltara 11 od Tangeru. dl. 13. 24. sz. 35. 56. Ma dwa porty.

TARKU, *Tarcum*, M. Azyat. stol. Dagestanu, nad brzegiem morza Kaspijskiego, o m. 15 od Derbentu, 25 od Terki, między przepaściami skałami. dl. 66. 40. sz. 44. 20.

TARŁOW, m. w Woi. Sandomirskim, ozdobione pałacem i kościołem wspaniałym, winno swój początek imięnowi Tarłow. Leży na pold. Jedlińska.

TARN, *Tarnis*, rz. Fr. zaczynająca się w pow. Gévaudan, wpada w Garonnę przy Montobanie. Poczyna bydz od *Gaillacu* spławna.

TARNEST, *Taurus*, zamek w Estonii, zdobyty od Moskwy, od Mikołaja Radziwiłła minami wysadzony, r. 1561.

TARNOGORA, w ziemi Chełmskiej stwo płaci kwarty zł. 1666.

TARNOGROD, m. w Belżkim, porządne, dawne, zalecone iarmarkami gopodarskimi, fl. konfederacyą, która tu pod łaską Stanisława Lubomirskiego stanęła r. 1715. Leży niedaleko rz. Tanef, o m. 3 od Józefowa, od Krzeszowa 4. od Zamysłcia 7. Pod pan. Austr. z Komorą.

TARNOPOŁ, m. w Woiew. Podolskim, z dawnym zamkiem, w pięknym położeniu, nad rz. Keycenią, o m. 3 powyżej Strusowa, 2 od Zbaraża. Jest pod pan. Austr. w cyr. Lwowskim. Ma wiel. stawy sz. 50. 48.

TARNORUDA, m. w ziemi Chełmskiej, małe, w dobrym położeniu nad Wieprzem, na trakcie pocztowym, o m. 1 i pół od Krasiostawa. Tęgoż im. w Woiv. Podolskim, nad rz. Podhorcie, od Skalatu, o m. 3. od Satanowa 4.

TARNÓW, *Tarnovia*, piękne i znaczne M. w Krakowskim, teraz stoł. dystryktu w cyr. Pilśnińskim, starożytne gniazdo i dziedzictwo znakomitego domu Hr. Tarnowskich, obwiedzione murami, ozdobne zamkiem, kolegiatą, klasztorem Bernardynów Benedyktynów, &c. w kościele daje się widzieć grob Tarnowskich, i ostatniego Jannusza Xcia Ostrogskiego; za miastem jest piękny zwierzyńiec. Szkoły tutejsze dependowały od Akademii Krak. Teraz co raz do lepszego przychodzi stanu, będąc wprzód zaniedbane. Leży na wzgórku, blisko rz. Białej, na trakcie wiel. o m. 8. od Krak. od Sandomirza 12. od Jarosławia 16. ode Lwowa 30. dl. 44. 12. sz. 50. 6. *Tarnowa*, stwo w pow. Waleckim, pod pan. Pruskim. *Tarnowska wola*, w Przemyślskim. *Tarnówek*, nad Wisłą, o milę od Baranowa. *Tarnowica*, w włości Bytomskiej, w Szląsku z dawnym kościołem. *Tarnowackie*, stwo w Belżkim, teraz pod pan. Austr.

TARNOWITZ, M. Szląskie

w Xstwie Opolskim, o m. 14 od Opola. Handluje ołowiem, cyną i solą. Przedtym w okolicach miasta tego bogate znajdowano srebro złote i srebrne fl. jest, iż August III. tu był Krolem witany i tu pisał conventa poprzyściągł r. 1734.

TARÓ, albo Borgo-di-Val-di-Taro, m. Wło. w Xstwie Parmeńskim, stoł. Prow. *Val-di-Taro*. Leży nad rz. Tarą, o m. 10. na półd. ku z. od Parmy, 8 od Borgo-San-Domino. dl. 27. 24 sz. 44. 34.

TARQUI, Tarkwa, mieysce fl. w Amer. w Peru, o m. 5 od rz. *Cuenca*, termin austr. i nymerydianu, który P. P. *de la Condamine*, *Gedin* i *Bouguer* naznaczyli w Peru r. 1737.

TARRAGA, *Tarraga*, pow. i M. Hiszp. w Katalonii na górze przy rz. Cervera, o m. 6 od Leridy.

TARRAGONA, *Taraco*, dawne i mocne M. Hiszp. w Katalonii z portem. Arcy-Bisk. do którego 2 trzecie części miasta należą. 4ta do Krola, jako Xcia Tarragony, z Akad. Było przedtym fl. i ludne, ale teraz zaledwo tu 500. domow liczy sie. Jednak dobry handel ieszczé prowadzi. Jest to oyczyzna Pawła Orozysza. Franc. musieli od oblężenia jego odstąpić r. 1641. i r. 1644. Leży nad morzem śródziemnym, w kraju obfitującym w wino, oliwę i zboże, o m. 18 od Barceliony, 50 od Maiorki, 90 od Madrytu. dl. 18. 58. sz. 41. 12.

TARSA, *Tarsus*, dawne M. w Turcyi A-yat w Karamanii z Arcy-Bisk. Same tu tylko widać rozwaliny. Jest oyczyzną S. Pawła. Leży nad rz. Cydnem blisko iey uścia w morze śródziemne. dl. 53. 30. sz. 37. 10.

TARTAKÓW, m. w Belżkim porządne, walmi iarmarkami zalecone, imienia Potockich, teraz pod pan. Austr. o m. 1 od Sokala, 2 od Chrystynopola, 3 od Wargża.

TARTARYA, *Tartaria*, W.

kray zawierający w sobie prawie trzecią część Azji, idąc ku poln. Dzieli go na Tartaryę Moskiewską, Chińską i niepodległą, i ta ostatnia właściwie Tartaryę wielką zowie się. Mieszkają w niej różne Tatarów gatunki, jako się obaczy pod artykułem Tatarowie. Mnieważa Tartaryę, albo Tartaryę Preekopską była przedtym prow. Turkom holdującą. Graniczy na poln. z morzem; czarnym na pold. z Rosyją. Częścią leży i-ist Krym. ob. Krym. TARTAS, *Tartesium*, m. Fr. w Gaskonii w kraju Albretskim. Hugonoci bardzo go obronnym uczynili; ale teraz wszystkie fortyfikacye zostały zdemolowane. Zabudowane jest nakształt amfiteatru na wzgórku z strony prawey rz. Miduzy, w równinie zaś z lewey strony teżże rz. wpadającej w Adurę o m. 5 od Daxy dl. 16. 47. fz. 12. 12.

TARUDAN, albo Sus, *Tarudantum*, wiel. mocne, handlowne, piękne i obronne M. Afr. sfel. Prow. Szazafskiej, w Krol. Marokańskim; z zamkiem. Leży o m. 2 od Atlasu, 50 od Maroku. dl. 9. 55. fz. 29. 20.

TARWIDY, w Zimudzi w powiecie Polongowskim, siwo płaci kwarty zł. 493.

TARWIS, M. w Karyntii, o m. 10 od Klagenfurtu, fl. przez swe piece do topienia rudy żelazney. Nał. do Bisk. Bamberckiego.

TARWIZANSKA Marchia, ob. Treviso.

TASMINA, rz. w Woj. Kio-wskim, która płynie kręto pod Smile, Czehryn, Krylow, wpada do Dniepru, stanowiąc granicę połud. dzierżaw Pol. z tey strony Dniepru w Kio-wskim.

TASQUE, Opac. Fr. w dyec. Tarbiskiej, zakonu S. Bened. czyni do r. 1800. liwr.

TASSING, *Tassinga*, wyspa Duliska, między wyspami Fiobą, Langelandą i Aarą leżąca. Kanał

fzeroki dzieli ją od pierwfzey. Znajduie się na niey kilka wsi i miasteczek.

TATA, m. Węgier. z zamkiem w Hr. Komoreńskim.

TATAR Bazardzki, m. Turreckie w Romanii, dołyć wiel. i obszerne, pod górą Czengią, nad rz. Maryczą.

TATAROWIE, *Tartari*, Tatarzy, narody większą część Azji poln. posiadające, i część Eur. Dzielą się na Tatarów właściwych, na Kalmukow i Tatarow Mungalskich. Właściwi Tatarzy są prawie wszyscy Mahometanie. Dzielą się na kilka hord, 1. na Uzbeków. ob. to słowo. 2. Kara-kalpaków mieszkających na w. morza Kaspijskiego. 3. Kozakow mieszkających część wschodnią Turkestanu między rz. Jembą i Sirthą. Ci bardzo są podobni do Kalmukow i są wielcy złodzieje. Ustawicznie wojują z swemi sąsiadami. 4. Baskierow mieszkających na w. Wolgi pod górami Orlemi. Ci złączeni z Tatarami Ussatńskimi mieszkają w Bulgaryi. 5. Czyrkassow. ob. Czyrkassya. 6. Dagestanow. ob. Daghestan. 7. Tatarow Krymskich. ob. Krym. 8. Kubańskich mieszkających na pold. M. Azofu nad rz. Rubą między Marmorą i morzem czarnym wzdłuż Kaukazu. 9. Budziackich. ob. Bessarabia. 10. Nogajskich mieszkających między rz. Wolgą i Jaikiem, na poln. morza Kaspijskiego. ob. Nogajscy. Tatarowie Mungalscy albo Mogolscy posiadają kray na m. 400. dlugi na 150. szeroki. Graniczy na w. z Oceanem wschod. na pold. z Chinami, na z. z Kalmukami, na poln. z Syberyą. Jest to część nayznacz. w Tartaryi. Mongalscy są różney Religii, różnych zwyczajow, partykularnym sposobem rządzący się podług kraioy, z ktorými graniczą. Tych Tatarow część iedną nazwanych Mantizuanfey, opanowała Chiny r. 1644. Dwoma wiekami

pierwicy opanowali Indye, którym udzieliłi swoje im. W powszechności wszyscy Tatarzy są zbojcy, żyją z bydła i łupu zdobytogo na swoich sąsiadach. Bardzo lubią konie, mięso, mleko kobyłe, i wszystkie tegie napoje. Znacznieyszą ich część tu i owdzie obozuje, nie mając nigdzie stałego pomieszkania. ob. Tangut.

TATINOÜ, wyspa przy Kapię *la Hougue* w Normandyi; na niej żołnierki lazaret znajdują się.

TATRY, ob. Krępak.

TATTÄ, *Tatta*, M. Azyat. w Państwach W. Mogola stol. Prowin. Syndy albo Tatty. Portugal. tu wielki handel prowadzą. Leży nad Indą, o kilka mil od niej uścia w kraiu żyznym i miłym. dl. 86. sz. 25. 20.

TAVANNES, m. w Bisk. Bazylejskim, o m. 2 od Delspergi, ob. Saulx.

TAWASTHUS, albo **CRONNENBURG**, *Tawastia*, Tawastlandya, M. Szwedzkie w Finlandyi stol. Prow. Tawastlandyi, nad rz. wpadającą do jeziora Wana, o m. 12 na półn. ku z. od Borgo, 25 od Abo. dl. 42. 58. sz. 61. 25. Prow. ta graniczy na półn. z Botnią wschodnią na w. z Sawolaxją, na półd. z Nilandją, na z. z Finlandją właściwą i Botnią wschod. Wiele w niej rud żelaza znajduje się.

TAUCHA, m. w Miśnii o m. 2 od Lipska, z zamkiem.

TAUCHEL, Tuchola, m. Pruskie w Pomeranii nad rz. Brdą, przedtem powiatowe, o m. 13 od Chełmna, 22 od Maryenburga. Kawalerowie Teutońscy dobyli ie i spalili r. 1310. Odbudowało się potem; lecz wiele ucierpiało w wojnach Pol. dl. 36. 10 sz. 53. 20.

TAVERNY, m. w Prow. wyspy Fr. o m. 6 od Paryża, 4 od S. Dyonizego, z przeorstwem.

TAUGON-LA-RONDE, m. Fr. w pow. *d'Aunis*.

TAVIRA, albo **TAVILA**, *Tavira*, M. znaczne Portugal. w Prowin. Algarby, z pięknym zamkiem i naylepszym portem w Krol. który jest obronny zamkiem. Leży w kraiu miłym i żyznym przy uściu rz. Gilaon między Kapem S. Wincentego i przesmykiem Gibraltarskim, o m. 40 ku z. od Kadyxu, 46 od Sewilli, 48 ku półd. na w. od Lizbony. dl. 10. 15. sz. 37. 3.

TAWISKOL, M. nadmorskie w Tartaryi Moskiewskiej nad morzem Ochotskim.

TAWISTOCK, *Tamare*, m. Angiel. w Dewonshirze, nad rz. Tawy, która przez kilka kanałów rozplywa się po niektórych miastach ulicach. Połow tu jest obfity. Pofyla 2 Dep. na Parl. leży o m. 55 na półd. ku z. od Londynu. dl. 13. 34. sz. 50. 32.

TAULIGNAN, m. Fr. w Delphinacie, o m. 2 od Grignan.

TAUNTON, *Tannedunum*, piękne M. Angiel. w Sommersetshirze. Słynie rękodziełem sukienym. Pofyla 2 Dep. na Parl. W miłym jest położeniu nad rz. Jawą, o m. 40. na z. od Londynu. dl. 14. 20. sz. 51. 20.

TAWORMINA, albo **TAORMINNA**, *Taurominum*, m. Wło. w Sycylii w dolinie *Demoni*. Leży na brzegu wschod. wyspy na górze wiszącej nad morzem, o m. 10 na półd. ku z. od Messyny, 10 od Katan. dl. 34. 10. sz. 37. 50.

TAUREAU, *Taurus*, Toro, wyspa Fr. w Brytanii w uściu rz. Morlaix, której weyście obronne jest zamkiem na wyspie Taureau będącym. dl. 13. 44. sz. 48. 40.

TAURF, M. Gwineyskie, o m. 2 od Judy. Handluie pszenicą Turecką, oliwą palmową i naczyniami różnemi glinianemi.

TAURIN, Opac. Fr. w *Eureux* zakonu S. Bened. czyni do r. 14000. liwr.

TAURIS, *Tauresum*, wiel. M. Azyat. w Persyi stol. Aderbia-

nu. Liczą w nim na 250000. dusz. Daie się tu widzieć wiele pięknych meczetow. Navpiękniefzy jest ten, który znajduje się na wychodzie z miasta, idąc ku Ispahanowi. Bardzo iest handlowne, nie maż miasta w Azji gdzieby były pospolitsze iak tu pieniądże. Leży na końcu piękney równiny otoczoney górami nad dwóma rz. w kraiu miłym, o m. 130. na półn. ku z. od Ispahanu, 36 od Nafsywanu. dł. 64. 26. sz. 38. 2.

TAUROGI, Tauroggen, m. i dobra w Xwiewie Zmudzkiem, nal. do Krola Pruskiego. Dośialy się zaś domowi Brandeburskiemu przez Ludwikę Karolinę Xkę Radziwiłł: która była za Ludwikiem Margr. Brand. W tych dobrach piękne stada koni i bydła rogatego się żywi. Obfitują w zwierzynę i ma wiel. połow ryb: m. leży nad rz. Szeszuwą, blisko pograniczu Prus: o m. 9 ku z. od Rosienia.

TAURUS, wiel. ciąg gór w Azji, ktore największe są ze wszystkich dotąd znaiomych. Zaczyna się w części wschodniej mnieyszey Karamanii i ciągnie się daleko w głąb Indyi. Różne potym bierze nazwiska od różnych kraio w przez ktore przechodzi.

TAUS, albo TUSTA, w Czechach m. w cyr. Pilseńskim, o m. 3 od Pilzenu.

TAUSIM, m. zruynowane w Czechach w cyr. Caurzymskim. Cesarz Karol IV. często tu rezydował.

TAUTENBURG, wiel. grod zamek i powiat w Turynii, o m. 4 od Jenu, należy do cyr. Elektora Saskiego. Hr. Maurycy de Saxe Marzalek Fr. trzymał ie aż do śmierci swoiey zdarzoney r. 1750. leży o milę od Naumburga.

TAUVES, m. Fr. w *Anvergne*.

TAWROW, m. Mosk. nad rz. Woroneczą; fl. iż przy tym m. Piotr I. budował galery i inne sta-

tki wojenne, ktorych w wojnie przeciw Turkom przy Azofie użył.

TAY, *Tavus*, iedna z nayznacznieyszych rz. w Szkocyi, żyzdo maiaça w górze Grantsbain w Prow. Braid-Albinie, upada w morze półn. o m. 3 od Dondeil. Jest spławna i dzieli Szkocyą na półn. i pold.

TAYNOW, m. w Woi. Podlaskim z stwem placącym kwarty zł. 2289. danym r. 1775. in emphiteufum Frankowskiemu Burgrabie-mu Warsz.

TAYOAN, *Tayoanum*, M. Azyat. stol. wyspy Formozy, na morzu Chińskim z portem nad brzegiem zachodnim wyspy. dł. 139. 5. sz. 22. 35.

TAYWEN, *Tayvenum*, dawne, wiel. piękne i obronne M. Chińskie w Prow. Xanfi. Krolowie czasem tu rezydowali. Leży w miłym położeniu między górami i pagórkami. dł. 129. 20. sz. 38. 33.

TCHERSKASK, stol. Kozaków Dónskich nad Donem.

TCHILMINAR, dawne M. Perskie w Farsiflanie, o m. 20 na półn. ku z. od Schiras. Widać blisko tego miasta rozwaliny, ktore mniemają tamteyszi obywatele być miasta Persepolis. Inni utrzymują, że to są ruiny Pazargady drugiego miasta Krol. i że Persepolis było tam, gdzie teraz Schiras leży.

TCHUKTSCHI, ob. Tschuktschi.

TCIENIEN, wiel. piękne, bogate i obronne M. Chińskie w Prow. Nanquin nad Kiangą. Jest handlowne, leży na drodze z Nankinu do Pekina.

TCZEWO, u Niem. Dirschau, m. Pruskie, przedtym powiatowe w Woi. Pomorskim z Ekonomią Krol. a teraz pod pan. Prus. stol. cyr. swego, iest obronne, założone około r. 1209. Zwało się wprzód *Sau*, i było Hr. ma wiel. klasztor

Dominikanow fund. od Mszczuga r. 1208. i kościół Luterski. Pokilkakroć ogniem spalone, r. 1626. i 1655. od Szwedów wzięte było. Leży nad Wisłą, o 3 ku półn. od Starogardy, 4 od Gniewia, 5 od Gdańska. Przy obłożeniu tego miasta r. 1627. ranił Krol Szwedzki odstąpić był przymuszony.

TEANO, ob. Tiano.

TEBEIBELT, Prow. Affr. w Biledulgerydzie wśród Zary. Jest tu 3. małych miast. Grunty zaś obfituje w drzewo palmowe.

TEBESTA, *Tebesta*, dawne M. Affr. w Krol. Tunetańskim na granicach Krol. Algierskiego. Widać się tu dać niektóre zabytki starożytności. Leży nad rz. przy górze, o m. 50 od morza. dl. 26. 50. sz. 35. 5.

TEBZA, M. mocne i Prow. Affr. w Krol. Marokańskim. Obywatele są bogaci i bitni. Handel wiel. prowadzą. Leży na jedney z gór Atlasowych w dobrym położeniu. dl. 12. 50. sz. 33. 50.

TECEUT, albo *TECHEIT*, M. Affr. w Krol. Marokańskim w Prow. Suzańskiej. Leży na piękney równinie, nad rz. Suzą w kraiu obfitującym w daktyle i trzciny cukrowe. Obywatele tuteysy są bogaci i wielki handel prowadzą. dl. 2. 40. sz. 29. 10.

TECK, *Ticis*, rz. Fr. w Ruffylonie. Zaczyna się w górach Pyrenejskich na półn. *Prats de Molo* i wpada w morze śródziemne nie daleko Elny.

TECK, *Tecca*, zamek i Xstwo w Szwabii w Xstwie Wittemberskim, o m. 5 od Ellingery. Familia Xząt de Teck zgasa r. 1439.

TECKLENBURG, *Tecelia*, Hr. i M. Niem. w cyr. Westfalskim, z zamkiem wystawionym na wzgórk. Nal. do Hr. Solm Braunfels i leży o m. 10 od Munsteru, 4 od Osnabruku. dl. 25. 40. sz. 52. 20. Hr. ma m. 10 wzdłuż, 4 w szerz. Hr. Bentheimscy, Steinfurtscy i

Teklenburscy w Westfalii, są trzy linie jednego starożytnego domu. Nal. do domu Elekt. Brand. i dependuje od Regencyi Lingeńskiej.

TECOAN-TEPEQUE, M. znaczne w Amer. półn. w Wielkorządztwie Gwaxaki, o m. 60 od Antekwery: na brzegach morza połącz portem i Opac. obron. mającym pod strażą miasto. Zdobią go piękne kościoły. dl. 280. sz. 41. 58.

TECORA, *Tifidis*, Tekora, dawne i obronne M. Affr. stol. Krol. tegoż im. na wschod Tafietańskiego w Państwach Krola Marokańskiego. Leży na górze, którą oblewa rz. Obywatele tuteysy są bardzo grzeczni ku cudzoziemcom. dl. 25. 30. sz. 29. 25.

TECULET, Tekulet, M. w Krol. Marokańskim w Prow. Hea z starym zamkiem i małym portem. Leży na górze przy uściu rz. tegoż im. w kraiu żyznym. dl. 8. 30. sz. 30. 45.

TECZYN, *Tencinum*, w Woi. Krak. zamek zruynowany na wyfokiej górze, gniazdo starożytnego domu Hr. Teczyńskich, zgasłego r. 1634. a których tytuł przeszedł do domu Ossolińskich, zamek zaś w dziedzictwo Xząt Czartoryskich. Znajdują w okolicznych górach miedź i kamienie węgielne. o m. 6 od Krak. na półd. *Teczynek*, w pow. Szczerzeckim.

TEDELEZ, *Tedlesa*, Tedelesa, M. mocne Affr. w Krol. Algierskim w Prow. tegoż im. nad morzem śródziemnym z zamkiem. Połow ryb tu jest obfity. Leży o m. 20 od Algieru. dl. 21. 50. sz. 36. 40.

TEDNEST, wiel. i znaczne M. Affr. w Krol. Marokańskim stoleczne Prow. Hea. Obywatele tuteysy są bardzo grzeczni. Kiedy cudzoziemiec przyjeżdża do tego M. a jest bez znajomości, rządca da mu bilet, aby mógł mieszkać u takiego obywatela, który go bardzo mile przyjmie. Portug. dobyli je

r. 1514. Ale wkrótce potem obywatel zbuntowawszy się ich wygnali. Leży w piękney równinie nad rz. która ie do koła oblewa. dl. 9. sz. 30. 30.

TEDSI, *Tedsa*, dawne i znaczne M. Afr. w Krol. Marokańskim w Prow. Suzańskiej. Leży w kraju obfitującym w zboże i w bydło, o m. 1 od rz. Suzy, 12 od Tarudandu, 7 od Atlasu.

TEDZIAGOLA, m. i pow. w Xstwie Zmudzkiem z stwem placą-cym kwarty zł. 2270.

TEFEZARA, *Astacilis*, dawne wiel. i mocne M. Afr. w Barbaryi w Krol. Tremezenskim. Obfite rudy żelazne w okolicach M. tego znajdują się. Leży o m. 5 od Tremezenu.

TEFLIS, albo TIFLIS, *Tephlis*, piękne, obrotne i znaczne M. Azyt. w Perfyi, stol. Georgii w Prow. Kardneli. Liczą w nim na 20000: dusz, inż to Ormianow, Georgisnow, Katolikow Rzymskich: mających swego Bisk. inż to Mahometanow. Tu pierwszy Gubernator Georgii w wspaniałym rezydencie palacu. Handluia mieszkańcy naybardziej futrami, piękne także sklepy i kramy tu kupcy mają. Leży na prawym brzegu rz. Kur, pod górą; na wierzchu iej mocna iest forteca, w ktorej znajdują się wody mineralne, o m. 42. od Gangessy, 80 od Frywanu, 50 od Terki, 1040. od Paryża. dl. 63. 50. sz. 43.

TEGAN, *Teganum*, M. Chińskie w Prow. Huquang. Wokolicy tego miasta znajdują się robaczki, które robią wosk biały, tak jak pszczoły. dl. 130. 6. sz. 31. 51.

TEGAZA, *Tegaza*, M. i kraina w Afr. na w. Krol. Senegalskiego w puszcy Barbaryi. Okolice bogatą zupy solne. dl. 11. 5. sz. 21. 40.

TEGERENSEE, w wyż. Bawaryi w Regencyi Munichskiej przy jeziorze tegoż im. Jest kła-

sztor Bened. o m. 12 od Munichu leżący. St. Cieplicami z zdrowiem.

TEGORARJN, *Tegovarina Regia*, kray Afr. w Barbaryi, na pold. Krol. Algierskiego. Zamyka on w sobie 50 zamkow, i sto wsi. Tu skupiają się Karawany dla przebycia Sahary.

TEGTEZA, M. Afr. w Krol. Marokańskim w Prow. Hea. Obywatele są zuchwali i wielcy złodzieje. Leży na górze bardzo przepaścistej.

TEHAMA, krajina w Arabii Szczęśliwey nad morzem czerwonym. Graniczy na półn. z Państwami Szeryfa Mekkańskiego, na w. z krajami Chaulan, na pold. z granicami Mekkańskimi.

TEILLEUL, *Telliolum*, m. Fr. w Normandyi, o m. 3 od Mortain, z tyt. Wikomsta.

TEINACH, w Xstwie Wittenberskim przy Zalsberstanie, st. przez swe wody mineralne.

TEISCHNITZ, M. Niem. w Frankonii w Bisk. Bamberckim nad Radaką, o m. 13 od Kulembachu.

TEKIN, ob. Bender.

TEL, m. Wło. w Waltelinie. Leży między Sondrio i Tirano.

TELAMONA, *Telamona*, m. Wło. na brzegach Toskańskich w Państwach *delli presidii*, z małym portem i dobrą fortecą. Nal. do Wł. Xstwa. Leży przy uściu rz. Ofsy, na przepaścistej skałe, o m. 4 od Orbitello. dl. 28. 50. sz. 42. 37.

TELEZA, m. Wło. w ziemi Labur, z Bisk. suffr. Benewentkiego, o m. 3 od Caiazzo.

TELGET, *Telga*, m. mocne kupieckie Szwedzkie w Sudermannie na brzegu pośd. jez. Meller, o m. 5 od Sztokholmu. dl. 35. 59. sz. 59. 13.

TELGET, albo TELLIGT, m. Niem. nad rz. Ems w Bisk. Munsterskim z bogatym Opac. Leży o m. 2 od Munsteru.

TELLECHERY, osada Angiel. na brzegach Malabarskich, o *m.* 3 od Mahé.

TELSZEW, *Telſevia*, M. pow. w Xstwie Zmudzkim, z starostwem plac. kwarty zł. 2667. w poselski emfit. Jozefa Zabielly. Przedtym stoł. repartycyi sądowej dla 15 pow. teraz ta przeniesiona jest Konstytucyą Seymu 1776 do Szawlow, od Miednikow ku poln. *m.* 5.

TELTOW, *m.* w średniey Marchii Brand. o *m.* 4 od Berlina, od ktorego ieden gatunek rzep ma nazwisko.

TELTSCH, *m.* Niem. w Morawii na granicach Czeskich przy źródle rz. Teya, o *m.* 15 od Znomy. dl. 33. 40. sz. 49.

TEMECEN, *Temefne*, *Temefna*, Prow. Afr. w Krol. Fezańskim w Barbaryi, graniczy na z. z rz. Ommirabią i Oceanem, na w. i poln. z rz. Boregregą, a połud. z Atlasem, na z. i na poln. z Oceanem. Ma *m.* 30 wzdłuż, 20 wszerz. Jest nazyżyzniewlżą z calej Barbaryi. Obywatele są dumni i zdradliwi. Kobiety miane są za piękne i proporcjonalne. Lubią mnostwo kleynotow nosić na rękach, szyi i u uszow.

TEMENDEFUST, albo **METAFUST**, *Rustonium*, M. Afr. w Krol. Algierskim, przy morzu śródziemnym, o *m.* 10 od rz. Ice-ry, 4 od Algieru. dl. 21. 18. sz. 36. 36.

TEMESWAR, *Temezwar*, *Temefvaria*, znaczne i bardzo obronne M. w wyż. Węgrzech stoł. Hr. tegoż im. ktore tak się rządzi iako kray iaki osobny podług praw Austr. Jest stolicą Bisk. Greckiego. Mieszkańcy są sami Niemcy, Soliman II. opanował go 1551. inależało do Turkow do r. 1716. ktorego Xzē Eugeniusz im odebrał. Leży nad rz. Temesą, na granicach Transylwanii, o *m.* 60. na pold. ku w. od Budy, 22 na poln. ku w. od

Belgradu, 28 od wiel. Waradynu. dl. 36. 10. sz. 45-58. Hr. R. 1739. podzielone było na 17 dystryktow i ma iwą regencyą.

TEMIAN, *Temianum*, Krol. Afr. w Nigrycyi graniczy na poln. z Nigierem, na w. z Krol. Ouan-garą, z puszczą Zeną i Krol. Daumy, na pold. z Krol. Gabou; na z. z Krol. Biro. Mówią iż tuteysy obywatele karmią się mięsem ludzkim.

TEMMELET, *m.* dosyć ludne w Afr. w Krol. Marokańskim na wysokiey górze, z ktorey wpływa rz. Obywatele są dzicy, ubodzy i grubianie.

TEMPELBURG, *m.* Prusk. w cyr. Bvdgoskim, w pow. Karnińskim. Tegoż im. *m.* w cyr. Saxonii wyż. w pow. Belgardzkim.

TEMPLIN, *m.* Niem. w Elektorstwie Brand. w pow. Uker-Marchii, przy jeziorze Dolgen, o *m.* 12 na poln. od Berlina. Jest regularne i porządnie zabudowane.

TENACERIM, albo **TENESSERIM**, *Tenasserim*, dawne M. i ludne w Indyach, w Krol. Siamskim stoł. Prow. tegoż im. Ma Vice-Krola. Leży nad rz. Tenacerimą w kraju obfitującym w to wszystko, co jest do życia potrzebne-go. dl. 116. 20. sz. 12. 46.

TENCIN, powiat Fr. nad Iserą w Dellinacie, o *m.* 5 od Grattianopola.

TENEE, *Tenda*, M. mocne i Hr. Wioſkie w Piemontcie z dobrym zamkiem. Leży na prawym brzegu rz. Roi, niedaleko zbiegu iey z Brogną, o *m.* 8 na pold. ku z. od Coni, 11 od Nicei, 21 na pold. od Turynu. dl. 25. 10. sz. 44.

TENEDOS, *Tenzos*, wyspa fl. na Archipelagu przy brzegach Natolii na pold. ku w. wyspy Lemnos, o *m.* 4 od cieśniny Gatlipolskiej. Ma *m.* 5 wzdłuż, a 4 wszerz. Wino iey muzkatelowe naylepsze jest z całego wschodu. *Teredos* S. jest M. ktore dosyć

wielkie, wystawione na brzegu wschod. wyspy pod górą. Ma dobry i wielki port obronny zamkiem. dł. 43. 56. sz. 39. 52.

TENERIFFA, *Nivaria*, wyspa Affr. jedna z Kanaryjskich naysznakomitszą przez swe bogactwa, handel i swoją obfiterość. Leży na pold, wyspy *Salvages*, na z. wiel. Kanaryi, na pośn. wyspy Gomery, na w. wyspy Palmy. Ma m. 18 wzdłuż, 8 w szerz. W obfiterości się rodzi przednie wino Kanaryjskie, owoce różnego gatunku, obfiterość w bydło, zwierzyne i t. d. Część wyspy jest otoczona niedostępnymi górami. Jedną z nich obfiterość nazwana *Piede Teneriffo*, miana jest za naysiększą w świecie górę. Wierchotek iey nad płaszczyzną morską na 1741. sążni jest wyniesiony. Daleko wznosi się nad obłoki i kiedy jest niebo pogodne widzieć go można, o m. 140. zawsze jest śniegami okryty. Holl. pierwszy tu swoy merydyan naznaczają. Laguna jest M. S. wyspy. dł. 1. 13'. 20". sz. 28. 30.

TENERIFFA, *Tenerriffa*, M. Amer. w Prow. *Terra firma*, w Wielkorządztwie S. Marty, nad rz. Magdaleną, o m. 40 od S. Marty. dł. 305. 50. sz. 9. 45.

TENEZA, *Tenesa*, M. i Prowinc. Affr. w Krol. Tremeseńskim, z dobrą fortecą. Si. Pirata Barberossa młodszy dobył to M. po śmierci swego brata i odtąd przy Turkach zostało się. Leży na górze o m. 1 od morza. dł. 19. 30. sz. 36. 30. Prow. graniczy na w. z Algierem, na z. z Tremasensem, na pold. z Atlasem, na pośn. z morzem szrodziemnym. Kray ten obfiterość w zboże i bydło. Obywatele są wojownicy i mocno sobie honor i odwagę poważają.

TENEZA, *Teneza*, m. Affr. w Krol. Marokańskim. Leży w bardzo dobrym i korzystnym położeniu na schyłku iedney z gór Atlasowych.

TENGHEU, *Tencheum*, M. Chińskie w Prow. Xantung z dobrym portem, gdzie stała wielka flotta Chińska. Leży na iedney wyspie, ma 8 miast pod swoją dependencją. dł. 131. sz. 37. 20.

TENNEBERG, zamek i grod w Xstwie Gotha, o m. 3 od Gothy.

TENNENBACH, *Porta Cali*, Opac. Bernard. w Szwabii, o m. 3 od Fryburga w Bryzgawii.

TENNIE, m. Fr. w pow. Maine.

TENNSTÄDT, M. i grod Niem. w Turynii, o m. 6 na północ ku z. od Erfurtu, nal. do Elekt. Saskiego. Cesarzey dobyli go i złupili r. 1632. i 1641.

TENREMONDE, ob. Dendermonda.

TENZEGZET, M. mocne w Affr. w Krol. Tremeseńskim na skale, pod którą płynie rz. Tefma. Leży na drodze z Fezu do Tremeseny.

TEOFIPOL, m. w Woiew. Wołyńskim, od Lanowic ku z. o m. 4.

TEOLACHA, dawne M. Afryk. w Barbaryi, w Biledulgerydzie. Leży w Kraiu obfiterość w daktylu, nad rz. mającą wody ciepłe.

TERAMO, *Tuteramno*, dawne m. Włoskie w Krol. Neapolitańskim w Abruzji dalszej, z Bisk. dependującym od samego Papieży, które było założone r. 500. Leży przy zbiegu rz. Wicioli z Tordina, o m. 10 na pośn. ku w. od Akwili, 4 od Atri. dł. 31. 28. sz. 42. 37.

TERASSON, *Terasso*, m. Fr. w pow. wyż. Perygordzie z Opac. Bened. czyniącym do r. 3500. liwr. Leży nad Wezera, na której piękny tu most znajduje się, o m. 8 na pośn. od Sarlaty. dł. 18. 54. sz. 45. 15.

TERCERA, *Tertiaria*, wyspa na morzu pośn. naysznakomitszą z Azorskich. Ma m. 16 do koła. Otoczona jest zewsząd skalami

przepaścistemi, które ją czynią niedostępną. Grunta ma żyzne i położenie mile. Obfituje w zboża, wino, owoce i w powłzeczności wto wszystko, cokolwiek jest do życia potrzebnego. Woły tu są największe i najpiękniejsze z całej Europy. Obywatele przystoyni, rozsądni i bardzo gorliwi są o wiarę lecz razem lubiący się stroić wytwornie. Są zbyt delikatni, co się tyczy punktu honoru; zawiśni i mściwi nad miarę. Lubią na pozor pięknie się ukazywać. W dzień nigdy nie wychodzą, ale w nocy zawsze latają szukając szczęścia. Kobiety są umyśłu żywego i zbytkujące w ubiorach. Angra jest M. S. tej wyspy. Nal. do Portugal. którzy do niej na wygnanie Krol. swego Alfonsa VI. wysłali byli.

TEREMKA, m. z stwem w Woł. Podolskim, w pow. Kamienieckim placącym kwarty zł. 3813. zostaje w posessyi emsit. Lafockiego Kasztelana Gołtyńskiego.

TERESPOL, piękne i porządne m. w Woł. Brzeskim Litt. osadzone rzemieślnikami. Leży pod Brześciem.

TERGA, *Terga*, dawne M. Afr. w Krol. Marokańskim nad rz. Ammirabią, o m. 10 od Azamory. Leży w żyznej krainie.

TERGOE, ob. Goes.

TERGOW, ob. Gouda.

TERKI, *Terchium*, wiel. i obronne M. Azyat. stoł. Czyrkaśyi Moskiew. Rezydnie tu Xżę Partuklarny dependujący od Cara Moskiew. Leży w kraju błotnistym nad rz. Terck, o m. 1 od morza Kaspijskiego, 50 od Teflis. dł. 66. 35. sz. 43. 20.

TERMES, małe m. w Macedonii nad odnogą Tessałonicą, od którego zowie się też *Sinus Thermicus*.

TERMINI, *Thermæ Himenses*, M. Wł. w stronie półn. Sycylii w dolinie Mazarckiej z zamkiem wystawionym na kształt

Cytadelli. Jest st. przez wody mineralne i cieplice. Widzieć tu się daie piękny wodociąg i kilka wiel. gmachow. Leży przy uściu rz. Termini, w kraju obfitującym w zboże i dobre wino, o m. 27 na półn. ku w. od Mazary, 8 na półd. ku w. od Palermo. dł. 31. 35. sz. 38. 5.

TERMOLI, *Baba*, m. Wł. w Krol. Neapolitańskim w Kapitancie na granicach Abruzyi, z Bisk. suffr. Beneventyńskiego i tyt. Xięstwa. Leży przy morzu, o m. 13 na półn. ku w. od Lanciano. dł. 32. 42. sz. 41. 53.

TERMUIDEN, m. i forteca w Niderlandzie, w Flandryi, Hol. na półn. ku w. Eclufy.

TERNATA, wyspa na morzu Indyjskim najznaczniejsza z Moluckich właściwych pod ekwatorem leżąca. Obfituje w owoce kokosowe, banany, cytryny, pomarańcze, migdały, goździki &c. Znajduje tu się mnóstwo papug i ptaków Rayskich. Kray cały napełniony jest górami, z których jedna wysoka na 360 sążni ogień straszliwy wyrzuca, osłubliwie podczas porównania dnia z nocą. Lasy ma obfite w zwierzynę, a morze w ryby. Krol tutejszy dependuje od Holl. Obywatele są Mahometanie i żyją długo, lubo bardzo się źle karmią. Wielcy są próżniacy i nagrawają się z tych, którzy tyle zadają sobie trudów dla wygodnego życia. Malayo jest M. S. wyspy i rezydencyą Krola.

TERNEUSE, Terneuza, m. i forteca w Flandryi Holl. między odnogami rz. Skaldy, o m. 2 od Sas-de-Gand. Bardzo jest obronne przez swoje położenie, będąc w równinie, którą zalewa co dwanaście godzin morze.

TERNI, *Interamnium*, dawne i znaczne M. Wł. w Państwie Kościelnym, w Xiświe Spoletańskim z Bisk. dependującym jedynie od Papieża. Kościół Katedralny

jest wspaniały. Liczą tu na 12000. dusz. Leży na wyspie uformowanej przez rz. Nereg, w kraju żyznym i obfitującym w dobre wina, o m. 6 na pold. ku z. od Spoletu, 18 na półn. ku w. od Rzymu. dl. 30. 10. sz. 42. 34.

TERNOWA, *Ternobum*, M. w Turcyi Eur. w Bulgarji stolica Arcy-Bisk. przedtym było obronne i rezydencyą Krola Bulgaryi i Sandziaka. Leży na górze przy rz. Jantra, o m. 35. od Zofii, 15 na półn. ku z. od Adrianopola. dl. 43. 28. sz. 43. 1.

TEROUANE, *Ternana*, *Morini*, M. zbiorzone w Hr. Artezyi nad r. Lis, o m. 3 na z. od Aire. Było niegdyś miastem Bisk. Ale Karol V. kazał je zrzucić r. 1552. Dyecezya jego r. 1519. na trzy podzieloną, na Buleńską, S. Omerką i Yprońską. Należytości i miejsce jego ustapione były Fran. traktatem Pireneyskim; ale z obowiązkiem odbudowania onego. dl. 19. 57. sz. 50. 36.

TERRACINA, *Anxur*, dawne M. Włoi. w Pafstwie Kościelnym w Kampanii Rzymskiej, na granicach ziemi Lawory z Bisk. suffr. Papieża. Bardzo jest zrujnowane. Leży nad morzem na górze, w kraju z całych Włoch najszybniejzym, o m. 20 na pold. ku w. od Rzymu, 22 od Neapolu. dl. 30. 45. sz. 41. 18.

TERRA FIRMA, ziemia tęga, wiel. kray w Amer. pold. między wyspą Troycy S. i Isthmem Panamy. Zawiera w sobie nową Andaluzyą, Wenezuelę, Prow. Rio de la Hacha, S. Marthy, Kartagenę, Ziemię tęgą właściwą, Popayan, nowe Krol. Grenady, Gwineę i Kastylią złotą.

TERRA Nova, u Fr. *Terre Neuve*, Ziemia nowa czyli nowy kray wiel. wyspa na Oceanie ku brzegu wschod. Amer. półn. w uściu odnogi S. Wawrzeńca, o m. 15 albo 16 od wyspy *Cap Breton*.

Jest figury troygraniastej. Mowią iż ma m. 300. do kola. Napełniona jest wielkimi górami i lasami i okryta pięknymi i obfzernymi łąkami. Grunta ma niebarzo dobre. Naywiększy pożytek, który z tey wyspy odnosi się, jest połow stokwizna na iey brzegach. Fr. i Angl. mieli tu swoje osady. Ale traktatem Utrechtskim Angl. smi tey wyspy panami zostali. Fr. ią opanowali r. 1762. i tegoż roku porzucili. Ustąpili ią nazawsze Anglii traktatem Paryzkim r. 1763. z tym warunkiem, iż Fr. wolny połow i miejsce do fuszenia ryb na jedney części tey wyspy mieć będą. Hiszp. tymże traktatem odstąpili swego prawa. Przez traktat zaś r. 1783. zrzekła się Fr. połowu okolo nowej ziemi w sronie zachod. tey wyspy podług traktatu Utrechtskiego, to jest od Kapu *Benovista* do S. Jean, a nato miejsce połow Fr. będzie się znaczyć od Kapu S. Jean wzdłuż brzegow północ. ku z. do Kapu *Raye* pod gradusem sz. 47. 50. Nadto przyznane prawo Amerykanom łowienia ryb na wszyskich mieliznach i przy wszyskich brzegach nowej ziemi, z tym jednak warunkiem, by im fuszyć i solić na teyże nie było wolno. M. S. nowej ziemi jest *Plaisance*.

TERRA Nuova, *Phaustiana*, dawne M. Włoi. na brzegu wschod. wyspy Sardynii nad odnogą swoiego im. Bisk. jego przyłączone było do Bisk. Kasteł-Aragońskiego. dl. 27. 20. sz. 41. 3. Drugie jest M. tegoż im. w Sycylii w dolinie *di Noto*, z tyt. Xłwa z portem przy uściu rz. Terra Nuova. dl. 31. 55. sz. 37. 10.

TERRASSON, ob. *Teraffon*. **TERRE DE-LA-COMPAGNIE**, (la) wyspy położone między 45. i 52. gradusem sz. i 175. dl. przy weyściu w odnogę wchodzącą w kray Kamczatki na półn. Azyi. Hol. ie odkryli szukając prześcia z Japonii

Ponii do morza północnego.

TERRES-ADJACENTES, albo **BAUSSENQUES**, są to włości nal. do domu *de Baux*, a które nie są umieszczane pomiędzy dobrami podatkującemi w Prowan. Nayznaczniejszy rozciągają się od Awenionu do morza. M. S. jest Arles. Nal. do Wielkorządztwa Akweńskiego (*Aix*.)

TERTOLEN, ob. Tolen.

TERTRY, m. w Pikardyi nad rz. *Vignou*, między Peronną i S. *Quintin*, o m. 2 od *Vernand*. *Peppin* tu zbił Krola *Thiery* r. 687.

TERUEL, *Terulum*, M. znaczne Hiszp. w Krol. Aragońskim na granicach Krol. Walencyi z Biskup. *fuffr.* Saragońskiego. Jest to oyczyna Idziego *Sancheza Blunosa*. Leży w wiel. równinie piękney i żyzney przy zbiegu rz. *Gwadala-wiary* z *Alhambra*, o m. 30 od *Saragoffy*, 5 na w. od *Albarzynu*, 45 na w. od *Madrytu*. dl. 16. 40. sz. 40. 30.

TERVERA, M. Holl. na wyspie *Walcheren* w Zelandyi, o m. 2 od *Middelburga* z dobrym portem i zbroiownią.

TESCHEN, *Teschina*, Cieszyń, dawne M. i Xitwo Niem. w wyż. Śląsku z zamkiem. Otoczone jest mocnym murem i leży między rzekami *Wisłą* i *Elką* i blisko źródła *Wisy*, poczęści w dolinie, poczęści zaś na wzgórkach, otoczone dokola bagnami, o m. 15 od *Opatowa*, 22 od *Ołomuńca*, 27 od *Krakowa*. fl. traktat: pokoju r. 1778 tu zawartym *Handlują* mieszkańcy skórą, materyami wełnianemi i winem Węgierskim. Xitwo Cieszyńskie graniczy z Polką, Węgrami i Morawią. Cesarzowa Krolowa Węgierska uśląpiła go *Xciu Saskiemu*, który pojął za żonę *Arcy-Xiężniczkę* i posiada je od r. 1766. Xżę *Albert* sryj. *Elekt. Saskiego* i *Krolowicz Pol.*

TESEGDELT, M. Affr. w Krol. Marokańskim w Prow. *Hea* przy źródle rz. *Techevit*. Otoczone
Tom III.

nie jest do koła przepaściami skalnymi, które je czynią prawie niedobyty. Obywatele są ludzcy i grzeczni ku cudzoziemcom.

TESINO, *Ticinus*, wiel. rz. Wlo. biorąca swe źródło w górach S. *Gotarda*. Druga tegoż im. w pow. *Bellinzony* we Wlo. znajduje się i wpada w Po, niedaleko i powyżej *Pawii*.

TESSE, ob. *Froulay*.

TESSEL, ob. *Texel*.

TESSET, *Tesseta*, m. Affr. w *Barbaryi*, w *Biledulgerdyzie*. Obywatele są dzicy bez obyczajów i bez handlu i najmniejszego z sąsiadami spółkowania.

TESSENBERG, lub *Thesenberg*, okolica Szwajcarska, która wielą ueziorami jest oblana, i ma różne wśie, które pod dependencją są Bisk. *Bazyleyskiego* i miasta *Berny*.

TESSIN, *Tessinum*, m. Niemiec. w Xitwie *Meklemburskim* w pow. *Rostockim*. Leży o m. 7 od *Rostoku*, nad rz. *Rackemisa*.

TESSY, m. i *Baronia* w *Normandyi*, nad rz. *Vire*, o m. 4 od *S. Lo*, na półd.

TET, *Ruscino*, *Thetis*, rz. w *Russilonie* biorąca sway początek w górach *Pireney*: przechodzi przez *Perpinian* i wpada w morze śródziemne.

TETEROW, m. Niem. w Xitwie *Wendeńskim* i *Meklemburskim*, o m. 8 na z. ku półd. od *Gutrowa*.

TETIN, m. Czeskie z zamkiem w cyr. *Beraunskim*, o m. 1 od *Berauny*. Znajdują w okolicach tutejszych odrobiny złota.

TETNANG, m. i pow. Niemiec. w *Szwabii* na półn. ueziora *Konstanczeńskiego*, o m. 4 od *Buchorny*. Nal. do Hr. *Montfortskiego* i *Bregeńskiego*. ob. *Montfort*.

TETSCHEN, albo *Dvyczyn*, m. mocne Niem. w Krol. *Czeskim* w cyr. *Leitmerytzkim* z zam. Krol. nad rz. *Elbą*, o m. 10 od *Pragi*. Krol.

Pruski dobył go r. 1757.

TETUAN. *Tetuanum*, dawne i piękne M. w Afr. w Krol. Fezańskim, o m. 43. od Fezu, nad rz. Kus, o m. 1 od morza śródziemnego z zamkiem broniącym miasta i dosyć pięknym pałacem. Mnóstwo tu żydów znajduje się którzy wiel. handel prowadzą. Leży w pięknej równinie, obfitującej w to wszystko co do życia jest potrzebnego. dl. 12. 25. sz. 35. 25.

TETUSCHI. *Tetufa*, m. zruynowane w Azji, w Wielkorządztwie Kazańskim, nad Wolgą niedaleko rz. Kamy gdzie blisko było m. Bulgar, stolica Bulgarów.

TEVERONA. *Anio*, rz. w Państwie Papieżkim we Włó. Płynie pod *Trivoli* i wpada w Tyber przy Rzymie.

TEUPITZ. m. i grod w śródniej Marchii Brand. z pięknym zamkiem, nad jeziorem, o m. 10 na poid. ku w. od Berlina.

TEUREKT. dawne M. Afr. w Barbaryi, w Krol. Fezańskim na górze blisko Za. Było to przedtym miało pomyślniejsze w całej Afr.

TEURTEVILLE. m. Normandkie. Leży o m. 2 od *Valogne*.

TEUTSCHNITZ. m. zamek i grod w Frankonii w Bisk. Bamberckim nad rz. Rodach, o m. 7 od Kronachu.

TEWKSBURY. *Tewkiburia*, lub *Tarrow*, m. Angiel. w Gloucestershirze, z tyt. Baronii. Posyła 2 Dep. na Parl. i fl. jest przez swe rękodziela sukienne i przez potyczkę, która tu zwyciężona była r. 1471. Leży przy zbiegu rz. Sawerny z Awoną, o m. 27 na półn. ku z. od Londynu, 4 od Worcesteru. dl. 15. 30. sz. 52. 3.

TEUZAR. *Tifuris*, dawne i znaczne M. Afr. w Barbaryi, w Biledulgerdydzie, przedzielone od rz. na dwie części. Handel tu jest dosyć znaczny. Leży w kraju w daktyle obfitującym.

TEUZIN. ob. *Quizina*.

TEXEL. *Texelia*, wyspka Holl. w Prow. półn. Hollandyi przy uściu Zuiderzee, o m. 18 od Amsterdamu; z dobrym portem i fortecą przy m. *Texel*. St. jest przez potyczki morskie tu stoczone r. 1653. i 1673. Admirał Tromp w pierwszej był zabity.

TEYN-HORSCHOW. i *Teyn* nad Witawą w cyr. Pilznieńskim są m. Czeskie.

TEYSS. *Tibiscus*, *Cissa*, wiel. rz. w Węgrzech, która przerynąwszy Transylwanii granice wpada w Dunaj przy Belgradzie.

TEZAR. *Tefara*, dawne i znaczne M. Afr. w Barbaryi, w Krol. Fezańskim, stol. Prow. Kutz. Wiele tu osiadley szlachty i żydów znajduje się, którzy znaczny handel prowadzą. Leży w równinie żyznej, nad rz. o m. 16 na w. od Fezu, 25 od Melilli. dl. 9. 40. sz. 33. 40.

TEZELA. *Arina*, bardzo dawne M. Afr. w Barbaryi, w Krol. Tremezeńskim, z małym zamkiem, obron. przez swe położenie. Leży w wiel. równinie obfitującej w żyto i owies, o m. 6. od Oranu. dl. 18. sz. 35. 25.

TEZEUCO. *Tefucum*, M. Amer. półn. w nowey Hiszp. nad jeziorem Meksykańskim. Bardzo było znaczne za czasów Kortezyusza, Wojownika Meksykańskiego. Tu on czynił swoje przygotowania do oświecenia Meksyku i to miało najpierwsze, było opanowane od Krola Chrześciańskiego. dl. 276. 10. sz. 20. 25.

TEZOTE. m. Afr. w Barbaryi, w Krol. Fezańskim, w Prow. Garet. Leży na skale o m. 3 od Melilli. dl. 15. 30. sz. 34. 40.

THABARESTAN. ob. *Tabaristan*.

THABOR. wysoka i fl. góra Azyat. w Judei. Wznosi się do góry nakształt głowy cukru w kraju pustym. Na wierzchołku iey piękna równina, żyzna i obfitująca.

ga w dobre i rzadkie zioła. Na tey górze stała się tajemnica Przemienienia Pańskiego. ob. Taber.

THAIN, m. Fr. w Delfinacie przy Rodanie na przeciwko *Tour-non*. W gorach okolicznych miasteczka tego zbierała wina nazwane: *de cote rotie, i de l'hermitage*.

THAIRE, m. Fr. w pow. Aunis. Leży blisko Rochefortu.

THAM, ob. Dam.

THAMIZA, *Tamisis*, najpiękniejszy rz. Anglii, w części iey pold. Rzeka ta w Europie całej jest dożegluga najspodobniejszy. Formuje się z złączenia rz. Thamy i Ify u Oxfortu. Morze podnosi iey wody, o m. 10. ięszcze za Londynem; wpada w morze Niem.

THANET, *Tanetos*, wysępka Angiel. w Prow. Kent, z tyt. Hr. Uformowana jest przez rz. Szturę w iey uściu. Ma m. 3 wzdłuż, 2 w szer. Obfituje w zboże i pastwiska. Pryncypalnym miasteczkiem tey wylepki jest Etomar.

THANN, m. Fr. w wyż. Alzacyi w dyec. Bazyleyskiej przy iedney górze, o m. 3 od Mulhauzy. Jest tu Kollegiata. Xżę Weymaru pod tym m. zbił Xcia Lotaryńskiego r. 16:8.

THASO, *Thasus*, wyspa na Archipelagu na brzegu Tamboli, Prow. Macedońskiej, przy wnięściu odnogi Contena. Ma m. 5 wzdłuż, 3 w szer. Obfituje w to wszystko co tylko do wygody życia jest potrzebnego. Owoco i wina w Thaso są przedziwne. Znajdują się też w iey gruntach rudy złote, srebrne i marmur. Miasteczko Thaso jest pryncypalnym miejscem. Zaleca tę wyspę do bry i piękny port, do którego wiele kupców zawiaa. dl. 42. 30. sz. 40. 53.

THAUN, ob. Danne.

THEBAID, Tebayda, albo Sayda, *Thebais*, wielka kraina w Afr. czyli część wyż. Egiptu, rozciąga się od Fium przy Nilu

co aż do morza Czerwonego między wyspami do kół i otaczającymi. Kraina ta jest najnieurodzajniejszy i najpuściefyza w całym Egipcie. Napelniona jest pustyniami, fl. przez przebywanie w nich niegdyś wielkiej liczby. S. S. Pustelników. Teraz tu przemieszkiwaią Arabowie wielcy Turkow nieprzyjaciele, złodzieje i wyuczeni rabusie.

THEBY, Teby, albo Thina, *Theba*, dawne i fl. M. Greckie w Liwadyi z Bisk. Greckim. Niezym teraz jest względem tego czym było pierwey. Turcy w których teraz jest ręką maia tu dwa meczety. Leży między 2 rz. o m. 10 na poln. ku z. od Aten, 13 na pold. ku w. od Liwadyi, 115 od Konstantynopola. dl. 41. 40. sz. 38. 22.

THEBY Egipskie, Teby, *Thebae*, dawne i fl. M. stolica wyż. Egiptu nad brzegiem wchod. Nilu. o m. 128 na pold. od Kairu. Daia się widzieć w iego ruinach (szczątki wspaniałych pałacow, Kolumnad, Obeliskow &c. Nazywaią ie *Luxu*. albo *Luxorim*.

THEMINES, włość w pow. *Quercy*, o m. 3 od *Figeac*.

THENAILLES, Opac. Norbertańskie blisko *Vervins*, czyni do r. 8000. liwr. ob. Tenaillies.

THENEZAY, m. Fr. w Piktawii, o m. 5 od Poitiers.

THENGEN, Hr. i m. w Szwabii z zamkiem nal. do Xstwa Averbensberskiego, o m. 3 od Szafhuzy.

THERMIA, *Thermia*, Thermia, wyspa na Archipelagu iedna z Cyklad na pold. wyspy Zia, na poln. Serfanty przy odnodze Engia. Ma m. 5 wzdłuż, a 2 w szer. Grunt tuteyszy jest dobry i uprawny. Zbieraia tu wiele bardzo iedwabiu. Wszystkich żywności u Obywatelow tanio dostać można, przepiórek zaś prawie za nic. Thermia jest pryncypalnym miejscem i rezydencyą Bisk. Greckiego. Wody mineralne, i łaźnie tu znajdujące się

dałą imię wypie. dl. 42. 31. sz. 37. 25.

THERMOPILA, *Thermopyla*, Termopile, wawoz góry Oera w Grecyi między Tesfalią i Achaią. Jest to przejście ciasne między górą i morzem śl. w Historii Greckiej. Nazywają go *Bocca di Lupo*. Leży przy odnodze Zeiton, o m. 20 od Laryssy w Turcyi Europejskiej.

THESSALIA, ob. Janna.

THESSALONIKA, ob. Salonika.

THEDFORT, *Sitomagus*, m. Angl. w Hr. Norfolk, nad rz. Ousą, przedtym Bisk. Poyła 2 Deput. na Parl. Leży o m. 24 na półn. ku w. od Londynu. dl. 18. 2. sz. 52. 23.

THEUDERE, ob. Chef.

THEULLEY, *Theolocus*, Opac. Fr. o m. 1 od Gray zakonu Cyf. czyni dor. 8000. liwr.

THEUS, i Remolon, m. Fr. w Delfinacie, w okolicy Gapy m.

THEZAN, m. Fr. w Lagwedocy w Diec. Bezyskiej.

THIBAUT, (S.) Thibery, ob. Tubery.

THIERACHE, *Theorascia*, powiat we Fr. składający część Pikardyi. Graniczy na półn. z Hannonią, i Prow. Kambrezyjską, na w. z Szampanią, na półd. z pow. Laoniskim, na z. z Wermandzkim.

THIERS, albo **THIERN**, *Thierriuin* M. Fr. handlowne i ludne w *Auvergne*, w pow. Limanii, na granicach Forezu. z tyt. Wice-Hr. i Opac. Bened. czyniącym dor. 1200. liwr. Śl. jest przez swe rękodzieła dobrych towarów i Norymberszczyzny. Tu się urodził S. Stefan, fundator zakonu Grandmontskiego. Leży przy rz. Dorolli, o m. 9 na w. od Klermontu, 10 na półn. ku z. od Montbryfony, 88 od Paryża. dl. 12. 52. sz. 45. 51.

THIERY, albo GÓRA złota, *Mont d'Or*, Opac. Bened. o m. 2 od Rheims czyni dor. 12000. liwr.

THIEZAC, m. Fr. w *Auvergne*.

THIGNE i Thil, śm. Fr. w Gaskonii, w pow. Landeskim.

THIMERAIS, *Theodemereus ager*, powiat Teodmerki, składający część Perche. Pryncypalnym jego miejscem jest *Chateaufort*.

THIONVILLE, *Theodonis villa*, Thionwilla, bardzo obronne M. Fr. w Luxemburgu, stol. Grodu iednego. Fr. odebrali je Hiszp. r. 1558. Oddane im było nazad traktatem Kambrezyjskim. Margr. *Fouquieres*, musiał od niego odstąpić r. 1639. będąc zbitym przez Generała Pikolominiego. Xiążę Kondensz je odzyskał r. 1643. po batalii pod *Rocroy*, i ustąpione na koniec było Franc. traktatem Pyrenejskim. Jest w dobrym położeniu nad lewym brzegiem Mozelli, na ktorej tu most znajduje się dobrze ufortyfikowany, o m. 8 na półn. ku w. od Metz, 7 od Luxemburga, 78 od Paryża. dl. 23. 50. sz. 49. 21. 30".

THIRENSTEIN, m. Niem. w niż. Austr. przy Dunaju z pięknym zamkiem, o m. 15 od Wiednia na półn. ku z.

THIRSK, m. Angiel. w Hr. Jorkskim. Leży o m. 8 na półn. od Jorku i poyła 2 Dep. na Parl.

THIVES, ob. Theby.

THIVIERS, m. Fr. w Perigordzie, o m. 8 na półn. ku w. od *Perigueux*.

THISY, m. Fr. w pow. Beloiaceńskim, o m. 3 od *Villefrancha*.

THOISSEY, *Tosfiacus*, Tosfiak, m. Fr. iedno z nayszczyniejszych w Xstwie Dombiskim, z pięknym kollegium. Leży w kraju żyznym, przy rz. Saonie i Chalaronie, o m. 6 na półn. od Trevoux, 80 od Paryża. dl. 22. 23. sz. 46. 8.

THOMAS-BRUCK, ob. Tammesbruck.

THOMAS, (S.) S. Tomasz, wyspa w Amer. poln. iedna z Antylskich, jest na w. Porto-Rico, z

portem, miasteczkiem i fortecą. Ma m. 6 do koła in al. do Duńczyków i Pruskiego Króla. dl. 312. 30. fz. 18. 30.

THOMAS, (S.) *Insula S. Thoma*, wyspa S. Tomazsa, w Afr. w Golfe Gwineyjskim na morzu Murzyńskim, odkryta była r. 1495. przez Portugalczyków, którzy oni są panami. Prawie jest okrągła i ma dwanaście mil diameteru. Grunt iey jest żyzny i obfituje w wyborne trzciny cukrowe, tudzież w laly cynamonowe. Znajdują tu się winnice, które jagody przynoszą we wszystkich roku porach. Powietrze tuteysze jest niezdrawe i szkodliwe dla cudzoziemców z przyczyny wielkiej iego gorącości. Lubo przez sam szrodek tej wyspy przechodzi Ekwator, z tym wszystkim znajdując się na niej góry na wierzchołku, których śnieg nigdy nie topnieje. Przed odkryciem Brezylii, Portugalczycy znaczny tu prowadzili handel. Twierdzą iż tu tak czyste rudy złote znawdują się, iak i w Brezylii. Stolica Bisk. i rządu stąd były przeniesione do wyspy Xżęcey *Ins. Principis*, r. 1756. na ktorey zdrowsze jest powietrze. Kapucyni Włoscy i Augustyanie mają tu piękne domy. Oprócz tego znawduje się tu kilka parafii i kaplic, ktorych kapłanami są Murzyni.

THOMAS, (S.) ob. Meliapur. Jest ieszcze m. tegoż im. w pow. *Vivaraïs*, o m. 2 od *Viviers*.

THOMASTOWN, m. Irland. w Hr. Kilkeny. Deputuje na Parl. i leży o m. 4 od Kilkeny.

THOMOND, jest to iedno z kilku nazwisk Hr. Klareńskiego.

THONON, *Tanonium*, piękne m. w Sabaudyi stol. pow. Szablainskiego. Widzieć tu się daie piękny pałac i kilka klasztorow tak mezkich iak białychłtow. Tu się urodził Błogosławiony Amadeusz IX. Xżę Sabaudzki. Leży nad ieziorom Genewęńskim, o m. 8 na

w. od Genewy, 5 od Lauzany. dl. 24. 10. fz. 46. 22.

THOREN, Torna m. w Bisk. Leodyskim, w Hr. Loffeńskim, nad Mozą, o m. 2 od Ruremundy z Opac. Rzeszy Niem. dla Dam szlachetnie urodzonych, ktorego Kapituła z trzynastu osob składa się. Xieni nosi tyt. Xżny, i ma przywilej bicia monety.

THORENBURG, *Thorda*, m. Węgier. bardzo obżerne i bogate, niczym nie opasane, stol. Hr. Torenburkiego, w ktorym iako i w okolicy, naylepiey i naygladziey mieszkańcy mówią po Węgierku. Leży w wesołej dolinie, nad rz. Aranayfzą. W pobliżości miasta znawdują się zupy solne.

THORIGNY, *Taurinacum*, m. Fr. w Szampanii, o m. 3 od Sens, z tyt. Hr. ob. Torigny.

THORONET, Opac. Cyfter. o m. 8 na z. od Freyus. Czyni do r. 5500. liwr.

THORSHAVN, m. Norwegskie na wyspie Stromoa naycelniejszy.

THOUARS, *Toarcium*, Tuars, dawne i znaczne M. Fr. w Piktawii z tyt. Xstwa Parostwa, erygowane r. 1563. i 1595. dla familit *de la Trémouille*. Znajduie się tu piękny zamek i kaplica ozdobna. Leży na wzgórk u nad rz. Thoué, o m. 13 na pold. ku w. od Angers, 14 od Poitiers, 65 od Paryża. dl. 17. 18. fz. 46. 59. ob. Laon.

THOUN, *Thunum*, Tuna, piękne M. Szwajcarskie w Kantonie Berneńskim z zamkiem. Jest w pięknym i dobrym położeniu, nad znacznym ieziorom poczęści na wyspie uformowanej od Aary, wychodzącej z ieziora, a po części pod górą, o m. 4 na pold. od Berny, 17 od Lauzanny. dl. 25. 22. fz. 46. 45.

THOURGAW, *Thurgovia*, Turgawia, grod Szwajcarski, nad rz. Theur, graniczy na w. i pold.

z jeziorem miastem i Bisk. Konstancyjskim, na pold. z Krainami do Opac. S. Gallia należącemi, na z. z Kantonem Zurychskim. Naywiększy to jest grod z calej Szwajcaryi, naypiękniejszy, naybogatszy, naywyżniejszy i naywelszy ze wszystkich krajow tey Rzpłety. Bardzo jest ludny. Zwierzchność zależy od ośmiu dawnych Kantonow, które tu kolejno swe go przyyiszą rządce.

THUIN, *Thudinum*, m. w Niderlandzie w Bisk. Leodyjskim w kraju leżącym między Sambrą i Mozą nad Sambrą, o m. 2 od *Charleroi*, 5 od *Maubeuge*, 6 od *Monz.* dl. 21. 54. sz. 50. 12.

THULE, miejsce, gdzie dawni mniemali być ostatni kres świata. Teraźniejszy dzieiopisowię, podług naypodobniejszego do prawdy mniemania, sądzą, iż nim są wyspy Szotlandkie, *Schotland*.

THÜNGEN, lub TIENGEN, m. Niem. w Szwabii, stol. Landgrafstwa Kletgau nad rzeką Wutlach jest stolicą rządu i rezydencją Xżęcy.

THUN, ob. Theun.

THOURGAU, ob. Thurgau.

THUKE, m. Fr. w Piktawii, o m. 1 od *Chatelleraut*.

THURINGIA, *Thuringia*, Turynia, Prow. Niem. w cyr. wyż. Saxonii graniczy na poln. z Xstwem Brunświckim i Anhaltskim, na w. z Miśnią na pold. z Frankonią, na z. z Hasyą. Ma m. 30 wzdłuż i tyleż wszerz. Kray ten obfituje w zboża i owoce. Po części większey jest lasami zarodły i kilką rzekami oblany. Nal. do Xięcia Saskiego, Elekt. Mogunckiego i innych pomniejszych panow. M. S. tey Prow. jest Erfurt; płynie przez nią rz. Unstrut. Nie trzeba zaś z tym mieszać Grodu Turynskiego położonego przy Jeunie i nal. do Kawalerow Teutońskich Margentheimskich. Zamyka w sobie kilką wsi i czyni do r. 15000.

liwr. Rządca miejszka w Zwerem wsi blisko miasta Jenny leżący.

THUROCZ, Turocza przedtym, teraz Zuio, m. Węgierskie, z zamkiem, stol. Hr. Turockiego, z Probstwem znacznym, które dawniey nal. do Coll. Jezuitow w Tyrnawie. Turockie Hr. dzieli się na 4 dystrykty, a dziedziczna godność Hr. jest w domu Rewow.

THUYR, m. Fr. w Rufillonie. Sądy tutejsze Krol. są bez appellacyi. Leży o m. 3 od Perpignan.

THYATIRE, ob. Ak-Hissar.

TIANO, *Teanum*, dawne m. Wlo. w Krol. Neapolitańskim w ziemi Labour, z si. klasztorem zakonitici. Znajduje się przy tym m. źródło wody mineralney, która mówią, iż uzdrawia osoby na kamień chorujące. Bisk. tutejszy jest fuffr. Kapuańskiego. Leży o m. 6 na poln. ku z. od Kapuy. dl. 31. 43. sz. 41. 34.

TIBER, *Tiberis*, po Wlo. *Tevere*, rz. fl. we Wlo. zaczynająca się w górze Apeninie w części wschod. Florentskiego pow. blisko granic Romanii, wpada w morze Toskańskie przy Ostyi.

TIBERIADA, albo TABARRIA, *Tiberias*, dawne M. w Judei nad jeziorem tegoż im. o m. 25 od Jerozolimy. Było podczas Krucyat zruynowane. Znajdują się przy tym mieścielaznie fl. wody ciepłej.

TIBERIADA, albo Genezareth, wiel. jezioro w Palestynie przez ktorego śródek od poln. ku pold. przechodzi rz. Jordan. Otoczone jest górami. Jezus Chrystus kilka cudow nad tym iez. i wiego okolicach poczynił.

TIBET, Krol. w wiel. Tartaryi składające część Tangutu. ob. Tangut.

TIDOR, *Tidora*, wyspa na morzu Indyjskim iedna z Moluckich, ma na w. wyspę Gilolo, na pold. Ternate, na poln. Motyrę. Ma m. 7 na okolo. Powietrze tu daleko jest zdrowiejsze, niż w Ternacie.

TIL. Obfitnie w korzenie i w to wszystko co w innych wyspach Moluckich znajduje się. Rośnie na niej pewne drzewo *apitaga*, czyli *dobre drzewo* nazwane, którego kora będąc przecięta wypuszcza z siebie wodę tak dobrą jak ze strumienia albo źródła. Hol. mają wiele zamków na tej wyspie i lubo ona ma swojego osobnego Krola, można jednak mówić, iż oni iey są panami. Krol rezyduje w Tydorze mieście stol. tej wyspy, leży na brzegu wchod. Łasy i skały ie otaczające dosyć go czynią obronnym. *dl. 144. sz. 30.*

TIEFFENBACH, ob. Tussenbach.

TIEL, *Tillum*, M. obronne w Geldryi Holl. w pow. Nimegskim. Leży o *m. 5* na z. od Nimegi nad Wahalą.

TIENCIN, wiel. i piękne M. Chińskie w Prow. Pekin'skiej, w ktorej jest drugą największą fortecą, z dobrym portem, do którego wielu kupców zawia. Leży nad małą odnogą morską nazwaną *Cang*. *dl. 135. 6. sz. 38. 50.*

TIENGEN, ob. Sultz i Thün-gen.

TIERPIED, m. Fr. w Normandyi, o *m. 1* od *Auranches*.

TIERS, ob. Thiers.

TIFFAUGES, m. Fr. w Piktawii nad Sewrą z tyt. Wice-Hr. Leży o *m. 4* na z. od Montagne, 4 na w. od Montagu.

TIGRA, *Tigrum*, Tygerskie Krol. w Asir. w Abissynii przy Egipcie. Graniczy na półn. z Krol. Sennarskim i Balufami, na w. z morzem czerwonym, na pośd. z Krol. Angorskim i Bagemdet'skim, na z. z Sennarskim i Dambas'skim.

TIGRYS, albo **TIGIL**, *Tigris*, rz. znaczna w Azji, zaczyna się w górach Armenii, łączy się Eufratem różnemi kanałami i razem w odnogę Bassorską, czyli Perską uchodzi.

TILBURG, *Tilburgum*,

wiel. m. w Brabancyi Holl. w kraju Osterwickim, o *m. 5* od Bredy. St. jest przez swe rękodzieła sukienne i innych materyi. *dl. 22. 39. sz. 51. 37.*

TILBURY, m. Angiel. w Prow. Essex, o *m. 8* na w. od Londynu nad Tamizą. Znajduje się tu zamek do którego okręty idące do Londynu wstępować muszą.

TILLEMONT, albo **TIRLEMONT**, *Tillemontum*, m. dosyć znaczne w Niderlandzie w Brabancyi w pow. Luweńskim. Było to niegdyś dosyć znaczne M. Brabant'skie, ale wojny go spustoszyły. Urodził się tu Jan Bollandus. Leży nad Geetą, na ktorej kilka znajduje się mostów, o *m. 4* od *Louvain*, 9 na półn. od Namuru, 10 od Bruxelli. *dl. 22. 33. sz. 50. 49.*

TILLIERS, *Tagularia*, m. Fr. w Normandyi nad rz. Aurą, o *m. 2* poniżej *Vernueil*, 4 od *Conches*, z zamkiem i tyt. Hr.

TILSIT, Tyłsy, M. Pruskie w cyr. Litawskim, jest znaczne i handlowne i po Krolewcu największe, mieszkańcom mające zamoznych. Obronne jest zamkiem dawnym, zastrzycone szkołą prowincyalną i kilką kościołami Luter. i jednym Katol. Prowadzi M. handel wiel. z Litwą i Polską zbożem, lnem, drzewem, wołkiem, solą oczekowaną, masłem i innemi żywnościami. Poniżej o milę zaczyna się niziny Żuławy Tyłzkie oblane Memelem, Gila i Russą, rozciągające się do Kurisch-Haffu, długie i szer. na *m. 4*. Część ta kraju bardzo jest żyzna. Leży nad Memelą, o *m. 1* i pół od Ragnity, 6 od Taurogow, 14 od Krolewea.

TIMAN, M. i kraina w Amer. południowej w Popaianie, obfitnie w owoce i pastwiska. Leży nad małą rz. wpadającą do Kake-ty, o *m. 40* od Popayanu, 60 od *Santa Fé de Bogota*. *dl. 306. 30. sz. 1. 25.*

TIMOR, *Timora*, wyspa na morzu Indyjskim, na półd. Moluckich i na w. wyspy Jawy. Ma m. 60 wzdłuż, 15 w szerz. Obfituje w drzewo Sandałowe, wosk i miód. Holl. mają tu zamek, a Portugal. małe stanowisko, z którego nie wiel. profit odnoszą.

TINCHEBRAY, m. w Normandyi, o m. 3 od Mortain. Xżę Robert był tu zbity roku 1106. przez swego brata Krola Angiel.

TINA, *Tinia*, m. w Turcyi Europ. w Bośni nad Tilą. Było tu przedtym Bisk. pod Metropolią Spalatrańskiego. Leży na granicach Kroacy i Dalmacyi, o m. 15 na półn. ku z. od Spalatro, 12 od Sebenico, 18 od Jayczy. dl. 34. 43. sz. 44. 28.

TINA, *Tenos*, wyspa na Archipelagu jedna z Cykladów. Leży na półd. wyspy Andro, na północ Mikony, na z. Nikaryi. Ma m. 7 wzdłuż, 3 w szerz. Lubo jest bardzo górzysta, z tym wszystkim dobrze jest bardzo uprawna. Obfituje w wymienione owoce. Fr. mają tu swego Konsula. Jedwab jest tutajszą najpierwszą produkcją. Biskup Tymieński Łac. rezyduje w *Saint-Nicola* pryncypalnym mieście tej wyspy. dl. 43. 20. sz. 37. 36.

TINGRY, Kasztelania Bulońska, o m. 4 od Boulonii erygowana na Xstwie r. 1587.

TINGTOESYS, *Tingoesi*, Tyngoesowie, naród w Państwie Moskiew. w Syberyi nad rz. Jeniseją, na w. Samoiedów, na półd. morza półn. Są to ludzie spokojni i powolni, lecz mało bardzo znani.

TINIAN, wyspa na Oceanie wśchod. jedna z wysp Maryańskich na półn. wyspy du Sud. Ma m. 15 do koła. dl. 162. sz. 15.

TINTO, wieś w Andaluzyi, w Hiszpanii przy Kadyxie s. przez swe wino dobre.

TINZEDA, M. Affr. w Barbaryi, w Biledulgerydzie w Prow.

Dras, nad rz. tegoż im. w kraju obfitującym w Daktyle, zboże i indych. dl. 11. 40. sz. 26. 55.

TINZULIN, wiel. i mocne M. Affr. w Barbaryi w Prow. Dras, w Biledulgerydzie, nad rz. Drasą, z dobrą fortecą. dl. 12. sz. 27. 30.

TIPPERARY, *Tipperariensis Comitatus*, Hr. w Irlandyi w Prow. Munsterkiej; graniczy na w. z Hr. Reineńskim, i Kilkenny, na z. z Hr. Limmerick i Sahnnon, na z. z Hr. du Koi, na półd. z Waterfordskim.

TIPRA, Krol. Azyat. w Indyach pod tropikiem raka, w Państwach Krola Aweńskiego. Graniczy na półn. z Krol. Asemskim, na w. z Krol. Osulskim, na półd. z Krol. Arakańskim, na z. z Bengalskim. Rz. Arakan wzdłuż onego przechodzi.

TIRANO, *Tiranum*, piękne i ludne M. w kraju Gryzofńskim, stol. pow. tegoż im. Znajduje się przy nim kościół wspaniały Najswiętszej Panny, do którego zewsząd katolicy pielgrzymują. Leży nad Addą, o m. 7 od Bormio. dl. 27. 25. sz. 46. 18.

TIRLEMONT, ob. Tillemont.

TIRNAU, *Tirnavia*, Tyrnawa, piękne, mocne, i znaczne M. w wyż. Węgrzech z Akademią w Hr. Nitry, na granicach Hr. Pożońskiego. Kościół, który przedtym nal. do Jezuitów jest bardzo piękny. Cesarscy zbili przy tym mieście Malkontentów Węgier r. 1705. Urodził się tu Jan Sambük. Leży nad rz. Tirną, o m. 9 od Preszbura, 9 od Neuhauselu, 2 na z. od Leopoldstadu. dl. 35. 50. sz. 48. 23.

TIROL, *Tirolis*, Tyrrol, Hr. Niem. składające część państw dziedzicznych domu Austr. Graniczy na półn. z Bawaryą, na w. z Karyntią i Arcy-Bisk. Salisburkim, na półd. z częścią państw Weneckich i z Bisk. Trydeńskim, na z. z Szwajcarami i krajem Gryzofń-

skim. Dzieli się na cztery części, Tyrol właściwy, Bisk. Brixeńskie, Bisk. Trydeńskie i kraie przyłączone. Kray ten jest górzysty i obfitujący w pastwiska. Znajdują się tu mdy srebrne, miedziane i żelazne. M. S. jest Inspruck. Bierze swoje imię od zamku Tyrolu, na połn. Meranu. Ma m. 48 wizerz, a 60 wzdłuż. Tyrolczykowię są prze-myślni i waleczni żołnierze. Nie lnbiają zbytkow, ale kochaią się w polowaniu, obfiliwie na dzikie kozy.

TIRON, Opac. Fr. o m. 4 od *Nogent-le-Rotrou*, zakonu S. Bened. czyni do r. 9000. liwr.

TITAN, albo CABAROS, jedna z wysp *Hieres* naybardziej ku w. położona. ob. *Hieres*.

TITICACA, *Titicaca*, Tytykaka, wyspa w Amer. połd. w Peru w Audyencyi Los Charcas nad jez. któremu daie swoje imię; które zaś jedno jest z naydłuższych i nay-szerzszych w całej Amer. połd.

TITMONING, m. Niem. w Arcy-Bisk. Saltzburckim, o m. 3 od Burckhanfen nad Salcą. Powietrze mocno je spuściło r. 1310. Piorun zaś w popiół obrócił r. 1571 i odtąd powstać nie może.

TITSHEIN, m. w Morawii w cyr. Prerawskim. Dzieli się na nowe i stare. Ma zamek obronny, i leży o m. 12 od Olomuńca.

TITUL, *Tibiscum*, m. mocne w wyż. Węgrzech w cyr. Bodrogskim. Leży na górze na prawey stronie rz. Tytzy, przy iej uściu w Dunay; o m. 8 na w. od Peter-Waradynu, 8 od Belgradu. dł. 38. sz. 45. 26.

TIVERTON, m. Angiel. w Dewonshirze, o m. 5 na połn. od Excester; posyła 2 Dep. na Parl.

TIVIOTDALE, *Tiviotia*, Tiwiotdalia, Prow. w Szkocyi połud. posyła 2 Dep. na Parl. Leży na połd. Twedy, na z. Northumberlandu Przez nią przechodzi rz. Tiwiot. Obfitnie w zboże i pastwiska. Obywatele zaś tuteysli są do-

brzy żołnierze.

TIVOLI, *Tibur*, dawne i fl. M. Wło. w Państwie Papiezkim w Kampanii Rzymskiej, z Bisk. suffr. Papieża. Widzieć tu się dają piękne starożytności zabytki, tudzież piękny pałac wystawiony przez Kardynała d'Est, i Kaskadę przepyszną, uformowaną od rz. Tewerony, nad którą leży Tivoli na górze, w kraju obfitującym w wyśmienite wina, owoce i w powszechności w to wszystko, co do życia jest potrzebnego; o m. 7 ku północy od Rzymu, 5 od Fieskatu, 4 od Palestryny. dł. 30. 19. sz. 41. 57.

TLASKALA, *Tlascala*, M. znaczne w Amer. połn. w nowey Hiszp. stol. Prow. tegoż im. która jest częścią Audyencyi Meksykańskiej. Przedtym daleko znacznieysze było niż jest teraz. Bisk. ztąd jest przeniesione do *Puebla-de-Jos-Angelos*. Jest tu rezydencya Alkady Majora. Leży nad rz. poczęści w równinie, poczęści na górze, o m. 25. na połd. ku w. od Meksyku. dł. 277. 30. sz. 19. 40. Prow. Tlaskala rozciąga się od jednego morza do drugiego. Graniczy na północ z Golfem Meksykańskim, na połd. z Prow. Gwaxaką i morzem połd. na z. z Wielkorządztwem Meksykańskim. W części połd. okryta jest górami, lasami zarostami. Znajdują się w nich lwy, tygrysy i malpy. W reszcie kray obfitaie w wszelkie życia wygody.

TLUMACZE, m. w ziemi Halickiej pod pan. Austr. przedtym z znacznym sławem. Leży na trakcie o Tyśmienicy m. 2. od Stanislawowa 3.

TLUSTE, m. w ziemi Halickiej pod pan. Austr. od Jazłowca m. 3.

TOAM, albo TUAM, *Tuomontium*, m. irlandzkie w Hr. Gallowayskim, o m. 8 na połn. ku w. od Gallowey. Arcy-Bisk. ztąd do Galloweyu, jest przeniesione.

TOBAK, m. Tureckie nad me-

rzem czarnym w Bessarabii.

TOBOL, albo *Tobolskov*, *Tobolium*, M. znaczne w Państwie Moskiew. stoł. Syberyi i rezydencya Gubernatora i Archi-Władyki. Dzieli się na wyż. M. i niż. a oba razem wzięte, wiel. małą rozległość i wiele mieszkańców, domy jednak drewniane, ma jednak w wyż. mieście fortęcę stawioną z kamienia, tak dom kupiecki, pałac Bisk. i Kancellaryą. Mieszkańcy są Moskale, Bukarzy i Tatarowie, którzy żyją z handlu, a którzy tu jest bardzo wiel. największy zaś na wiosnę, gdy kupcy przybyli z Moskwy, oczekują tu czasu, aż puszczą lody na rzekach, dla sposobności płynienia do innych miast w Syberyi. na końcu lata przybywają tu statki Chińskie i Tatarskie z różnemi towarami, a w zimie niezliczona moc sani, które największą futrami zjadają. Leży na górze przy zbiegu rz. Toboli i Irtyży. o m. 400. na w. od Moskwy. dl. 85. 58 lz. 58. 12.

TOKAT, *Tocata*, Tokat, wiel. piękne i znaczne M. Azyat. w Natolii stoł. Prow. tegoż im. która jest częścią Amazyi. Rezyduje tu Kady, Wwda i Aga. Mieszka w nim około 20000. familii Tureckich, 4000. Ormianów i 400. Greckich, króczy tu swego Arcy-Bisk. małą. Miasto to jest jedno z najhandlowniejszych w Natolii. Piękne sáfiany niebieskie, które się tu przedają, są robione w *Chartiliquen* wsi, o m. 2 od Tokaty leżącej. Wody wiele dopomagają do ich piękności. Przewożą je ztąd równie, jak i czerwone robione w Diarbeku do Samsoun portu morza czarnego, a ztamtąd do Kilianowa portu w Bessarabii, zktąd po całej rozchodzą się Eur. Budowane jest nakształt Amfiteatru pod górą nad rz. Toufanłą, w kraju obfitującym w owoce i wysmienite wina, o m. 66 od Erzerom, 12 od Amazyi, 95 od Alepu, 100 od Konstantynopola. dl.

53. 30. lz. 39. 35.

TOCAYMA, *Tocaima*, *Tocayma*, M. w Amer. pold. w ziemi Tegiey, w nowym Krol. Grenady. Leży nad rz. Pari przy iej uściu w rz. S. Magdaleny na w. *Santa-Fé*, w kraju obfitującym w wszelkie owoce i trzciny cukrowe. Przy nim znajdują się łaźnie ciepłe, między dwoma potokami wody zimney. dl. 316. 50. lz. 4.

TOCKENBURG, lub *Toggenburg*, Hr. Szwajcarskie pod dependencyą Opata S. Galla. Ma figurę udą i rozciąga się między wyfokiem górami. Obfituje w zboże i owoce. Długie mil Niem. 10. szer. 3. Mieszkańcy po większej części są Luteranie.

TODENHAUSEN, przy Minden w Westfalii. Fr. tu zbiti byli r. 1759.

TODI, *Tudertum*, dawne M. Wło. w Państwie Papieżkim w Xięstwie Spoletu, z Bisk. sufr. Papieża. Urodził się tu Papież S. Marcin. Leży na pagórku przy Tybrze, o m. 9 od Peruzji, 8 od Spoletu, 22 od Rzymu. dl. 29. 56. lz. 42. 47.

TOEPLITZ, ob. Toplitz.

TOKAY, *Tokenum*, m. w wyż. Węgrzech w Hr. Zemplńskim z zamkiem. Malkontenci Węgierscy dobyli go r. 1682. Się przez swe najwyborniejsze w Węgrzech wina, z których naydelikatniejszy na górze *Mezef-Mele*, czyli miodowej rodzą się, a które dla samego Krola zachowane bywają. Leży przy zbiegu rz. Bodrogi i Teyfy, o m. 30 na poln. ku z. od wiel. Waradynu, 36. od Budy, 15 od Kofzyc. dl. 38. 40. lz. 48. 10.

TOLBIAK, ob. Zulpich.

TOLED, *Toletum*, dawne, mocne, piękne, handlowne i st. M. Hiszp. drugie w nowey Kastylii, które przedtym było stoł. równie, jako i całej Hiszp. z st. Akademią, kilką fabrykami materii iedwabnych i wełnianych, z iednym z naybogatszych w świecie Arcy-Bisk.

którego Arcy-Bisk. jest oraz Prymasem Hiszp. Konfiliarzem Stanu, i W. Kanclerzem Kastylii. Siędmnaście tu odprawiło się Koncyliów. Pomiedzy mnostwem pięknych gmachow naybardziej zadziwiają cudzoziemcow Pałac Krol. Arcy-Bisk. i kościół Katedralny naylepiej opatrzoney w caley Hiszp. Jan Ludwik *de la Cerda*, rodem był z tego M. Leży w dobrym i pięknym położeniu, na górze bardzo wysokiey, oblanej z obu stron Tagem, o m. 15 na półd. od Madrytu, 75 od Grenady, 74 od Sewilli, 46 od Merydy. dl. 14. 20. sz. 39. 50.

TOLEN, albo TERTOLEN, *Tol*, wyspa i m. w Zelandyi, o m. 1 od Berg-op-Zoomu. dl. 21. 42. sz. 51. 32.

TOLENTIN, *Tolentinum*, m. Wło. w Marchii Ankonitańskiej. Bisk. tutejszy jest przyłączone do Maceratańskiego. Franciszek *Philosoph* tu się urodził. Leży nad Chientą, o m. 3 od S. Seweryna, 4 od Maceraty. 35 od Rzymu. dl. 30. 48. sz. 43. 12.

TOLHUIS, albo Tolhus, m. w Niderlandzie nad Renem przy zamku Schenck, którą Franc. r. 1672. przełzli tę rz. i Hanoweranie r. 1758. dla stoczenia Krewelskiej potyczki.

TOLKEMIT, Tolkmiczko, m. Pruskie w Pomerellii, przedtym stwo w Malborskim Woi. Teraz stol. Amtu.

TOLNA, *Altinum*, M. i Hr. w niż. Węgrzech na prawym brzegu Dunaju, o m. 3 od Kołoczy, 24 od Esseku, 20 od Budy. dl. 36. 55. sz. 46. 30.

TOŁOCZYN, *Tolocinum*, m. w Woi. Witebskim, jest dosyć porządne i handlowne, ma kilka kościołow. Leży na traktie pocztowym, od Orszy o m. 10. od Odruczka 2.

TOŁOZA, *Iturissa*, piękne M. Hiszp. w Biskaii, stol. Gwipuskoj. Alfons Mądry Krol Hiszp. ie

fundował w trzynastym wieku. Leży w dolinie miśey i żyzney, między dwoma górami nad rz. *Araxes* i *Oria*, na których dwa są tu bardzo piękne mosty; o m. 15 od Bayony, 19 od Bilbao, 18 od Pamplony. dl. 15. 31. sz. 43. 12.

TOLPACZE, w Woi. Braclawskim, od Janpola ku w. m. 4.

TOLSBURG, m. Mosk. w Wielkorządztwie Rewelskim, z portem nad odnogą Finlandzką, i dystryktem zawierającym 10 Parafii, a który jest wposleſſy Szlacheckiey.

TOLTSWA, m. Węgierkie w cyr. Semplńskim, blisko rzek Teyſſy i Bodrogi, zalecone przedniemi winami.

TOLU, m. w Amer. pośd. w ziemi Tezu, w Wielkorządztwie Kartageńskim. Z tego M. do Eur. sprowadzają *Balsam Toluski*. Zbiierają go z drzew podobnych do naszych łosienek. Leży o m. 12 od Kartageny. dl. 304. 40. sz. 9. 40.

TOMAKÓWKA, wyspa na Dnieprze, ft. bronieniem się naniey Kozakow, poniżej Kudaka, o m. 20.

TOMAR, *Tomara*, piękne m. w Ełremadurze Portugal. w piękney równinie pod górą, na ktorey jest zamek nal. do Kawalerow Chrystusowemi zwanych. Leży nad rz. Nabsana, o m. 16 od Konimbryki 26 od Lizbony. dl. 10. 10. sz. 39. 30.

TOMASZ, (S.) ob. S. Thomas.

TOMASZOW, m. w Woi. Belzkim, dobra ordynacyi Zamoyſkich, ozdobne kościołem farnym. Trynitarzow &c. Jest w dobrym położeniu, na traktie pocztowym m. 2 od Komorowa na poln. 4 od Rawy Ruskiej, tyleż od Zamościa.

TOMASZPCL, *Tomaspoła*, m. w Woi. Braclawskim, dosyć porządne i osiadłe, nad rz. od Komarogroda m. 2. tyleż od Janogroda, od Jarugi 6.

TOMBUT, *Tombutum*, Krol. Affr. w Nigrvcyi, graniczy na polnoc z Krol. Chinkwelańskim i Guburskim, na w. z Gabiskim i Jautryńskim, na pośd. z Gwineą na z. z krajem Jarru Sarokolą i Mandinganami. Przerzyna znaczną część jego rz. Niger. Krol. to nie jest dobrze nam dotąd znaiome. Tottylko wiedzieć można, iż wiele tu złota i wstyskich do pożyicia potrzebnych rzetczy znajduje się. M. S. iest Tombut, które iest bardzo wiel. niedaleko Nigru leżące, w nim rezyduie Krol, gdzie ma przepyszny pałac. Kupcy z Barbaryi i innych mieysc Affr. wiel. tu handel prowadzą, dl. 18. 30. sz. 15. 35.

TOMI, Tomiżwar, u Turkow Pargala, M. w Bulgaryi nad morzem czarnym, na pośd. uycią Dunaju, fl. mieysce wygnania Owidyusza.

TOMOSKOI, albo Tomsk, M. w Państwie Rossyiskim w Syberyi, między dwoma korytami rz. Tomy, o m. 200. na w. ku pośd. od Tobolska. Znajdują się w okolicach M. tego rudy żelazne, ołowiane i miedziane. Handel prowadzi znaczny i na wielkim trakcie leży. Tędy corocznie Kaimukow i Bunkarow Karawany przechodzą.

TONDEREN, albo TUNDERN, *Tundera*, M. i grod Duński w Xstwie Slezwickim z dobrą fortecą, nad rz. Widawą w kraju żyznym, o m. 10 na pośd. ku w. od Rypeny, 6 od Apenrady, 10 na pośd. ku z. od Slezwiku. dl. 26. 45. sz. 54. 58.

TONGRELO, piękne Opac. Norbertańskie w Dyec. Bois-le-Duc, w Nederlandzie.

TONGRES, Tongra, Tongeren, *Aruatucum*, *Aduatuca*, *Tungri*, M. w Bisk. Leodyiskim w Hasbay w Hr. Loffeńskim. Było przedtym barazo znaczne i stolecz. wiel. Kraiu za czałow Juliusza Cezara. Bisk. ztąd nayprzod było przeniesione do Maftrychu, potym

do Liege. Atylla zruynował go do szczętu w piątym wieku, a Normandowie w dziewiatym. Staleła tu ugoda r. 1403. między Bisk. i miastem pod im. *Pokoju Tongreskiego*. Fr. go dobyli r. 1672. i zburzyli fortyfikacye r. 1673. Leży nad rz. Jara, o m. 5 na pośd. ku z. od Maftrychu, 6 od Liege. dl. 23. 3. sz. 50. 48.

TONGUSOWIE, Narod Tartarski mieszkający część wiel. Państwa Rossyiskiego. Dzielią go na 4 pryncypalne hordy. *Sabatscy*, mieszkający pod 60. gradusem sz. *Podkamskscy*, mieszkający między rz. Janisą i Leną. *Oleniskcy*, mieszkający przy źrzodle rz. Leny i Aldany. *Konniskcy*, mieszkający między ieziozem Baikal i M. Nerzińskoi. Wstyscy ogólnie są mocni i mężni; żywią się z polowu i polowania, a mieszkają w budach. Jedni chodzą nago w lecie, drudzy odziewiają się skórami zwierzęcemi. Religia ich zakładza się na uznawaniu jednego Boga Stworcy, ktorego iednak nigdy nie czczą, do ktorego także i nie modlą się. Mają inne różne Bożyszcza, z ktoremi dobrze lub źle obchodzą się, podług swego humoru. Jedno z naywiększych ich form przyściąg, iest zarznięcie pła i wysłanie mu krwi do ostatney kropelki. Różne sobie czynią znak i pa twarzy i rękach dla dystryncyi.

TONNA, w cyr. wyż. Saxonii, nal. do familii Xząt Saxe-Gotha; leży, o m. 5 od Erfurtu, 2 od Gothy. General Tylli ziapił to M. r. 1631. równie i zamek i M. Grafen-Tonna.

TONNAY-BOUTONNE, *Tanniacum ad Vultona*, m. Fr. w Santonii nad rz. Butonna, o m. 3 od S. Jana d'Angeli. dl. 16. 56. sz. 45. 58.

TONNAY-CHARENTE, *Tanniacum Carantonum*, dawne i znaczne M. Fr. w Santonii z zamkiem, Opac. Bened. czyniącym do r. 1600. liwr. portem i tyt. Xstwa

Nal. do domu Rochecouart. Leży na prawey stronie Charenty, o m. 1 od Rochefortu, 6 od Saintes, 101 od Paryża. dl. 16. 43. sz. 50. 6.

TONNEINS, *Tonestum*, m. Fr. w Gwinei w pow. Agieńskim nad Garonną, o m. 1 od Clerac.

TONNERE, *Tornodurum*, dawne M. Fr. w Szampanii w pow. Senońskim, stcl. Mr. znacznego. St. jest przez swe dobre wino. Leży nad rz. *Armançon*, o m. 8 na w. od Auxerre, 13 na pośd. od Troyes, 41 od Paryża. dl. 21. 38. sz. 51. 47.

TONNINGEN, *Tonninga*, M. i pow. Duński w Xstwie Sleswickingim. Należało przedtem do Xżąt Holztyńskich na Gottorpie. Krol Duński był przymuszony odstąpić od oblężenia tego M. r. 1700. ale dobywszy go 1707. kazał zburzyć fortyfikacye. Leży na połwyspie uformowanej od rz. Eydery, gdzie port handlowny znajduje się, o m. 10 na pośd. ku z. od Sleswiku, 23 od Hamburga. dl. 26. 45. sz. 54. 30.

TOPINAMBES, wyspa w Amer. pośd. w kraju Amazońskim na rz. tegoż im. ma m. 60 wzdłuż. Kray ten jest bardzo żyzny i miły. Sama dzicz na niej mieszka.

TOPLITZ, albo raczej Teplice, Cieplice, m. Czeskie w cyr. Leitomeryckim. st. przez swe łaźnie wody ciepłej bardzo zachwaloney. Austr. przytym miasteczku porazili Prusakow r. 1762. ob. Neustädter, Villach.

TOPOROW, m. w Belzkiem, a teraz w cyr. tymże, pod pan. Austr. od Brodow na z. m. 4 od Radziechowa 3. od Oleska 3.

TOR, M. Azyat. w Arabii opozystey nad morzem czerwonym z dobrym portem, obronnym zamkiem. Piękny tu jest klasztor Grecki, w którego ogrodzie znajdują się źródła wody gorzkiej, które, mówią; iż są też same, które Moyses w środki odmienił wrzucając w nie kawałek drzewa. Wielu au-

torow biorą to M. za dawne *Elana*. dl. 52. sz. 28. Tegoż im. m. Mosk. w Frow. Bachmutskiej.

TOR-BAY, odnoga w Hr. Dewonshiry, do ktorey przybył był z swą Flotą Xżę d'Orange r. 1688.

TORCELLO, *Torcellum*, M. prawie zruynowane w Rzpltej Weneckiej, o m. 6 na pośd. od Wenecyi z Bisk. dl. 30. 5. sz. 45. 35. Jest na wyspie tegoż im.

TORCY, wieś Fr. z tyt. Margr. o m. 5 na w. od Paryża, 1 od Lagny.

TORCZYN, m. w Woł. Wołyńskim, na trakcie pocztowym, od Łokaczewa m. 3. tyleż od Łucka.

TORDESILLAS, *Torris Sillana*, piękne i obronne M. w Hiszp. w Krol. Leońskim, z wiel. pałacem. Leży w kraju obfitującym w zboże i wino na prawey stronie rz. Duero, na ktorey tu piękny jest most, o m. 7 od Walladolidy, 30 na pośd. ku w. od Legionn. dl. 13. 10. sz. 41. 40.

TORGAU, *Torgavia*, Torgawia, M. i pow. Niem. w Xstwie Sakskim w cyr. Miśnij, z pięknym zamkiem nazwanym Hartenfels. Różne woyny Niem. do szczytu go prawie zruynowały. Prusacy tu wygrali batalią r. 1760. Leży na lewym brzegu Elby, o m. 8 na pośd. od Wittembergi, 9 od Lipska. dl. 30. 50. sz. 51. 38.

TORGAWICA, lub TORHO-wiszczce, ob. Targowica.

TORIGNE, m. Fr. w pow. *Maine*, o m. 5 na w. od Mans.

TORIGNI, *Toriniacum*, m. Normandzkie z zamkiem, Opac. zakonu Cyfter. czyniącym do r. 3500. liwr. i z tyt. Hr. Urodził się tu st. Francizek *Callieres*. Leży nad małą rz. o m. 3 na pośd. ku w. od S. Lo. 8 na w. od *Coutances*. dl. 16. 35. sz. 49. 12. ob. Thorygny.

TORNA, albo TORNAW, *Torna*, M. i Hr. w wyż. Węgrzech nad rz. Sają, o m. 9 od Kozyc.

dl. 38. 50. sz. 48. 52.

TORNAU, Hr. Czeskie w cyr. Bolesławskim, o m. 6 od Bolesława.

TORNAWA, m. w Woi. Po-dolskim.

TORNO, *Tornà*, Tornea, M. Szwedzkie w Botnii zachodniej. Leży przy uściu rz. Torny, na brzegu najbardziej ku półn. posuniętym odnogi Botnickiej, o m. 100 od Abo, 214 od Sztokolmu. sz. 65. 50'. 50". dl. 41. 57.

TORNOWA, M. w Turcji Eur. w Macedonii, z Bisk. Greckim suffr. Larysskiego. Leży pod górami Dragonizańskimi nad Salemprią, o m. 4 od Laryssy. dl. 40. 28 sz. 39. 53.

TORO, *Taurus*, dawne i znaczne M. Hiszp. w Krol. Leonńskim, w Krainie nazwaney *Tra Jo Douero*, St. jest przez batalią, która tu stocz. była r. 1476. i śmierć Xcía Olivares tu zmarłego na wygnaniu. Przedtym daleko piękniejszy niż teraz było. Leży na prawym brzegu Duero, w równinie, na której wyśmienite rodzą się wina, o m. 15 od Salamanki, 29 od Leonu, 40 od Madrytu. dl. 12. 48. sz. 41. 40.

TOROELLA-DE-MONGRIS, m. nadmorskie Hiszp. w Katalonii, przy uściu rz. Tery, w morze śródziemne pod górami Pireneyjskimi. St. jest przez batalią, którą tu Fr. stoczyli z Hiszp. i których zwyciężyli r. 1694. Leży o m. 19 od Perpiniann, 6 od Gironny. dl. 20. 50. sz. 41. 55.

TOROPEZ, m. Mosk. w Pro-winc. Welykich lukow.

TORQUEMADA, niegdys *Porta Augusta*, lub *Turris Cre-mata*, m. Hiszp. w Krol. Logiońskim.

TORRE-DEL-GRECO, między nim, i Portici r. 1738. zapadłego dobyto Herkulanu, w Krol. Neapolitańskim.

TORRE-DE-MONCORVO, m. obrońne pod górą Roberodą, mię-

dzy rz. Douro i Saborą. Kommen-da nad zamkiem zawsze nal. do domu Sampayer dziedzicow Villa-Flory. Leży w Portugalii w Prow. Tra-los-Montes.

TORRES-NOVAS, *Tor No-va*, M. mocne i znaczne Portug. w Estremadarze z dobrym zamkiem i tyt. Xfiwa. Leży w równinie żyznej, nad rz. Almendo, o m. 1 od Tagu, 5 od Santareny, 22 od Lizbony. dl. 10. 1. sz. 39. 25.

TORRES-VEDRAS, *Tor Ve-dra*, M. w Estremadurze Portug. z tyt. Hr. zamkiem dobrze umocnionym, o m. 7 od Lizbony w kraju obfitującym w dobre wina, zbo-że i owce. dl. 9. 10. sz. 39. 10.

TORROX, m. Hiszp. w Grenadzie, blisko morza śródziemnego, zalecone plantacją trzcin cukrowych.

TORSIL, *Torsila*, m. Szwedzkie w Sudermanii, na brzegu połn. jeziora Meler, o m. 10 od Sztokolmu.

TORTONA, *Terdona*, M. Włq. w pow. Milanez z dawnym Bisk. suffr. Medyolańskiego i dobrą cytadelą na górze. Często dobyte było w różnych wojnach Włó. Należy do Krola Sardynskiego i leży nad rz. Skrywią, o m. 9 od Kafalu, 15 od Medyolanu, 13 od od Genuy. dl. 26. 27. sz. 44. 53.

TORTUA, wyspa Amer. półn. jedna z Antylskich, o m. 2 od S. Dominika. Ma m. 6 wzdłuż, 2. wszerz. Jest nieprzystępną z strony półn. z przyczyny skał ią otaczających. Wszystko tu dobrze udało się gdyby na niej tylko woda znaydowała się, byłaby najlepszą z Antylskich. Przedtym mieszkali na niej Fr. ale teraz jest pusta. dl. 305. sz. 20. Druga tegoż im. jest wyspa na morzu półn. o m. 14 od S. Małgorzaty, także pusta. dl. 312 30. sz. 11.

TORUN, u Niem. Thorn, *Tor-unia*, wiel. bogate, handlowne, dawne i pierwizie między 3 Pru-

akiemi wiel. miaftami. Winno fwoy początek Hermanowi Balk wiel. Miſtrzowi, który tur. 1231. zamek Toruń założył, a przy nim z czasem miasto oſiadło i ſtało ſię kłuczem handlu Polſkiego z Prufami, przyjęte też do związku Anzeatyckiego było. Zamek iego r. 1454. zoſtał znieſiony. Dziel. ſię na ſtare i nowe miasto i lubo murem i toſfą ſą oddzielone, jednak jeden tylko małą Magiſtrat od r. 1454. Mieszkańcy ſą powiekszej części Luteranie, lubo im kościoły odebrali katolicy mający w mieście kościołow 4. i 3. kłaſztory. Illuſtre Gymnaſium od dawna tu kwitnie i ſt. miewa Profeſſorow, a z nich jeden ieſt zawsze do ięzyka Pol. Moſt drewniany na Wiſle długi ieſt prawie na pół mili, ktorego połowa bliſſza miasta do kępy Bazar moſtem Niemieckim na Wiſle Niemieckiey ſię zowie, druga dalſza Polſkim. Toruń r. 1454. odpadł od Krzyżaków, 1485. otrzymał wolność ſkładow. Obiegany był od Szwedow 1629. wzięty od nich 1655. Bombardowany i dobyty od Karola XII. r. 1793. powietrzem zniſzczony 1708. Śl. ieſt urodzeniem Mikołaja Kopernika 1472. ktorego tu nadgrobek w kościele S. Jana widzieć ſie daie. W Toruniu r. 1645. Krol Władysław IV. złożył z dyſſydentami Charitativum Colloquium, Sejm pod Zygmuntem III. i tu nayeſciej Krolowie Pol. od ſtanow Prufkich przyimawali przyſięgę. Śl. ieſt rozruch od iednego ſtudenta z dyſſydentami wſzczęty r. 1724. ktorego Prezydent Reſer utratą głowy przyplacił. Toruńskie pierniki, rzepey, mydło i kielbaſy ſą bardzo zalecone. Dyſtrykt mieyſki zawiera 25 wſi z 4 parafiami luterkiemi, za miastem kościół ieſt S. Barbary, do ktorego w trzeci dzień ſwiątek cale M. w proceſſyi wychodzi. Okolice ma żyzne, twierdzą nawet Pifarze, iż pod Toruniem winnice ſię uda-

wały. Leży nad Wiſłą od Chełmna m. 3. od Grudziądza 8. od Tczewa 19. od Gdańſka 24. od Warſawy 30. dl. 42. 8. ſz. 54. 1.

TOSKANIA, *Hebrwia, Toſcania*, Paſtſtwo udzielne Włoc. z tyt. wiel. Xſtwa lenne Rzeſzy Niem. graniczy na poln. z Romanją, pow. Bonońſkim, Xſtwem Modeńſkim i Parmeńſkim, na poſd. z morzem ſrzedziemnym na w. z Xſtwem Urbińſkim, Perużyą, Orwietanem, Patrimonium S. Piotra, i X. Kaſtreńſkim, na z. z morzem, Rzezczapłą Lukańſką i Genueńſką. Ma m. 45 wzdłuż, 36 wſzerz, a 440 mil kwadratowych. Kray ieſt miły, dla rzek, dolin, wzgórkow i gór, w ktorych znajduią ſię rudy ſrebrne, cynowe i alunowe &c. tudzież glazy marmurowe i porſirowe; obſtutnie w wina nayzdrowſze, zboże, pomarańcze, cytryny i inne owoce, a wpowſzechnoſci w to wſzytko, co tylko ieſt do życia potrzebnego. R. 1766. liczono tu ludzi 945063. rz. Arno nayroſkoſzniejſzą przerzyna okolicę. Dziel. ſię wiel. Xſtwo Toſkanii; na te pow. Florentyńſki, Pizańſki i Sienneńſki. M. S. ieſt Florencyja. Xſtwo uſtapiłone było Fr. Stefanowi Xciu Lotaryńſkiemu, za Lotaryngią, przez traktat Wiedeńſki r. 1736. Drugi iego ſyn był uczyniony W. Xciem Toſkańſkim 24 Sierpnia r. 1765. Wielcy Xżęta mają rocznego dochodu 2500000. ſzkudow. Poddani iego uwolnieni byli od prawa Kadukowego we Fr. r. 1768. Nazywają morzem *Toſkańſkim*, część ſrzedziemnego, która leży między Toſkanią, Paſtſtwem kościelnym, Krol. Neapolitańſkim, wyſpami, Sycylią, Sardynią i Koryfką.

TOSTES, m. Normandſkie, o m. 5 od Argues.

TOTANA, m. Hiſzp. w Murcyi, nal. do Kawalerow S. Jago.

TOTMA, m. Moſk. w Prow. Wołogdzie, w ktorego okolicy ob-

sie żupy solne znajduią się.

TOTNESS, m. Angiel. w Dewonshirze; posyła 2 Dep. na Parl.

TOUARCE, wiel. m. Fr. w Xstwie Andegawęńskim, o m. 5 od Angers.

TOUCHET, m. Normandzkie o m. 2 od Mortain.

TOUCY, *Tociacum*, m. Fr. o m. 5 od Auxerre, w kraju piaszczystym i wodnistym nad Usną.

TOUGET, m. Fr. w Hr. *Armagnac*, o m. 6 od Auch.

TOUL, *Tullum Leucorum*, Tula, dawne i znaczne M. Fr. w Lotaryngii stol. pow. Tulskiego z Bisk. suffr. Trewirskiego. To Biskup. było przedtym największe w całym Krol. nim oddzielono od niego Bisk. S. Diey i Nancyr. 1777. i 1778. Bisk. bierze tyt. Hr. Tuleńskiego i Xcia *Sacri Romani Imperii*, S. Manswet był tu pierwszym Bisk. Znajduią się dwa Opac. Bened. na przedmieściach nazwanych *S. Mansuet* i *S. Evre*, od których te dwa Opac. nazywają się. Kościół Katedralny jest bardzo piękny. Pałac Bisk. wystawiony przez Pana Begon jest równie piękny. Toul było przedtym miastem Cef. ale dobyte będąc przez Henryka II. Krola Fr. r. 1552. i od tego czasu, przy Fr. zostało się. Urodził się tu S. Lupus, Wincenty Lerins i kilku innych W. Ludzi. Leży nad Mozellą, w równinie żyzney otoczoney dokoła górami, na których wyśmienite rodzą się wina, o m. 4 od Nancy, 14 od Metz, 6 od Pont-a-Mousson, 67 od Paryża. dl. 23. 33. sz. 40. 17.

TOULON, *Telo Martius*, dawne, obronne, bogate, ludne i znaczne M. Fr. w Prowancyi, z dobrą Cytadellą, Bisk. suffr. Arelateńskiego, dobrym cekażem morskim, portem obronnym kilką zamkami, który jest jeden z najlepszych, największych i najst. w Europie, Xżę Sabaudzki i Xżę Eu-

geniusz musieli odstąpić od Tulonu r. 1707. Urodził się tu Ludwik Fer-rand. Leży nad morzem śródziemnym w miłym położeniu, mając na półn. wysokie góry, o m. 16 od Aix, 12 od Marfylii, 28 od Nicei, 177 od Paryża. dl. 36. 35. sz. 44. 24. Tegoż im. M. jest w Burgundyi, o m. 7 od Autun nad rz. Artoux z Przeorstwem Bened.

TOULOSE, *Tolosā*, Tulozā, bardzo dawne, wiel. i jedno z wy-znaczniejszych M. Fr. w nyz. Langwedocyi stol. calej tey Prow. z tyt. Hr. Arcy-Bisk. erygowanym r. 1317. przez Jana XXII. Ma Uni-versitatem st. Parl. dawny i st. A-kademią nauk naydawniejszą w Eur. bardzo st. pod im. *Jeux Flo-raux*, nadto Akademią napisów, sztuk wyzwolonych, Malarstwa, Snycerstwa, i Architektury. Ratu-sz Tuloski nosi imie Kapitoli; radczy jego Kapitulnych. Powinni zaś być szlachtą. M to nie jest ludne w proporcyi swej wielkości i lubo w bardzo dobrym i pożytecznym dla handlu jest położeniu, z tym wszystkim nie wielki prowadzi handel, z przyczyny, iż Tulozanie wolą raczej do nauk przykładać się. Jakoż Tulośla wielu wiel. ludzi na świat wydała; pomiędzy ktoremi liczą się Cujas, Filip Ber-thier, Xiądz Caseneuve, Franciszek Maynard, Emmanuel Alagnan, Piotr Bunel, Jan Stefan, Duranti, Gui-du-Faure, Jan Coras, i t. d. Leży na prawym brzegu Garumny na końcu kanału Langwedockiego, o m. 50 od Bordeaux, 45 od Mont-pellieru, 15 od Auch, 150 od Pa-ryża. dl. 19. 6. 13. sz. 43. 35. 54.

TOUQUE, *Tolca*, rz. Fr. w Normandyi. Płynię przy Gacey, pod Liffieux, Pont-l'Eveque i wpa-da do morza w odnogę Truwilką. Statki płynąć na niey mogą od Li-fieux.

TOUQUES, m. Fr. w Nor-mandyi, o m. 3 od Pont-l'Eveque.

TOUR, m. Fr. w *Auvergne*, o m.

o m. 10 od Clermont.

TOURAINÉ, *Turonis*, Prowin. Fr. graniczny na półn. z *Maine*, na w. z Xłstwem Orleańskim, na pold. z Berry; na z. z Xłstwem Andegawęńskim i Piktawią. Ligiera dzieli ją na dwie części. Ma m. 22 wżerz, a 23 wzdłuż. Oblana jest wielą rz. które czynią ją do handlu sposobniejszą. Od swej piękności i żywności nazwaną jest *Ogrodem Francuzkim*. Przyłączoną była do Korony Fr. za S. Ludwika. M. S. jest Tours.

TOUR-DE-FRANCE, m. w Langwedocy w dyec. Aleteńskiej, o m. 3 od S. Pawła des Fenouilles.

TOUR-DE-ROUSSILLON, przy Perpinianie reszta pozostała dawnego Ruscino.

TOUR-D'ORDRE, *Turris Ardens*, Latarnia morska w Bolonii we Fr. Zwalisa się r. 1644.

TOUR-DU-PIN, m. Fr. w Delfinacie, o m. 9 od Wiednia z tyt. Baronii nad małą rz. tegoż im.

TOUR-DU-RENARD, ob. Kirch-berg.

TOUR-LANDRY, m. Fr. z tyt. Margr. w Piktawii, o m. 9 od Montrenil-Bellay.

TOUR-LA-VILLE, m. Fr. w Normandyi oddzielone rz: od Cherburga. Tu robią szkła tak przednie, iż wyrównywały, a nawet przenoszą Weneckie.

TOURMANTINE, m. Fr. w Anjou, o m. 10 od Montrenil-Bellay.

TOUR-MAUBOURG, m. Fr. o m. 1 od Puy w Vellay.

TOURNANS, m. Fr. w pow. Brie, o m. 3 od Rozay.

TOURNAY, *Tornacum*, Tornak, piękne i znaczne M. w Flandryi Austr. z Bisk. suffr. Kambrzyjskiego. Kościół Katedralny i Opac. S. Marcina są wspaniałe. Ludwik XIV. dobył Tornakur. 1667. które mu było uśtąpione traktem Akwifgrańskim r. 1668. A-

liańci dobyli go r. 1709. i było uśtąpione domowi Austr. traktem Utrechtńskim; straż zaś onego oddana była Holl. traktem Baryerowym r. 1715. Ludwik XV. dobył go 19 Junii r. 1745. i kazał zburzyć fortyfikacye. Cytadella Tornaku jest jedną z najpiękniejszych w Eur. Leży nad Skaldą, która go dzieli na dwa miasta mostem złączone, o m. 6 od Lilli, 7 od Douay, 9 od Mons, 12 od Gandawy, 54 od Paryża. dł. 21.3'. 12". sz. 50.36'. 17". Załogi Holl. wyprowadzone z niego zostały r. 1782.

TOURNAY, m. Fr. w Hr. Astaraku, o m. 4 od Tarbes.

TOURNECOUPE, m. Fr. w Gaskonii w pow. Lomagne.

TOURNON, *Turno*, M. Fr. w Prow. Langwedocy w pow. Wiwareńskim, z zamkiem na górze, pod którą jest położone M. nad Rodanem. Jezuici tu mieli piękne i st. Collegium. Oyczyzną jest Piotra Daviti. Leży o m. 16 od Gracjanopola, 17 od Viviers, 115 od Paryża. dł. 22. 25. sz. 45. 6.

TOURNON, m. Fr. w Brennie nad rz. *Creuse*. Tegoż im. w pow. Agineńskim z śladami Krol. o m. 8 od Agen.

TOURNUS, *Trenorchium*, dawne M. Fr. w Burgundyi na prawym brzegu Saony w kraju pięknym i obfitującym w zboże, winą i t. d. Jest tu fl. Opac. Bened. sekularyzowane i w Kollegiatę odmienione. Czyni do r. Opatowi 30000 liwr. M. leży o m. 5 od Chalons, 6 od Macon, 81 od Paryża. dł. 22. 34. sz. 46. 33.

TOURNY, m. Fr. w Normandyi z zamkiem i tyt. Margr. o m. 3 od Andeli.

TOUROWRE, m. Fr. o m. 2 od Mortagne. Ma tyt. Margr.

TOURS, *Turonis*, albo *Cæsarodunum*, dawne wielkie piękne bogate i jedno z najznaj. M. Fr. stof. Turonii, z Arcy-Bisk. Kapitułą st. pod im. S. Marcina, ktorey Opa-

tem jest Krol i pierwszym Kanonikiem od niepamiętnych czasów. W kościele Katedralnym jest Biblioteka rękopisami napelniona. S. Gracyan, który umarł przy końcu trzeciego wieku, był pierwszym Bisk. Turońskim. Oyczyzną jest Piotra Rene Rapin i Berenger. Leży między Ligierą i Cherą, o m. 21 od Poitiers, 24 od Orléanu, 44 od Rennes, 51 od Paryża. dł. 18. 21'. 31". sz. 47. 22'. 44".

TOURTOIRAC, Opac. Fr. o m. 6 od Perigueux; zakon S. Bened. czyni do r. 1600. liwr.

TOURVILLE, pow. Fr. w Normandyi, który nadał swoje im. domowi Turwillow. Leży o m. 1 od Coutances.

TOURY, *Tauriacum*, m. Fr. w Xstwie Orléańskim, o m. 5 od Pluviers.

TOUSERA, M. Affr. w Barbary, stol. Biledulgeridu, w kraju obfitującym w daktyle. Nal. do Krola Tunetańskiego. dł. 28. 30. sz. 32. 30.

TOUSSAINS, Opac. Fr. w Szampanii przy Chalons zakonu S. August. czyni do r. 4000. liwr.

TOUVRE, rz. w pow. Angulemskim, wpadająca w Charente przy Angulemie.

TOUZY, ob. na końcu artykułu Vauconleurs.

TOXIGNY, m. Fr. w Touraine, o m. 4 od Loches z zamkiem.

TRAABURG, M. w wyż. Karyntyi, o m. 20 od Saltzburga przy gran. Tyrolskich.

TRABY, m. w pow. Ofzmiańskim z stwem płacącym podług instracyi 1765. 21, 2760. w emfiteuzie Dominika Narburta. Okolice jego jest bardzo żyzna, obfituje w lny dobre. Jest od Surwiliszkow, o m. 2. od Ofzmiany 4.

TRACHENBERG, m. i Baronía wolna w niż. Szląsku nad rz. Bartsch, o m. 6 od Wolawy, na pograniczu Polski Należy do Hr. Hatzfeldskiego.

TRAIANOPOLI, *Traianopolis*, Traianopoli, m. puste w Turcyi Eur. w Romanii z Arcy-Bisk. Greckim. Leży nad rz. Mariką, o m. 15 od Adrianopola, 45 od Konstantynopola. dł. 44. 3. sz. 41. 15. TRAIETTO, m. Włó. w Krol. Neapolitańskim w ziemi Laboris, wystawione na rozwalinach dawney Minturny przy uściu Garigliano w morze śródziemne, o m. 8 od Kapuy. Widzieć tu się daia ruiny wodociągu i Amfiteatru.

TRAINEL, m. Fr. o m. 2 od Nogentu nad Sekwana. Ztąd przeniesione były do Paryża zakonnice S. Magdaleny nazwane *de Trainel*.

TRALLEY, m. Irlandskie stol. Hr. Kerry, o m. 19 od Limeryku. Dep. na Parl.

TRA-LOS-MONTES, *Transmontana*, Prow. Portug. za górami, względem innych Prow. tego Krol. leżąca. Gran. na półn. z Galicyą, na z. z Prow. Entre Duero-et-Minho i Prow. Beira, na połud. z Prow. Beira, na w. z częścią Krol. Leónskiego. Obfituje w wina, oliwę i bydło. Duero dzieli ją na dwie prawie równe części. M. S. jest Miranda.

TRAMIN, w Bisk Trydefiskim, o m. 7 od Trydentu, znane jest przez swe wina.

TRANCHIN, m. i Hr. w wyż. Węgrzech na prawym brzegu Wagi, o m. 25 na półn. ku w. od Presburga. Znajdują się przy tym mięcie wody mineralne.

TRANCOSO, dawne m. Portug. w Prow. Tra los-Montes z tyt. Xstwa, pięknym i obronnym zamkiem, o m. 3 na z. od Pinheli. dł. 11. 1. sz. 40. 40.

TRANEKIAR, zamek i miejsce najeelniey: na wyspie Langelandyi.

TRANGVEBAR, Trangwebar, M. na półwyspie Indyjskiej, na brzegu Koromandelskim w Krol. Tanjaorskim z fortecą, która równie z M. nal. do Duńczykow. Dość wielki tu oni prowadzą han-

del. Leży przy uściu rz. Kawery. dl. 97. 52. f. 11. 20.

TRANI, *Tranium*, wiel. M. ludne i dobrze zabudowane Wło. w Król. Neapolitańskim, w ziemi Barlickiej, z mocnym zamkiem i Arcy-Bisk. Leży nad Golfem Weneckim, o m. 8 na z. od Baru, 14 na półd. ku w. od Manfredonii, 50. od Neapolu. dl. 34. 11. f. 47. 18.

TRANS, Margr. w Prowan. o m. 4 na z. od Frejus.

TRANSYLWANIA, *Transilvania*, Siedmiogrod, Prow. Europ. graniczy na półn. z wyż. Węgrami i Polską, na w. z Moldawią i Walachią na półd. z Walachią, na z. z wyż. i niż. Węgrami. W kraju tym ciepło panuje zbyteczne w lecie, a zbyt gwałtowne zimna w zimie. Wydate wyśmienite wina i najlepsze w Eur. zboże. Znajdują się tu rudy złote, srebrne, żelazne i szyby solne. Rz. tutaj są bardzo rybne, a lasy napelnione zwierzyną. Wiel. ta Prow. zamieszkała jest przez trzy różne narody. Saxonów, którzy tu w czasie Krucyat osiedli; Sikulów pochodzących od Hunnów, których w te kraje Attyla sprowadził i Węgrów pod których im. nie tylko rodowici Węgrzy rozumieją się ale i Moldawowie, Wołochy i Ormianie. Każden z tych trzech Narodów, wyznaie Religiją albo Katolicką, albo Luterską, albo Kalwińską, mieszka w oddzielonych Kantonach i posyła swoich Dep. do stanów Prow. bez których nic w niey stanąć nie może. R. 1765. Cesarzowa Krolowa Węgierka ogłosiła Transylwaniją wiel. Xiśwem od żadney nie dependującą Korony. R. 1774 zabrała kraie między wiel. i małym Serethem leżące, które są najlepszymi kraiami Moldawii i tamą od nieprzyjaciół, tak dalece, iż teraz nic nie mogłoby wstrzymać inwazyi domu Austr. w Wołochy i Multany. Transylwania długo miała u dzielnych Książąt ale teraz nal. do do-

mu Austr. i jest rządzona przez Vice-Reja Katolickiego. M. S. jest Hermanstadt. Bisk. Siedmiogrodzki rezydnie w Alba Julia.

TRAOU, *Tragurium*, M. obronne i ludne Rzepltey Weneckiej w Dalmacyi; z Bisk. bisk. Spolatrańskiego. Leży nad morzem Adryatyckim, na wyspie od lądu oddzieloney kanałem, o m. 8 na z. od Spalatro, 11 na półd. ku w. od Sebenico. dl. 34. 45. f. 43. 50.

TRAPANI, *Trapano*, *Drepanum*, M. bardzo handlowne Wł. na brzegu z. Sycylii; w dolinie di Mazara z portem i zamkiem. St. jest przez swe szyby solne, obfity połów Thonu i koralu na jego brzegach. Leży na klinie ziemi wpadającej w morze, o m. 10 na półn. ku w. od Mazary, 18 ku z. od Palermu. dl. 30. 20. f. 38. 5.

TRAPOR, M. Indyjskie na brzegu Malabarskim w Król. Konkańskim między Bama i Basajmą nad rz. Obywatele tutaj są bogaci.

TRAPPEO, Trapa, Opac. Fr. w pow. Perche, zakonu Cyster. o m. 3 na półn. od Mortagne w W. dolinie otoczoney pagórkami i górami. St. jest przez życie ostrej S. iego zakonników. Idą oni za bardzo surową regułą. Praca pości i nabożeństwo są ich iedynemi zabawami. Wieczne zachowują milczenie i w naściśleyszy żyją odludności.

TRARBACH, m. Niem. w Hr. Spanheimskim na prawym brzegu Mozelli. Jest to miejsce obronne z przyczyny fortocy Grewenburskiej leżącey na blizkiej górze, której harmaty bronią przeyscia przez Mozellę do M. Leży o m. 11 na północ ku w. od Trewiru, 11 od Koblenzu. dl. 24. 44. f. 49. 55. Trarbach należy wspólnie do domu Birkenfeldskiego i Badeńskiego. Fr. dobyli go r. 1734.

TRASMAUR, m. w Austr. nad Trafen, nal. do Arcy-Bisk. jest w pow. Wiener-Wald.

TRASP, nad Inną w Hr. Tyrolu, przy gran. Gryzofńskiego krainy; jest to zamek obronny na górze wystawiony, o m. 15 od Koiry stół. włości *Trasp*, która nal. do domu Dietrichsteinów.

TRASZKUNY, dobra w powiecie Wilkomirskim, od seymu 1775. za dziedziczne Pietkiewiczom utwierdzone, z klasztorem Bernardynów.

TRAU, *Tragurium*, m. Wło. w Dalmacyi Weneckiej, które nalać cieśniną z ziemią tęgą łączyło się przedtym, którą gdy potym dla kanału przekopano, most kamienny na tym miejscu postawiono. Jest rezydencyą Bisk.

TRAUCHBURG, zamek w Szwabii i Hr. od którego bierze nazwisko linia Graffów de Trauchburg. Leży przy Neideku.

TRAWANKOR, *Travancorium*, Krol. Indyjskie na brzegach Malabarskich. Graniczy na półn. z Państwami Samorynu na w. z Krol. Madury, na połd. i z. z morzem. Krol tego Państwa bardzo jest ubogi i płaci hold Krolowi Madury.

TRAWEMUNDA, *Dragamutina*, M. mocne Niem. przy ujściu rz. Trawy w morze Bałtyckie. Jest tu latarnia morska dla świecenia okrętom. Nal. do Lubecznow i leży o m. 5 na półn. ku w. od Lubeki. dl. 23. 40. sz. 54. 5.

TRAWENTHAL, Trawental, Grod, z trzynastą wsiami nad Trawą w Xstwie Płońskim w cyr. niż Saxonii. W Trawentalu 18. Augusta r. 1700. pokoy stanął między Danią i Xstwem Holztyńskim. Tuż jest zamek rokośny blisko Segebergu nal. do Xżat na Płoenie Holztyńskich.

TRAUN, Hr. i zamek w wyż. Austrji w pow. Haus, między Lincem i Wellą. Nal. do domu Graffów Abensperg i Traun. Hr. i pow. biorą nazwisko od rz. w Austr. Traun.

TRAUNSTEIN, piękne m.

w wyż. Bawaryi, o m. 8 na z. ku półn. od Salzburga nad rz. Trauną. Gotuią tu wody słone. a o m. 1 zjad łaźnie zalecone znayduią się.

TRAUSNITZ, albo *TRAUWITZ*, nad rz. Preimptsch w dawnym wyż. Palatynacie Bawaryi, o m. 16 na półn. od Ratizbony, z zamkiem, w którym Cesarz Fryderyk Austr. siedział w niewoli przez lat trzy przegrawszy batalią r. 1322.

TRAUSSAN, m. w Langwedocyi w Dyec. Narbneńskiej.

TRAUTENAU, Trautenawa, albo Trocznowa, *Trutnowia*, m. Czeskie w cyr. Kenigsgreckim, o m. 8 na półn. od Kenigsgracu, nad rz. Upawą, oyczyzna fl. Zyfski herfzta Hufstytów. Szwedzi szturmem go dobyli r. 1647. Wiele zaś szkod od Prusaków ponieśli r. 1745.

TRAUTMANNSDORF, Hr. w niż. Austr. w pow. niż. Wiener-Wald, o m. 7 od Wiednia, na połd. ku w.

TRAWNİK, m. Tureckie w Sandziakacie Sarajyskim, z rezydencyą Bafzy.

TREAMBERT, ob. Bec-de-Lievre.

TREBIN, m. w średniej Marchii Brandeburskiej, w Cyr. Teltowskim, o m. 6 od Berlina na połd.

TREBES, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 2 od Karkassony na w.

TREBINGA, *Trebilium*, Tribunia, dawne m. Turcyi Eur. w Dalmacyi Ragusańskiej, z Bisk. Łac. suffr. Ragusańskiego, przyłączonym do Markańskiego. Leży nad rz. Trebenką, o m. 5 na półn. ku w. od Raguzy. dl. 36. 2. sz. 42. 50.

TREBIZOND, (to jest stół, z przyczyny jego figury) *Trapezus*, dawne, wiel. fl. M. Turcyi Azyat. w Natolii, stół. Prow. Jenichskiej, z Arcy-Bisk. Gręckim, portem i zamkiem. Tu rezyduje Beglerbey. Oyczyzną jest fl. Kardynata Bassaryona. Leży nad morzem

czarnym pod górą, w piękney równinie, o m. 225. na w. od Konstantynopola, 22 od Erzerom. dl. 52. 20. sz. 41.

TREBITZ, albo **TREBNITZ**, *Trebitium*, m. Niem. w Morawii w cyr. Iglawskim, o m. 10 od Brinny na z. nad rz. Iglą. St. fabryką sukieną, nakształt Angielskich.

TREBNITZ, *Trebnitium*, Trebnica, m. Niem. w Szląsku w Xstwie Oleśnickim, z wiel. Opac. Panien i bardzo bogatym, zakonu Cysterskiego. Leży o m. 5 od Oleśnicy na półn. ku z. znajduią się przy tym m. pagórki, z których wykopują naczynia z ziemi już uformowane, które będąc na powietrze przez nieiały czas wystawione, naywiększy potym ogień wytrzymać mogą.

TREBOWLA, ob. Trembo-wła.

TREBUR, albo **TRIBUR**, *Tri-buria*, m. Niem. przy zbiegu rz. Renu z Menem i blisko Moguncyi, st. przez kościelne zbory, które tu odprowadziły się r. 811. i 1031. Było przedtym wiel. Miastem.

TRECHTYMIROW, *Trechti-mirovia*, m. w Woi. Kłowskiem. z stwem placącym kwarty zł. 2070. danym w emfit. Mierzęwskiemu Strażnikowi Koron. Ma zamek założony od Stefana Batorego i wyznaczony r. 1577. dla uformowanego z Kozaków wojska, które oni posiadali do r. 1638. w którym pod Władysławem Krolewem wyzuci z niego od Polaków byli. Leży nad Dnieprem, o m. 15 od Kiowa.

TREFORT, m. w Bressie z tyt. Margr. o m. 4 od Bourg.

TREFURT, Dresfurt, albo *Drivordia*, m. i grod Niem. w niż. Hasyi, o m. 4 od Eisenachu, przy rz. Werra z zamkiem. Nał. poczęści do Elekt. Mogunckiego, Elekt. Sakkiego i Xcia Hesse-Kasselskiego.

TREGNY, m. Fr. w pow. Puyfay, o m. 4 na pold. od S. Far-

genn.

TREGONY, m. Angiel. w Kornuwalii, posyła 2 Dep. na Parl.

TREGUIER, *Trecorium*, m. Fr. w niż. Brytanii założone około r. 836. z Bisk. suffr. Turońskiego i małym portem. M. to handluie, zbożem, lnem i papierem. Leży na półwyspie nad morzem, o m. 11 ku z. od Brieux, 25 ku w. od Brestu, 50 od Nantes, 104 od Paryża. dl. 14. 24. 50. sz. 48. 46. 45.

TREIGNAC, m. Fr. w pow. Limosin, o m. 5 od Tullies.

TRELON, m. Fr. w Prow. Hanonii, o m. 6 od Mlaubeuge.

TRELOU, *Trelainum*, m. Fr. o m. 3 na w. od Chateau-Thierry nad Marną.

TREMBOWLA, m. przedtym stol. pow. swego w Woi. Podolskim, teraz pod pan. Austr. nał. do cyr. Lwow. z zamkiem starym na górze. Leży pod wiel. górą na trakcie pocztowym, oblewa go rz. Keycepnia o milę, od Kozłowa 4. tyleż od Husiatynia, od Kamieńca Podol. 9. dl. 48. 7. sz. 49. 12.

TREMBLANDE, m. Fr. w Santonii, o m. 1 od Marennes, na prawym brzegu rz. Seudry przy morzu.

TREME, ob. Trefme.

TREMECEN, *Tenissa Provincia*, Tremesyn, Prow. Affr. w Barbaryi, w Krol. Algierskim, z tyt. Krol. Graniczny na półn. z morzem śródziemnym, na w. z Prowin. Affr. zwaną, na pold. z Saharą, na z. z Krol. Fezańskim. Ma m. 150. wzdłuż, a 50. w szerz. Znaczna część tego kraju jest sucha, pusta i górzysta; ku półn. tylko przy morzu znajdują się równiny żyzne, obitujące w zboże, owoce i pastwiska. M. S. jest Tremesen. Jest to M. wiel. w równinie, otoczone dość dobrymi murami i zaludnione ubogimi Arabami, Maurami i żydami. Było przedtym daleko znacz. niż teraz, iak się z tego rozwalin widzieć daie, dl. 17. 6. sz. 34. 40.

TREMITI, *Diomedea Insula*, wyspy w Krol. Neapolitańskim w Gollie Weneckim, o m. 6 od brzegu Kapitanaty. Trzy są znaczniejsze: Kaprara, S. Mikolaia i S. Dominika.

TREMOUILLE, albo **TRIMOUILLE**, *Tremulium*, M. Fr. w Piktawii, o m. 12 od Poitiers nad rz. Benaissą. Dąło imię fl. rodziny Franc. dl. 13. 42. sz. 46. 29.

TREMD, m. Hiszp. w Katalonii nad rz. Noguera-Palleresa, o m. 9 na połu. ku w. od Balagueru.

TREMDELBURG, m. w Hasyi, Grassow Kaskelskich, zdawajm bardzo zamkiem nad rz. Diemel.

TRENTSCHIN, Tręczyn, m. Węgierskie stoł. Hr. jest wolne i Krol. leży nad rz. Waagą zalecone zdrowemi cieplicami; przy mieście leży na urwistej skale stały zamek.

TRENTON, M. Amer. połu. w nowym Jerseju nad Delawarą, o m. 10 od Filadelfii, na połu. ku w.

TREON, wieś z tyt. Margr. o m. 2 od Dreux.

TREPORT, m. Fr. w Normandyi o półmili od Eu z portem przy uściu Bresli, z Opac. Bened. które czyni do r. 9500. liwr.

TREPTÓW, *Treptovia*, m. Niem. w Pomeranii bliższej w Xęstwie Sztetyńskim z zamkiem nad rz. Tollą, o m. 9 na połu. ku z. od Anklam. Nał do Krola Prus. dl. 31. 22. sz. 53. 45.

TREPTÓW, *Treptovia*, m. Niem. w Pomeranii dalszej nad Regi, o m. 3 od iey uścia. Fabrykę z tu dobre pańczochy i materye welniane. Cesarzcy nadaremniego obiegali r. 1630. Moskale dobyli go r. 1761. dl. 33. 12. sz. 54. 10.

TRESMES, albo **GESURES**, Xst. o Parostwo w pow. Walezyi. Ma bardzo piękny zamek. Leży o m. 4 od Meaux. ob. Gevres.

TRESNEL, m. Fr. z tyt. Margr. o m. 1 od Pont-sur-Seine.

TRESOR, Opac. Bernard. o m. 2 od Vernon.

TREVEN-BRIETZEN, ob. Briefen.

TREVES, m. Fr. w Xstwie Andegawenskim nad Ligerą, o m. 3 od Saumur, z tyt. Baronii i zamkiem założonym od Falkona Nerry.

TREVICO, *Trevicum*, m. Wło. w Krol. Neapolitańskim w Pryncypacie dalszym, z Bisk. suffr. Benewentyńskiego, o m. 4 od Ariano.

TREVIERES, m. Fr. w Normandyi, o m. 3 od Bayeux z tyt. Hr.

TREVIGNO, *Trevennum*, M. obronne Hiszp. w Biskaii w pow. Alawskim, z tyt. Hr. i Cytafellą. Leży na pagórku, przy rz. Ayuda, o m. 4 od Vittory. dl. 14. 36. sz. 42. 52.

TREWIR, *Augusta Trevirorum*, u Niem. *Trier*, bardzo dawne, wiel. ludne i fl. M. Niem. w cyr. niż. Renu; stoł. Arcy-Bisk. tegoż im. którego Arcy-Biskup jest Elekt. bierze tyt. Archi-Kancelerza Cesarstwa, i pierwszy wotuje podczas obrania Cesarza, ma Akad. fund. r. 1473. Widzieć się tu dać wiele zabytkow starożytności. Nie ma w Niem. miasta gdzieby więcej tak tu było kościołow. Najpiękniejszy jest Katedralny. Wybudowany on jest z kamieni tak wiel. iż w tamtejszym kraju mówią z tej przyczyny iż używano Diabłow do ich znożenia i układania. Fr. dobyli Trewiru r. 1681. Ale powrócił do Arcy-Biska swego r. 1697. Wzięli byli go znówu r. 1703. 1705. i 1734. Leży w pięknym położeniu nad Mozellą, na ktorej tu jest piękny most, między dwoma górami, w kraju żyznym i obfitującym w wina, o m. 10 od Luxemburga, 18 od Metz, 30 od Kolonii, 30 od Moguncyi, 200 od Wiednia, 74 od Pary-

2a. dl. 24. 16. sz. 49. 46. Dawny Bened. klasztor i Opac. najstarsze w Niem. S. Maxymina leży na Trewirskim przedmieściu, którego Opac. w duchownych rzeczach nie dependnie od nikogo. Elektorstwo Trewirskie graniczy na połu. z Kolońskim, na w. z Wetterawią, na półd. z Palatynatem Renu i Lotaryngią, na z. z Luxemburgiem. Kray nie jest bardzo obfzerny, ale jest bardzo żyzny osobliwie w wino. Zawiera miał 29. Arcybisk. trzyma wojska 1200. Do niego należą Biskupstwa Metz, Toul, i Werdun. Mozella dzieli go na dwie części. Obywatele jego byli uwolnieni od prawa Kadukowego we Fr. r. 1767.

TREVISAN, albo MARCHIA Trewizańska. ob. Marchia.

TREVISO, *Tarvisum*, dawne, piękne, wiel. obronne M. Wło. w Rzpłety Weneckiej stoł. Marchii Trewizańskiej z Bisk. suffr. Udinskigo. Universitas ztąd została przeniesiona do Padwy. Widać tu się dość wiel. liczba gmachow wspaniałych. Nie ma M. we Włoszech gdzieby więcej iak tu było osiadłej szlachty. Totyla Krol Gotów i Papież Benedykt XI. w tym mieście urodzili się. Leży nad rz. Silis, o m. 7 na połu. ku w. od Wenecyi, 10 od Padwy, 22 od Akwilei. dl. 20. 50. sz. 45. 43.

TREVOUX, *Tivurtium*, dawne m. Fr. stoł. Xstwa Dombkiego z Kollegiatą od samego tylko dependującą Papieża. Był tu Parl. erygowany r. 1523. przez Franciszka I. Utrzymywany on był przez Xcia de Maine poty, poki Xstwo Dombkie do Korony przyłączone nie było, poczym był zniesiony. Cesarz Sewer, zbil przy tym m. swego Kompetytora Albina. Pałac gdzieś Parl. swe odprawował sessye, skarbiec, mennica, Drukarnia i dom rządzczy, są gmachy nayznaczniejszye w tym mieście. Zdobigo wiel. Kollegiata, klasztor zakonu

S. Franciszka, Karmelitow i Ursulinek. Leży na pagórku na prawym brzegu Saony, o m. 5 od Lugdunu, 95 od Paryża. dl. 25. 50. 50. sz. 45. 56. 42.

TREYSA, M. Niem. w niż. Hasyi stoł. Hr. Ziegenhaim, na górze przy rz. Schwalm, fl. przez batalią, która to stoczona była r. 1640. i przez urodzenie Mikolaia Wiegeliusza, Mikolaia Rodinga i Jana Schrodera. Leży o m. 7 na połu. od Marburga, 13 od Kasselu. dl. 26. 50. sz. 50. 52.

TREZZO, m. Wło. w Xstwie Medyolańskim na prawym brzegu Addy, o m. 4 od Bergamu. dl. 27. sz. 45. 35.

TRIANGLE, wyspa *Troykat* zwana, bezludna i pusta na rz. Orynoce, w Indyach zachod. Fr. tu swoy skład założyli r. 1765.

TRIADITZA, ob. Saphia.

TRIANON, dom Krola Fr. w zwierzyńcu Wersalskim na przeciwko Menażeryi. Jest to mały pałacyk, lecz piękny i wspaniały, którego struktura i ozdoby są gustu przedziwnego. Ogrody przy nim są bardzo mile.

TRIBBESES, *Tributum Caesaris*, dawne M. Niem. w Pomeranii bliźszej na granicy Xstwa Meklemburskiego w cyr. Barthskim z zamkiem. Nał. do Krola Szwedzkiego ileży przy rz. Trebel, o m. 12 od Röstoku na w. 8 od Stralund na półd. ku z. dl. 30. 50. sz. 54. 15.

TRIBEL, m. w niż. Luzacyi z zamkiem, o m. 4 od Sorau.

TRIBUR, ob. Trebur.

TRICARICO, M. Bisk. w Krol. Neapolitańskim z Hr. w Bazyljakie. Bisk. tutejszy jest suffr. Cyrezeńskiego. Leży o m. 4 od Cyrenzy.

TRICHENAPALI, M. znaczne na brzegach Koromandelskich było zruynowane przez wojny. Angl. ktorzy są jego Panami, mają to M. za bardzo ważne miejsce, ponieważ jest niby kluczem

do Tanjaour, Maistour i Madury!

TRICOT, m. w Pikardyi, o m. 2 od Mont-Didier.

TRIDENT, *Tridentum*, dawne, piękne, ludne i znaczne M. Niem. z Bisk. suffr. Gorytńskiego, którego Bisk. jest udziałnym Panem i Xciem Państwa Rzymskiego, pod protekcyą domu Austr. Było przedtym wolne i Cesar. śl. jest przez Koncylium generalne, które tu się zaczęło r. 1545. a skończyło się r. 1563. Urodził się w tym M. Jakub Acontius i Juliusz Alexander de Neustan. Leży pod Alpami w dolinie piękney i żyzney, na lewym brzegu Adygi, o m. 27 na półn. ku z. od Wenecyi, 27 od Inszpurka, 115 od Wiednia, 104 od Rzymu. dł. 28. 37. sz. 46. Bisk. Tridentские graniczy na półn. z Tyrolem, na w. z Feltrynem i Bel-lunezą, na połd. z Winceptynem, Weronezą, Bresslanem powiatami i iez. Garda, na z. z Bresslaną i też z iez. Garda. Kray jest żyzny i obfitujący w wino i oliwę. Nal. do Bisk. Trydentskiego, który ma głos i miejsce na seymie Ratzysbońskim. posyła także Posła na zgromadzenie generalne stanów Tyrolskich, ponieważ daje pewną sumę gdy w kraju nowych trzeba podatków. Kapituła składa się z 17 Kanonik. po części Hr. po części Baronow.

TRIEL, *Triellum*, wiel. m. Fr. w pow. Wexin-François, o m. 7 od Paryża nad Sekwaną, z Przeorstwem i Szpitalem.

TRIESCH, m. Morawskie, w cyr. Iglawii, z włością i miną srebrną, nal. do Hr. Herbersteinow.

TRIENT, *Tergesta*, małe lecz obronne i dawne miasto w Istrii z Bisk. suffr. Gorytńskiego i portem wolnym, nad Golfem Weneckim. Było M. przedtym niepodległe, ale teraz nal. do domu Austr. Leży na skale nad Golfem, któremu swe imie daie, o m. 3 od Capo d'Istria, 29 od Wenecyi. dł. 31. 33. sz. 45. 53. Handel Triestu jest wielki.

TRIGUERRE, m. Fr. w pow. Gatinois na w. Chateau Regnard.

TRIM, m. Irlandskie stol. Hr. Est-Meath, o m. 9 na półn. ku z. od Dublina, posyła jednego Dep. na Parl.

TRIMPERG, albo TRIMBERG, m. w Frankonii z grodem i zamkiem w Bisk. Wurtzburgskim, o m. 8 od Schweinfurtu na w.

TRINITE, Opac. Bened. fundowane w dziesiątym wieku w Poitiers. Drugie tegoż im. jest w Caen. Inne zakonu S. Augustyna w m. Mauleon. ob. Vendome.

TRINITE, albo TRINIDAD, M. w Amer. połd. w ziemi Tegiey w nowym Krol. Grenady nad rz. Magdalena, o m. 23 na półn. ku w. od Santa-Fé. dł. 307. sz. 4-35.

TRINITE, *Insula Trinitatis*, wyspa Troyce na morzu półn. na półn. uścia Orinoki. Ma m. 25 wzdłuż, 18 w szerz. Hiszp. mają tu osadę. Krzysztof Kolomb ją odkrył r. 1498.

TRINITE-AU-MONT, jest to samo co S. Catherine-au-Mont. ob. Catherine.

TRINO, *Tridunum*, m. Wlo. obronne w Montferracie; nal. do Krol. Sardynskiego, któremu ustat-pione było traktatem Queraaskim r. 1631. Fr. dobyli go r. 1704. i opuścili r. 1706. Leży przy rz. Po, o m. 3 na półn. ku z. od Kasalu, 5 od Wercelli. dł. 25. 53. sz. 45-8.

TRIPOLI, *Tripolis*, Trypol. M. znaczne Afr. w Barbaryi stol. Rzpltey Trypolitańskiej pod protekcyą Sułtana Tureckiego, z obronnym zamkiem i portem. Bardzo przedtym kwitnęło przed obłężeniem od Hiszp. pod Kommandą Dom Pedra de Navarra. Dziś ielzce wielki handel materjami szafrańcem prowadzi. Leży w rowninie piaszczystey nad morzem śródziemnym, o m. 272 od Marsylii, 110 od Tunetu, 220 od Algeru. dł. 30. 45. sz. 32. 53. Rzecz Pospolita Trypolitańska graniczy na

połn. z morzem śródziemnym, na półd. z kraiem Bereberskim, na w. z Egipt. na z. z Krol. Tunetańskim, Biledulgeridem i kraiem Gadamisfow. Ma tyt. Krol. i ma na swym czele Deia. St. jest przez swe rozboje na morzu.

TRIPOLI, *Tripolis*, dawne i znaczne M. Azyat. w Syrii, na brzegu morza śródziemnego. Liczą w nim od 50. do 60000. dusz, Turkow, Chrześcian i żydow. Zdobi go wspaniały meczet. To jest tu osobliwszą rzeczą, iż we wszystkich M. tego domach znajdują się źródła i fontanny nawet w pokojach. Jest rezydencyą Sangiaka. Handluje iedwabiem, galasem, woikiem i proszkiem do mydła, który jest najlepszy z całego wchodu. Ale kupcy wszystko tu pieniędzmi płacić muszą. Leży nad rz. o m. 36 na półn. ku z. od Damaszku. dł. 56. 35. sz. 34. 15.

TRIPOLIZZA, M. w Morei mające swego Bisk. Greckiego. Leży o m. 7 od Neapolu de Romania.

TRISAY, *Trisium*, Opac. Fr. o m. 5 na półn. od Luçon, zakonu Cyf. Czyni do r. 3000. liwr.

TRIST, albo **TRIS**, wyspa w Amer. półn. w nowey Hiszp. na brzegu półd. odnogi *de Campeche*, na z. wyspy Port-Royal, od której bardzo wąskim jest oddzielona kanałem. Ma m. 2 wzdłuż i tyleż wszerz. Znajduie się tu woda słodka, wiele gadu i daniele. Jest pułta i niezamieszкана.

TRITTENHEIM, w Elek. Trewirskim nad Mozellą; jest oyczyną fl. Jana Tritema Opata Szpanheimskiego.

TRIVENTO, *Triventum*, m. Wło. w Krol. Neapolitańskim w Hr. Moliskim z Bisk. suffr. Benewentyńskiego. Leży nad rz. Trino, o m. 4 na półn. ku w. od Molisy, 25 od Neapolu. dł. 32. 12. sz. 41. 48.

TRIVIER, M. w Xięstwie

Dombiskim. o m. 4 od Trevoux. Drngie tegoż im. leży w Bressii, o m. 2 od Pont-de-Vaux.

TRIVOLZO, Xiśtwa w pow. Pawezanie we Wło.

TROARN, m. Fr. w Normandyi, o m. 3 od Caen, z Opac. Bened. które czyni do r. 38000. liwr.

TROCHTELFINGEN, m. i zamek w Szwabii, stol. włości w Xiśtwie Firsztemberskim, o m. 9 od Tubingi, na półd.

TROCZENICE, m. w Woi. Braclawskim, dawne nad rz. leży niedaleko Alexandrowa.

TROCZNOVA, ob. Trautenau.

TROGEN, m. Szwajcarskie, w Kantonie Apenzell, fl. iego obradami, o półmili źródło mineral. znajduie się.

TROJA, *Troja*, m. Wło. w Krol. Neapolitańskim w Kapitanaście, wystawione koło r. 1308. z Bisk. suffr. Benewentyńskiego i tyt. Xiśwa. Leży pod Apeninem nad rz. Chilara, o m. 13 na półn. ku w. od Benewentu, 13 od Manfredonii. dł. 32. 59. sz. 41. 21.

TROICZKOYA Krepost, forteca Mosk. w Syberyi na pograniczu, w pow. Seleginskoy nad rz. Kechtą.

TROJEZKOY Ostrog, m. Mosk. w Prow. Szackiey.

TROJECKI, lub **TROICKOI**, Monaster Bazyliański, o m. 12 od Moskwy. Jest obronny posiada m. 9 kraiń do kosa. Car Piotr W. Brat iego i Siostra tu schronili się, podczas wszczętego od Strzelcow buntu.

TROIS-FONTAINES, Opac. Fr. w Szampanii, o m. 6 od Barle-Duc. Zakonu Cyfter. czyni do r. 25000. liwr.

TROIS-RIVIERES, m. i Prow. Amer. półd. w Kanadzie. Leży nad rz. tegoż im. w pięknym położeniu, o m. 30 od Kwebeku. Było tu niegdyś miejsce generalnego dziczy handlu, przed założeniem osady Montrealskiej.

TROKI, *Trociūm*, M.S. Woj. Trockiego, obfzerne i dawne, bo założone w 13 wieku, niegdys obwiedziane było murem, z zamkiem na jeziorze, który z położenia mogłby być obronny, z dwoma. Opactwami Bened. i Bazylianfkim, z których pierwsze iest o półmili od miasta we wli zwaney *Stare Troki*; Kościół farny iest wiel. z bogatym Probostwem i z Cudownym obrazem. Mieyfcem dawniey było rezydencyi Xżąt Lit. którą potym przenieśli do Wilna. Sady Ziemskie i seymiki pow. tu się odprawiają, a ftwo nal. zawize do Woiew. Ekonomia zaś Trocka płaci kwarty zł. 498. Spustofzone naprzod było od Prusakow, r. 1390. pogorzało, 1655. od Moskalow zburzone było. Iest nad obfzernym jeziorem, oblane wodami i nad rz. Brazalą, o m. 4 od Wilna, 30 od Grodna. dl. 43. 52. sz. 54. 52.

Woi. Trockie Prow. Lit. między Prusami, Zmudzią, Woi. Wileńskim, Nowogrodzkim i Brzeskim, rozciąga się wzdłuż obfzernieizawiera powiaty Trocki, Grodzieński, Kowieński i Upitfki, które seymiknią osobno, obierają po 2 Posłow i 2 Dep. Senatorow, ma Woiewodę i Kafztelana Trockich, herb pogonia, a mundur, kontusz ponfowy, żupan i wyłogi zielone. Kray obftaie w drzewa, pastwiska, lny i zboża. Oblewają go znaczneyfze rz. Niemen, Wilia, Święta, Kotra, Zwola, Strawa &c. M. S. Troki.

TRON, albo Święty-Truyen, *Trudonopolis*, M. Niem. w kraiu Leodyfkim, stol. Hr. z Opac. Bened. fund. r. 657. przez S. Trudona. Leży o m. 3 na z. od Tongrow, 6 na z. od Mastrychtu. dl. 22. 54. sz. 50. 45.

TRONCHET, Opac. Bened. przy m. Dol. Czyni do r. 2200. liwr.

TROPEA, *Trophæa*, M. Wło. w Krol. Neapolitańskim w Kalabrii dalfzey z Bisk. fuffr. Regiońskiego.

Leży przy morzu, na skale, o m. 4 na poln. ku z. od Nikotery, 17 od Reggio, 16 od Messiny. dl. 33. 55. sz. 38. 52.

TROPES, *Tropetopolis*, M. mocne Fr. w Prow. z portem i cytadellą. Leży nad Golfem Grimauld, nad morzem fřzodziemnym, o m. 5 na pold. ku z. od Frejus, 13 od Tulonu, 23 na w. od Marfyllii, 180 od Paryża. dl. 19. 26. sz. 43. 16. 17.

TROPPAU, albo **OPPAWA**, *Oppavia*, albo *Troppavia*, wiel. piękne i mocne M. S. Xftwa Niem. w Szląfku z dawnym zamkiem. Duńczykowie dobyli go r. 1636. Cesarfey odebrali r. 1627. Szwedzi go opanowali r. 1642. ale Cesarfcy wkrótce potym go im wydarli. Atakowali go znouwe lecz nadaremnie r. 1646. Prusacy dobyli go r. 1741. 1745. ale było oddane traktatem Cesarzowey Krolowy Węgiefkiej. Kawalerowie Maltańscy mają tu swoją Kommanderyą. Mydło Oppawskie iest bardzo zachwalone. Co się tycze Xftwa to należy do familii Lichtenfzteynow, którzy go iak lenność trzymają. Leży w pięckney rowninie, nad rz. Oppą i Mokrą, o m. 16 na poln. ku w. od Ofomuńca, 29 od Wrocławia. dl. 35. 45. sz. 50. 4.

TROSA, m. Szwedzkie w Suedermanlandyi nad morzem.

TROSLI, *Troslejum*, wieś o m. 3 od Soiffons nad rz. Aine. Sf. odprawionemi tu czterma narodowemi foborami na początku dziefiątego wieku i parlamentem r. 955.

TROSTYANIEC, m. w Woiew. Bractawfkim.

TROUARD, ob. Troarn.

TROYES, *Augustobona*, *Tricasses*, dawne, wiel. bogate i dno z nayznacznieyfzych M. Fr. w Szampanii, której mieni się bydż M. S. z Bisk. fuffr. Senfkiego, kilką Opac. Biblioteką publiczną w klasztorze Bernardyńskim, dawnym zamkiem, gdzie Hr. Szampanfcy

rezydowali i kilką fabrykami, które M. handlowym czynią. Najznaczniejszy są płocienne. Kościół Katedralny, tudzież S. Lupa i Stefana są bardzo piękne. Odprawował się Sobór w Troyes r. 878. Uważają tu iako za rzecz osobliwą, iż muchy w tym mieście nigdy nie wlatują do iatek M. tego, lubo w okolicach tegoż M. wiele ich pospolicie znajduje się. Urodził się tu Papież Urban IV. który z syna szewskiego dopiął Papieżstwa; tudzież Franciszek Girandon, Piotr Mignard, Xiążdz Leconte, Piotr i Jan Pithou, Pan Lenoble i inni. Otoczone jest dobrami murami. Leży nad Sekwaną, w kraju obfitującym w to wszystko, co tylko do życia jest potrzebnego, o m. 12 na półn. ku w. od Sens, 25 od Rheims, 17 od Chalons, 36 od Paryża. dl. 21.44-55. sz. 48.18.2.

TRUBECK, piękne Opac. Kanoniczek w Hr. Wernigorodzkim przy Halbersztadzie. Wybierane są przez Hr. Wernigorodzkiego.

TRUBICE, rz. w Kiiwskim, płynie od półn. ku połd. o m. 2 Niem. pod Perieławiem wpada do Dniepru.

TRUN, m. Fr. w Normandii w dyec. Seezkiey, o m. 7 od tegoż miasta nad rz. Diwą.

TRURO, m. Angiel. w Kornuwalii, pożyła 2 Dep. na Parl.

TRUXILLO, *Turris Julia*, M. znaczne Hiszp. w Estremadurze, oyczyna Karola Franciszka Pizarra, Wojownika Peruańskiego. Leży między górami pod pagórkami, na którym dobra jest cytadella przy rz. Almoncie, o m. 47 na połd. ku z. od Madrytu, 26 od Toledu. dl. 12.40. sz. 39.10.

TRUXILLO, *Truxillum*, M. bogate i handlowne w Amer. połd. w Peru w Audyencyi Limańskiej z Bisk. suffr. Limańskiego, w dolinie Chimo; założone przez Fr. Pizarre r. 1553. Leży w kraju obfitującym we wszystko, nad małą rz.

przy morzu połd. o m. 80 od Limy. dl. 300. sz. połd. 8.

TRUXILLO, *Truxillum*, M. Amer. półn. w nowey Hiszp. w Prow. Honduras nad Golfem tegoż im. z dobrym portem. Bardzo jest obrotne z swego położenia, będąc otoczone dwoma rzekami i gęstemi gajami. dl. 292.15. sz. 15.40.

TRYLISZ, *Trilisa*, m. w Kiiwskim, r. 1651. odebrane było Kozakom od wojsk Pol. pod wodzem Przyjemskim i wperzynę obrotne. Leży nad rz. Kaminczą, poniżej Romanowa.

TRYPOL, m. Mosk. w Kiiwskim, bywało obrotne, leży nad rz. Krasną, blisko iey uścia do Dniepra, poniżej Tarmanowki.

TRZEBNICA, ob. Trebnitz.

TRZEMESZNO, lub TRZEMESZYN, m. dawne w Woj. Gnieźnieńskim z Opac. Kanoników regularnych, którzy tu piękną i liczną utrzymują bibliotekę i Konwikt dla edukacyi szlachetney młodzieży approbowany seymem r. 1775. Opac. nal. do kollacyi Krol.

TSCHERNEMBLE, M. Windysmarchii, w Karnioli, o m. 5 na połd. od Rudolphswerthu z tyt. Xstwa

TSCHOPPA, Czoppa, m. i zamek w Miśni w cyr. Ertzgeburskim, o m. 12 na połd. ku z. od Drezna. Wielki to M. ma odbył i handel na farbę niebieską. St. jest mieszkaniami X. Walentyna Weygeliusza, który tu umarł r. 1585.

TSCHUKTCHI, Czukuczowie, narody mieszkające w stronie półn. i w Azyi.

TSIOMPA, albo CIAMPA, Krol. Azyat. graniczy na półn. z puszciami Kochinchinśkimi, na połd. i w. z morzem, na z. z Krol. Kambogskim. Hołduie Krolowi Kochinchinśkiemu. Obywatele są balwochwalczy, wierzą w przechodźny, i czczą osobliwie konie i słonie. Są tego mniemania, iż nay-

większa nadgroda, którą może odebrać człowiek po swej śmierci, jest ta, iż dusza jego wiedzno z tych dwóch zwierzow weydzie. Maia Konfucyusza za największego w świecie nauczyciela i bardzo szanują trupow; ale ani pocze wości ani rzetelności nie znają, co jest przyczyną, iż w tym kraju niema sz handlu, który obfituje w welnę, indy i nie bardzo dobry iedwab.

TVAM, ob. Toam.

TWAROZNA, m. w Hr. Spizkim, ma wiel. pola i lasy obszerne. Niedaleko Werbowa.

TUBAN, *Tubanum*, M. Azyat. w Indyach jedno z najpiękniejszych i najmocniejszych na wyspie Jawie. Ma port i Krola swego partykularnego, który jest bardzo potężny. dl. 130. 20. sz. pold. 5. 35.

TUBERI, albo TIBERI, M. Fr. w niż. Langwedoku, z grodem Krol. i Opac. Bened. czyniącym do r. 3700. liwr. Leży o m. 2 od Agdy.

TUBERON, źródło mineralne w Langwedoku przy Alecie.

TUBINGEN, *Tubinga*, piękne i obronne M. Niem. w cyr. Szwabskim, drugie w Xstwie Wirtemberskim z Akademią założoną r. 1477. pięknym i obronnym zamkiem na poblizkiej górze. Znajduje się na Ratuszu tutejszym zegar godny zastranowienia się ciekawego. Tubinga leży na lewym brzegu Nekry, w kraju obfitującym w wina i wszystko, co jest do życia potrzebnego, o m. 8 na pold. ku z. od Sztudgardy, 20 na z. od Ulmy, 20 od Strazburga. dl. 26. 46. sz. 48. 34.

TUCHAN, m. Fr. w Langwedoku, o m. 4 od Salces.

TUCHO, *Tuchum*, M. Chińskie w Prow. *Quitchau*, nad rz. Co. Ma trzy M. pod swą dependencyą. dl. 124. 3. sz. 24. 55.

TUCHOLA, *Tuchol*, m. Pruskie w Pomerellii, stol. Amtu, jest Krol. z zamkiem, fl. było w woj-

nach Pruskich nad rz. Brdą, od Choynicy na pold. m. 2. od Człuchowa 4.

TUCHOW, *Tucgovia*, m. w Krak. z kościołem dawnym i klasztorem Benedyktynow. Leży w położeniu górzystym nad Dunaiem między Woynicą i Czchowem, o milę od Obydwoch. Pod pan. Austriacy. w cyr. Wielickim.

TUCZYN, m. w Woł. Wołyńskim, z kościołem i pałacem, około m. 3 od Rownego, nal. do im. Walewskich.

TUDELA, *Tutela*, piękne i znaczne M. Hiszp. w Nawarze, stol. Meryndady z zamkiem. Odprawił tu się był Sobor r. 638. Ma kilka pięknych gmachow. Leży na prawym brzegu Ebru, na którym jest tu piękny most; w mieyscu gdzie Queils wpada wtę rz. w kraju obfitującym w dobre wino, o m. 16 na pold. od Pampeluny, 18 od Saragossy. 56 od Madrytu. dl. 16. 18. sz. 42. 4.

TUECH, m. Fr. w pow. Wivareńskim, o m. 12 od Viviers.

TWER, *Tawera*, M. i Xstwo w Państwie Rossyjskim, z mocnym zamkiem. Tutay zgromadzają się wszyscy kupcy handlujący na Woldze. Leży na pagórku przy zbiegu rz. Wolgi i Twertza, o m. 30 od Moskwy. dl. 54. 50. sz. 56. 36. Xstwo graniczy na półn. i z. z Xięstwem Nowogrodzkim, na w. z Xięstwem Rostowskim, na pold. z Xięstwem Rostowskim i Prow. Rezan. Xstwo to miało długo swych Xząt osobnych, ale r. 1486. Car Jan Wasył zruynował i zabrał ten kraj pod moc swoją.

TWERY, m. pow. w Xstwie Zmudzkiem, z Cywuństem, które płaci kwarty zł. 503. Jest nikczemne, leży nad rz. od Miednikow, o m. 2. nieco więcej od Retowa.

TUFFE, m. Fr. w Maine, o m. 6 od Mans.

TUFFENBACH, w wyż. Styryi, o m. 3 od Judenburga.

TUKUM, m. w Kurlandyi z zamkiem zrujnowanym i stwem znacznym, zawierającym 5 wiel. parafii. Leży po nad morzem ku w. od Nowenburga m. Niem. 3. od Goldyngi 8. dl. 46. 11. sz. 57. 5.

TUKUMAN, *Tucumania*, Prow. Amer. pold. w Paragway; graniczy na pośn. z Prow. *Los Chicas* i *Chaco*, na w. z Prow. *Chaco*, i *Rio de la Plata*, na pold. z kraiem Chikuitow i Pampasow, na z. z Bisk. S. Jago. Powietrze tu jest gorące, a grunt piaszczysty. Jednak dosyć jest urodzajnym, w niektórych miejscach. Obywatele są powolni i nie tacy pialcy, jak innadziec. Hiszp. znaczną część kraju tego posiadają. Mają tu także swego Bisk.

TUKUYO, *Tuculm*, M. w Amer. w ziemi Tegiey w Prow. Wenezuela, w dolinie Tukuyskiej, o m. 10 od nowej Segowii. Rz. tegoż im. przedziela tę dolinę na dwie części. Powietrze tu jest zdrowe, gruntu obfitujące w trzciny cukrowe, w bawełnę i w to wszystko, co do życia jest potrzebnego. dl. 311. 28. sz. 7. 35.

TULCZYN, *Tulcinum*, m. w Podolskim, teraz pod pan. Austr. w cyr. Halic. z pałacem, osiadłe i porządne nad rz. Tulczynką, przy zbiegu iej zdrugą rz. Nal. do Potockich.

TULLE, *Tutela*, M. znaczne we Fr. w niż. Lemowieńskim pow. którego mieni się bydź M. S. Lubo *Brives* o pierwzeństwo z nim certuie, z tyt. Wice-Hr. z Bisk. suffr. Bargońskiego erygowanym przez Jana XXII. r. 1317. Jest w tym M. 7. klasztorow, cztery Panieńskie, a trzy męzkie i jedno Collegium. Oyczyzną jest Stefana Balluza. Leży przy zbiegu rz. Coressy i Solanu, poczęści na górze, poczęści w dolinie, w kraju otoczonym górami i przepaściami, o m. 15 od Limoges, 25 od Klermontu, 116 od Paryża. dl. 19. 22. sz. 45. 16.

TULLINS, m. Fr. w Delfinacie, o m. 5 od Gracyanopola.

TULN, *Tulna*, *Tulina*, M. Niem. w niż. Austr. w pow. wyż. Wiener-Wald, przy rz. Tulu, w kraju obfitującym w dobre zboże, z Opac. panieńskim, o m. 7 od Wiednia, na z. dl. 34. 4. sz. 48. 20.

TULSK, m. Irlandzkie w Hro. Roskomońskim, o m. 3 od Roskomony, połyla 2 Dep. na Parl.

TUMBEZ, Port Amer. w Peru; gdzie pierwsi woownicy tego Krol. wyhedli w Golf Guyakwillski. Leży o m. 25 na pold. od Guyaguil.

TUMEN, *Tuma*, M. w Państwie Moskiew. w Syberii nad rz. Turą, o m. 50 na z. od Tobolska. Obywatele są Tatarzy, dobry handel prowadzący. Nappierwsze jest z miast od Moskwy założonych w Syberii.

TUNBRIGA, M. Angiel. w Prow. Kent, o m. 8 od Londynu. Ma wody mineralne, o m. 2 od M.

TUNGCHANG, *Tungchanum*, piękne i fl. M. Chińskie w Prow. Xantong, w kraju obfitującym w to wszystko co jest do życia potrzebnego. Ma ośmnaście M. pod swoją dependencyą. dl. 133. 20. sz. 37. 3.

TUNGCHUEN, *Tung-huenum*, M. Chińskie pierwsze w Prow. Suchuenie. dl. 120. sz. 27. 30.

TUNGGIN, *Tunggenum*, M. Chińskie w Prow. Queichen. Ma ośm miast pod swoją dependencyą. dl. 125. 21. sz. 28. 20.

TUNIA, *Tunia*, M. Amer. w nowym Krol. Grenady na górze w kraju, w którym znayduie się wielka liczba złota i szmaragdow, o m. 20 od Santa-Fé. dl. 308. 10. sz. 4. 55.

TUNIS, *Tunitum*, *Tunet*, wiel. fl. M. Affr. w Barbaryi stoł. Krol. Tunetańskiego, z dobrym i obrotnym zamkiem, z portem i kilką meczetami, z których jeden, będący na z. M. jest wspaniały. Prowadzi Tunet dosyć wiel. handel.

Karol V. Cesarz dobył go osobiście r. 1535. wojując z Barbarossą. Algierczykowie odebrali go potem, a nakoniec Turcy je opanowali r. 1574. i odtąd poczęło się rządzić tym kształtem, którym się dotąd rządzi. Leży w równinie, nad rz. Gulletta, o m. 4 od morza, 180 od Marfyllii, 150 od Algeru, 110 od Trypoli. dl. 28. 26. sz. 36. 40. Krol. Tunetański składa dziś Rzępłą pod protekcją Sultana Turckiego będącą, podobną nieco do Kartagińskiej przed iey powiększeniem i jest st. przez swe rozboie na morzu Dey, Bey i Bafza dzielą między siebie całą władzę rządu. Państwo to graniczy na półn. i w. z morzem śródziemnym i Krol. Trypolitańskim, na połd. z różnymi narodami Arabskimi, na z. z krajem Esab. i Krol. Algierskim. Połpoństwo tutejsze jest to mieszcznina Maurów, Turków i Renegatów wszystkich narodów. Handel ich największy jest z Genuńczykami i Wenetami. Zasadza się na oliwie, zbożu, bobie, wołku, wełnie i kurdybanach, które biorą cudzoziemcy, na zamiang zaś w kraju zostawiają, sukna, korzenie, cukier, papier i żelazo. Konie tutejsze, są bardzo zachwalone; do dwudziestu pięciu i trzydziestu lat nie traca swej mocy.

TUNQUIN, *Tunquinum*, Tunkwin, Krol. Azyat. w Indyach pod strefą gorącą; graniczy na północ i w. z Krol. Kochinichńskim, na z. z Krol. Laos. Ma m. 500. wzdłuż, 200. szerz. Jest to kraj najpiękniejszy i najznaczniejszy na wschodzie, tak dla liczby swoich mieszkańców, iak dla bogactw, które posiada i obfitości tego wszystkiego, co jest do życia potrzebne. Cudzoziemcy mieli tu swoje osady, ale dziś samym tylko Chińczykom wejście do kraju jest pozwolone. Kilka jednak okrętów Angiel. i Holl. idą tu corocznie, lecz zaraz w pierwszym zatrzymu-

ią się porcie. Część Krol. blizka morza zawiera w sobie równiny bardzo obszerne i wodniste, sposobne do uprawy ryżu, ale nie zdrowe dla ludzi z przyczyny wilgotnej gorącości powietrza. Część zaś Krol. granicząca z Chinami jest górzysta, zdrowsza, ale mniej żyzna, a przeto mniej ludna. Lubi Religia Katolicka jest w tym kraju nie cierpiana, z tym wszystkim wielka tu liczba Chrześcian i Missionarzów' znayduje się. Tunkwinczykowie dosyć proporcjonalnej są talii, dobrego temperamentu, mają dowcip dobry i pamięć szczęśliwą. Lubią kunst wojenny, są ku cudzoziemcom powolni i są chciwi ciekawości. Jedzą i piją do zbytku, mając pijaństwo i obżarstwo za rzecz piękną. Są bałwochwalcy i bardzo zabobonni. Nie jest osobiłwzego, nad ich sposób grzebieńia umarłych. Expensy pogrzebowe są zadziwiające. Wpowszechności, dopiero w siedm dni odprawnie się pogrzeb po śmierci zmarłego; przez cały ten czas uważają czyli dusza nazad nie weydzie do swego dawnego siedliska. Po pogrzebie, następują bankiety i uroczystości nadzwyczajne, większe lub mniejsze podług majątku rodziców zmarłego. Pogrzeby Krolow odprawiają się z wielką wspaniałością, iaką tylko sobie wystawić można. Przyczyna wszystkich tych expens jest miłość i pobożność synowska, która jest najznaczniejszą zasadą moralności Konfucyusza, za którym Tunkwinczykowie, tak iak Chińczykowie idą, do których dawniej należeli. Dziś jeszcze Krol Tunkwinu każdego roku posyła Chińskiemu kilka funtów złota i odbiera iego pięcie przy swym wstępie na tron na znak potwierdzenia, co jednak w niczym nie ubliża niepodległości Krola Tunkwinczkiego. Najsolenniejsze u Tunkwinow święto jest nowy rok; po północy wszyscy otwierać powinni

drzwi u swych domow, przez pozarzanie dla umarłych; rozumieją bowiem, iż oni przychodzą oddawać im wizytę na odnowienie roku. Wizytkie zbrodnie, kradzieże wyławszy, ostatniemi mękami są w Tunkwinie karane, kiedy winowayce prowadzą na miejsce, gdzie ma być zabity znajduje on tam bankiet dla siebie zgotowany; ktory bez najmniejszej mąk bojaźni ie z apetytem zastawione sobie potrawy, poczym bywa wykonywany. Rodzay śmierci najmniey ostawiający jest szubienica. M. S. Tunkwinu jest Checo, *Pisze Xindz Marigny w relacyi o Krol. Tunkwiskim.*

TUR, znaczne jezioro czyli bagno przy granicy Brzeskiego Litt. z kąd rz. Prypeć bierze początek pod Hołownem. Tegoż im. mała rz. w Brzeskim Litt pod Ratnem.

TURBILLY, w Xstwie Andegawenskim, o m. 3 od Fleche.

TURCYA, *Turcia*, wiel. Państwo rozciągające się w Tur. Azyat. i Affr. Dają mu powszechnie dł. m. 800. od z. ku w, a 700. od połn. ku połd. Turcyja Eur. rozciąga się od 34. gradusa aż do 46. dł. i od 36. do 49. łz. Góry Kastagiatzkie dzielą ją na połn. i połd. Połn. zawiera w sobie Wołochy, Multany, Bessarabią, Krocayą, Bośnią, Dalmacyą, Serwią, Bulgaryą i Romaniją albo Rumelią. Turcyja połd. toż samo co dawna Grecya zawiera w sobie 7 wiel. części, to jest *Albanią*, Epir, Macedonią, Jannę, Liwaniją, Moreję wyspy na Archipelagu. Wizytkie te Prow. bardzo żyzne są nieładne, od uciemiężenia, które tu trwa od r. 1740. Obywatele Chrześcijańscy przenoszą się do Moskwy, Węgrow i innych Państw Chrześcijańskich pogranicznych gdzie są frzęśliwi. Turcyja Azyat. zawiera w sobie pięć wiel. części, Natolią, Georgiją, Turkomanią, Dyarbek i Suryą albo Siriją. Kładą po między niemi czałem Ara-

bią lub Armeniją, ale te kraie prawie nie zależą od W. Sultana. W Affr. Sultana posiada Egipt, część Abissynii i Barbaryi. Podobnych krajow posiada Sultana kilka, tak w Europie, jak w Azyi, ale nie cale, lecz wepół z innemi Monarchami. ob. *kołdy artykuł. M. S.* caley Turcyi jest Stambuł. Wpowszechności Turcy są bardzo skromni w iedzeniu, lubiący spoczynek i proźniaństwo, a przeto mało zdolni do wielkich trudow. Często branie łazien na poty, i innych osłabia ich bardziey i zniechęca do czyni. Wszyscy wiedzą do jakiego stopnia oni są lubieżni, zbytkujący, obłudni i interesowani. Są w reszcie miłośni na cudzoziemcow, jakiegokolwiek bądź oni są religii. Żaden naród, lepiey nad nich nie znosi odmian fortuny. Sultana Turecki jest dziedzicem dobr swych poddanych bez potomka zchodzących i wszelkich ruchomości, po śmierci Balzow i innych wiel. Oficjalistow. Monarcha ten tytułuje się w swym kraju *Bogiem na ziemi, cieniem Boga, bratem Słońca i Księżycy, rozdawcą koron &c.* Potęga jego jest absolutna i może naywiększe przełamać prawa gdy mu się podoba. Ministeriom milczeć musi na jego niesprawiedliwości z bojaźni utraty swego miejsca; albo jeżeli ktory dusząc Cesarzkiej przyjaźni to uczyni, czeka go nie wylnie albo ciężkie strofowanie albo kara; dla tego też i poddani lepiey zachowują prawa swego poddaństwa. Kiedy Despotę na złe swey mocy zażywa składają go, ale trafiają pod równą tyranią jego następcy. Rząd jego spustoszył kraie swego panowania: W Eur. Morłakowie, w Azyi Arabowie plondrują więc, pustoszą ię, rabują podrożnych, lubo ci karawanami idą. Sultana nie może tych łotrów pokroić, chyba przez haracz, który musi niektórym Emirów płacić. W. Wezyr jest nay-

pierwszym po Cesarzu. On tu jest tym czym w innych krajach są pierwsi Ministrowie. Naszy jest głową Religii Mahometaniskiej, wyrokiem i tłumaczem prawa. Ale bacność w tłumaczeniu tę zachowuje, iż stośnie się do woli Sultanskiej, który go podług swego widzieli się złożyć może. Religia jest Mahometaniska.

TURCKHEIM, *Turichemum*, m. Fr. w wyż. Alfacyi, o milę od Kolmaru, fl. przez zwycięstwo, które tu odniósł Turennius na Cesar. r. 1675.

TURCKHEIM, w niż. Pałatynie w Hr. Lipangskim, o m. 5 od Wormacyi.

TURCOIN, wiel. m. Fr. w Flandryi, o m. 3 od Lilli, fl. przez swe rękodzieła nici wełnianych, rasowych, które tak są dobre iak nici z sierści koziej do robienia kamlotów.

TURENNE, *Torena*, dawne M. Fr. w niż. pow. Limosin z Kapitułą, z tyt. Burgrabstwa, i zamkiem. Długo było w ręku familii de Bouillon, która go sprzedała Krolowi r. 1738. dla przyłączenia jego do korony. Leży na granicy pow. *Querci*, o m. 4 od Tulle, 4 od Sarlaty, 120 od Paryża. dl. 19. 15. sz. 45. 8.

TURCA, Turgou, ob. Thurgau.

TURIN, *Augusta Taurinorum*, Turyn, dawne, Indne, obronne bardzo piękne i kwitnace M. Wlo. stol. Piemontu i rezyd. Krola Sard. z Bisk. Akademią i dobrą cytadelą. Przenosi wżyskie M. Włoskie, przez piękność swych ulic i gmachow i przez wygody i przyjemność życia. Pałac Krolow. jest wspaniały. M. dzieli się na nowe i stare. Kilka wycierpiało fl. obłężeń, ale naysławniejsze jest to, które wytrzymało r. 1706. przeciw Xciu Orleańskiemu, który musiał odstąpić, będąc zbitym od Xęcia Eugeniusza. Oyczyzną jest Kardy-

nała Turnon. Leży w pięknym położeniu przy zbiegu rz. Doryi Rypai z Padem, pod górą, w kraju żyznym, o m. 25 od Genuy, 29 od Medyolauu, 35 od Chamberi, 112 od Rzymu, 160 od Paryża, 60 od Lugdunu. dl. 25. 20. sz. 45. 4.

TURCZYKA, m. w pow. Owruckim, nad rz. od Ufzomina o m. 2.

TURKA, m. na Rusi, pod pan. Austr. w cyr. Samborskim, nad rz. Stryem, o m. 1 od pogranicza, od Sambora 5. od Drohobyczy 6.

TURKESTAN, *Turcheftania*, kray Azyat. w wiel. Tartaryi graniczny na półn. z rz. Jamą i górami Orlemi, na w. z kraiem Kalmuckim, na połd. z kraiem Charasmińskim i wielką Bukaryą, na z. z morzem Kaspijskim. Ma m. 80 wzdłuż i tyleż wżerz. Tartarzy w nim mieszkający są złodzieje, żyjący z tego tylko, co złupią. M. S. tego kraju jest Turkestan, w którym Han Tatarski w czasie zimy rezyduje. Leży nad małą rz.

TURKOMANI, narod Azya. podzielony na dwie hordy, z których jedna mieszka w części zach. Armenii, a druga nad brzegiem morza Kaspijskiego w kraju Astarabatskim i Charasmińskim. Wszyscy są Mahometanie, wielcy zbóycy i dobrzy iędzcy. Pierwsi płacą haracz Sultanowi Tureckiemu, drudzy Tartarom.

TURNHOUT, pow. i M. w Niderlandzie w Xstwie Antwerfkim o m. 8 od Antwerpii, wystawione przez Henryka IV. Xcia Brabantskiego, koło r. 1212. Hiszp. przy tym M. byli zbici przez Xcia Maurycego de Nassau. r. 1648.

TUROBIN, *Turobinum*, m. w Belzkiem, mierne i ofiadle, od Tarnorody m. 3 na z. od Zamościa 6.

TUROW, *Turovia*, m. w pow. Pińskim, dawne, z Bisk. Gre.

Gręckim przyłączonym do Pińskie-go. Ozdobne kilka kościołami i cerkiewiami. Leży nad Prypecią od Wieliczki m. 4; od Pińska na w. 22.

TUROWLA, m. w Woi. Połockim w czasie wojny Mosk. nie-rzaz od nieprzyjaciół wzięte, nie-rzaz od naszych odebrane zostało. Oblewa go mała rz. blisko ucho-dzająca do Dźwiny; powyżej Polo-cka ku połd. m. 5.

TURZEC, m. w Woi. Nowo-grodzkim, ku pograniczu Wileń-skim, omiłe od Swierżna i tyleż prawie od Korelic.

TURZYSK, m. w Woi. Wołyńskim, porządne, z kościołem dawnym; sklepami dobremi. Leży blisko rz. Strumienia, o m. 2 od Kowla.

TURPENAY, Opac. Fr. w Dyec. Turonńskiej, o m. 3 od wyspy Bonhard; czyni do r. 2000. liwr.

TURSA, *Tarusalis*, mały kraj Fr. w Gaskonii między Lan-des, niż. Armagnakiem, Bear-nem i Chalosse. Kraj ten zwykły bydyz abanowany.

TURSI, m. Bisk. w Bazylika-cie, o m. 16 od Cirenzy. Bisk. ie-go jest przyłączone do Anglońskie-go.

TURUGANSKO, ob. Man-gasieia.

TUSEY, ob. na końcu artykułu Vancouvera.

TUSTAN; m. na pograniczu Węgierskim, iakoby zwane podług Sarnickiego Tu stań, czyli za-stanow się. dl. 48. sz. 46.

TUTLINGEN, ob. Dutlin-gen.

TUTUKURIN, M. mocne i ładne w Indyach na brzegu *de la Pecherie*, z portem jedynym w tym pomorzu. Nal. do Holl. którzy tu zamek wystawili. dl. 96. 15. sz. 8. 52.

TWEDALIA, *Tvedalia*, Pro-win. Szkocka, m. 9 wzdłuż, a 6 w szerz mająca. Bardzo jest żyzna i obfitująca w pastwiska. M. S. jest

Tom III.

Péebles.

TUY, *ad Fines, Tudæ*, dawne i obronne M. Hiszp. w Gallicyi na granicy Portug. z Bisk. suff. Kom-postelskiego, Leży w kraju miłym i żyznym, na górze, pod którą płynie rz. Miulio, o m. 1 od Wa-lencyi, 25 od Kompostelli, 20 od Orenzy, 102 od Madrytu. dl. 9. 23. sz. 41. 54.

TUY, Opac. Bened. nad Re-nem na przeciwko Kolonii.

TYCZEMIENICA, ob. Tyśmienica.

TYCZYN, *Ticinum*, m. Szla-checkie w Przemyskim, a pod pan. Austr. w cyr. Piłźnieńskim, leży na górze niedaleko Włłoku, ma dómów kilka murowanych, od Rze-szowa m. 1. od Dubiecka 4. od Kanczugi 4. od Przemyśla 8. dl. 42. 8. sz. 54. 1.

TYKADŁÓW, śtowo w Woi. Kaliskim w posesyji emfit. Zakrze-wskiego Podstolego Kaliskiego, pla-ci kwarty zł. 50.

TYKOCIN, *Tyrocinum*, m. znaczne w Woi. Podlaskim z zam-kiem wspaniałym leżącym między błotami na obronnym miejscu. Był przedtym Krolewsczyzną, którą Rzplta pod Janem Kazimierzem r. 1661. dała w nadgrody zaśluga Stefa-nowi Czarneckiemu Wdzie Ruskie-mu. Przyozdobił to m. statua ká-mienną, którą na pamiątkę tego wielkiego woownika z pięknym napisem wystawił. Klemens Bran-icki Kalzetań Krak. Hetman W. K. tenże Misyonarzów tu fundo-wał i dom dla Inwalidów, zało-żony na 12 towarzysztwa od Stefa-na Czarneckiego, odnowił i na drugich 12 opatrzył. Śt. jest Tyko-cin ustanowionym, czyli raczey wznowionym tu Kawalerskim Orła białego orderem na pamiątkę wier-ności i stateczności od Augusta II. gdy się tu w czasie rewolucyi znaj-dował r. 1705. Leży nad Narwą, między Surazem i Włsną, od o-bydwóch, o m. 5 prawie, od Biel-

K

śka 10. od Wilna 42. od Białegostoku 4. Okolica inteysza ponad brzegiem prawym Narwy *traktem Zatykockim* się zowie.

TYLICZ, *Tilicia*, m. w Krakówkim pod pan. Austr. przedtym stwo, leży w górach blisko źródła rz. Białej, na granicy Węgierskiej, o m. 1 od Mułzyny, 2 od Uyscia.

TYLSA, *Tilisa*, ob. Tilfit.

TYNIEC, *Tiniecium*, m. w Krak. wstawione Opac. Bened. którego Opat jest zawsze Kanonikiem Krak. fundowane od Kazimierza I. r. 1046. Zakonnicy wiel. posiadali dobra, oprócz 100 wsi, miast 5. ale różne przeciwności ułeczupliły je im. Opat Dorosław ozdobił go, a Mielecki swą bibliotekę i kabinet matematyczny mu darował. Leży na górze o milę od Krakowa nad Wiłą. Tegoż im. dobra w Kaliskim.

TYR, ob. Sour.

TYRAWA, m. w Sanockim, przedtym Krolewsczyzna, teraz pod pan. Austr. w górzystym jest położeniu, o milę od Lisaka, 2 od Sanoku na w.

TYROL, ob. Tirol.

TYRCONELL, ob. Dunne-gal.

TYRONNE, Hr. Irlandskie w Prow. Ulsterskiej na pold. Londonderyjskiej.

TYRSZKLEW, w Xstwie Zimudzkiem, w pow. Telszewskim, swo płaci kwarty zł. 1099.

TYSMIENICA, m. w Pokuciu, pod pan. Austr. w cyr. Halickim, stol. dystryktu, ozdobne kościołami Łac. Grec. i Ormianow, leży nad rz. tegoż im. na trakcie pocztowym, od Stanisławowa o półtory mili. od Maryampola 2. od Halicza 2. Wokolicy są żupy soli warzoney. Tamże *Tysmieniczany* gdzie lasy Kędrowe, czyli Cedrowe.

TYSZOWICE, *Tisovecia*, mierne m. w Belzkiem pod pan. Austr. z starym zamkiem na wzgórku, śl. konfederacyą r. 1658. Było

niegdyś Krolewsczyzna, którą z przyległościami przez zamianę za miasto Hermanówkę i wieś Hobutka, Olizanka i Semenindka leżące w Woi. Kiiowskim dziedziczne J. P. Mira Starosty Wilkowskiego, temuż za dziedziczne seym r. 1768. uznał, i teraz do tegoż domu należy. Jest w równinie o milę od Łańczowa, 2 od Rachania, tyleż od Komorowa.

TYTYOW, m. w Woi. Kiiowskim, dawne nad Roską blisko granic Woi. Bracławskiego, od Kozowa m. 2. od Borzyczowki 2 i pół.

TZENOGAR, M. w Państwie Mosk. w Krol. Astrachańskim na górze przy Woldze.

TZETLITZ, ob. Siedlitz.

V

V AAS, m. Fr. o m. 2 od *Chateau du Loir*, z Opac. August. czyniącym do r. 2500. liwr.

V AAS, *Sanctus Vedastus*, Wastta, m. Fr. w Normandyi, o m. 2 na pold. od Barfleur, 3 od Valogne. ob. Waast.

VARRÉS, *Varbrense Castrum*, *Varbrincum*, m. Fr. w pow. Rouergue, z Bisk. suffr. Albińskiego; erygowanym r. 1317. przez Papieża Jana XXII. którego Bisk. nosi tyt. Hr. Coraz bardziey to m. niszczące. Leży przy zbiegu dwóch małych rzeczek, wpadających nie daleko ztamtąd w Tarnę, o m. 12 od Rhodes, 13 na w. od Albi, 150 od Paryża. dl. 20. 32. sz. 42. 56. Tamże inne o m. 6 od Rhodes.

VACCIA, ob. Wats.

VACHTERES, o m. 5 od *Puy en Vellai*, na pold.

VADO, *Vada*, port Włoski na brzegach Genueńskich, o m. 1 od Sawonny.

VADONVELLE, wieś Lotaryńska, w Xstwie *Commercy*, śl. przez swe źródła obfite i zdrowe, formujące kanał na 100 stop szer. 7 głęboki, który na końcu dwuch-

Jeś żażni swoiey dług. obraca raz na raz koła u dwóch piecow do topienia żelaz na kule harmatne służących.

VAENA, M. Hiszp. w Apdaluzyi, o m. 8 od Korduby na w.

VAGES, m. Fr. w pow. Mains, o m. 5 od Lawalu na w.

VAILLAC, m. Fr. w pow. Quercy, o m. 7 od Cahors na połn. ku w.

VAILLI, *Valliacum*, m. Fr. o m. 4 na w. od Solssons nad Aire. Jeś tu skład solny.

VAISON, *Vasio*, m. Fr. w Prowan. w Hr. Wenezyińskim z Bisk. suffr. Aweniońskiego. Leży na górze, na wierzchołku, ktorey jeś zamek przy Oueze i rozwalinach dawnego miasta Vaison, ktore przedtem było jedno z naysnaczniejszych M. w Gallii, leży o m. 6 na połn. ku w. od Orange, 10 od Avignon. dl. 22. 48. sz. 44. 15.

VAISSEAU, mała wysepka w Amer. połn. na brzegach Luiziany; między uściami Missisipi i Mobili. Jeś na niey mały port.

VAL, ob. Notre Dame.

VALABREGUES, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 1 od *Beau-saire*, leży na wyspce Rodanie.

VALANGIN, Hr. położone w Szwajcaryi przyłączone do Kantonu Neiszatelskiego. M. samo Walangin leży o m. 1 od Neuchatel. ob. Neuchatel.

VALASSE, Opac. Fr. w Normandyi w pow. Caux, zakonu Cysterskiego. Czyni do r. 13000 liwr.

VAL-BENOIT, Opac. Fr. w pow. Forez przy Saint-Etienne zakonu Cyfter. czyni do r. 1200. liwr.

VAL-CHRETIEN, Opac. Norbertańskie, o m. 1 od Fery, czyni do r. 2000. liwr.

VAL-DE-GRACE, Opac. Bened. w Paryżu, dawniey *Bière-le-Chatel*; leży o m. 3 od Paryża.

VAL-DIEU, Opac. Cyfter. w Bisk. Leodyjskim, o m. 4 od Tongres, Mastrychtu i Leodium.

VALDIVIA, ob. Baldivia.

VALENCE, *Valentia*, Walencya, ludne, znaczne i jedno z naydawniejszych M. Fr. w Delinacie, z Bisk. suffr. Wiennekiego, fl. Akademią, ktora tu z Gracjanopola przez Ludwika XI. była przeniesiona, Cytadellą i Opac. Kanonikow Regularnych pod im. S. Rufa, czyniącymi do r. 1000. liwr. Kościół tutejszy Katedralny jeś bardzo piękny. Trzy zbory odprawiały się w Walencyi r. 374. 584. i 855. Otoczone jeś dobremi murami. Leży w miłym położeniu, na lewym brzegu Rodanu, o m. 10 na połn. ku w. od Die, 12 od Viviers, 16 od Wienney, 122 od Paryża. dl. 22. 30. sz. 44. 58. Drugie jeś tegoż im. m. w wyż. Langwedocyi; o m. 6 od Albi; inne w Armagnac nad Baife rz. o m. 3 wyżej Condom; inne jeśżcz w powiecie Agenńskim, na prawym brzegu Garumny, o m. 5 po wyżej Ageny.

VALENCE, albo VALENÇA d'ALCANTARA, M. znaczne Hiszp. w Estremadurze na granicy Portug. z starym zamkiem. Portugalczycy dobyli go r. 1664. a Alianci r. 1705. Bardzo jeś obronne przez swe położenie. Leży na skale przy rz. Savar, o m. 6 od Alkantary; 15 od Badaiozy. dl. 11. 52. sz. 39. 12.

VALENCE, albo VALENÇO do MINHO, M. obronne Portug. w Prow. Entre-Minho-&-Duro, na gran. Gallicyi z tyt. Hr. Leży na górze przy rz. Minho, o m. 1 od Tuy. dl. 9. 21. sz. 41. 52.

VALENCE, *Valentia*, M. obr. Włó. w Xstwie Medyolańskim stol. Laumelinu; nal. do Krol. Sardynskiego. Często było wzięte i odbierane podczas wojen Włoskich. Leży na górze przy rz. Po na gran. Montferatu, o m. 5 od Ka-

salu, 14 od Medjolanu. dl. 26. 15. sz. 44. 58.

VALENCE, Opac. Fr. o m. 2 od Vivonne; nal. od Cyfterfow, a czyni do r. 2300. liwr.

VALENCE, M. Fr w Berry nad rz. Nahon z pięknym zamkiem, o m. 6 od Romorentin. dl. 19. 16. sz. 47. 10.

VALENCIENNES, *Valentiniana*, dawne M. wiel. obron. i znaczne w Niderlandzie, stol. Hañonii Fr. z tyt. Hr. dobrą Cytadellą i dwoma manufakturami, jedną materji wełnianych, drugą batystu. Handluje koronkami. Fortyfikacye miasta tego i Cytadelli są dziełem Marszałka Vauban. Ludwik XIV. dobył go r. 1677. na Hiszp. a posłesiya onego była mu zapewniona traktatem Nimegskim r. 1678. Urodził się tu Antoni Wateau. Leży nad rz. Skaldą, która je dzieli na dwie części, i na ktorey piękne tu są sluzy, o m. 7 od Mons, 7 od Cambay, 7 od Duaku, 18 od Gandawy, 48 od Pary. dl. 21. 44. 55. sz. 50. 21. 27.

VALENTIA, *Valantia*, Prowincya Hiszp. z tyt. Krol. gran. na w. i pośd. z morzem śródziemnym, na pośn. z Katalonią i Aragonią, na z. z nową Kastylią i Krol. Marcyi. Na w. 66 dl. 225 sz. Jest to kraj najludniejszy i najmiłszy w całej Hiszp. Zazwyczaj tu prawie ustawicznie wiosny. Wielka liczba rzek, ktoremi jest oblana, czynią ją bardzo żyzną w to wszystko, cokolwiek do życia jest potrzebnego, a osobliwie w wina i owoce. Znajdują się w niej przykre góry, zamykające w sobie minery złota, srebra i siłunu. Obywatele są bardzo polityczni i daleko wesełsi, aniżeli inni Hiszp. Kobiety tutejsze miane są za najpiękniejszy w całej Hiszp. M. S. jest *Walencya*, ktore jest iedno z najdawniejszych, najpiękniejszych, najludniejszych, nayhandlowniejszych, i naybardziej kwi-

tnących miast Hiszp. Nazywają go *Walencyą piękną*. Ma Arcybisk. ktore było fund. r. 1492. przez Innocentego VIII. także Akademią założoną r. 1470. i Trybunał sądowny. Było dobyte przez Maurów r. 1238. Iste tu jest domow, tyle liczyć można pałacow; ale między innemi gmachami najpiękniejszy jest Ratusz, Pałac Ciuta i Deputacki. Kościół Katedralny jest to gmach przepyszny. Walencya jest oyczyzną Papieżow Alexandra VI. i Kality III. uczonego Ludwika Vives. Si. jest zborom kośc. r. 524. tudzież zamyka w sobie wiele zabytkow starożytności. Leży w miłym położeniu nad rz. Gwadaluwar, na ktorey pięć jest pięknych mostow, o milę od morza gdzie port znajduje się, 45 od Murcyi, 55 od Saragossy, 67 od Barceliony, 66 od Madrytu. dl. 17. 30. sz. 39. 30.

VALENTINE, *Valentina*, m. Fr. w pow. Comminges. Tędy się przejeżdża do Hiszp. oddzielone jest od S. Gaudencynfa przez Garumnę.

VALENTINOIS, *Valentinus ager*, pow. Walentyński we Fr. w Delfinacie z tyt. Xłtwa Parostwa; gran. na pośn. z pow. Viennęskim, na w. z Dieńskim i Grodem Barońskim. na pośd z Tricastinem, na z. z Rodanem, ktory go oddziela od Langwedoku. M. S. jest Walencya.

VALERY, (S.) *Sanctus Valericus*, M. Fr. w Pikardyi, w *Vimeux*, przy uściu Sommy, do ktorey wejście jest bardzo niebezpieczne, o m. 4 od Abbewilli, 40 od Paryża. Bardzo jest handlowne. dl. 19. 17. 4. sz. 50. 11. 13. Jest tu Opac. Bened. czyniące do r. 18000. liwr.

VALERY-EN-CAUX, (S.) m. w Normandyi, w pow. *Caux*, z portem, o m. 6 od Dieppy, 14 od Rouen, 42 od Paryża. dl. 19. 21. 20. sz. 40.

VALERY, m. Fr. z tyt. Hr. o m. 5 od Sens, tu się chowali

Xzeta Kondenszowie, którzy ie nabyli od Marizalka *S. André*, i o neż potym przedali.

VALETTE, albo VILLEBOIS, *Valeta*, M. Fr. w pow. Angulemskim, o m. 3 od Angulemy. Było erygowane na Xstwo Parostwo r. 1622. dla Xcia *d' Epemnon*. dl. 17. 25. sz. 45. 30. ob. Malta.

VALETTE, Opac. Fr. fund. r. 1143. o m. 6 od Tulles nad Dordogne; nal. do Cysterfow i czyni do r. 2200. liwr.

VALLADOLID, *Vallisole-tum*, Walladolida, dawne, wiel. i jedno z najpiękniejszych nayst. i naznaczniejszych M. Hiszp. w starej Kastylii z Bisk. suffr. Toledskiego, założonym r. 1595. i Akademią fund. r. 1346. przez Papieża Klementa VI. Liczą tu na 11000 domow. które po większej części są bardzo piękne, 76. klasztorow, które wszystkie prawie przepyszne mają mieszkania. Oprócz wielkiego targowego placu znajduje się tu jeszcze drugi wśród M. który w niczym nie ustępuje placowi Krol. w Paryżu. Pomiędzy wielką liczbą wspaniałych pałacow, najpiękniejsze są Pałac Krol. przedtym ich rezydencya i Pałac Hr. de Salina. Walladolid leży w rokoszney równinie nad rz. *Esevea* i *Pisuerga* przy Duero; o m. 21 od Burgos, 24 od Salamanki, 34 od Legionu, 34 od Madrytu. dl. 13. 34. sz. 41. 42.

VALLADOLID, M. znaczne w Amer. połu. w nowej Hiszp. stol. Prow. *Mechoacan*, z Bisk. suffr. Meksykańskiego; fund. r. 1544. Leży przy wiel. jeziorze, o m. 50 od Meksyku. dl. 274. 15. sz. 20.

VALLADOLID, albo COMAVUAGUA, M. Amer. połu. w Prow. Honduras, z Bisk. suffr. S. Dominika, o m. 50 od Truxillo. dl. 289. 30. sz. 13. 30.

VALLADOLID, M. Amer. połu. w Yukatanie, przy brzegu Golfu Honduras. dl. 290. 40. sz.

19. Inne tegoż im. leży w Peru w Andyencyi Quito przy górach Andes: jest to teraz prosta tylko wioska Indianow albo Metyfow, o m. 10 od Loxy. dl. 304. 40. sz. półd. 6. 20.

VALLAGE, pow. Fr. składający część Szampanii. Graniczy na połu. z pow. Chalonnais i Pertais, na w. z Barrois, na półd. z Bassigni, na z. z Szampanią właściwą. Napelający jest dolinami rokosznymi. M. S. jest Bar-sur-Aube.

VALLAIS, *Valllesia*, Walezya, kraj formujący Rzeczpospolitą graniczącą i sprzymierzoną z Szwajcarami. Jest to dolina wyłokami otoczona górami, długa na m. 34. ale bardzo wązka. Graniczy na połu. z Kantonem Berneskim, na półd. z Xstwem Medyolańskim i Vald'Aosta, na w. z górami la Fourche, a na z. z Sabaudją i Rzeplą Genewską. Rodan przerzynający ten kraj od w. do z. dzieli go na wyż. i niż. Oba dostarczają podostatkiem wina i zboża obywatelom. Walezyczykowie są odważni, pracowici, poważni, i śmieli. Od niepamiętnego czasu mają osobliwszy sposób pokromienia moźnych, których potęga im jest podeyrzana. Nazywają go *Massą*. Gdy pólpolstwo dyba na takiego, bierze pień drzewa z korzeniami, na którym kładzie brzydką twarz człowieka poostać. Naowczas kaźden z przyśiężonych wbiła goźdź w tę masę i kiedy widzi przez liczbę goźdź, iż są w znaczney liczbie, idą wtedy z tą masą i kładą ją przed drzwiami tego, do którego mają urazę; to oznacza, iż pólpolstwo chce aby natychmiast taki był wypędzony, a dobra jego skonfiskowane. M. S. jest Sion.

VALLEMONT, m. w Normandyi w Dyec. Rotomagfkiey, o m. 2 od Fekampu, z zamkiem i Opac. Bened. czyniącym do r. 3000. liwr.

VALLEROY, ob. Laval-Rol.
VALLERS, m. Fr. w Turonii, o m. 4 od Tours. Znajdują się w nim wody mineralne.

VALLERS, m. Fr. w Delphinacie w pow. Gressivaudan, o m. 5 od Romans z Przeorstwem.

VALLIERE, m. Fr. o m. 3 od Amboise.

VALLIERE, ob. Chateaula Valliere. tyt. Xstwa Walierskiego przemieniony jest na *Vaujour*, ob. Vaujour.

VALLOIRES, Opac. Fr. w Pikardyi nad Authią, o m. 3 od Montreuil, zakonu Cyfsterów, czyni do r. 14000. liwr.

VALLON, m. Fr. w pow. Wiwarskim, o m. 6 od Viviers.

VALMAGNE, Opac. Fr. w Dyc. Agdeńskiem, o m. 2 od Pèzenas zakonu Cyfsterów, czyni do r. 8500. liwr.

VALGGNE, *Valonia*, M. Fr. w niż Normandyi nad małą rz. o m. 3 od morza, 6 od Carentan, 63 od Paryża. Jest tegoż im. Opac. Bened. pod tyt. Nays. Panny Obronicielki, czyniące do r. 4000. liwr. Tu się urodził Jan de Launay. dl. 16. 3'. 5". lz. 49. 30'. 26". Odkryto niedaleko tego M. w parafii *Aleauime* zabytki Rzymskie, to jest ostatki dawnego M. *Crotiatonum*, stolicy narodów *Unellov*, których Cezar w swoich komentarzjach wspomina.

VALOIS, *Vadensis Pagus*, pow. Fr. w Prow. wyspy Fr. z tyt. Xstwa. Graniczy na półn. z Swessyonem, na w. z Szampanią, na pold. z *la Brie*, i wypły Fr. na z. z *Beauvois*. Jest to kraj równy, obfitujący w zboża i lasy. Był przyłączony do korony pod Filipem Augustem i dla opatrzenia kilku synów Krolowskich służył. M. S. jest Crespi.

VAL-OMBROSA, *Vallis Ombrosa*, klasztor fl. Włoski w Toskanii w górach Apenninu, o m. 6 od Florencyi. Nał. do Kongre-

gacyi zakonu S. Benedykta, fund. przez S. Gualberta w jedenastym wieku. dl. 29. 18. lz. 43. 46.

VALONA, *Valona*, M. Turcyi Kur. w wyż. Albanii z portem i Arcy-Bisk. Greckim. Weneci dobyli go r. 1690. i porzucili zruynowaną i jego fortyfikacye. Leży nad morzem przy gorach Chimerkich, o m. 22 od Durazzo. dl. 37. 12. lz. 40. 36.

VALPARISSO, m. w Amer. pold. w Chili, portem bardzo uczęszczanym i dobrą fortecą. Leży na brzegu morza pold. w dolinie pod wyłoką górą. dl. 305. 20'. 45". lz. pold. 34. 19.

VALRAS, albo VAURAS, m. Fr. w Hr. Wenezyńskim, o m. 4 od *Vaison*.

VALRICHER, Opac. Fr. o m. 5 od Caen, zakonu Cyfsterów, czyni do r. 33 o. liwr.

VALROMEY, *Vallis Romana*, kraina Fr. w Eugey. Ustapiona była Fr. traktatem Lugduńskim r. 1601.

VALS, *Vallum*, m. w pow. Wiwarskim, nad rz. Ardesche, o m. 5 od Rodanu, i od Aubenas, fl. przez źródła mineralne, które tu w pobliżności znajdują się, a które są zdrowe na kamień i na febrę nieustanną.

VALSECRET, Opac. Norbertańskie przy lesie Retz. Czyni do r. 12000. liwr. Zawsze jest w Bisk. Swessyoneńskiego rękach.

VALTELINA, *Vallis Teltina*, Waltelina, Gryzofski pow. na gran. Włoskich pod Alpami, przy Hr. Bormio. Jest to wiel. i piękna dolina na wskroś rz. Addą przeźnięta. Dzieli się na pięć groduw, z których każdy ma swoją radę i przełożonego, obrany przez całe zgromadzenie. Nie maśz stodego rządu, iak Walteliński i obywatelów większe iak tu mających przywileje; ktorzy są bardzo gorliwi katolicy.

VALVA, M. Bisk. w Krol.

Neapolitańskim w Abruzzi bliższej. Bisk. tutejszy jest suffr. Teatyńskiego.

VALVERDE, *Vallis Viridis*, M. bogate w Amer. pold. w Peru w Audiencji Limańskiej z portem nad morzem pold. Pierze swoje imię od doliny całej okrytej winami, w której jest położone. dl. 304. 55. sz. pold. 14.

VALVERDE, m. Hiszp. w Estremadurze na granicy Portug. w dolinie bardzo miłej. Leży o m. 3 od Elwas, 3 od Badaiozy. dl. 11. 22. sz. 38. 36.

VAN, ob. Astamar.

VANDOEUVRE, *Vandopera*, m. Fr. w Szampanii z zamkiem. Ojczyzna Poety Mikołaja Burbona. Leży nad Barfą, o m. 6 od Troyes. dl. 22. 2. sz. 48. 10. ob. Vendevre.

VANDRILLE, (S.) dawniej *Fontanelle*, m. Fr. w Normandii, o m. 1 od Caudebec z Opac. Bened. czyniącym do r. 2200. liwr.

VANNES, *Dariorigum, Veneti*, kupieckie, ludne i dawne M. Fr. w niż. Brytanii, z Bisk. którego S. Paternus był pierwszym Bisk. z admiralicyą, komisyą wodną i leśniczą, iurydykcyą konsularną i portem. Leży w dobrym dla handlu położeniu, o m. 1 od morza, z którym ma komunikacyą przez kanał Marbirhan, o m. 10 od Blavet, 24 od Nantes, 22 od Rennes, 102 od Paryża. dl. 14. 35. 34". sz. 47. 39. 14".

VANS, m. Fr. w niż. Langwedocyi, o m. 10 od Viviers.

VANTEUIL, m. Fr. w Szampanii, o m. 2 od Epernay.

VAR, *Varus*, rz. oddzielająca Fr. od Hr. Niceyńskiego; Zaczyna się w górze Cemeliońskiej pomiędzy Alpami; wpada w morze śródziemne o półmili od Nicei.

VARALLO, M. S. doliny Sessyja, ułtapione Król. Sardyńskiemu od Cesarza r. 1703. Leży o m. 5 od Masserano, 2 od Ugogna.

VARAMBON, M. Fr. w Pref. se nad Dain, o m. 4 od Bourg z tyt. Margr.

VARANGUEBEC, m. w Normandii, o m. 4 od Carentan.

VARDARI, *Axius, Bardarius*, wiel. rz. w Turcyi Eur. w Macedonii. Wychodzi z gór Bułgarskich, przechodzi przez Ukoپیą i Wely i wpada w Golf Saloniński.

VARDES, zamek i Margr. o m. 1 od Gournay.

VARENDE, (S.) m. Fr. w Piktawii, o m. 3 od Thouars.

VARENNES, *Varenna*, m. Fr. w pow. Burbońskim powyżej o m. 6 od Moulins, przy rz. Alier. Drugie tegoż im. m. leży w Szampanii, o m. 4 od Clermont.

VARENNES, Opac. Fr. o m. 2 od Chartres, zakonu Cyfster. Czyni do r. 1500. liwr.

VARETS, m. Fr. w pow. Lemowiceńskim, o m. 2 od Brives.

VARILHES, m. Fr. w pow. Foix nad rz. Ariège między Foix i Pamiers, o m. 2 od jednego i drugiego.

VARS, m. Fr. w Saintonge, o m. 2 od Saint-Jean-d'Angeli.

VARZY, *Varciacum*, m. Fr. o m. 4 od Clamecy z zamkiem i Kollegiatą.

VASSE, Margr. w powiecie Mains, o m. 1 od Sillé-le-Guillaume.

VASSI, *Vassiacum*, M. Fr. w Szampanii. Jest fl. tym, że dało początek wojnom o religię przez rzeź Hugonotów tu uczynioną r. 1562. i że w nim się urodził Izaak Jaquelot. Leży nad Blaise, o m. 4 od Joinville, 7 od Bar-sur-Aube, 46. od Paryża. dl. 22. 34. sz. 48. 30. Tegoż im. m. jest w Normandii, o m. 4 od Vire.

VATAN, *Vatanium*, m. Fr. w Berry, o m. 4 od Yffondun, w pięknej równinie. Jest tu Kollegiata. dl. 19. 25. sz. 47. 5.

VATEVILLE, m. Fr. w Ner-

mandyi, o m. 1 od *Candehec*.

VAUBECOURT, m. i Hr. w Lotaryngii, o m. 5 od Baru.

VAUBONNE, zamek i Margrab. w Hr. Wenezyńskim, o m. 3 od Carpentras.

VAUCELLES, Opac. Bernardyńskie, o m. 2 od Cambrai. Zawarty tu był traktat między Karolem V. i Henrykiem II. r. 1556.

VAUCLAIR, Opac. Cyfsterkie, o m. 34 od Laony. Czyni do r. 15000. liwr.

VAUCLUSE, imię jednego źródła z najchwalebniejszych w Eur. o m. 3 od Awenionu. Śl. jest przez miłość Petrarka z piękną Laurą. Rz. Sorgne ziąd wychodząca, wpada w Rodan przy Awenionie.

VAUCOULEURS, *Vallis Color*, małe i dawne M. Fr. w Szampanii w Bassigny, tak nazwane dla swego miłego położenia. Był to przedtym pow. posiadany przez Xżąt de Joinville. Filip Walezyusz nabył go r. 1335. od Jana de Joinville z przyczyny ważności tego mieysca; a Karol V. przyłączył je na zawsze do Korony r. 1365. zachowując obywatelom wszelakie przywileje dla usług znakomitych, które on i jego przodkowie od nich doznali. Jest tu Kollegiata złożona z jednego Dziekana i dziesięciu Kanoników, klasztor zakonnic zwiaśtowania i przeorśtwo. M. to bardzo jest znane przez ową śl. Joannę d'Arc, urodzoną we wsi *Domremy* należącej do tego M. Pan de L'Isle oyciec uczonego Geografa tegoż im. i wielu innych śl. ludzi urodziło się w tym mieście. Leży pod pagórkim, o m. 4 na pold. ku z. od Toul, 5 od Neuf-Chateau, 8 od Nancy, 60 od Paryża. dl. 23. 20. sz. 48. 33. Ostrzelenie z fuzyi od *Vauconleours*, leży Tusey, *Tussiacum*, gęzie Krol. Fr. mieli przedtym dom roskoszny i gdzie odprawiało się śl. Koncyljum Narodowe nazwane pospolicie Zbor Tussiacki

ale obywatele zowią go Tonzy. Widzieć się jeszcze daia między *Tusey* i *Vauconleours* wielkie kamienie, które Cesarz Albert i Filip piękny kazali sprowadzić i założyć dla naznaczenia swym państwom gran. gdy w *Vauconleours* przebywali r. 1299.

VAUD, *Vaudum*, kraina Wodźka Szwajcarska, składająca część Kantonu Bernieńskiego, rozciągająca się od jeziora Genewskiego, aż do jeziora Iwerduńskiego i Moratkiego. Jest to najpiękniejszy pow. Szwajcarski. Obywatele jego są mężni, dobrzy żołnierze i donauk spósobni.

VAUDABLES, *Vallis Diaboli*, m. Fr. w Auvergne, o m. 2 od Issoire, 97 od Paryża.

VAUDEMONT, *Vadani-mons*, m. i Hr. Fr. w Lotaryngii z zamkiem i Kollegiatą. Leży w Lotaryngii w kraju najwyżniejszym w zboże, o m. 6 na pold. ku w. od Toul, 6 od Nancy. dl. 23. 45. sz. 48. 26.

VAUDREVANGE, m. w Lotaryngii nad Sarra, o m. 6 od Sarbruch. Prawie do szczytu jest zniszczone.

VAUDREUIL, wieś z tyt. Margr. w Normandii. o m. 1 od *Pont de l'Arche*.

VAUGIRARD, wieś o m. 1 od Paryża, gdzie wody mineralne znawdują się.

VAUGUYON, m. Fr. w powiecie Anguleńskim, nad Tardue-rą, o m. 12 na w. od Angulemy, 12 od Limoges na z.

VAUIOURS, Baronia w Xięstwie Andegawy, erygowana na Xśtwo Parośtwa pod tyt. *de l'alters*. Leży o m. 7 od Baugé na w.

VAULUISANT, Opac. Fr. przy *Villeneuve-l'Archeveque*; zakonu Cyfsterów; czyni do r. 12000. liwr.

VAURY, (S.) m. Fr. o m. 6 na pold. ku z. od Limoges, które przedtym possesji Angiel. z tey

Arony graniczyło.

VAUSSAIS, m. w Piktawii, o m. 3 od Civrai na z.

VAUVERT, m. i Baronia Fr. w Langwedocyi, o m. 4 od Nîmes na pośd.

VAUVILLE, m. Fr. w Normandyi, o m. 6 od Vallogne na pośn. ku z. W zamku tutejszym umarł r. 1257. Tomasz Hali pospolicie nazywany Błogosławiony Tomasz *de Bliville*.

VAUX, m. Fr. w pow. Beaujolais. o m. 3 od Ville franche na z.

VAUZ, m. Fr. w Delfinacie, o m. 7 od Wienne na pośn.

VAUX-DE-CERNAY, Opac. Fr. w Dyc. Paryzkiej przy *Chevreuse*, zakonu Cyster. czyni do r. 7500. liwr.

VAUX EN-ORNOIS, Opac. Fr. o m. 4 od Vaucouleurs. Czyni do r. 7000. liwr.

VAUXLADOUCE, Opac. regul. Bernard. o m. 4 od Langres na w.

VAUX-LE-VICOMTE, albo VILLARS, piękna włość o m. 1 od Melun.

VAYSSI, Opac. Bernard. o m. 12 od Klermontu na pośd. ku z.

UBEDA, M. znaczne i ludne Hiszp. w Andaluzyi w Krol. Jaeniskim, z mocnym zamkiem. Leży w kraju obfitującym w zboże, wino i to wszystko co do życia jest potrzebnego, o m. 2 od Baezy, 23 od Grenady, 63 od Madrytu. dl. 15. 2. sz. 37. 48.

UBERLINGEN, *Uberlinga*, m. wolne i Cesarzkie Niem. w cyr. Szwabim, nad jeziorem Konstancyeńskim, o m. 5 na z. od Pfulendorf, w kraju obfitującym w wino, na wysokiej skale. Handlują obywatelowie zbożem, które do Szwaycaru potem przewożą. Niedaleko stąd bardzo zachwalone znajduje się wody. R. 1770. było uwolnione we Fr. od prawa Kadukowego. dl. 26. 50. sz. 47. 34.

UBIGAU, m. w Cyr. Elekt.

Saskim nad Elstera czarna, o m. 6 na w. od Torgau. Znajduje się w Miśnii nad Elbą, o m. 1 od Drezna, zamek rosfoszny tegoż im.

UBY, Pulo Uby, wypa na morzu Indyjskim o m. 40. na z. od Pulo Condor, przy uściu odnogi Siamskiej. Ma m. 8 dokoła. Lasy wiel. i woda dobra, co rzadko tu jest, znajdują się na tey wypie. dl. 122. 15. sz. 8. 15.

UCHANIE, m. w Wol. Wołyńskim.

UCHT, ob. Alaut.

UCIENIEN, *Ucienta*, wiel. M. Chińskie przy jeziorze Poyang i rz. Kau, w Prow. Nanquin. Handluje naybardziej porcelaną.

UCIN, *Ucinum*, M. Chińskie w Prow. Xantung nad rz. Guei, w równinie. Dobremi otoczone jest murami. W okolicach tutejszych walna słoczoną była potyczka między Chińczykami i Tatarami.

UCKERMUNDA, M. w Pomeraniu bliż. w Xstwie Steyńskim. Leży w dobrym dla handlu położeniu, w miejscu tym, gdzie Ucker w *wielki Golf* wpada, o m. 6 od Anklam na pośn. ku w.

UDALRIK, i Afra, (S.) Opac. Bened. w M. Augsbuurgu. Opac. jest Kapelanem Cesarzkim, maglos i miejsce na seymach Rzeszy Niemieckiej i liczy się pomiędzy Pralatami Reńskimi.

UDENHEIM, ob. Philipsburg.

UDIN, *Udina*, piękne i znaczne M. Włockie w Rzepltey Weneckiej stoł. pow. Foroluienskiego, z pięknym zamkiem i bisk. erygowanym r. 1751. po zniesieniu Patriarchatu Akwileyskiego. Tu się urodził Leander Matthey i Jan z Udinu. Leży w pięknej i wiel. równinie, nad rz. Tagliamentą i Lisonfó, o m. 8 od Gorycy, 22 na pośn. ku w. od Wenecyi, 3 od *Ciudad de Friuli*. dl. 30. 48. sz. 46. 12.

VEERE, ob. Tercera.

VEGLIA, *Vegia*, wyspa na Golfie Weneckim przy brzegu Morlackim, na w. Cherso. Ma m. 8 dł. a 3 sz. Jest to nuybudniejszy i naypiękniejszy wyspa w tych stroinach. Wydaie wino, iedwab i konie acz miłe, lecz bardzo zachwalone. M. S. oney i iedynym jest *Veglia*. Ma Bisk. i zamek. Leży nad morzem na pagórku, o m. 7 od Arby, 44 od Wenecyi. dł. 32. 28. sz. 45. 10.

VEIGNOLS, m. w pow. Limosin, o m. 5 od Brives.

VELLANA, *ad Fines* albo *Fines*, M. Wło. w Piemencie w Margrab. Suzańskim przy Doria, o m. 6 od Turynu, 7 od Suzy, 5 na północ od Pigneroli. St. jest przez batalią, którą tu wygrali Fr. na Piemonezykach r. 1630. dł. 24. 59. sz. 44. 17.

VEIROS, m. w Portug. w Alentejo nad rz. Anhalura, o m. 7 od Elvas, na półn. ku z.

VEISBADE, ob. Wisbad.

VEISNER, ob. Fischwegne.

VELAY, *Velaini*, krajina Fr. w Prow. Langwedocy graniczy na półn. z pow. Forez na z. z Alwernią, na pold. z pow. Gevaudan, na w. z Wivareńskim. Grunt ma górzyszy, którego góry okryte są śniegiem przez większą część roku i z wielu znakow ukazują, iż przedtym ogień wybuchał. Obfituie w bydło.

VELEZ-DE-GOMERE, M. Afryk. w Krol. Fezańskim w pow. Frif, z portem i pięknym zamkiem, w którym rezyduje Wielkorządca. Leży między dwoma górami na brzegach morza śródziemnego, o m. 40 od Malagi. dł. 13. 35. sz. 35.

VELEZ-MALAGA, *Hexi*, M. Hiszp. w Krol. Grenady z zamkiem. Leży w obszerney równinie, przy morzu, o m. 5 od Malagi, 21 od Grenady. dł. 13. 54. sz. 36. 28.

VELLETRI, *Velitra*, dawne i piękne M. Wło. w Kampanii Rzymskiej. Tu rezyduje Bisk.

Ostyeński, którego pałac jest bardzo wspaniały. Widzieć się ieszcze daje w *Vellstri* piękny plac ozdobiony przepysznyemi fontannami, sfoczoną przy tym M. była batalia między Austr. i Hiszp. r. 1744. Leży na pagórku, o m. 5 od morza, 9 od Rzymu, 3 od Albano, 4 od Segni. dł. 30. 27. sz. 41. 42.

VELSBILLICH, *Velsbilleum*, m. Niem. o m. 2 od Treviru nad Mozellą.

VENAFRO, *Venafrum*, Wenafro, M. Wło. w Krol. Neapolitańskim w ziemi Laworze, z dawnym Bisk. suffr. Kapuańskiego i tyt. Xłwa. Leży nad Wolturną, o m. 11 na półn. ku z. od Kapuy, 17 na półn. od Neapolu. dł. 31. 45. sz. 41. 37.

VENAÏSSIN, Hr. Wenesyński, *Vindasensis Comitatus*, położone jest między Prowancyą, Delfinatem, rz. Durance i Rodanem. Filip Smiały Krol Fr. ułapił go Papieżowi Grzegorzowi X. r. 1273; i odtąd zawsze do Papieżow należy.

VENANT, (S.) *Sanctus Venantius*, M. Fr. w Artezyi na granicy Flandryi. Obrona jego zależy na zalewie rz. Robeck i Garbeck. Leży o m. 2 od Aire, 11 od Dunkerki, 9 od Arras. dł. 20. 14. sz. 50. 18.

VENASQUE, *Venasca*, Wenaska, M. Hiszp. w Krol. Aragońskim, o m. 26 na pold. ku w. od Balbastro, w dolinie nad rz. Esferą. Grunta okolice tego M. wydają wyborne wina, a rz. pod nim płynąca zachwalone piśragi.

VENASQUE, m. które dało swe imię Hr. Wenesyńskiemu. Leży o m. 1 od Carpentras.

VENCE, *Vincum*, dawne M. Fr. w Prowancyi z Bisk. suffr. Embruńskiego, którego S. Euzebiusz żyjący r. 374. miany jest za pierwszego Bisk. Leży o m. 3 od morza na granicy Piemontu, o m. 3 na półn. od Antibes, 3 od Grassy,

35 od Embrun, 173 od Paryża. dl. 24. 47'. 28". sz. 43. 43'. 16".

VENCHEU, *Vencheum*, wiel. i piękne M. Chińskie w Prow. Chekiang, z portem uformowanym od rz. Junkia, przy iej uściu. Ma 5 M. pod swą dependencyą. dl. 120. 40. sz. 27. 38.

VENDEUVRES, *Vendopera*, m. Fr. w Piktawii, o m. 3 od Poitiers. ob. Vandeuivre.

VENDEE, rz. Fr. wpadająca w Seure, o m. 2 od Marais. Zaczyna bydź ślawną od *Fontenay-le-Comté*.

VENDOME, *Vendocinum*, Wandom, M. znaczne Fr. wpow. *Beauce*, stol. pow. *Vendomois*, z grodem, Kollegium i Opac. Bened. pod im. S. Trojcy czyniącym dor. 12000. liwr. St. jest przez relikwią S. Łzy, którą Chrystus Pan skropił Łazarza, zachowaną w naczyniu żadnego niemającego otwarcia, które jest zamknięte w skrzynce złotej; st. jest tudzież tym, iż Henryk W. posiadający go, jako Xzē Wandomski wstąpił na tron Fr. W Kollegiacie tuteyszey S. Jerzego, kilku leży Królów Fr. Kalwini dobyli go r. 1562. Oświadczyło się potym za ligą, ale Henryk IV. dobył go r. 1586. Leży na prawym brzegu Ligiery, o m. 12 od Tours, 7 od Blois, 15 od Orleanu na pold. kn z. 38 od Paryża. dl. 18. 43'. 28". sz. 47. 47'. 29". Xiśwo Wandomskie graniczy na pold. z pow. *Dunois*, na w. z *Blaisois*, na pold. z Turonią i Hrab. Maine na z. Podostatkiem obfituje w to wszystko, co tylko do życia służy.

VENDRES, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 3 od Beziers na pold.

VENERIE-ROYALE, piękny dom rozkołzny Krola Sardyńskiego, o m. 1 od Turynu, między rz. Po, Sturą i Dorią leżący. Fr. zrabowali go i spalili po części r. 1693. dl. 25. 15. sz. 45. 57.

VENES-ET-CHEFONS, m. w Langwedocyi, o m. 3 od Castres.

VENEZUELA, *Venetola*, Wenezuela, Prow. w Amer. pold. z Bisk. nad Golfem tegoż im. dług. na m. 20 graniczy na pold. z morzem pold. na pold. z nową Grenadą, na w. z Prow Rio de la Hacha, na z. z Prow. Kunańską. Kray ten obfituje w zboża i pastwiska. Często tu dwa razy do roku żniwo zbierają. Miny złote nie są tu rzadkie. Nal. do Hiszp. M. S. oney jest *Maracaibo*.

VENSEONS, m. w Normandyi, o m. 2 od Mortain.

VENISSIEU, m. Fr. w Delphinacie, o m. 2 od Lionu.

VENLO, *Ventoa*, Wenlo, M. obronne w Niderlandzie, w Gieldryi, w pow. Ruremondskim. Było to niegdyś M. Anzeatyczne, ale chwyciwszy się strony przeciwny Karolowi V. od niego było wzięte r. 1543. Związkowi zdobyli go na Hiszp. r. 1568. Lecz od Xcia Parmy było odebrane r. 1586. Xiążę Maurycyusz musiał odstąpić od obłożenia tego M. r. 1606. Ale Xiążę d'Orange je wziął r. 1632. Gdy Kardynał Infant znowu je dobył 1637. zostawało w ręku Hiszp. aż do r. 1703. którego woyska Alliantów odebrały go dla stanów Holl. W tym to M. pierwszy raz bomb używać poczęto. Tu się urodził Robert Goltzius. Leży nad Mozą, na ktorej z iedney strony jest port dobry, a z drugiej zamek mocny, nie mało służący do obrony M. o m. 6 od Ruremundy, 4 od Geldryi, 14 od Juliaku. dl. 23. 40. sz. 51. 25.

VENOSA, *Venusia*, dawne M. Włó. w Krol. Neapolitańskim w Bazylikacie, z Bisk. suffr. A-cerenzańskiego. Oyczyzną jest Horacego. Leży w równinie żyzney pod Apenninem nad rz. o m. 5 od Acerenzy, 37 od Neapolu. dl. 33. 32. sz. 40. 58.

VENTADOUR, *Ventadorum*,

zamek Fr. w pow. Limosin, o m. 5 od Tullés, z tyt. Xftwa Paroftwa erygowanego r. 1589.

VENTEROL-ET-NOVEZAN, m. w Delfinacie, o m. 1 od Nyons.

VERA, *Vergi*, dawne M. Hiszpańskie w Krol. Grenady na granicy Krol. Marcyi z Bisk. suffr. Grenadskiego i portem. Leży nad morzem, o m. 14 od Almeryi, 22 od Kartageny. dl. 16. 22. sz. 36. 42.

VERA-CRUZ, *Vera-Cruz*, M. Amer. poln. w nowey Hiszp. z dobrym portem na odniedz-Mexykańskiej, przy wyspie S. Jara d'Ulva, o m. 90 od Mexiku. Wołantaryulze Franc. złupili je r. 1683 dl. 275. sz. 19. 10.

VERAGUA, Weragwa, Prowin. Amer. w nowey Hiszp. graniczy na w. z Prow. *Cofla Rica*, na w. z Prow. Panamiską; na poln. z morzem poln. a na pośd. z morzem pośd. Ma m. 50 dl. a 24 sz. Kray to iest górzyfty i wminy złote obfity. Krzyztof Kolumbus odkrył go r. 1502. M. S. iego iest *Conception*.

VERA-PAZ, *Vera-pax*, Prowincya Amer. w nowey Hiszp. graniczy na poln. z Yukatanem, na w. z Prow. Honduras i Prow. Gwatymalą, na pośd. z Prow. *Sacoufo*, na z. z Chiapą. Ma m. 35 dl. i tyleż sz. Kray ten iest napelniony hardzo przepaściami górmi i gęstemi lasami, tudzież licznymi rz.

VERBERIE, *Verimbrea*, albo *Verimbria*, Werbrya, dawne m. w wypie Fr. w Xfiwie Walezji, o m. 3 od Compiègne nad rz. *Oise*. Pięć tu odprawiało się Seborow. Oyczyzną iest Kardynała Aureolus. Niedaleko stąd wody mineralne znaydują się.

VERCEIL, *Vercellæ*, Wer-cella, dawne, piękne, mocne i znaczne M. i pow. Wto. w Piemencie z Bisk. suffr. Mediolańskiego. Ratusz, pałac Gubernatorski i szpi-

tal są przepyszne gmachy. Fr. do-byli go r. 1704. ale Alianci odebrali je r. 1705. Urodził się tu ft. Redemptus Barnzano. Leży przy zbiegu rz. Sessia i Cerva, o m. 4 od Kazalu, 14 od Turynu, 14 od Medvolanu. dl. 23. 49. sz. 45. 31.

VERDEN, ob. Ferden.

VERDUN, *Verdunum*, Wer-dun, dawne, obronne, ludne i znaczne M. Fr. stol. pow. Werduńskiego, z Bisk. suffr. Trewirskiego, którego Bisk. bierze tyt. Hr. Werduńskiego i Xcia Państwa Rzym-skiego, z Opac. pod tyt. *S. Vane*, i Kongregacyą, tegoż im. kto-rego dochody przyłączone są do Bisk. także Cytadellę. Fortyfikacye tuteysze są Kawałera *de Villa* i Marszałka *Vauban*. Było to M. przedtym wolne i Cesarzkie. Urodził się tu Jan Richard i Pan Joly. Dzieli się na wyż. niż. i nowe M. Jest to miejsce wielkiej wagi co się tyczy weyścia z tey strony do Szampanii. Leży nad Mozą, która go dzieli na dwoje, o m. 17 od Luxemburga, 13 od Meizu, 19 od Nancy, 22 od Rheims, 60 od Paryża. dl. 22. z. sz. 40. 9. Pow. Werduński graniczy z Szampanią z strony wśch. z innych stron otoczony iest Lotaryngią.

VERDUN, *Veridunum*, m. Fr. w Burgundyi przy zbiegu rz. Donx i Saone, z tyt. Hr. o m. 3 od Chalon i Beanne. Gen. Galas go spalił r. 1636. Zaczyna tu się odprawać iarmark 29. Października trwający dni piętnaście. dl. 21. 32. sz. 46. 32. Drugie iest tegoż im. m. nad Garonna, o m. 6 od Tulosy. dl. 18. 55. sz. 43. 54.

VERET, dom rokoszny przy zbiegu rz. Chere i Garumny, nal. do Xcia d'Aiguillon.

VERFEUIL, *Viride Folium*, m. Fr. w wyż. Langwedocyi, o m. 5 od Tulosy na w.

VERGY, o m. 1 od Nuits, w Burgundyi. Mieysce to dało im. ft. domowi Fr. *de Vergy*.

VERINNES, m. Fr. w pow. *Aunis*, o m. 4 od Rochelle.

VERINGEN, *Veringa*, Hr. w Xstwie Hohen-Zollern, o m. 2 od Dunau. Nal. do Xżąt Hohen-Zollernskich. Przednieyszim jego m. jest Alckaufen.

VERMAND, *Castrum Viriandis*, a nie *Augusta Viromandurum*, inaczej *Saint Quintin*; był to dawniej oboz czyli siedlisko Rzymkie, w którym założono wioskę i Opac. Norbertańskie czyniące do r. 6000. liwr. To m. leży w Pikardyi, o m. 2 od *Saint Quintin*.

VERMANDOIS, *Viromandensis pagus*, albo *Virmandisus*, pow. Wermandzki we Fr. w Pikardyi z tyt. Hr. Graniczny na półn z Kambrezią, na w. z Thierachią, na pold. z Noyoneńskim pow. na z. z Santerą. Obsituie w zboże i len przedni. Hr. to było przyłączone do Korony przez Filipa Augusta r. 1191.

VERMANTON, m. Fr. w Burgundyi w pow. *Auxerrois*, nad rz. *Yonne*, o m. 4 od Auxerre. dł. 21. 18. sz. 47. 41.

VERMELAND, *Vermelandia*, Wermelandya, Prow. Szwedzka, graniczy na półn. z Dalekarią, na w. z Westmanią i Nerycyą, na pold. z iez. Wener, na z. z Norwegią. Ma m. 40. dł. 20. sz. Kray ten pełny jest bagnów i iez. M. S. onego jest Philipstad.

VERNEIL, m. Fr. w Xstwie Andegaweskim, o m. 8 od Fleche, na pold. ku w.

VERNET, źródło wody mineralnej laxniącej, o m. 1 od Mont-Or. Drugie tegoż im. leży w Rusillonie.

VERNEUIL, *Vernolium*, m. Fr. w Normandyi w dyec. Evreux, na granicy Perche, fl. przez batalią tu stoczoną r. 1424. Tu wyprawiają dobre skórki do oprawy xiążek. Leży nad rz. Aure, o m. 9 na pold. ku z. od Evreux, 20 od

Rotomagu, 26 od Paryża. dł. 18. 35. 20". sz. 48. 44. 21". Drugie tegoż im. m. leży w pow. Burbońskim, o m. 6 od Moulins, a 1. od Alliiery. dł. 20. 50. sz. 46. 18.

VERNEUIL, m. Fr. nad rz. *Oise*, o m. 1 od Senlis, z pięknym zamkiem erygowanym na Xstwo Parostwo r. 1651. z przy czyny syna, ktorego Henryk IV. miał z Damy d'Entragues, a ktorego zrobił Maigr. *de Verneuil*. Przeszło teraz w ręce Xżąt Kondeuszów.

VERNEUIL, m. Fr. o m. 2 od Limoges.

VERNIE, m. niedaleko Mans z pięknym zamkiem i włościami nal. do familii *de Tefé*.

VERNON, *Vernonum*, piękne M. ludne i dosyć znaczne Fr. w Normandyi w dyec. Ebroiceńskie z dawnym zamkiem i fortecą na końcu mostu będącego na Sekwanie, na lewym brzegu, ktorey Vernon jest położone, o m. 11 od Rotomagu, 7 od Evreux, 17 od Paryża. Sobor narodowy tu się odprawił r. 754. dł. 19. 7. sz. 49. 6.

VERNON, *Vernotum*, imie dwóch m. Fr. jednego w pow. Touraine, z tyt. Baronii, drugiego w Piktawii, o m. 4 od Poitiers na pold.

VERNUCE, Opac. Fr. zakonnu S. Augustyna; czyniące do r. 3300. liwr. Leży o m. 2 od Valencay.

VEROLI, *Verula*, dawne M. Wło. w Kampanii Rzymskiej z Bisk. suffr. Papięza. Leży nad rz. *Cofa*, pod Apenninem, o m. 19 na pold. ku z. od Rzymu, 10 od Terraciny. dł. 30. 56. sz. 41. 41.

VERON, m. Fr. o m. 1 od Sens. Jest blisko tego m. źródło, ktorego wody obracają to wszystko w kamień, co w nie jest wrzucone.

VERONA, Werona, wiel. dawne, mocne i fl. M. Wło. w Rzepltej Weneckiej stoł. pow. Werońkiego z Bisk. suffr. Udyą-

skiego, z trzema zamkami i Akademią uczonych pod tyt. *Gl. Philharmonici*. Widzieć się tu daia niektóre zabytki starożytności, a między innemi jest Amfiteatr. Ratusz tutejszy jest to gmach bardzo wspaniały. Werona jest oyczyzną Katula, Witruwiusza, Pliniusza starszego, Frakastora, Onufrego Pawła Weroneza, Franciszka Blanchini, Scypiona Maſſey, &c. Leży w bardzo miłym położeniu nad Adigą, która przezeń przechodzi i na której trzy piękne znajdują się mosty, o m. 7 od Mantuy na połu. ku w. 16 od Trydentu, 14 od Bressyi, 25 od Wenecyi. dl. 28.32. sz. 45-26. Graniczy na połu. pow. Weronezki z Trydentynem, na w. z Wincentynem i Paduanem, na połu. z Mantuanem, na z. z Bressanem powiatami. Ma dl. m. 14. sz. 11. Jest to kraj ieden z najszytniejszych z całych Włoch. Obfituje w zboże, wino, owoce, oliwę, bydło &c.

VERFILIERE, m. w Delfinacie, o m. 5 od Wienny na połu. ku w.

VERSAILLES, *Versailles*, Werſal, M. w wyſpie Fr. o m. 4 od Paryża z grodem Krol. M. to, które przedtym miała tylko było wioską, odtąd ſi. się stało, iak Ludwik XIV. w nim wystawił wspaniały zamek, w którym Krolowie Fran. teraz poſpolicie przemieszkiwaią. Gmachy, ogrody przyozdobione liczbą nieprzeliczoną poſagów udzielanych od naysprzedniejszych rzeźbiarzów, fontanny, Źródła, ſłowem, wſzyſko tu jest godne nayszytniejszego podziwienia. Wielka galerja za nayszytniejszą sztukę na ſwiecie w tym gatunku poczytana być może; kaplica nie mniej zadziwia umyſł. Ogrody, licząc z niemi i zwierzyniec, zabieraią na 2. blisko mile gruntu otoczonego murem. Trzy wielkie do Werſalu prowadzą goſcińce, ieden idzie z Paryża, drugi z *Staux*, a trzeci z

Saint Cloud. dl. 29. 47'. 10". ſz. 48. 48'. 18".

VERSCHOTURA, m. Azobronne na z. Krol. Kazańskiego. W okolicach jego jest góra, w której znajduje się kamień *Asbest*, z którego chłopi tamtejsi robią płótno nigdy nie trawiące się nawet ogniem, a cieńsze nad Pyrenejskie.

VERSILLAC, *Verſilliacum*, m. Fr. w pow. Berry.

VERSINE, zamek wystawiony przez Henryka H. dla Hr. *de la Suze*, przy Vernel nad Oise.

VERSOY, wieś Fr. w pow. Gex przy uſciu małej rz. nad jez. Genewskim. R. 1768. zaczęto opadać od tego m. robić port, gdzieby towary przywożone albo wywożone z Francyi były na potym ſkładane, aby tego nie czynić w Genewie, która onych dotąd była ſkładem. Kanał rżnięty od rz. płynącej pod ſtarym Verſoy miał formować ten port, ale dotąd nic tam niemałz prócz gruntów od Krola wyznaczonych na niego i drogi prowadzącej do m. Fernéy, które ztąd na m. 2 jest oddalone. Verſoy leży o m. 2 od Gex, 2 od Genewy.

VERTAISON, m. Fr. w powiecie *Auvergne*, z Kapitułą.

VERTEUIL, Opac. Auguſtyańskie, o m. 1 od Gironde, z ſtrony morza, czyni do r. 6500. liwr.

VERTEUIL, m. Fr. w pow. Angois, o m. 2 od Tonneins.

VERTEUIL, m. Fr. w Angulemskim pow. nad Charente, o m. 1 od Ruffeku, 2 od Maule. Tu grzebią ſię Xżęta *de Rochefaucault*.

VERTUS, *Vertudum*. M Fr. w Szampanii z tyt. Hr. i dwoma Opac. iednym męzkim Auguſtyańskim pod tyt. Nays. P. czyniącym do r. 3800. liwr. i drugim Benedyktynow, pod tyt. S. Salwadora, czyniącym do r. 2000. liwr. Leży w równinie pod górą, na której

wyśmienite rośną wina, o m. 6 od Chalons, 10 od Rheims, 31 od Paryża. dl. 58. 54'. 27". ob. N. Dame.

VERUE, *Verna*, M. Wło. w Piemontie w Hr. Ałti. Miane było przedtym za niedobry, aler. 1705. gdy go dobyli Fr. wzyśkie zniszczyli fortyfikacye. Powróciło do Krola Sardyńskiego r. 1706. Leży na pagórku przy Po, między Kafalem i Turynem, o m. 7 od pierwszego, 8 od drugiego. dl. 25. 41. sz. 43. 3.

VERVIC, ob. Werwick.

VERVIERS, Werwier, m. w Westfalii, w Bisk. Leodyjskim w Margr. *Franchimont*, nad Wesą o m. 2 od Limburga. Piękne tu fabryki sukienne znajdują się.

VERVINS, *Verhinum*, Werwen, m. Fr. w wyż. Pikardyi nad Serą, z tyt. Kasztelanii i Margr. fl. jest przez traktat pokoju tu zawarty r. 1598. między Henrykiem IV. Krol. Fr. i Filipem II. Krolew Hiszp. Leży o m. 5 od Guise, a 42 od Paryża. dl. 21. 34'. 32". sz. 49. 50'. 6".

VERZAT, m. Fr. w pow. Lemowiceńskim, o m. 3 od Limoges z tyt. Hr.

VES, *Vada Viria*, brody fl. w Normandyi przy uściu Wiry. Wiel. Wé, We S. Klemenśa, jest szer. na m. 2. a mały Vé między *Isigny* i *Ausille*, ma tylko sz. ćwieć mili, lecz jest daleko niebezpieczniejszy dla niestałych piasków.

VESELISE, *Veseliacum*, m. Fr. w Lotaryngii, stol. Hr. Vaudemont z Przeorstwem. Leży nad rz. Brenon, o m. 6 od Nancy, 65 od Paryża. dl. 23. 45. sz. 48. 26.

VESLI, *Viduliacum*, m. Fr. w pow. Sweffiońskim, w wyspie Fr. nad Aisne, o m. 4 od Soisson. dl. 21. 15. sz. 49. 75.

VESOL, *Vesullum*, M. znaczne dosyć, Fr. w Franche-Comté w Grodzie Amont z Kollegium. Leży pod górą nazwaną *Motte de Vesoul*, przy rz. Durgeon, o m.

9 od Besançon, 2 od Saony, 15 od Montbelliard, 80 od Paryża. dl. 23. 49'. 39". sz. 47. 47'. 40".

VESPRIN, albo WEISBRUN, *Vesprinum*, Hr. i M. ludne w niż. Węgrach z zamkiem i Bisk. fuffr. Strygońskiego, którego Bisk. jest Kanclerzem Krolowy Węgierskich i ma prawo onych Koronowania. Hr. Tekeli dobył go r. 1683. ale Hr. Mercy odebrał ie tegoż r. fortyfikacye zaś były zruynowane r. 1701. Leży nad iez. Balaton i rz. Saruizą, o m. 20 od Strygonia, 5 od Alba-Régalis, 18 od Budy, 33 od Wiednia. dl. 36. 2. sz. 47. 14.

VETERES, narody Afr. w Gwinei na brzegu złotym. Maią na poln. Compafow i Krol. Gomery; w liliu i przyladek Apollonia na w. morza na pośd. Qwakwafow na z. Maią swe chaty stawiane na palach wzdłuż pewney rz. przez ich kray przechodzący. Bardzo dobrze znają się na wodzie i są nayprzedniejsi rybacy.

VEVAY, *Vibiscus*, grod i piękne m. Szwajcarskie w kraju Romand w Kantonie Berneńskim. Leży w bardzo miłym położeniu nad iez. Genewęńskim, o m. 15 od Berny. dl. 24. 46. sz. 46. 30.

VEUDKE, m. Fr. w pow. Burbońskim, o m. 2 od Moulins, nad Allierą.

VEULES, m. Fr. z małym portem morskim, o m. 4 od Dieppey.

VEXIN, *Pagus Velocassinus*, kray Fr. z tyt. Hr. biorący, swoje imie od dawnych tutejszych obywatelów Velokassów. Dzielą go na Vexyn Fr. i Vexyn Norm. Obiete części oddzielone są od siebie rz. Epre. Kray ten jest bardzo żyzny obożliwie Vexyn Norm. M. S. pow. Fr. jest Pontoise, a Norm. Gisors.

VEYNES, m. Fr. w Delfinacie, o m. 4 od Gap.

VEZELAY, *Viceliacum*, M. Fr. w pow. Niwerneńskim, w diec. Autun z Opac. sekularyzowanym

czyniającym do r. 20000. liwr. Odprawiał się tu Sobór r. 1146. Jest oyczyzną św. Teodora Beze. Kalwiński, w których mocy było to M. r. 1571. przymusili Sensaka do odstąpienia od obłożenia onego. Znajdują się wody mineralne i źródło sol wydające. Leży za górą przy rz. Cure, o m. 8 od Auxerre, 23 od Nevers, 16 od Autun, 47 od Paryża. dl. 11. 24'. 55". sz. 47. 28.

VEZENOBRE, m. Fr. o m. 2 od Alais.

VEZERE, rz. zaczynająca się w Auvergne. Zaczyna być spławną od Terrassony, o m. 3 od Brives, a wpada w Dordogne u Limeuille.

VEZINES, m. Fr. o m. 1 od Tonnerre.

VEZINS, m. Fr. w Xstwie Andegawy z zamkiem.

VESUVIUS, Wezuwiusz, góra Włoska w Krol. Neapolitańskim w Laworze, fl. przez swe wybuchające ognie. Liczą dwadzieścia cztery erupcyje tego Wulkanu; od pierwszey r. 29 aż do r. 1754. która dotąd trwa jeszcze. Wokolicach tej góry zbierają wina fl. *Lachrima Christi* zwane.

UFFINGEN, ob. Offenheim. UFFLEN, piękne M. w Westfalii, w Hr. Lippe-Detmold. Nie daleko stąd piękne żupy solne znajdując się. Leży o m. 3 od Lemgowii.

UGENTO, *Ugentum*, m. Włó. w Krol. Neapolitańskim w Terze, z Bisk. suffr. Otrantskiego, o m. 5 od Gallipoli, a 8 od Otranto. dl. 35. 53. sz. 40. 12.

UGOGZ, *Ugoza*, zamek i Hr. w wyż. Węgrzech nad małą rz. wpadającą w Tyśię, o m. 20 od Zatmaru. dl. 41. 30. sz. 48. 28.

UGOGNA, m. w Medyolanie w Hr. Anghiera nal. do Krola Sardyńskiego.

VIADANA, m. Włó. w Xięstwie Mantuańskim nad Po, o m. 7 od Bressly. dl. 28. 1. sz. 44. 46.

VIANA, Xstwo i m. Hiszp. w Nawarze, którym starfi predtym synowie Krol. Nawarry tytułowali się. Leży na lewym brzegu Ebru, o m. 8 od Kalahory, 13 od Pampelluny. dl. 15. 23. sz. 47. 30.

VIANA, m. Portug. w Alentejo z dobrym zamkiem. Leży nad Exaramną, o m. 4 od Ewory.

VIANA-DE-FOS-DE-LIMA, M. obronne i znaczny port w Prow. Entre-Minho e Duero, z dobrym portem i mocną cytadelą. Leży przy nysciu rz. Limy, o m. 3 od Caminha, 6 od Bragi. dl. 9. 13. sz. 41. 34.

VIANDEN, *Vianna*, M. i Hr. w Luxemburgu z zamkiem na górze nieprzystępnej. Leży nad Urą, o m. 9 od Luxemburga, 9 od Trewiru. dl. 23. 48. sz. 49. 50.

VIANE, *Viana*, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 6 od Castres, na granicy Rouergue nad rz. Agout.

VIANE, *Viana*, M. w Niderlandzie, w Hollandyi nad Leką, o m. 3 od Utrechtu, z zamkiem wspinnym. Fund. było r. 1290. Fr. dobyli go r. 1673. i zburzyli wszystkie fortyfikacye. dl. 22. 35. sz. 52. 2.

VIAREGIO, mały port w Rzepltey Luceńskiey, o m. 3 od Luki.

VIAS, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 2 od Agdy.

VIBRAIS, *Vicus Braia*, m. Fr. w Maine nad rz. Brais, o m. 4 od Ferté-Bernard z tyt. Margr.

VIC, *Vicus*, m. Fr. w pow. Messin nad rz. Seille, o m. 5 od Nancy, 1 od Marsalu, 79 od Paryża. dl. 24. 12'. 48". sz. 48. 47', 23".

VIC, albo VICH, *Vicus*, M. Hiszp. w Katalonii z dawnym Biskup. suffr. Tarragońskiego. To M. chwyciwszy się strony Arcy-Xcia było prawie do szczytu zniszczone. Leży w równinie bardzo żyznej nad małą rz. wpadającą w Terę, o m. 12 od Gironny, 11 od Barcellosny.

ny, 106 od Madrytu. dł. 19. 54. sz. 41. 52.

VIC, m. w pow. Lomagne, o m. 6 od Lectoure.

VIC, m. Fr. w Hr. Bigorreńskim nad Adurą, o m. 4 od Tarbes. 5 od Limoges.

VIC-DE-SOS, ob. Sos.

VIC-EN-CARLADES, *Vicus ad Cerem*, wiel. m. Fr. w Arvernii, o m. 1 od Aurillacu nad Cera, w Hr. Carlaades. St. jest przez wody, które w pobliżności onego znajdują się, a które są zdrowe na obstrukcyę i pomocne do spędzenia kamienia.

VICENZA, *Vicentia*, Wicencya, wiel. obrot. kwitnące i jedno z najdawniejszych M. Wł. w Rzepley Weneckiej, stol. pow. Wicentyńny z Bisk. suffr. Udyńskiego i Akademią ludzi uczonych. Widzieć się tu dać liczba wielka pięknych kościołów, przepysznych pałaców i oblężnych placów. Jest ovczyną S. Kaletana, Jędrzeja Palladio i Antoniego Godis. Leży w równinie obfitującej we wszystko, nad rz. Bachiglione i Retoną, o m. 8 od Padwy, 10 od Werony, 15 od Wanecyi, 94 od Rzymu. dł. 29. 8. sz. 45. 32. Wicentyński pow. graniczy na półn. z Trydentinem i Feltrinem, na wi. z Trewizańskim i Padewskim, na pold. z Padewskim, na z. z Weroneńskim powiatami. Ma dł. m. 14. sz. 11. Jest kray jeden z najsilniejszych, najszywniejszych. Liczą w nim na 160000. dusz. Wydać wysmienite wino, liczbę nieprzeliczoną morwów, które służą do wyżywienia niezmierny wielości iedwabników. Znajdują się tu myny srebrne i żelazne i glazy kamienne tak piękne, iak marmurowe. Wicentczykowie mają umysł żywy; są mężni, grzeczni, zdolni do kunsztów i nauk, ale bardziey mściwi, niż inni Włosi, zkąd też wyszło przysłowie: *Guardati d'un Vicento affassino, d'un Veronese senza proposito, et d'un Padoano in sepperchio.*

Tom III.

VIC-FESENSAC, *Fidentia*, m. Fr. o m. 6 od Auch, w niż. Armagnac nad Douze. Dało im. Hr. Fezenzackiemu.

VICHI, *Vichium*, m. Fr. w pow. Burbońskim na prawym brzegu Allieru, st. przez wody mineralne, które tu w pobliżności się znajdują. Leży o m. 6 od Gannaty, 15 od Moulins, 72 od Paryża. dł. 21. 7. sz. 46.

VIC-LE-COMTE, *Vicus Comitis*, m. Fr. w niż. Arvernii przy Issire. Jest tu pałac w którym rezydowali dawniej Hr. Arwernscy; a o pół mili od m. znajdują się wody zdrowe na kamień. Tu się urodził Jan Basmajson. Leży o m. 6 na pold. ku w. od Clermont, 92 od Paryża. dł. 20. 58. sz. 45. 33.

VICO-AQUENSE, albo Vico-di-Sorrento, *Vicus Aquensis*, m. Wł. w Krol. Neapolitańskim, w ziemi Lawotze, przy morzu, z Bisk. suffr. Soreneńskiego. Fund. było przez Karola II. Krola Neapolitańskiego na rozwalinach M. Equa. Trzęsienie ziemi do szczytu je prawie zniszczyło r. 1694.

VICOIGNE, Opac. regularne Norbertańskie, o m. 1 od Valencienues.

VICQ, m. Fr. w pow. Berry o m. 4 od Blanc.

VIC-SUR-AINE, m. Fr. nad rz. Aine między Soufflon i Compiègne, o m. 4 od pierwszego i drugiego.

VICTOIRE, (S.) *Sancta Victoria*, m. Fr. w Gwinei w Agenskim pow. Tegoż im. Opac. przy Senlis zakonu S. Aug. czyni do r. 14000. liwr. Inne w Marlyllizakonu S. Bened. Było sekularyzowane r. 1739. Kanonicy tuteyszy powinni być szlachtą. Czyni do r. 33000. liwr.

VICTOREN-CAUX, (S.) m. i Opac. Bened. w pow. Caux, o m. 6 od Rouen, czyni do r. 3500 liwr.

VICTURNIEN, (S.) m. Fr. L

w Piktawii, o m. 6 od Confolens, nad Wienną.

VIDOURLE, *Vidurlus*, rz. w niż. Langwedocyi płynąca pod Sommiers i Lumelę, wpada w staw Thauki w *Aignes-mortus*.

VIEL-MUR, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 2 od Castres z Opac. Bened.

VIENNE, *Vigenna*, rz. Fr. zaczynająca się w pow. niż. Limosin płynąca przez Marche i Piktawią, i wpadająca w Ligere przy m. Cande. Poczyna bydlę spławną, o m. 2 od Chatelleraud.

VIENNE, *Vienna Allobrogum*, bardzo dawne, fl. i znaczne M. Fr. w Delfinacie, z dawnym Arcy-Biskup. którego Arcy-Bisk. bierze tytuł. Prymasa Gallii. Mowią iż S. Krescencynusz uczeń S. Pawła pierwszym onego był Prałatem. Kościół Katedralny lubo Gocki bardzo jest ładny piękny. Kanonicy w Kapitułe tutejszey S. Piotra będący, wszyscy wywod szlacheństwa czynić powinni. Odprawił się ieden sobor w tym m. r. 1311. Jest on w liczbie piętnasty z Koncyliów generalnych. Leży na lewym brzegu Rodanu, o m. 6 od Lyonu, 16 od Gracyanopoli, 29 od Genewy, 106 od Paryża. dl. 21. 32. sz. 35. 32.

VIENNOIS, *Viennensis ager*, pow. Fr. w Delfinacie. Graniczy na póln. z Breną i Bugey, od których Rodanem jest oddzielony, na w. z Sabaudyą, na pold. z Valentinis, na z. z Rodanem. M. S. jest Vienne. ob. Wiedeń.

VIERADEN, M. i pow. Niem. w Marchii Ukierskiej w Brandeburgii nad Wesłą przy iej wyściu w Odrę, o m. 8 od Stetina.

VIERGES, imie, które daia 12 albo 13 wyspom Amer. póln. na w. S. Jana de Porto-Ricco leżącym. Bardzo są nad płaszczyznę morską wyniesione i kilka małych portow na sobie mają, lecz nie są osiadłe. Jest jeszcze tegoż im. przylądek w Amer. pold. przy weyściu

do przefmyku Magellańskiego. dl. 52. 23. sz. 308. 34. 40.

VIERSON, *Virsio*, m. Fr. w Berry nad rz. Cher i Eure, o m. 7 od Bourges, 40 od Paryża. Jest in Opac. Bened. czyniące do r. 1200 liwr. dl. 19. 43. sz. 47. 12.

VISSOIS, m. w Normandyi, o m. 2 od Vire.

VIESTI, *Beslja*, M. Wło. w Krol. Neapolitańskim w Kapitancie z Bisk. suffr. Manfredonńskiego. Bardzo jest ubogie. Leży pod górą Garganem, nad Golfem Weneckim, o m. 10 od Manfredonii, 47 od Neapolu. dl. 41. 58. sz. 33. 55.

VIEUVILLE, Opac. w Brytanii, o m. 4 od Doli, zakonu Cysterfow czyni do r. 2500. liwr.

VIEUX, *Arizenus*, *Viducafes*, *Vodiocor*, wieś Fr. w Normandyi, o m. 2 od Caen, fl. przez różne zabytki Rzymiskie, które tu widzieć się ieszcze daia i które są ostatkami dawnéy stolicy Widukaflow.

VIEUX-JONCS, *Balthia Juncetana*, bogata Kommanderya zakonu Teutońskiego przy Mastrychie w Bisk. Leodyjskim.

VIT, m. Fr. w Delfinacie, o m. 2 od Gracyanopola.

VIGAN, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 10 od Alais. Sądyan Krol. odprawuia się.

VIGÉAN, m. Fr. w Piktawii przy wyspie Jourdain.

VIGEOIS, m. Fr. w Limosin pow. przy rz. Vezer, o m. 1 od Uzerches, z Opac. Bened. czyniącem do r. 3000. liwr.

VIGEVANO, albo VIGERA, *Vigevanum*, m. Wło. w Xstwie Mediolańskim; erygowane r. 1530 tuteysze jest Bisk. pod Metropolia Mediolańską; zamek zaś leżący przy tym m. na skale nal. do Krola Sardynskiego. Leży w bardzo miłym położeniu przy Tesin, o m. 5 od Nowary, 6 od Mediolanu. dl. 26. 24. sz. 45. 18.

VIGNACOURT, m. Fr. w

Pikardyi, o m. 3 od Dourens.

VIGNATS, Opac. Bened. o m. 2 od Falaife w diec. Seeszkiey.

VIGNETES, zamek Fr. w Prowancyi nad odnogą Tulońską.

VIGNIOGOU, ob. Bonlieu.

VIGNORI, *Langio Ripus*, m. Fr. w Szampanii, o m. 3 od Chaumont w pow. Bassigny nad Marną.

VIGNOT, m. w pow. Barreńskim nad Mozą, o pół mili od Commercy. Tu się urodził Thiriat, który Rolzelską tamę urobił, i Xiądz Calmet.

VIGO, *Vigum*, M. Hiszp. w Gallicyi z starym zamkiem i dobrym portem. Flotta zkombinowana Ang. i Hol. zbila przytym M. Hr. Chateau-Renaud r. 1702. i zabrała czyli też zatopiła całą Flotę Gallionow Hiszp. którą on prowadził z Meksyku. Leży nad Oceanem, o m. 3 od Redondelli, 5 od Tuy, 102 od Madrytu. dl. 9. 14. sz. 42. 3.

VIHERS, *Vierium*, M. Fr. w Xstwie Andegawy, z tyt. Hr. Znaczne wielkim handlem bydła różnego. Leży nad jeziorem, o m. 5 od Montreuil-Bellay, 8 od Angers, 65 od Paryża. dl. 17. 6. sz. 47. 8.

VILAINE, *Vicinatia*, rz. Fr. zaczynająca się w pow. Maine przy Renée, wpadająca w morze na przeciwko Mai, o m. 6 od Van-
nès.

VILLACERE, m. Fr. z tyt. Margr. nad Sekwaną, o m. 3 od Mery.

VILLA-DE-CONDE, *Abobriga*, M. Portug. w Prow. Entre-Minho-e-Duero z małym portem przy uściu rz. Awy, o m. 4 od Barcelos, 7 od Porto. dl. 9. 22. sz. 41. 12.

VILLA-DEL-REY, *Villa Regis*, m. Hiszp. w Estremadurze na granicy Portug. Alianci dobyli go r. 1706. Leży nad Gwadyaną, o m. 7 od Badaiozy, 8 od Campo-Mayor. dl. 11. 40. sz. 38. 53.

VILLA-DE-MOSE, M. A-

mer. połu. w nowey Hiszp. w Prow. Tabasco, nad rz. tegoż im. o m. 12 od morza.

VILLAFANS, m. w Franche-Comté, w Grodzie Vesoul.

VILLA-FLOR, piękne m. Portug. w Prow. Tra-los-montes, o m. 6 od Villa Real otoczone przepaściami górą broniącą do niego przystępu.

VILLA-FRANCA-DE-PANADES, *Carthago vetus*, piękne M. i pow. Hiszp. w Katalonii przy morzu śródziemnym, o m. 10 od Barceliony, 9 od Tarragony. dl. 19. 20. sz. 41. 20. ob. Ville Franche.

VILLA-HERMOZA, M. Hiszp. o m. 21 od Walencyi przy rz. Millas z tyt. Xstwa. dl. 17. 20. sz. 40. 20.

VILLA-NOVA, M. Portug. w Prow. Entre-Minho-e-Douero, na przeciwko Porto, do którego nal. Jest młate, ale kilka zamkami obr.

VILLA-REAL, *Villa Regalis*, M. Portug. w Prow. Tra-los-montes, z tyt. Margr. Leży w bardzo miłym położeniu przy zbiegu rz. Corgo i Ribera, o m. 6 od Lamego, 18 od Bragi. dl. 10. 33. sz. 41. 15.

VILLA-RICA, *Villa dives*, M. w Amer. pold. w Chili nad iez. Malabauguen, o m. 16 od Imperiale, 25 od morza pold. dl. 308. 10. sz. pold. 39. 35.

VILLA-SAVARI, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 4 od S. Papouli.

VILLA-VICIOSA, *Villa Vitiosa*, M. mocne Portug. w Prow. Alenteio, z tyt. Margr. bardzo starym zamkiem i pięknym pałacem, w którym Xzeta Bragańscy przedtym rezydowali. Wytrzymało st. przeciw Hiszp. oblężeniu r. 1667. co było przyczyną batalii pod Mont-Claros: (miejsce tu okolicznym;) która włożyła koronę Port. na głowę Xcia Bragańskiego. Leży w równinie bardzo żyzney. o m. 7 od Elvas, 11 od Ewory.

33 od Lizbony. dl. 10. 55. sz. 38. 38. Jest jeszcze inne m. tegoż im. w Algarwy na w. Madrytu., o m. 2 od Brybuegi, fl. przez batalią przy nim stoczoną r. 1710. Inne jeszcze leży w Asturyi, o m. 12 od Santilany.

VILLAINÉ, m. Fr. o m. 3 od Fleche z tyt. Margr. Inne w powiecie Duemois, w Burgundyi, o m. 4 od Chatillon.

VILLALPANDA, m. Hiszp. w Krol. Leonskim, z zbrojownią dobrze opatrzoną i palacem, nal. do Konstabliów Kastylii. Leży w równinie miley i żyzney obfitującej w wino i zboża, o m. 5 od Toro.

VILLANDRY, m. Fr. z tyt. Margr. nad rz. Cher.

VILLARS-DE-LANS, m. Fr. w Delfinacie, o m. 4 od Gracianopola.

VILLARDONEL, m. Fr. w Langwedocyi w Dyec. Karkafoniskiej.

VILLARS, Margr. w Bressyi, o m. 8 od Lyonu.

VILLARS, włość która dała swoje imie domowi Marszałka *Villars*, leży przy Condrien. Tytuł Xłwa Parośla Villarskiego był przy Margr. de la Noce, o m. 4 od Nevers. ob. Brancas, Vaux-le-Vicomte.

VILLARS D'ARENES, leży w Delfinacie przy źródle Romanche.

VILLEBOIS, ob. Valette.

VILLEBOURG, *Villeburgum*, m. Fr. w Turonii, w kraju żyznym, o m. 6 od Tours.

VILLECOMTAL, m. Fr. w pow. Rouergue, o m. 4 od Rhodes.

VILLEDAGNE, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 4 od Narbenny.

VILLEDIEU, *Villa Dei*, wiel. M. Fr. w Normandyi w Dyeczyi Coutances, o m. 6 od Viré z Kommanderyą Maltańską. Handlują mieszkańcy naybardziejzie naczyniami miedzianemi, które są przyczyną niezczęścia powszechnego tego m. gdyż natura meta-

liczna powietrza, którym tu oddychają i zarażająca chleb i trunki, przyprowadza obywatelow do zniszczenia zdrowia poprzedzonego głuchością, bladeścią i zawrotem zmysłów. Jest tegoż im. Opac. w Gaskonii w Dyec. Daxeńskiej. Nal. do Norbertanowi czyni do r. 2600. liwr.

VILLEFAGNAN, m. Fr. w Angulemie, o m. 9 od Angulemy.

VILLEFORT, m. Fr. w Langwedocyi, w Dyec. Uzes, z zamkiem, o m. 8 od Alais.

VILLE-FRANCHE, *Villa Franca*, piękne M. Fr. stol. pow. Beaujolois, z Akademią uczonych. Było fund. przez Humberta IV. Pana *de Beaujeu*, który aby tu przyciągnął obywatelow, między innemi przywilejami dał i ten mędom, iż mogli być swoje żony do wylewu krwi, byle tylko śmierć potym nie nastąpiła. Tu figurował Klaudyusz Burdelin i Jan Chrzciiciel Morin. Jest w tym mieście Kolegiata, w której Kanonicy odprowadzają wszystkie swoje nabożeństwa wraz z mnichami Opactwa *Song-Dion*, którzy tu są przeniesieni, otoczone jest dobremi murami i leży nad rz. Murgen wpadającą w Saonę, o m. 5 od Beaujeu, 7 od Lionu, 93 od Paryża. dl. 22. 23. 28". sz. 45. 59. 44".

VILLE-FRANCHE, *Villa Franca Confluentium*, M. obronne Fr. w Rusillonie, stol. pow. Conflent, założone przez Wilełma Raymunda Mo. Cerdanńskiego r. 1092. Leży pod górami Pyrenejskimi na prawym brzegu Tety; na lewym, Ludwik XIV. kazał wystawić zamek, o m. 9 od Puycedry, 10 od Perpignan, 179 od Jaryza. W niedney z gór otaczających to M. jest ciekawa iaskinia. dl. 20. sz. 42. 25.

VILLE-FRANCHE, M. Fr. w Prow. Akwitańskiej stol. niż. Marchii Rouergue. Jest to klasztor Bernardyński, który jest pierwszym domem S. Franciszka założonym

we Fr. r. 1210. Handel tutejszy na płótnach zależy. Leży nad rz. Aveyron, o m. 7 od Rhodes, 11 od Cahors, 128 od Paryża. dl. 19. 48. sz. 44. 24. Jest jeszcze we Fr. m. tegoż im. w pow. Burbońskim, o m. 4 od Moulins; inne w Argonie nad Mozą, o m. 2 od Stenay; inne w wyż. Langwedocyi, o m. 3 od Albi; inne o m. 7 od Tolosy; inne jeszcze nad rz. Dordon, o m. 5 od Rhodes.

VILLEFRANCHE, *Villa Franca*, M. w Państwach Krola Sardyńskiego w Hr. Nicei. z obrońnym zamkiem i wiel. portem. Część było wzięte i odbierane. Leży nad morzem śródziemnym pod górą, o m. 1 od Nicei, 1 od Monaco, 28 od Embrunu. dl. 25. 3. sz. 43. 43.

VILLEFRANCHE, nad Po w Pienoncie, o m. 3 od Saluzy. ob. Villa Franca.

VILLEHARDOUIN, m. Fr. w Szampanii, o m. 7 od Troies.

VILLEJUIFVE, m. Fr. o m. 2 od Paryża.

VILLELOIN, m. Fr. o m. 3 od Loches z Opac. Bened. czyniącym do r. 4500. liwr.

VILLELONGUE, Opac. Fr. o m. 3 od Karkassony. Nal. do Cysterów i czyni do r. 1200. liwr.

VILLEMAGNE, Opac. Fr. o m. 5 od Beziers. Nal. do Bened. i czyni do r. 1700. liwr.

VILLEMAGNE, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 6 od Pezenas.

VILLEMANOCHÉ, m. Fr. o m. 1 od Pont-sur-Yonne.

VILLENORT, m. Fr. w Szampanii, o m. 5 od Troyes.

VILLEMUR, *Villa-Murum*, m. Fr. w wyż. Langwedocyi nad Tarną, o m. 5 od Tolosy.

VILLENA, *Bigerre*, dawne M. Hiż. w Krol. Murcyi, o m. 22 od Murcyi, 22 od Walencyi, 70 od Madrytu, z tyt. Margr. dl. 17. 6. sz. 38. 40.

VILLENAUXE, m. Fr. w Szampanii, o m. 5 od Provins.

VILLENEUVE, Opac. Bernardyńskie, o m. 2 od Nantes. Czytni do r. 6600. liwr.

VILLENEUVE, m. w Pienoncie w pół drogi z Turynu do Asti.

VILLENEUVE-AU-CHATEL, m. Fr. w Szampanii, o m. 2 od Nogent-sur-Seine.

VILLENEUVE-D'AGENOIS, m. Fr. nad Lotą, o m. 6 od Agen.

VILLENEUVE-DE-BERG, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 4 od Vivers.

VILLENEUVE-LA-CREMADE, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 2 od Beziers.

VILLENEUVE-LE-GUYARD, m. Fr. o m. 8 od Sens.

VILLENEUVE-L'ARCHEVEQUE, m. Fr. o m. 4 od Sens.

VILLENEUVE-LE-COMTE, m. Fr. o m. 4 od Meaux.

VILLENEUVE-LE-ROY, piekne m. Fr. nad Yonną, o m. 3 od Sens. Tegoż im. jest m. na przeciwko *Ville-Neuve Saint Georges* nad Sekwaną.

VILLENEUVE-LES-AVIGNON, m. Fr. w Langwedocyi nad Rodanem na przeciwko Avignon.

VILLENEUVE-LES-MAGUELONE, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 3 od Montpellieru.

VILLENEUVE-SAINT-GEORGE, m. Fr. nad Sekwaną, o m. 4 od Paryża.

VILLENEUVE, m. Fr. w pow. Rouergue, o m. 2 od Villefranche.

VILLEPINTE, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 2 od Saint Paul.

VILLELREUX, m. Fr. o m. 5 od Paryża.

VILLEQUIER, m. Fr. w Berry, o m. 7 od Bourges. Drugie tegoż im. m. leży nad Sekwaną, o m. 7 od Caudebec.

VILLEROUGE, m. Fr. w Langwedocyi, o m. 7 od Aletu.

VILLEROY, zamek Fr. o m. 1 od Essny, 8 od Paryża, erygowane miejsce na Xśtvo Parostwo r. 1663.

VILLERS, m. Fr. w Normandyi, o m. 5 od Caen.

VILLERS-ADAM, m. Fr. o m. 1 od Isle-Adam, o m. 5 od Paryża.

VILLERS-AUX-BOCCAGES, m. Fr. o m. 5 od Caen.

VILLERS-COTERETS, *Villaris ad Collum Retia*, m. w pow. wyspy Fr. z pięknym zamkiem wystawionym od Xżąt Waleyzyszów, z Opac. Norbertańskim. Leży przy samym lesie *Rets*, o m. 6 od Soissons, 5 od Compiègne. Nal. do Xżąt Orleańskich.

VILLERS-SUR-SECY, m. Fr. w Xświe Franche-Comté, o m. 5 od Vesoul.

VILLEVESQUE, znacz. m. Fr. w Xświe Andegawęńskim.

VILLIERS-BRETENACH, Opac. regularne Norbertańskie, o m. 5 od Metz.

VILLIERS-LE-BEL, m. Fr. o m. 4 od Paryża.

VIMEU, *Vinnemacus Pagus*, kraina Fr. w Pikardyi w Xświe Ponthieu.

VIMONTIER, *Vinomonastrum*, m. Fr. w Normandyi, o m. 6 od Lisieux, nad rz. *Vie*, w dolinie żyznej i obfitującej w pastwiska. Handluia mieszkańcy płotnami i skórami. Miejsce to jest ś. śmiercią Alana III. Xżęcia Brytanii tu zmarłego r. 1040. podczas oblężenia Montgomery.

VIMORI, w pow. Gatinois, o m. 1 od Montargis, gdzie Xżę Gwizulf napadł na raytarów r. 1587.

VINAY, m. w Delfinacie, o m. 1 od S. Marcellina.

VINGA, m. Fr. w Rusillonie, o m. 4 od Ville Franche.

VINCENNES, dom Krol. w wyspie Fr. o m. 1 od Paryża. Sądzą tu czasem niewolników stanu. Znajduie się przy nim źwierzy-

niec bardzo obfzerny.

VINCENT, (S.) *Sanctus Vincentius*, wyspa Amer. pośn. iedna z Antyllskich, o m. 6 od S. Lucyi, 20 od Barbady. Ma m. 8. dl. i tyleż sz. będąc prawie okrągłą. Jest nuyłudniejszy z tych, które karaibowie posiadają. Znajduia się tu niektorzy Fr. uprawiający tabakę pod im. *S. Vincentgo*. Traktatem Wersalskim r. 1763. własność iej ustapiona była Angl. W czasie ostatniej wojny Amerykańskiej opąnowana była od Fr. ale traktatem r. 1783 oddana Angl. została. dl. 316. 15. sz. 12. 50.

VINCENT, (S.) M. obronne Hiszp. w Kastylii, w Hr. Rioxa z zamkiem. Leży na pagórku przy Ebrze, o m. 55 od Madrytu. dl. 15. 15. sz. 42. 30.

VINCENT, (S.) Prow. S. Wincentego nadmorska w Brezylji. Graniczy na pośn. z Rzeplą S. Pawła i Kapitaniją Rio-Janeiro, na w. z tąż samą Kapitaniją i morzem, na z. z Kapitaniją Krol. i morzem. M. S. iest S. Wincenty; z portem dobrym. Leży nad brzegiem morza pośn. dl. 334. 30. sz. pold. 24. 15.

VINCENT, (S.) wyspa Afrykań. iedna z wysp Kapu Zielonego. Jest nieuprawna i okryta skałami.

VINCENT, (S.) Opac. pod im. S. Wincentego są liczne we Fr. 1. w *Sentis* Augustynianow czyni 4000. liwr. 2. Benedyktynow w *Basançon*, fund. przy końcu wieku II. czyni 6000. liwr. 3. tychże przy Metz, fund r. 968. czyni 18000. liwr. 4. Augustynow przy *Chateaufneuf*. 5. Benedyktynow w *Mans* czyni 20000. liwr. 6. w mieście *Bourg* Augustyn. czyni 2000. liwr. 7. zwane *S. Vincent du lac*, Bened. fund. około r. 1000. o m. 2 od Olerony, czyni 5500. liwr.

VINDISCH, *Vindonijsa*, Wini-disch dawne M. Szwajcarskie; z ktorego stolica Bisk. iest przeniesiona do Konstancyi. Teraz obróci-

to się w małe m. nal. do Kantonu Berneńskiego. Leży przy zbiegu rz. Rus i Aar.

VINETA, albo WINETA, w Pomeranii bliższej w kraju Usedom, było przedtym M. które potym morzem było zalane.

VINEUIL, m. Fr. w pow. Blaisois, o m. 1 od Blois.

VINNEUFS, m. Fr. o m. 4 od Bray.

VINTIMILLA, *Albintimilium*, dawne M. Wło. w Rzepłety Genueskiej, z Bisk. suffr. Medyolańskiego, z małym portem i mocnym zamkiem, który całą jest o-nego obroną. Często było wzięte i odbierane podczas wojen Włoskich. Leży nad morzem śródziemnym przy uściu rz. Bibery i Rotty, o m. 3 od Monaco, 6 od Nicei, 28 od Genuy. dl. 25. 14. sz. 43. 48.

VIRE, *Vira*, *Virta*, M. do-
syć znaczne Fr. w niż. Norm. stol. krainy *Bocage*, z tyt. Wikomstwa i kilka rękodzielami sukienkami. Tu się urodził Jan Chr. Duhamel. Leży nad rz. Vire, o m. 11 od Coutances, 8 od S. Lo, 13 od Caen, 60 od Paryża. dl. 16. 45. 50". sz. 48. 50. 16".

VIRE, rz. w niż. Norm. w której dobre poławiają się sumy. Zaczyna być spławną od S. Lo.

VIRGINIA, Wirginia, kraj na w. Amer. półn. Graniczy na półn. z Prow. Mariland i Pensylwanią, na w. z morzem półn. na półd. z Karoliną, na z. z Luizjaną. Odkryta była r. 1585. przez Rycharda Greenvil. Anglicy dzielą ją na Wirginią półn. która leży między gr. sz. 37. i 39. i półd. między 33 i 36. Jest nazywaczenieysza z 13 zjednoczonych Prow. Amer. ob. Stany zjednoczone, Pensylwania. Powietrze tu jest bardzo miłe i dosyć zgodne z temperamentem Angl. do których kraj ten nal. Grunta tutaj są żyzne i wydaiają tabakę w obfitości. Rodacy chodzą nadzy i różnemi kolorami twarz swoją malują. Na plecach mają wypieczone

wane znaki Pana do którego nal. Czczą to wszystko czego się obawiają, a osobliwie Diabła, któremu ofiary czynią z tabaki, tłustości zwierząt, i t. d. Mają iednak jakieś wyobrażenie Boga najwyższego, który świat stworzył. M. S. Wirginii jest *James Town*. Znaleziono podczas lustracyi czynioney r. 1703. poddanych Angiel. w Wirginii 60606. z których 9500. składało regularne wojsko. Zapach z liści indychu Wirginiekiego na stopę rosnącego zabija gadziny, skoro je nosem do nich przytykają.

VIRIEU, m. Fr. o m. 4 od Wienny Fr.

VISAPOUR, *Visapora*, Wiazapur wiel. i obronne M. Indyjskie na półwyspie z tej strony Gangesu, stol. Krol. tegoż im. które składa część Subabii Dekkańskiej. Leży nad rz. Mindoux, o m. 40. od Goy. dl. 74. sz. 17. 30. Wojażerowie nie zgadzają się nad rozciągłością i granicami tego kraju. Krol tutejszy jest holdownikiem W. Mogola.

WISEO, M. Bisk. Portug. w Prow. Beira, otoczone pięknymi ogrodami. Leży przy bogatych cynowych minach, o m. 18 od Konimbryki.

VISIGAPATAN, Wizygapatan, w Indyach na brzegu Koromandelskim. Jest tu osada Angl. którą Fr. opanowali r. 1757. o m. 50 od Musulipatanu.

VISP, ob. Fischbach.

VITERBO, *Viterbium*, Witerb, dawne, wiel. i piękne M. w Państwie Papiezkim, stol. Patrimonium S. Piotra, z Bisk. suffr. Papieża, erygowanym r. 1192. we 400. lat po fund. M. przez Dezyderyusza ostatniego Lombardow Krola. Znajduie się tu liczba wielka kościołów, pałacow i fontan godnych ciekawego oka. Tu się urodził Jan Annus i Jan Franciszek Romanelli. Leży pod wysoką górą w kraju kilka rz. skropionym i obfitującym w to wszystko, co tylko do życia jest po-

trzebnego, a osobliwie w wysmienite wina, o m. 6 od Orwiettu, 14 od Rzymu, 8 od Narni. dł. 29. 17. sz. 42. 25. Znajduje się przy Witerbie źródło pewne, w którym woda tak jest gorąca, iż gotnie wszystkie mięsła weń włożone i strawiłaby nawet, ieśliby ich długo tam zostawiono.

VITRE, *Vitrium*, M. znacz. Fr. w Brytanii. Handluje, plotnami, pończochami i rękawiczkami nicianymi. Leży na prawym brzegu rz. Vilaine, o m. 8 od Rennes, 23 od Nantes, 21 od S. Malo, 63 od Paryża. dł. 16. 22. sz. 43. 6.

VITRI-LE-FRANCOIS, *Vitricium-Francicum*, M. znaczne i ludne Fr. z grodem Krol. bar. obfierznym. Jest handlowne, dobrze zabudowane, lubo domy tutejsze są tylko drewniane. Znajduje się tu piękny plac na którym stoi kościół Parafialny. *Vitri* było założone przez Francиска I. który mu nadał swoje imię. Leży na prawym brzegu Mariny, na ktorej piękny jest most, o m. 6 od Chalons, 11 od Bar-le-Duc, 18 od Rheims, 40 od Paryża. dł. 22. 18. sz. 48. 40. O pół mili ztąd widzieć się daie *Vitri-le-Brule* nad rz. Saulx. Było to przedtym M. znaczne, ktore od Ludwika VII. będąc w samey rzeczy wzięte i spalone, teraz jest tylko małym m. Niedaleko ztąd leży O-pac. pod im. S. Jakuba. Jest ielseze tegoż im. m. w Xstwie Orleanskim, o m. 6 od Orleans; a inne nad Sekwaną, o m. 2 od Paryża. To ostatnie jest oyczyną s. Kardynała *de Vitry*.

VITRY-DUCHE, toż samo znacz. co Chateau-Villain.

VITTEAUX, m. Fr. w Burgundyi, komora Semurska z składem folnym, Leży nad Breną między górami, w których marmur znajduje się, o m. 5 od Semuru, 11 od Dijon. dł. 22. 2. sz. 47. 22.

VITTEFLEUR, m. w Normandyi nad rz. Durdan, o m. 2 od S. Valeri.

VITTORIA, *Victoria*, Wiktorya, piękne i znaczne M. Hiszp. w Biskaii. stol. Prow. Alawy. Wiel. tutejsze ulice są wyładane pieknemi drzewami, co nie mało ozdoby M. temu dodaie. Leży na końcu piękney równiny, o m. 13 od Bilbao, 65 od Mirandy, 16 od Tolosy, 62 od Madrytu. dł. 14. 43. sz. 42. 52.

VIVARAIS, *Helis, Vivarienses*, pow. Wiwareński, mała Prow. Fr. w Prow. Langwedocyi, graniczy na poln. z *Lionois*, na w. z Rodanem, który oddziela ją od Delfinatu; na pośd. z Dyec. Uzes, na z. z Velay i Gevaudan. Ma m. 26 dł. 16 sz. Dzielą ją na wyż. i niż. Góry tutejsze są wulkanami zagazconymi. M. S. jest *Piviers*.

VIVERO, m. Hiszp. w Galicyi na górze bardzo przykrej, pod którą płynie mała rz. *Landrova*, która przy swoim uściu w Ocean formie dobry i wiel. port, o m. 8 od Mondoneda. dł. 10. 30. sz. 43. 45.

VIVIERS, *Vivarium*, dawne M. Fr. w niż. Langwedocyi. stol. pow. tegoż im. z Bisk. suffr. Wińskiego, ktorego Bisk. po spolicie rezyduje w *S. Andeol* i ma tyt. Hr. Stolica Bisk. przeniesiona tu była w 5 wieku po ruinie Alby dawney stolicy. Jest małe, nieporządne i położone między skałami, na wierzchu z nich iedney znajduje się kościół Katedralny. Leży na prawym brzegu Rodanu, o m. 10 od Orange, 12 od Walencyi, 23 od Montpelieru, 132 od Paryża. dł. 22. 21. 22". sz. 44. 28'. 54".

VIVIERS, m. Fr. o m. 3 od Tenerry.

VIVIERS-LES-MONTAGNES, m. w Langwedocyi, o m. 2 od Castres.

VIVONE, m. Fr. w Piktawii, o m. 5 od Poitiers nad rz. *Clain* z zamkiem.

VIVY, *Bibiscum*, m. Fr. w Xstwie Andegaweskim.

VIX, m. Fr. w Piktawii, o m. 1 od Mailleflais

VIZAGAPATAN, m. na brzegu Koromandelskim, nal. do Angl.

VIZA, *Bizia*, Wiza, M. Turckie w Romanii z Arcybisk. Greckim, pod górą, w miejscu gdzie rz. Glicinero zaczyna się: leży o m. 30 od Konstantynopola.

VIZILLE, m. w Delfinacie, o m. 3 od Gracyanopola.

UKERMUNDE, M. Niem. w Pomeranii w Xstwie Stetyńskim, przy uściu rz. Uker, nad wielkim Haſem, z zamkiem obronnym. dł. 32. 2. sz. 53. 54.

UKRAINA, *Ucrania*, Prow. Krol. Pol. zawiera właściwie Woj. Braclawskie i Kijowskie. Nazwisko ma iż jest pograniczem Pol. czyli. krainą stykającą się z Rosyją i małą Tartaryą. Kraj jest najwyższym w całej Europie. Ziemia wydaje wszystko prawie bez uprawy. Woyny i napęci dzikich Tatarów zniszczyły go mocno. Część tego wielka nal. do Moskwy. Kijow jest stolicą.

ULA, albo **OULA**, M. Azyat. w Tartaryi Chińskiej nad rz. Songerą. Krol. tu przedtym zawsze rezydowali. dł. 14. 40. sz. 44.

ULA, m. w Woj. Połockim, st. batalią tu sfoczoną r. 1564. w której Moskałe zwyciężeni zostali. Zamek obronnym go czynił. Leży nad Dzwina przy uściu rzeki Uli.

ULANOW, m. w Woj. Ruśkim pod pan. Austr. w Cyr. Samborskim, nad rz. Tanef, blisko iey uścia do Sann, o m. 1 od Rudnika. Niedgdyś dziedzictwo Sieniańskich. Tegoż im. stwo. w Woj. Podolskim, w pow. Latyczowskim placące kwarty zł. 1091.

ULCAMI, albo **ULKUMA**, Krol. Afr. na brzegu Gwineyjskim między Arderi Beninem. Podostatkiem złąd wybierają Europeyckim nie niewolników. Obywatele są Mahometanśkiej religii. Obrzezują nie tylko płeć męską, ale i żeńską.

ULENDAHL, zamek w Westfalii przy Rinteln w Hr. Lippenkim.

ULLERSDORF, w Morawii, o m. 8 od Olomuńca. St. jest przez swe wody zdrowe.

ULIETEA, jedna z wysp *de la Société*. ob. to słowo.

ULM, *Ulm*, M. wolne i Csf. Niem. w Cyr. Szwabckim. Jest wiel. bogate, ludne i bardzo obronne, i wiel. handel prowadzi. Ratusz tu teyszy jest to gmach wspaniały, a kościół Naysw. Panny, jest jeden z najpiękniejszych i najlepszą architekturą stawionych w Niem. Jest w tym M. wysoka czworograniasta wieża, na wierzchu której zawsze straż znajduje się mająca baczność na to, co się w polu dzieje. Xiążę Bawaryi napadł i wziął Ulm r. 1702. ale ta odzyskała swoią wolność r. 1704. R. 1770. uwolniona było od prawa Kadukowego we Fr. Religia Luterska jest panującą. Urodził się w tym M. Jan Frenshemius. Leży na prawym brzegu Dunaju w miejscu, w którym weń wpada Lauther z Illerą, o m. 14 od Aufzpurga, 19 od Stuttgardy, 25 od Konstancyi, 27 od Munichu, 110 od Wiednia. dł. 27. 44. sz. 43. 25. Ulm jest pierwszym M. Cesarckim w Szwabii i składem wszystkich papierów cyrkulu. Handluie płótnami, barchanem, wełną i żelazem. Pow. do niego nal. ma dł. m. 12. a sz. 8. Senat składa się z 41. Magistratowych. Katolicy dwa tu tylko mają kościoły. Ulm wyż. i niż. Grod w Elekt. Mogunckim przy Rengowii, o m. 6 od Bipontu. dł. 24. 49. sz. 50. 15. ob. Neckers-Ulm.

VLOTHO, m. i grod w Hr. Rawensberckim w Westfalii nad Wezerą, o m. 5 od Minden z zamkiem na górze.

ULRICH-SKIRCHEN, m. w niż. Austr. w pow. niż. Manhartsb. z pięknym zamkiem. Nal. do Hr. Breuner.

ULRICHSTEIN, m. i grod z zamkiem w Xstwie Hesse-Darmstadt, o m. 8 od Fuldy.

ULSTER, *Ultonia*, Prow. Irlandzka z tyt. Hr. graniczy na w. z kanałem S. Jerzego, na z. z Oceanem zach. na półn. z Oceanem poln. a na pold. z Prow. Leinster i Connaught. Figury jest okragley mając diametru blisko m. 40. Grunta tutejsze obfitują w zboża i pastwiska. Znajdnią się tu jeziora otoczone gęstemi lasami i kilka rz. bardzo rybnych. M. S. jest Londonderi.

ULTZEN, *Ulfissa*, piękne M. i grod w pow. Zellenkim, nad Ilmenowem, o m. 10 od Luneburga.

UMA, M. Szwedzkie w Botnii zachodniej, przy uściu rz. Umy nad Golfem Botnickim. Rz. ta daje imię części Laponii Szwedzkiej, w której poczyna się. dl. 38. z. sz. 63. 48.

UMAGO, *Omagum*, M. Wło. w Istrii Weneckiej, na brzegu zachodnim, o m. 9 od *Capo d' Istria*.

UMAN, ob. Humani.

UMANA, m. zniszczone w Marchii Ankońskiej; którego Bisk. jest przyłączone do Ankońskiego.

UMBRIA, ob. Spolet.

UMBRIATICO, *Umbriaticum*, M. na pół zrujnowane, Wło. w Krol. Neapolitańskim w Kalabryi bliższej z Bisk. suffr. S. Seweryna nad Lipudą. dl. 34. 55. sz. 39. 28.

UMEGIAGUA, M. Afr. w Państwach Krola Marokańskiego w Prow. tegoż im. położone w bardzo obronny z natury mieyscu, to jest: na wyśókiey górze.

UMMENSTADT, m. Frankońskie w Xstwie Koburskim; nal. do domu Hildburghausen.

UMSTADT, M. i grod Niem. w wyż. Hr. Katzenellenbogenskim, o m. 4 od Darmstadt.

UNDERSWEN, piękne m. Szwajcarskie w Kantonie Berneskim. Leży w pięknym położeniu między jeziorem Thoun i Brientz.

W poblizkości tutejszey znajduje się st. iaskinia *S. Beata*, czyli *S. Pata*, zwana.

UNDERWALD, *Subflavania*, Unterwald, Kanton Szwajcarski, szosty w rzędzie. Graniczy na półn. z Kantonem Lucerneńskim i z jeziorem czterech Kantonów, na w. z wysokimi górami, które go oddzielaia od Kantonu Uri, na pold. z górą Brunick, która go oddziela od Kantonu Berny, na z. z Kantonem Lucerny. Dzieli się na dwie wiel. doliny długim gór łańcuchem, okrytym lasami. Jest Kantonem Katolickim. M. S. Stantz.

UNGWAR, *Ungaria*, m. i Hr. w wyż. Węgrzech na wyspie uformowanej od rz. Ungh, o m. 19 od Kozyc. dl. 40. sz. 48. 50

UNIEIOW, m. w Woi. Łęczyckim, które należy do Arcybisk. Gnieznien. Sl. zborem duchowieństwa Pol. r. 1376. Zniszczone było ogniem r. 1331. Jest nad Wartą.

UNIN, stwo w ziemi Czerzkiej plac. kwar. zł. 1185. jest w posiad. syi emfit. Poninskiego.

UNNA, *Unha*, m. Niem. w cyr. Westfalskim w Hr. Mark. Było przedtym Anzeatyckie, ale teraz nal. do Krola Pruskiego. Leży nad małą rz. o m. 3 od Dortmundy, 4 od Hamu. dl. 25. 20. sz. 51. 40.

UNVERS, m. Fr. w Dunois pow. o m. 6 od Chateaudun.

VODABLE, ob. Vaudable.

VOERDEN, *Vorda*. Woerden, M. obronne w Niderlandzie w Hollandyi nad Renem, który je przerzyna, o m. 3 od Utrechtu, 6 od Leidy. Fundowane było przez Godefrйда de Renen Bisk. Utręchtskiego r. 1160. Fr. dobyli go r. 1674 a Hol. przybywszy dla obłożenia onego byli odpędzeni przez Marszałka de Luxemburg. dl. 22. sz. 52. 7.

VOGHERA, *Vicus Iriw*, M. Wło. nal. do Krol. Sardynskiego w Xstwie Medyolańskim w pow.

Pawii, nad rz. Haffera, o m. 12 od Medyolanu, 5 od Pawii. dł. 26. 35. sz. 44. 19.

VOGUE, m. Fr. w pow. Wiwareńskim, o m. 5 od Aubenas, gdzie fabrykę przędzy bawelnianej założono, którą kupcy Niemcy sprowadzają ze wschodu.

VOID, *Vodium*, w Dyec. Tulskiej nad rz. tegoż im. o m. 4 od Toul.

VOIRON, m. Fr. w Delfinacie, o m. 3 od Gracyanopola z tyt. Baronii.

VOISIN, Opac. Bernardyńskie, o m. 3 od Orleanu przy Meun.

VOISINES, m. Fr. o m. 2 od Sens.

VOITBERG, m. w niż. Styryi, o m. 11 od Judenburga. Łaźnie Dobelskie nie daleko stąd leżą.

VOLEURS, Rozbojnicy lub złodzieiow Narod, kraina Indyjka w Krol. Marasy, tak nazwana od rzemiosła iey obywatelow, którzy są wielcy złodzieje. Xiądz Martin, Jezuita pisze, iż iedyny sposób przebycia całego kraju jest oddać się pod protekcyą ktorego z nich, że jeżeli się iedzie z przewodnikiem, gdy się trafi że czynią jaką krzywdę przeieżdżającemu, natowczas przewodnik urzyna sobie uszy, a czasem i śmierć zadaje sobie, jeżeli iego współziomkowie niechęcią poprzestać napastować tego, któremu usługuje. Przyczyna zaś takiego postępu ta jest, iż prawo *talionis* z wielką pomiędzy nimi surowością zachowuje się. Jeżeli w iakowej kłotni ieden wylupia sobie oko, lub zabija się, trzeba koniecznie aby i iego nieprzyjaciel toż uczynił. Tenże Jezuita dodaje, że kobiety aż do zbytku prawo to zachowują; i że widzieć się daie częstokroć, że tamtejsze niewiasty za najmniejszy afront, za słowo uszczypliwe lby sobie rozbiłają u domow swoich sąsiadek, które są przymuszone toż uczynić.

Narody te są niepodległe.

VOLLENAY, m. Fr. w Burgundyi. W okolicach tutejszych wyśmienite znajdują się wina. Leży o m. 2 od Beaune.

VOLLORE i CHIGNORE, *Vololautrum*, m. Fr. w Arwernii z tyt. Hr.

VOLO, *Pagasa*, dawne M. w Turcyi Eur. w Prow. Janna, z dobrą Cytadellą i fortecą. Leży nad Golfem tegoż im. gdzie ma dobry port, o m. 14 od Larysfy. dł. 41. 18. sz. 39. 38.

VOLTERRE, *Volla terra*, dawne i znaczne M. Wło. w Toskanii w pow. Pizańskim z Bisk. suffr. Florentskiego. Jest oyczyną Perla, podług niektórych Autorow. Rafała Vollaterana, i Papieża S. Lina. Leży na górze przy rz. Zambra, o m. 13 od Pizy, 12 od Florencyi. dł. 28. 35. sz. 43. 22.

VOLTURNO, *Voltumnus*, rz. Wło. w Krol. Neapolitańskim. Zaczyna się w ziemi Labour w Apeninie, płynie przez Kapuę i wpada w morze Neapolitańskie.

VOLTURARA, *Volutaria*, m. Wło. w Krol. Neapolitańskim w Kapitanacie, z Bisk. suffr. Benewentynskiego. Leży pod Apeninem, o m. 11 od Benewentu. dł. 32. 45. sz. 41. 30.

VOLUSIEN-DE-FOIX, Opac. Fr. w M. Foix w Dyec. Pamiers. Nal. do Augustynianow i czyni do r. 8500. liwr.

VOREPPE, m. Fr. w Delfinacie, o m. 2 od Gracyanopola.

VOSGES, albo Vauges, *Vosagus Saltus*, Wosgieńskie góry okryte lasami, oddzielając Alfacją i Franche-Comté od Lotaryngii, a ciągnące się aż do Ardennow. Daia imię iedney Prow. Lotaryńskiej, leżącej na granicach Alfackich.

VOUES, m. Fr. w Beaune, o m. 5 od Chartres.

VOUJAUT, m. Fr. w Burgundyi, o m. 1 od Nuits. Zbiera tu dobre wina.

VOUILLE, wieś Fr. w Piktawii, gdzie stoczona była r. 507. fl. batalia między Kłodowulfem i Alarykiem Królem Wizygotów. Leży o m. 4 od Poitiers.

VOUTE, m. Fr. w Vivarais nad Rodanem na przeciwko Livron. Drugie tegoż im. leży o m. 6 od Saint-Pons. Inne o m. 2 od Brieux.

VOUTEZAT, m. Fr. w Limosin pow. o m. 3 od Brives.

VOUVANT, m. Fr. w Piktawii, o m. 3 od Pontenay.

VOUVRAY, *Voloratum*, m. Fr. w Turonii, o m. 2 od Tours nad Clisso przy uściu icoy w Ligere.

VOUZON, *Vosounas*, m. Fr. o m. 7 od Orléanu.

UPAIX, m. Delfinacie, o m. 3 od Sisteron.

UPINA, stwo w Zmudzi w pow. Korżewskim płaci kwarty zł. 339. *emphiteusis* Chodakowskiego.

UPITY, m. daw. pow. w Woi. Trockim, z szkołami, sądami i z swem placącym kwarty zł. 577. jest małe i drzewem zabudowane.

UPIE, m. w Delfinacie, o m. 1 od Crest.

UPLANDIA, Prow. Szwedzka graniczy na półn. i w. z morzem Bałtyckim, na pold. z morzem Sudermańskim, na z. z Westmnią i Gestricyą, od których rz. Dala ją oddziela. Ma m. 28. dł. s. 18. fz. Znajdują się tu obficie rudy żelazne, cynowe i srebrne. M. S. jest Sztokholm.

UPSAL, *Upsala*, wiel. bogate, bardzo dawne i znaczne M. Szwedzkie w Uplandyi, z fl. Akademią, Arcy-Bisk. którego S. Ancher mianu jest za pierwszego Pafterza z pięknym i obronnym zamkiem wyftawionym na przepaścistej górze. Kościół Katedralny jest najpiękniejszy w całym Król. Władzie tu się dają groby wielu Królów Szwedzkich. W Upsalu zazwyczaj koronują się Monarchowie Szwedzey. Leży nad rz. Salą, która go

dzieli na dwie części, o m. 11 od Sztokolmu, 50 od Abo, 18 od Gwaltu. dł. 35. 50. fz. 59. 53.

UPSTALLSBOOM, w Xieflwie Ost-Fryzyi, o półmili od Aurichu. W tym mleyfcu dawni Fryzownicy corocznie zgromadzali się na obrady.

URABA, Prow. Amer. w Prowincyi Kartagieńskiej nad Golfem tegoż im. na w. Prow. Darieny. Obfituje w to wszystko co tylko jest do życia potrzebnego.

URACH, ob. Aurach.

VRAGUAY, rz. Amer. pold. zaczynająca się w Brzyzylji w Prow. S. Wincentego; wpada w Rio-de-la-Plata. Jezuici mieli świecie Misy nad brzegami tej rz. ob. Parana-Plata.

URANIBOURG, było obserwatorium na wyspie Huen wierzdo przefmykn Sundskiego wyftawione przez Tichona Brahe gdzie ten uczony Astronom przepędził część dni swoich i gdzie utworzył systema, które nami podał. Teraz zupełnie prawie zniszczone.

URBAIN, (S.) m. Fr. w Szampanii w dyec. *Chalons*, o m. 1 od Toinvill nad Marną, z Opac. Bened. czyniącym do r. 8000. liwr.

URBANE A, m. w Xstwie Urbinińskim, którego Biskup. jest przyłączone do S. Anioła. Było fund. przez Papieża Urbana VIII. nad Metro, o m. 6 od Urbinu. dł. 30. s. fz. 43. 40.

URBIN, *Urbinnus*, znaczne i fl. M. Wło. w Państwie Papieżkim stol. Xstwa Urbinińskiego z starą cytadellą, Arcy-Bisk. i pięknym pałacem. To Bisk. było przyłączone do S. Stolicy r. 1626. Jest oyczyzną Polidora Wirgilego, fl. Rafala z Urbinu. Bernardyna Baldi, Barocha &c. Leży na górze między rz. Meta i Foglia, o m. 8 od Rimini, 20 od Ankony, 23 od Florencyi, 49 od Rzymu. dł. 30. 9. fz. 43. 47. Xstwo Urbinińskie graniczy

na półn. z Gósem Weneckim, na półd. z Peruzinem i Umbrią, na w. z Marchią Aukonią, na z. z Toskanią i Romanją. Mam. 17 dl. 22 sz. Kray to jest niezdrawy i nieczyzny.

URCISE, (S.) m. znaczne Fr. w Arvernii w Dyec. S. Flors. Drogie iezcze jest tegoż im. o m. 5 od Montauban.

URDACHE, Opac. Norbertańskie, o m. 5 od Baiony.

URDINGEN, ob. Ordingen.

UREDEN, M. w Bisk. Munsterkim z fl. Opac. szlacheckim, o m. 2 od Aahns.

URGEL, *Orgellum*, dawne M. i Hr. Hifzp. w Katalaunii z Bisk. fufir. Tarrakońskiego. Leży na prawej stronie rz. Segry, w równinie żyznej pod górami Pyreneyckimi, o m. 30 od Barcellony, 5 od Puicerdy, 32 od Tarrakony. dl. 19. 12. sz. 42. 28.

URGONS, m. w Gaskonii w Landes w dyec. (Daxen)kiey.

URI, *Uriensis pagus*, Kanton Szwajcarski, czwarty w rządzie, a jeden z Kantonów Katolickich. Graniczy na półn. z Kantonem Schwitz i iezlerem czterech Kantonów, na w. z Gryzonem i Kantonem Glaris, na półd. z pow. Wfc. na z. z Kantonem Underwald i częścią Bernenckiego. Jest to długa dolina otoczona górami za trzech stron. M. S. jest Altdorf.

URIGNY, m. i Margo. Fr. o m. 2 od Argentau w bliskości tutejszey, wody mineralne znajdują się.

URILLIERE, ob. Chateaugneuf.

URSANNE, (S.) alba SANDERSIS, m. w Bisk. Bazyleyckim nad Doux, o m. 2 od Porentru. Jest tu Kolegiata.

URSEL, m. Niem. w Hr. Keniglein, o rz. 3 od Frankfortu nad Renem.

URSPERG, albo AVESPERG, A. Opac. Niem. w Szwabii zako-

nu Norbertańskiego fund. r. 1145. Leży przy rz. Mindeli, o m. 7 od Ausburga. Opat jest pralatem Szwabkim. Konrad de Lichtenstein, który był tutejszym Opatem jest Autorem fl. kroniki Urspergskiej.

URUSK, m. drewniane i małe w ziemi Chelmskiej, gniazdo Uruskich.

URZDOW, m. pow. w Woj. Lubelskim z stwem placącym kwar. zł. 2878. jest nizezemne zabudowane z stawami, o m. 7 od Lublina, 4 od Bychawy.

USBEKI, ob. W. Bakarya.

USCIE, czyli Uyscie, m. w Woj. Poznańskim, teraz pod pan. Pruthim; leży nad brzegiem półd. Noteci. Było stwem. Niedaleko od Pily, o m. 2 od Chodzieża. Osiedle sukiennikami. Tegoż im. m. w Pokucie nad Dniestrem, pod pan. Austr. Inne jest *Uścicie słone*, w Krakowskim nad Wisłą.

USEDOM, *Usedomia*, wyspa Niem. na morzu Bałtyckim w Księstwie Pomeranii bliż. Jest w niej iezcze tegoż im. m. o m. 4 od Anklam. dl. 38. 30. sz. 53. 37.

USESTE, m. Fr. w którego Kolegiacie widzieć się daie grob Klementa V. Leży przy Befas.

USIATYN, lub HUSIATYN, m. w Woj. Podol. dołyć obzernie, leży na traktie pocztowym, teraz pod pan. Austr. od Kamieńca Podolskiego, o m. 5 od Trembowli.

USINGEN, Hr. i M. w Wetterawii nad rz. Usbach z pięknym zamkiem. Nadaie swoje imie iedney linii domu Nassau. Leży o m. 4 od Frankfortu, 5 od Weilburga.

USKOŁI, Narody błąkające się Albańskie i kraioy okolicznych, osiedle w Kroacyi Austr. w okolicach rz. Segna. Stali się strasznymi w szesnastym wieku przez swoje rabunki, co było przyczyną skarg zaniefionych od wielu Państw Eur. Ale r. 1618. traktatem Madrytskim przymuszani byli porzucić

Segnę; familie ich były gdzie indziej przeniesione, łodzie zaś popalone.

USKOPIA, albo *Scopia*, *Scupi*, wiel. M. w Turcyi Eur. w Serwii z Arcy-Bisk. Lac. i Sangiakiem. Leży nad rz. Veratazer, o m. 30 od Nissy, 28 od Sofii, 74. od Belgradu, 125 od Konstantynopola. dl. 40. sz. 42. 16.

USLAR, m. Niem. w pow. Goetingen nad Alą gdzie poławiają dobre pszczygi.

USSEL, *Ussellis*, m. Fr. w Limosin pow. w Xstwie Wantaturskim, o m. 2 od zamku tegoż im. dl. 19. 56. sz. 45. 32.

USSON, *Uxus*, m. Fr. w Arvernii z tyt. Margr. o m. 4 od Briudy. Odtąd pustoszyć poczęło, iak Krol kazał zruynować zamek r. 1634. st. jest przez długie tu przemieszkiwanie Małgorzaty pierwszej żony Henryka IV. Leży na górze.

USTIANO, *Ustianum*, m. Włó. w Kremonezie nad rz. Oglio, o m. 5 od Kremony. dl. 27. 40. sz. 45. 15.

USTICA, wyspa niepodległa Sycylijska na poim. Palermu a z. Lipari. jest ludna odr. 1760.

USTRONICK, albo *Wistronick*, m. Szląskie w Xstwie Cieszyńskim. Przy tym m. Wisła poczyna się.

USWIATECZ, m. dawniej dobrze obrotne w Woi. Witebskim, dobyte było od Polaków r. 1678. wprzód wzięte od Moskwy. Leży nad rz. tegoż im. i w pośrodku jeziora.

USZACZ, m. w Woi. Połockim ozdobyne klasztorami Dominikanów i Bazylianów, dziedziczne familii Zabow; leży nad rz. tegoż im. o m. 7 od Połocka.

USZPOLE, m. w Woi. Wileńskim, w pow. Wileńskim, z stwem plac. kwar. zł. 12019.

USZYCE, m. w Woi. Podolskim z stwem plac. kwar. zł. 3605; podległym emfiteuzie Szydłowskiego.

UTERSEN, klasztor Niem. panien szlachejnych Religii Protestantkiej w Hr. Pinneberskim w krol. Duńskim.

UTPHEN, w cyr. wyż. Renu w Hr. Solmskim. Daie swoje imię jedney familii Solmsów, o m. 6 od Fridbergi.

UTRECHT, *Ultraiectum*, wiel. piękne, ludne i st. M. w Niderlandzie stol. Prow. swegoż im. z Akademią st. założoną r. 1636. Lubo jest bardzo ufortyfikowane nie przeto jest iednak obrotne. Było przedtym Arcy-Bisk. i Cesarzkie Ale terazniejszy Xżę nożący tyt. Arcy-Bisk. nie jest od Papieża uznany. Jest oyczyną Papieża Adryana VI. Gerarda Hontorsta, Wiem-Bogaerta; i Anny-Maryi Schurman. W tym to M. r. 1579. stanęła ugoda będąca zasada Rzeczpospolitej Hol. i st. Kongres odprawił się uspakający całą Eur. w ostatnich latach Ludwika XIV. Zaczął się on r. 1712. a skończył 1713. Fr. dobyli go r. 1672. i tegoż r. oddali. Leży nad starym korytem Renu w miejscu gdzie Waer wychodzi z tej rz. o m. 8 od Amsterdamu, 11 od Rotterdamu, 11 od Bois-le-duc, 14 od Nimegi. dl. 22. 36. sz. 52. 8. Prow. Utrechtka, która jest piątą w rzedzie, gran. na poim. z Hollan. i Zuiderzée, na w. z Weluwą i Geldryą, na pold. z Renem, który ją oddziela od wyspy Batau, na z. z Holland. Powietrze tu jest daleko zdrowsze, niż w Hol. gdyż kray nie jest tu tak błonisty. Rząd tu jest tenże sam prawie co i w Prow. Zelandyi.

UTZNACH, m. Szwaycarskie w Kantonie Zurych, stol. dawnego Hr. Leży niedaleko jeziora Zurich.

VUCHANG, wiel. i piękne M. Chińskie stol. Prow. Huguang. Leży nad Kanałami komunikującymi z Kiangiem. dl. 131. sz. 31. 10.

VUCHEU, *Vuchuum*, M.

Chińskie w Prow. Kiangsi, nad rz. Chann. dl. 127. 16. sz. 28. 42.

VUTING, *Vutinga*, M. Chińskie osadzone żołnierzami, w Prow. Junnan. dl. 119. sz. 25. 27.

UZEDA, m. i Xstwo Hiszp. w nowey Kastylii z zamkiem, o m. 8 od Alkali. dl. 14. 32. sz. 40. 50.

UZEL, *Uzella*, m. Fr. w Brytani, o m. 7 od Saint Brieux. Handluie znacznie. dl. 14. 43. sz. 48. 16.

UZERCHE, *Uzercha*, dawne m. Fr. w Limosin pow. z Opac. Bened. fund. r. 960. czyniącym 5500. liwr. Leży na przepaścistej skale pod którą płynie rz. Wezera, o m. 11 od Limoges, 87 od Paryża. dl. 19. 18. sz. 45. 25.

UZES, *Usetia*, dawne m. Fr. w niż. Langwedocyi z Bisk. suffr. Narbońskiego i tyt. Xstwa Parostwa, erygowanego r. 1565. Tusię urodził Jan Mercier, *Mercerus*, i Jakub Marfolier. Obywatele tuteysji mieli dawniey wiel. przywileie, ale zostawszy Kálwinami w 16. wieku, przymuszni do poddania się r. 1629. stracili one. Uzes leży w kraju obfitującym w zboże, oliwę, iedwab, bydło i dobre wino, o m. 5 od Nimes, 8 od Avignon, 8 od Orange, 145 od Paryża. dl. 22. 4. sz. 44. 1.

UZWĘDZIE, stwo w Woi. Trockim w pow. Kowieńskim, placu kwarty zł. 117.

UZWĘTY, m. stol. powiatu w Żmudzi, z Cywuństwem.

W

W AAST, (S.) ob. Arras.

WABRZYNA, lub WAMBRZEZO, ob. Risenburg.

WACHENHEIM, m. Niemiec. w niż. Palatynacie, o m. 5 od Worms.

WACHOCKO, m. z Opac. Cyfter. w Woi. Sandomirskim.

WACHNOGROBLA, m.

w Woi. Braclawskim przy Źródle rz. Wieczy.

WACHTENDOOCK, m. w Geldryi Holl. w bagnach, o m. 2 od Geldryi. dl. 21. 53. sz. 51. 23.

WADOWICE, m. w Xstwie Zatorskim.

WADSTENA, M. Szwedzkie w Ostrogoty, fl. przez relikwie S. Brygity, ktore tu były złożone. Kłaztor iey dziśieł na szpital obrocony. Kościół Katedralny dotąd ieszcze utrzymuje się. Leży na brzegu wśch. jeziora Wetter.

WÆCHTERSBAACH, m. w Hr. wyż. Isenburkim w cyr. wyż. Renu, o m. 3 od Gelnhäusen.

W A E S, kraina w Niderlandzie w części wśch. Flandryi Austr. rozciągająca się od Gand do Ysendick wzdłuż rz. Skaldy. Ma piękne łąki i pastwiska. Obfituje w zboże i len, a konie tuteysze bardzo są zachwalone. Rządzą się osobno swemi prawami i zwyczajami.

WAGRIA, *Vagria*, kraj Niem. w Xstwie Holzfztyńskim; graniczy na półn. i w. z morzem Bałtyckim, na połd. z Trawą, na z. z Holzfztynem właściwym i Stormaryą. Ma m. 8. dl. 6 sz. Obfituje w zboże i bydło. Należy do Krola Duńskiego i do kilku innych Państw.

WAGROWIEC, m. w Woi. Gnieźnieńskim z Opac. Cyfter.

WAHLESTADT. albo Riva, M. i grod Szwaycarski, Nal. wspólnie do Kantonow Proteſtanckich i Kantonu Glaris, iest nad jeziorem tegoż im. o m. 11 od Koiry.

WAIBLINGEN, m. Niem. w Szwabii w Xstwie Wirtemberskim z zamkiem nad rz. Rems, o m. 6 od Stutgardy. Iest oyczyną Cesarza Konrada III.

W A I D H O F E N, m. w niż. Austr. w pow. wyż. Wiener-Wald, nad rz. Yps, o m. 7 od Pachlarn. Nal. do Bisk. Fryſingenſkiego.

W A I G A T S, przełmyk na m.

rze poln. między krajami Samoiedow i nową Zemlą przy uściu Oby.

WALANGIN, ob. Valangin.

WAKA, mała rz. w Woj. Wileńskim, wpada do Wilii.

WALBECK, Opac. Proteńskie w Xstwie Halberstadtzkim. Ma swego Opata i sześciu Kanoników.

WALCHEREN, *Valacrin*, Walkrena, wyspa w Niderlandzie jedna znaczna w Zelandyi, na z. wyspy Nord-Beweland i Zuid-Beweland, przy uściu Hontu. M.S. jest Middelburg.

WALCOURT, albo VALENCOURT, Walkur, M. w Niderlandzie w Hr. Namurskim. Fr. r. 1689 chcąc go opanować do odstąpienia z strąą byli przymuszani. Leży nad rz. Heurę, o m. 5 od Charleroi, 2 od Philippeville, 8 od Mons, 11 od Namuru. dł. 22. sz. 50. 13.

WALCZ, m. przedtym stoł. pow. w Woj. Poznańskim, teraz jako i pow. pod pan. Pruskim, stołeczne Amtu. Zwane jest u Niem. *Krone*, lub *Pohlisch Krone*.

WALDBURG, Hr. wolne należy do Państwa Niem. w cyr. Szwabskim. Dzielą go na wyż. i niż. Wyż. Hr. Waldburskie leży nad Illerą i zamyka w sobie zamek Waldburg leżący o m. 5 od Buchorn. Niż. Hr. Waldburskie leży nad Dunajem z M. Scheer. Hr. Waldburscy są dziedzicznymi rządcami domu czyli Marzalkami S. Państwa Rzymskiego *Sacri Romani Imperii Dapiferi* albo *Truchsessi*.

WALEZYA, ob. Valais.

WALD-CAPPEL, piękne m. i grod w niż. Hasyi, o m. 9 od Kasselu.

WALDECK, *Valdecium*, m. i Hr. Niem. w cyr. wyż. Renu położone nad Steinbachem, o m. 5 od Fritzlary, 5 od Korbachu, 11 od Kasselu, 13 od Marpurga. dł. 26. 41. sz. 51. 12. Hr. ma m. 16. dł. i tyleż sz. Leży między Hasyą,

Westfalią i Bisk. Paderbornskim. Lubo ten kraj jest gorzyszy, jest jednak żyzny, znajduje się w nim ołow, żelazo, miedź i srebró. Ma swego właściwego Xzęcia.

WALDECK, albo Wolbeck, w pow. Stargardskim na granicy Ucker-Marck. ob. wyższy Artykuł.

WALDENBURG, m. w Frankonii w Hr. Hohenloheńskim, o m. 5 od Halli w Szwabii.

WALDENBURG, m. w Miśni w cyr. Ertzgeburskim, o m. 5 od Zwickau.

WALDENFELS, zamek obronny w wyż. Austrii, w pow. Michel. Leży na skale o m. 8 od Lintzu.

WALPERN, albo VALLENDAR, M. i pow. Niem. w Ht. Salm z zamkiem przy Koblenzu.

WALDHAUSEN, M. w wyż. Austrii, w pow. Czarnym, z zamkiem, o m. 7 od Pechlarny.

WALDHEIM, m. w Miśni w cyr. Lipskim za Muldą, o m. 5 od Meissen.

WALDKIRCK, m. w Brisgawii Austr. na wyspie uformowanej od rz. Eltz, o m. 2 od Friburga. dł. 25. 38. sz. 48. 9.

WALDSHUT, *Waldshut*, m. obronne w Szwabii Austr. jedno z czterech M. leśnych. Leży w miejscu, gdzie rz. Schult wpada w Ren, przy wejściu w las Czarny, o m. 7 od Schaffhuzy, 9 od Zurichu, 3 od Lauffemburga. dł. 25. 57. sz. 47. 38.

WALDSTEIN, w Czechach w cyr. Bolestawskim.

WALLEBURG, *Vallisburgum*, m. Szwajcarskie w Kantonie Bazylejskim, z obronnym zamkiem na wysokiej skale. Leży pod górą Jurą w dolinie obizerney; o m. 9 od Szafuzy.

WALLINGFORT, m. Angiel. w Berckshirze, o m. 16 od Londynu. Pofyla 2 Dep. na Parl.

WALLONES, inaczej *Galowie*, nazwisko, które dała narodom Flandryjskim, Artezkiem, Han.

Hannonii i Brabancyi, ktorzy popolicie starą Francuzczyzną mowią.

WALPON, *Walpo*, m. i Hr. Węgierkie w Sklawonii, z zamkiem obronnym. Leży nad rz. Walponą, o m. 8 od Esseku, 40 od Budy. dl. 36. 20. sz. 45. 33.

WALSCHAUSEN, albo **WALLSCHUSEN**, m. i grod w niż. Hasyi, przy Wezerze, o m. 6 od Kasselu.

WALSRODE, m. Niem. w Xigstwie Zellenkim, o m. 6 od Ferden, z Opac. Luterkim złożonym z Xieni i ośmiu Panien.

WALSTADT, w Szląsku w Xstwie Lignickim, fl. przez Batalią, którą tu wygrali Tatarzy r. 1241. na Henryku Xciu Lignickim, w ktorej Pompo Mistrz Krzyżacki poległ.

WALTEMBUCH, m. Niem. w Szwabii, z zamkiem, w Xstwie Wirtemberskim na prawym brzegu rz. Aich, o m. 3 od Stutgardy.

WALTERSHAUSEN, m. w Xstwie Saxe-Gotha, o m. 3 od Gothy. Robią tu wiele plotna dobrego.

WANDALIA, kraina w Pomeranii dalszej, tak nazwana z przyczyny Wandalow w niey niegdyś zamieszkaneych. Nazywają ją także Xstwem Wendenkim. M. S. jest Rugenwald. ob. Wenden.

WANGEN, *Vimania*, M. Cesarfkie Niem. w Szwabii nad rz. Ober-Argą, Ma na m. 2 do koja należącego do siebie krain. R. 1775 było uwolnione od prawa Kadukowego we Fr. Obywatele są Katolicy i handlują plotnami papierem, norymberfz: i dobrami towarami. Leży o m. 13 od Konstancyi, 7 od Lindawy. dl. 27. 36. sz. 47. 35.

WANGEN, m. Fr. w niż. Alfacyi na górze, o m. 3 od Straburga. dl. 26. 14. sz. 48. 38.

WANGEROEG, wysepka na morzu, nal. do kraini Jewernfkiego w Westfalii.

Tym III.

WANSBECK, m. z zamkiem w Stormaryi, o m. 4 od Hamburga. Wiele tu żydow znayduie się.

WANSEN, m. w Szląsku nad Olą w Xstwie Grotkowskim. Tabaka naywiększym jest tuteyszym produktem.

WANTSLEBEN, m. i grod w Xstwie Magdeburgkim w Cyr. Holteńskim, nad Sarą z zamkiem.

WARADIN, *Varadinum*, Waradyn wiel. Hr. i mocne M. w wyż. Węgrzech z dobrą Cytadellą, Bisk. suffr. Koloczeńskiego, i Bisk. Greckim. Turcy go dobyli r. 1660. ale Cesarfcy odebrali 1692. Leży nad rz. Kewrefą, o m. 28 od Temeswaru, 45 od Belgradu, 45 od Budy. dl. 39. sz. 46. 53. Drugie tegoż im. m. leży w wyż. Węgrzech w Hr. Semplińskim nad Teisłą; nazywają go małym Waradynem. ob. Peter-Varadin.

WARADIN, M. obronne i Hr. w Kroacyi nal. do domu Austr. jest rezydencyą Bana Kroacyi. Leży na prawym brzegu Drawy, na gran. Styryi, o m. 12 od Kaniski, 13 od Zagrabii. dl. 34. 40. sz. 46. 13.

WARAL, lub **Podgrodzie**, jedno z 13 miast wolnych w stwie Spizkim.

WARBERG, *Varberga*, M. Szwedzkiew Prow. Hallandz z zamkiem i portem na brzegu morza Duńskiego.

WARBERG, m. Niem. w Westfalii w Bisk. Paderbornskim nad Dymelą. Było przedtym Cesarfkie. Fr. tu zbili Hannowerczykow r. 1760 i 1761. o m. 14 od Paderborny.

WARDE, m. Duńskie w Jutlandyi, o m. 6 od Kypen, przy gysciu rz. Warde.

WARDHUS, *Wardhusum*, m. w Norwegii na wyspie tegoż im. stol. Laponii Duńskiey z zamkiem już niższejącym. Leży na brzegu morza. dl. 50. 5. sz. 70. 35. Prow. Wardhus; albo Laponia Duńska a rez-

M

ciąga się od Golfu Ostrazior aż do Laponii Moskiewskiej. Zamyka w sobie część połn. Norwegii. Gdzie niegdzie tylko w pastwiska obfituje. Obywatele tutejsi w zimie kryją się w lochach podziemnych dla zbytniego zimna.

WARE, m. Angiel. w Hr. Hartfortskim nad rz. Leyem, o m. 8 od Londynu. Dodaie wody Londynowi pięknymi wodociągami.

WAREN, *Varenia*, m. w Xięstwie Wendeńskim w Cyr. niż. Saxonii w Xw. Meklemburskim, o m. 12 od Gultowa.

WARENDORF, piękne m. Niem. w Bisk. Munsterkim. Leży nad Embą, o m. 4 od Munsteru. Robią tu piękne płotna.

WARENDORF, *Varendorpinum*, m. obron. Niem. w Cyr. Westfalskim w Bisk. Munsterkim. Leży nad Embą, o m. 8 od Munsteru.

WAREZ, m. szlacheckie, w Cyr. Belżkim pod pan. Austr. zdob. go Kołlegium i szkoły XX. Piarrow, drzewem nikczemnie zabudowane, osiadłe żydami, o m. 2 od Sokala.

WARHAM, m. Angiel. w Dorsetshirze nad odnogą Pool, o m. 5 od Dorchester; politya 2 Dep. na Parl.

WARINGTON, *Rigodunum*, m. Angiel. w Prow. Lankaster z tyt. Hr. Pofyła 1 Dep. na Parl. Leży nad Merseją na ktorej piękny most znajdzie się, o m. 50 od Londynu. dl. 14. 40. sz. 53. 26.

WARKA, m. w ziemi Czerkieskiej powiatowej nad Pilicą, sz. zwycięstwem Czarneckiego nad Szwedami r. 1650. Jest o m. 3 od Góry; 7 od Warszawy.

WARMIA, n Niem. *Ermland*, *Varmita*, Xstwo i Bisk. Pruskie, kray rozciągający się na m. 13. dzielący się na kilka dystryktów, których 2 części przed zabraniem jego od Krola Pruskiego, nał. do Biskupa, będącego na owczas Xciem udzielnym, trzecia do

Kapituły. Poddani prócz praw wspólnych z innemi Prusami, mają swe szczególne. Biskup Warmiński jest razem Sambieńskim i Xięciem Rzeszy Niem. r. 1743. otrzymał prawo pallii i krzyża. Katedra fund. r. 1242. ma Prał. 4. Kanon. 12. Rezy Bisk. w Heilsbergu.

WARNA, M. znaczne w Turcyi Eur. w Bulgaryi z Arcy-Bisk. Greckim i portem. R. 1444. stoczona tu była batalia, w ktorej Władysław Jagiellończyk Krol Polski i Węgierski poległ z całym wojskiem zbity od Amurata. Leży nad rz. Warną przy iew uysciu na morze czarne, o m. 50 od Konstantynopola. dl. 46. sz. 43. 40.

WARNEMUNDE, forteczka obron. nad morzem Bałtyckim przy uysciu rz. Warny, albo Warnau w pow. Rostockim w Xitwie Meklemburskim.

WARNETON, m. w Flandryi Austr. nad Lysą, o m. 2 od Ypres, 3 od Lille.

WARSZAWA, *Varsovia*, *Warschau*, *Varsovie*, M. S. Xstwa Mazowieckiego i całego Krol. Pol. rezydencya Krolow poczawszy od Zygmunta III. miejsce obrad publicznych, jako to. Seymow, Rady Nieustającej, Kommissyi Skarbowey, sądow Assefforskich, Relacyjnych, Marszałkowskich, Ziemskich i Grodzkich. Przyszodabiają Warszawę: Zamek Krol. kosztom Zygmunta III. wystawiony, w którym kosztowne pokoje, malowania wyborne i sala *szesnastu* nazwana i inna nowa kosztom Krola panującego, naygustowniej wystawiona, godne są zażanowienia naysiekawszego oka: publiczna Biblioteka od Żalskich fundowana, Rzepltey od nichże darowana; zbrownia z szpitala żołnierskiego od Stefana Batorego założonego, a od Władysława IV. pod dozorem Grodzkiego pierwszego starzego nad armatą, albo iak teraz zowią. Gen. Artyleryi, na skład ryszstunku wo-

lennego obroconca: szkoła Rycerska od Stanisława Augusta fundowana i w pałacu Kazimierzowskim ofadzona, a od Rzeplęty na Edukacyą 100. Kadetów dochodami opatrzona. Konwikt J. XX. Piarów, w którym szlachetna młodzież we wszystkich naukach i umiejętnościach stanowi swemu przyzwoitych doskonałi się, od Xiędza Konarskiego swój początek mający, a teraz piękną Architekturą przyozdobiony. Marywil ofadzony P.P. Kano-nicznymi od z Zahorowskich Zamyskiej wprowadzonymi. Szpital pod imieniem *Dzieciątka Jezus* staraniem pobożnego cudzoziemskiego kapłana *Bodonin* z-iałmużny wybudowany pod dozorem P. P. Miłośniwych zostający. Pałac Krasinich zwany, od Rzeplęty do różnych odprawowania Jurizdykcyi kupiony, który lubo roku 1783. wielką od ognia poniósł szkodę, jednak kosztem Rzeplęty kołzotwniey został odnowiony. Pałac Prymasowski od Prymasa Ostrowskiego z gruntu przepyszenie odbudowany. Pałace Sanguszkow, Bielińskich, Jabłonowskich Małachowskich Radziwillow &c. piękną strukturą stawione. Pałac Smiżkowski, Saski z wspaniałym ogrodem publicznym, pięknymi statkami przyozdobionym; tudzież Statua Zygmunta III. połączona, na kolumnie marmurowej mającej 26 stop geometrcznych wysokości, od Władysława IV. wystawiona. Dzieli się to miasto na stare i nowe. Stare murem obwiedzione od Nowego do kofzar Gwardyi Koronnej pieszey rozległego bramą Nowomieyską jest oddzielone. 4. w nim jest parafii, S. Janńska, S. Krzyża, S. Jędrzeia i Panny Maryi. Warszawa liczy wiele kościołow pomiędzy ktorem, starożytna Kolegiata S. Jana pierwsze ma miejsce. Kościół Dominikanow Obserwantow z kaplicy Moskiewskiej jest przerobiony, w którym spoczywa

to ciało Dymitra Szuyskiego Cara Moskiewskiego, od Zolkiewskiego w czasie wojny Moskiewskiej wraz z swoim bratem Bazylim wziętego. Zpomiedzy innych kościołow, Luterki świeżo wystawiony w naylepszym guście, Miś. Piarki i P. Wzytek w piękney architekturze, są naypiękniejszy. Przedmieścia Warszawy przedniejszy są następujące: Krakowskie wzduż Wisły położone częścią jest miasto nayokazalszą, Nowy Swiat, Grzybowo, Wielopole, Leszno Niemcami ofadzone, Nowo lipie, i Szulec rokosznymi domami napełniony. Fawory, piękną część Warszawy składają. Sejm Konwok. r. 1764. pozwolił aby niepraktykowanym sposobem raz ten tylko jeden Stanisław August koronował się w Warszawie. Miało to r. 1607. wiele od ognia ucierpiał, a r. 1647. i 1774. wiele szkody od wylewu Wisły poniósł. R. 1655. było wzięte od Karola Gustawa i zaraz r. 1656. od Polakow odzyskane, w którym ci Feld-Marszałka Wittemberga i wielu panow Szwedzkich w niewolę wzięli. Ale tegoż r. woyska złączone Brandeburskie i Szwedzkie wygrawły potyczkę po trzyniowej z Polakami pod Pragą walce znowu Warszawę opanowali. Roku 1702. Karol XII. wziął to miasto. Sław. jest traktatem podziałowym r. 1723 w nim zawartym między Polską, Austryą, Moskwą i Prusami. Warszawa leży na lewym brzegu Wisły, na ktorey Zygmunta August wystawił most drewniany, przerobiony od Anny jego siostry na muryrowany. Jego połowę. R. 1603. zniszczyła kradz. rełta przez niedozor zniszcząca. R. 1775. Xżę Poniński Marszałek Delegacyiniego Seymu, a potym Podskarbi W. K. wystawił swoim kosztem most, za co Rzeplta pozwoliła mu go przez 10 lat dzierżyć i dochod z niego wybierać. Naprzeciwko Warszawy leży Praga miasteczko niewielkie, składem soli

targami czwartkowemi; i potyczką przez trzy dni trwającą, między Kazimierzem i Krolewem Gustawem sztoczoną r. 1656. Okolice Warszawskie są pełne i rozkoszami pierwszych pan. Polskich napelnione domami i ogrodami, z tych liczby są: Ujazdów pałac od Zyg. III. wystawiony, a panującego Krola wiel. nakładem przekształcony, jest znakomity rezydencją w nim Krolow z familii Wazów. Sl. jest zawartą w nim ugodą, między Prażmowskiim Prymasem a Krolew Michałem, kałującą Konfederacyą Golebiowską i wszystkie akta w czasie iey z obustron poczynione. Do Ujazdowa należą Łazienki i Belweder, tamte rezydencyą, letnią Krolewską i różnemi ciekawościami, ten zaś dla pięknego położenia i założoney farfuruowey w nim fabry widzenia godne. Przy nich także Mokotow X. Marszałkowej Lubomirskiej, zbiorom zagranicznego ptactwa i pięknym ogrodem i Krolikarnią wartę są zażanowienia. Opodal od Ujazdowa, wznosi się gmach wspaniały z przepysznym ogrodem, Willanow zwany, na trakcie Lubelskim, imienia X.X. Czartoryjskich r. 1686. od Krola Jana założony, tegoż Krola śmiercią r. 1696. pamiętny. Od Ujazdowa idzie droga lipami sadzona do Woli. Jest to pałacyk drewniany z przepysznym ogrodem. Należała przedtym do starostwa Warszawskiego, teraz w ręce partykularnych poszła. Między tą a Warszawą, leży obfiterne pole, miejsce Elekcyi Krolow Polskich, na którym izopa bywa stawiana. Powązki Xżny Generalowey Czartoryskiej i ośmi ośobliwościami i pięknością położenia, mogą być policzone, pomiędzy naryzkożniefze kuracy domy. Marymont z pięknym pałacykiem flakiem kształtnie wyciętym należy do Elektorow Saskich, a dożywociem dany J.W. Rzewuskiemu Ex-Marszałkowi W. K. który on codzieli powiększa,

nowych mu ozdób dodając. W borze Krolewskim Bielany leży kościół i klasztor OO. Kamedulow od Władysława IV. dopełniającego ślub podczas wojny Motkiewickiej uczyniony, fundowane, gruntem, młynem, rndą i wsią Pulkowem, teraz nie w ich ręku będącą nadane, a od Jana Kazimierza bardziey wzbogacone. Za Bielanami leżą Młociny należące do siwa Warszawskiego z pałacykiem i zwierzyńcem. Warszawa w sobie nie ma przyzwoitey ilości obfiterności, ale przedmieścia ją czynią wielką, zwłaszcza iż coraz bardziey, za szczęśliwego panowania Stanisława Augusta i ozdobniefszą i ludniefszą widzieć się daie. Dufz wszystkich w niey liczą do 70,000. Leży o m. 40 od Poznania i Krakowa, od Kamieńca Podolskiego 75. od Gdańska 54. od Drezna 8., od Smoleńska 130. od Wiednia 120. od Sztokholmu 176. od Paryża 3:0 dł. 38. 45. sz. 52:14.

WARTA, m. w Woi. Sieradzkim dawne i obfiterne nad rz. *Wartą*, która poczyną się w Krakowskim u Kromolowa, płynie pod Olsztyn, Częstochowę, Młow, Sieradz, Wartę, Uniełow, Koło, Koniń, Pyzdry, Szrem, Poznań, Sieraków, Międzychód i Landsbergę, zabiera w się Nyr, Wrześnią, Prośnę, Obrą, Nętecą i nakoniec w Szląsk u Kułtryna wpała do Odry.

WARTBURG, albo WARTENBERG, dawny zamek Niem. na wysokiej górze przy Eifenachu, w Cyr. wyż. Saxonii, wystawiony przez Landgrafa Ludwika *Skoczka*. W tym zamku S. Elżbieta córka Jędrzeia Krola Węgierskiego była wychowana. Tu Martin Luter był zaprowadzony 4. Maja 1521. aby jego nieprzyjaciele nie wiedzeli o miejscu tego schronienia. Nazywał go on swoim *Patmos*. Na okolo tego zamku widok jest prześliczny.

WARTENBERG, M. obr. i pow. wolny Niem. w niż. Szląsku

z zamkiem nad Weidą, o m. 9 od Wrocławia.

WARTENBERG, Hr. leży niedaleko Kayserlauterny.

WARTHA, w Szląsku w Xięstwie Munsterberskim, jest fi. częstym pielgrzymowaniem do niego.

WARTHY, ob. Filtz-Tames.

WARWICK, *Perovicum*, piekne M. i Hrab. Angielskie z pięknym i obronnym zamkiem; posyła 2 Dep. na Parl. Leży na wzgórku przy Awonie, o m. 27 od Londynu. dl. 15. 50. sz. 52. 18.

WARWICK, Hr. graniczy na półn i z. z Hr. Stafford i Leicester, na w. z Hr. Northampton, na południe z Hr. Oxford i Gloucester. Ma m. 14 dl. 10. sz. 12. Kray to jest bardzo żyzny. Posyła 2 Dep. na Parl.

WARWICK, m. w Flandryi nad Lyfą, o m. 3 od Lille.

WASA, M. dądmorskie Szwedzkie w Botnii w. w nim się urodził Gustaw Waza. dl. 40. sz. 63. 10.

WASGOW, kray Fr. zamyszkający w sobie większą część Alfacyi.

WASILISZKI, m. w pow. Łódzkim z swiem ktore płaci kwarty zł. 4566.

WASILKOW, m. w Woj. Podlaskim.

WASSELONE, albo Wassenheim, m. Fr. w Alfacyi nad rz. Mallick, o m. 3 od Sawerny z obronnym zamkiem na wysokley górze. Co tydzień tu bardzo liczne targi odprawiały się.

WASSERBURG, *Kasserburgum*, M. Niem. w Cyr. i Xięstwie Bawarskim, o m. 10 od Munichu, z zamkiem i tyt. Hr. nad Tuną. dl. 29. 50. sz. 47. 52.

WASSERTRUDINGEN, m. i wiel. grod w Frankonii w Margr. Anspachskim, o m. 4 od Oettingen.

WASSUNGEN, M. i grod w Frankonii w Xięstwie Henneberskim z zamkiem, o m. 2 od Smalkaldy. Nal. do Domu Saxe-Meinun-

gen. Wiele tu sadzą tabaki.

WASTINE, Opac. Bernard. w Dyec. S. Omer, o m. 1 od Clairmarets.

WATERFORT, *Waterforda*, M. bogate i handlowne, Irl. stol. Hr. tegoż im. z Bisk. suffr. Kaskelskiego, z małym portem i zamkiem. Leży nad Shurą, o m. 20 od Corck, 23 od Limerick, 25 od Dublina. dl. 10. 33. sz. 52. 10. Hr. Waterfordskie ma m. 16 dl. 8. sz. Jest to piękny i dobry kray w Prów. Munsterskiej.

WATTS, M. Węgierskie nod Dunajem w Hr. Pestenskim. Jest bardzo ludne, z Bisk. trzema klasztorami i Kollegium.

WATTEN, m. w Flandryi Fr. w kasztelanii Bourbourg nad Aą, o m. 2 od S. Omer.

WAWEL, góra, na ktorey zamek Krakowski.

WEBLEY, m. Angiel. w Hr. Herefordzkim, posyła 2 Dep. na Parl.

WECHTERBAC, m. Niem. w Weterawii w Hr. Hsenburkim nad rz. Kintz, o m. 2 od Gelnhausen.

WECHT, m. i grod Niem. w Bisk. Munsterskim przy rz. tegoż im. Dofyć jest obronne, leży o m. 3 od Diepholtu.

WEDEKINDSTEIN, zamek w Xięstwie Mindenskim. Bierz swoje imie od Witykinda wiel.

WEDEL, m. na Elbą, o m. 4 od Hamburga w Hr. Pinneberskim.

WEERDT, m. i pow. nad Isellą w Bisk. Munsterskim, o m. 5 od Vefeli.

WEERT, m. i pow. w Brabancyi Hol. w pow. Boisduc, o m. 4 od Ruremondy. Tu się urodził Jan Wert, który z Szewca wyszedł na Hetmaństwo wszystkich woysk Cesarzkich i na Vice-Keiostwo Czeskie.

WEGESACK, nad Wezerą w Xięstwie Bremenskim. Jest to port pal. do M. Brémy od ktorego o m. 6 leży.

WĘGROW, m. w ziemi Liwiskiej, o półmili od Liwii, ozdobne Kollegium Komunistów, kościołem Luterskim, pałacem, szkołami &c.

WĘGRY, *Hungaria*, Hongrie, Krol. Europ. nad Dunajem, na 240 m. dl. na 100 fz. Gran. na poln. z Polską, na z. z Niem. na w. i połud. z Turcją Europ. Zamyka w sobie trzy wiel. Prow. to jest: Węgry właściwe, które gran. na poln. z Polską, na z. z Cyr. Austr. na połd. z Drawą, która je oddziela od Sklawonii i Dunajem oddzielającymi od Siedmiogrodu; Siedmiogrod i Sklawonią. Węgry się dzielą na wyż. i niż. wyż. zamykają 24. Hr. niż. 14. Znacz. w nich rz. są: Dunaj, Sawa, Drawa, Tyśza, Maros, Raab, Waaga, Graan i Zarwis. Są one tak rybne, że rybami żywią prosięta. Ale wody ich są niezdrowe, wyławszy Dunajskie. Kray obfituje w wszystko, co jest do życia potrzebne. Wina, a osobliwie Tokajskie są wyśmienite. Rudy złote, srebrne, miedziane i żelazne znaydują się w obfitości. Zwierzyna tak tu pospolita jest, iż dla przelzkodzenia czynionym od nich szkodom, polowanie każdemu w całym kraiu jest wolne. Gdyby Węgrzyni nie byli takimi, tak są proźniakami, Krol. to wcale inną na się wzięłoby postać; a przynajmniej gdyby Monarchowie umieli profitować z przenosiń Chrześcian poddanych Turków do tego Krol. Ale chłopci nie tu nie mają własnego. Szlachcie u którego jest arendarzem, może go odpędzić kiedy chce, tak dalece iż lubo nie jest poddanym, stan jego gorszy jest jeszcze od chłopca Polskiego lub Moskiewskiego. Gdzie na drzewie zbywa, chłopci mieszkają w lochach podziemnych, tak urządzonych, iż sami tylko dach nad ziemię wznosi się. Węgrzyni wiel. posiadają przywileje, które Cesarz Leopold im odebrał, a Marya-Te-

reſſa powrocila. Wszystko decydują u nich stany zgromadzone złożone z Pralatów, Magnatów, szlachty i mieszczan z M. wolnych. Węgrzyni są przyſtojni, mężni, dumni i mściwi. Kawalerya ich zowie się husłarami, a piechota hajdukami. Prawie wszystkie M. Węgierskie dwojakię mają nazwiska Węgierskie i Niem. Język Węgierski pochodzi z Słowiańskiego. Mowia potacinie w sądach, a nawet i w potoczney pomiedzy polpółstwem mowie. Religia katolicka tu jest panująca. Proteſtanci są cierpieni, są pod protekcyą domu Austr. Znaydują się tu także Grecy, Katoolicy i Schizmatycy. M. S. niż. Węgier jest Buda, (Ofen) a wyż. Presburg. dl. 35--47. fz. 45--49. 15.

WEHNER, m. w Xſtwie Ost-Fryzyskim, o m. 7 od Embden. Dobre ztąd wyprawdzają konie.

WEIBSTADT, *Veibſtadium*, m. w Bisk. Spireńskim; o m. 5 od Hailbrony, 4 od Heidelbergi. dl. 27. 34. fz. 49. 18.

WEICHSELBURG, m. zamek i pow. w Karnioli niż. nad Sawą, o m. 14 od Laubachu.

WEICKERSHEIM, M. w Frankonii w Hr. Hohenloheńskim, nad Tauberną, o m. 3 od Marienthalu.

WEIDA, M. i zamek w Miśni, o m. 6 od Plauen.

WEIDEN, *Veida*, grod i piękne m. obr. Niem. w Cyr. Bawarskim nad Nabą, o m. 4 od Lichtenbergi. dl. 29. 54. fz. 49. 44.

WEIDENAU, M. Szląskie w Xſtwie Grotkowskim, o m. 4 od Neiffy. Jest to M. barierowe, które sobie Marya Teresja zachowała traktetem r. 1742.

WEIL, cb. Weill.

WEILBURG, M. Niem. w Cyr. wyż. Renu w Hr. Nassau Weiburskim nad rz. Lohn, o m. 8 od Nassau, 8 od Frankfurtu, 10 od Moguncyi. dl. 26. 3. fz. 50. 24.

WEILHEIM, m. Niem. w

Szwabii w Xstwie Wirtemberskim nad rz. Lauter, o m. 8 od Stutgardy.

WEILLHEIM, piękne M. i grod w wyż Bawarii w Regencyi Munichskiej przy jez. Ammer.

WEILL, albo Wait, m. wolne i Cesarzkie Niem. w Cyr. Szwabskim w Xstwie Wirtemberskim nad rz. Wurną, o m. 5 od Stutgardy, 6 od Tubingi. Tu się urodził st. Kepler. Było uwolnione od prawa Kadukowego we Fr. r. 1775. dl. 26. 28. sz. 48. 53.

WEIMAR, *Veimar* albo *Vimar*, Wimar, M. Niem. w Cyr. wyż. Saxonii w Turynii, stol. Xięstwa Saxe-Weymarskiego z wiel. i wspaniałym zamkiem, w którym Xięta rezydują. Leży nad rz. Ilmą, o m. 8 od Erfordu. 4 od Jenny. 8 od Naumburga. dl. 29. 24. sz. 51. 6. Xiśwo Weymarskie ma m. 16 dl. 8 sz. Leży między Erfordem, grodem Ekaaberg, rzeką Salą i Hr. Schwarzburgskum. Dom Sax-Weymarski posiada jeszcze Eyfenach, Jenę, część sukcesyi Altemburskiej, M. Ilmenau &c. Podani jego uwolnieni są od prawa Kadukowego we Fr. r. 1771.

WEINGARTEN, m. Niem. w niż. Palatynacie Renu, nal. do Elekt. Palatyna. Leży nad rzeką Printzą, o m. 2 od Durlachu; 3 od Filipsburga. dl. 27. 8. sz. 49. 2.

WEINGARTEN, Opac. Bened. w Szwabii, o m. 1 od Ravensburga. Opat tutejszy jest prałatem Szwabskim R. 1751. wspaniałe tu wystawiono organy.

WEINHEIM, M. w niż. Palatynacie Renu, nal. do Elekt. Palatynu. Leży o m. 3 od Heidelbergi, 2 od Worms. Powietrze tu jest zdrowe. dl. 26. 17. sz. 49. 33.

WEINSBERG, m. w Xstwie Wirtemberskim, o m. 1 od Hailbrony.

WEINSHEIM, ob. Winsheim.

WEISENBERG, m. w wyż. Luzacyi, o m. 3 od Bautzena.

WEISMAN, m. i grod w Frankonii w Bisk. Bamberckim.

WEISNER, ob. Eschweuec. WEISSEMBURG, *Sebusium*, *Vissenburgum*, M. i grod Fr. w Alfacyi w kraju Wasgawii, na gran. Palatynatu. Przedtem było wolne i Cesarzkie, ale było ułtapione Fr. traktatem Ryswickim; a Ludwik XIV. kazał onego zbурzyć fortifikacye. Przeorstwo tuteysze jest przyłączone do Bisk. Spireńskiego. Leży nad Leutera, o m. 4 od Landau, 9 od Filipsburga, 13 od Strasburga, 105 od Paryża. dl. 25. 37. 14". sz. 49. 2. 10".

WEISSEMBURG, M. wolne i Cesarzkie Niem. w Cyr. Frankońskim w Bisk. Aichszadzkiem w Norgawii. Leży nad Retwicą, o m. 2 od Papenheim, 8 od Neuburga, 12 od Norymbergi. dl. 28. 26. sz. 48. 59. Obywatele tuteysji są Protestanci i bardzo przemysłni. Byli uwolnieni od prawa Kadukowego we Fr. r. 1775. Za miastem na górze, widzieć się daie zamek Wiltzburcki.

WEISSENBURG, M. Niemiec. w Xstwie Saskim, o m. 8 od Wittembergi, 8 od Dessau. dl. 39. 36. sz. 51. 53. ob. Alba-Julia.

WEISSENAU, Minderau, albo Niedrau, *Augia Minor*, Opac. Norbertańskie w Szwabii o m. 1 od Ravensburga. Opat tutejszy jest prałatem Szwabskim.

WEISSENFELS, piękne M. Niem. w Cyr. wyż. Saxonii nad Saalą, o m. 8 od Lipska. Nal. do Elekt. Saskiego.

WEISSENHORN, m. w Szwabii Austr. o m. 4 od Ulmy.

WEISSEN-KIRCHEN, w Austr. o m. 4 od Lintzu.

WEISSENSTADT, m. w Frankonii, o m. 12 od Kulmbachu.

WEISSENSTEIN, w niż. Hassyi, o m. 1 od Kaszeli. Jest to zamek, który nal. do Landgrafa.

WEIT, (S.) *Fanum Sancti Viti*, M. obronne Niem. w Cyr.

Austr. w niż. Karynty w dolinie bardzo żyzney przy zbiegu rz. Glanu i Wunichu, o m. 3 od Klagenfurtu, 55 od Wiednia. dl. 31. 50. sz. 46. 56.

WEIT, (S.) *Fiume*. M. obr. Włoskie w Istrii z zamkiem, nal. do domu Austr. Leży na górze nad Golfem Weneckim, gdzie ma port na gran. Kroatyi, o m. 15 od Kappo d'Istria. dl. 32. 12. sz. 45. 25.

WELDENTS, Hr. i M. Niemiec. zamknięte w Arcy-Bisk. Trewirskim, nal. do Elekt. Palatynu. Leży nad Mozellą, o m. 2 od Trarbachu. dl. 24. 38. sz. 49. 52.

WELDKIRCH, ob. Feldkirch.

WELLS, *Fontannensis Ecclesia*, M. Angiel. w Somersetshire. Jest Bisk. do którego także Bath nal. kościół tutejszy Katedralny jest bardzo piękny. Pofyla 2 Dep. na Parl. Leży w miejscu wodnistym o m. 32 od Londynu. dl. 15. 3. sz. 51. 14.

WELPHSHOLTZ, o m. 3 od Eisleby w Hr. Mansfeldskim. Jest Q. przez zwycięstwo, które Lotaryusz Xz. Saksi odniósł przy tym miejscu r. 1115. na Henryku V. Cesarzu.

WELS, M. w wyż. Austr. w pow. Haus nad rz. Trauna, o m. 5 od Linzu. Cesarz Maxymilian I. umarł tu r. 1519. a Karol Xz. Lotaryński r. 1690.

WELSBERG, Hr. w Bisk. Bryxińskim. Hr. iego maia urząd dziedziczny wiel. Marzalkow Freyfińskich.

WEMDINGEN, M. zamek i grod w wyż. Bawaryi, o m. 2 od Nordlingi. Niedaleko ztąd dobre wody mineralne znajdują się.

WENDEN, Xstw Niem. w Cyr. niż. Saxonii w Xstwie Meklemburkim. Ma m. 36 dl. a 12 sz. i gran. z Marchią Brand. Bierze swoje im. od dawnych Wandalow, *Venedi* narodu Sklawońskiego wyższego z Rosyi. M. S. iego jest Gufrow,

co też madaie imie Xstwa Gufrowskiego. ob. Wandalia.

WENDEN, lub Kres, M. zupełnie zniszczone w państwie Moskiewskim w Infantach nad rz. Troideną, o m. 20 od Rygi. Było obrone i z mocnym zamkiem, gdzie od Stefana Krola było postranowione Bisk. po windykowaniu tego m. od Moskwy r. 1583. Mialo też swych Wdow i innych Urzędnikow, lecz gdy go odebrała Moskwa, urzędy i Bisk. ustało.

WENDOWER, m. Angiel. w Buckinghamshire, o m. 10 od Londynu. Pofyla 2 Dep. na Parl. dl. 14. 45. sz. 51. 40.

WENE CYA, *Venetia*, jedno z najpiękniejszych, najbogatszych, najsl. i najznacniejszych M. na świecie, jest we Włoszech, stol. Rzepltey Weneckiey, z Patryarchatem i Akademią. Liczą w nim na 18000. obywatelow i lubo jest bez żadney obrony, można go iednak mieć za najmocniejszy w Europie. Nazywają go *Wenecyą bogatą*. Znaczniejszy jego piękności: rynek S. Marka, na którym widzieć się daie przepyszny pałac rezydencya Dozów i znaczniejszych urzędnikow. Rzeczypltey i kościół wspaniały z osobliwą wieżą: tudzież części M. zwane *Mercerie* i *Rialto*, Arsenal i wiel. kanał dzielący na 2 części miasto, na którym piękny most znajduje się. Mało jest takich M. w którychby więcej iak tu było kościołow, które wszystkie są piękne i ozdobione obrazami najprzedniejszych malarzow. Wenecya winna swoy początek kilku nastu familiom Paduańskim, które chcąc uniknąć przed zaiadłością Gotów pustoszących Wlochy w piątym wieku, osiadły w tym miejscu gdzie teraz leży Wenecya. M. to tylo kanałami jest poprzerzynane, że nie ma prawie miejsca do ktoregoby wodą zaięchać nie można. Z ktoreykolwiek strony do niego przybywa się widok miły

czyni oku. Ulicetutayfze są wprawdzie wąskie, ale że tu nieznają powozów, przeto chodzić wygodnie można. Ci co niechęć iść pieszą mogą iechać batami, po kanałach. M. całe jest stawiane na palach na Golfie swegoż im. Położenie to tak dla handlu wygodne, jest przyczyną iż nie maś podobno M. handlowniejszy nad Wenecyą. Zasadza się on osobliwie na materjach iedwabnych, szklach, zwierciadłach i t.d. leży o m. 29 od Mantuy, 90 od Rzymu, 120 od Neapolu, 56 od Mediolanu, 46 od Florencyi, 230 od Paryża. dl. 30. sz. 45. 27. Rzeczplta Wenecka zawiera w sobie 14 prow. we Włoszech; a te są: Dogat, Paduan, Wincentin, Weroneza, Bressan, Bergamask, Kremaś, Polezya Rowigańska, Marchia Trewizańska, Feltrin, Bellonez, Kadorin, pow. Forolienicki, Istria, te prow. leżą na półn. i z. Włoch. Dalmacya zaś i wyspy do Weneć na leżą na w. Włoch. Cała władza Rzeczypltey podzielona jest między senatem złożonym z 120 senatorów, wszystkich szlachty pierwzego rzędu, i wiel. radą, na ktorej znajduje się wszelka szlachta Wenecka mająca lat 25. Doża lubo miany za głowę całej Rzeczypltey mało ma iednak powagi. R. 1774. prawo Kadukowe zostało między Rzeczaplta Wenecką i Francją zniesione.

WENLOCK, m. Angl. w Shropshirze, o m. 44 od Londynu. Pofyla 2 Dep. na Parl. dl. 14. 45. sz. 42. 52.

WENSYSSEL, M. i stwo. Duńskie w Jutlandyi pold. nad rz. Ryaą, o m. 7 od Alburga. dl. 27. 55. sz. 57. 6.

WERBEN, *Verbena*, m. Niemiec. w Cyr. wyż. Saxonii w starey Marchii Brand. w miejscu gdzie Hawel wpada w Elbę.

WERDEN, Opac. w Hrab. Marck, w Cyr. Westfalii. Opat tutejzy będący Prałatem Niem. na-

zywa się Opatem Helmstadskim i Werdenskim. M. Werden będące nad Roerą, o m. 2 od Essen jest Proteſtanckie i pod protekcją Krola Pruskiego. Jest st. przez swoje szynki i kizki. ob. Ferden.

WERDEN, w średniej Marchii, o m. 5 od Brandeburga, na wyspie uformowanej od Haweli.

WERDOHL, m. nad Lenną, o m. 10 od Arensberga w Hrab. Marck w Westfalii. Nal. do Krola Pruskiego. Zupy tu dobre solne znajdują się.

WERDON, lub FORDON, m. Pruskie w Voi. Pomorskim, st. komora Pruską najuciążliwszą dla statków Pol. Leży w Cyr. Bydgoskim nad Wiśłą i blisko rz. Brdy. Spuśczone było od Szwedów r. 1656.

WERDT, m. i grod Niem. w Hr. Lichtemberkim w Cyr. wyż. Renu, o m. 3 od Hagenau.

WERLE, m. Niem. w Xstwie Westfalskim w dawnym Hr. Arensberkim. Dobre tu zupy solne znajdują się.

WERLE, *Harula*, w pow. Stargardskim w Meklemburgu. Za czasów Wandalów było to wiel. M. nad rz. Warnau, ale teraz sąme tylko z niego pozostały ruiny.

WERMSDORF, m. zamek i grod w Miśnii w Cyr. Lipskim. Zamek nazywa się S. Hubertsburg. Elektor Sakki często tu bawi się polowaniem.

WERN, albo WERNE, *Verna*, m. i grod Niem. w wyż. Biskup. Munsterkim przy Lippie. dl. 25. 20. sz. 51. 40.

WERNIGERODE, Hr. zamek i M. nad rz. Holtheim, o m. 4 od Halberstadu. Hr. Wernigerodskie leży w Cyr. niż. Saxonii. Obfituje w zboże, drzewo, zwierzyinę, ryby i rudy metalowe. Magistrat tutejzy dependuje od Krola Pruskiego i od Hrab. który jest zawsze z familii Stolbergów. Przedmieście tutejzkie zowie się Næschenrode. ob. Stolberg.

WEST-MORLAND, *Dam-nii Westmaria*, Prow. Angiel. z tyt. Hr. mająca, m. 8 dl. i tyleż sz. Graniczy na poln. i z. z Xstwem Kumberlandskim, na w. z Jorkskim, na połd. i w. z Lankasterskim. Kray to jest gorzyfty i nieludny. Posyła 2 Dep. na Parl. M. S. jest Appleby.

WESTPHALIA, Westfalia, Cyrkul Niem. graniczy na poln. z morzem Niem. na w. z Cyr. niż. Saxonii, na połd. z Cyr. wyż. Rennu na z. z Niderlandem. Hübner daie mu m. 140 dl. a 100 sz. Różni się Cyr. Westfalii, od Xstwa Westfalii. Xstwo graniczy na poln. z Bisk. Paderbornskim, na w. z Hafsą, na połd. z Arcy-Bisk. Trewirskim. Nal. do Elekt. Kolofńskiego. Cyrkul zamyka w sobie kilka Xstw i Hr. Bisk. Munsterski i Xżęta Julia i Kliwii są Dyrektorami cyrkulu. W powzeczności grunta Westfalskie są bardzo żyzne w niektórych mieyscach, a bardzo nieplodne w innych. Część połd. jest najlepsza, a część poln. ma dobre pastwiska wyżywiające mnostwo koni. Szynki Westfal: są bar: zachwalone.

WESTROGOTIA, ob. Gotia.

WETTENHAUSEN, Opac. Niem. w Szwabii nad rzeką Kamlach, o m. 2 od Burgau, 7 od Aufzburga. Nal. do Augustynian. Jest fund. r. 982. Opat jest Prałatem Szwabskim.

WETTER, ob. Stadt Weter.

WETTERAWIA, u Niem. *Weterau*, Prow. Niem. mająca m. 24 w Kwadrat. Leży między Hafsą, niż. Renem, Westfalią i Frankonią. Twierdzą iż bierze swoje imię od małej rz. *Weter*, zaczy-nającej się w Hr. Solmskim. Rz. Lohu przeryniająca Weterawią płynąc ze w. ku z. dzieli ją na 2 prawie równe części, na poln. i połd. Wetterawią; poln. zależy od Cyr. Westfalskiego, ale połd. zależy od Cyr. wyż. Renn. Podzielo-

na jest pomiędzy kilku Xżąt. Cztery w niej są M. Cesarzkie to jest: Frankfort, Wetzlar, Gellenhausen i Friedberga.

WETTIN, m. Niem. w Xieście Magdeburzkim w Cyr. Saalskim z zamkiem nad Saalą, o m. 4 od Halli Saskiej. W okolicach tutejszych dobry węgiel ziemny znajduje się.

WETTINGEN, m. i Opac. fund. r. 1221. w Szwajcaryi o pół mili od Bady. Należy do Opata Salmanweilerskiego.

WETZLAR, *Vetslaria*, M. wolne i Cesarzkie w Weterawii fl. oddal. jak tuze Spiry kamera Cesarzka została przeniesiona, r. 1693. Leży przy zbiegu rz. Lohny, Dili i Dilien, o m. 2 od Solms, 6 od Marpurga, 12 od Frankforta, 31 od Spiry. dl. 24. 18. sz. 50. 28. Obywatele tuteysji są Lutrzy i byli uwolnieni od prawa Kadukowego we Fr. r. 1770. Rada jest złożona z 24 członkow. Jest tu przeorstwo ktore nal. do Elekt. Trewirskie; i grod Cesarzki, ktorego Landgraf Hesse-Darmstadtski jest Administratorem.

WEXFORD, *Vexfordia*, M. i Hr. Irland. w Prow. Lainsfer. Hr. ma m. 16 dl. 9 sz. M. ma port wygodny. Posyła 2 Dep. na Parl. Leży o m. 25 od Dublina, 10 od Waterfordu. dl. 11. 12. sz. 52. 20.

WEXIO, *Vexio*, m. Szwedzkie w Goty połd. nad jeziorem Salen z Bisk. suffr. Upsalskiego, o m. 12 od Jonckopingi, 19 od Kalmaru, 62 od Sztokolmu. dl. 32. 55. sz. 56. 48.

WEYHAUSEN, ob. Wienenhausen.

WEYMOUTH, *Vimutium*, M. Angiel. w Dorsetshirze, z dobrym portem i tyt. Hr. Posyła 2 Dep. na Parl. i leży przy uściu rz. Wey, o m. 35 od Londynu. dl. 15. 50. sz. 50. 42.

WHERT, pow. w niż. Bawaryi o m. 6 od Ratyzbony.

WHITHCURCH, m. Angl.

w Handshirze, o m. 9 od Suthampton, posyła 2 Dep. na Parl.

WHYTHERN, *Candida Ca-*
za, M. Parl. Szkockie w Hr. Gal-
loway. Przedtym było Bisk. i mia-
ło fl. klasztor poświęcony S. Ni-
nain. Leży nad odnogą Newtońską,
o m. 30 od Edyburga. dł. 12. 45.
sz. 55. 3.

WIATKA, lub CHLINOW, Xstwo Moskiewskie gran. na połu-
z. Permią, na półd. z Prow. Kazań-
ską; na w. z Syberyą, na z. z U-
styacką. Jest to kraj błotnisty i pu-
sty, z M. S. tegoż im. bierze od rz.
Wiarki nazwisko; ma swego Ar-
chireia.

WIAZMA, m. Moskiewskie w
Wielkorządź: Smoleńskim. Wzięta
była od Władysława syna Zy-
gmunta III. r. 1617. i powtórnie r.
1633. Leży nad rz. tegoż im.

WIAZYN, m. w powiecie O-
szmianskim nad rz. Wiaziłą.

WIAZYSZCZE, m. w Po-
łockim.

WIBURG, *Viburgum*, M. bo-
gate i handlowne w państwie Mo-
skiewskim, stol. Karelii Finlandzkiej
z Bisk. sufr. Upsalskiego i mocną
cytadellą. Było ustąpione przez
Szwecyą Moskiew r. 1721. Leży
nad morzem, o m. 42 od Narwy,
100 od Rygi, 27 od Northurga. dł.
42. 25. sz. 60. 56.

WIBURG, *Viburgum*, M. zna-
czne Dnińskie stol. Nord-Jutlandyi,
i dyec. swegoż im. z Bisk. sufr.
Lundenskiego. Jest stolicą Trybuna-
łu najwyższego w Prow. Leży nad
jez. Water na półwyspie, o m. 38
od Sleswika, 44 od Kopenhagi. dł.
27. 50. sz. 56. 30.

WIC, albo Wich-te-DURSTED, ob.
Wuch-te-Durstede.

WICK, m. obronne w Nider-
landzie Holl. w Xstwie Limburskim
na prawym brzegu Mozy, na prze-
ciwko Mastrychu, z którym mo-
stem się łączy.

WICKLOW, m. i Hr. Irl.
z portem przy uściu rz. Letrim,

o m. 8 od Dublina. Posyła 2 Dep-
na Parl.

WICK, m. stol. Prow. Kaithne-
fy, w Szkocyi z portem. Posyła
1 Dep. na Parl. leży o m. 50 od
Edynburga.

WIKRAC, w. Xstwie Julia-
ceńskim z pow. nal. do Cesarstwa
Niem.

WIDAWA, m. w Woj. Sierad-
zkim, nad rz. Grabią, z kościo-
łem farnym i Bernard. na trakcie
pocztowym, o m. 8 od Piotrkowa.
fl. targami.

WIDAYCIE, w pow. Bra-
cławskim stwo płaci kwarty zł. 248.

WIDENSTEIN, ob. Lei-
sznik.

WIDEN, *Vienna*, albo *Vin-*
dobona, dawne, piękne, wiel. bo-
gate, fl. i jedno z najsobronniej-
szych M. w świecie, jest w Niem.
stol. Austr. i od dawnego czasu
pospolita rezydencya Cesarzów z
domu Austr. z Akademią i Arcy-
Bisk. erygowanym r. 1721. Pię-
kność i wiel. Widnia zależy na jego
przedmieściach; gdyż same M. nie
jest ani piękne, ani wiel. Pałac Ce-
sarzki jest bardzo prosty i pospoli-
ty. Turcy oblegli Widen r. 1529.
i 1683. z wojskiem na 200000. wy-
noszącym, ale Xże Palatyn od-
dził onych pierwszą razą, a Jan
Sobieński Król Polski drugą zbiwszy
onych zupełnie. M. to leży w po-
łożeniu bardzo miłym ale w klima-
cie niezdrowym, w mieyscu gdzie rz.
Widen wpada w Dunaj. o m. 13
od Presburga, 72 od Krakowa,
180. od Rzymu, 225. od Amster-
damu, 250. od Paryża, 290 od Lon-
dynu, 420. od Madrytu, 280 od
Konstantynopola, 310. od Peters-
burga, 250 od Sztokolmu, 200 od
Kopenhagi. dł. 34. 32. sz. 48. 12.

WIDUKLE, m. w Zmudzi
pod Rossieniami stol. powiatu.

WIDZE, m. w Wileńskim.

WIED, albo WEED, Hr. Nie-
miec. położone nad Renem między
Koblentzem i Andernachem, nal.

do Cyr. Westfalii. Neuwied o m. 1 od Andernachu leżące, jest to piękne M. i rezydencya Hr. Wiedskich którzy posiadają jeszcze Hr. Runckel i zamek Neu-Henburg. Poddanie go uwolnieniu są od prawa Kadukowego we Fr. r. 1777.

WIEHE, albo WIEH, m. zamek i pow. Niem. o m. 7 od Mansfeldu nad Unstrutą w Hr. Beichlingen.

WIELATYCZE, m. z starostwem plac. kwarty sz. 1590. w pow. Orszańskim przy Pol.

WIELCZYN, m. w Xstwie Sluckim.

WIELICZE, m. w Bzelskim Litt.

WIELICZKA, *Velisca*, m. w Krakowskim, fl. żupami solnymi jednymi zuayobistych w Europie, które po Bocheńskich odkryte były r. 1251. 1696. wielki się w nich był zajął pożar, który przez czas długi trwał. Były one zawsze częścią dobr stołowych Krol. Dom Morfynow i Bonerów miewał ich dziedzienny dozór. Były domowi Austr. puszczone za posilki w 16000. wojska od Jana Kazimierza, aż za Augusta II. powrocone były Polsce. Ale znowu po zabranii kraju r. 1773. Dom Austr. stał się panem i miasto Cyrkularnym uczynione, żupy do lepszego przyprowadzone porządku, większych daleko bogactw stały się źródłem dla Austr. niżeli je przynosiły Polsce. Mają one głębokości na stop 800. od południa ku półn. rozciągają się na 200. prętów; dzielą się na szyb 10. i różne ulice, które są przestronne, ozdobne figurami i ołtarzami kute mi z soli, wspierane słupami solnymi i drzewem. Wewnątrz obzerne komory gdzie sol rąbana, składy bałwanów ogromnych soli, magazyny na siano i stajnie nawet znajdują się. W niektórych miejscach jeziora wody słonej stoją. Około tyśiąca zawsze tu ludzi pracuje i corocznie więcej nad 600000

cetnarów soli dobywają. Naypożytejszy jest gatunek soli zieloney, lepszy soli szybkowej, naylepszy oczkowanej. M. leży nad samemi żupami, całe prawie podkopane, może się zawsze obawiać zawalenia, ma szkoły, kościół farny dawny, klasztor Reform. Jest o półtóry mili od Krakowa.

WIELIN, m. w pow. Waleckim, w Woj. Poznańskim między błotami, pod pan. Pruskim.

WIELISZ, m. w Woj. Witebskim, małe, handlowe, umocnione r. 1580. wzięte było od Pol. gdy wprzód od Moskwy opaczowane było i znowu od niey odebrane 1678. leży nad Dźwiną, było starostwem, teraz pod pan. Rosyi. Tuż rz. tegoż im. od Witebska, o m. 12.

WIELKIELUKI, lub WELYKIELUKI, M. dosyć znaczne w państwie Moskiewskim w części z. Xięstwa Rewy nad rz. Lowatą, z dobrym zamkiem, opaczowane było kilkakrotnie od wojsk Pol. i odbierane od Moskwy, o m. 90 od Moskwy. dł. 49. 10. sz. 56. 32.

WIELKOPOLSKA, *Polonia Maior*, Prow. Krol. Pol. która w ścisłym znaczeniu zamyka Woj. Poznańskie, Kaliskie, Gnieźnieńskie, Sieradzkie i Łęczyckie, a w pospolitym należą do niey Kujawy i Mazowsze, a przedtem i Prusy. Kraj jest żyzny i ludny, a dla łatwości handlu z Szląskiem i Prusami zamożny.

WIELONA, m. w Xstwie Zmudzkiem pamiętne śmiercią Giedymina Xcia Lit. r. 1378. 2 abitego, stol. powiatu, z stwem które płaci kwar. zł. 48628.

WIELOPOLE, m. w Woj. Ruskim, nie daleko Czudza, gniazdo fl. rodziny Wielopolskich.

WIELUN, M. w Woj. Sieradzkim, stol. ziemi udzielnej tegoż im. z stwem będącym w prawie emfit. Zbierzchowskiego, dawniej obronne; opasane murem i

wodą w fosie oblانة. Ma zamek na wzgórku, Kollegiatę, Kollegium i szkoły Piiarskie, tudzież kościoły i klasztory: Augustynianów, P. P. Bernardynek, a na przedmieściach Reformatów i Paulinów. Leży w równinach bardzo pięknych i żyznych. Ulice ma bardzo regularne ku 4 bramom skierowane, ale od wojen Szwedzkich coraz bardziej pustoszeje. O ćwierć mili jest wieś *Rada* z starożytnym kościołem; od której przedtym ta ziemia nazywała się ziemią Rudzką. Leży to M. od Piotrkowa na z. ku półd. m. 12. od granicy Śląskiej m. 2.

WIEPRZ, rzeka znaczna, wypływa w Belzkim z jeziora zwanego Wieprzowe, wpada w Wisłę nie daleko Stężycy w Sandomirskim.

WIENERWALD, wyż. i niż powiat w niż. Austr. przy gran. Czeskiej.

WIENHUSEN, w Xświe Zelińskim nad Allera z Opac. Pannie fund. r. 1253. Złożone jest z jednej Xieni i 20 Osob.

WIERUSZOW, m. w Wojsieradzkim w ziemi Wieluńskiej, na traktie pocztowym osiadłe i handlowe na granicy Śląskiej, o m. 3 od Kempna.

WIERZBICA, m. w Sandomirskim blisko Szydłowca.

WIESELOH, m. Niem. w niż. Palatynacie, o m. 4 od Heidelbergi.

WIESENBAD, m. i pow. Niem. w Miśni w Cyr. Ertzgeburckim, o m. 12 od Zwickau.

WIESENSTEIG, powiat Szwabski przy Ulmie na półn. Dunaju; odebrany był jako lenność Cesarstwa przez Cesarza Józefa r. 1778. po śmierci ostatniego Elekt. Bawarskiego.

WIESENTHAL, m. w Miśni w Cyr. Ertzgeburckim, o m. 7 od Elnbogen, przy gran. Czeskich.

WIEWIORKA, był niegdyś zamek w Pilźnieńskim pod pan. Austriacy. o półtorej mili od Dembicy.

WIGAN, m. Angiel. nad rz. Duglessą, o m. 12 od Lankastru. Połyła 2 Dep. na Parl. dl. 14. 46. sz. 53. 34.

WIGHT, *Vitis*, wyspa na brzegu pold. Anglii składająca część Hampshire, na pold. ku z. Portsmouthu, dl. na m. 7. na 4 szeroka. Bardzo jest żyzna i miła. Obfituje w pastwiska, zwierzynę i ryby. Brzegi iey bardzo są przepaściste. Miała przedtym tytuł Królestwa.

WIGTOUN, *Vitis*, dawne m. Parl. Szkockie w Hr. Galloway, z tyt. Hr. które połyła 1 Dep. na Parl. z portem przy uściu Baldnotu, o m. 23 od Edynburga, 116. od Londynu. dl. 12 50. sz. 55. 10.

WIHITZ, ob. Bihaas.

WILDBAD, w Xświe Wirtemberskim, o m. 4 od Kaib. Jest to łaźnia ciepła, bardzo zdrowa i bardzo uczęszczana.

WILDEMAN, m. w Xświe Grubenhagenckim, o milę od Gollary. Nał. zarówno do Elekt. Hannowerckiego i X. Wolfenbutelskiego.

WILDENFELS, m. i pow. o m. 2 od Zwickau, dałe swoje imię jednej linii domu Solmsów.

WILDSHAUSEN, albo WILDESCHAUSEN, m. Niem. w Xświe Bremeńskim, o m. 7 od Oldenburga nad Huntą.

WILDTBERG, pow. w wyż. Austr. w pow. Mihel, o m. 4 od Lintzu.

WILDTBERG, m. Szwabskie nad rz. Nagold, w Xświe Wirtemberskim, o m. 7 od Stutgardy.

WILDUNGEN, m. i grod Niemiec. w Hr. Waldeckim. Trzy ft. tu są źródła wod mineralnych.

WILEYKI, stwo w pow. Oszmianskim, plac. kwarty zł. 1955.

WILHELMSTADT, przy Kassel w Niem. Fr. z Hannoverami stoczyli tu bitwy, raz r. 1761 drugi raz r. 1762.

WILIA, rz. w Wojsieradzkim wpada do Niemna. Jest spławna. Spław iey wolny waruną konstytucye r. 1613. &c.

WILKISKI, m. w Zmudzi, stol. pow. z stwem będącym w posfessyi emfit. Zabieli.

WILKOMIRZ, *Vilcomirta*, dawne i znaczne M. w Woj. Wileńskim, stol. pow. miejsce seymikow i sądow, ozdobne kościołami, szkołami X. X. Piarów, z stwem. Od Krzyżaków i w woynach kilkakrotnie zruynowane było. Leży nad Świętą, w ktorey tu Zygmunt Krol Czeski od Michała W. Xcia Lit. był utopiony r. 1435. o m. 18 od Wilna. dl. 44. 20. sz. 55. Pow. Wilkomirski jest obszerny na m. 25. rozległy. Konstytucya r. 1717. liczy w nim dymow 4580.

WILKOWISKIE, stwo w pow. Kowieńskim pfac. kwar. zł. 11223.

WILLACH, *Villacum*, M. i grod Niem. z zamkiem w wyż. Karyntyi, nal. do Bisk. Bamberkiego. Leży nad Drawą w kraiu otoczonym okropnemigórami, o m. 6 od Klagenfurtu, 36 od Brixen. Łącznie Teplickie niedaleko ztąd leżą, a pow. do tego M. należący ma m. 16. dl. 8. sz. Handluie z Wenetami. Mniemają iż to jest dawne *Teurnia*, czyli *Tiburnia*, M. Norryki. dl. 31. 24. sz. 46. 50.

WILLANOW, pod Warszawą, st. przepysznym pałacem Xżąt Czarioryjskich. ob. Warszawa.

WILLESTADT, *Guillelmi-Stadium*, pięknej obronne M. Brabancyi Holl. z dosyć dobrym portem. Fundowane było r. 1583. przez Willelma I. Xżęcia d'Orange. Jest jedną z fortec Hol. z strony Brabancyi, w ktorey mocny zawsze zostaje garnizon. Leży o m. 6 od Berg-op-zoomu, 5 od Dordrechtu. dl. 21. 58. sz. 51. 42.

WILHELMSBURG, ob. Smalkalda, James-Town.

WILLIBALDSBURG, albo **WULPELSBURG**, m. Fr. w Bisk. i o pół m. li od Aichstattu, rezydencya ordynaryjna Bisk. Aichstadskich.

WILLINGEN, albo **WIL-LENGEN**, *Villinga*, M. i pow. Niem. w lesie czarnym w Brisgawii Austr. między źródłami Dunaju i Nekry, o m. 9 od Fryburga. Otoczone jest dobremi murami. M. to jest wielkiej wagi gdy idzie wczasie woyny o przeyscie lasu czarnego.

WILLINGHAUSEN, nad Lipą w Niem. przy Lippstadzie. Fr. tu zbici byli przez Hannoverczykow r. 1761.

WILLISAW, m. Szwajcarskie w Kantonie Lucerny między górami nad Wigerą.

WILMER, (S.) Opac. August. w Pikardyi przyłączone do Kollegium Oratorii tegoż M.

WILNO, *Vilna*, wiel. dawne i znaczne M. stolica Xstwa Litt. i Woj. z Bisk. erygowanym od Władysława Jagiella r. 1387. z Akademią założoną od Protaszewicza Biskupa Wileńskiego, nadaną przywilejami od Stefana Batorego r. 1579. reformowaną r. 1781. mającą piękne Obserwatorium Astror. i Muzeum. M. zasięga początek od Gedymina Xcia Litt. r. 1321. od Krola Alexandra wałem opasane było r. 1505. Liczy klasztorow 23. pałacow 10. iedno Kollegium Nobilium pod dyrekcją X. X. Piarow, 8. szpitalow, 4. drukarnie, 9. bram, i tyleż przedmieściow, mieszkańcow około 10000. W mieście Lutrzy, 2 za miastem Kalwini, swe zbory mają, iako i Tatarzy swoy meczet. Zdobią go dwa zamki, Katedra, ktora się składa z 6 Prałatow i 12 Kanonikow, grobem S. Kazimierza zaszczycona. klasztor Dominik. Bernard. Franciszk. Karmel. Wizytek i innych panien, ratusz wspinały, kamienice porządne, &c. R. 1610. i 1656. od Moskwy, 226 od ognia 1706. 1727. ale naywięcey 1748. przez strażny pożar poniosło szkody. Miejscem jest Trybunału, seymikow i sądow. Leży w okolicy mieraie żyznoy, w po-

łożeniu górzystym nad rz. Willią, na niej ma wielki most zwany zielonym przy uściu do niej rzeki Wilenki za samym miastem, o *m.* 4 od Troków, 18 od Nowogrodka, 52 od Rygi, 70 od Warszawy, 50 od Krolewca, 70 od Gdańska, 110 od Krakowa. dl. 44. 18. sz. 54. 41.

Woi. Wileńskie gran. n. w. z Woi. Trockim, na połu. z Kurlandją Infantami i Połockim na 2. z Witebskim i Mińskim, na połu. z Nowogrodzkim. Dzieli się na 5 pow. Wileński, Lidzki, Oszmiański, Wilkomirski, Brańskowski, które sejmikuia o sobno i wysyłają Posłów 10. i tyleż Deputatów. To Woi. używa za herb pogoni Litt. Senatorów ma 3. Biskupa, Wdę, i Kasztelana Wileńskich. Rz. znaczniejsze go przeryniają Willa, Dziesna, Święta. M. S. Wilno.

WILSBIBURG, ob. Biburg.

WILSHOVEN, Wilshoffen, m. Niem. w Bawaryi przy zbiegu rz. Wils z Dunajem, o *m.* 6 od Passau. General Braun dobył go r. 1745.

WILSNACH, m. Brandeburgii w Marchii Pregnitz, przy Elbie, o *m.* 4 od Wittembergi.

WILSTER, m. w Holstynie nad Stara, o *m.* 2 od Itzehoe. Nal. do Krola Duńskiego. Płyńie tu także rz. nazwana *Wilster*, zaczyna jąca się w Dithmarfyi; wpada w Stara.

WILTEBERG, w średniej Marchii Brand. w Cyr. Rupiniskim. Jest zaludnione od Hugonotów Fran.

WILTON, M. Angiel. w Wiltshirze nad rz. Willey, o *m.* 30 od Londynu. Posyła 2 Dep. na Parl. dl. 15. 50. sz. 51. 6.

WILTSBURG, ob. Wilsenburg.

WILTSHIRE, *Wilttonia*, Prow. połu. Angiel. z tyt. Hr. graniczy na połu. z Xstwem Gloucester na w. z Barckshirą i Hampshirą, na połu. z Hampshirą i Dorsetshirą, na z. z Xstwem Sommersets. Ma

m. 13 dl. 10 sz. Jest to jedna z najpiękniejszych Prow. Angiel. połylająca 2 Dep. na Parl. Obfituje naybardziej w pastwiska. M. S. jest Salisbury.

WILVORDE, *Vilvordia*, M. w Brabancyi Austr. w pow. Bruxelskim. Leży nad kanałem idącym z Bruxelli do Antwerpii, nad rz. Senną. dl. 22. 1. sz. 57. 56.

WIMBERG, ob. Winterburg.

WIMPFEN, *Cornelia Vimpina*, m. wol. i Cesarskie Niem. w Szwabii, w Kreichgawii, na lewym brzegu Nekry, o *m.* 3 od Hailbrony, 5 od Heidelbergi. R. 1775. było uwolnione od prawa Kadukowego we Fr. dl. 26. 44. sz. 49. 20.

WINCHELSEY, m. Angl. w Hr. Suffex z tyt. Hr. i portem. Posyła 2 Dep. na Parl. Leży przy uściu Ryi nad odnogą formującą tę rz. o *m.* 16 od Londynu. dl. 18. 20. sz. 50. 55. ob. Cinqs Ports.

WINCHESTER, *Vintonia*, dawne wiel. i bardzo znaczne M. Angiel. stol. Hantsiry z bogatym Bisk. suffr. Kantuarijskiego, z dawnym zamkiem, pięknym Kollegium i tyt. Margr. Posyła 2 Dep. na Parl. i leży między dwoma pagórkami nad Itchingą, o *m.* 20 od Londynu, 7 od Salisbury. dl. 16. 22. sz. 51. 1.

WINDAWA, *Vinda*, M. w Xstwie Kurlandzkim z zamkiem i portem przy uściu rz. tegoż im. do morza Bałtyckiego. Było miejscem budowania okrętów i rezydencyi Mistrzów Kawalerii. Jest o *m.* 28 od Memmelu, 28 od Mitawy. dl. 39. 25. sz. 57. 12.

WINDISCH-FEISTRITS, *Bisfricia*, m. w niż. Styryi z tyt. Xieństwa, o *m.* 12 od Gracu.

WINDISCHGRÄTZ, Hr. w Hr. Cyllayskim. Hrabiowie liczą się w Cyr. Frankonii.

WINDISMARCK, ob. Metting.

WINDLINGEN, m. Niem.

w Xstwie Wirtemberskim na prawym brzegu Nekry, o m. 5 od Stutgardy.

WINDSHEIM, [ob. Winsheim.

WINDSOR, *Vindesorium*, m. Angiel. w Berkshirze, nad Tamizą z tyt. Vice-Hr. fl. przez dom rokoszny, który założony tu mają Krolowie Angiel. od Willelnia Podbiela. Posyla z Dep. na Parl. leży o m. 7 od Londynu. dl. 16. 58. sz. 45. 28.

WINETA, ob. Vineta.

WINGURLA, M. w Indyach w. w Krol. Wistapurkim nad morzem przy Goy. Holl. mają tu swoją osadę.

WINIAWA, m. pod Lublinem fl. winami, nal. do Tarlow.

WINNENBERG, ob. Wunnenberg.

WINNERHERBERG, M. w niż. Austrii, w pow. niż. Wienerwaldn.

WINNICA, obszerne m. w Woi. Braclawskim, stol. powiatu, sadow ziem. i seymikow miejsce, z stwem plac. kwar. zł. 15723. z szkołami, ozdobne kilką klasztorami. Leży nad Bogiem. Pamietna porażką Kozakow r. 1650. Stwo tu przeniesione bylo z Braclawia. dl. 41. 11. sz. 51. 4.

WINSHOTE, m. Holl. w Prow. Groningskiey. Xżę d'Orange zbil tu woysko Hlzp. r. 1548.

WINSEN, m. i grod w Xieściewie Zelleńskim, nad Luhą, o m. 4 od Luneburga. Drugie jest m. tegoż im. nad Allerą, o m. 3 od Zelli. R. 1388. stoczona tu byla batalia, w ktorej Wacław Elektor Sakski z linii Askaniuszow był zбитy, wktotce potym zabity przy obleżeniu Zelli.

WINSHEIM, *Venissima*, m. Cesarzkie Niem. w Cyr. Frankońskim w Margr. Anspachskim, nad Aischą, o m. 12 od Norymbergi, 15 od Bambergi. dl. 27. 59. sz. 49. 30. Obywatele są wyznania Luterskie.

Tom III.

go. Uwolnieni są od prawa Kadukowego we Fr. r. 1775.

WINTERBERG, m. Niem. w Hr. Spanheimskim z zamkiem i grodem, o m. 3 od Simmeren. Nal. w powszechności do familii Birkenfeldskiej i Badeńskiej.

WINTERBURG, albo **WIMBERG**, w Czechach w Cyr. Prageńskim; fl. jest przez swoje luty, ktore są naylepsze w całych Czechach.

WINTERTHOUR, *Vitodurum*, dawne i piękne M. Szwaycarskie, o m. 6 od Zurichu. Znayduje się tu bogata biblioteka i źródło wody mineralney. W nim się urodził Jan Winterthour. Leży nad rz. Eulach, w rowninie miley i żyzney. dl. 26. 33. sz. 47. 42.

WINTZENBURG, zamek i wiel. grod w Bisk. Hildesheimskim, o m. 4 od Einbecku.

WINTZIG, albo **WINTZING**, m. w Szląsku z grodem w Xstwie Wolawskim.

WIRKSWORTH, m. Angiel. w Hr. Derbeńskim. Ma wody mineralne.

WIRNEBURG, Hr. w krainie Effel w X. Lewenstein. Bierze swoje im. od zamku Wirneburg, o m. 2 od Kempen.

WITON, *Vitonium*, m. w Niderlandzie, w Luxemburgu Austr. na granicy Lotaryngii, o m. 9 od Luxemburga, 4 od Montnedi. dl. 23. 12. sz. 49. 50.

WIKTEMBERG, ob. Wurttemberg.

WISBAD, m. i Hr. Niem. w Weterawii, fl. przez swe cztery źródła wody mineralney, z ktorej nayznaczniejszy jest bardzo ciepły, i ma 18naście laźni. Nal. do Hr. de Nassau-Idstein, leży o m. 2 od Moguncyi, 7 od Frankfortu. dl. 25. 50. sz. 50.

WISBY, *Visburgum*, M. znaczne Szwedzkie stol. wyspy Gotlandyi, z portem i dobrym zamkiem. Utrzymują tu, iż pierwsi oby-

watele M. tego karty morskie wynaleźli. Leży na ściele nad morzem Bałtyckim, o m. 25 od Sztokolmu. dl. 36, 56. sz. 57. 40.

WILCHSBERG, grod w Frankonii w kraju Henneberskim przy Opac. Fuldeńskim. Jest tegoż im. Opac. panien protestanckich w Hr. Schauenburskim.

WISENTHAID, w Frankonii, pow. położony między Bisk. Wurzburgskim i Hr. Kasteiskim.

WISSET, m. w Niderlandzie obrotne, w Bisk. Leodyjskim na prawym brzegu Mozy, o m. 3 od Maftrychu, 3 od Leodium.

WISŁA, *Vistula*, u Niemców *Weichsel*, jedna z rzek większych w Europie, a nayszczyniejsza w Polsce. Wypływa z gór Szląskich w Xłwie Cieszyńskim. Płyńie naprzód na półn. ku z. potem ku w. od Sandomirza zaś ku półn. się obraca, i tak Polskę i Prusy przebiega, powiększa się rzekami Solą, Skawą, Rabą, Dunaycem, Wiłkłą, Nidą, Sanem, Wieprzem, Pilicą, Bzurą, Bugiem, Drwęcą, Brdą, Oslą, i Motławą; płynie pod Oświeciem, Zator, Krakow, Kazimierz, Sandomierz, Warszawę, Toruń, Chelmno, Grudziądz, a pod Gdańskiem dzieli się na 2 koryta, Nogat i Leniwkę i jednym do Sanu, drugim do morza zapada. Jest żeglowna i spławiey wolny, różnych seymow waruń konficye. Brzegi iej od granicy Szląskiej do Sandomierza stały się granicą zabranego od Austrii kraju.

WISŁICA, *Visticia*, dawne m. w Woi. Sandomirskim, stol. powiatu, z Kasztelaniją, z łwem, kościołem Kanon. miejsce sądow ziemskich, fl. w dziejach naszych, zjazdami Pol. Wzięte było od Rusi r. 1136. od Czechow 1291. Niegdyś było obmurowane. Leży nad rz. Nidą, w gruntach błętnistych. Część Stwa pod pan. jest Austr. o m. 9 od Krakowa, 1 od Nowego - Miasta.

WISŁOK, rz. w Sandomirskim z gór Karpackich małwoy początek, płynie pod Krosno, Strzyżów, Czudź, Rzelzów &c. wpada do Sanu, na przeciw Sieniawy.

WISŁOKA, rz. w Sandomirskim, wypływa z gór Karpackich i wpada do Wisły płynąc pod Jastem, Pilznem, Dembicą, Przecławem i Mielcem.

WISŁOKE, m. Niem. w niż. Palatynacie Renu, nal. do Elekt. Palatynu. Leży nad rz. Elfatz, o m. 3 od Heidelbergi. dl. 27. 26. sz. 49. 15.

WISMAR, *Vismaria*, wiel. i piękne M. Niem. w Cyr. niż. Saxonii, stol. Xłwa Meklemburskiego z dobrym portem. Było przedtym Anzeatyckie i bardzo mocne. Tu się urodził Daniel-Jerzy-Morhof. Szwedzi dobyli go r. 1632. Duńczykowie odebrali r. 1715. ale powrocilo do Szwecyi traktatem r. 1721. pod kondycją aby nie odnawiano zburzonych fortyfikacyi. Leży nad małą odnogą morza Bałtyckiego, o m. 7 od Lubeki, 23 od Lüneburga, 28 od Stralsunda, 5 od Szweryna. dl. 29. 32. sz. 53. 56.

WISOCK, w Czechach w Cyr. Bolestawskim. Jest fl. przez kamienie drogie, które w okolicach iego znaydują.

WISSAN, ob. Wissant.

WISSENSTAIG, m. Szwabskie położone w dolinie, między wyfokiem górami na półn. Dunaju przy Ulmie, nal. do domu Firsztembergów i Bawarskiego.

WILSTRONICK, ob. Ustronick.

WISZNIA, rz. na Rusi, wypływa z po za Grudka i wpada do Sanu, oblewa i daie nazwisko M. Wisznia Sądowa.

WISZNIA Sądowa, m. Rusi, pod pan. Austr. w Cyr. Lwowskim, fl. mianami tu przedtym Generałami Woi. Ruskiego. Leży nad rz. Wiszną, o m. 2 od Mościsk, 6 od Lwowa.

WISZNICZ, m. w Krakow. pod pan. Austr. stol. dystryktu, dawne dziedzictwo domu Xżąt Lubomirskich, które pierwszy Książę Jan Woynicki nabył od Barzich, i na nim tyt. Hr. od Cesarzow otrzymał. Tu Stan. Lębomirski Wda Krak. Karmelitow fundował, gdzie i grob ich jest familii. Zdobi go pałac. Leży o m. 1 od Bochni.

WISZNIOU, w Lubelskim stwo płaci kwarty zł. 2284. *Wiszniończyk*, w Podolskim, stwo płaci kwarty zł. 2437.

WISZNIOWIEC, *Visniovecium*, m. w Woi. Wołyńskim, z zamkiem, dawne gniazdo familii Xżąt Wiszniowieckich, st. porażką Tatarow za Zygmunta I. i r. 1782. widzeniem się Stanisława Augusta Krol. Pol. z następcą tronu Kłoszkiego. Świadczą piśarze iż pod Wiszniowcem rudy srebrne wydawać się miały. Jest teraz dziedzictwem Mniuszchow. Leży na górze o m. 2 i pół od Krzemieńca, 4 od Zbaraża. dl. 46. 6. sz. 51. 10.

WITAGOLA, w Zmudzi w stwie Korczewskim, stwo płaci kwar. zł. 106.

WITEBSK, *Vitebscum*, znaczne M. przedtym stol. Woi. teraz Prow. Mosk. jest handlowne, bogate, z zamkiem, z 2 Cerkwiami, fund. za Olgierda, st. śmiercią S. Jozafata Bisk. Niegdyś był stolicą Xżąt Ruskich. Leży nad Dźwiną częścią na górze, o m. 18 od Orszy. dl. 55. 1. sz. 57. 4. Woi. Witebskie r. 1772. oderwane przez Rosyją od Polski zostało, procz części pow. Orszańskiego będącej przy Pol.

WITKOW, m. w Woi. Gnieźnieńskim.

WITKOW, m. w Bełzkim, z kościołem farnym Dominikanow, &c. Nal. do Komorowskich, o m. 1 od Radziechowa.

WITKOWO, m. w Woi. Poznaniańskim.

WITOW, m. w Woi. Sieradzkim z Opac. Norbertańskim.

WITLICH, *Viteliacum*, m. Niem. w Cyr. niż. Renu w Arcybisk. Trewirskim. Leży nad rz. Leser, o m. 7 od Trewiru.

WITMUND, *Witmunda*, wiel. m. z zamkiem w Xstwie Ost-Fryzyjskim, o m. 5 od Aurychu.

WITSTOCK, M. i grod w Marchii Pregnitzkiej, o m. 7 od Rupinu, w Brandeburgii nad Dofą. M. to leży w równinie żyznej. Bogacą go dobre rękodziela. Szwedzi tu zbili r. 1636. wojsko Elektorckie Saskie.

WITTELSBACH, zamek zniszczony w wyż. Bawaryi przy Aich. Elekt. Bawarscy pochodzą od dawnych Hr. Wittelsbachskich.

WITTEMBERG, *Leucorea*, *Witteberg*, albo *Witteberen*, obr. i st. M. Niem. w Cyr. wyż. Saxonii, stołeczne Xstwa Saskiego z st. Akademią erygowaną r. 1502. przez Fryderyka III. Elek. Saskiego, z dobr. zamk. znajduje się tu konsystórż i trybunał sądów tak cywilnych iak kryminal. Luter jest pochowany w kaplicy zamkowej. W tym M. zgromadza się stany generalne Cyr. Elekt. Saskiego. Leży na prawym brzegu Elby, o m. 5 od Dessau, 15 od Brandeburga, 22 od Drezna, 18 od Berlina. dl. 30. 45. sz. 51-43'. 10".

WITTENBERG, *Wittenburgum*, M. w Xstwie Meklemburskim, w Hr. Szweryńskim.

WITGENSTEIN, m. stol. Hr. znacz. w Cyr. wyż. Renu. Hr. to jest położone w okolicach tego miejsca, w którym rz. Lohn zaczyna się, o m. 6 od Marpurga, w kraju obfitującym w lasy.

WITTIGENAU, m. Czeskie w Cyr. Bechnińskim, o m. 4 od Budweisly, nad jeziorem wielkim.

WITTOU, w Pomeranii bliższej. Jest to półwyspa na wyspie Rugen, z ktorej wysmienite zboże wychodzi. W tym miejscu leżało st. M. Arfon zburzone przez Woldemara I. Krola Duńskiego r. 1168.

WITZEHAUSEN m. Niemiec. w niż. Hasyi nad Wez-rą, o m. 6 od Kasselu.

WIZNA m. w Woł. Mazowieckim, poł. swej ziemi, z Kąstelaną i rzeką gród. Jest drewniane, leży nad Narwą, 6 m. 2 od Łomży, 5 od Szczucina. Ziemia Wizka ma 3 pow. Wizki, Wąsoki i Radziejowski, feynmikią w Wiznie.

WŁODAWA m. w ziemi Chełmskiej, było długo dziedzictwem Leszczyńskich.

WŁODZIMIERZ, *Wlodomeria*, lub *Lodomeria*, dawne M. Ruskie, główne pow. swego w Woł. Wołyńskim, a przedtem stolica r. dziełnych Xząt, z Katedrą Bisk. Greckiego, zankiem, szkołami i kilka kościołami ozdobną. Miejsce jest feynmikią Woł. Czerniechowskiego, r. 1319. Gedymin Xzę Litt. M. to z zamkiem opanował, zgładziwszy wprzód Włodzimierza Xcia na pomoc przybywającego, r. 1365. wzięte zostało od Kazimierza wiel. które potem Kiejszt Olgerda Xcia brat wydobylszy się zniewoli odebrał r. 1431. na wojnie Jagiella z Swidrygiellem ogniem było zniszczone. Jest nad rz. Ług zwaną, która wpada do Bugu niedaleko ztąd pod Uściulugiem, o m. 10 od Łucka, 3 od Rubieszowa, 3 od Łokacz, 40 od Warszawy. dl. 42 58. sz. 50. 48. Stwo Włodzimierskie płaci kwarty zł. 1991. na które na emlit. Leduchowski.

WŁOCHY, *Italia*, wiel. półwyspa Eur. między Alpami, które ją oddzielają od Fr. Sabaudyi i morzem śródziemnym. Powietrze tu jest zdrowe i czyste, wyjąwszy państwo kościelne. Pory roku są tu umiarkowane. Bydło, zwierzyzna, zboże, wino, oliwa, drzewo, ziela, leguminy, owoce, Rowem: wszystko tu jest, co służy do wygody życia. Można by ten kraj do rokosznego przyrównać ogrodu, wiel. w nim liczba rzek znajduje

się; między ktorými większe są: Po, Adiga, Adda, Tefin, Arno, Tiber, Trebia, Taro, Reno, Gariglian, Wolturn, Sylaro i Ossanto. Góry i jeziora cały kraj prawie okrywają, między ktorými największe góry są Apenninjskie. Religia tu tylko Katolicka jest cierpienna, wyjąwszy żydów. Język Włoch. uformowany jest z Łac. Ma w sobie wiele przyjemności, delikatności i mocy. Do śpiewania bardzo jest gładki, w sztukach niewieścił nąlepień wydaie się. Włosi w powłzeczności są grzeczni, rodrophni, rozninni, skromni, wielcy politycy, zdolni do nauk i kunsztów; ale są mściwi, pobłażający na pozor, zdraycy, zawiśni, lubiący blask pozorny i na źle zażywający naysz: rzeczy dla doyscia do swego końca i olzukania swoich nieprzyjaciół. Przwrównywał Włochy kraj swoy do aita, ktorogo cholewa przygoleniu zawiera w sobie Rzeplę Wenecką, państwa Mantuy, Ferary, Parmy i Modeny, Rzeplę Genujską, Piemont i Mediolan. Łytka zamyka w sobie Marchią Ankonitańską i Abruzzo dalizą; ostruga Kapitanat; pięta ziemię Otrantiską, sama zaś noga Bazylikatę. Na miejscu sprzączki jest M. Neapol i wyspy Procita i Ilichia. Xstwo Toskańskie i państwo Papiezske wystawnie przed nogi stykający się z Sycylią, która niby przy iey palcach leży. Dodają do Włoch Sycylią, Sardiniją, Korsykę i wyspy na morzu Toskańskim i Golfie Weneckim leżące. M. S. jest Rzym.

WŁOSZCZOWA m. na traktie Krakowskim do Piotrkowa, ma o półmili wjeś *Czarną*, od ktorej początek s. familii Czarnieckich. Nał. do Małachowskich.

WODZISŁAW m. w Krakow. na traktie, dawne dziedzic: Lanckorońskich, ktorym podług Długosza r. 1370. był dany testamentem od Kazimierza wiel. m. 7. od Krakowa.

WOERDEN, m. i grod w Biskup. Osnabruckim w Westfalii.

WOELCKENMARCK, piękne m. w niż. Karyntyi nad Drawa, o m. 10 od Klagenfurtu.

WOERLITZ, m. w Xstwie Dessau nad Elbą.

WOHBURD, m. i grod w wyż. Bawaryi w Regencyi Munichskiej nad Dunaiem, o m. 4 od Ingolstadt.

WOIGTLAND, *Voigtia Varista*, kray Niem. w wyż. Saxonii, jeden z czterech Cyr. Margr. Miśni, między Czechami, Margr. Kulmbachskim i Xstwem Altenburskim. Woigtlandia nal. po części do Elekt. Saskiego, a po części do Hr. Reussen.

WOLAW, *Volavia*, Wolawa, m. i Xstwo Niem. w Szląsku z zamkiem. Leży przy Odrze, o m. 12 od Wrocławia, 13 od Głogowa. dł. 34. 23. sz. 50. 16. Robią tu dobre materye wełniane.

WOLBORZ, m. w Woi. Sieradzki, zaszczycone razydencyą Bisk. Kujawskich, ozdobne przepyszny pałacem, ogrodami wiel. kościołami, jest o m. 2 od Piotrkowa.

WOLCKENSTEIN, m. w Miśni w Cyr. Ertzgeburskim z zamkiem, o m. 1 od Marienbergi. Łącznie leżą ztąd o milę

WOLCZYN, m. w Woiew. Brzeskim Litt. z pięknym pałacem i ogrodami Xżat Czartoryjskich, fl. urodzeniem częściwie paniużcego Stanisława Augusta Poniatowskiego Krola Pol. r. 1732. dnia 17 Stycznia. Jest o m. 6 od Brześcia.

WOLDECK, ob. Waldeck.

WOLDENBERG, m. w now. Marchii Brand. w Cyr. Fryderbskim nad jeziorem.

WOLDENSTEIN, m. i grod w Bisk. Hildesheimskim.

WOLFACH, m. w Szwabii w Xstwie Firsztemberbskim, z zamkiem, o m. 8 od Fryburga.

WOLFECK, w Szwabii w

Hr. Waldburskim, o m. 3 od Wangen. Jest to zamek.

WOLFENBUTEL, *Guelpherbitum*, wiel. i znaczne M. Niem. w Cyr. niż. Saxonii w Xstwie Brunświckim, z jedną z naysiękniejszych bibliotek w Niem. i Arsenalem dobrze opatrzonym. Fr. dobyli go r. 1753. Leży nad Okrą, o m. 2 od Brunświku, 12 od Halberstadt, 9 od Hildesheimu. dł. 28. 15. sz. 52. 15. Xstwo Wolfenbutelskie jest przedzielone nieiako Bisk. Hildesheimskim i Xstwem Halberstadskim na 2 części; to jest: na połn. i pośd. Cały kray w powiększoności jest żyzny i ludny.

WOLFFERSHEIM, m. i grod w Hr. Solmskim z starym zamkiem, który jest przemieniony na wspaniały kościół.

WOLTSBERG, *Luperum mons*, M. w niż. Karyntyi nad rz. Lawertą z zamkiem, o m. 7 od Judenherga.

WOLFSECK, ob. Wolfack.

WOLFSHAGEN, m. i grod w niż. Hasyi z starym zamkiem, o m. 6 od Kasselu.

WOLFSTEIN, w wyż. Austrii w pow. Traun, jest to pow. nal. do domu Hagenkiego. Drugi jest tegoż im. Grod o m. 6 od Passau w Bawaryi nal. do Bisk. Passawskiego. Hr. Wolfsteinskie w dawnym wyż. Palatynacie, o m. 10 od Etry. nal. do Elekt. Bawarskiego. Jest iścieże w niż. Palatynacie M. tegoż im. nad Lauterą, z zamkiem o m. 5 od Dwoch-Mostow.

WOLGA, *Volga*, jedna z naysiększych rz. na świecie w Państwie Moskiewskim. Zaczyna się od jeziora Wronow, w Moskie na granicy Litwy i wpada w morze Kaspijskie, o m. 12 od Astrachanu ubiegłszy m. 400. Niema Rzeka ta komunikuje się kanałami z rozkazu Carowej Katarzyny II. rzniętemi z jez. Ladogą, które przez Nową plynienie do morza Bałtyckiego. Złączenie tych dwóch morz byłoby bardzo

dla handlu użyteczne, gdyby przeciągu podróży 2 lat nie wymagało.

WOLGAST, *Volgastia*, M. dość obronne i znaczne w Niem. w Cyr. wyż. Saxonii, w Pomeranii bliższej Szwedzkiej, w pow. Gutzkowkim, z zamkiem i wiel. portem na morzu Bałtyckim przy ujściu Peeny, o m. 5 od Grypswaldu, 10 od Stralsundu, 17 od Szczecina. dł. 31. 45. sz. 54. 8.

WOŁKOWYSKO, m. w Woi. Nowogrodzkim, stol. pow. z stwem plac. kwarty zł. 2309. w dobrym położeniu, od Mścibowa, o m. 2.

WOLLIN, *Follinum*, M. Niemiec. w Cyr. wyż. Saxonii w Pomeranii bliższej i Pruskiej z portem. Tu się urodził Bugenhagen. Leży na wyspie uformowanej od rz. Swiny i Duwenowy, o m. 4 od Kaminu. dł. 32. 30. sz. 53. 56.

WOLMART, *Volmaria*, m. w państwie Moskiewskim w Inflanciech, w pow. Letteńskim, nad rz. Treideną. dł. 42. 30. sz. 57. 32.

WOLMERSTÆDT, m. i grod w Xstwie Magdeburckim z zamkiem nad rz. Obrą wpadającą w Elbę.

WOŁOCHY, *Valachia*, Prowincya Europ. mająca m. 90 dł. a 50 sz. Graniczy na półn. z Moldawią i Siedmiogrodem, na w. i połud. z Dunajem, na z. z Siedmiogrodem. Piotr Woi. Wołoski podał kraj swoy pod lenne prawo Władysławowi Jagiellonowi w r. 1386. w r. 1436. gdy Alexandra Wdy. synowie Eliafz i Stefan zgodzić się z sobą o następstwo nie mogli, Krol Władysław III. Multany Eliafzowi, a Wołochy Stefanowi wyznaczył, pod kondycją aby oba Polszcze byli poddane. Za Zygmunta III. pod pan. Tureckie oba przeszli, a Hetman W.K. Żółkiewski nie dokładając się Rzepltey traktatem r. 1617. ustąpił Wołochy i Multany Turkom. Wołochy teraz nal. do Turkow, są rządzone przez

Hospodara, który Sultanowi płaci 1800000. liwr. haraczu, sam zaś rocznego ma dochodu cztery miliony 500,000. liwr. Rezydnie w Bukaresście. Część nal. do domu Austr. ustąpiona była Turkom traktatem Belgradzkim r. 1739. a powrocona r. 1771. Rozciąga się między Siedmiogrodem., Bannatem Temezwarckim i Dunajem aż za rz. Alutę. Wołochy jest kraj pusty i nieładny. Żywi wiele bardzo zachwalonych koni i bydła. Znaydują w niej rudy różnego gatunku. Obywatele Wołoch są Węgrzy, Sasi i rodacy. Wyznają Religiją Grecką. Są Wołochowie mieszkający w Siedmiogrodzu, a którzy mają swego Bisk. w Roshimar, w Hr. Hermanstadtckim. Lubią próżniactwo i mało przykładają się do życia rolniczego. Co jest przyczyną, iż grunta prawie należą do tego, który ie uprawia; ale chłopci przymuszni prosić o pozwolenie panow, do których one należą, tyle tylko onych uprawiają, ile potrzeba wyciąga. Muszą zaś płacić cztery dziesiąte części panu za pozwolenie, jedną kościółowi i jedną swemu rządzczy, nie zostaje się im tedy tylko cztery dziesiąte części, na ich potrzeby i wyżywienie się. Mogliby prawda cokolwiek sobie zebrać choć pod temi tak uciążliwemi warunkami, ale rząd tyrański tej Prow. każdego podając w niepewność tego, co posiada jest przyczyną, że wielu wołą żyć w próżniactwie, niż rolę uprawiać. ob. Multany.

WOŁODARKA, m. w Woi. Kłowski, nad rz. Rosłą.

WOŁODYMIR, *Volodimria*, M. i Xstwo dość znaczne w Państwie Moskiewskim nad rz. Klezmą-Reką, o m. 60 od Moskwy. Wiel. Xzeta Rossyjski tu dawniej rezydowali. dł. 60. 40. sz. 55. 46. Prowin. graniczy na półn. z Wolgą, na w. z niż. Nowogrodem, na połud. z Xstwem Moskiewskim, na z. z Xstwem Susdalskim.

WOŁOGDA, wiel. i obrotne M. i Xstwo w Państwie Moskiewskim z Arcy-Bisk. Handluje znac. Mnóstwo tu wielkie znajdują się kościoł. Ma wiel. fabryki i skład towarów. Leży nad rz. Wołogdą, o m. 100. od Moskwy, 50 od Jarosławia. dl. 59. 25. sz. 59. 10. Prowin. graniczy na półn. z Prow. Gargopol, na z. z Prow. Białeozero, na połd. z Prow. Bieleńską i Suddalską, na w. z Ostiaską.

WOLPIN, stwo w pow. Wołkowskim płaci kwarty zł. 6016. emit. Platerow.

WOLTZHEIM, w Cyr. wyż. Saxonii przy Gere, jest st. przez batalią generalną, którą Cesarz Henryk IV. wygrał tu na Rudolfe Xzciu Szwabkim r. 1080.

WOLWRAM, ob. Olbrom.

WOŁYN, *Volinia*, Prow. Pol. czyli Woi. które na z. z Woi. Belskim i Ruskim, na półn. z Podlasiem, na w. z Kiiwskim, na połud. z Podolskim graniczy. Dzieli się na 3 pow. Łucki, Włodzimirski, i Krzemieniecki. Kraj jest nazyźniejszy i nayobfitszy prawie w Pol. w wszelkie zboża, bydło, pszczoły, owoce, &c. Oblewają go rz. Styr, Horyn, Slucz, i wiele pomniejszych. Obywatele są moi i bardzo ludzcy. Woi. szczyli się wielą osobnemi przywilejami. Używa za herb krzyża białego, a na nim orzeł. Mundur kontusz zielony, wyłogi ponfowe, żupan biały. Senatorow na tych Bisk. Łuckiego, do którego diecezji całe Woi. nal. Wdę i Kasztelana Wołyńskich. M. S. Łuck.

WONKOSZCE, m. w Woi. Podolskim nad Strugą, blisko Kalużu.

WONSOSZE, lub Wąsosz, m. w ziemi Wiskiej, stol. pow. jest nikczemne, pół mili od Szczucina. Grod Wąsowski nal. do stwa Wiskiego.

WONSIEDEL, M. w Frankonii w wyż. Bургgraviacie, o m.

13 od Bareytu, 16 od Kulmbachu, nad rz. Roesslau. Znajdują w tutejszych okolicach rudy cyny, miedzi, żelaza i marmuru.

WOODBRIGE, m. Angiel. w Hr. Suffolku, gdzie robią statki wodne. Leży nad rz. Deben, o m. 2 od iey uścia.

WOODSTOK, m. Angiel. w Oxfordshirze, z pięknym zamkiem nazwanym *Bleinheim*, na pamiątkę batalii pod Höchstett, którą Angl. zowią *Bleinheim*. Dziedzina ta przez Parl. była dana X. Malbournowi, który kazał ow. zamek wyślawić, i iemu nadał to imię. Tu się urodził Edward Czarum przezwan, który wygrał st. batalią pod *Pottiers*, i Godfryd Chaucer. Pożyła z Dep. na Parl. i leży o m. 22 od Londynu przy rz. Ewelode. dl. 16. 16. sz. 51. 50.

WOOLWICK, o m. 4 od Londynu nad Tamizą. Jest to miejsce w którym budują okręty wiel.

WOOTEN-BASSET, m. Angiel. w Hr. Wiltonskim, pożyła z Dep. na Parl.

WORCESTER, *Wigornia*, dawne, wiel. piękne M. Angiel. stol. Worcestshiry, z Bisk. kościół Katedralny jest bardzo piękny. Pożyła z Dep. na Parl. Leży na pagórku nad Sawerną, o m. 32 od Londynu, 6 od Herefordu. dl. 15. 20. sz. 52. 26. Prow. ma m. 44 do koła. Jest to kraj naypiękniejszy i najlepszy w całej Anglii. Pożyła z Dep. na Parl.

WORINGBEN, *Buruncum*, m. Niem. w Elek. Kolońskim, na lewym brzegu Renu. St. jest przez batalią, która tu stoczona była r. 1288.

WORKUM, *Vorcumum*, M. Niderlandzkie w Fryzyi nad Zuiderzee z portem, o m. 4 od Harlingen. Rządzone jest przez ósmu Burmistrzów.

WORMS, *Vormatia*, *Borbetomagus*, albo *Augusta Vangionum*, Wormacya, dawne, wiel. i st. M.

wolne i Cesarzkie Niem. w Palatynacie Rennu, którego obywatele są Lutrzy, z Bisk. którego Bisk. jest jedynowładnym Panem i Xzcieniem *Imperii*. Znakomite jest seymami tu odprawionemi, a osobliwie r. 1521. na którym Luter był przytomny. Odtąd iak Francuzigo spalili r. 1689. poczęło ruynować się i niszczyć. R. 1770. Uwolnione było od prawa Kadukowego we Fr. Leży w miłym położeniu w kraju żywnym, obfitującym w wino, na lewym brzegu Rennu, o m. 7 od Hidelbergi, 8 od Spiry, 8 od Moguncyi, 13 od Frankfortu. dl. 26. 2. sz. 40. 34. Bisk. Wormackie jest zamknięte w Palatynacie między grodami Oppenheim i Neustadt. Ren dzieli go na 2 części równe Ma m. 10 dl. 6 sz. Kapituła jest złożona z 13 Kaniowników i 7 Domicellaryuszów. Bisk. nal. do Metropolii Moguntzkiego wraz z Elekt. Palatynu jest dyrektorem Cyr. wyż. Rennu. Wiktor miany jest za pierwszego tutejszego Bisk. r. 1349.

WORONIE, ob. Miedniki.

WIRON, m. w Woj. Połockim.

WIRONIECZ, m. Moskiew. stol. Xstwa Woroneckiego, nad rz. tegoż im. która tu wpada do Donu. Jest m. obżerne i bogate z Katedrą Archiwaladyki. Prowadzi handel znaczny. Piotr J. r. 1697. wielki tu okrył stawiać kazał.

WIRONOWKA, m. w Woj. Bracławskim nad rz. Inne tegoż im. jest w Kiliowskim.

WIRONYNSKOI, M. w Cesarstwie Moskiewskim stol. Xstwa tegoż im. w Rosyi Moskiewskiej nad Oka, o m. 40 od Moskwy. dl. 56. sz. 53. 30. Xstwo graniczy na półn. z rz. Ugrą i Xstwem Rezańskim, na w. z nimże na półd. z krajem Kozackim, na z. z Xstwem Siewirskim.

WOYCIESZKOW, m. w Woj. Lubelskim, o m. 4 od Łukowa.

WOINICZ, *Woinicia*, m. w Krakowskim teraz pod pan. Austr.

w Cyr. Wielickim, przedtym z Kasztelaniz, leży nad Dunajcem, o m. 9 od Krakowa. Pod Woyniczem zbite było woysko Lanckorońskiego Hetmana od Szwedów r. 1654.

WOYNŁOW, lub Woinłow, m. na Pokuciu, o m. 2 na z. od Haliża.

WOYSŁAWICE, m. Ruskie o półmili od Uchania. 3 od Krańcowstawa.

WRAKAŁAHOW, nowy i stary, m. w Mściławskim w dobrym położeniu nad Dnieprem.

WRIETZIN, dawne M. w średniej Marchii Brand. w Cyr. wyż. Barnimskim, nad Odrą, o m. 9 od Küstrina. Handluje z Szląskiem rybami solonemi.

WROCLAW, *Wratistavia*, u Niem. *Breslau*, wiel. bogate, ładne i piękne M. stol. Szląska, z Biskup. Akademią i tyt. niegdyś Xieństwa, a teraz należące do Krola Pruskiego. Rynki, kościoły i inne gmachy publiczne są tu bardzo wspaniałe i piękne. Handel prowadzi wiel. W przebyśzonym ratnizku M. tego jest wieża, zwana wieżą zegarową, która mianu jest za naysiękniejszą w Niem. Za wybiciem każdej godziny daie się na niej słyszeć granie na różnych instrumentach. Oyczyzną jest Jaua Senerta i podług wielu zdania fl. Opitiusza. Było wzięte od Austr. dnia 24 Listopada r. 1757. po wygranej potyczce, byli zaś przymuszenni ustąpić z M. dnia 19 Grudnia tegoż roku. Leży nad Odrą szeroko w tym miejscu płynącą, o m. 16 na półn. od Glacu, 14 na w. od Lignicy, 8 od Wolawy, 55 od Krakowa, 45 od Pragi, 67 od Wiednia. dl. 51. 3. sz. 34. 42.

WROCLAWIEK, m. w Woj. Brzeskim Kujawskim, Biskupie, z Katedrą dawną i piękną, z Kaniami dobrze opatrzonemi, z kościołami farnym, Reform. Missyonarzów, &c. Z seminarium i wielą

domami murowanemi, z ratuszem z zamkiem Bisk. Kujaw. oblany wodą Wisłą i małą rz. Jest porządne i handlowne. Leży w nizinie nad Wisłą, od Brześcia m. 1. i pół od Lubrańca 2. od Torunia 6. od Plocka 5.

WRONKI, m. w Woi. Poznańskim, nad Wartą imienia Koźmińskich.

WRZESNIA, m. w Woiw. Kaliskim im. Xz. Poniońskich. Leży na trakcie pocztowym od Kostrzyna, o m. 1. od Poznania 5.

WSCHOWA, u Niem. *Fraustadt*, M. w Woi. Poznańskim, stoleczne swej udzielnej ziemi na granicy Szląskiej, zabudowanej i osiadłe od Niem. ma 3 Luterskie zbory; prowadzi handel znaczny naywięcej wołami i wełną. Miejsce jest grodu i sądów ziemskich. Dawniej należało do Xstwa Głogowskiego, ale odebrane było od Kazimierza r. 1343. zniszczone pożarem 1644. poniosło klęskę od Moskwy i Szwedów 1706. Leży w rowinie, o m. 2 od Leszna, od Nowego miasta 5. od Poznania 12. Stwo Wschowkie placikwarty zł. 804 jest w poslesyji emfit. Kwileckiego.

WUCK-TE-DUERSTEDE, m. w pow. Utrechskim z obronnym zamkiem nad Renem przy źrzodle Lekii. dl. 22. 42. sz. 52.

WUISAN, albo WUYSEN, m. Fr. w pow. *Boulenois*, nad morzem o m. 3 od Guifens. Biorą je za *Portus Ictus*, w którym wsiadł Juliusz Cezar na okręt idąc do Anglii.

WULLEMER, (S.) ob. Wilmar.

WUNNENBERG, m. Niemiec. w Bisk. Paderborskim. o m. 7 od Paderborny. Przy tym M. Karol W. zbił zupełnie Saxonów r. 794.

WUNSTORF, m. o m. 6 od Hannoveru; z pięknym Opac.

WURBEN, w Szląsku w Xie-

stwie Swidnickim, Jest to Przeorstwo Cysterskie nal. do Opata Gryfawskiego.

WURDEN, kraina Niemiec. *Wurden-Land*, położona przy rz. Wezerze w Xstwie Bremańskim. Składa część Hr. Oldenburskiego.

WURSTEN, kraj w Xstwie Bremańskim, położony nad Wezerą. Obywatele jego nazywają się Wurfaci. Ma m. 5. dl. 1. sz. i dzie więć tylko w sobie zamyka parafii.

WURTEMBERG, albo raczej WIRTEMBERG, *Virtembergensis Ducatus*, Xstwo udzielne Niemiec. w Szwabii graniczy na półn. z Frankonią, Arcy-Bisk. Moguńskim i Palatynatem Renu, na w. z Hr. Otyńskim, Margr. Burgawskim, pow. Ulmskim i kilka innemi małemi pow. na pold. z Xstwem Hohen-Zollernskim, Firsztemburskim, i Margr. Hohenberskim, na z. z Palatynatem Renu, Margr. Badeńskim i Lasem czarnym. Hübner daie mu m. 40. dl. a 24. sz. Kraj to jest żyzny i nayludniejszy w Niem. Xz. Wirtemberski jest wiel. Łowczym Imperii. Xstwo to bierze swoje imię od Wirtemberga zamku położonego między Nekrą i Dunajem, o m. 2 od Stutgardy. Zamek ten bardzo jest dawny i już niższe. Rezydnie tu sędzia Grodowy. Obywatele tuteysii uwolnieni są od prawa Kaduwego we Fr. r. 1778.

WURTZACH, m. w Szwabii w Hr. Waldburskim, o m. 6 od Memmingen z zamkiem.

WURTZBURG, *Herbipolis*, wiel. i piękne M. Niem. jedno z nayznaczniejszych w Cyr. Frankońskim, itel. Bisk. Wurtzburskiego, który jest suffr. Moguńskiego z pięknym i wspaniałym zamkiem nazwanym *Frauenburg*, w którym Bisk. rezydnie, i Akademią erygowaną r. 1403. Było przedtym Cesarckie, ale dziś nal. do swego Bisk. Leży na prawym brzegu Menu wśród pięknych ogrodów, o m. 16 od Bambergi, 18 od Norymbergi,

25 od Frankfortu, 30 od Moguncyi, 120 od Widnia. dl. 27. 40. sz. 49. 46. Przy tym M. leży zamek Marienburg. Bisk. Wurtzburckiemu bardzo jest rozległe i zawiera w sobie znaczną część Frankonii. Graniczy z Hr. Henneberskim, Xstwem Koburskim, Opac. Fuldeńskim, Arcy Bisk. Moguntńskim, Margr. Anspachńskim, Bisk. Bamberskim i Hr. Wertheimńskim. Ma w. 26 dl. 29 sz. i zamyka w sobie 52. grodów. Bisk. jest Xżciem Wurtzburckim i Frankońskim. Ten który jest obrany Kanonikiem Wurtzburckim, aby został Bisk. musi iść goło po pas pomiędzy Kanonika. którzy rózgami go uderzają. Pierwszy Bisk. Wurtzburcki jest S. Buchar r. 742. Kapituła jest złożona z 24 Kanoników i 29. Dominicellariuszów. Obywatele tego Biskupstwa byli uwolnieni od prawa Kadukowego we Fr. r. 1773.

WURTZEN, *Wurtzena*, m. w Misnii nad Muldą o m. 6 od Lipska, przedtym Bisk.

WUSTERHAUSEN, albo **DEUTSCH-WUSTERHAUSEN**, m. w nowey Marchii Brand. o m. 6 od Rupina nad Dossą.

WUSTERHAUSEN Wandalski, dom Krol. w Brandeburgii, w Cyr. Teltowskim nad Spreą Wandalską, o m. 6 od Berlina.

WUSTEROW, m. i grod w Xstwie Zelleńskim nad Jetzą, o m. 4 od Danneberga.

WYCHOWIEC, m. w Woi. Brzeckim Lit. m. 6 od Piszka na poln.

WYGRY, w Woi. Trockim, fl. i bogaty klasztor Kamiedulów.

WYL, piękne m. Szwaycarskie o m. 5 od S. Galla. Opat ma tu swoy piękny pałac. Bardzo jest ludne i leży na pagórku.

WYSOCK, m. w Woi. Brzeckim Litt. między błotami, o m. 3 od Dubrowicy.

WYSOKIE, m. drewniane i małe, w Woi. Lubelskim, nad Strugą, w gruntach dobrych, o m. 4 od Franopola, 5 od Lublina, nal.

do imienia Xżąt Jablonowskich.

WYSOKIE, zwane Litt. m. w Woi. Brzeckim Litt. fl. iarmarkami walnemi na konie i bydło Ukraińskie. o m. 3 od Kamieńca Lit.

WYSPA, *Insula*, u Fran. *Iste*. Jest część ziemi ze wlyzyskich stron oblana wodą. (*)

WYSPA-BURBONSKA, obacz *Maicareigne*.

WYSPA-FRANCYI, ob. *Fran-cya*.

WYSPA-WIELKA, *Insula grandis*, *Iste grande*, wyspa na pomorzu Brezylji, o m. 25. na połud. od Rio-Janeiro. Kanał ciągnący się od niey do laju daie Komunikacyą wyspie z Brezylją i schronienie okrętom. Na brzegu jest M. małe na przeciw leżące, zwane: *Villa grande*.

WYSPA-DŁUGA, *Insula longa*, *Iste longue*, wyspa Ameryki poln. należąca do nowego Yorku, w stronie zachod.

WYSPA Wniebowstąpienia, *Ascensio*, *Iste de l'Ascension*, wyspa między Afr. i Brezylją położona, odkryta r. 1508. od Tristana *Acuna*, w dzień w Niebowstąpienia. Dla niedostatku wody, niema żadnego któryby się na niey mieszkac odważył. Okręty ładują tu dla wylchnienia z przyczyny portu dobrego. Poławiają się na tej wyspie żółwie wysmienite. Odchodzące okręty zostawiają listy do mających przybyć po nich w butelce w mieyscu pewnym, co zowią *le bureau de la poste*, które przybywający czytają i inne znowu zostawiają. dl. 5. sz. połd. 7. 57. Jest wyspa tegoż im. w Amer. połd. na przeciw brzegom Brezylji.

WYSPA Wniebowzięcia, *Assumptio*, *Iste de l'Assomption*, wyspa w Amer. poln. w Golfie S. Wawrzeńca, przy uysciu wiel. rz. tegoż im. Okryta jest lasami i osia-

(*) Szukay wysp pod nazwiskami właściwemi, procz następujących.

dła od Fr. do których nal. przez traktat Utrechtski, ustąpiona potym Angl. traktatem Paryżkim r. 1762. dl. 316. sz. 49. 30. Tegoż im. M. w Paragway właściwy nad rz. Paragwayą z Bisk. Jest ludne, obfituje w wszelkie owoce i zboża, powietrze ma umiarkowane, przeto drzewa zawsze zieleniejące się widzieć się tu daia; i wiele pastwisk dl. 319. 40. sz. połd. 25. 30.

WYSPY-KANARYJSKIE, ob. Kanaryjskie wyspy.

WYSPY Kapu Zielonego, *Insula capitis viridis*, są wyspy na Oceanie Antlantyckim położone ku pomorzu zachodniemu Afr. i na zachod Kapu zielonego *Cape Verd*; Jest ich 12. z których *S. Jago*, jest największą. Antoni Noli Genuefczyk, będący na usługach Króla Portug. odkrył je r. 1460. i oddał Koronie Portugal. Powietrze tu pannie ciepłe i niezdrowe. Vice-Król rezydnie w *S. Jago*. dl. 352--355. sz. 14. 30. 19".

WYSZOGROD, *Visogrodia*, m. w Mazowszu stol. swej ziemi z Kąkietelanią i stwem grod. miejsce sądów i seymików. Miało dawniej dobry zamek. r. 1319. od Krzyżaków, 1370. od Ziemowita Xięcia Mazowieckiego wzięte było, r. 1747. pożar go zniszczył. Leży nad Wisłą, o m. 12 od Warszawy. Ziemia Wyszogrodzka niema żadnego pow.

WYZGROD, m. w Kiiwskim nad Dnieprem.

WYZYNA, zowie się klin ziemi oblanej morzem Bałtyckim w Woi. Pomorskim, na którym stoi M. Hela i gwi, a który formuje Pautzkerwick.

X

XACCA, albo SACCA, *Terma*, M. Sycylijskie z obronnym zamkiem i portem na brzegu połd. wyspy, pod górą, o m. 8 od Mazary, 19 od Palermu. dl. 30. 37. sz. 37. 34.

XAGUA, port w Amer. na brzegu połd. wyspy Kuby, między wyspami Pinos i Spigitu Sancto. Jest to ieden z najpiękniejszych Portow Ameryki.

XAINTES, ob. Saintes.

XAMUEN, wiel. wyspa Chińska w Prow. Xantung w Golfie Gangeskim. Bardzo jest ludna, i dobry ma brzeg.

XANDRE, (S.) m. Fr. w pow. *d'Anis*, o m. 2 od Rochelle.

XAOCHOU, *Xaocheum*, wiel. M. Chińskie w Prow. Quantan między dwoma bystreimi rz. dl. 130. 30. sz. 24. 42.

XAOU, M. Chińskie w Prow. Fokienie. dl. 131. sz. 17. 10.

XATIVA, *Satobis*, M. Hiszp. w Krol. Walencyi w Prow. Segura. Przeszedłszy to M. na stronę Arcy-Xęcia r. 1706. wzięte było przez Fr. i Hiszp. którzy je zupełnie zniszczyli. Poczęło potym znnowu powstać i do pierwszej przychodzić piękności. Leży na górze pod którą płynie rz. Xucar, o m. 13 od Walencyi, 20 od Alikantu. dl. 17. 21. sz. 39. 1.

XAVIER, M. nayhandlowniejsze w całej Gwinei i znane w relacyach Angiel. pod im. *Sabé* albo *Saby*. Zniszczone było przez Murzyną Dahometa. ob. Juda. Widzieć się tu daie ieszcze dotąd ulica palmowa służąca niby za Bursę, do ktorey udawali się kupcy Eur. dla handlowania z Judayczykami.

XAVIER, M. Hiszp. w Nawarze, o m. 1. od Sangoesa. Dało swoje imię S. Franciszkowi Xaweremu.

XECIEN, *Xicienum*, M. Chińskie w Prow. Queichau. Leży w kraju obfitującym w żywe srebro. dl. 124. 30. sz. 27. 55.

XENIL, rz. Hiszp. w Krol. Grenady. Wpada w Gwadalkwiwir nie daleko Ecija.

XENSI, Prow. siódma Chińska, trzecia. z szesnastu składających to wiel. Państwo. Graniczy

na pośn. z wiel. murem, na w. z rz. Jauną, a z innych stron z górami. Zamyka w sobie 8. Metropoliów, 107. M. wiel. nie licząc M. żołnierskich i zamków. Obfituje w to wszystko, co jest do życia potrzebnego. Wiel. liczba roślin lekarskich tu znajduje się. M. S. jest Sigan.

XERESDEBEDAJÓZ, albo **DELOS-CAVALEROS**, *Xera. Equitum*, M. dosyć znaczne Hiszp. w Estremadurze, w pow. nazwanym *Tralio-Guadiana*, z tyt. wiel. M. Leży w kraju obfitującym w pastwiska nad rz. Ardillą, o m. 11 od Badajozu. dl. 11. 30. sz. 38. 13.

XERES-DE-LA-FRONTETA, *Alta Regia*, piękne i bardzo znaczne M. Hiszp. w Andaluzji w Diec. Sewilskiej. St. jest przezbatalią, która tu stoczona była r. 712. i przez swe dobre wino, które przez zepłucie zowią *de Cheres*. Leży przy Guadalecie w kraju miłym i żyznym, o m. 2 od S. Maryi, 7. od Kadix, 19. od Sewilli, 140. od Madrytu. dl. 12. 5. sz. 36. 40. Jest ielzcie tegoż im. M. w nowey Hiszp. w nowey Gallicji. dl. 272. 10. sz. 22. 35. Inne zaś w Audyencji Gwatymalskiej, przy źrzodle małej rz. wpadającej w morze pód.

XIAZ, *Xianfa*, m. w Krak. stol. pow. swego, z dawnym klasztorem Augustynianów, z pięknym pałacem za M. W górzystym, położeniu nał. do Margr. Pinczowskich. Jest blisko Miechowa.

XICOCO, *Xicoca*, wyspa Japońska, między wyspami Nippon i Saikoc. ob. Japonia.

XICONA, *Sextona*, m. Hiszp. w Krol. Walencji w pow. Segura zobronnym zamkiem w ystawionym na górze. Leży między górami w kraju obfitującym w dobre wino, o m. 6 od Alikantu. dl. 17. 25. sz. 38.

XILOCASTRO, *Ægira*, m. w Morei w Xlvie Klarencyi, o m. 2 od Gofu Lepanto.

XINCHEU, *Xincheum*, M.

Chińskie w Prow. Huguang między górami, w których różnego gatunku rudy znajdują się. W tych mieszkaia dzicy ludzie, o których Chińczycy mówią, iż pochodzą z związku zaszlego między psem i Krolewną tego kraju. Krol zaś był dał swoją córkę temu psu za to, iż zabił jednego z nayakaniejszych nieprzyaciół jego, którego zabicielowi tę przyrzekł nadgrode. dl. 129. 6. sz. 29. 6.

XUCAR, *Sucro*, rz. Hiszp. zaczynająca się w nowey Kastylii w *Sierra de Cuenca*, i wpada w morze śródziemne między Collera i Gandia przecznawłży Krol. Walencji.

XUDNOGROD, M. w Turcji Europ. w Kroacyi na granicy Dalmacyi, o m. 11 od Sebenico, 15 od Zary. dl. 44. 46. sz. 40. 16.

XUICHEU, *Xutcheum*, M. Chińskie w Prow. Kiangsi przy rz. Hoayang. dl. 132. 4. sz. 28. 57.

XUNKING, *Xunkinga*, M. Chińskie w Prow. Suchuenie w kraju górzystym. dl. 124. sz. 31. 37.

XUNNING, *Xunninga*, M. Chińskie w Prow. Junnan pod górą. dl. 117. 2. sz. 24. 47.

XUNTE, *Xunta*, M. Chińskie w Prow. Pekinńskiej w kraju górzystym. dl. 131. 9. sz. 37. 50.

XUNTIEŃ, ob. Pekin.

Y

YABAQUE, *Yabaka*, wyspa Amer. jedna z Lukajskich na pośn. ku w. wyspy Maguany, a na pośn. S. Dominika. dl. 22. 30.

YALE, M. i Prow. Indji wśch. na wyspie Ceylan.

YAMBO, m. Azyat. w Arabii na brzegu wśch. morza Czerwonego z portem i zamkiem. dl. 53. 45. sz. 21. 40.

YANCHEU, *Tancheum*, wiel. piękne, ludne, bogate i kupieckie M. Chińskie w Prow. Nankin. W o. kolicach jego wiele żup solnych

znaydu' cę. dl. 136. 30. 7. 33. 6.

YANON, osada Fr. na brzegu Malabar skim, o m. 30 od *Con-davir*. Robią tu piękne płótna, zwane *plotnami Gwineskiemi*.

YAOGAN, M. Chińskie żołnierskie w Prow. Junnan, w kraju napelnionym lasami i górami. dl. 119. 16. sz. 26. 3.

YARMOUTH, *Jarmutum*, M. Angiel. w Hr. Norfolk, z tyt. Hr. i dobrym portem przy uściu rz. Yary, o m. 35 od Londynu. Połow śledziow największym jest tuteyszym bogactwem. Posyla 2 Dep. na Parl. dl. 18. 56. sz. 52. 32.

YARMOUTH, m. na wyspie Wight w Anglii, z portem. Jest piękne i obr. Posyla 2 Dep. na Parl. i leży o m. 25. od Londynu. dl. 16. 20. sz. 50. 38.

YAZOUGDA, osada Fr. przy Krol. Awańskim. Nal. do osady Chandernagorickiej.

YDAUSQUERIT, kraina Afr. w Biledulgerydzie przy Sahara. Obsituje w konie i bydło.

YEMEN, ob. Arabia szczęśliwa.

YENLHEU, M. Chińskie w Channton między rz. Cy, i Kiang. dl. 149. sz. 36. 18.

YENVILLE, ob. Janville.

YERRE, ob. Hieres.

YERKEN, ob. Irken.

YERVILLE, m. Fr. w Norm. o m. 6 od Rotomagu.

YESD, *Tesda*, M. znacz. w Iraku Perskim na w. Isphahanu. Leży w kraju obsiadłym w owoc, cytryny i zboże. Rękodzieła materyalne czynią go tak znacz. kobiety tego M. miane są za najpiękniejszy w calej Perji. dl. 74. 5. sz. 32.

YEURE-LE-CHATEL, wiel. m. Fr. w *Beauce* o m. 2 od Pluviers nad rz. Rinardą.

YOCHU, M. Chińskie w Prow. Hukwang nad rz. Kiongą, Siangą, i Fungą. dl. 130. sz. 30. 5.

YONNE, *Icauna*, rz. Fr. zaczynająca się w górach Morvant; wpada w Sekwanę u *Montfaucon*. Poczyna być spławną od *Clamecy*.

YORCK, *Eboracum*, piękne, wiel. bogate, ładne, i jedno z najznaczn. M. Angiel. stol. Prow. Jorkskiej z Arcy-Bisk. ktorego Arcy-Bisk. jest kapelanem zawsze Krolow, i ią koronuje. Ma wiel. Bibliotekę, i tyt. Xstwa, który nosi drugi syn Krol Angl. kościół katedralny mianu jest za najpiękniejszy w calej Eur. M. to było bardzo sł. za czasow Rzymian. Posyla 2 Dep. na Parl. Leży nad rz. Ouse o m. 17 od Linkolnu. 44 od Edynburga, 50 od Londynu. dl. 16. 23. sz. 53. 54. Prow. Jorkska jest Prow. nadmorska poln. i największa w Anglii, która posyla 2 Dep. na Parl. Ma m. 107. dokola i zawiera w sobie 3,770,000. miorów gruntu. Dzielią ją na 3. części ktore są: poln. Easta i Westriding. Obsituje w to wszystko co tylko do życia jest potrzebnego, a osobliwie w bydło, zboże, zwierzyne, ryby i dobre konie.

YORCK nowy, Prow. Amer. poln. graniczy na poln. z Kanadą na w. z nową Anglią, naz. z Pensylwanią i Wirginią, na pold. z morzem poln. rz. Hudson przerzy-na ją od poln. ku pold. Jest jedną z 13. Prow. składających nową republikę Amer. Nazywano ją przedtym nową Szwecyą, ponieważ w Szwedzkich zostawała ręku. Ale odmieniła imie przelazszy do Angl. ob. stany zjednoczone, Pensylwania.

YORINAM, Prow. Amer. w Gujennie małą m. 60. dl. Leży wzdłuż rz. Amazońskiej. Obywatele są przyzwojni, piękney talii, mężni, odważni, i zęrczni do robienia orężem. Tak mężczyzni, iak białogłowy chodzą tunago.

YOUOHIL, *Jogalia*, M. Irlandskie, w Hr. Korck, z dobrym

portem, przy uysciu rz. Blankwater. Dep. na Parl. dł. 9. 50. fz. 51. 51.

YOUSET, wieś o m. 2. od Uzez, przy ktorej leży źródło wody mineralney zdrowey na fuchoty, dysfenteryą, &c.

YPRES, *Tyra*, piękne, obr. i znacz. M. w Flandryi Austr. z Bist. Suff. Malinśkiego, erygowanym r. 1559 przez Papieża Pawła IV. Fran. go dobyli r. 1678. i zatrzymali przy sobie aż do traktatu Utrechtskiego. Znowu go odebrali r. 1744. Było to przedtym wielkie, bardzo ludne i bardzo handlowne M. Leży w piękney i żyzney równinie nad rz. Yper. o m. 5. od Courtrai, 6. od Nieuportu, 9. od Dunkierki, 6. od Lille, 58. od Paryża. dł. 20. 32. 55". fz. 50. 51. 5.

YRAK-AGEMI, ob. Irak-Agemi.

YRIER-DE-LAPERCHE, (S.) *Sanctus Aredius*, m. Fr. w Pow. Limosin nad Loulou, o m. 8. od Limoges, z przeorstwem i kollegiatą.

YSENDICK, małe ale obr. m. w Flandryi Hol. nad odnogą rz. Skaldy, którą zowią *Vlie* przy morzu, w kraju bagnistym, który zalać wodą na około można, o m. 4. od Ecluse, 4. od Middelburga, 7. od Gandawy. Jest jedną z fortec Zelandzkich z strony Flandryi. Xżę Maurycy dobył go r. 1604. dł. 21. 8. fz. 51. 20.

YSSEL, *Isola*, rz. w Niderlandzie zaczynająca się w Niem. w Xstwie Kliwii; wpada w odnogę Renn, którą zowią *Issel*, która wpada w Zuiderzee. Druga jest rz. tegoż im. w Hr. Holl. wpadająca w Mozę przy Rotterdamie.

YSSELBOURG, *Isala Burgum*, m. w Niderlandzie w Geldryi na gran. Hr. Zutphen nad Ysfelą, o m. 5. od Kliwii, 9. od Geldryi. dł. 24. fz. 51. 52.

YSSELMUNDE, wyspa Hol.

na przeciwko Rotterdamu.

YSSELSTEIN, m. Hol. z zamkiem nad Ysfelą, o m. 2. od Utrechtu, 5. od Gorcum. dł. 22. 30. fz. 52. 3.

YSENNGEAUX, m. Fr. w Prow. Langwedockiej w Pow. Velai o milę od Ligery, 4 od Puy.

YWERDUN, *Ebrodunum*, małe ale piękne, dawne i obr. M. i Grod Szwaycarski w kraju Wodzkim. Jest w miłym położeniu nad iez. Neufchatel nad rz. Orbą i Tiebą, na których są dwa mosty, o m. 14 od Berny. dł. 24. 32. fz. 46. 45.

YVES, (S.) M. Angl. w Kornuwallii, o m. 20. od Launceston. Posyła 2. Dep. na Parl.

YVETAUX, zamek i Margr. Fr. o m. 4. od Falaise.

YVETOT, *Yvetotium*, wiel. m. Fr. w Pow. Caux w Normandyi o m. 2 od Caudebec, 7. od Rouen, z tyt: Xstwa. Wielkie były dysputy między uczonemi nad tyt: krolestwa, który wielu utrzymują, że był dany temu miastu,

YVETOT, m. Norm. o m. 2. od Valogne.

YUMA, wyspa Amer. pośn. jedna z Lukayskich na pośn. wyspy Kuba; dają iey m. 22. dł. 7. szerokości.

YUMETO, wyspa Amer. jedna z Lukayskich, na pośn. wyspy Yuma pod Tropikiem. Dają iey m. 15. długości.

YUNNAN, ob. Junnan.

YVOY, *Yvodium*, m. Fr. w X. Luxemburgu nad Chierą o m. 5. od Bouillon, 5 od Sedanu, 4. od Montmedi, 13. od Luxemburga. Ustapione było. Fr. traktatem Ryświckim. Nazywają go także *Cari-gnan*. dł. 22. 54. fz. 49. 40.

YUPI, wiel. Krol. w Azji, w Tartaryi wiel. między Nieulem, Oceanem wsch. Tartaryą wiel. właściwą i Chinami. Mało jest znane.

YORELEVEQUE, m. Fr. w Pow. Maine o m. 2. od Mans nad Huiną.

Z.

ZAARA, ob. Sahara;

ZAB, ob. Zeb.

ZABACHE, ob. Palus Meotis.

ZABELN, lub SABELN, m. w Kurlandyi nad rz. Abawą, gdzie rozwaliny zamku widzieć się dają.

ZABELSTAIN, m. Szwabskie w Xstwie Wirtemberskim o m. 11. od Stutgardy, z zamkiem wystawionym na górze.

ZABELSTEIN, m. *zamek i Gród Frankowski w Bisk. Wurtzburskim o m. 8. od Szwajnfurtu.

ZABERN, ob. Saverne.

ZABES, ob. Sanebes.

ZABŁOTOW, m. w Pokuciu pod pan. Austr. nad Prutem, od Sniatyna o m. 3¹/₂ na z.

ZABNO, m. w Sandomirskim pod pan. Austr. nad Dunajcem, o m. 2. od Tarnowa.

ZABOLA, M. w Xstwie Siedmiogrodza, na granicy Moldawii o m. 4. od Brassau.

ZACATECAS, Prow. Amer. połu. Naladająca część nowey Gallicyi w Meksyku. Graniczy na połu. z nową Biskają, na w. z Prow. Panuko, na półd. z Gwadalajarą, na z. z Culiacan i Chiametlan. Kray ten w srebro obfituje.

ZACATULA, *Zacatula*, M. Amer. połu. w nowey Hiszp. w audyencyi Meksykańskiej, o m. 80 od tego M. z portem przy uysciu rz. Zakatuli na morzu półd. dl. 263. sz. 17. 20.

ZACHAU, w śred: Marchii Brand. o m. 2 od Brandeburga nad Hawelą.

ZACONIE, ob. Brazzo di Maina.

ZADECK, ob. Satz.

ZAFRA, *Sagada*, m. obr. Hiszp. w Estremadurze z dobrym zamkiem. Leży pod górą o m. 2. od Mediny de las Torres. dl. 12. 8. sz. 38. 20.

ZAGARA, albo HELLION, gó-

ra ft. w Turcyi Eur. w Liwadyi nad Gósem Koryntskim przy Parnassie. Zawsze prawie jest okryta śniegami.

ZAGATA, ob. Mawaralnahar.

ZAGRAB, *Siscia*, M. obr. i ludne, stol. Kroacyi z Bisk. Suffr. Kołoczeńskiego. Leży na lewym brzegu Sawy, o m. 12. od Karlostadtu, 25. od Kaniski, 55 od Budy. dl. 33. 28. sz. 45. 50.

ZAGOSZCZ, stwo w pow. Wiślickim, płaci kwar. zł. 5855. cum attin. jest wpossefiiemfit. Ogińskich.

ZAHARA, M. Hiszp. w Andaluzyi przy źrzodle Gwadalety, o m. 18. od Sewilli z zamkiem na górze mianym za niedobytą, z tyt. Hr.

ZAIRA, *Zairus*, wiel. rz. w Afr. zaczynająca się w iez. Zamora, i wpada w Ocean zach. między 5¹/₂. 40¹/₂. sz. półd.

ZAKLICZYN, *Zaclicinum*, m. w Sandomirskim, z zamkiem daw. i kośc. farnym mur. i Reformatów. Leży nad Dunajcem, w położeniu górzystym, o milę od Woynicza.

ZAKLIKOW, m. w Sandomirskim w dobrym położeniu, o m. 4 od Sandomierza.

ZAKROCZYM, M. stol. swej ziemi w Mazowszu, z klasztorem Kapucynów, składem soli. Ma Karczmelarnię i Stwo Gród. miejscem jest seymikow i sądow. Leży na wzgorku przy uysciu Narwy do Wisły, o m. 4 od Warszawy, 3 od Płońska. Znajdują tu ziemię zdanną do farfur. Ziemia dzieli się na 3. pow. Zakroc. Serocki, i Nowomiejski.

ZALESZCZYKI, m. w Pokuciu pod pan. Austr. porządne, osiadłe, ft. założonemi fabrykami sukien i kamlotów. Leży nad Niemcem na pograniczu, o m. 5. od Jazłowca, 8 od Kamieńca Podol. 10. od Stanisławowa. Jest teraz stol.

dystryktu w Cyr. Halickim.

ZALOSCE, m. Ruśkie, pod pań. Austr. w Cyr. Lwowskiem; jest stare i nowe. Leży nad rz. o milę od Markopola, 3 od Podkaminia.

ZAMBROW, m. stol. swego Pow. w ziemi Łomżyńskiej, jest małe i źle budowane, o m. 3. od Łomży. 2 od Czyżowa.

ZAMORA, *Sentica*, M. obr. i znacz. Hiszp. w Krol. Legionńskim z Bisk. Suffr. Kompostelskiego. Jest odczyną Alfonsa Zamory. Leży w kraju żyznym obfitującym w to wszystko, co tylko do życia jest potrzebnego, na prawym brzegu rz. Douero, na której jest piękny most, o m. 14. od Salamanki, 22. od Walladolidy, 22 od Legionu, 46. od Madrytu. dł. 12. 26. sz. 41. 38. W okolicach są rudy turkusowe.

ZAMORA, piękne M. Amerykańskie w Perou, w audy. cyi Kwitańskiej, o m. 120 od Quito, przy Andes górach, o m. 70. od morza pold. W okolicach jego znajdują się bogate miny złote. Nal. do Hiszp. dł. 34. 25. sz. pold. 6. 5.

ZAMORA, *Azama*, dawne M. Afr. w Barbaryi w Prow. Bugii, nal. do Algierczyków, z fortecą.

ZAMOSC, *Zamościa*, wiel. znaczne i dosyć mocne M. w Belzkiem, teraz pod pań. Austr. obwarowane nakształt fortecy, z akademią fund. od Jana Zamoyskiego Kancel. i Hetmana W. K. r. 1589. który tu też wieczną z dóbr swych dla imienia Zamoyskich ustanowił ordynacją potwierdzoną seymem. Zdobi go kolegiata wspaniała, Dom zastrawow *Mons pietatis* zwany, Zakonne kościoły, i Cerkwie, zamek &c. Gustaw Krol Szwedzki bezkutecznie go oblegał r. 1656. dobyte było od Sasów r. 1715. dnia 29 Grudnia r. 1720. Unia kościoła Łaciń. z Rurią Pol. tu była potwierdzona. I ten to jest *Nowy Zamość*, założony z gruntu

od Jana Zamoyskiego, i nazwany od Starego Zamoyscia, który teraz jest miejscem nikczemnym o 2 mile zrad, a który był gniazdem tej wiel. rodziny, dostawczy się Łazińskim dał im Zamoyskich nazwisko. Leży w polach obiszernych i pięknych równinach opasane wałami i fosją, na trasie pocztowym. Nal. do Majoratu z okolicznemi dobrami wielkimi, od Krasnostawu m. 4. od Rawy Ruskiej 7. od Lublina 13, ode Lwowa 16. od Warszawy 39. dł. 46. 7. sz. 51. 6.

ZAMPANGO, M. w Ameryce póln. w nowey Hiszp. na drodze z Meksyku do Gwaxaki, przy górze *Misague*. Obywatele jego Indyjanie i Hiszp. są bardzo bogaci.

ZANFARA, Krol Afr. w Nigrycyi naz. Krolestwa Zegzegauńskiego. Murzypni tego kraju są ciemno bardzo czarney, a ich fizyonomia, bardziey do zwierzęcia, niżeli do człowieka podobna.

ZANGARIAS, Piraci Indyjscy na brzegach Malabarskich.

ZANGWEBAR, *Zanguebaria*, kraina Afrykańska w Kafirryi, leżąca nad morzem Indyjskim. Rozciąga się od póln. ku pold. od rz. Jubo aż do Krol. Mauruko, i zawiera w sobie wielką liczbę pomniejszych Krolestw. Obywatele ich są albo balwochwalczy, albo Mahometanie.

ZANOW, m. w Pomeranii dalszey o m. 6. od Rugenwaldu.

ZANTA, *Zacintus*, wyspa na morzu Greckim, przy brzegu zach. Morei, o m. 7 na pold. ku w. od wyspy Cefalonii; nal. do Wenetów. Ma m. 6. dł. a 4. sz. Jest iedną z najmiłszych i nazyźniejszych wysp. Nazyźniejszemy jest dochodem gatunek rozenkow Koryntskich, w które obfituje zawiera 50 wsi i iedno M. także *Zanta* nazwane. Leży na brzegu wsch. wyspy z portem, z Bisk. Łacińskim Suffr. Korfeńskiego i z Bisk.

Bisk. Greckim. Forteca leży na wzgórk, widzieć się daie na wyspie żrzodło smoły czarney. Angl. Hol. i Fr. mają na niej swoje składy. dl. 38. 56. sz. 37. 57.

ZANZIBAR, *Zanzibaria*, wyspa na morzu Indyjskim, przy brzegu Zangwebarskim. Leży między wyspą Pembą i Monią. Ma tyt: Krol. obfituje w rośliny cukrowe i cytryny. Obywatele tej są Mahometanie. dl. 52. sz. połd. 7.

ZAPOTECA, *Zapoteca*, Prow. Amer. poln. w nowey Hiszp. Rozciąga się od poln. ku połd. od Prow. Gwanaki aż do Golfu Meksykańskiego. Kray ten jest górzysty, kamienisty, który przeto nie bardzo jest żyzny.

ZAPUSZCZANSKI Trakt, część Woł. Trockiego od rzeki Niemna ku Zuwintom, ciągnąca się ma to nazwisko. Zaczyna się o m. 1 od Oniżek do rz. Szczupy.

ZAR, rz. która ma początek w łałach na pogran. Podolskim, płynie przez Podole i Woł. Bracławskie wpada do Bugu.

ZARA, *Jadera*, dawne, bardzo obr. i znacz. M. Rzeczypospolitey Weneckiey w Dalmacyi, stol. Hr. Zary, z Arcy-Bisk. dobrą cyradellą i dobrym portem. Jest to miejsce zaślaniające Rzeczypospolitą. Władysław Krol Neapolitański, przedał go Wenetom r. 1409. Biazet ją im odebrał r. 1498 ale potym było Turkom odebrane, i odtąd zawsze było przy Rzeczypospolitey, po minio usilnego starania Turka w odebraniu onym miażdżąc go. Z tego to miażdża wychodzi sławny napój nazwany *Marasquin*. Leży na półwyspie uformowanym od Golfu Weneckiego, i przekształconym na wyspę przez wykopanie fosy w miejscu gdzie z ziemią styka się, o m. 28 od Jayczy, 66. od Raguzy, 60 od Wenecyi, 36 od Spolatro. dl. 33. 4. sz. 44. 22. Stara Zara odległa jest od tego miażdża o m. 8.

Tom III.

ZARKI, m. w Krakowskim, osiadłe wielą żydami, dawne dziedzićwo Męcińskich.

ZARNATE, M. obr. w Grecyi, w Morei, w *Brazzo di Marina*. Leży na wzgórk, w pięknym położeniu o m. 8 od Miliatry.

ZARNOW, m. w Woł. Sandomirskim, z Kasztelaniją. dl. 42. 7. sz. 51. 4.

ZARNOWIEC, lub ZERNOWIEC, m. w Woł. Pomorskim pod pan. Pruskim z Opac. Norbertań. nad morzem. Tegoż im. m. w pow. Xięskim, przedtym z zamkiem, z stwem które płaci kwar. zł. 4769 od Małogólcza m. 5. Jest na trakcie poczt.

ZARSZYN, m. o półtory mili od Dukli pod panowaniem Austr.

ZARUDZIE, m. Ruskie przy Zborowie pod pan. Austr.

ZARUMA, M. Amer. w Peruwii o m. 20 od *Cuenca* sz. połd. 3. 40. Znajdują tu się miny; ale są zaniedbane, iż są podlego gąttunku.

ZASŁAW, *Zaslavia*, m. w Woł. Wołyńskim, które dawniey nosiło tytuł Xiśwa, i jednych z Xiśwem Koreckim miewało panow, weszło było potym przez pogą w dom Chlebowiczów, Xiśat Ostrogskich, Lubomirskich, teraz nal. do Xiśat Sanguszków, z zamkiem, stawami wielkimi, nad rz. Horyniem, od Korca m. 4. dl. 49. 9. sz. 51. 3.

ZATMAR, *Zatmerium*, M. obr. i Hr. w wyż. Węgrzech na gran. Siedmiogrodza. Buntownicy chcieli ie z nienacka opanować r. 1681. Ale ich złapano i surowie skarano. Leży nad rz. Samos otaczająca go ze wszech stron o m. 20 od Tokaju, 25 od Waradynnu, 52. od Budy. dl. 39. 59. sz. 47. 50.

ZATOR, *Zatoria*, m. w Krakowskim, stol. Xiśwa Zatorskiego, które Jan Albert od Janusza ostatniego Xiśa nabył r. 1494. za 80000

zi. Zygmunt zaś August r. 1564. do Pol. ie inkorporował, teraz zofiaie pod pan. Austr. Miało miało mury i zamek, miało swe iako i Xstwo szczególne prawa, sądy i seymiki. Leży nad Wisłą przy uściu rz. Skawy, od Oświęcimia o m. 2, od Krakowa 4. dl. 46. 5. fz. 50. 10.

ZAWAŁOW, m. w Podolskim, z zamkiem nad Lipą rz. od Podhaieck m. 2. Jest pod pan. Austriackim.

ZAWICHOST, m. w Woł. Sandomirskim z Kasztelaniją, zamkiem dawn. klasztorem Panień S. Franc. sławie porażką Rusinów r. 1205 na ktorey Roman Xżę Ruski poległ. Leży nad Wisłą, w okolicy obfitey w owoce, i góry wapienne, o m. 2. od Sandomierza. Było od Tatarów spalone r. 1240.

ZAWKRZE, lub **ZAWSKRZYŃ**, m. w Woł. Plockim, stol. swej ziemi, nazwisko ma od rz. Wkry, za którą leży. Jest małe i źle budowne. Ziemia Zawkrzyńska dzieli się na 3 pow. Srzeński, Niedzoborski i Miławski. Konstytucya r. 1726. pozwoliła tej ziemi urzędników i ziemskie w Miawie sądy.

ZBARAZ, *Zbaravia*, m. w Woł. Wołyń. główne Zbaraszczyzny, przedtym Xstwo, z zamkiem fl. ciężkim oblężeniem woysk Pol. od Kozaków r. 1649. Są 2 miasta nowy i stary Zbaraz, leżą nad źródłami rz. Kyceni, o m. 5 od Zborowa pod pan. Austr.

ZBASZYN, m. w Poznańskim, gniazdo Zbąskich, potym Ciświckich, dawniey siedlisko herezyków.

ZBOROW, *Zborovia*, m. Ruśkie z zam. gniazdo sławney familii Zborowkich, pamiętne 2 dni potyczką między Chmielnickim wodzem Kozaków i Polakami, zwycięstwem naszych, i oboch stron ugodą r. 1649. Leży na trakcie poczt. o m. 8 od Zbaraza. Pod pan. Austr. dl. 44. 4. fz. 51. 4.

ZBRYSZ, m. w Podolskim nad rz. Podhorce, o m. 2 od Husiatyna.

ZDIAR, w Czechach w Cyr. Czesławskim. Jest to klasztor zakonu Cyfterfów.

ZDUNY, m. w Woł. Kaliskim.

ZDZIECIOŁ, m. w Woł. Nowogrodzkim.

ZEB, Prow. Afr. w Barbaryi w Biedulgerydzie. Algerytanie część oney posiadają.

ZEBURG, m. w Xstwie Warminskim.

ZEBEN, ob. Hermanstadt.

ZEDENICK, piękne M. i Grod w Marchii Ukerskiej w Brandeburgii o m. 15 od Berlina. Dobrze znajdują się tu piece do wytapienia żelaza, i Opac. panien szlachetnych złożone z Xieni i 6 zakonnic.

ZEGZEG, Krol Afr. w Nigrycyi na pold. Nigeru, który go oddziela od Krol. Kaszeńskiego. Gran. na w. z Krol. Zaufarańskim na pold. z Benińskim, na z. z puszczą. Nał. do Krola Tembutskiego.

ZEIL, M. i Grod w Bisk. Bamberskim, w Frankonii nad Menem. Leży o m. 10 od Bambergi.

ZEILA, M. S. w Krol. Adelfkim w Afr. na brzegu pold. prześmyku Babel-Mandel. dl. 60. 40. fz. 10. 25.

ZEITHAIN, przy Muhlbergu, nad Elbą w Misnii.

ZEITHON, *Lami*, M. Turckie Ear. w Jannie z zamkiem nad Golfem swegoż imienia, przy rz. Agriometa, o m. 10 od Larysfy. dl. 4r. fz. 39. 10.

ZEITZ, *Zitia*, *Ciza*, m. Niem. w Elekt. Sakim. Było przedtym Bisk. Leży nad Elstera o m. 10. od Lipska 18, od Erfurtu. dl. 30. 8. fz. 50. 50.

ZEITZ, albo mały Zeitz, w Xstwie Anhalt-Bernburkim.

ZELANDIA, *Seeland*, Prow. w Niderlandzie, jedna z siedmiu

składających rzeszpospolitę stanowiącą z srony poln. od wysp Hollenderskich; -kalda od Brabancyi od w. od pold. Flandrya, a Ocean graniczy ją na poln. Kray ten z kilkunastu wysp jest złożony. Obfituje w pastwiska. Aby zapobiedz jego zalwom, wszędy porobiono tamy, bez których Zelandya dnia jednego mogłaby być w Oceanie zanurzona. Rządzi się nakształt Hollandyi. ob. Selandya.

ZELANDIA nowa, złożona jest z dwóch wielkich wysp, których obywatele są okrutni ludziejcy. Ale to się ściaga tylko do ich nieprzyjaciół, traktowali oni dobrze nawet Europejczykow do nich przybyłych; ale na to spuścić się nie trzeba, gdyż kiedy mniemają się, być dołyć mocnymi do pokonania kogo, na ow czas na złe mocy swej zazywają. Wreszcie kray ten jest wygodny dla spoczynku i zaśilenia okrętów żeglujących na morzu pold. leżąc w połowie prawie drogi z Callao do Przylądku dobry nadziei. Znajdują w nim wodę, świnie, drob i sroce właściwe temu kraiovi. dl. 180. sz. pold. 40.

ZELECHOW, m. w Woi. Sandomir. z pałacem, dawne gniazdo Ciołkow, teraz dziedzictwo Xżąt Lubomirskich.

ZELL, Cella, M. Niem. w Cyr. niż. Saxonii w Xstwie Luneburskim, stołeczne Xstwa Zellskiego nal. do Elek. Hanowerskiego z pięknym i obr. zamkiem. Fran. dobyli go r. 1758. Leży nad Allerą o m. 6 od Brunświku, 15 od Hildesheimu, 19. od Luneburga, 5. od Neufztadu. dl. 27. 57. sz. 52. 45. Xstwo Zelleńskie leży między Elbą i Wezerem. Ma m. 48. dl. a 40. sz. Gran. na poln. z Holstynem i Lawenburgiem, na w. z Meklemburgiem i Marchią, na pold. z Brunświkiem i Bisk. Hildesheimskim, na z. z Xstwem

Hannowerskim i Werdeńskim.

ZELL, nad rz. Hammersbach, Cella, m. Niem. w Cyr. Szwab-skim w Margr. Badenńskim. Jest to M. Cesarskie pod protekcyą domu Austr. R. 1773 było uwolnione od prawa kadukowego we Fr. Leży nad Nagoltą, o m. 6. od Bady, 12 od Stutgardy. dl. 25. 47. sz. 48. 19. Obywatele jego są katolicy. Drugie M. tegoż im. jest w Elekt. Trewirskim o m. 10. od Trewiru nad Mozellą. Inne jeszcze w Ar-cy-Bisk. Saltzburkskim o m. 12 od Saltzburga nad iez. Zellenkim ob. Liebezell.

ZELL, m. Niem. w Xstwie Saxe-Gotha. Znajdują się miny w jego okolicach.

ZELLER-BAD, ob. Leben-zell.

ZELWA, m. w pow. Słonim-skim w Woi. Nowogrodzkim, za-leczone walnemi iarmarkami; jest osiadle i porządne, nad rz. tegoż im. która do Niemna wpada, o m. 3. od Słonimia nal. do Xżąt Sa-piehow.

ZEMLA nowa, ob. Nowa Zemla.

ZEMPLIN, M. i Hr. w wyż. Węgrzech nad rz. Bodrogą o m. 10. od Kozyc, 11. od Tokayu. dl. 39. 10. sz. 48. 36.

ZENG, ob. Segin.

ZENNA, ob. Zinna.

ZERBST, *Serveſta*, pow. i M. Niem. w Xstwie Anhaltskim, o m. 4 od Desslau, z pięknym zamkiem. Xstwo Anhalt-Zerbskie leży nad Elbą między Wittembergiem i Magdeburgiem. Xżęta z tej linii posiadają jeszcze pow. Jewern.

ZERBSTEN, albo KLEIN-ZERBST, w Xstwie Anhalt-Koethen. Położone jest przy Acken nad Elbą.

ZEREM, ob. Sirmisch.

ZERIGAN, M. Perskie w I-rak-Babilońskiej w równinie bar-dzo obfzernej pomiędzy górami. Jest oyczyną kilkunastu autorów

ślawnych pomiędzy Arabami.

ZERNIKI, m. w Woi. Gnieźnieńskim.

ZEROMIN, w ziemi Dobrzyńskiej m. 3 od Sierpca, sł. cudownym obrazem w kośc. Reform. wprzód Jezuitów.

ZIA, *Cea*, wyspa na Archipelagu jedna z Cyklad na północ Thermii, na połd. i z. Negreponu, o m. 5 od Kapu Colonne, kończącego Liwadyę z tej strony leżąca. Ma m. 6. dł. 3. sz. Bardzo jest dobrze uprawna i obfituje w to wszystko, co tylko do życia jest potrzebnego. Jedwab, żółądz dębowa są iey nayznaczniejszym dochodem. Nał. do Turków. Obywatele iey prawie wszyscy wyznawają religią Grecką. Mają swego Bisk. rezydującego w Zia, mieście pryncypalnym wyspy. Stawiane m. jest nakształt amfiteatru na wzgórku, w miejscu owym gdzie była dawna *Carthaea*. Leży o milę od Portu. dł. 42. 32. sz. 37. 40.

ZIEGENHALS, w Szląsku w XŹwie Grotkowski, o m. 2. od Neißy. Sl. jest przez piękne fzkła, które tu robią.

ZIEGENHEIM, *Ziegenhamm*, piękne m. i Hr. Niem. w Cyr. wyż. Renu, w Landgrafstwie Hesse-Kasselskim, do którego nał. Leży na wyspie uformowanej od rz. Sewalm o m. 12. od Kasselu, 7 od Fritzlaru. dł. 27. 10. sz. 51. 10. Jest to obr. forteca, dla bagn, które ją do koła otaczają. Jest także przy nim stary ale piękny zamek.

ZIEGENRUCK, m. w Misnii w Cyr. Neüştadskim nad Saalą o m. 1 od Saalfeldtu, z Grodem i zamkiem na górze położonym.

ZIELUN, m. w Woi. Płockim ku Prusom z pałacem i komorą Pol. nał. do Zamoyckiego.

ZIEMIA Tega, ob. Terra Firma.

ZIEMIA Nowa, *Terra Nova*,

Terre Neuve, znaczna wyspa w Amer. półn. odkryta była r. 1495 przez rybaków Biskajskich, którzy ją nazwali byli *Terre de Bacallaos*, czyli kraiem fokifiszów, ponieważ bardzo wiele tu ryb się tych poławia Traktatem Utrechtskim ustąpiła iey Francya Anglii, zachowując sobie wolność połowu i łuszenia ryb od Kapu *Bonavsta* aż do końca iey naybliższego północy, a ztąd do miedzy a zwane *go potniterische* ku zach. Lecz przez traktat r. 1783 zrzekł się Krol Fr. połowu na tej wyspie w stronie zachodniej a natomiast warował go sobie w stronie bliższej półn. od Kapu *S. Jean*, do Kapu *Raye*, do teyże wolności połowu przypuszczeni Amerykanie ziednoczeni. Leży na Oceanie przy wniysciu Gofu S. Wawrzyńca, o m. 15 od wyspy Kap Breton. Ma figurę troykąta, i na m. 300 wokoło, gruntu nie bardzo dobre. Pelną jest ławów, gor i pastwik. *Plaisance* jest M. S.

ZIEMIA Ognia, *Terra ignis*, *Terre de Feu*, nazwisko jest wysp wielu, które się ciągną około na m. 130. wzdłuż z cieśniny Magellańskiej w Ameryce połd. Pelnę są dolin, i łak oblanych wielą strugami, mieszkane od dziczy, z których, mówią, iż są niektorzy ludoiedzcy. Nazwane są ziemią Ognia od Magellana, który je znalazł r. 1520 z przyczyny iż wstępując na nie w nocy ujrzał ogień wybuchający bez wątpienia z Wulkanów tu będących.

ZIEMIA Magellańska, ob. Magellanika.

ZIEMIE południowe, *Terre Australes*, zowią się te, które leżą ku biegunowi połd. i są Antarktyczne, iako przeciwnie półn. Arktycznymi się zowią. Odkrycia które różni wędrownicy czynili dotąd, nie są dostateczne do dania nam dokładney o nich wiadomości. Jednak już daleko ku górną

połom posunięto się.

ZIERENBERG, m. i Grod, w niż. Hasyi o m. 4 od Kasselu.

ZIEROTIN, Hr. Czeskie w Cyr. Słanitzkim o m. 3. od Słanitzu.

ZINNA, albo ZENNA, w Xięstwie Magdeburckim w Cyr. Luckewaldy. Jest to klasztor sekularyzowany o m. 2 od Juterbeku, 7. od Wittembergi.

ZINKOW, m. w Woi. Podolskim z zamkiem, już zrzucenym.

ZINTEN, m. w Prusiech dawn. w Cyr. Brandeburskim.

ZINTZENDORF, w niż. Austr. w pow. wyż. Wiener-Wald. Jest dziedzictwem Hr. tegoż im. ob. Herrnhut.

ZIPPEL-ZERBST, ob. Zoerbig.

ZIRNITZ, lub ZIRCHNITZERSKE, ob. Czernitz.

ZIRIC-ZEE, *Scaldia*, piękne i mocne M. Zelandkie stołeczne wyspy Schouven, przy uściu rz. Skaldy. Jest handlowne i ludne. Tu się urodził Piotr Peckius. Było przez Hilsz. wzięte r. 1576 po 7. miesięcznym oblężeniu. Leży o m. 10 od Hulst, 6 od Brylly. dt. 21. 25. sz. 51. 38.

ZISKABERG, przy Pradze. Król Pruki wygrał przy tym mieyscu potyczkę r. 1757.

ZITTAU, albo SITTAU, *Zittavia*, M. znacz. Niem. w wyż. Łuzacy, nal. do Elek. Saskiego. Leży nad Meissą, na gran. Czeskiej, o m. 7. od Gerlitz, 10 od Drezna. dt. 32. 30. sz. 50. 54. M. to wielki prowadzi handel. Ma znaczne szkoły i bibliotekę publiczną.

ZŁOCZOW, m. Ruskie pod pan. Austr. dosyć porządne, z zamkiem od Jakuba Krolewicza wystawionym z szkołami, kościołem far. Piarskim, Reform. i Bazylianow za miastem. Ma też Ruś tu 2 piękne Cerkwie i Ormianie kościoł. Jest osiadle, ma wielu żydów, i

Ormianow kupczących woskami i słoninami. Nal. do Xżąt Radziwiłłow. Jest na trakcie poczt. o m. 3 ode Lwowa, 5 od Glinian, 4 od Trębowli. Grunta tu są dobre, i stawy wielkie.

ZŁOTONOSCA, m. w Xięstwie nad rz. tegoż imienia mającą uściu na w. Bobnowski.

ZŁOTORYA, m. Król. w ziemi Dobrzyńskiej, z zamkiem dawn. Jest pod pan. Pruskim.

ZŁOTOW, m. w Woi. Kaliskim.

ZMIGROD, m. w Sandomirskim, na którym się długo familia Stadnickich pisała. Jest nowy i stary, i tuż blisko leżą nad Wisłoką w górach, o półtory mile od Dnki, 2 i pół od Krosna. Pod pan. Austr.

ZMUDZ, *Samogitia*, Prow. W. Xłwa Litewskiego mająca tytuł Xłwa. Gran. na poln. z Kuriandą, na w. z Woi. Trockim, na pold. z tymże i Prusami, z temiż na z. i morzem Bałtyckim. Dzieli się na 28 pow. Eyragolski, Wilkowski, Wieloński, Szawelski, Rosieński, Widuklewski, Krozki, Tędziagolski, wielkich i małych Dyrwian, Jafwoński, Berżański, Uzwęski, Telszewski, Retowski, Polurki, Wiekfzwiański, Korłzewski, Szawdowski, Gondyński, Twerki, Polengowski, Potulnizewski, Pawendeński, Biogniański, Medyniański, Konklański, Zorański. Z tych pierwsze 15. pow. sądzą się w Rosieniach, reszta w Szawlu. Obydwa Grody sądzi Starosta Zmudzki, który jest naywyższym tey Prow. urzędnikiem, ma mieysce w senacie po Woiew. Łęczyckim, i obierany bywa do obywatelów. Seymikuie Xłwa w Rosieniu, obiera 3 posłów, 4 Dep. do Wilna 2, a 2 do Grodna. Herb tego Xłwa jest pogoń Litt. i Niedzwiedź czarny; mundur kontusz posłowy wyłogi niebieskie, żupan biały. Ma 3 Senatorow: Biskupa, ktore-

go katedra fund. jest w Miednikach r. 1416 od Władysława Jagiella ma prałatow 6. i tyleż Kanon. Starostę i Kasztelana Zmudzkich. Kray jest żyzny bardzo i urodzajny, okryty lasami, oblany rzekami Niemnem, Windawą, Muszją, Dubiszą &c. Obfity w rudy, drzewo, luy &c. M. S. Rosienie.

ZNAIM, albo Znoym, *Znoimium*, M. obr. Niem. w Morawii na gran. Austr. Cesarz Zygmunt w nim umarł r. 1437. Szwedzi go dobyli r. 1645. Leży nad Jają o m. 10 od Brinny, 13 od Wiednia. dł. 34. 20. sz. 48. 48. Piękny tu jest stary zamek.

ZNIN, *Znena*, m. w Woi. Gniezn. nał. do Arcy-Biskupow Gnieźnieńskich r. 1331 od Krzyżaków, 1447. pożarem zniszczone było.

ZOBLITZ, m. w Miśnii w Cyr. Ertzgeburskim na granicy Czeskiej. Bieżą ztąd kupcy marmur i żywicę.

ZODIAK, *Zodiacus*, wiel. Cyr. położony ukośnie między zma begunami świata, tykający się dwóch tropików w dwóch rozmaitych miejscach. Temu iedynie Cyr. szerokość przypisują. Daia iey 16, gradusow, gdyż 12. konstellacyi, ktorego dzielą oddalone są od środka tegoż Cyr. w swoim biegu na ośm gradusow od brzegow. Ta szerokość jest podzielona na dwie części linią nazwaną *Eklityką*, ponieważ gdy miesiąc znajduje się na niej, naprzeciw tego punktu, gdzie się słońce znajduje, ziemia stołaca między niemi, zaciemia miesiąc, gdy zaś miesiąc i słońce znajdują się na iednym punkcie tej linii, naówczas miesiąc znajdujący się między słońcem a ziemią, zaciemia słońce i tę linią słońce obiega przez 365. dni i blisko 6 godzin, co składa rok słoneczny. Te 6 godzin złączone na końcu lat 4. składają ieden dzień przydawany do miesiąca Lutego, i ztąd te lata zowią się przestępne;

gdyż u Rzymian liczono dwa razy 6. przed kalendas Marca, 11 minut brakujące do 6 godzin roku, trzy dni składają we 400. lat. I dla tegoż to rok przestępny nie bywa na początku każdego wieku, ale tylko co cztery wieki. Dzieli się Zodiak na 12 części, konstellacyami zwanych. Są to kupy gwiazd, którym dawni nadali imienia zwierząt. Te imiona są: *Baran, Rak, Byk, Bliźnięta, Lew, Panna, Waga, Niedźwiadek, Strzelec, Jednorożec, Dżban, i Ryby*. Znaki te oznaczają rozmaite roku pory. ob. Tropik, Ekwator.

ZODZISZKI, m. w Wileńskim ZOERBIG, albo ZIPPEL, Zerbst, grod i m. w Miśnii w Cyr, Lipskim, o m. 10 od Lipska z zamkiem.

ZÆST, ob. Saest.

ZOFI, ob. Sophia.

ZOFFINGEN, *Tobinum*, dawne i piękne M. Szwajcarskie w Kantonie Berneńskim, o m. 1 od Arburga. Bardzo piękny wnim kościół widzieć się daie. Znayduie się w tym mieście biblioteka publiczna, gdzie różne rękopisma są ciekawe. Zoffingen leży przy wiel. lesie wydającym naypiękniejsze sosny z całej Szwajcaryi.

ZOLFELD, ob. Salfeld.

ZOLKIEW, lub ZOLKWIA, m. Ruskie, teraz w Cyr. Lwowskim pod pan. Austr. zaszczycone zamkiem, w którym Jan III. przemieszkiwał, ktorego familii było to M. dziedzictwem. Ozdobne jest pięknymi ogrodami, wspaniałą Kolegiatą, klasztorami, &c. Leży w piękney i żyzney okolicy, ośiadłe i porządne dosyć. M. to dało początek imieniu fl. familii Zolkiewskich, z rąk Sobieskich potym przeszło do Xżat Radziwiłłow. od Lwowa o m. 3. od Rawy Ruskiej 4. dł. 44. 6. sz. 51. 5.

ZOLLERN, *Zolternum*, *Zoltera*, zamek Niem. na górze, o m. 4 od Tubingi. Daie imie Xżwu Ho-

hen-Zollernskiemu, w Cyr. Szwab-
skim. Graniczy z Xstwem Wirtem-
berskim pow. Eichingen, Xstwem
Firsztemberskim i Baronią Wald-
burską. Ma m. 15 dl. 7 sz. Kray ten
jest bardzo żyzny. Xżę Hohen-Zol-
lernski jest Podkomorzym dziedzic-
cznym Cesar skim. Z teyże famey
pochodzi linia co i dom Brandebur-
ski. Familia jego na dwie jest podzie-
lona części obie są Katolickie, star-
sza bierze przezwisko Hechingen,
a zaś młodsza Sigmaringen.
dl. 29. 43. sz. 48. 24.

ZOLNOCH, *Solnocum*, M.
znaczone w wyż. Węgrzech stol. Hr.
tegoż im. Turcy je wzięli r. 1554.
a Xś Cesarscy odebrali r. 1684. Le-
ży nad Tyssą, w miejscu gdzie w nią
wpada rz. Segeba. o m. 22 od Ko-
loczy, 18 od Budy, 25 od wiel.
Waradynu. dl. 37. 45. sz. 47. 10.

ZOŁUDEK, m. w Wileńskim.

ZOMME, rz. płynąca pod
Berg-op-Zoom.

ZONA, *Zona*, strefa, termin
Geograficzny znaczy pasmo ciągle
globu ziemnego zawartego między
dwoma równoległemi Cyr. od E-
kwatoru. Przeciąg ten jest iak pas
równoległy do Ekwatora; zawiera
w sobie rozmaite klimata. Geogra-
fowie dzielą Glob na 5 Zon albo
części, uważając je podług różnych
stopniów zimna lub gorąca. Te
strefy są: gorąca, dwie umiarkowa-
ne i dwie zimne albo lodowate.

Zona gorąca rozciąga się o 23.
gradusy i pół od każdej strony E-
kwatora, a przeto zawiera w sobie
przeciąg 47. gradusów między dwo-
ma tropikami, podzielony przez
ekwator na dwie równe części,
z których jedna jest półn. a druga
połud. Zowią ją gorącą, gdyż będąc
pod owym miejscem, którego
przechodzi słońce w czasie swojego
biegu, tak jest od niegoż rozpalo-
na, iż dla iey gorąca wielkiego da-
wni mniemali, iż niemieszkaną była.
Ale długość nocy, wiatry i deszcze
umiarkują te upały.

Zony umiarkowane, są między
strefą gorącą i zimną. Zawierają w
sobie przeciąg od 43. gradusów,
rozciągający się między tropikami
i Cyrculami polarnemi. Gorąca i
zimna w takowych Zonach są u-
miarkowane, i tym bardziej lub
mniej znośne, im są bliższe lub
dalej od tropików.

Zony zimne albo lodowate, z ie-
dnej strony ograniczone są cyrcu-
lami Polarnemi, z drugiej zaś bie-
gunami, i zawierają w sobie prze-
ciąg 23. gradusów i pół. Nazywają
się tak, dla tego iż słońce na ich
horyzoncie nie pokazując się, tyl-
ko przez część roku, sprawia, iż
w nich wielkie panują zimna. Za-
ledwo tam lody stopnieć mogą w le-
cie, lubo ciepło w czasie iego jest
bardzo wielkie, gdyż słońce na ich
jest horyzoncie. Ale ciepła te nie
długo trwają, a nieznoszą mrozy
czynią tamteyż kraje nieludnemi.
Jednakże znajdują się w nich oby-
watele, acz nie w wielkiej liczbie,
którzy w zimie w lochach podziem-
nych mieszkaia, zniosłszy do nich
żywności.

ZONS, albo SONS, *Sontina*,
m. o m. 5 od Kolonij nad Renem.

ZOQUES, Prow. w Amer.
połn. w nowey Hiszp. w Prow. Chia-
pa na granicy Prow. Tabasca. Kray
ten obfituje w iedwab i jagody szar-
łatne.

ZORANIE, m. w Zmudzistoi-
eczu powiatu.

ZORNDORF, przy Küstrynie
w Brandenburgii; Krol. Pruski zbił
tu Moskalow r. 1758.

ZOSSEN, m. pow. i grod w
średniej Marchii Brand o m. 7 od
Berlina, nad rz. Nottą.

ZOTENBERG; *Zobothus*,
Mons-Sequax, wiel. góra Szląska
w Xstwie Swidnickim, o m. 8 od
Wrocławia. Służy za Barometroby-
watelom. Biorą z nię oni marmur
zielony ciemny. Na wierzchu góry
jest kaplica, do której pielgrzy-
mują. Nal. ta góra do Opata wypły

Sable w Wroclawiu.

ZUCKMANTEL, m. Szląskie w Xstwie Grotkowskim, o m. 6 od Neiffy, fl. przez swoje rudy. Było spalane i zrabowane od Prusakow r. 1741. Krolowa Węgierska, zatrzymała go przy sobie, iako miejsce barierowe. traktatem pokoju zawartym z Krolew Pruskim r. 1742.

ZUG, *Pagus Tugienfis*, albo *Tugenus*, siódmy Kanton Kzeczy-Poispolitey Szwajcarskiej, graniczy na w. i poln. z Kantonem Zurich, na z. z Kantonem Lucerneńskim i z powiatami wolnymi *Freye Emptern*, na pold. z Kantonem Schweitz. Ma m. 7 dl. a 4 sz. Kray ten jest roskoszny przez swe położenie i bardzo żywny w zboża, wino, i owoce, osobliwie w okolicach jeziora Zug. Rząd tego Kantonu jest demokratyczny. Obywatele jego wszyscy są Katolicy i nal. do Diecezji Konstancyjskiej. Kanton ten dnia 27 Czerwca r. 1352 wszedł w konfederacyą Helwecką. ob. Aegeri.

ZUG, jezioro, *Lacus Tugienfis*, albo *Tugenus*, jezioro Szwajcarskie, biorące swoje imię od M. Zug. Ma m. 4 dl. i tyleż sz. Bardzo jest w niektórych miejscach głębokie, osobliwie od Zug M. aż do Arty, i dosyć burzliwe. Obfituje w wymienite ryby; znayduje się w nim między innemi ryba nazywająca się *Reteli*, miana za najlepszą rybę w Szwajcarach. Okolice tego jeziora są bardzo miłe i dobrze uprawne.

ZUG, *Tugium*, dawne i piękne M. Szwajcarskie, stol. Kantonu tegoż im. Dzieli się na stare i nowe. Kościół S. Ołwolda, S. Michała, ratusz i ciekawie godne są ciekawości woiażerow. Całe ulice staro M. zawałyły się w jezioro Zug, trzeciego Marca r. 1435. i od tego czasu wystawiono nowe. Zug leży nad jeziorem swegoż im. w najpiękniejszym miejscu w całej Szwajcaryi, o m. 5 od Lucerny,

Schweitz i Zurichu, 18 od Bazyli i Soloturn, 20 od Konstancyi, a 118 od Paryża. dl. 26. 14. sz. 47. 12.

ZUKOW, m. Pruskie w Pomorskim, fl. klasztorem Panien S. Franciszka. Leży blisko morza. Czytamy w dawnych dziejach, iż przytym m. miedź bito.

ZULAWA Gdańska, oblana jest od Wisły i Motławy, i 39 wsi zawiera, które na 1400 łanow mają. Magistrat Gdański w niey rząd sprawuje. *Zulawa Malborska*, jest wiel. i mała. Wielka, *Insula maior*, oblana jest Wisłą i Nogatem, i zawiera więcej nad 2130. łanow. Dzieli się na 5 części *Winkel*, które są Montawski, Schenawski, Lichtenawski, Neuteichski i Leświtzi. Zawiera 13 parafii Luterskich. Mała Zulawa Malborska leży między Nogatem i Drusen jeziorem, zwaną wprzód Zulawą Fiszawską. Pruskie i Hollendr. łany wynoszą na 966. na Pruskich łanach jest wsi 21. na Hollend. 16. *Elbtggska Zulawa*, racznie się do małej Malborskiej. Zulawa w ogólności znać nizinę z błot i bagnisk uczynioną do uprawy sposobną. Grunta iey są żywe i naywięcej przynoszące pożytku. Obfitują we wszystkie wygody życia, procz lasow. Nal. do Krola Prus.

ZULCH, albo **ZULPICH**.

ZULLICHAU, albo **ZULICHOW**, *Zullichavia*, M. Szląskie w Xstwie Krossenskim, o m. 8 od Krossen, o i od Odry, w kraju obfitującym w zboże. Robią w nim dobre lukna. Moskale przy nim wygrali batalią na Prusakach r. 1759 nazwaną także *Palzig*, od blisko leżącego miejsca.

ZULPHA, M. Perskie blisko Ispahanu, którego jest prawie przedmieściem, gdyż rz. go tylko Seudern od M. oddziela. Droga idąca od jednego M. do drugiego, miana jest za naypiękniejszą w całej Persyi. M. Zulpha jest osadą Or-

mianow, którą wiel. Szach-Abas sprowadził z Armenii do Perlii. Mała tu oni Arcy-Bisk. kilkanascie klasztorów i kościołów.

ZULPICH, albo **ZULCH**, *Tolbiacum*, M. Niem. w Xłwie Juliaceńskim, nal. do Arcy-Bisk. Kolońskiego. Mniema wielu, że to M. jest dawny. *Tolbiak*, przy którym Kłodoweniz r. 496. wygrał si. batalią, która była mu powodem do zostania Chrześcianinem. Leży nad Nasselą, o m. 4 od Juliaku, 4 od Bonny. dl. 24. 23. sz. 50. 32.

ZUNCHIO, ob. Navarrin.

ZURAWNO, m. Ruskie, z którego się pisali Zurawiecy, w dobrym położeniu przy uściu rz. Swiecy do Dniestra, o m. 2 od Zydaczowa. Jest pod pan. Austr.

ZURICH, *Tigurum*, dawne, wiel. ludne, bardzo handlowne, obrotne i jedno znayznacznieyszych M. Szwajcarskich, stol. Kantonu tegoż im. z Akademią albo Collegium. Gmachy w nim nayznacznieysze są: kościół nazwany *Groß Munster*, arsenał i ratuliz, cekauz tuteyszy jest naylepszzy z całych Szway. opatrzon. Zurich przyjęło odmianę religii, przez Ulfryka Zwinglusza wniesioną r. 1524. Było przedtym M. Cesarzkie. Jest oyczyną Jana Henryka Rhoni Konrada Gesniera przezwanego *Pliniuszem*, Niem. Leży w bardzo pięknym położeniu na dwóch pagórkach, wmięysen gdzie zieziora Zurich wypływa rz. Limmat, na której są dwa piękne i wiel. mosty i która na dwie części rozdziela M. o m. 15 od Konstancyi, 16 od Bazylei, 54 od Genewy, 20 od Berny. dl. 26. 20. sz. 47. 28. Kanton Zurychski jest pierwszy z Kantonow i nayobziernieyszy po Berneńskim. Graniczy na poln. z Renem, który go oddziela od Kantonu Szafuzy i kraju Kletgowski, na w. z Thurgawią i Hr. Tockenb. na pold. z Kantonem Schwitz, a na z. z Kantonem Zug i pow. wolnemi

rząd w nim jest Arystokratyczny i Demokratyczny.

ZURITA, m. Hiszp. w starey Kastrylii nad Tansem w okolicach Toledu z starym zamkiem i kommanderyą zakonu Kalatravskich Kawalerów.

ZUROW, m. Ruskie, dawne familii Zurawskich gniazdo, od Zydaczowa m. 3.

ZURZACH, m. Szwajcarskie w Hr. Badeńskim, o m. 3 od Bady. W nim się odprawiają dwa iarmarki: jeden zaczynaący się nazajutrz S. Trojcy, drugi 17szego Września. Leży nad Renem przy zbiegu jego z Aarą.

ZUTPHEN, *Zutphania*, Hr. i obrotne M. w Geldryi-Holl. Wdzieć się w nim daie wspaniały kościół. Xżę d'Orange ie był wziął r. 1591. na Hiszp. Fr. ie odebrali r. 1672. i oddali stanom r. 1674. Leży nad rz. Yffelą i Breckelą, o m. 3. od Dewenteru, 9. od Kliwii 9. od Nimegi, 22. od Amsterdamu. dl. 23. 48. sz. 52. 12. Hr. Zutphen graniczy na poln. z Yffelą, która go oddziela od Velau, na z. z Ober-Yffelą, na w. z Bisk. Munsterkim na pold. z Xłwem Kliwii.

ZWANIEC, m. w Woj. Poldolskim, przedtym obrotne i pamiętne w dzieiach pafzłych leży nad Niestrem na pograniczu, o m. 3 od Chocimia. Jan Kazimierz r. 1651. pod nim się okopał przeciw Tatarom.

ZWENKAU, albo **ZWENKA**, m. Niem. w Cyr. Lipskim, o m. 3 od Lipska, na prawym brzegu rz. Elstery. Nal. do Merieburga.

ZWERNE, grod w niż. Hafszy, o m. 1 od Kasselu.

ZWIAHEL, m. w Woj. Wołyńskim, które pięknie powstawać poczyna.

ZWICKOW, albo **Zwickau**, *Cygnau*, m. Niem. w Elekt. Sakim. Było to przedtym M. Cesarzkie. Leży nad Moldawą, o m. 10 od Plawen, 6 od Altenburg. dl. 30. sz. 50. 43.

ZWINGENBERG, M. Niemiec. w Cyr. wyż. Renu, o m. 3. od Darnstadt.

ZWINGENBERG, pow. zamek i grod nad Nekrą, w grodzie Mosbachkim w Elekt. Palatynatu.

ZWINOGRD, lub Dzwino-grod, dawniej Swinigorod, m. w Woi. Bracławskim stol. pow. z sta-rostwem. Tegoż im. w Podolskim pod pan. Austr.

ZWOENITZ, albo Zwenitz, m. w górach Miśni, o m. 18 od Drezna.

ZWOL, *Zuvolla*, M. obronne w Prow. Ober-Yffel, z kilkoma zamkami. Przedtem było Cesar-skie i Anzeatyckie. W dobrym le-ży położeniu na wzgórku, nad rz. Aa, i Yffelą, o m. 3 od Kam-pen, 6 od Dewenter, 2 od Kasselu. dl. 23. 43. sz. 52. 33.

ZWOLEN, m. w Woi. San-domirskim, nikczemne z kościołem murowanym, z stwem; ma grunta pogręci piaszczyste i bory znaczne o m. 5 od Ryczywołu, 3 od Ciepie-łowa, 17 od Warszawy.

ZWYFALTEN, w Szwabii, o m. 8 od Ulmy. Jest to Opac. nal. do Bened. Opat nie ma miejsca po-między Pralatami Szwabkiemi.

ZUYDERZEE, *Austrinus Sinus*, odnoga morza połu. rozcią-gająca się od połu. ku połu. w Prowin. ziednoczonych. Leży między Fryzyą, Ober-Yffelą Geldrą i Hol.

ZYDACZOW, m. Ruśkie, przed-tym stol. pow. teraz pod pan. Au-stryac. z dawnym zamkiem. Jest w dobrym położeniu przy uściu rz. Strya do Niestru, o m. 3 od Zu-

rowa, 4 od Stryla.

ZYDYCZYN, w Woi. Wo-łyńskim, fl. Opac. Bazylianow fun-dowane w pierwszych czasach, kto-re wzięte było od Schizmatykow r. 1650. potym oddane było Uni-tom r. 1668. Jest w miłym położe-niu nad Styrem, o m. 1 od Lucka, 5 od Dubna.

ZYRMUNY, m. w pow. Lidz-kim, ozdobne pięknym pałacem Xżat Radziwiłłow, o m. 4 od Li-dy. dl. 42. 8. sz. 53. 28.

ZYROWICE, m. w Woiew. Nowogrodzkim, z dawnym i zna-cznym Monasterem i Cerkwią z Cudownym obrazem Nays. Panny Bazylianow Unitow, leży przy rz. Szczarze, o m. 1 od Slonima, 2 od Bytema, 9 od Nowogrodka, 28 od Wilna. dl. 49. 12. sz. 52. 50.

ZYTOMIERZ, m. w Woi. Kiiowskim, stol. pow. mieysce fey-mikow i sądow. z Kafztelanią i stwem grod. z szkołami, ozdobne kilką kościołami i cerkwiami. Le-ży nad rz. Ciecierę, o m. 5 od Czerniechowa, 20 od Kiiowa. dl. 46. sz. 50. 30.

ZYWIEC, Ziewitz, m. w Kra-kowskim, przedtem Hr. dziedzic-zne Komorowskich, które gdy od Konstancyi Krolowy żony Zygmun-ta III. za 60000. zł. u Mikołaja Hr. Komorowskiego kupione było, stało się długich sporow feymowych przyczyną. Dobra Zywieckie roz-ciągały się wzdłuż na m. 10. wszere-na 6 M. r. 1656. było wzięte i zlu-pione od Szwedow. Leży nad rz. Solą blisko granicy Szląskiej i Wę-gierskiej w górach, o m. 5. od Krakowa.

PRZYDATKI I POPRAWY.

A

ABELINSKIE Stwo, w Zmudzi, w pow. Korzefwskim, płaci kwar zł. 992. Leży nad rz. która tegoż jest im. wypływa z pow. Upitkiego i łączy się z Niewiażą.

ACHTYRKA, m. Mosk. w Wielkorządztwie Charkowskim.

ADAMOW, lub **JADAMOW**, male m. w ziemi Łukowskiej, załeczone walnemi gospodarstwie i iarmarkami, nal. do imienia Krasin-
skich, o m. 2 od Łukowa.

ALATYR, m. Moskiewskie, stol. pow. Wielkorządztwa niż. Nowogrodu, nad rz. Alatyr, która przy tym m. wpada do Stry.

ALEXANDER Newski, ob. Newa.

ALLA, rz. w Prusiech, ma źródło powyżej M. *Alleslein*, płynie pod Wartemberg, Gutestadt, Heilsberg, czyli *Allesperg*, w Warmii, wpada do Prus Xzęcych i ob-
blewa *Barthenstein*, *Schipenbeil*, *Friedeland* i *Allemburg*, a przy *Welau* z *Pregla* się łączy.

ALEMBURG, m. nad rz. *Alla* w Krol. Pruskim, w Cyr. *Tapiawskim*, przy uściu rz. *Omet*.

ALLENSTEIN, ob. *Olsztyn*.

ANADYRSKOY Ostrog, m. Moskiew. nad rz. *Anadyr*, która uchodzi do Oceanu zachod. w Syberyi w Prow. *Jakutzkoyey*, z osadą *Moskalow*.

ANDRYCHOW, lub *Jędrychow*, m. w Krakowskim, załeczone fabryką liczną obrusów, dre-
liżków, płocienek &c. Liczy na 600. rzemieślników nieustannie nad warsztatem pracujących, około zaś 500. jest takich, którzy gotową robotę po Polfcze, Szląsku, Mo-
skwie, Prusiech, Saxonii &c. ro-

zwożą. Nal. do imienia *Hr. Ankwi-
czow*. Jest pod pan. *Austr.* o m. 7
od Krakowa.

ANDRYTOWICZE, m. w pow. Owruckim.

ANNOPOLE, m. w pow. Urzędowskim.

ANTONOW, m. w Kiiw-
skim, między rz. *Rasła* i *Kostawicą*.

ANTOKOŁ, przedmieście Wilna, ozdobne pałacem i ogrodami *Xząt Sapiehow*; oddane wie-
czyście od *Rzeplitey* na utrzymanie *Litt. Artylleryi*, wraz z inne-
mi dobrami w Litwie.

ANZELM, m. z zamkiem w Estonii, wzięte było od *Zamoy-
skiego Hetmana* r. 1602.

ARGUYN, wyspa w *tomie I. kar. 37.* traktatem r. 1783. gwa-
rantowana jest Francyi od Angl.

ARGUNSKOY, m. Moskiew. w Syberyi, w pow. *Udyńskim* nad rz. *Argun*, załeczone szymbami *frebrne-
mi*. Leży ku granicy *Mungalskiej*.

AUGUSTOW, w *tomie I. kar. 46.* Stwo podług *lustracyi* 1765. płaci kwar. zł. 3003. jest podległe prawu emfit. *Karwowskiego*. W o-
kolicy, iż kruszce znaydowano, *A-
kta Kor.* świadczą.

AUSCHWITZ, ob. *Oświęcim*.

AYSYNSKIE Stwo, w Woi. *Bractawskim* płaci kwar. zł. 2422. dane w poselskiej emfit. *Wilnero-
wi*.

B

BABIMOST, w *tomie I. kar. 51.* zwany u Niem. *Bomst*, załeczone iarmarkami, stwo płaci kwar. zł. 2998. w poselskiej emfit. *Xcia Po-
nińskiego*.

BACHTYN, stwo w Podolskim płaci kwar. zł. 2677. emfit. z Attynencyami Drzewieckiego. W tymże Woi. *Bachwica* płaci kwar. zł. 700. emfit. Alexandrowicza.

BACZECZNICKIE stwo w Ofzuniańskim płaci kwar. zł. 264.

BAKUNY, w pow. Brzesk. Litt. stwo płaci kwar. zł. 346. emfit. Buiharyna.

BALIGROD, m. Ruskie, teraz pod pan. Austr. dawne dziedzictwo familii Balow. w górzystym położeniu nad rz. Husyczą, o m. 4 od Liska.

BALIN, KIE stwo, w Podolskim, płaci kwar. zł. 3074. emfit. Ronikierow.

BAR, w *tomie I. kar.* 58. założony był od Krolowy Bony z domu Sforcyi na pamiątkę Baru iey oyczyny w Krol. Neapolit. Stwo Barkie ze wszystkimi przyległościami pod daninę Jana Wychowskiego Wdy Kiiow. podpalaczami, za dziedziczne Xciu Marcinowi Lubomirskiemu uznane, i r. 1776. potwierdzono, należy teraz dziedz. do Xcia Poniońskiego.

BARANOW, w *tomie I. kar.* 58. *popraw:* w Sandomirskim, gniazdo familii Baranowskich herbu Grzymala; przy nim Sapieha Hetman r. 1656. był od Szwedow porażony. Tegoż im. w Lubelskim.

BARCIN, m. w pow. Keyńskim.

BAWOROW, m. w Trembo-welskim pow. gniazdo Baworowskich.

BARYSZOW, m. w Kiiowskim nad rz. Trubica; między tą rz. i Dnieprem także *Baryszpo-le*, m.

BASOWKA, m. w pow. Winickim.

BAZAR, m. w pow. Zytomirskim, nal. do funduszu Komisyi Edukac. w posłessyi Hr. Krasickich.

BĘDZIN, m. w Krakow. nad rz. Brendnicą, z swem plac. kwar. zł. 2257. o m. 3 od Slawkowa. W

okolicznych górach znajduje się ruda. Stwo z Attynen. w emfit. Kozietulskiego.

BERCAD, m. w Kiiowskim nad rz. tegoż im. która od m. o m. 7. do Boga uchodzi.

BEREZA, w Brzeskim Litt. z wiel. Kartuzią w śród lasow, o m. 8 od Brześcia, fundacyi Leona Sapiehy Podkancel. W. X. Litt.

BEREZOW, m. Mosk. w Prowin. Tobolskiej nad rz. Solwą, która do Oby wpada, fl. więzieniem Menżykowa.

BEREZYNA, w *tomie I. kar.* 72. *popraw:* w Mińskim.

BERNATANY, w Upitskim stwo, płaci kwarty zł. 943. emfit. Puzynow.

BERZNICA, stwo w pow. Grodzieńskim płaci kwarty złotych 879.

BESKID, ob. Krępak.

BIAŁA, m. w Woi. Ławskim Xżat Radziwillow.

BIAŁACZOW, m. w pow. Opoczyńskim, gniazdo Białaczewskich.

BIAŁOCERKIEW, w *tomie I. kar.* 77. *gdądy:* stwo Białocerkiewskie Nayiasn. Stanisławowi Augustowi Krolowi Pol. i iego sukcesorom w dziedzictwo oddała Rzplta r. 1774, które Krol Jmć ustąpił dziedzictwem Xaweremu Branickiemu Hetm. W. Kor.

BIAŁE Grudki, m. w Kiiowskim przy lasach wiel. nad rz. Repiną. Tamże *Białe-pots*, m.

BIECKIE stwo, w Połockim płaci kwar. zł. 254, emfit. Szau-mana.

BIENIEC, stwo w ziemi Wieluńskiej płaci kwar. zł. 211.

BILGORAY, m. w *tomie I. kar.* 79. *popraw:* w Sandomirskim.

BIŁOHORODKA, m. w pow. Krzemienieckim.

BIRCZA, m. Ruskie, teraz pod pan. Austr. leży w górach, zalecone iarmarkami, o m. 2 od Babie.

BISKUPICE, m. w pow. Urzędowskim.

BIRNBAUM, ob. Międzychod.

BLIZANOW, stwo w pow. Kaliskim płaci kwar. zł. 1442, emfit. Miąskowskich.

BLONIE, m. w ziemi Warzaw: st pow. na trak. poczt. o m. 4 od Warszawy. Stwo płaci kwar. zł. 1586, emfit Dzierżbickiego.

BNIN, m. w Poznańskim, sławney familii niegdyś Enińskich gniazdo.

BOBOWA, m. w Krakowski nad rz. Białą, o m. 2 od Grybowa, pod pan. Austr. dało początek imieniu Bobowskich.

BOBTOWSKIE stwo, w pow. Kowieńskim, płaci kwar. zł. 364.

BOCISZOWIEC, m. w pow. Kołomyjskim. *Tamże doday:* Bobrownickie stwo emfit. Sumińskiego płaci kwar. zł. 1540.

BOBRUYSK, w *tomie I. kar.* 83. *doday:* stwo płaci kwar. zł. 6342 zoltaie w posłessyi emfit Łopotta, mieysce sądow pow. Rzezyckiego.

BOGORYA, m. w Sandomirskim, dawne siedlisko domu tego im.

BOGUSŁAW, w *tomie I. kar.* 84. *doday:* stwo oddane iest w dziedzictwo Stanisławowi Augustowi Krol. Pol. konstytucyą r. 1775.

BOLECHOW, m. Ruskie w górach, o m. 3 od Stryia na pold. pod pan. Austr.

BOLEMOW, w *tomie I. kar.* 85. *doday:* stwo Bolemowskie płaci kw. zł. 1926 dane prawem emfit. Xcia Mich. Radziwiłłowi. W Bolemowie podług konstytucyi roku 1766. General gospodarski i Deputacki Woi. Rawskiego się odprawuie. Leży nad rz. Rawą, i przy lasach wiel.

BOLNICKIE stwo, w pow. Wilkomirskim płaci kwar. zł. 1475.

BOREK, u Niem. *Groszburg.* m. w Woi. Kaliskim, z dawną farą i obrazem cudow.

BORSTYN, m. Ruskie pod pan. Austr. o milę od Marcinowa.

BORYSOW, w *tomie I. kar.* 89. *poprawi:* w Mińskim. Tegoż im. w pow. Orszańskim stwo płaci kwar. 13519, podlega prawu emfit. Xcia Radziwiłła.

BORUNY, m. w pow. Ofzmiąstkim, z klaszt. Bazylianow między lasami, o m. 3 od Ofzmianny, 12 od Wilna.

BOROCKIE stwo, w Zmudzi w pow. Widuklewskim płaci kwar. zł. 1041. w posłessyi emfit. Tomaszewicza.

BOZAWOLA, m. w Woi. Lubelskim.

BRAHIŁOW, m. w pow. Winnickim.

BRASIŁOW, m. w pow. Kiiwskim.

BRASŁAW, w *tomie I. kar.* 95. *doday:* stwo płaci kwar. zł. 8968, w posłessyi emfit Tomaszewicza. *Bractawskie* stwo zaś emfit. Xcia Ponińskiego.

BRATYAN, M. w ziemi Michałowskiej pod pan. Pruskim, przedtym stwo.

BRDA, lub Bro, rz. w Pomorskim wypływa ziez: z po za Człuchowa, oblewa Choynice, Tuchole, Bidgocz, i przy Fordonie uchodzi do Wisły. Obfituie w minogi i łosose.

BROK, m. w Mazowszu nad Bugiem, blisko uyscia rz. tegoż im. do Bugu, o m. 4 od Nura.

BRUDZEWO, m. w Kaliskim daw. gniazdo Brudzewskich, teraz imienia Mielżyńskich.

BRZEGI, w pow. Chęcińskim stwo płaci kwar. zł. 1760, w posł. emfit. Kluszewskich.

BRZESKO, dawne m. w Krakowskim, gdzie Iwo Biskup Krakowski fundował Norbertanow około r. 1223, których Opac. Hebdowskim zowiemy. *Tamże*

Brzeſko nowe nad Wiſłą, o *m.* 5 od Krakowa.

BRZEZNICA, ſtwo w pow. Piotrkowskiem, płaci kwar. zł. 1285.

BRZOSTEK, m. w Sandomirſkim nad Wiſłoką, o milę od Kolaczyc pod pan. Auſtr.

BRÓZDOWCE, m. Ruſkie, o milę od Rozdołu.

BRZOZA, w pow. Radomſkim ſtwo płaci kwar. zł. 2667.

BRZOZOW, m. Ruſkie, rezydencyonalne Biſkupa Przemysłſkiego, z pałacem, kolegiatą, i koſc. ſzpitalnym. Zalecone ſkładem winnym wiel w gruntach dobrych i przy łaſach znacznych, *m.* 2 od Kroſna, 4 od Dukli. Pod pan. Auſtr.

BU CZYN, m. w Kijowskiem po nad Dnieprem.

BUDZANOW, m. Ruſkie, zkąd wyſzli Budzanowſcy, nad rz. pod pan. Auſtr. *m.* 2 od Czorſkowa.

BUDZISZEWSKIE ſtwo, w ziemi Rawſkiej płaci kwar, zł. 900.

BUK, M. dobrze zabudowane w Dyec Poznańſkiej, do Biſk. należące, ozdobione pięknym Ratuszem i wspaniałym kościołem Farą, znajdują ſię tam ieſzcze 4 kościoły drewniane, w piękney architekturze z wieżami. Szpital z kaplicą murowany fundacyi ſławnego Sta ni ſława Reſzki Opa ta Jędrzejowskiego, męża w naukach i ſwiętobliwoſci znakomitego, który ſię rodził w tym mieſcie. Miaſto to ma znaczne przywileje od Xząt i Krolow Polſkich nadane, o *m.* 3 od Poznania.

BUKACZOWCE, m. w ziemi Halickiej, teraz pod pan. Auſtr.

BUKANSKIE ſtwo, w pow. Wilkomirſkim płaci kwar. zł. 364.

BUKI, m. w pow. Winnickim.

BUSKO, m. w Krakowskiem z kolegiatą, kłaſztorem Norbertanek.

BYCHAWA, m. w Lubelskim z pałacykiem, łaſami, ſławami, przedtym ſiedliſko Bychawſkich, teraz nal. do Stoſińſkich, o *m.* 3. od Lublina.

BYSTRZYCA, w pow. Wiſieſkim ſtwo, płaci kwar. zł. 1785.

BYSZOW, m. w pow. Kiiowskiem.

C.

CARYCZYN, m. Moſk. w Wielkorządztwie Aſtrachańskim nad Wolgą, od ktorey tu do Donu ciągniona ieſt Kopanica.

CEKINOWKA, m. w pow. Winnickim.

CHABNE, m. w Wol. Kiiowskiem nad r. Uſſą, w ſrózod. wiel. łaſow, nal. do Steckiſz imienia, o *m.* 5 od Owruca.

CHECINY, w *tomie I. kar. 131. doday:* ſtwo płaci kwar. zł. 2806. emfiteuſis nań dana ieſt Załuſkim.

CHERZON, M. Moſkiewskie wiel. portowe, obronne nowo wybudowane, dokończone r. 1777, ſławione z rozkazu i koſztom Katarzyny II. Imper. Koſty, z powodu zawartego pokoju między Turcyą i Moſkwą r. 1774, przez krucę Bóg w Dniepr wpadający ſtał ſię obu państw granicą, i dla ułatwienia handlu Zaporowskiem mieſzkańcom. Liczą w Cheronie na 30000 ludzi. Warſztat okrętowy tu założony ieſt w ſtanie wygotowania 12. okrętów liniowych. Leży między dwoma limanami czyli uſciami Dniepru i Bohudo morza czarnego, w wygodnym dla handlu Polſkiego połozeniu, o ſtrzele nie z armaty od dawney fortecy, o *m.* 5 od Oczakowa. df. 51 ſz. 46.

CHMIELNIK, w *tomie I. kar. 137. doday:* ſtwo Chmielnickie, dane ieſt Sta ni ſławowi Au gu ſtowi Krol. Pol. i tego familii wieczyſcie od Seymu r. 1775. Te goż im. m. w pow. Wiſlickim.

CHODECZ, m. w Kuiawskim z kościołem farnym murowanym, małe i liche, w gruntach po części piaszczystych, mało osiadłe; pod miastem leży jezioro głębokie i rybne od Przedesza m. 1. od Kowala 2.

CHODOROW, m. Ruskie, zalecone iarmarkami, o m. 2 od Zydaczowa, gniazdo Chodorowskich, pod pan. Austr.

CHODZIEZ, m. w Poznańskim, z 2. kość. nad rz. Bolemką. Zdobi go zamek nowy na miejscu dawnego. Nal. do Grudzińskich. Jest w górach i piaszczach, od Uścicia m. 2, od Pily 3.

CHOŁOJOW, m. w Belzkim.

CHOŁOPIENICE, m. w pow. Orszańskim, konfytownia r. 1775. naznaczone na Seymiki, sądy ziem. i grodzkie, kancelaryą &c. na miejscu zakordonowanej Orszy dla powiatu Orszań. Nal. do Chreptowiczów im.

CHOMENTOW, m. w Sandomirskim, fl. danym nazwiskiem imieniu Chomentowskich.

CHOTEL, lub **CHOBEL**, m. w Woi. Lubelskim, nal. do funduszu komisji edukac. w posiadłości Szydłowskiego.

CHROBERZ, w tomie I. kar. 138. doday: Teraz znaki tylko gruzów z zamku tego widzieć się dają. Nal. do Margr. Pińczowskich. Jest wieś o m. 2 od Wislicy.

CHRZANOW, m. w Krakowskim, sławne górami obfitami w ołów, cynę &c.

CHWALISZEWO, m. w Poznańskim, duchowne.

CHWEYDANY, stwo w Zmudzi w pow. Poinińskim, płaci kwar. zł. 4989, w posiadłości emit. Ronikierów.

CHYROW, m. Ruskie, o milę od Felsztyna, 4 od Przemyśla, w górach nad rz. nal. do Ossolińskich. Jest pod pan. Austr.

CIAMPA, ob. Tichompa.

CIESZKOWICE, m. w

Krakowskim, nad rz. Białą, o półtory mili od Bobowy, pod pan. Austr.

CIEPIELOW, m. w Sandomirskim nikczemne z pięknymi stawami i lasami, wprzód Xżąt Sanguszków, teraz Karczewskich, o m. 2 od Zwolenia, od Kozienic 5.

CIESNINA, toż co Fretum u Łac. ob. Fretum.

CIESZANOW, m. Ruskie w dobrych gruntach, o m. 2 od Lubaczowa, pod pan. Austr. gniazdo Cieszanowskich.

CIESZYN, ob. Tefchen.

CNIELOW, m. w Sandomirskim, mające na 500. osady, z kość. nal. do Małachowskich, o m. 3 od Tarłowa. W okolicy rudy żelazne potrzebne były.

CUDNOW, m. w Kłowskiem, dosyć znaczne nad rz. na trakcie poczt. nal. do Xżąt Poniszkich.

CYRYNSKIE, stwo w Nowogrodzkim, płaci kwar. zł. 1259.

CZAKATORN, m. Węgierskie, w Komitacie Szaladeńskim z dawnym zam. Jest m. uprzywilejowane, i główne okolicy wiel. obfitey i zaleconey dla przednich win siodkich, przy uścierz. Murry do Drawy.

CZANAD, m. Węgier. stoł. Hr. z katedrą Bisk. nad rz. Marosch.

CZARTORYA, nowa i stara, m. w pow. Zytomirskim.

CZECZELNIK, m. w pow. Winnickim.

CZEMPIN, m. w Poznańskim.

CZEPEL, wyspa wiel. na Dunaju niedaleko Budy w Węgrzech. Należała dawniej do Xcia Eugeniusza, którego tu pamięć zachowało przedgórze zwane Eugeniozowskie, gdzie zamek wystawił ow. Xiąże. Jest to zaś góra okryta drzewem i winnicami. Wyspa teraz nal. do kamery Węgier.

CZERKASY, w Kłowskiem stwo płaci kwar. zł. 16982. emit.

Xżąt Sanguszkw.

CZESNEK, m. Węgierskie z zamkiem na w. łokiej skaie w Komiracie Węłorvńskim.

CZETNEK, m. Węgierskie wyż. w Komitacie Gomorskim, fl. ruda żelazna.

CZORSZTYN, w *tomie I. kar.* 156. *popraw*: zamek wiel. ruynuiący się dla dawności od ktorego i wsi blizkiej bierze stwa nazwisko.

CZURYŁOW, m. w Woi. Bracławskim.

CZYWILSKIE stwo, w powiecie Wilkomirskim płaci kwarty zł. 441. emfit. Żyniewow.

CZYRZEC, ob. Szczyrzec.

CYZOW, m. w ziemi Łomżyńskiej szlacheckie, nad rz. o m. 2 od Zambrowa.

D

DABIE, m. w Łęczyckim, Krol. płaci kwar. zł. 246.

DABROWICA, dawne siedlisko familii Firleiw; z zamkiem opuszczonym teraz, w Woi. Lubel.

DABROWNA, ob. Dubrowna.

DALESZYCE, m. w Sandomirskim z dawnym kościołem założonym od Iwona Bisk. Krak. miezkawe tylko od famych Chrzęścian, o m. 2 i poł od Bozencina.

DASZOW, m. w pow. Winnickim.

DEBNO, m. w Sandomirskim niegdys dziedzictwo Sieniawskich.

DELATYN, m. na Pokuciu nad Prutem, o m. 2 od Nadworny.

DEMIDOW, m. w pow. Kiowski.

DENKOW, m. w pow. Sandomirskim.

DERAZNIA, m. w Woi. Bracławskim.

DERESZOW, m. Ruskie pod pan. Austr. w Cyr. Lwowckim.

DERMAN, Obac. Bazylia now w Woi. Wolyńskim, fund. od

DRO

Xżąt Ostrogskich, w okolicy obfi. tey w owoce krajowe i w miłym położeniu, o m. 2 od Ostroga, 5 od Dubna.

DEYMA, lub **DEUME**, rzeka w Prusiech, ktora przy Tapiawpała do Pręgli, przez Kopanicę czyi Deymę Nową, ciągnioną pod Labian, ma Kommunikacyą z Zatoką morską, a przez kanal Friedrichsgraben z Niemnem i Gilgą.

DIAMENT, ob. Dunamunda.

DLUBNIA, rz. w Krakowick. ma źródło pod Janrodem, uchodzi do Wisły pod Mogilą, płynie zawsze pełnym korytem, nie zmniejsza się na upały, ani marznie w zimie.

DOBRA, m. w Woi. Kaliskim.

DOLSK, m. w Poznańskim.

DOMESNEZ, góra nadmorska w Inflanciech nad odnogą Inflantką niebezpieczną dla skał piaszczystych na m. 4 ciągnących się. Na górze są dwa ogniska, jeden z nich ma 12 wżwyz, drugi 8 i pół sążni; te od Sierpnia do Stycznia palą się dla wygody żeglarzow, ktore, jeżeli oba są widziane, oznaczają niebezpieczeństwo, jeżeli jeden, są bezpieczni. Na drzewo, ktorego corocznie na 1000. sążni wychodzi koszt łoży Ryga, i daie 2500. talarow. Jest ku poln. o m. 6 od Dondangen.

DOMINIQUE, w *tomie I. kar.* 170. *do du.* Traktatem r. 1783 oddała ją Francya wiel. Brytanii.

DONDANGEN, zamek w pow. Piltyńskim, należał wprzod do Bisk. Ryckich, potym Xżąt Holsztynskich z 10. wsiami teraz do familii de Sackena.

DORSUNISZKI, m. w powiecie Kowieńskim, z stwem plac. kwar. zł. 1719. dane emfit. prawem Ogińskim; na nim seym r. 1607. warował pewną summę teyże familii.

DROBIN, m. w Woi. Płockim, maie osadę od wielu garn. carzow i żydow, w gruntach bar. dzo

do dobrych, o milę od Raciąża,
3 od Plocka, nał. do Skarbkow.

DRUGNIA, w pow. Wiślickim
Krolewsczyzna płaci kwarty zł.
955.

DRZAZGOW, m. w ziemi
Stężyckiej.

DUBICKIE stwo, w Lidzkim
płaci kwarty zł. 746.

DUBIECKO, m. w ziemi
Przemyskiej, teraz pod pan. Austr.
dosyć porządne, z palacem, kościo-
łem i cerkwią; dziedziczne Hr. Kras-
kich. Leży nad Sanem na trakcie
Cesarzkiej, o m. 4 od Jarosławia, 1
od Dynowa, 4 od Przemyśla. dl.
43. 2. sz. 50. 6. Należało dawniej
do Stadnickich familii.

DUCKIE stwo, w pow. O-
żmianńskim płaci kwarty zł. 1434.

DUDNA, m. w Belzkiem.

DUNAYGROD, m. w Woi.
Podolskim.

DUNAYOW, m. Ruskie nad
rz. Hnilią, o m. 2 od Narayowa,
pod pan. Austr.

DYMIŃSKIE stwo, w Ki-
iowskiem płaci kwar. zł. 1996.

DUPINO, m. w Poznańskim.

DYNOW, m. w Przemyskim,
teraz pod pan. Austr. osiadłe żyda-
mi, s. handlem płocien, było
dziedzictwem Maciejowskich, po-
tym Ossolińskich. Jest w dobrym
położeniu nad Sanem, o milę od
Dubiecka. dl. 43. 2. sz. 50. 5.

DZIAŁDOW, ob. Soldau.

DZIAŁDOWKA, rz. zowie
się *Wkra*, wypływa z Prus da-
wnych i oblewając Działdow od
niego bierze nazwisko, łączy się z
Płocką i uchodzi do Bugu.

DZIEWIENISZKI, stwo w O-
żmianńskim pow. płaci kwar. zł.
1184.

DZIKOW, m. w Woi. San-
domirskim

DZIUNKOW, m. w pow.
Winnickim.

DZWINOGROD, ob. Zwi-
nogrod.

E

EGLONA stwo, w pow. wiel.
Dyrwian płaci cum attin. kwarty
zł. 1747.

EKA, rz. w Inflanciech.

EKATERYNENBURG, lub KA-
TARYNENBURG, m. w Syberji, nad
rz. Iset, która wpada do Tobol-
skiej, regularnie zabudowane i
umocnione. Piotr I. r. 1723. zało-
żył tego fundamenta, ale Katarzy-
na Matka jego r. 1726 dokon-
ła i od swego nazwała imienia. Tu
superintendent górników rezyduje.
Powiat Ekaterynburski jest oddzie-
lony od Syberji Wielkorządztwa
i od niego dependują wszystkie sz-
czyby srebrne, miedziane, góry żel-
azne, ołowiane, które w Syberji lub
Permii i Orenburgu znajdują się.
Słobody, Ostrogi i fortece, które
do górnictwa Cesarzkiego nale-
żą dzielą się na 3 dystrykty: Ekateryn-
burski, Kutajski i Alapajski.

ELMIĄZOW, m. w Kiow-
skim nad rz. Supołą poniżej Pie-
czary.

ELTON, s. jezioro słone w
okolicy Astrachanu.

ELZBIĘTY, Prowincya Mo-
skiew. w Kiowskiem, w której M.
S. i forteca S. Elzbięty, leży nad
Ingulcem.

ENGELSBURG, ob. Po-
krzywno.

F

FALKOW, m. w pow. Opo-
czyńskim.

FAUST, m. w pow. Trembo-
welskim.

FAUSTOW, *Fastova*, m. w
Kiowskiem, dawniej rezydencya
Bisk. Kiow. z kąd Jezuici swe
Koll. przenieśli byli do Kiowa.

FELIN, m. Inflantkie, przed-
tym znaczne. Wzięte było od Het-
mana Zamoyckiego r. 1693. Leży
w pow. Parnawskim.

FELSZTYN, *Fulstinum*, m.

Ruskie pod pan. Austr. o milę od Chyrowa, było przedtym dziedzictwem Herburtow.

FIRLEY, m. w pow. Urzędowski.

FIRLEIOWKA, m. w Belzkim.

FLORIANOW, m. w Belzkim.

FLORYDA, *na kar.* 203. przez traktat r. 1783. nal. cała do Hiszpanii.

FORDON, ob. Wordon.

FRANOPOL, lub FRAMPOL, m. w Lubelskim, małe i źle budowane, w położeniu dobrym, z lasami, na trakcie, nal. do imienia Wisłockich, o półmili od Gora-ya, 2 od Szczepczelzyna; 4 od Zamościa.

FRYDLAND, m. w Poznańskim.

FRYSZTAK, m. w Sandomirskim, pod pan. Austr. nad Wisłoką, o m. 1 i pół, od Strzyżowa, 2 od Krosna.

G

GALAM, *na kar.* 225. nal. do Francy. traktatem r. 1783.

GARBOW, m. w Lubelskim nowo erygowane, na trakcie pocztowym z stawami, &c. nal. do Granowskiego, od Lublina, o m. 2 i pół, od Markoszewa.

GARNISZKI, stwo w pow. Wilkomirskim płaci kwar. zł. 90.

GITANSKIE stwo, w pow. Wilkomirskim płaci kwarty zł. 1821

GIZOWSKIE stwo, w pow. Kowieńskim płaci kwar. zł. 662.

GŁĘBOKIE, lub HŁYBOKIE, m. w Połockim, z klasztorem Karmelitów na gran. pow. Oszmiańskiego między błotami.

GŁOWACZOW, m. w Wojs. Sandomirskim.

GŁOWNO, m. w Wojs. Rawskim, szlacheckie.

GLUCHOW, m. Mosk. w Kijowskim, w dystrykcie Nizińskim, było stolicą Gubernii małej Rusi do r. 1775.

GLUSKO, m. pod Lublinem, drzewem zabudowane, z stawami, młynami, na trakcie Ruskim wprzód Gałęzówskich, teraz Kosłowskich dziedzictwo.

GLUSZYN, m.

GNI EW CZYCE, stwo w powiecie Pińskim dane prawem emfit. Wiśniewskim, płaci kwarty zł. 1099.

GNI EWKOWO, m. w Inowrocławskim, pod pan. Pruskim, przedtym stwo.

GNI EWOSZOW, m. w Wojs. Sandomirskim, drewniane, leży obok z Granicą M. na trakcie, nal. do St. Lubiatowskiego Mycielskiego, o m. 3 od Kozienic, 15 od Warszawy. w gruntach leży dobrych.

GOLINA, m. w pow. Kowieńskim.

GOGOLEW, m. Mosk. w powiecie Kijowskim nad rz. Ostrą.

GOŁĄB, m. w Sandomirskim Krolewsczyzna płaci kwarty zł. 2647. gdzie r. 1656. porażony był Czarnecki od Szwedów, leży nad Wisłą nie daleko Sieciechowa, da- na nań emfit. Krajewskiemu.

GOŁOGURY, m. Ruskie w położeniu górzystym, od Glinian o m. 2 pod pan. Austr.

GOŁUCHOW, m. w Kaliskim, gniazdo Gołuchowskich, było dziedzictwem Leszczyńskich, od których tu wystawiony zamek. Leży blisko Chodczu.

GORAY, m. w Sandomirskim, w kraju górzystym w pośród pias- tów i lasów, zalecone jarmarkami. Jest o m. 1 od Frampola, 3 od Bilgoraya. Nal. do Ordynacyi Zamoyskich.

GORLICE, m. w Krakow. po za którym wypływa rz. Rapa, o m. 2, od Biecha ku połd.

GOROCHOWECZ, m. Mo- skiewskie w Xstwie Włodzimirskim.

GORZECKO, m. w Sando- mirskim, o m. 2 od Bilgoraja, nal. do Ordynacyi Zamoyskich.

GOSLICE, w Sandomirskim

o m. 2 od Sandomierza, st. porażką Rusi pod Lelżkiem czaraym.

GOSZCZYN, w ziemi Czerkiewy stwo, płaci kwar. zł. 1014.

GOWARCZOW, m. w Sandomirskim.

GOZDOWA, m. w ziemi Chełmskiej.

GRABOW, w tomie I. kar. 248 popraw: w Sieradzkim, w pow.

Olszefzowski stwo, płaci kwar. zł. 2717. w posłeszy emfit. Xzát Radziwillow, w dobrach stwa tego ruda żelaza się znayduie. Tegoż im. stwo jest w pow. Trockim płaci kwar zł. 120. Inne w pow. Pyzdrskim, płaci kwarty zł. 256.

GRABOWIEC, m. w pow. Radomskim.

GRANICA, m. w Sandomir-male, drzewem zabudowane, niedaleko Wisły, leży na trakcie, słyka się tuż z Gniwofzowem, nal. do imienia Wielopolskich, o m. 3 od Kozienic, 15 od Warszawy.

GRANNE, m. w Podlaskim nad Bugiem, z stacją poczt. od Sokołowa, o m. 3 i pół, od Pobi-krow 2 i pół.

GRANOW, m. dziedziczne w pow. Winnickim z klaszt. Bazylian.

GRENADA, na kar. 251. została przy Anglii przez traktat r. 1783.

GRODZISKO, m. w Woj. Poznańskim, z dawnym kościołem farnym fund. od Opalińskiego Kąsztelana Nakiel. a nabyte było od Opalińskiego Wdy Kaliskiego r. 1630. Jest tegoż im. w Woj. Rawskim, dawniej dziedzictwo Okuniow. Inne o m. 4 od Warszawy. Inne w ziemi Drohiczyckiej.

GRODZISKO, m. w Przemyskim, dobrze zabudowane i bardzo ofiadle, st. dobremi piwa-mi, niegdyś siedlisko Grodzickich, teraz dziedzic. Borzęckich, o milę i pół od Żolyni.

GROJEC, w tomie I. kar. 254. doday: stwo, płaci kwarty zł. 1083 dane od Rzpłtey prawem emfit. Za-

ńskim; M. jest liche, z kościołem far. na górze, w gruntach nie bar-dzo dobrych, o m. 3 od Tarczyna, 7 od Warszawy. Jest stol. pow.

GRYBOW, zwany dawniej Granberg, m. w Krakowskim, niegdyś obmurowane, ma 4 kość. Jest pod pan. Austr. było stwem. Pod M. jest góra zwana żelazną, ktorey ziemia okazuie rudę żelaza. Leży nad rz. Białą, o m. 2 od Sądzcza.

GRZEGORZOW, m. w Woj. Łęczyckim, o m. 1 od Koła.

GRZYMAŁOW, m. Ruskie w Trembowellkim pow.

GRZYMISZEW, w pow. Konińskim.

GULBIN, w powiecie Upińskim, stwo płaci kwar. zł. 5345. dane od Rzepltey prawem emfit. Igielstromom.

GUMBINNEN, m. Pruskie regularnie zabudowane nad rz. Pissą, stolica skarbowey i woyskowej Pruskiej kamery, z kościołem Katol. i Luter.

GURYEW - GORODOK, m. Moskiewskie w Orenburskim wielkorządztwie, o półtory mili od morza Kaspiyskiego, nad szrednim Korytem rzeki Uralstromy, krora tu 3. uściami do morza wpada.

GUZOW, w ziemi Sochaczewskiej stwo, płaci kwar. zł. 3413 dane od Rzepltey prawem emfit. Ogińskim. Tegoż im. o m. 3 od Radomia, st. wygraną Zygmunta III. nad Rokoszanami r. 1601.

GWOZDZIEC, czyli Gozdziec, m. na Pokuciu, o m. 4. od Sniatyn.

GZOWICE, w pow. Radomskim stwo, płaci kwar. zł. 409 podlega prawu emfit. Modzelewskie-go.

H.

HANUTA, m. w Woj. Mińskim pod pan. Rossyi, na pograniczu Moskwy, nal. do Ogińskiego.

HELA, m. Pruskie w Żuławie

Gdańskiej, na górze tegoż im. nad morzem, znaczny tu bywa ryb połow.

HELMET, m. Inflanckie w Estonii, poddało się z zamkiem swym Zamoysk: Hetmanowi r. 1693.

HISZPANIA, *Hispania*, u Franc. *Espagne*, u Hiszp. *Espanna*, znaczne Krol. Europeyskie, z jedney strony oblane morzem, z drugiej ograniczone Portugalią, z górami Pyreneyjskimi. Róznica się wzdłuż na m. 240, a szerokości więcej na m. 200, a wokoło 620. Figurę tego Krol. biorąc razem Portugalią przyrównywa Strabodo skory wolowej. Powietrze Hiszp. jest suche, ciepłe, czyste i zdrowe. Zima doznać się Hiszp. nie daie. Całe Krol. dzieli się na wiele Prow. które prawie wszystkie mają tytuł Krolestw. Na poln. są: Nawarra, Biskaya, Asturya; na z. Estremadura i Galicya; na połd. Andaluzya, Grenada, Walencya i Murcyja; na w. Aragonia i Katalonia; w środku jest Krolestwo Legionu i obydwie Kastylie. Kray przerzyna 6. rzek większych: Eber, Gwardalkiwir, Gwadyana, Duero, Tagus, i Minho. Krol. ma tytuł Katolickiego, *Catholicus*, który mu dawany bydz począł po odkryciu nowego świata i zawoianiu Maurow. Trybunał inkwizycji, czyli sąd duchowny dla utrzymania Religii Katolickiej, która jest tu panującą i jedyną tylko, miał wielką powagę. Zakonow kawaleryi w tym Krol. jest 5. Dialekt języka Hiszp. jest *Lucmirki*, mieszany z wielą obcemi słowami. Krola Hiszp. posiadły za Europą są bardzo wielkie, osobliwie w Ameryce, tak iż mogli mówić Filip II. iż w jego królestwach nigdy nie było niezachodzi. Kray jest górzysty, lubo ma wiele równin i dolin, i żyzne bardzo granta, nieuprawne jednak, dla nieludności, i leniwa Hiszpanow. Góry są okryte

pożytkującymi drzewami, i obfite w kruszec, niedobytany od obywatelów; procz rudy żelaza. Wydaie Hiszpania wiele jedwabiu, koni rosyjskich i trzewnych, szafranu, ryżu, trzciny cukrowych, i naydelikatniejszych owocow. Liczba mieszkańcow wynosi na 10. millionow. W całym Krol. zawiera się 3. Arcybisk. 48 Biskupstw, 2146. klasztorow męzkich, panieńskich 1023. Fabryki i rękodziela nie są tu w tak dobrym stanie, jakby bydz mogły. Liczy się w Hiszpanii miast, *Ciudades* 139, i wiele bardzo miasteczek *Villas*. Dochody Krolewskie wynoszą na 30 millionow talerow Niem. Hiszpanie są mężni, cierpliwi, trzeźwi, i dowcipni. Do wina, które mają naywysmienitsze i w obfitości, nie są przywiązani. Madrid jest M.S.

HLUSKO, m. w Nowogrodzkiem.

HLUSKO Dubrowickie, m. w pow. Rzeszyckim, nad rz. Pozycą zalecone iarmarkami.

HOŁOSZYCE, m. Xiążąt Czartoryjskich, o m. 3 od Tarnogrodu.

HORNOSTAYPOL, m. w pow. Żytomirskim.

HORODENKA, m. w ziemi Halickiej.

HOROZANKA, m. w pow. Kołomyjskim.

HUBSKIE stwo, w pow. Oszmiańskim płaci kwar. zł. 1099, emfit Hornowski.

HUSIATYN, ob. Ufiatyn.

HUSSAKOW, m. w Przemyskim pod pan. Austr. o milę od Przemysła.

L

JABŁONKA, m. w ziemi Łomżyńskiej, nal do Szlaskich, o m. 2 od Zambrowa.

JACIMIERZ, m. w Sanockim, pod pan. Austr. w górach, o milę od Rymanowa.

JADOWO, stwo w Nurkim

placi kwar. zł. 1156 emfit. Malczewskiego.

JAHORLIK, m. w Bracławskim nad Dniestrem.

JĄŁOWO, stwo w pow. Wołkowyskim, płaci kwar. zł. 1500, emfit. Bulharyna.

JAMPOL, m. w Wołyńskim znaczne obfitością kredy w okolicy znajdujący się. Tegoż im. m. w Bracławskim.

JANIKOW, m. w Sandomirskim, nal. do Opac. Sieciech. o m. 3 od Opatowa.

JANOW, m. w Brzeskim Litt. dawne dziedzictwo Szuykich, o m. 5 od Brześcia.

JANOW, m. w Woi. Trockim w pow. Kowieńskim nad rz. Wilgą, w bardzo miłym położeniu erygowane od J. W. Kosiakowskiego Bisk. Inflan. osadzone rzemieślnikami i rekodzielami, o m. 11 od Wilna. Tegoż im. m. w Bracławskim nad Bohem. lunc w Halickim.

JANOWIEC, w *tomie I. ka.* 293. popraw: w Sandomirskim. Tegoż im. m. w Gnieźnieńskim.

JANOWKA, m. w Woi. Wołyńskim, w pow. Łuckim.

JAROSZOW, m. w Woi. Podolskim. lunc tegoż im. w Kiowskiem.

JARUN, m. w Woi. Wołyńskim.

JARYCZOW, m. Ruskie, nad rz. na trakcie poczt. pod pan. Austr. o m. 3 od Lwowa.

JASIOŁDA, rz. w Brzeskim Litt. wypływa z bagnow Brzeskich od poln. oblewa Berezę, Chomsk, Metol, i blisko Pińsk z Piną się łączy.

JASLIKA, m. Ruskie, było niegdyś mrowane, nal. do Bisk. z kośc. i rezydencyą, ma wielkie składy winne. Leży w górach, z lasami obszernemi, o półmili od granic Węgier. 2 od Dukli. Klucz Jaslicki zawiera wś 13.

JASŁO, m. w Krakowskim,

przy uściu rz. Rapy do Wisłoki, pod pan. Austr. z klasz. Karmel. wprzód stwo, o milę od Kołaczyc. JASNA GÓRA, ob. Częstochowa.

JASNOHORODKA, m. w Woi. i pow. Kiołowskim.

JASTROW, m. w Woi. Poznanińskim, z kośc. drewn. nad ieżiorem, i rz. Pyłą, pod pan. Pruskim.

JAWORNICZEK, m. Ruskie w Sanockim, z wiel. lasami łąkowemi, o milę od Dynowa, nal. do Xżat Radziwillow.

JEDWABNE, m. w ziemi Wiskiej, liche, żydami napelnione, nal. do Rembelskich, o milę od Wizny, 2 od Łomży.

JEZOW, m. w Ruskim duchowne.

ILETZKOY Gorodok, m. Mosk. w Prow. Oremburskiej nad uściem rz. Ilek do Uralstromy, sławne zapami soli kopanej.

ILINSK, m. w pow. Zytomirskim, dziedziczne i gniazdo imienia Ilinski.

ILMANOWA, m. w pow. Sandomirskim.

IŁOW, m. w ziemi Gostyniskiej.

JORDANOW, m. w Krakowskim, dawne, nad rz. Skawą.

JOZEFGRÓD, m. w Bracławskim, budowne i porządne, zalecone iarmarkami, nal. do Xżat Lubomirskich.

IWANKOW, m. szlacheckie w pow. Zytomirskim.

IWANOWICE, m. w pow. Kaliskim.

IWNICA, m. w pow. Kiołowskim.

JUTROSIN, m. w powiecie Pyszkim.

JURGIELANY, stwo w pow. Ofzmiński, emphiteusis Zadarowski.

JUROW, m. w Halickim.

IZBICA, m. w Brzeskim Ku- iaw. nal. do Xżat Czetwertyńskich,

było Skarbkow, z kość. pałacem,
o m. 3 od Chodcza.

K.

KADARYISKIE stwo, w pow. Trockim płaci kwar. zł. 2548.

KAKOLNIKI, m. w Halickim pod pan. Austr.

KALUSZ, m. w Halickim nad rz. Limnicą pod pan. Austr. o m. 4 od Halicza.

KALUSZYN, m. w ziemi Liwskiej.

KAMIONKA, m. w Lubelskim.

KANCZUGA, m. w Sanockim, teraz pod pan. Austr. z kościołem Far. murewanym i cerkw. o m. 2 od Łancuta, tyleż od Dubiecka; nal. do Xżąt Lubomirskich.

KAPINOS, stwo w ziemi Sochaczewskiej płaci kwar. zł. 1538.

KASKI, m. w Rawskim, stwo płaci kwar. zł. 1764. emfit. Szymanowskiego.

KEMPNO, m. w ziemi Wieluńskiej, handlowne, zalecone iarmarkami, na trakcie od Wieruszowa m. 3.

KETY, m. w Krakowskim, sławne urodzeniem S. Jana Kantego, nad rz. Solą, o m. 2 od Oświęcimia.

KIELCZYGLÓW, stwo w Sieradzkim, płaci kwar. zł. 1063. emfit. Mielińskiego.

KIERNOZIA, m. w ziemi Gostyńskiej, nikczemne, o m. 2. od Łowicza.

KISIELIN, m. w pow. Włodzimirskim.

KLESZCZOWA, stwo w pow. Pyzdrowskim płaci kwar. zł. 275. emfit. Lipskiego.

KLESZCZELE, m. w Podlaskim, w ziemi Bielskiej, osiadłe i dosyć porządne, w gruntach piaszczystych, a stwem płaci kwar. zł. 1158, podległym prawu emfit. Czarnockiego, o m. 3 od Bielska,

24 od Warszawy.

KLONOWSKIE stwo, w Sieradzkim płaci kwar. zł. 3605. emfit. Mielżyńskiego.

KLUCZKOWIEC, m. w Lubelskim.

KOMOROW, m. w Belzkim, nal. de Mirow imienia, o m. 2 od Zamościa.

KONSKA WOLA, m. w Lubelskim, dobrze zabudowane z pięknym kościołem, dworem, i domami dobrymi, pogorzało roku 1783; jest na trakcie w gruntach dosyć dobrych, o milę od Kurowa, 4 od Lublina. Nal. do Xżąt Czartoryskich.

KORABIEWICE, w ziemi Sochaczewskiej stwo płaci kwar. 850. emfit. Piżarskich.

KOSSOW, m. w Halickim, o milę od Kutych pod pan. Austr.

KOSZAR, m. w pow. Włodzimirskim.

KOSZYCKI, m. w Krakowskim, leżące przy uściu rzeki Szreniawy do Wisły.

KOZŁÓW, m. w Krymei, handlowne, nad klinem ziemi wpuszczonym w morze czarne, z małym portem.

KOZIN, m. w pow. Krzemienieckim, nikczemne, nal. do Hr. Tarnowskich, o m. 3 od Dubna.

KOZMIN, m. w Kaliskim, gniazdo Kozmińskich domu.

KRAKOWIEC, m. w Przemyskim, z wiel. pałacem, i pięknymi ogrodami, nad rz. Wisznią, od Mościsk m. 2 i pół, od Jarosławia 4, ode Lwowa 9. Nal. do imienia Cetnerow.

KRASNICZYN, m. w ziemi Chełmskiej, im. Międzyńskich, o milę od Skierbieszowa.

KROBIA, m. w Woi. Poznańskim. Tu Piotr z Bnina Biskup Poznań. pałac dla Biskupów wystawił był.

KROSIENKO, m. w Sandomirskim.

KRUKIENICE, m. w Prze-

myślskim, pod pan. Austr. o m. 2 od Mościsk.

KRYNICE, lub BRYNICE, iezioro, w Bełskim, na półmili długie, we 2 lub 3 lata woda z niego uśpnie do przyległej góry, i daje sposobność do połowu ryb, innego czasu siecią lub niewodem zbrodzić go niemożna. Leży blisko Komorowa.

KRZYWCZA, m. Ruskie nad Sanem w górach, o milę od Kraficzyna, pod pan. Austr. Tanże wola Krzywiecka.

KRYSTYNOWO, m. w powiecie Komińskim.

KUCZBORSK, m. w Woj. Płockim w pow. Szreńskim, gniazdo Kuczbońskich.

KULIKOW, m. Ruskie pod pan. Austr. o m. 2 ode Lwowa.

KUROZWEKI, m. w pow. Wiślickim, z klasz. Kanon. Regul. jest dawne; bywało dziedzictwem Męcińskich, Lanckorońskich, teraz nał. do Sołtyków.

KURZETNIK, m. w ziemi Michałowskiej nad Drwęcą, leży na górze wysokiej z zam. starym spustoszałym. Należy do kapituły Chelmiń, pod pan. Pruskim, o ćwierć mile od Nowego miasta.

KUTKORZ, m. Ruskie nad rz. o milę od Buska pod pan. Austr. z klasztorem Kapucynów, nał. do Łęczyńskich, o m. 2 od Oleśka.

KUTY, m. w Halickim, sławne żupami soli warzoney, na samej granicy, o milę od Kośłowa, 4 od Kołomyi.

L.

LANDEK, m. w pow. Kościańskim.

LASOCIN, m. w Sandomirskim, mające na 300 osady; blisko Wisły, z lasami wiel. o m. 2. od Tarłowa, nał. do im. Xżąt Sangużkow.

LESNIEWSKA, m. w Woj. Wołyńskim.

LESZCZAIOW, m. w pow. Krzemienieckim.

LESZCZYN, m. w Kiiwskim.

LETNIEWCE, m. w pow. Łatyczewskim, słowo płaci kwarty zł. 1613.

LITOWICZ, m. w pow. Włodzimirskim.

LUBRANIEC wielki i mały, m. w Brzeskim Kujawskim, z klasztorem Kanon. regul. fundowanym od Lubrańskiego Bisk. Pozn. z pałacem, jest nad rz. w gruntach mierznych, gniazdo dawne rodziny Lubrańskich, a teraz dziedzictwo domu Dąbskich, o milę od Brześcia.

LUCHYNY, m. dziedziczne w pow. Żytomirskim.

L.

LASKARZEW, m. w ziemi Steżyckiej, duchowne.

ŁĘKNO, m. w pow. Keyńskim, dawniej gniazdo Łękińskich, nał. do im. Radomskich.

ŁOBZENICA, m. w pow. Nakiełskim.

ŁOMOWATE, m. Krol. w Kiiwskim.

ŁUCZYŃCE, m. w Podolskim.

M.

MACHIROWO, w Połockim z klasz. Bazylianów sławnym dla cudów, obrazu. Leży blisko Dźwiny, m. 3 od Połocka.

MACIEJOWICE, m. w ziemi Steżyckiej.

MACKOWSKIE słowo, w Trockim płaci kwar. zł. 2021.

MARENIN, m. w Woj. Wołyńskim.

MARGUNIN, m. w Woj. Poznańskim, z kośc. mur. gniazdo Marguńskich, było dziedzictwem Ciecierskich, teraz Skorzeńskich, ma młyny i folusze. Leży w piaszczach, o m. 2 od Poznania.

MATYSOWKA, m. w Przemyskim, niekzemne.

MIASTEczKO; m. w pow. Trębowski.

MICHNOWICE, m. w ziemi Chełmskiej.

MIECHOWO, m. w Książskim nad Wisłą, m. 4. od Torunia.

MIELNICA, m. w Wołyńskim.

MIELZYN, m. w pow. Pyzdrowskim, dawne gniazdo Mielżyńskich.

MIESCISKO, w Gnieźnieńskim dwu, płaci kwar. zł. 495.

MIŁOSŁAW, m. w Wołyńskim.

MIROW, m. w pow. Wiślickim.

MIROWKA, m. w Kłiwskim.

MOSOR, m. w Wołyńskim.

MNISZEW, w *tomie II. kar. 164. popraw:* wieś z pałacem Xiążąt Sapiehow, nad Wisłą w piaskach, o milę od Magnuszowa.

MUKAROWSKIE stwo, w Wołyńskim w pow. Łatyżewskim płaci kwar. zł. 6018.

MYSŁOW, m. w Wołyńskim. jest gniazdem domu Mysłowskich, herbu Nałęcz.

N.

NARODYCZE, m. dziedziczne w pow. Owruckim.

NEWIS, wyspa w Ameryce z Antyli, leży na półn. ku z. od Montferratu, została przy Anglii traktatem r. 1783.

NIESUCHOYCZE, m. w pow. Włodzimirskim.

NIEMIROWKA, m. w Wołyńskim.

NIEWIEROW, m. w ziemi Mielnickiej.

NOWOSIOŁKI, m. w pow. Kłiwskim.

NORZYNSK, m. w pow. Owruckim.

O.

OBRYCKO, m. w Poznańskim.

OLCHOWICE, m. w pow. Kłiwskim.

OLSZA, m. w pow. Chęcińskim.

OPOROWO, m. w Rawskim niedaleko Łowicza z klaszt. Paulinow, gniazdo Oporowskich.

ORLA, m. w ziemi Bielskiej.

OSMOLIN, m. dziedziczne w ziemi Gołtyńskiej.

OSTROWEK, m. w Poznańskim.

OZDZARZYCE, m. w pow. Włodzimirskim.

P.

PAWŁOW, m. w ziemi Chełmskiej.

PAZYNCZEW, m. w Łęczyckim, o milę od Łęczycy.

PIASTKA, m. dziedziczne w pow. Żytomirskim.

S. PIERRE, ob. S. Piotr.

PILA, ob. Pyla.

PILAWCE, m. w Podolskim.

PISTYN, m. w Pokuciu z żupami soli warzoney.

PRAWNO, m. w Lubelskim.

PRAZOW, m. dziedziczne w pow. Żytomirskim.

PROVIDENTIA, w *tomie II. kar. 317. popraw:* traktatem r. 1783. Hiszpania oddała ją Angli, wraz z Bahamą.

PRZEWALY, m. w ziemi Chełmskiej.

PUCHACZOW, w *tomie II. kar. 320. popraw:* w Lubelskim.

PUSTYNKI, m. w Mściławskim z dawn. klaszt. Bazylianow, o milę od Mściławia. Tegoż im. w Witebskim, zalecone iarmarkami, m. 9 od Witebska.

R

RACHMANOW, m. w powiecie Krzemienieckim.

RAFAŁOWKA, m. w Wołyńskim, ku Poleśowi, Olizarow imienia.

RAKOWIEC, m. we Lwowskim, pod pan. Austr.

RASZKOW, m. w Kaliskim.

RAY, m. w Wołyńskim.

REYOWIEC, m. w ziemi Chełmskiej.

ROGAWKA, m. Krol. w ziemi Drohickej.

ROSYCH, m. w pow. Włodzimirskim.

ROZYSZCZA, m. w Wołyńskim.

RUDKA, m. w ziemi Drohickej.

RUZYN, m. w Kłiowskim.

RYCHWAŁ, m. w pow. Konińskim.

RYNARZEWO, m. w powiecie Kcyńskim.

RZYSZCZOWA, m. w Kłiowskim.

S

SACHNOWKA, m. w Kłiowskim.

SADKOWCE, m. w Podolskim.

SARNAKI, m. w ziemi Mielnickiej.

SĄPOLNO, m. w Kniawskim.

SEMIEŁOW, m. w pow. Sandomirskim.

SKULSKO, m. w Kniawskim.

SŁOBODYSZCZE, m. w pow. Zytomirskim.

SŁOMIANY rynek, m. w Lubelskim.

SŁOMNIKI, m. w pow. Proszowickim. Tegoż im. w Krakowskim nal. do Wielkorządów Krak.

SMIAŁOWICZE, m. w Wołyńskim z domem XX. Misyonarzów, dawniej im. Zawiszów, teraz Ogińskich.

SMIŁA, m. w pow. Kłiowskim.

SMŁODOWO, m. w ziemi Łomżyńskiej.

SMÓLDYNIOW, m. w powiecie Łuckim.

STEBŁOW, m. w pow. Kłiowskim.

STEPAN, m. w Wołyńskim.

STĘSZEW, m. w Poznańskim.

STERDYNIA, m. w ziemi Drohickej.

STOBUCHWA, m. w Wołyńskim.

SUDYŁKOW, m. w pow. Krzemienieckim.

SWIERZE, m. w ziemi Chełmskiej.

SZEPETYN, m. w pow. Krzemienieckim. Tamże Szepetówka.

SZLICHTYNKOWO, m. w Poznańskim.

SZUMSK, m. w Wołyńskim.

T

TARASZCZA, m. w pow. Winickim.

TAYKURY, m. w Wołyńskim.

TERACYN, m. w ziemi Chełmskiej.

TOPOROW, m. Ruskie pod pan. Austr. o m. 3 od Buska.

TROJANOWKA, m. w Wołew. Wołyńskim.

TRZCIEL, m. w Poznańskim.

TUCZNO, w Poznańskim.

TULISZKOW, m. w pow. Konińskim.

TURYA, m. w Kłiowskim.

U. W.

UCHANOW, m. w pow. Sandomirskim.

USZOMIR, m. dziedziczne w pow. Zytomirskim.

WALLIA, ob. Gallia.

WASIŁOW, m. w pow. Kłiowskim.

WASNIOW, m. w pow. Sandomirskim.

WAWOLNICA, m. w pow. Urzędowskim.

S. WAWRZYNCA, rz. ob. S. Laurent.

WEISSEMBURG, ob. Alba Regalis, Alba Julia.

WIELEDNIKI, m. w pow. Owruckim.

WIELICHOW, m. w pow. Poznańskim.

WIENEBURG, m. w pow. Nakielskim.

WISKITKI, m. Krol. w ziemi Sochaczewskiej.

WISZENKI, m. w Woj. Wolyńskim.

WODYNIE, m. w pow. Wareckim.

WOLSZTYN, m. w Poznańskim.

WOŁODARKA, m. w Kiowski.

WYBRANOWKA, m. Ruskie pod pan. Austr.

WYSOKA, m. w pow. Nakielskim.

WYSOKIE Mazowieckie, m. w ziemi Drohiczyckiej.

WYSZEMIERYŻYCE, m. w powiecie Wareckim.

WYSZWA, m. w pow. Włodzimirskim, z zamkiem.

X

XAWEROW, m. w Bractwskim, nal. do Komisji Edukacyney w posłeszy, Hr. Krasińskich.

XIAZ, m. w Poznańskim.

XIAZNICE, w powiecie

Błońskim, starostwo płaci kwar. 347. emfit. Mioduskiego.

Z

ZABOWO, m. w Poznańskim.

ZABOTYN, m. w Kiowskim.

ZAGOROW, m. w pow. Konińskim.

ZA WADY, m. w Poznańskim.

ZERKOW, m. w pow. Pyzdrskim.

ZERNIKI, m. w pow. Kcyńskim.

ZŁOTNIKI, m. w pow. Trębowelskim, pod pan. Austr.

ZŁOTOWO, m. w pow. Nakielskim.

ZOCHOW, ob. Rzechów.

ZOLYNIA, czyli LUBOMIERZ, m. Ruskie, pod pan. Austr. drzewem zabudowane, z stawami, w grantach piaszczystych, dawne dziedzictwo Xżąt Lubomirskich, o. 1 od Łanęcuta, 5 od Rudnika.

ZUKOW, m. w pow. Błońskim.

ZWEYBRUCKEN, *Bipontium*, u Fran. *Deux ponts*, m. Niem. stol. ndzielnego Xstwa tegoż im. w Cyr. Renu niższego, w górach Wogiesńskich, z wiel. zamkiem. Leży nad rz. Schwolbe, między Sarbruchi i Kayterslaarten, o m. 15 na pold. ku z. od Wormacyi, 22 od Strazburga, 19 od Metz, 21 od Moguncyi. dł. 25. 6. sz. 49. 20. Xieństwo *Zweybrucken*, czyli Dwoch-mośców, lub Bipontyńskie, ma na z. Lotaryngią, na pold. Alfacją, inne strony gran. z Palatynatem i Hr. Sarbruch. Nal. do Xżąt z domu Palatynińskiego. Kray jest mały i górzysty.

NB. Ponieważ tu wypisane są kwarty Krolewsczyzn podług lustracy r. 1765. a te Konstytucją r. 1775. powiększone są w Koronie, w półtora tyle, a w Litwie wedwoie, więc tu kwarty mają być rachowane tak, iż gdzie się kładzie kwar. zł. 100. tedy ta w Koronnych Starostwach właściwie się płacić powinna zł. 150. a w Litwie 200.

NOTA NIEKTORYCH KSIĄZEK

ZNAJDUIĄCYCH SIĘ U PIOTRA DUFOUR

Drukarza J. K. Mci y Rzeczypospolitey.

- Apteczka Końska. - - - Zł. 5.
 Dykcyonarz Przyśłow w czterech
 językach, to jest w Polskim,
 Łacińskim, Francuzkim, i Nie-
 mieckim. 2. tom. - - - 8.
 Dykcyonarz Geograficzny w 3. tom.
 in 8vo. na papierze ordynaryj-
 nym. - - - 24.
 na kleowym. - - - 36.
 Excerpt Konstyucyi z ustaw Sey-
 mowych 1774. & 1775. Anni, ty-
 czących się ustanowienia Rady
 przy Boku Jego Królewskiej Mci
 nieustającej. - - - 3.
 Grammatyka Niemiecka stosowana
 do pojętności umiejących swój
 język, a uczących się po Nie-
 miecku Polaków, przez *Joachim-
 ma Markwarta*. - Zł. 2. gr. 15.
 Grammaire raisonnée, ou Principes
 de la langue Polonoise, à l'usage
 de tous les Etrangers qui parlent
 le Français & qui veulent apren-
 dre la langue Polonoise avec beau-
 coup de facilité, par M. l'Abbé
Trębczyński. 2 vol. in 8vo Fl. 8.
 Hyсторja Turecka tom. 5. in 4to 36.
 Kazimierz Wielki, na przednim pa-
 pierze in 4to. - - - 4.
 Mowy za czterma Stanami, Ku-
 pieckim, Rolniczym, Zolnierskim
 i ludzi uczonych, który z nich
 jest Kraiowi pożyteczniejszy, a
 zatem pierwszy do task szczegul-
 niejszey Monarchow opieki, de-
 dykowane i ośiarowane J. K. Mci.
 przez *P. Dufour*, przełożone z
 Francuzkiego przez *Franciszka
 Barssa* 1. tom in 8vo. - - - 4.
 Mowa na pytanie: która z cnot
 Bohatyrow jest najpotrzebniej-
 sza? i iacy są Bohatyrowie, kto-
 rym na niey zbywało. - - - 1.
 O człowieku moralnym. - - - 4.
 Ordynacya samowładnacey i nay-
 potężniejszey Katarzyny II. Im-
 peratorowey całej Rosyi. in
 8vo. - - - 6.
 O przywroceniu dawnego rządu
 według pierwsiakowych Rzeczy-
 pospolitey ustaw. - - - 6.
 Powieści moralne P. Marmontela
 13. części, czyli 3. tomy in
 8vo. - - - 26.
 Powieści moralne Panny Uncy,
 które są niby dopełnieniem Po-
 wieści P. Marmontela 4. tom
 in 8vo. - - - 24.
 Rada patryotyczna dla terażniey-
 szego Stanu Polski od dobrze ży-
 czącego Kraiowi swemu publiko
 podana. - - - 3.
 Rewolucya terażniejsza Ameryki
 północney w trzynastu zkonfede-
 rowanych osadach, Jarzmo Wiel-
 kiej Brytanii zrzucających, z
 poprzedzającym opisaniem hi-
 storycznym i geograficznym tych-
 że krajów z Niemieckiego na Pol-
 ski język przetłomaczone. - - 4.
 Sekreta ciekawe i doświadczone
 dla powszechney wiadomości wy-
 dane. - - - 4.
 Sztuka ogrodnicza czyli o ogrodni-
 ctwie zawierająca przepisy cho-
 dzenia przyzwoitego około ogro-
 dów kwiatowych, kuchennych,
 i sadów zprzydatkiem niektórych
 ciekawych i użytecznych wiado-
 mości sekretnych. - - - 3.
 Terminorum Juris canonico-civilis
 interpretatio ad usum Candida-

torum Jurisprudentiae curā & opera Mr. Francisci Minecki &c.	teraz na Polski język przełożone. - - - - - 3.
Zi 4.	Zygwarda klasztorne przypadki z kopersztynchami z Niemieckiego na Polski język przełożone 2. tom in 8vo. - - - - - 12.
Treść uław Miasta J. K. Mci Pozn. in 4to - - - - - 4.	Zbiór Rezolucyi Rady Nienusłanej, potrzebnych do wiadomości Jurysdykcyi sądowych i obywatelów obojga Narodów 1. tom in fol. - - - - - 12.
Wieśniaczka uszczęśliwiona czyli pamiętniki P. Margrabiny de L. V. 4. tom in 8vo. - - - - - 16.	Zwierzenie i puszczenie ładnej kobietki 4. tom. in 8vo. - - - - - 8.
Zdanie o charakterze, obyczajach i dowcipie Niewiaśt, w różnych wiekach, przez P. Thomas Akademii Francuzkiej napisane,	

Wszystkie inne Artykuły w Magazynie iego znajdujące się wyrażone z oznaczoną ceną w katalogu, który się rozdaie gratis. Po książkach innych znajduje się katalog Komedyi, Dramatów y Oper Komicznych w liczbie więcej iak 115. na Teatrze dobrze y z sukcessem przyiętych, osobne się przedają według ceny w katalogu wyrażoney.

Dla ułatwienia zaś nabycia onych Drukarz oświadcza się spuścić ie za czer. zł. 12. ktoby wszystkie razem kupił, ktoby zaś mając już pierwszych 10. Tomów kosztujących czer. zł. 4. resztę dokupił, zapłaci czer. zł. 9. tak że razem ie kupując daleko taniey niż z osobna ich nabyć można.

U tegoż samego prenumerować można na Dykcyonarz Historyczny sławnych ludzi wszystkich Narodów, osobliwie Polaków, w 8. lub 9. Tomach 8vo majori w tymże samym formacie y piśmem drukowany co y niniejszy Dykcyonarz Geograficzny, 2gi. Tom onego wyidzie wkrótce, na prenumeratę teraz aż do końca Stycznia Ro. 1784. nie trzeba więcej płacić iak zł. 65. na papierze ordynarynym, a czer. zł. więcej na lepszym papierze.

NB. Co trzy Miesiące cena prenumeraty będzie podwyższona aż do 100. zł. na papierze ordyna-

rynym, cena, za którą dzieło to przedawane będzie po wyjściu z pod prasy, co się stanie, iak się spodziewamy w przeciągu 1784. Roku.

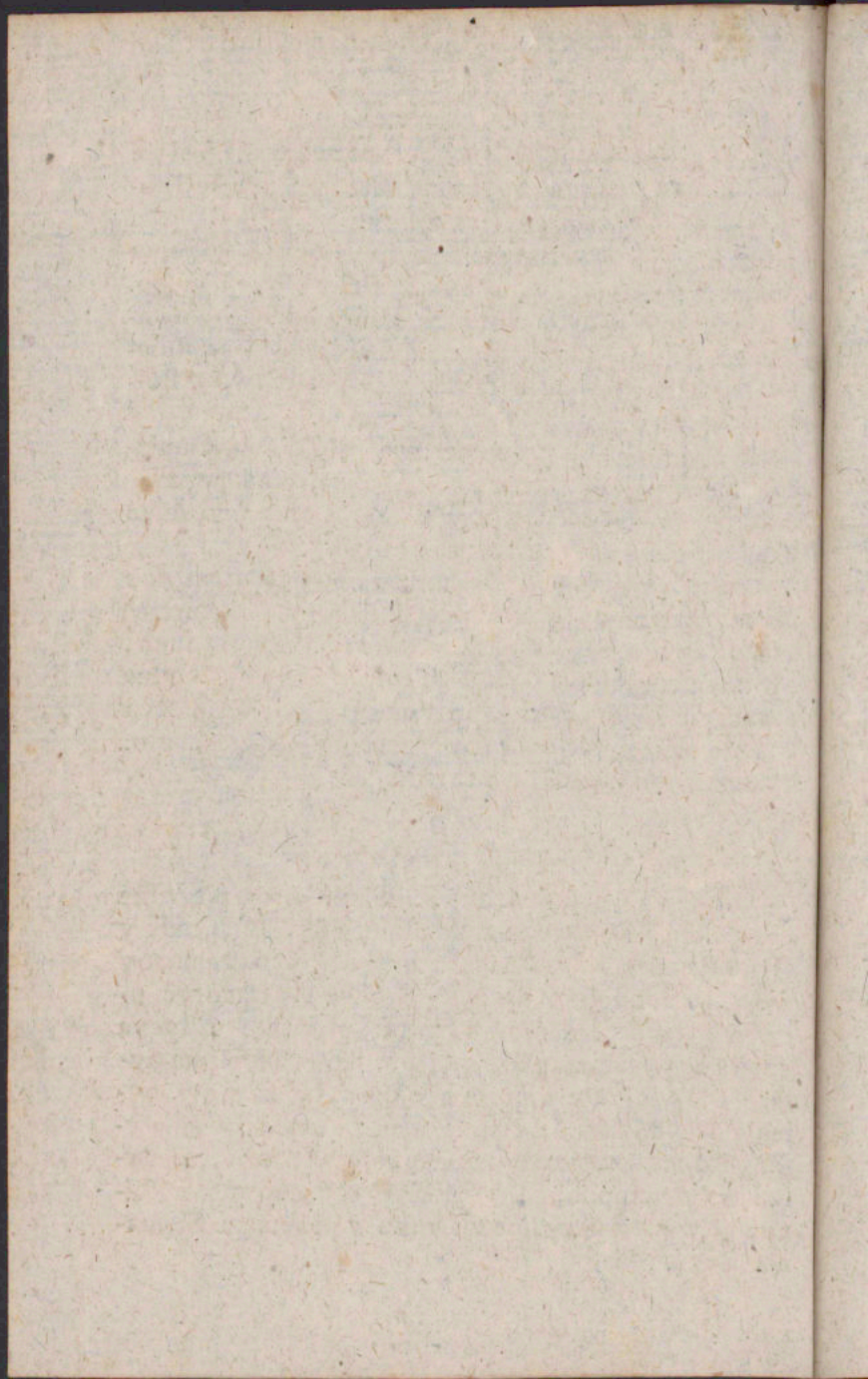
Dzieło to prezentowane było Nayiaśnieyszemu Panu, Który raczył przyjąć Dedykacją onego. Wszyscy ci, ktorzy pierwze Tomy odebrali, uważają tę Księgę iako iedną z naybardziej interessujących y nayużyteczniejszych w Literaturze, w Polskim Języku.

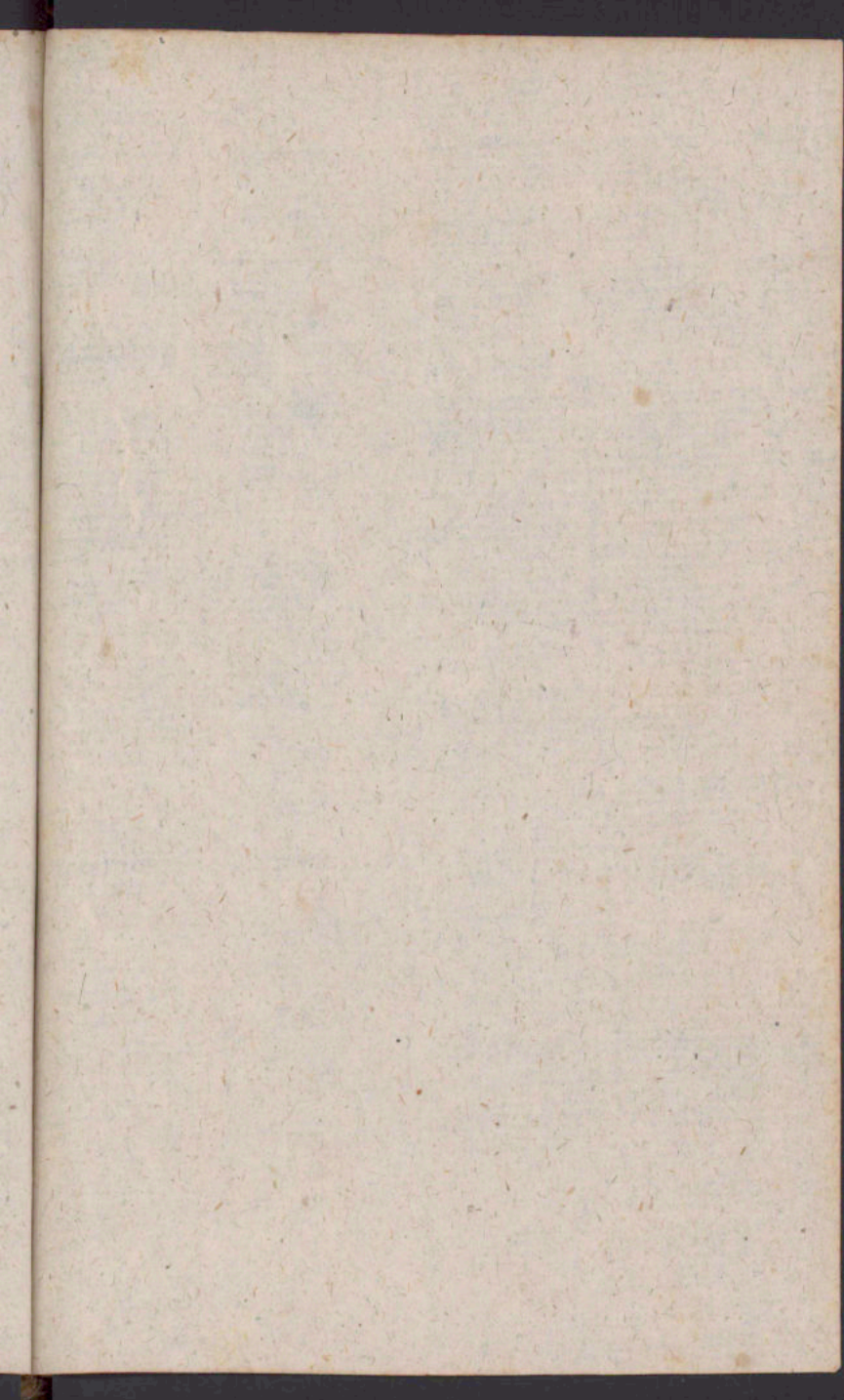
U tegoż samego prenumerować można na Pamiętnik Historyczny, ktorego co Miesiąc tomik wychodzi, płacąc na cały Rok zło. 24, a chcąc go mieć przez Poczte na całą Polskę zło. 36.

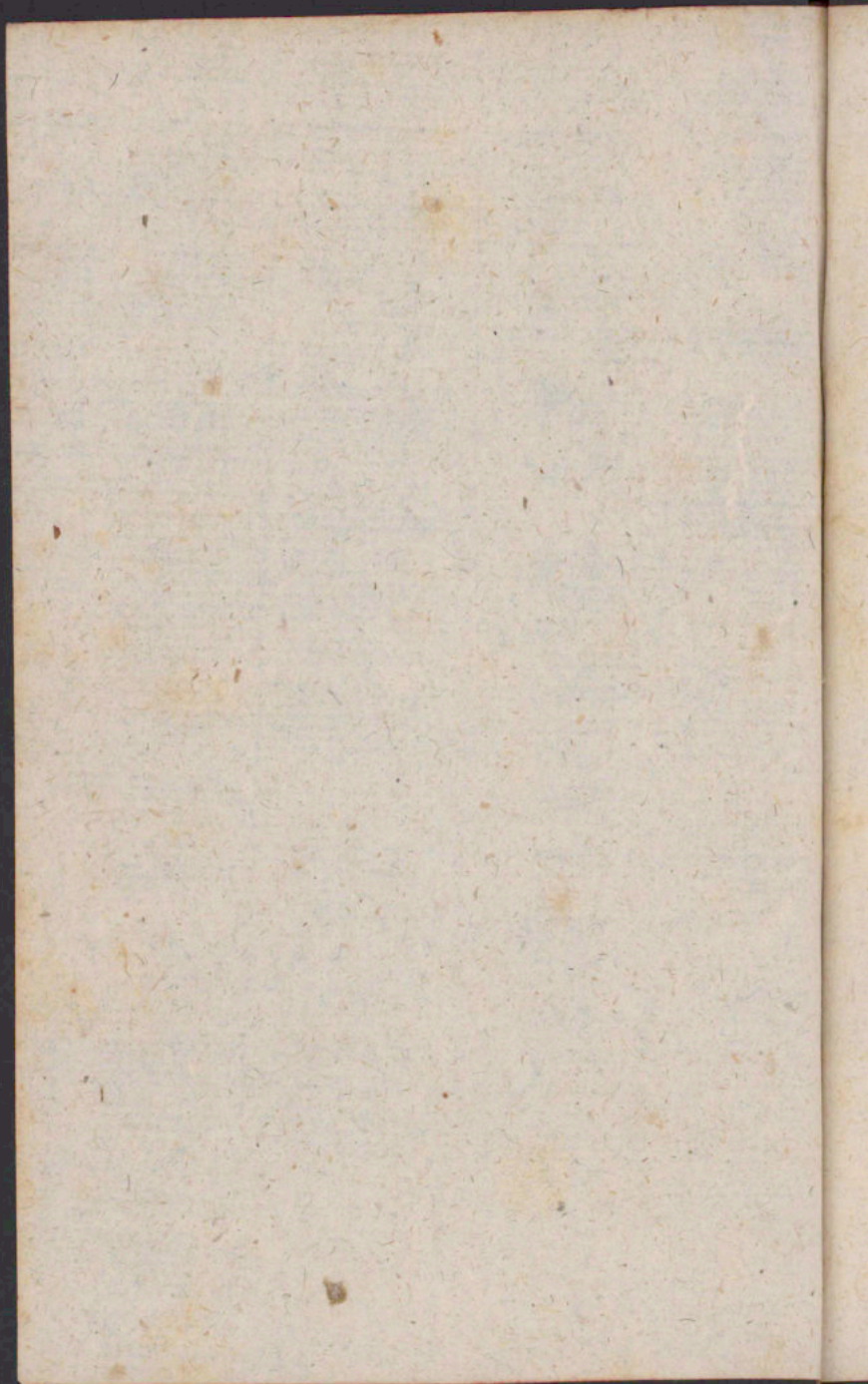
Tudzież na Awizki tygodniowe pod tytułem *Avis divers*, zawierające w sobie anekdoty o Literaturze y osobliwości tak Fizycznych, historycznych, ekonomicznych &c. ktore co tydzień raz wychodzą częścią po Francuzku, po Polsku y po Niemiecku w Warszawie płacić za nie trzeba na Rok 18. zło. z odeśłaniem przez Poczte zło. 40.

NB.

Od dawnego iuż czasu Publikum żąda pierwsze trzy Tomy *Pamiętnika* z Października, Listopada y Grudnia 1782, prenumerując na rok następujący 1783, niepodobno było do tych czas zadosyć uczynić iego żądaniom, gdyż pierwsza Edycja dzieła tego nadzwyczajnie prędko rozkupiona była. Dla wygody więc publiczney, y za przychyleniem się do tego Autora, który omyłki w pierwszej Edycji postrzeżone znacznie poprawił, pierwsze trzy wspomiane Tomiki przedrukować postanowiliśwy, wyidą one z Druku w przeciągu Stycznia 1784.

W Y P I S A N I E,

Samych nazwisk Łacińskich, Miast, Kraiów, Gór y Rzek, które są wzmiankowane w tym Dykeyonarzu, z przyłączeniem nazwisk teraźniejszych y właściwych, podług których ich szukać należy. W tymże porządku umieszczone są nazwiska Miast, Kraiów, Gór, Rzek y Narodów dawnych, których albo nie masz już, albo odmieniły swe nazwiska, z wyrażeniem ich położenia, a te są odmienionym wydrukowane charakterem.

A

ABALLABA, *App'leby.*

ABANTES, Narod w Tracyi, u którego zwyczajem było wiośły sobie ucinąć, za co-by ich zchwycić mogli. Przeszli oni do Grecyi, i tam zbudowali miasto **ABA**, zkąd *Apollo*, którego tu był Kościół, nazwany był: **APOLLO ABÆUS**. Po zruynowaniu miasta tego od *Xerxesa* r. od zał. Rzymu 274. **Abantowie** przenieśli się na Wyspę *Negrepont*, której też dali nazwisko: **ABANTIS**.

Abannus, *Nawarryn.*

Aballo, *Avalon.*

Abatis cella, *Appenzel.*

Abatis villa, *Abbeville.*

Abdara, *Adra.*

Abdera, *Asperosa.*

Abduas, *Adda.*

Abellinum, *Avellino.*

Abellinum Marficum, *Marfico*

Tom III.

Vetere.

Aberdonia, *Aberden.*

Abieta, *Agrya.*

ABILA, Góra w Afryce przy wniściu cieśniny Gibraltarskiej, iedna jest z kolumn *Herkulesa*.

Abilena, *Kraina w Cefesyryi.*

Abobriga, *Villa de Condé.*

ABORIGENES, dawny Narod we Włoszech, po których na-
stąpili Latynowie y Rzymianie. Nazwisko *Aborigine*sów oznaczało Narod nie mający żadnego początku.

Abrinca, *Adr.*

Abrincæ, *Avranches.*

Abudiacum, *Abach, Fueffen.*

Abula, *Avila.*

Abus, *Humber.*

Abusina, *Abensperg.*

ABYDOS, Zamek nad cieśniną Dardanełską w Azji leżący.

Abydus, *Abutiga.*

Acanthus, *Erizzo.*

ACARNANIA, CARNIA, część Epiru ciągnąca się od Arteńskiego Golfu do rz. Achelous.
 ACCARON, Miasto Filistyńczyków na południe Joppy leżące, które potym Herod nazwał Cezareą.
 Acci, *Guadix*.
 Accipitrum Insulæ, *Azores*, S. Piotra Wyspa.
 Acedum, *Ceneda*.
 Achada, *Achonry*.
 ACHÆMENII, Narod mieszczący się w Persyi.
 ACHAIA, część pół Wyspy Morei, nad golfem Lepanckim. Pod nazwiskiem tym rozumiano także Prowincyą Liwadyi.
 ACHELOUS, rzeka w Epirze wpadająca do Golfu Weneckiego, a która go dawniej oddzielała od Natolii. Jest który Herkules bieg sprostował.
 ACHERON, rzeka w Epirze uchodzi do Golfu Arteńskiego. Jest to ta rz. którą Poeci zwali rzeką piekielną.
 Acherontia, *Cerenza*, *Cirenza*.
 ACIDALIUS, sławne źródło w mieście Orchomenie.
 Acillio, *Aiguillon*.
 Acicularum promontorium, *Aiguilles*.
 Acimincum, *Salankemen*.
 Acineum, *Buda*.
 Aci, *Jaci d' Aguila*.
 ACIS, strumyk płynący pod górą Etną.
 Acona, *Acken*.
 ACRO-CERAUNII MONTES, góry w Epirze, zwane są dzi-

śly górami Himery.
 Acronius Lacus, Konstantyneńskie jezioro.
 Acropolis, *Hochsted*.
 Actium, *Preweza*.
 Acula, *Aquapendente*.
 Acumum, *Peter Waradyn*.
 Acus, *Aiguille*.
 Acutus, *Agout*.
 Addua, *Adda*.
 Adetanna, *Echteren*.
 ADIABENA, część Asyryi na Wschod rzeki Tygru położona.
 Adrana; *Eder*, *Adranum*, *Aderno*.
 Adria, *Atri*.
 ADRUMETUM, leżało niegdyś przy Mieście Afryce.
 Aduas, *Adda*, *Aduatum*, *Tongres*.
 Adula, *S. Gotarda Góra*.
 Advocatorum terra, *Voigtland*.
 AEA, Miasto w Kolchidzie nad Fazą, o małą odległość od morza. Toż nazwisko dawane było Górze Circello, MONTE-CIRCELLO.
 Aedera, *Eder*.
 AEDUI; gdzie dziś dyceczya Autenńska.
 Aegabra, *Cabra*.
 AEGE, Miasto w Macedonii, o m. 8. na połn. ku z. od Pelli.
 Aegeum Mare, *Archipelag*.
 Aegida, *Capo d' Isfria*.
 S. Aegidius, *S. Gilles*, *S. Idzi*.
 Aegillium, *Giglio*.
 Aegimurus, *Galite*.
 Aegina, *Engia*.
 Aegiptus, *Egypt*.

Aegira, *Xilocastro*.

AEGIUM, Miasto w Achai nad
brzegiem golfu Lepańskiego.

Aegleburgum, *Ailesbury*.

Aegusa, *Fawagnana*.

Aelana, *Ailach*.

Aelia Capitolina, *Jeruzalem*.

Aemillianum, *Millan*.

Aemodæ, *Schetland*.

Aemona, *Laubach*.

Aemonia, *Citta Nuova, Jgis*.

Aenaria, *Ischia*.

Aenona, *Nona*.

Aenos, *Eno*.

Æoliæ Insulæ, *Liparyskie
Wyspy*.

ÆOLIDA, część Natolii po-
niżej Troady.

ÆQUI, Narod we Włoszech
osiadły w Kraiu, przez któ-
rego źródłek Teverona pły-
nęła.

Æra, *Air*. Æria, *Aire*.

Æsernia, *Ifernja*. Æsis, *Jesi*,
rz: Æsora, *Isona*.

Ætivalium, *Estival*.

Æthalia, *Wyspa Elba*.

Æthiopes Albicantes, *Albinos*.

Æthiopia, *Abissynia*.

ÆTOLIA, część Liwadyi na
połud: ku w. Akarmanii be-
dząca nad Golfem Patras.

Aganippa, źródło góry He-
likonu.

Agatennæ portus, *Agay*.

Agatha, *Agde*. Agathopolis,
Maguelone.

Agaunum, *S. Maurycy*.

Agedunum, *Ahun*.

Ageium, *Ay*.

Agendicum, *Sens*. Agefina,
Angouleme.

Agerana Vallis, *Agerenthal*.

Aggeripontum, *Tamesbruck*.

Agnio, *Aa*.

Agramontum, *Aigremont*.

Agrigentum, *Girgenti*.

Ala, *Alen*. Alaba, *Alava*.

ALANI, Narod początek swoy
właściwie mający w Tarta-
ryi.

Alanova, *Ebersdorf*.

Alanum Jovis, *Allenjoie*.

Alarici Castrum, *Alayrac*.

Alavardum, *Allevard*.

Alauna, *Valogne*.

Alba, *Alva de Tormes*. Aube,
Elvas.

Alba ad Saravum, *Sarcilba*.

Alba Augusta Helviorum; *Al-
be, Viviers*.

Alba Ducalis, *Biala*.

Alba græca, *Belgrad*.

ALBA LONGA, m. Latynow
blisko Rzymu leżące.

ALBA MARITIMA, dzisiay Zara
Vecchia, blisko Miasta Żary.

Albamarta, *Aumale*. Albania,
Braid-Albin.

Albantonium, *Aubenton*.

Alba Pompeia, *Alba*. Alba
Sebusiana, *Weissenburg w
Alfacyi*.

Alba terra, *Aubeterre*. Albi-
ga, *Alby*.

Albiatum Crassum, *Biagrasso*.

Albici, gdzie dziś we Fr.
dioc. de Riez.

Albinatium, *Aubenas*.

Albingaumum, *Albenga*.

Albinia, *Aubagne*. Albiniaum,
Aubigny.

Albintimillum, *Vintimilla*.

Albion, *Brytannia Wielka*.

Albis, *Elba*.
 Albula *Tyber*.
 Albunea, źródło *Trivoli*.
 Alburacis, *Ariège*.
 Albus mons, *Blamont*.
 Albutio, *Abusson*.
 Alciacum, *Auxi*.
 Aldenburgum, *Altenburg*,
Oldenburg.
 Aldenardum, *Oudenarde*.
 Alduadubis, *Doux*.
 Alehium, *Delebio*.
 Alecto, *Aleth*. Alena, *Awlen*.
 Alemania propria, *Algowia*.
 Alesia, *Alais*, *S. Reine*. Ale-
 siensis pagus, *Auxois*. Ale-
 stum, *Alais*.
 Aletium, *Lecce*.
 Aletrium, *Alatri*.
 Alexandria, *Kandahar*.
 Alexandria minor, *Alexan-*
dretta.
 Alexandria Statiellorum, *Ale-*
xandria de la Paille.
 Alexanum, *Alessano*. Alexia-
 num, *Alixan*.
 Algara, *Alghier*.
 Algea, *Algowia*. *Algia*, *Auge*.
 Alingavia, *Langei*.
 Alingonis portus, *Langon*.
 Aliso, *Wesel*.
 Alla narisca, *Aichstadt*.
 ALLOBROGES, Narod dawny
 w Gallii mieszkający, gdzie
 teraz Delfinat y Sabaudya.
 Almangowia, *Algowia*.
 Almanissæ, *Almanechos*.
 Almantia, *Almance*.
 Alminium, *Almiffa*.
 Alnetensis tractus; *Aunis*,
 pow: *Alteński*.
 Alnetum; *Lannoy*, *Annay*.

Alonium, *Alicante*.
 Alpes, *Aulps*.
 ALPHEA, rzeka w Morei, uchod-
 dzi do golfu Arkadyi.
 Alpissaxum, *Alpstein*.
 Alsena, *Almeda*. Alfons, *Au-*
xonne.
 Altaripa; *Altenreiff*, *Haute*
rive.
 Alta Silva, *Haute seille*.
 Alcia, *Altzey*.
 Altenvillare, *Hautvilliers*.
 Attinum, *Tolna*, *Aitriacum*,
Autruy.
 Altusfons, *Haute fontaine*.
 Alvernia, *Auvergne*. Alvernum,
Auvers. Aluta, *Alaut*.
 Arnacaum, *Mocao*.
 Amantia, *Mohacz*.
 Amasius, *Ems*.
 Amafonum Regio, *Amazia*,
Amazonow Kray.
 AMASTRIS, Miasto w Król. He-
 raklei, kray nad brzegami mo-
 rza Czarnego między Hera-
 kleą y Sinopą.
 AMATHONTA, Miasto na Wy-
 spie Cypru nad brzegiem
 Wschodnim. Inne tegoż im
 było w Palestynie nad Jor-
 danem.
 AMBARRI, Narod, gdzie dziś
 Diecezya de Chalons, i Cha-
 rolois.
 Ambianum, *Amiens*.
 Ambibarreti, pow. *Niwer-*
neński.
 Ambiharii, *Avranshin*.
 Ambivarriti, gdzie *Anvers*.
 Ambracia, *Arta*.
 Ambroniacum, *Ambournai*.
 Amelia, *Ameria*.

Amida, *Diarbek.*

Amifus, *Ems, Samfoun.*

AMITERNUM, było m. w pobliżności dzisiejszego Aquila.

AMMON, Jowisz Ammoński miał swoy Kościół w Lybii na z. Egiptu, o m. 100. od morza Szrodziemnego.

AMMONITÆ, Ammonici, Narod niegdyś mieszkający na Wschod Jordanu.

AMORHEI, mieszkali na Zachod, a potym na Wschod morza umarłego.

Amphipolis, *Amboli.*

Amplifla, *Salona.*

AMPHRISSUS, Rzeka dawna w Tessalii.

Amstelodamum, *Amsterdam.*

AMYCLÆ, miało położenie blisko Sparty. Inne miejsce tegoż im było blisko Fondi.

Anagarum, *Nageta.*

Anaphe, Nanfio. *Anaphia, Napoli.*

Anas, *Guadiana.*

Anafus, *Piava; Anafus, Ens.*

Anazarba, *Acsaray.*

Ancalitia, *Henley.*

Anciacum, *Ancy-le-Franc.*

Ancora, *Ancre.*

Ancyra, *Angura.*

Andaginum, *S. Hubert.*

Andegavum, *Angers.*

Andelous, *Andelot.*

Andematunum, *Langres.*

Andenesium, *Ancenis.*

Anderitum, *Javoux.*

Andes, Angers, ob. *Mantua.*

Andetrium; *Mostar, Clissa.*

Andrisium, *Andresy.*

Aneda, *Edimburg.*

Anemobria, *Jampoli.*

S. Anemundus, *S. Chamond.*

Angelopolis, *S. Ange. Angeles.*

Angeriacum, *S. Jeand' Angely.*

Angledura, *Anglura.*

Angliera, *Anghiera.*

S. Anianus, *S. Chignan.*

Anicium, *le Puy.*

Anio, *Teverona.*

Anisola, *S. Calais.*

Anifus, *Ens.*

Annesium, *Annecy.*

Annuo, *Auneau.*

Anatolia, *Natolia.*

Anseola, *Anso.*

Anseria, *Oye.*

Antenacum, *Andemach.*

ANTÆ, Mieszkańcy niegdyś Bessarabii.

ANTANDRUS, m. w Frygii, pod górą Idą, i na połud: Miasła Troyi.

Anticaria, *Antequerra.*

Antibarum, *Antivari.*

ANTICYRA, m. w Focydzie, i Wyspa na odnodze Zeitońskiej, z kąd wychodziła ciemierzycza zachwalona.

Antiochia Margiana, *Mesched.*

ANTIPATRIDA, m. nadbrzeżne w Palestynie na północ Joppy.

Antipolis, *Antibes.*

ANTIUM, położone było blisko Nettimo.

ANTARES, byli w okolicy Nantes.

Anveilla, *Anweiler.*

Anvermodium, *Envermen*.
 Anxanum, *Lanciano*.
 Anxur, *Terracina*.
 Anzicenum, *Anfico*.
 Aonia, *Bœotia*.
 APAMÆA, m. w Bitynii pod
 górą Olimpem. Było inne
 w Frygii na połud: Chintayi;
 Inne zaś w Syryi nad rz.
 Orontem, blisko mieysca,
 gdzie teraz formuie jezioro,
 o m. 10, na północ od Hamy.
 Także nad zbiegiem Tygru
 i Eufratu &c.
 Apamizæ, *Pamisers*.
 APHRODISIA, mieysce fl. w Fry-
 gii nad Meandrem.
 Amphrodisium; *Afrika. m.*
 APIDANUS, rz w Tessalii, ktd.
 ra wpada do Penay do brzegu
 Wschodniego, Apollonia,
 Bonandrea, Pollina Sissopoli.
 Apona, *Laudan*.
 Aponus, *Abano*.
 Aprimonastrum, *Ebermun-*
ster.
 Aprutium, *Abruzzo*.
 Apua, *Pontremoli*.
 Apulia, *Puglia*.
 Apulia Daunia, *S. Ange*.
 Aqua, *Aix-en Othe*.
 Aqua-bella, *Aigue belle*.
 Aquæ, *Fürstfeld*.
 Aquæ Bormonis, *Bourbon*
l'Archambaud.
 --- Borvonis, *Bourbonne les-*
bains.
 Aquæ Calidæ, *Orense, Aigues-*
Caudes, Bagnols, Bath,
Vichi.
 --- Convenarum, *Bagneres*.

Aquæ Fervidæ, *Fervagues*.
 --- Flavizæ, *Chavez*.
 --- Gratianæ, *Aix*.
 --- Helvetiæ, *Bada*.
 --- Lupizæ, *Gwadelupa*.
 --- Mattiæ, *Wis-Baden*.
 --- Mortuæ, *Aigues-Mortes*.
 --- Nisincæ, *Bourbon-Lancy*.
 --- Regiæ, *Egra*.
 --- Sextiæ; *Aix, Akwa sexta*.
 --- Solis, *Bath*.
 --- Statiellæ, *Acqui*.
 --- Tarbellicæ, *Dax*.
 --- Veteres, *Oudevatter*.
 --- Voconis, *Vic-le Comte*.
 Aqua Spersa, *Aigueperse*.
 Aqua viva, *Aigue vive*.
 Aquensis Vicus, *Bagneres*.
 Aquianum, *Evian*.
 Aquicinctum, *Anchin*.
 Aquila; Aquilegia, *l'Aigle*.
 Aquilina; *l'Aigle, Angulema*.
 Aquilonia, *Cedogna*.
 Aquincum, *Buda*.
 Aquisgranum; *Akwizgran,*
Aix-la Chapelle.
 Aquitriæ, *Guistres*.
 Aquitania; *Akwitania, Guien-*
ne.
 Ara Ubiorum, *Bonna*.
 Arabicus Sinus, *Morze Czer-*
wone.
 Arabiæ emporium, *Aden*.
 Arachosia, *Kabulistan*.
 Arachotus, *Kabul*.
 Aræ - Flavizæ; *Heidenheim,*
Blaubeuern.
 Arægenus, *Bayeux*.
 Arar, *Saona*.
 Araugia, *Arau, Araura, Fraud*.
 Arauño; *Arauzia, Orange*.

ARAXES, rzeka w Armenii
wpada od Zachodu do Mo-
rza Kaspyjskiego.

ARBELLA, nad Tygrem, po-
nizey Niniwy, i Mozulu.

Arbor felix, *Arbon*.

ARCADIA, Prowincya zawarta
w środku Peloponezu.

Archelais, *Erekli*.

Archizæ, *Arques*. *Arciata*,
Arcis.

ARDEA, Stolica niegdyś Re-
tulow, trwa jeszcze dotąd
pod tymże im. leży o m. 6.
na pold. od Rzymu.

Ardelica, *Peschiera*.

Ardra, *Ardes*.

Arduenna Sylva, *Ardennens*.

Areæ, *Hieris*.

ARECOMICI VOLCÆ, Narod
w Langwedocyi przedtym
mieszkający ponad Rodanem.
S. Aredius, *Irier*.

Arelate, *Arles*.

Arenacum, *Arnheim*.

ARETHUSA, nazwisko sta-
wnego źródła w Syrakuzie.
Tegoż im. m. w Syrii blisko
Apamei.

Aretium, *Arezzo*.

Argentomagus, *Argenton*.

Argathelia, *Argyla*.

Argea, *Argowia*.

Argenus, *Orne*, lub raczey
la Vire.

Argentea, *Plata*.

Argenteus, *Argens*.

Argenteus Mons; *iebrna gò-
ra*, *Bielany*.

Argentigera, *Arget*.

Argentina, *Strasburg*.

Argentalium, *Argenteuil*. Ar-
gentorium, *Argentan*.

Argentoratum, *Strasburg*.

ARGIRIPPA, lub ARGOSHIP-
PIUM, dziś *Arpis*, w Kapita-
nacie pod górą Garganem.

Argovia libera, *Freye Aemter*,
czyli wolne powiaty.

Aria, *Arran*, *Herat*.

Ariana, *Korassan*.

ARICIA, Miasło i las wielki w
Latium na pold: Rzymu na
drodze Apiuszowey leżące.

Aridagamantia, *Arouaise*.

Arimathia, *Rama*.

Ariminum; *Rimini*, *Arymin*.

Arina, *Texela*.

Arionius, *Arnon*.

Arisabium, *Ava*.

Aristadium, *Arnstad*.

Arizenus, *Vieux*.

Arlape, *Pechlarn*.

Arlodium, *Arleux*.

Armasanicæ, *Aymargues*.

Armeni, *Ormianie*.

Armentariæ, *Armentieres*.

Arminienfis tractus, *Armagne*.

ARMORICÆ GENTES, Narody
Gallow osiadłych niegdyś
nad Oceanem między Sekwa-
ną y Ligierem.

Armuniada, *Armuyden*.

Armuzia, *Ormuz*.

Arnaldi via, *Arnheim*.

Arneburgum, *Arneberg*.

Arnetum, *Arnay*.

Arnostadium, *Arnstad*.

Arnus, *Arno*.

Aroa, *Arroé*.

Arola, *Aar*, *Arrol*.

Arobæ Burgus, *Arbourg*.

Arolæ mons, *Arberg*.
 Aromatum promontorium,
 Cap Guardafuy.
 Arosia, *Vesteras*.
 Arovia; *Araw*.
 Arrabo, *Raab* rz.
 Arremarense Monasterium,
 Montier Ramey.
 Arsehotium, *Aershot*.
 ARSINOE, *Famagousta, Suez*.
 Było wiele m. tego im. in-
 nych.
 Artabrum promontorium, *Cap*
 Finisterræ.
 ARTAXATA, m. *Armenii* nad
 Araxq, w nieiakiey odle-
 głości od Eriwanu.
 Arthenæum, *Artenai*.
 Artigis, *Alhama*.
 Arubium, *Modrus*.
 Arucci nova, *Moura*.
 Arverni, *Clermont*.
 Aranci, *Aronches*.
 Arunda, *Ronda*.
 Arundina, *Arundel*.
 Arapinum, *Rovigno*.
 Ascalingium, *Hildesheim*.
 ASCALON, m. w Palestynie, o
 m. 5. na połud: od Joppy.
 ASCAULES, Narod, gdzie dziś
 Sochaczow, Łowicz, &c.
 Ascensus, *Asche*.
 Asciburgus, *Aschaffenburg*.
 ASERA, Wieś w Beocyi, pod
 górz Helikonem, mieszka-
 niem Hezyoda sławna.
 Asculum, *Ascoli*.
 Asiicum, *Azay*.
 Asia minor, *Azya mnieysza*;
 Natolia.
 ASINGABER, m. w Arabii opo-

czyfstej nad golfem Wschod-
 nim, i północnym morza
 Czerwonego.
 ASOPUS, rz. która oddziela
 Beocyą od Attyki.
 Asorus, *Oforo*.
 Aspadana; *Aspahamum, Ispa-*
 han.
 Aspalatos, *Spalatro*.
 Asphaltides lacus; Mare mor-
 tuum, *morze umarte*.
 Assidonia, *Medina Sidonia*.
 ASSYRIA, dzisiay Prow. Kur-
 dytan, i nadto zabierała nie-
 które części Prowincyi Sa-
 fiedzkich.
 Astacilicis, *Tefezara*.
 Asta Colonia, lub *Pompeia*,
 Asli.
 Astapa, *Estepa*.
 Asta regia, *Xeres de la Fron-*
 tera.
 Astigis, *Exjia*.
 Astinga, *Staffings*.
 Astonica, *Astorga*.
 Astipalæa, *Stampalia*.
 Asulum, *Asolo*.
 Atanacum, *Aignay*.
 Ataxa, *Aude*.
 Aternum, *Pescara*.
 Ateste, *Este*.
 Athanagra, *Cardona*.
 Athenæum, ob. *Aisnay*.
 Athenopolis, *Grimaud*.
 Athesinus ager, *Etschlandia*.
 Athesis, *Adiga*.
 Athochium, *Atock*.
 ATHONONES, Narod w Woły-
 niu wyższym.
 Attrebates, *Arras*.
 Atria, *Adria*.

ATTICA, *Attyka*, niegdys
Prowincya Grecka, ziedney
strony zawarta Eurypem,
z drugiey golfem Ateńskim.

Attinicum, *Attigny*.

Attipiacum, *Attichy*.

Attuatacum, *Tongres*.

Aturum, *Aire*.

Aturus, *Adour*.

Avalonia, *Inis Owen*.

AVARI, Awarowie, był to lud
Tartaryi, który potym osiadł
w Wołoszech. Są to Przod-
kowie Węgrow.

Avaricum; *Bourges*, *Bitu-
ryka*.

AVARINI, Narod ponad Nar-
wą. przy iey uysciu do Wi-
sły.

Audomaropolis, *S. Omer*.

Audura, *Eure*.

Avenæ, *Avesnes*. Aveneriæ;
Avenieres.

Avenio; *Avignon*, *Avenion*.

Aventicum, *Avenches*.

Aventinum, *Abensperg*.

Averium, *Aveiro*.

AVERNUS, iezioro zwane Pie-
kielnym, blisko Pouzzoli
we Włoszech.

Aufidena, *Alfidena*.

Aufidus, *Ofanto*.

Auga, *Eu*. Augia dives, *Rei-
chenau*.

Augia minor, *Weissenau*.

Augusta; *Agosta*, *Tubingen*.

Augusta, *Aufchorum*, *Ausch*.

---Basienorū, *Bassignana*.

---Dea, *Die*.

---Emerita, *Merida*.

---Nemetum, *Spira*.

---Prætoria, *Aousta*.

Tom III.

Augusta Rauracorum; *Augst*,
Bazylea.

---Salaffiarum, *Aousta*.

---Suessionum; *Soissons*,
Swessyon.

---Taurinorum, *Turyn*.

---Tiberii, *Ratisbona*.

---Trevirorum; *Trewir*, *Tré-
ves*.

---Tricassinorum; *S. Paul-
trois-Chateaux*.

---Trinobantum, *London*.

---Vagiennorum; *Saluzzza*,
Saluces.

---Vangionum; *Worms*, *Wor-
macya*, *Wangen*.

---Veromanduorum, *S. Quen-
tin*.

---Vindelicorum; *Ausburg*,
Auszpurg.

Augustovia, *Augustow*.

Augusto-bona, *Troyes*.

Augusto-magus, *Senlis*.

Augusto-dnnum, *Autun*.

Augusto-nemetum; *Clermont*,
Klermon.

Augusto-ricum; *Limoges*,
Lemowik, *Poitiers*, lub
Piktawa.

Avila; *Aviles*, *Awila*.

Avitacum, *Aubierre*.

Avitium, *Benaventà*.

Avium Insulæ; *Ptakow Wy-
spy*, *Aves*.

AULERCI, gdzie dziś Powiat
Cenomański, (le Maine)
Perche, i Eboracenski.

Aulica, *Altze*.

AULIS, port w Beocyi na po-
graniczu Attyki, i nad cie-
śniną Negreponu.

AULON, Valona. Był tegoż im. wzgórek blisko Tarentu, sławny żyznością w przednie wina.

AUREA VALLIS; *Airvaux, Orval.*

Aurestum, *Aichstadt.*

Aurelia *Allobrogum, Geneva.*

Aurelianum; *Orleans, Aurelian.*

Auria, *Orensee.*

Aurigera, *Ariege.*

Aurillacum; *Aurillac, Aurillac.*

Aurimontium, *Goldeberg.*

Aurio; *Evron, Huiron.*

AUSA, Wieś w Katalonii.

Ausonia; *Italia, Włochy.*

Aussonia, *Auxonne.*

Austra, *Aussigi* AUSTRIA, gdzie Samlandia.

AUSTRASIA, dziś Xstwo Lotaryngii, y Prowincye na północ będące.

Austrinus Sinus, *Zuyderzee.*

Autariarum, *Abrobania.*

Autissiodorum; *Auxerre, Antyziodor.* Autricum, *Chartres.*

Auximum, *Osimo.*

Axelodunum, Hexam. AXIACÆ, Narod gdzie. Bog do Dniepru uchodzi.

Axiace, *Oczakow.*

AXIACKS, niegdyś, teraz Dniepr.

Axima, *Lanzo.*

Axiopolis, *Galacz.*

Axius, *Vardari.*

Axona, *Aisne.*

Aymontium, *Ayamonte.*

Azaamurum, *Azamor.*

Azama, *Zamora.*

Azania, *Adel.*

Azilium, *Manfum, Mas d'Azil, Erzerum.*

Azot, leżało o 4. m. na południe od Joppy.

Azoum, *Azo.*

B. B. B.

BABILONIA, Babilon Miasto niegdyś ledwie nienaywiększe w całym świecie, zabudowane było nad Eufratem, o m. 30. na półd. ku Zach: od Bagdadu. Nie masz dzisiaj żadnych jego znaków. Imainacya dzisiejszych z podania dawnych ie opisuie. Babilonia Prowincya dziś się zowie, *Irak.*

Bacca Sera, *Bacia Seray.*

Bacemum; *Baceim, Bazeim.*

Bactra, *Balek.*

Bactriana, *Korasan.*

Badenberga, *Bamberg.*

Badera, *Bazieres.*

Bagacum, *Bawar.*

BAGAY, m. dawniej w Numidi.

Bajoce; *Bayeux, Bayoka.*

S. Baldonner, *S. Galmier.*

BALEARES INSULÆ, są teraz Majorka, Minorka i Iwika, Pierwsza *Balearis major*, druga *Balearis minor* zwane były.

BALGENTIACUM, *Baugency* teraz się zowie.

Balgia, *Batha.*

Balliolum, *Bailleuil.*

Ballivia Juncetana, *Vieux-Joncs*.
 Balma, *Baume*.
 Balneolum, *Bagneux*.
 Balneum regis, *Bagnarea*.
 Balsa, *Albusia*. *Balya, Bali*.
 Bapalma, *Bapaume*.
 Bara, *Dunbar*.
 Baranium, *Baraniwar*.
 Barbaellum, *Barbeaux*.
 Barbata, *Barhada*.
 Barcetum, *Berzeto*.
 Barcelona, *Barcellona*.
 Barcino, *Barcelona*.
 Barcovicum, *Barwick*.
 Bardarius, *Vardari*.
 Bardeatis, *Bicaner*.
 Bardorum vicus; *Bardevic, Bardwick*.
 Bardum; *Barda, Bardt*.
 Barium; *Bari, Bar*.
 Bariolum, *Bariols*.
 Barnastapula, *Barnstaple*.
 Barefluētum, *Barfleur*.
 BANTI, Narod w poblizkości Bartonii.
 Barulum, *Barlette*.
 Basenis Sylva; *Schwartz-Wald, Las czarny, Foret-Noire*.
 Basiana, *Posega*.
 Basilea; *Hâle, Bazylea*.
 Basiliopolis; *Bazyli-grod, Wasylgorod*.
 Basoleæ, *Bazoches*.
 S. Basolus, *S. Basle*.
 Bassiniacus Ager, *Bassigny*.
 Bassivilla, *Basville*.
 Bassorum Oppidum; *la Bassée, Bassée*.
 BASTARNÆ Narod, gdzie dziś Podgórze.

Basti; *Baço, Baza*.
 Batavia; *Betuwe, Hollandya*.
 Batavodurum, *Batenburg*.
 Bathiense, Monasterium, *Bathmonster*.
 Beatia, *Baeza*.
 Becia, *Biecz*.
 Beda, *Bidburg*.
 Bedriacum, *Caneto*.
 Beleni ville, *Blainville*.
 Belgium; *Pays-bas, Niderland*.
 Belia, *Belchite*.
 Belica, *Bellay*.
 Bellilucanus, *Balaruc*.
 Belisia, *Bilfen*.
 Bellaqua, *Bellaigue*.
 Bellegarium, *Bataguer*.
 Belli-castro, *Bel-castro*.
 Belliriparii Castrum, *Beau-repaire*.
 Bellofordia, *Beaufort*.
 Bellogardia, *Belgrad*.
 Bello-mariscus, *Beaumariz*.
 Bello-montium, *Beaumont, Bomon*.
 Bello-quadra, *Beaucaire*.
 Bello-vacum; *Beauvais, Bellowak*.
 Bellus-jocus; *Beaujeu, Belzok*.
 Bellus-Launomarus, *Bello-mer*.
 Bellus-locus, *Beaulieu, Bellok*.
 Belna, *Beaune*.
 Belsia, *Beauce, Belzya*.
 Belsinum, *Boria*.
 Belsa, *Betz*.
 Benacus-lacus; *Lago di Garda, Jezioro Garda*.
 Benearnia, *Bearn*.
 Benearnus, *Lescar*.

Benefeldia, *Benfeldt*, *Be-*
quis, *Bekia*, *Berga*, *Bergen*.

BERECYNTHUS, góra w Fry-
 gii niedaleko Sangary. In-
 na na Wypie Krete.

Berenice, jest to *Apamea* w
Celefiryi. Było tegoż im.
 kilka Miast w Egypcie,
 jedno z nich sławniejsze.

Berga od *Tabernas*, *Berg-*
Zabern.

Bergæ od *Zomam*, *Berg-ob-*
Zoom.

Bergamum, *Bergama*.

Bergula, *Bergas*.

Bergusia, *Balaguer*.

Berigonium, *Bargeny*.

Berisa, *Tokat*.

Bernaburgum, *Bernburg*.

Bernacum, *Bernay*.

Berræa *Macedoniæ*, *Carra-*
vera.

Berræa *Syriæ*, *Alep*.

BERTEA, lub *Beroe*, Miasto w
Tracyi blisko Morza Czar-
 nego na Pograniczu Mezyi.

Berolinum, *Berlin*.

Berona, *Beraun*.

Borythus, *Baruth*.

BERSABEA, Miasto leżące nie-
 gdyś w samym końcu po-
 łudniowym Judei.

Bersurize, *Bersuire*.

Besinize, *Bisignano*.

Bestia, *Viesti*.

BETHEL, Miasto w pokoleniu
Beniamin, o m. 6. na półn.
 ku W. od *Jerozolimy*.

BETHSAIDA, nad brzegiem Za-
 chodnim jeziora *Geneza-*
reth w *Palestynie*.

Beugefia, *Bugey*.

Biatia, *Baeca*.

Bibacum, *Biburg*.

Bibiscum, *Vivy*.

Bibraetæ, *Autun*.

Bidiscum, *Bitche*. *Biducasses*,
 ob. *Viducasses*.

Bifeldia, *Bilefeld*.

Bigerra, *Villena*.

Bilbilis nova, *Calatajud*.

Billiomagus, *Billom*.

Billifionum, *Bellinzona*.

Bipontium, *Zweybruck*, dwóch
 mostów M. i Xftwo.

Birfletum, *Biervliet*.

Birtha, *Bir*.

Bisontio, *Besançon*.

Biterræ, *Beziers*.

BITHYNIA, *Beksangil*.

BITHYNIA, Prowincya pół-
 nocna *Natolii* nad brzegiem
 morza Czarnego i morza
Marmora.

Biturgia, *Borgo-di-San-Se-*
polcro. *Biturigæ*; *Bourges*,
Bituryka.

Bizia, *Vizæ*.

BIZIA, niegdyś mieszkanie
 Terei, było nad morzem
 Czarnym w *Tracyi*.

Blabirya, *Blaubeuren*.

Blancoberga, *Blanckemberg*.

BLANDONA, miała dawniej po-
 łożenie toż, co dziśay *Ci-*
vita Vecchia.

Blanzincum, *Blanzac*.

Blavia, *Blaye*.

Blesæ; *Blois*, *Bleza*.

Bletifa, *Ledesma*.

Bocemum, *Bolzano*.

Bodencomagus; jest toż, co
Industria.

Bodincus, *Po*.

Bodobriga, *Borpiart.*
 BOHOTIA, *Beotya*, dawny
 Kray w Azji rozciągał się
 z iedney strony od brze-
 gow morza Czarnego do
 Golfu Lepanchiego, z dru-
 giej na północ ku W. At-
 tyki.
 Boethana, *Beder.*
 Bostica, *Andaluzya.*
 Boetis: *Guadalquivir*, *Gwa-*
dalkwiwir.
 Bogadium, *Fritzlar.*
 BOII, Narod tam niegdyś o-
 śiadły gdzie Czechy teraz,
 a potem w Bawaryi. Byli
 teżi w prow. *Buch*, w oko-
 licach *Burdegali*, i w pow.
Burgonńskim we Francyi.
 Boiodurum, *Insstadt.*
 Bolerium, *Pénrin.*
 Boleslavia, *Buntzlau.*
 Boleum, *Boglio.*
 Bolonia, *Boulogne.*
 Bonæ fortunæ, *Borneo.*
 Bona-vallis, *Bonne-vall.*
 Bondico-magum, *Casal.*
 BONONIA, *Boulogne.* Inna
 miała tam swe położenie,
 gdzie teraz *Illok.*
 BONONIA, także była gdzie
Widyn.
 Bonumfagetum, *Bonsay.*
 Bonus Aer; *Bonaire*, *Buenos*
Aires.
 Borbeto-magus; *Worms*,
Wormatya.
 Borbonium, *Bourbon.*
 Boringia, *Bornholm.*
 Borussia, *Prusy.*
 Borysthenes, *Dnieper.*
 Boscobellum, *Henrichemont.*

BOSPHORUS, cieśnina. Zna-
 cznieysze były: ieden w
 Tracyi nad którym leży
 Konstantynopol, drugi
 Cymmerycki, który czyni
 połączenie morza Czarnego
 z ieziołem Meotides.
 Bosporus, *Ochsenfurt.*
 BOSTRA, Miasto w Arabii pu-
 stej.
 Botolnia, *Bolton.*
 Botzavia, *Orangeburg.*
 Bovianum, *Boiano.*
 Bracara, *Bragua.*
 Braccum, *Saccum*, *Bryssac.*
 Bracenum, *Bracciano.*
 Brachbantum, *Brabant.*
 Bragadurum, *Pfullendorf.*
 Bracacum, *Brou S. Romain.*
 Eraia, *Brie.*
 Brannesia, *Adenburg.*
 Brannovices, *Briennois*, w
 pow. *Birançonnois.*
 Bratislavia; *Wrocław*, *Bre-*
slau.
 BRATUSPANTIUM, położone
 w *Diec. Bellowaceńskiej.*
 Braunodurum, *Braunau.*
 Bravum, *Burgos.*
 Brechinia, *Brecknok*, *Brega*,
Brzeg.
 Bremocartum, *Bremgarten.*
 Brentacum, *Braine.*
 Breona, *Brienna.*
 Briconium, *S. Brieux.*
 Brigancia, *Bregançon.*
 Brigantes, *Northumberland.*
 BRIGANTIA; *Bragance*, *Bre-*
gentz, *Briançon.*
 Brigantum(Flavium) *Betanços*,
Compostella.
 Brillindunum, *Burlington.*

Brinonia, *Brignolles*.
 Briocum, *S. Brieux*.
 Brioveta, *S. Lo*.
 Briscia; *Brześć, Bressya*.
 Bristicia, *Windisch-Feistritz*.
 Britolium, *Breteuil*.
 Brivadurum, *Briara*.
 Briva-Isaræ, *Pontoise*.
 Briva-Curretia, *Brives-la Gaillarde*.
 Brivas, *Brioude*.
 Brivates, *Brest*.
 Brixellum, *Bercello*.
 Broburgus, *Burburg*.
 Brocomagus, *Brumpt*.
 Bronium, *Brenne l'Alleu*.
 BRUCTERI, Narod dawny w Germanii.
 Brundusium, *Brindes*.
 Brunetum, *Brugneto*.
 Brunonis Mons, *Braunsberg*.
 Brunopolis, *Brunświk*.
 BRUTH, Narod niegdyś gdzie Kalabrya.
 Bruzziæ, *Bruges*.
 Buba, *Termoli*.
 BUBASTUS, Miasto w Egypcie niższym nad Kanalem Nilu.
 Bubus, *Bua*.
 Bubulæ, *Bulles*.
 Buccina, *Levanzo*.
 Buccinium, *Bouchain*.
 Bucino, *Bocino*.
 Budiffa, *Bautzen*.
 Budovecium, *Budweis*.
 Buduntum, *Bitonto*.
 Bullio, *Bowillon*.
 Bunitium, *Stralsund*.
 Bunobara, *Beniarax*.
 Bunonis mens, *Bourmont*.
 Burchusia, *Burckhausen*.

Burdigala, *Bordeaux*.
 Burgidolum, *Deols*.
 Burgundia, *Bourgogne*.
 Burgundiæ Comitatus, *Franché-Comté*.
 Burgus Novus, *Burg-à-neuf*.
 Buruncum, *Eurick, Worringen*.
 Busentiacum, *Buzançois*.
 Buffatium, *Bouffac*.
 Buthrotum, *Butrinto*.
 Buthonia, *Bath*.
 Butua, *Budoa*.
 Buxentum, *Policastro*.
 Buxeria, *Bussières*.
 Buxetum, *Bueto*.
 BYBLOS, m. w Fenicyi o m. 10. na północ od Baruth. Inne było w Egypcie przy początku Deltę, gdzie się Nil na koryta dzielić zaczyna.
 BYRSA, było nazwisko Cyta-delli Kartageńskiego.
 BYSACENA, Kraina w Afryce granicząca z Królestwem Tunetańskim.
 Byzantium; *Constantynopol, Carogrod, Stambul*.

CABALLICUS-AGER; *Chablais*, pow. Szablonski.
 CABAR SUSIS, Miasto w By-zacenie.
 Cabellia, *Chablis*.
 Cabellio, *Cavaillon*. Cabillo-num, *Chalons*.
 Cadacherium, *Cadequie*.
 Cadmea, *Cytadella Tebańska*.
 Cadocum, *Cayeux*.
 Cadomus, *Caen*.

Cadunium, *Cadoin*.
 Cadurcinus pagus; *Quercy*.
 Cadurcum, *Cahors*.
 Cadytis, *Jeruzalem*.
 Cæa, *Zia*.
 CÆRESI, Namurski dziś powiat.
 Cæsaraugusta; *Asfaray, Sar-ragossa*.
 Cæsarea - ad Lutram, *Kaysers-lautern*.
 Cæsarea, *Jersey*.
 Cæsarea Cappadociæ, *Kesara*.
 CÆSAREA MAURITANIÆ, znajdowała się niedaleko Tenezu, w Królestwie Tremesenskim.
 CÆSAREA PALESTINÆ, m. nad morzem Śródziemnym, o m. 15. na półn. ku Z. od Jerozolimy.
 CÆSAREA PHILIPPI, m. w Galilei ku źródłom rzeki Jordanu.
 Cæsareo forum, *Kesmark*.
 Cæsaris - burgus, *Cherbourg*.
 --- Insula, *Kayserswerd*.
 --- Mons, *Kaysersberg*.
 Cæsarista, *Ceireste*.
 Cæsaris verda, *Kayserswerd*.
 Cæsarodunum, *Tours*.
 Cæsaromagus, *Beauvais*.
 Cæsarotium, *Gisors*.
 Cæsæ litus, *Calvi*.
 Cætobris, *Setubal*.
 Cæsria, *Kasrerya*.
 CAICUS, rzeka w Mezji, która na przeciw Wyspy Lesbos uchodzi do morza.
 Caino, *Chinon*.
 Caiona, *Kaien*. Cairoanum, *Kairwan*.

Calæ, *Chelles*.
 Calagorgis; *Caxeres, S. Lizer*.
 Calagubris, *Calahorna*.
 Calamæ, *Chaumes*.
 Calatum, *Tadcaster*.
 Calatia, *Cajazzo*.
 Calcida, *Calzada*.
 Calact, miasto w Nortumberlandy.
 Caledonia, *Szkocya*.
 Calemba, *Cambaja*.
 Calenum, *Cariola*.
 Cales, *Calvi*, w Królestwie Neapolitańskim.
 Caletensis Ager, *Caux*.
 Caliaris, *Cagliari*.
 Calido-becum, *Caudebec*.
 Calissia, *Kalisz*.
 Callatia, *Kilia nowa*.
 Calle, *Porto*.
 Calligeris, *Kananor*.
 CALLINICE, *Kallinika*, m. w Ofrhoenie zruynowane w piątym wieku od Kozroesa. Leżało nad Eufratem.
 Callium, *Cagli*. Callipolis, *Gallipoli*.
 Calniacum, *Chaune*.
 Calnucum, *Chaunay*.
 Calonesus, *Belle Isle*.
 Calonna, *Chalonne*.
 CALPA, góra w Hiszp: nad cieśniną Gibraltarską, jedna z kolumn Herkulesa, leży pod Gibraltarem.
 Calvaria, *Kalwarya Góra*.
 Calvomons, *Caumont*.
 Calvus mons; *Chaumont, Łysa góra*.
 CALYDON, w Aetolii blisko Golfu Weneckiego.

Canacus, Kema.
Camalodunum; Colchester, Maiden.
Camana, Chaul.
CAMARINA, Miasto w stronie południowej Sycylii. Było zrzucone od Syrakuzanów, którzy opanowali go znalazłszy przystęp przez bagno osuszone od mieszkańców dla uwolnienia się od wilgoci, i zarazy zepsutego powietrza. Zład urosło przysławie: *Camaranum ne moveas.*
Camberiacum, Chambery.
Camboritum, Kanbridga.
Cambria, Galles.
Camelliacum, Chamblis.
Camenecia, Kamieniec.
Cameracum, Cambray.
Camilliacum, Chemillé.
CAMPANIA, *Campagna*, *Campania di Roma*, *Champagne*, *Szampania.*
Campania, Terra di Lavoro.
Campidona, Kempten.
Campiniacum, Chempigny.
Campolilium, Liliensfeld.
Camponi, Campan.
Campoveria, Vecre.
Campus rotundus, Campredan.
Camudolanum, Northampton.
Camuledunum, Malden.
CANA, Kana, Miasto w Galilei nad północnym brzegiem jeziora Genezareth.
Cancia, Canche.
Candidobrinse Oppidum, Combronda.
Cane, Caxem.
Canis Suspensus, Capendu.

Canoe, Cannes.
CANOPUS, Miasto w Egypcie, o m. 8. na w. od Alexandrii.
Cantabria, Biscaya.
Cantabrigia, Cambridga.
Cantsropolis, Kanstad.
Cantatium, Catanzaro.
Cantilia, Chantel.
Cantium; Kent, Kety.
Cantuaria, Cantorbery.
Canuccis, Sargel.
CAPENAS, miało położenie, o m. 6. na półn. od Rzymu.
CAPHATEA, przylądek nad brzegiem północnym Negreponu.
CAPHARNAUM, Kafarnaum, Miasto przy wnieściu Jordanu do jeziora Genezareth.
Cappadocia, Amasia.
Caprea, Capraia.
Capulæ, Caorta.
Caput aqueum, Cappacio.
---Istriae, Capo d'Istria.
---Stagni, Capestan.
Carantonus; Charente, Charenton.
Carcamis, lub Karchemis, Kerkisia.
Cardamine, Camarina.
Carantonium, Carentan.
Caretum, Carhaix.
CARIA, była niegdyś prow. przy końcu Południowym i Zachodnim Natolii.
Caranum, Cariat.
Carinianum, Carignan.
Caristiacus, Quierzy.
Carleolum, Carlisle.
Car-

Carmania, *Kerman*.
 Carmaniola, *Carmagnole*.
 Carmanum, *Carmaing*.
 Carnarius, *Carnero*.
 Carinæ Alpes, *Carniola*.
 Carnovia; *Jägerndorf, Karnow*.
 Carnutum, *Chartres*.
 Carobriæ, *Chabris*.
 Caroli locus, *Chailly*.
 Carolomontium, *Charlemont*.
 Carolopolis; *Charleston*.
 Charleville, Compiègne.
 Caroloregium, *Charleroy*.
 Caropum, *Charot*.
 Carpathus, *Scarpanto*.
 Carpentoraacte, *Carpentras*.
 Ad Capinos, *Charmes*.
 Carpum, *Carpi*.
 Carizæ, *Harran*.
 Carrodumum; *Krakow, Krainburg*.
 Cartofum, *Charroux*.
 Cartena, *Mostagan*.
 CARTHAGO, *Kartagena*, leża-
 ła niegdys, blisko Tunetu
 na Klinie Ziemi oblanej
 Morzem, na północ Miasta
 rzeczonego.
 Carthago nova, *Carthagena*.
 Carthago vetus, *Villa-Franca-de-Panades*.
 Carthea, *Zia*.
 Cartilatum, *Carlat*.
 Carus, *Chor*.
 Carus locus, *Charlieu*.
 Casa Dei, *Chaise Dieu*.
 Caseolum, *Choiseul*.
 CASILINUM, było dawniey ni-
 na przeciw dawney Kapuy
 nad tąż rzeką.

Tom III.

Casnetum, *Quefnoy*.
 CASSANDRIA, *Kassandrya*, miała
 położenie nad Golfem Salo-
 nickim w samym końcu iego
 Casseletum, *Chaselet*.
 Cassenaticum, *Sassenage*.
 Cassilia, *Kassel*.
 Cassinogilium, *Casseneuil*.
 Cassiopæa, *Janna*.
 Cassimiria, *Kazimierz*.
 CASSITERITES, mieszkali nie-
 gdys w stronie północney
 i Zachodney Anglii.
 Cassubia, *Kaszuby*.
 CASTALIUS FONS, *Kastaliyskie*
 źródło znajdowało się
 pod górą Parnassem.
 Castania, *Castellanetta*.
 Castelletum, *Catelet*.
 Castellio, *Chatillon*.
 Castellodunum, *Chataudun*.
 Castellum Arianorum, *Castel-
 naudary*.
 ---Britonum, *Dumbarton*.
 ---Carnobis, *Chatel-Chalons*.
 ---Hunnorum, *Castelaum*.
 ---Menapiorum, *Kessel*.
 ---Morinorum, *Kassel*.
 ---Norum, *Castelnau*.
 ---Tabernarum, *Bern-Castel*.
 ---In Vosago, *Chatel*.
 Castilio Hiverorum, *Castiglio-
 ne-del-Stivere*.
 CASTORIA, Miasto w Macedo-
 nii w niższym Państwie nad
 ieżioreń, na pograniczu Al-
 banii.
 Castra; *Castres, Chatres*.
 ---Alata, *Edyburg*.
 ---Albina, *Alpen*.
 ---Batava, *Passau*.

C

Castra Cæcilia, Cáceres w Hiszpanii.

---Claudia, *Glocester.*

---Lucii, *Chalus.*

---Ordeonii, *Ordingen.*

---Ulpia, *Alphen.*

Castrimonium, Castro.

Castrum Cervaria, Cervera.

---Album, *Castel-branco.*

---Aliso, *Essa.*

---Brientii, *Chateau-briant.*

---Cameracense, *Cateau-Cambrésis.*

---Caninum, *Chateau-Chinon.*

---Celsum, *Champroceaux.*

---Gelosum, *Castel-geloux.*

---Heraldj, *Castellerant.*

---Lidi, *Chateau-du Loir.*

---Mariæ, *Malborg.*

---Mediolani, *Chateau Meilant.*

---Nantonis, *Chateau Landon.*

---Novum, *Castelnovo, Chateauf.*

---Novum Arii, *Castelnudary.*

---Radulfi, *Chateaufoux.*

---Urdiale, *Castro de Urdiales.*

Castulo, Castona.

Catalanum, Chalons.

Cateliacum, Cadillac.

Catenellibocensis Comitatus, Katzenellenbogen.

Catti, Hessa.

Caturigæ, Chorges.

Cavres, Hrab. Atwenionu.

CAUCHI, Narod niegdyś, dziś Kaszubianie, lub Kujawianie.

Cauciacum, Choisi.

Caucoliberis, Collioure.

CAUDUM, między Kapuą i

Benewentem, gdzie owa zaszła sławna porażka Rzymian zwana: Furcæ CAUDINÆ.

Cauns, Kowno.

Cavodium, Cawan.

Caurnum, Coria.

CAYSTRUS, rzeka w Jonii, która płynie pod Efesz.

Cea, Zia. Ceba, Ceva.

CEDRON, Strumyk, który oblewał Jeruzalem od Zachodu.

CELÆNA, to jest Apamæa w Frygii.

Celama, Ned-Roma.

Celbis-burgus, Kyburg.

Cella; Zell, Celles.

Cella Medulsi, Saramon.

Cella omnium SS. Toussaints.

Cella quercus, Kildare.

Celleja, Cilley.

Cellula, la Selle.

Celsiniatus, Sauxilanges.

Celsona, Solsona.

CELTÆ, siedliśka mieli w Galii między Sekwaną, Renem, i Garumną.

CELTIBERI, Celtyberowie, byli mieszkańcy północney za Ebre w Hiszpanii.

CENCHRÆ, był to port Miasta Aten.

Cenesium, Cotra.

Cenomanum, Mans.

CENTAURI, był naród w Tesalii, Górach Pelionu i Ossy.

CENTRONES, ich siedliśko gdzie teraz Tarentezya, i Dyecezya Duaku.

Centum-Cellæ, Civita-Vetula.

Ceos, Zia.

CEPERANA, Miasto Włoskie nad Garilanem.

C^o haledis, *Cefalis*.

CEPHISIA, Miasto w bliskości Aten leżące.

CEPHISUS, rzeka mająca swe źródło w Dorydzie, i która wpada do jeziora Iednego w Beocyi.

CERASUS, Miasto w Królestwie Pontu nad morzem Czarnym, o m. 60. na w. od Amazyi.

Ceraunia, *Cerines*. ob. *Acroceraunii*.

Cercetia, *Cyrkassia*.

Cercina, *Querezueng*.

Cerentia, *Cerenza*.

Cereris-Sacrum, *Sancerra*.

Ceretania, *Cerdaigne*.

Ceretica, *Cardignan*.

Cervia, *Chevres*.

Cervimontium, *Hirszberg*.

Cervinum, *Czerwińsk*.

Cestria, *Chester*.

Cetius-mons, *Kalemberg*.

Cetobriga, *Setubal*.

Cetobrix, *Almada*.

Chalcis, *Negrepont*.

CHALDEA, Część Babilonii, niedaleko golfu Perskiego. Oyczyzna Magów Mędrców. Kray górzysty.

CHAMAVI, narod Germanii, którzy się z Gallami zjednoczyli byli.

Chaonia, *Chimera*.

CHARYBDIS, wir morski ku brzegom Sycylii, w cieśninie Messyny, niebezpieczny dla Okrętów, a który wystawiali sobie Rzymianie

pod postacią psa żarłocznego.

CHARIDEMUM promontorium, teraz Kap Gatta zwany w Król: Grenady.

Charauna, *Camul*.

CHELIDONIAE INSULAE, sławne morskie szkopyły ku brzegom Karamanii.

Cherium, *Quiers*.

CHERONAEA, Miasto na północ Beocyi z strony Focydy.

CHERSONESUS, półwysep. Sławniejsze były CIMBRICA, teraz Jutlandya; TAURICA, teraz Krym.

CHERSINUS, rzeka dzisiaj się zowie Dźwina.

CHERUSCI, mieszkali na północ rzeki Wezery.

Chilonium, *Kiell*.

CHIMERA, Wulkan, czyli góra Kragus w Licyi wybuchająca ogniem.

CHIOS, *Scio*.

CHRONUS, teraz Niemen rz.

Christburgum, *Kiszporg*.

Chrysites, *Sidero-Capja*.

Chrysopolis; *Emboli*, *Scudari*.

Chulmia, *Hertzegoivina*.

CHUTAI, mieszkali dawniej nad brzegiem wschodnim Eufratu, i napałili w Samaryi na miejscu Izraelitów

Cibinium, *Hermenstadt*.

CIBIRA, Jedno tego im. m. znajdowało się w Frygii, drugie w Pamfilii.

Cisteria, *Chichester*.

CICONES, mieli siedlisko przy wyściu Hebru w Tracyi.

CILICIA, *Cylicia*, kray w A-

zyi, rozciągał się około
granic południowych i
w schodnich Karamanii.
Cimacum, *Chimay*.
CIMBRI, narod początek swoy
biorący z Jutlandyi.
CIMINIUS mons, lacus; góra
i jezioro pod Witerbem.
CIMMERII MONTES, powyżey
Albanii. Cymmeryjskie cie-
mności poszły w przyśło-
wie, ob. Bosphorus.
Cimotus, *Argentiera*.
CIRCELLI, mieszkali tam, gdzie
dziś Circello, m. Włoskie
w Kampanii Rzymskiej.
Circesium, *Kerkisia*.
Cirra Julia, *Konstantyna*.
CIRTHA, Miasto w Numidyi.
Cissa, *Pago*.
Cistercium, *Citeaux*.
Citeium, *Sitia*.
CITIUM, Miasto na brzegu
wschodnim Cypru.
Civaro, *Chamberti*.
Civitas, *Ciotad*.
Ciza, *Zeitz*.
CLANIS, rzeka, która płynie
pod Acerre. Inna była w
Toskanii.
Clanum, *Glocester*.
Clarasum, *Cherosco*.
Clara tumba, *Mogila*.
Clara vallis; *Clerval, Clervaux*.
Clariacum, *Clerac*.
Claromons; *Chiaromonte, Cler-*
mont, Częstochowa, czyli
Jasna góra.
Claromontium, *Clermont*.
Claros, *Calamo*.
Clavarum, *Chiavari*.

Clavadium, *Chivas*.
Claudia, *Klagenfurt*.
CLAUDIOPOLIS, *Koloswar*. In-
nę m. tegoż im. było w Ka-
ramanii.
Clavenna; *Chiavenna*.
Clausentum, *Soutamphon*.
Clausulæ, *Ecluse*.
CLAZOMENA, m. w Jonii nad
brzegiem północnym pół-
wyspy przed Smyrniem le-
żący.
Cliniacum, *Clamecy*.
Clipiacum, *Clichy*.
CLITUMNA, piękne i śl. źrzo-
dło, o m. 3. na z. Spoletu.
Cloveshona; *Kliffa*, lub *Klo-*
weshow, m. Angielskie da-
wniej w Krol: Kent;
Clusium, *Chusi*.
CNIDUS, miała położenie na
końcu północnym ku połud-
w Azyi mniejszey.
COCOSATES, gdzie pow: Ba-
zadeński.
COCYTUS, rzeka, w Epirze,
która uchodzi w Acheron.
Codania, *Kopenhaga*.
Codanus Sinus, *Odnoga Ka-*
tegat.
Codicicacum, *Coucy*.
Coelesyria, ob. *Liban*.
Coenobium, *Kanubin*.
Coetenus, *Coesnon*.
Colhis, *Mingrelia*.
COLLATIA, nad rz: *Teweroną*
troche na północ Rzymu.
Collis Martis, *Kolmars*.
Colobrega, *Kolberg*.
Colombæ, *Coulons*.
Colonia; *Coulans, Toulonges*,

Sudbury, Kolomyia, Kolno.
Colonia Agrippina; Colonia,
Kolno.

--*Allobrogum, Genewa.*

--*Antonini, Colchester.*

--*Claudia, Akra.*

--*Equestris, Nyon.*

--*Jovaria, Salzburg.*

--*Julia; Bonna, Parma.*

--*Munatiana, Bazylea.*

--*Traiana, Kayserwerder.*

Colonizæ vinosæ, Coulanges-
les vineuses.

COLOPHON, Miasto w Jonii bli-
zko Efazu.

Colosæ, Miasto w Frygii, o
m. 35. na W. od Smirny.

Columbaria, Kolimar.

Columbariæ, Colommiers.

Columnæ Herculis; ob. Abila,
Calpe.

Comacula, Comachia.

COMAGENA, północna część
Syryi nad Eufratem.

COMANA, Miasto w Kappado-
cyi na drodze z Tokatu i
Tarsu, i w równey prawie
od tych 2. miast odległości.

Comagenum, Haimburg.

Comeranum, Boiscommum.

Commoda, Cometau.

Compendium, Compiègne.

Complutum, Alcalá de Hen-
rez.

Conpsa, Consa.

Concangium, Kenda.

Concha, Cuenza.

Concordia, Kochersberg.

Concursallum, Concreffaut.

Condare; Condé. Cosne, Ren-
nes.

Condivincum, Nantes.

Confluentes; Conflans, Ko-
blentz, Confolans.

Confugia, Kauffungen.

Conitis, Choynice.

Connatia, Connaught.

Conniacum, Cognac.

Conforani; Conserans, S. Li-
zier.

Constantia; Konstancya, Gaza,
Contances.

Contia, Miranda de Duero.

Convalia, Combrailles.

Convenæ; S. Bertrand, Com-
minges.

Copriniacum, Cognac.

COPTOS, Miasto w Egypcie
wyższym, blisko prawego
brzegu Nilu, z Kanalem do
rz; ciągnionym. Leży po-
niżej Tebow o mil kilka.

CORACESUM, Miasto w Cyli-
cyi nad brzegiem wscho-
dnim gólfu Satalii.

Cgrbia; Corvey, Korwey.

Corbiniacum, Corbigny.

Corcagia; Corck, Cork.

CORSINIUM, leżało dawniej
Sulmony blisko.

Corialum, Cherbourg.

Corinium, Cirester.

CORIOLII, Koryolanje, Narod
niegdyś sąsiedzki Wolskow,
o m. 6. na półd: ku z. od
Rzymu.

Coriovallium; Falkenburg,
Fauquemont.

Corisopitum; Kemper; Cor-
nueallia.

CORITUS, Miasto, na którego
dziś miejscu leży Cortona.

Cornelia Wimpina, *Wimpfen*.

Cornubia, *Kornuwallia*.

Corrinetum, *Corneto*.

Cornu Gallie, *Kornuwallia*.

Cornutus, *S. Aubin du Cormier*.

Corona; *Brassau, Landskroon*.

Coronaburgum, *Kronenburg*.

Coronium; *Corogne, Koruna*.

COROZAIM, *Korozaim*, m. w Palestynie nad brzegiem Genesareth jeziora.

CONSIMAMUM, *Pienza*.

Corstopitum, *Morpeth*.

Corterate, *Contras*.

Corturiacum, *Courtray*.

CORYBANTES, był lud niegdyś osiadły na wyspie Samos, gdzie było i miasto Corybantium.

CORYCE, miasto w Cylicyi i góra w Jonii.

Cos, wyśpa, teraz Stanchio.

Cosa, *porto-Hercole*.

COSMOPOLIS, czyli miasto świata; jest to zmyślane nazwisko, które znajdujemy na tytułach Książek, dla niewydania miejsca, gdzie wyszła Książka z druku.

Coslio, *Bazas*.

Cotonæum, *Codogno*.

Cotyæum, *Chiutaya*.

Covalia; *Kyla. Kowal, Kowalewo*.

Co vordia, *Koeworden*.

CRAGUS, góra w Lidyi.

Cranioburgum, *Krainburg*.

Credonium, *Craon*.

Cremenecia, *Krzemieniec*.

Cremisium, *Krems*.

Creolium, *Kreil*.

Crepicium, *Krzepice*.

Crepicordium, *Crevecœur*.

Crepse, *Chersq*.

Creta; *Candia, Kandyia*.

Crevenum, *Cravant*.

Crimiacum, *Cremieu*.

Creuzburg, *Kruszporg*.

Crociatonum, *Valogne*.

Crossa, *Creusse*.

Croviacum, *Crouy*.

Cruciniacum, *Kreutzenach*.

Crudatium, *Cruas*.

Crumenum, *Comorra*.

CRUSTUMERIA, nad Tybrem, o m. 3. poniżej Rzymu.

Crusvicia, *Kruszowik*.

S. CRUX; *S. Croix, Santa Crux, S. Krzyż*.

CTESIPHON, *Ktezifon*, nad lewym brzegiem Tygru, na przeciw Seleucyi, poniżej Bagdadu.

CUBANI, *Kuban*.

CUCUSUS, w Kappadocyi, o m. 4. na półn. ku w. od Tarsu. S. Chryzostom tu zostawał na wygnaniu.

Cularo; *Grenoble, Gracyanopol*.

Culma, *Helmno*.

Culmensea, *Helmża*.

Culmisciactum, *Cormicy*.

Cumbria, *Kumberlandia*.

Cumæ, blisko Pouzzoli.

Cuna, *Kowno*.

Cunetio, *Marlborough*.

Cuneum, *Coni*.

Cuperfanum, *Conversano*.

Cupra-montana ripa, *Transone*.

Cupri-mons; *Kupfersberg, Kopersberg*.

CURES, *Stolica Sabinow, dzi-*

fiay się zowie Correza, o
m. 6. na półn. od Rzymu.

Curia Rhætorum; *Koira*,
Chur.

Curiosolitæ, *Kemper*.

Curtiniacum, *Courtenay*.

Curto, *Gordon*.

Curzola, *Corcyra Nigra*.

Cusliacum, *Cuissy*.

Curna, *Kuttemberg*.

CYANSÆ INSULÆ, są to skały,
które odgraniczają Kanał
Konstantynopolitański od
brzegów Europy.

CYCLOPES, mieszkali w okoli-
cach Etny góry.

CYDNUS, rzeka Cylicyi, któ-
rey wyście jest blisko
Tarsu.

Cydon, *Kanea*.

Cygnæ, *Zwickau*.

CYLENA, *Chiarenza*. Jest na-
zwisko także iedney góry
w Arkadyi na granicy A-
chai.

CYNTHUS, góra w Delos, z kąd
Apollo *Cinthicus* zwany.

CYPARISSUS, Miasto, rzeka,
i golf, gdzie leży Arkadya.
Cypela, *Ipsala*.

CYRENAICA, część Królestwa
Barki, z strony Trypolu.

S. Cyricus, *S. Syr*.

Cyrcos, *la Corse*.

Cyrscum, *Czeršk*.

Cyrus; *Cur*, *Kur*.

Cyta, *Cotatis*.

Cythera, *Cerigo*.

Cytheron, góra w Beocyi,
blisko Tebow.

Cythmes, *wyspa Thermia*.

Cyzicus, miało położenie na

pół wyspie wschodniej
morza Marmora w Myzyi.

D. D. D.

DACIA, dziś Xłtwo Sied-
miogrodu, i część Prowincyi
przyległych.

Dædalion, ob. *Alicata*.

Dalebium, *Delibio*.

Damafia, *Auszpurg*.

Dammona, i Danum; *Dam*.

DAN, Miasto na gr. n. półno-
cney Palestyny w Pokole-
niu Nephtali.

Dani, *Duńczykowie*.

Danorum mons, *Danneberg*.

Danubius, *Dunay*.

Danubiolus, *Dunajec*.

Danubii Insula, *Donawert*.

Dantiscum, *Gdańsk*.

Danus, *Ain*.

DAPHNE, Przedmieście An-
tiocchii. Toż było nazwi-
sko portu nad Kanałem Kon-
stantynopolitańskim.

Daradus, *Serzega*.

Darantasia; *Tarentexya*, *Mou-
tier*.

DARDANIA, była częścią My-
zyi.

DARDANUS, miasto Myzyi, od
którego wzięła nazwisko
cieśnina Dardanelłka. Mia-
sto już zginęło.

Dariorigum, *Vannes*.

Darnis, *Derna*.

DAROMAS, część południowa
Judei.

Datii, *Dax*.

Dawentria, *Deventer*.

Daunia; *Capitanata*, *Kapi-
tanat*.

- Dea Vocontiorum, *Die.*
 Decempagi, *Dieuse.*
 Decizia, *Deciza.*
 Dellium; *Delhi, Delli.*
 Delos, *Sdiles.*
 Delphi; *Delphé, Delst.*
 DELPHI, Miasto w Focydzie pod górą Parnassem. (nat.
 Delphinatus, *Dauphiné. Delsi.*
 DELTA, nazwisko wyższego Egiptu, od litery Greekiey D. tak się zowiącey, z przyczyny, iż Nil uchodząc do morza i oblewając tę prow. formuie figurę tej litery.
 Denonium, *Denani.*
 S. Deodatus, *S. Die.*
 Deonantum, *Dinant.*
 Deppa, *Dieppe.*
 Dereta, *Derote.*
 Deria, *Londondery.*
 Dermuta, *Darmouth.*
 Derpatum, *Derpt.*
 Derfavia, *Tczewo.*
 Dertona, *Tortona.*
 Dertosa, *Tortosa.*
 Derdense Monasterium, *Monastier en Der.*
 S. Desiderius, *S. Dixier.*
 Deva, *Chichester.*
 Devana, *Aberden.*
 Devonia, *Devonshire.*
 Dia, *S. Die.*
 Diablintes, *Sublanis.*
 Dianium, *Denia.*
 Dicasmuta, *Dixmude.*
 Dictæus Mons, góra na wyspie Kandyi.
 Didymoticos, *Dimotuk.*
 Diedonum, *Dundee.*
 Dingobriga, *Dingelsing.*
 Dinia, *Digne.*
 Biocesaræa, *Asfaray.*
 Diolindum, *Cahors.*
 Diomedæe Insulæ, *Tremitis.*
 Dionostum, *Dinant.*
 Dioscoridis Insula, *Socotera.*
 DIOSPOLIS MAGNA, *Teby w Egiptie.* Iane miasto Diospolis leżało w Palestynie, o m. 2. na połu. ku w. od Joppy.
 DIRCE, sławne źródło w Poetach. znajdowało się w Beocyi blisko Tebow.
 Discuria, *Socotera.*
 Divio; *Dijon, Dijon.*
 Diviocorturum Remotum; *Rheims, Remy.*
 Divodurum; *Dieffenhoffen, Metz.*
 Divona, *Cahors.*
 Divus, *Déé.*
 Dobrinia, lub Dobrinum, *Dobrzyn.*
 Doccum, *Dorkum.*
 DODONA, miasto Thésprocyi w Epirze.
 DOLOPES, *Dolopowie,* narod w Tesfalii blisko góry Pin-du i nad rz. Achelous.
 Dolum, *Deols.*
 Dom de-villa, *Doudeau-ville.*
 Domiciacum, *Donzy.*
 Dominium Martini, *Dammartin.*
 Dommamantum, *Dormans.*
 Donenses Czaci; *Dolscy Kozacy, Duńce.*
 Donincum, *Doulens.*
 Dordingum, *Dourdon.*
 Dordracum, *Dordrecht.*
 DORIDA, część Focydy. Było toż

- toż nazwisko półwyspy połu-
 dniowej i zachodniej Azyi
 mniejszey czyli Natolii.
 Dorobernum, *Kantuarya Kan-*
torbery.
 Dorodunum, *Dornock.*
 Dorostorum, *Silistria.*
 Dracenum, *Draguignan.*
 Draconerium, *Dronero.*
 Dracuma, *Echingen.*
 Dragamantina, *Travemunda.*
 Drangiana, *Segestan.*
 Drepanum, *Trapani.*
 Dreventia, *Drevanca.*
 Drevicia, *Drzewica.*
 Drinopolis, *Drinawerd.*
 Drivordia, *Tresfurt.*
 Drocum, *Dreux.*
 Duentia, *Durance.*
 Druna, *Drome.*
 Drusiburgum, *Doesburg.*
 Drusomagus, *Memmingen.*
 Dryopolis, *Aichstatt.*
 Duacum; *Douay, Duak.*
 Duama, *Dauma.*
 Pubis, *Doux.*
 Dubris, *Douvres.*
 Ducatus Venetus, *Dogat.*
 Ducatus, *Xiestwo.*
 Dellium, *Hohentweil.*
 DULICHIMUM, leżało blisko
 Itaki.
 Dunna, *Hoya.*
 Dumnus, *Daun.*
 Dumum, *Puit de Dome.*
 Duna, *Dziwina.*
 Dunbritonium, *Dunbarton.*
 Duncheldinum, *Dunkel.*
 Dunkelbula, *Dunkelspielf.*
 Dunga, *Dabul.*
 Dugallia, *Dunnegat.*
 Dunhelmum, *Durham.*
- Dunum; *Dun, Downe.*
 Duranius; *Dordogne, Dordo-*
nia.
 Duratum, *Dorat.*
 Durbata, *Mosul.*
 Durgaugia, *Turgau.*
 Durias; *Gwadalkwirwir, Gua-*
dalquivir.
 Darius, *Douero.*
 Durnovarta, *Dorchester.*
 Durobriva *Stanford.*
 Durobrivis, *Rochester.*
 Durocasses, *Dreux.*
 Durocortorum, *Rheims.*
 Durostadium, *Wick-the-Duer-*
stede.
 Durostallum, *Duretal.*
 Durovernum, *Kantorbery.*
 Duziacum; *Douzy, Duzyak.*
 Dysionopolis, *Warna.*
 Dyrrachium, *Durazzo.*
- E. E. E.
- EBELLANUM, *Biela.*
 Eblana, *Dublin.*
 Ebodia, *Aurigny.*
 Ebodurum, *Butzase.*
 Eborā, *Evora.*
 Ebotacum, *Torck.*
 Eboriacum, *Farmoutiers.*
 Ebrodunum; *Embrun, Tver-*
dun.
 Ebrogilum; *Ebreuil.*
 Ebroicæ, *Evreux.*
 Ebronium, *Evron.*
 S. Ebrulphus, *S. Evroult.*
 Ebudæ; *Hebriades.*
 Eburā, *Eure.*
 Eburone, powiat de *Tongres.*
 Eburovicum, *Evreux.*
 Ebusus, *Iwika, Ivica.*
 Ecbatana; *Amadan, Ekbatana.*

Echinades, *Curzolaires*.
 Ecclesia, *Eslache*.
 Ed-fia, *Orfa*.
 EDESSA, Miasto Macedonii o
 8. m. na półn: ku z. od
 Pelly.
 S. Edmondus, *Edmonsbury*.
 Effia, *Eiffel*.
 Eglefia, *Iglesias*.
 Einsham, w *Anglii*.
 Eisnae, *Isne*.
 Eistera, *Aischach*.
 Elana, *Tor*.
 Elsth, *Ailach*.
 Elaver, *Allier*.
 Elbinga, *Elblag*.
 Elbora, *Talavera la Reina*.
 Elbotum, *Elboeuf*.
 Eleæportus, *Parga*.
 Elepha, *Niebla*.
 Elephantiacum, *Elwangen*.
 ELEUSIS, miasto Attyki nad
 odnogą i na z. Athen.
 ELEUTHEROPOLIS, Miasto
 wolne. Znajduje się czę-
 stokroć to słowo na tytule
 Xiążek, dla ukrycia miey-
 sca ich drukowania, lub też
 dla oznaczenia materyi,
 w której są pisane.
 Elgia, *Elgin*.
 Elgovia, *Lennox*.
 ELIBERIS, Elvire, Elwiru,
 miasto Hiszpańskie przy
 Grenadzie. Obacz Illiberis.
 Eliocrata, *Lorca*.
 ELIS, Belvedere, Elida, jest
 teraz Xięstwo Klarencyi
 w Morei.
 Elhamium, *Elan*.
 Ellus, *Ill*.

Elmadia, miasto Afryki.
 Elna, *Perpignan*.
 Elna, *S. Amand sur Scarpe*.
 Elusa, *Eause*.
 Elyma, *Canina*.
 ELYMAIS, składała część Su-
 listanu terazniejszego.
 Elystet, *Elster*.
 EMATHIA, miasto w głębi od-
 nogi Salonickiej.
 Embrium, *Emmerick*.
 Emelia, *Emmeley*.
 Emeus, *Ems*.
 Emetha, *Emden*.
 Emisa, *Emesa*.
 EMMAUS, o 3. m. na półn: od
 Jeruzalem.
 Emporiæ, *Ampurias*.
 ENGADDI, na brzegu Zacho-
 dnim morza umarłego.
 Engelheimum, *Ingelheim*.
 Engilburtum; *Moulins En-
 gilbert*.
 Engolisma, *Angoulême*.
 Engyum, *Engulen*.
 ENIPEUS, rzeka Thesalii, wcho-
 dząca w Penę do brzegu
 lewego. Była inna w Pelo-
 ponezie, która łączyła się
 z Alpheą niżej Olimpu.
 Ens, *Ain*.
 Enfia, *Ens*.
 Eolia, obacz, *Æolia*.
 Epamanduodurum, *Mandeure*.
 Epaona, w diecezji de *Bellay*.
 EPECIUM, Spezza Viscio bli-
 sko Almisy.
 Ephyra, dawne nazwisko Ko-
 rynthu.
 EPIDAUROS, Malvasia, gdzie
 Eskulapiusz był czczony;

*Ragusa.*Epidium, *Gla.*Eoiphaneia, *Hama.*Episcopi Castrum, *Bischofs-Castl.* Episcopi Cella, *Bischofs-Zell.* Insula, *Bischofs-Werda.*Eporedia, *Jurée.*Eposia, *Tvoy.*Epternacum, *Echteren.*Erebergum, *Ehrenberg.*Eremus, *Hermitage, Pustynia.*Erfurtum, *Erfort.*

Ergovix pagus, w powiecie Weronezkim.

Eriberti Saxum, *Hamirstein.*Eridanus, *Pó, Padus.*Erix, *Lerica.*Ernacum, *Ernf.*

ERULLI, Narod niegdys osiadły nad Istrem.

ERYMANTHA, góra, miasto, i rzeka w Arkadyi, w Alpach wpadająca.

ERYTHRÆA miasto Jonii, na brzegu południowym półwyspy przed Smyrną leżące.

ERYTHRÆUM MARE, Morze czerwone, i odnoga Perska.

ERYXMONS, blisko Trapanii w Sycylii.

Escó, *Schongaw.*Escovium, *Econis.*Esna, *Aisne.*

Esselantensis Comitatus, pow. Auxois, czyli Antyziodorski.

Estlandia, *Estonia* w Instanciech.Estotilandia, *Labrador.*Etnonus mons, *Obacz Alicate.*Etolia, *Obacz Aetolia.*Etona, *Aeton.*Etruria, *Toskania.*Evandria, *Olivença.*Euboea, *Negrepont.*Eugabium, *Gubio.*Euna, *Ain.*

EURIPPUS, ciałnina Negrepontska.

EUROTAS, rzeka Morei, która otaczała Spartę.

Exaquense oppidum *Lessay.*Exilissia, *Centa.*Exium, *Essey.*Exoldunum, *Iffoudun.*Exonia, *Excester.*Extrema, *Estremos.*

F. F. F.

FABARIÆ, *Pseffers.*S. Facundus, *Sahagun.*Fæsulæ, *Fiesoli.*

Falernus campus, blisko Tiano.

Falesia, *Falaise, Falezja.*Falisca; Civita - Castellana. *Monte-Fiascone.*

FALISEI, Faliskowie, mieszkańcy brzegu prawego Tybru, na przeciwko Sabińow.

Falmutum, *Falmouth.*Falstria, *Falster.*Famata Augusti, *Famagouste.*Famenensis tractus, *Famina.*Fanum, Fortunæ, *Fano.*---Jovis *Fanjaux.*---Martis, *Pescia.*---S. Mariæ ad portum, *Langwana.*

- Fara, *Fera*.
 Faranſe Monafterium, *Far-*
moutier.
 Farmanaghenſis Comitatus,
Fermanagh.
 Farus, *Faro*.
 Faſia, *Faiſe*.
 Faſianorum inſula, *wyſpa*
Faſianow.
 Fauces, *Fueſſen*.
 Faucontium, *Faucogni*.
 Favencia, *Taenza*, *Fayence*.
Hueſca, *Barcelona*.
 Feſſa, *Fiſtella*.
 Felicitas Julia, *Lizbona*.
 Fellina, *Bouloſne*, *Boloniz*.
 Felſinum, *Feuilletin*.
 Fenetium, *Fenieres*.
 Feniculum, *Fenouilledes*.
 FERENTIUM, miasto Toſkanii
 dawniey Biſkupſtwo, któ-
 rego Katedra ieſt przenie-
 ſiona do Witerbu.
 S. Fereolus, S. *Fargeau*.
 FERGUSIÆ RUPES, *Knokfer-*
gus.
 Fermeliſodunum, *Dumferling*.
 Ferna, *Fearn*.
 FERONIA, miasto i Kościół tey
 Bogini, i był przy Terrā-
 cynie. Było tam miasto te-
 goż nazwiſka przy górze
 Soracte.
 Ferraræ, *Ferrieres*.
 FESCEMNIA, miasto Toſkanii
 nad Tybrem wyżej Fali-
 ſkow.
 Feſulæ, *Fieſoli*.
 Fezza, *Fex*.
 Fidemium, *Femi*.
 FIDENES, było nieco wyżej
 wpadka Tewaterony w Ty-
 ber. -
 FIDENTIA; Borgo-San-Don-
 nino, Vic-Fezenſac.
 Figiacum, *Figeac*.
 Filecum, *Filecke*.
 Filicerizæ, *Fougeres*.
 Fimbria, *Femer*.
 Finarium, *Final*.
 Fines, *Fismes-Pſin*.
Tuy, *Veilane*.
 Finis terræ, *Finifterre*.
 Finſonia, *Finlandia*.
 Fionia, *Funen*.
 Firmicum, *Fermo*.
 Firmitas, *Ferté*.
 Fiſcamnum, Fiſci campus; *Fe-*
ſcamp.
 Fitacum, *Fitachi*.
 Flanona, *Fianone*.
 Flani, *Fiano*.
 Flaviacum, *Flavigny*.
 Flaviobriga, *Bilbao*.
 Flexia, *la Fleche*.
 Flixa, *Flix*.
 Florentia, *Fleurange*.
 Florentiola, *Firenzuola*.
 Floriacum, *Fleury*.
 Florium, *Florennes*.
 Florum, *Flores*.
 S. Florus, S. *Flour*.
 Flotta, *Flotz*.
 Flumium, *Fium*.
 Fluvius magnus, *Rio grande*.
 Foà, *Foué*.
 Fodovarium, *Fodwar*.
 Follanebraium, *Follem brai*.
 Fons Bleaudi, *Fontainebleau*.
 ---Ebralci, *Fontevrault*.
 ---Rapidus, *Fontarabia*.
 Fontenæum, *Fontenai*.
 Fontanella, *Fontennelle*.
 Fontanenſis Arx, *Fuentes*.

Fontanensis Ecclesia, *Wells*.
 Fontanetum, *Fontenai*.
 Fontes, *Fontanes*.
 Fora, *Fore*.
 Forchea, *Forth*.
 Forcia de Patro, *Prats de Molo*.
 Forensis Pagus, *Forez*.
 Forezium, *Forez*.
 Formiæ, *Mola*.
 Foro-Julienensis tractus; *Friule, Forojulieński powiat*.
 Fortalitium agri, *Forza de agro*.
 Fortunatæ insulæ, *Kanaryjskie Wyspy*.
 FORUM APPII, było miasto blisko Bagna Terracyny, między Rzymem i miastem tym.
 Forum Calcarium, *Forcalquier*.
 Forum Claudii; *Carinola, Montier w Tarentezie*.
 --Cornelii, *Imola*.
 --Domitii, *Frontignan*.
 FORUM FLAMINII było o 1. m. od Folignio.
 --Fulvii, *Valencia nad Padem*.
 --Julii, *Cividat di Friuli, Frejus*.
 --Lidæ, *Lidköping*.
 --Limicorum, *Ponte de Lima*.
 --Livii, *Forli*.
 --Neronis, *Forcalquier*.
 --Novum, *Fornove*.
 --Seguifianorum, *Feurs*.
 --Sempronii, *Fossombrona*.
 --Tiberile, *Kaysersthal*.
 Fossa Claudia, *Chiozza*.
 --Maria, *Kanał wypływający*

z lewego koryta, *Rhodanu w morze*.
 Flla nova, *Fos di novo*.
 Francæ vallæ, *Franquevaux*.
 Franciscopolis, *Havre de Grace*.
 Francoberga, *Frankenberg*.
 Francodalia, *Frankendal*.
 Francofordia, Francofurtum; *Frankfort*.
 Fredericia *Friderichs Ode*.
 Fretum Caletium, *Pas de Calais, czyli cieśnina Kalańska*.
 Fretum Siculum, *Faro di Mesina*.
 Frequentium, *Fricento*.
 Friberga, *Freydberg*.
 Friderici Mons, *Fridberg*.
 Friderici stadium, *Friderichsstad, Freudensthal*.
 Friesacum, *Freisach*.
 Frisinga, *Freisingen*.
 Frisia Orientalis, *Ost-Fryzya*.
 Frontiacum, *Fronjac*.
 Fruxinum, *Freisingen*.
 Fuciniacum, *Faußigny*.
 Fucinus lacus, *Lac Celano*.
 Fulginio, *Fulgineum; Foligny*.
 Fulium, *Feuillans*.
 Fundi, *Fondi*.
 Fufniacum, *Foigni*.
 Fuxum, *Foix*.

G. G. G.

GABALLICUS pagus; *Gevaudan*, pow: *Gewodzki*.
 GABAGN, miasto w Palestynie, leżało o m. 3. na półn. ku z. od Jerozolimy.
 GABIES, miasto położenie o m. 3. na półd. od Rzymu.

Gabro, *Jauron*.
 Gabrofeaturu, *Newcastle*.
 Gades, *Cadix*.
 GAETULIA, prowincya na
 pold. Krol: Marokańskiego
 i Krol: Trypolitańskiego.
 Gaitia, *Jaycza*.
 GALAAD, góra na w. Jordanu
 między Moabitami i Ammoni-
 tami.
 GALATIA, część Natolii, gdzie
 znajduje się Angouri mia-
 sto.
 GALESUS, rzeka w Kalabryi,
 która wpada do golfu Ta-
 rentskiego.
 GALILAEA, *Galilea*, część pdl-
 nocna Palestyny, między
 jeziorom Genezareth, i mo-
 rzem śródziemnym.
 Galleora, *Guleor*.
 Gallia; *Francya*. *Xstwo Wal-*
lii.
 Gallia Cisalpina, *Lombardya*.
 Galliacum, *Gaillac*.
 Gallicia, *Halicz*.
 Gallio, *Gaillon*.
 Gallitæ, *Guillestre*.
 Galliva, *Gallovidia*; *Gallo-*
way.
 Gallo-Græcia, to jest *Galatia*.
 Gamapium, *Gamaches*.
 Gamundium, *Castellazzo*.
 Ganabara, *Janeiro*.
 Gandulphi Arx, *Castel-Gan-*
dolphe.
 Gangræ, *Kiankari*.
 Gannum; *Konga*. *Gonga*.
 Ganodurum; *Constance*, *Kon-*
stancya.
 GARAMANTES, Narod miesz-
 kający niegdyś na południe

Getulii, ieden z nayodle-
 gleyszych od Rzymu.
 Garganus mons, *S. Angelo*
w Kapitanacie.
 Gargara, jest przylądek góry
 Ida w Mizyi.
 Gargogilum, *Jargeau*.
 GARIZIM, góra niedaleko Sy-
 chemu.
 Garocela, *Exiles*.
 Gartia, *Gartz*.
 Garumna, *Garonne*.
 Gaudiacus, *Jony*.
 Gaudiofa, *Joyeuse*.
 Gaulos, *Gozzo*.
 Gaumelum, *Biela*.
 GAZA, nazwisko mieysc
 w których składano skarby
 Monarchow Perskich. Toż
 było nazwisko miasta *Tau-*
ris.
 Gebenna, *Genewa*.
 Gedanum, *Gdańsk*.
 Gedrosia, *Mekran*.
 Gela, *Terra nova, w Sycylii*.
 GELBOE, góra w Palestynie,
 która się pasmem ciągnie
 od Jezrael do Jordanu.
 Gelnusa, *Gelnhausen*.
 GELONI, Narod, którego tam
 było Siedlisko, gdzie teraz
 Kiołwsczyzna.
 Gemblacum, *Geminiacum*;
Gemblours.
 Gemmatium, *Jamets*.
 Gemmeticum, *Jumieges*.
 Genabum, *Orleans*.
 Genadium, *Chonad*.
 Genezareth, ob. *Tiberiada*.
 Gentia, *Genzano* blisko Ar-
 dey.
 Gengulfinum, *S. Gengoux*.

Gerardi mons, *Grammont*.
 Gerara, leżało na granicy południowej w *Judei*.
 GERGOVIA, niedaleko Klermontu w pow: *Auvergne*.
 Germania, *Niemcy*.
 Germanicia, *Marasch*.
 Germia, *Kermen*.
 Geruntius, *S. Giron*s.
 S. Gervasius w *Genewie*, iedna część miasta.
 Gerunda, *Gironne*.
 Gesum, *Gex*.
 Gessoriacum, *Bolonia*, w *Pikardyi*.
 GETÆ, Narod dawny *Tartaryi*.
 GETH, o m. 3. na w. od *Joppy*.
 Getulia, ob. *Gaetulia*.
 Giennium, *Jaen*.
 Gippevicum, *Ipswich*.
 Girta, *Gerbe*.
 Gissa Hassorum, *Gieffen*.
 Gislenopolis, *S. Guillain*.
 Glanafolium, *S. Maur*, nad *Ligierą*.
 Glannateva, *Glandeiva*.
 Glaronna, *Glaris*.
 Glaucus, *Abascia*.
 Glesiarie Insulæ, wyspy *Fero*.
 Gnosius, miasto w stronie południowej *Kandyi* wyspy.
 Goæ, *Goes*.
 S. Goar, *S. Gower*.
 Golconda, *Bagnacar*.
 GOMORRA, iedno z 8. miast spalonych ogniem spuszczo-
 nym z nieba, leżało nad
 brzegiem połudn: morza
 umarłego.
 Gontiana, *Gemajedid*,

Gorichemum, *Gorkum*.
 Gornacum, *Gournay*.
 GORTYNA, miasto na pold:
Kandyi na wyspie *Creta*.
 CORTYS, miasto w *Arkadyi*.
 Gosselinum, *Jocelin*.
 Gossense cænobium, *Goes*.
 GOTH, *Gotowie*, starożytny
 Narod początek swoy ma-
 iący z *Tartaryi*.
 Gracuris, *Agreda*.
 Gradicum, *Gray*.
 Græcia, *Grecya*.
 GRÆCIA MAGNA, zwał
 się ten kraj *Włoski*,
 gdzie dziś *Apulia* i *Kala-*
brya.
 Græcium, *Gratz*.
 Grasinianum, *Castel-novo de*
Garsagnan.
 Granata, *Grenada*.
 Grandimontium, *Grammont*.
 Grandis Sylva, *Granselve*.
 Grandis villa, *Granville*.
 GRANICUS, rzeka mała wy-
 pływająca z góry *Ida*. i
 wpadająca do morza *Mar-*
mora. Sławna przegrana
Daryusza III.
 Grannona, Port w pow: *Bes-*
sin.
 Gratiana, *Gradyška*.
 Gratianopolis, *Grenoble*.
 Gravenengæ, *Gravelines*.
 Gravionarium, *Bamberg*a.
 Grinnicum, *Grasse*.
 Grossum boscum, *Gros-bois*.
 Gruka, *Grein*.
 Guardastallum, *Guaftalla*.
 Guelpherbitum, *Wolfenbut-*
tel.

Gujardi villa, *Guerville*.
Gundulphi curia, *Gondrecourt*.

Gundulphi villa, *Gondreville*.
Guttemberga, *Kutenberg*.
GYMNESIÆ INSULÆ, zwaty się
Minorka; Maiorka.

H. H. H.

HADINA, *Hadington*.
Hadrannum, *Aderno*.
Hadria; Atri, *Adria*.
Hadrianopolis, *Adryanopol*.
Haduanum, *Hatuan*.
Hæmus mons, jest góra, która oddziela Romanję od Bułgaryi.

Hafnia, *Kopenhaga*.
Hala; Hallein, *Halla*.
Halabum, *Halpo*.

HALIARTUS, miasto w Beocyi.
Inne tegoż im, było w Messenii.

HALICARNASSUS, miasto w Karyi na granicy zachodniej ku pold: w Natolii, w głąb odnogi morskiej.

Halis, *Kitzil-Irmak*.
Hamburgum, *Hamburg*.
Hammonia, *Hamburg*.
Hammus, *Ham*.
Hannebonum, *Hennebon*.
Hannonia, *Hainaut, Henegan*.
Hanovia, *Hanau*.
Harecortis, *Harcourt*.
Hassia, *Hessen*.
Hastopolis, *Ratisbona*.
Hebrides, *Westerny Wyspy*.
HEBRON, było o m. 6. na południe od Jerozolimy.

Hebrus, *Mariza*.

HELFA, *Castelamara* w Król:

Neapolitańskim w Pryncy.
pacie bliższym.

Helia, *Ely*.

Helicon, *Zagara*.

Heliopolis; *Balbek, Soltwed*.

HELIOPOLIS, miasto w Egypcie średnim, powyżej Kairu.

Hellepontus, *Dardanelle*.

HELORUS, rzeka w Sycylii, która wchodzi na północ Kapu Passaro, zowie się ATELLARI.

Helvetia, *Szwajcary*.

HELVII, gdzie powiat Wiwareński we Francyi.

Hemicopolis, *Quille bæuf*.

Heortis mons, *Hartberg*.

Herbaria, *Rubiera*.

Herbipolis, *Wurtzburg*.

Hercinia Sylva, *Hartzwald*.

Herculanum; *Erkelens, ob. Portici*.

Herculis Insula, *Asinara*.

Herenachium, *Goth*.

Heripensis pagus, *Hurpoix*.

Herius fluvius, *Vilaine*.

HERMIANA, miasto Biskupa Byzanceńskiego.

HERMIONA, nad golfem Neapolitańskim w Romanii, nad brzegiem północnym.

Hermontio, *Armançon*.

Hermopolis, *Benefouff*.

HERNICI, Narod, których miasto było Anagni.

HERNIUS, rzeka, która wpada do golfu Smyrneńskiego.

Herofelda, *Hirschfeldt*.

Heroopolis, *Suez*.

He-

Herulæ, *Werla*.

HESPERII, nazwisko dane w o-
śności Krajom i Narodom
Zachodnim. Służyło Wło-
chom, Hiszpanii, Wyspom
Kanaryjskim, względem
tych, którym te na Zachod
położone zdały się. Ogród
sławny Hesperydów był
w Król: Barkańskim, blisko
Kapu Rasat.

Hetruria, *Toskania*.

Hexi; Mottil, *Velez-Malaga*.

Hieropolis, *Ratisbona*.

Hibernia, *Irlandia*.

Hiddonis ager, *Hitzacker*.

Hienipa, *Alcala de Guadaira*.

HIERAPOLIS, miasto w Syryi
o m. 10. na półn: ku w.
od Alepu. Inne było tegoż
im. w Frygii, o m. 30. na
połd. ku w. od Smyrny.

Hierosolyma, *Jeruzalem*.

Himera, *Termini*.

Hipæa, *If*.

Hipera, *Typres*.

HIPPOCRENE, sławne źródło
blisko Helikonu.

S. Hippolitus, *S. Poelten*.

Hipponium, *Bivona*.

Hippo Regius, *Hipponna* nie-
daleko Bonny w Afryce.

Hippo Zaritos, *Biserta*.

HIRPINT, mieszkali tam nie-
gdys, gdzie dziś Avellino,
i Conza we Włoszech.

Hispalis, *Sevilla*.

Histria, *Istria*.

Hoiu, *Hui*.

Holacus, *Hohenloë*.

Holmetius pagus, *Houlme*.

Holmia; *Stockholm, Sztokholm*.

Tom III,

Holfatia; *Holstein, Holfstyn*.

Horata, *Houat*.

Hortanum, *Orti*.

hostedunum, *Authun*.

Huneflorium, *Houfleur*.

Hungaria, *Węgry*.

HUNNI, Narod dawny, który
wyszli z Tartaryi, i osia-
dając w Węgrzech dał po-
czątek nazwiska Hungarow.

Hunnonis Curia, *Hunne Court*.

Hunnorum tractus, *Hundes-
ruck*.

Huxaria, *Hoxter*.

HYDASPIS, rzeka uchodząca
do Indu.

Hydrapolis, *Feucht-Wangen*.

Hydruntum, *Otranto*.

Hyllis, *Sabioncello*.

Hymetta, góra niedaleko Aten.

Hypæa, *Titan*.

Hypanis, *Boh* lub *Bog*.

HYPÆA, Miasto w Anatolii
pod górą Timolus na prze-
ciw Sardes.

Hycarnia, *Asterabat*.

I. I. I.

JABA, *Java*.

S. JACOBUS; *St. Jacques, St.
Jago*.

S. Jakub, *James-Town*.

Jadera, *Zara*.

Jamdunia, *Jandeure*.

Jamna, *Citadella*.

Janoseopia, *Jenkoping*.

Janua, *Gênes, Genua*.

Januaria, *Jagodna*.

Japides, *Mortlaques*.

JAPYGiA, Ziemia Otrantyska.

Jarmutum, *Tarmouth*.

Jassus, było blisko Halikarnassu

Jatinum, *Meaux.*
 Jauria, *Jawer.*
 Jaurinum, *Raab.*
 Jaxarte, *Sihon.*
 Ibere, *Ebre.*
 Iberia; *Hiszpania, Imeretta.*
 Iberiacum, *Jury.*
 Icauna, *Tonne.*
 Iccius portus, *Wuissant.*
 Icenorum Regio, *Essex.*
 Iciodorum, *Iffoire.*
 Iconium, *Cogny.*
 Icosium, *Serselli.*
 IDA, góra w Krecie i Mizyi.
 IDALIA, miejsca miłe na Wy-
 spie *Cyprus.*
 Idamus, *Ain.*
 IDUMAEA, była na pold: *Judei.*
 Jella, *Stradella.*
 Jemptia, *Jempterland.*
 Jendum, *Jedo.*
 Jervia, *Serverland.*
 Jezrael o 3. m. na poln: od
 Samaryi.
 Igædita, *Idanah velha.*
 Igilgilis, *Gigri.*
 Igniacum, *Igni.*
 Igorandis, *Ingrande.*
 Iguvum, *Gubio.*
 Ilcussum, *Ilkusch, Olkusz.*
 Ilerda, *Lerida.*
 Ilipula, *Niebla.*
 ILIUM, dawne nazwisko *Troi.*
 Iliberis; *Elna, Collioure.*
 Obacz Elberis.
 Illicum, *Elcha.*
 Illiturgis, *Anduxat.*
 Illuro, *Mataro.*
 Illyticum, *Dalmacya.*
 Ilorcis, *Lorca.*
 ILVA; ELBA, wyspa Włoska.
 Iluro, *Oleron.*

Ilza, *Ilz.*
 IMAUS, część wschodnia gó-
 ry Taurus ku *Indyom.*
 Imbriopolis, *Ratyzbona, Ra-
 tisbona.*
 Imbros, *Lembro.*
 INACHUS, rz: płynąca w Argos,
 i ginąca w bagnie blisko
 morza.
 Inarimæ, *Ischia.*
 Inculisma, *Angoulême.*
 Indiacum, *St. Flour.*
 INDIBILIS było dawniey na
 trakeie z Tortozy do Wa-
 lencyi.
 Indus, *Ain.*
 Industria, było m. na prawym
 brzegu Padu, o kilka m. ni-
 żey Turynu.
 Ingena, *Avranches.*
 Inger, *Indre.*
 Innernium, *Innerness.*
 Inowladislavia, *Inowroclaw.*
 Insabres, *Medyolańczykowie.*
 Insula-Barbara, *Isle Barbe,*
 Wyspa Barba.
 Insula-Sancta, *Heilige-Lande.*
 INSULÆ; *Ilheos, Ille, Isle,*
 Isola, Lille, Wyspy.
 Interamna, *Teramo.*
 Inter-aquas, *Entraignes.*
 Inter-amnes, *Antrain.*
 Inter-amnum, *Terni.*
 Intervalles, *Entrevaux.*
 S. Joannes, *St. Jean, St.*
 Juan, S. Jan.
 Joanvilla, *Joinville.*
 Jocondiacum, *Joué.*
 Jogalia, *Toughil.*
 JOLCOS miasto *Thessalii* nad
 odnogą *Volo.*
 Joncaria *Jonquere.*

Joncariae, *Jonquieres*.

Jonia, na brzegu Zachodnim, Anatolii. Efez było M.S.

Jonium Mare, morze leżące koło Peloponezu, który Jończykowie zamieszkali byli.

Joppe, *Jaffa*.

Jordanis, *Jourdain, Jordan*.

Jos, *Nic.*

Josedum, *Corbeil*.

Jotrum, *Jouarre*.

Joyiniacum, *Joigny*.

Jovis ara, *Jouare*.

Ipsus, było o 15. m. na pold: od Chiutaye.

Irea, *Iken*.

IRENOPOLIS, Bagdad. Słowo to oznacza miasto pokoju, i znayduie się czasem na tytułach Książek, dla ukrycia miejsca drukowania onychże lub też dla wyrażenia zamiaru, którym są pisane.

Iria Flavia, *Padron*.

Iriae vicus, *Voghera*.

Iriniaum, *Irigny*.

Irti, *Irtick*.

Irva, *Irtwin*.

Isala, *Tffel*.

Isala-burgum, *Tffelhourg*.

Isara; *Iser, Isere, Oise*.

Isauria, część Karamanii.

Isca, *Excester*.

Isca, Caerleon w Hr: Monmouth na prawey stronie Sawerny.

Ischalis, *Ilchester*.

Ischia, *Ischia*.

Isegium, *Isenghien*.

Isiniacum, *Isigny*.

Isleba, *Eisleben*.

Ismarus, góra Tracyi, przy uściu Hebre.

Isontius, *Lifonzo*.

Issa; *Lissa, Isle*.

Isselstadium, *Isselstein*.

Issidolium, *Exideuil*.

Issoldunum, *Issoudun*.

Issus, miasto nad morzem Cylicy o 15. m. na pold: ku w. od Adany, 6. od La-jasso.

Ister, *Dunay* niższy.

Itacha wyspa odnogi Weneckiey na w. Cefalonii.

Italica, Sevilla la Vieja, blisko Sewilli.

Iturisa; *Sanguesa, Toloza*.

S. Judocus, *St. Josse*.

Judonia, *Judoigne*.

Julia, *Giula*.

---Caesarea, *Alger*.

---Traducta, *Taryffe*.

Juliacum; *Juilly, Juliers*.

S. Juliana, *Santillana*.

Juliani Arcus, *Arcueil*.

Julinum, *Wollin*.

Julia Bonna, *Bonna*.

Julibona; *Bayeux, Lillebonna, Vienne*.

Julobrica, *Anguilar*.

Juliobriga, *Logrogne*.

Juliodunum, *Loudun*.

Juliomagus, *Angers*.

Julius-Portus, był w izeiorach Lukryńskim i Awerneńskim razem złączonych.

Juncetana - Ballivia, *Vieux-Joucs*.

Junonia Insula, *Lancerote*.

Ivocia, *Ivrée*.

Jurassius, *Jura*.

Justiniana, *Giustandil*.
 Justinopolis; *Acсарay, Capo*
d' Istria.
 Jutia, *Jutland*.
 Juvavum, *Salzburg*.
 Juvenacium, *Giovenazzo*.
 Juviniacum, *Juvigné*.

K. K. K.

KAUFOURA, *Kauffbeuren*.
 Kilonum, *Kiell*.
 Kinhornia, *Kinhorn*.
 Kirkembriga, *Kirkubright*.
 Kokenbium, *Kokenhausen*.

L, L, L,

LABELLUM, *Lavello*.
 Laberus, *Limerick*.
 Labisco, *Pont-Beauvoisin*.
 Labodunum, *Ladebourg*.
 Laboris Terræ, *Ziemia La-*
bour.
 LACINIUM PROMONTORIUM; gó-
 ra nad merzem w weyściu
 pold; odnogi Tarentskiey.
 Lacobriga, *Lagos*.
 Laconia, *Sacanie, Sakania*.
 Lactodurum; *Bedfort, Lutter-*
wort.
 Lactora, *Lecloure*.
 Ladeborgum, *Ladenbourg*.
 LADON, rz: Arkadyi wpadająca
 w Alfee.
 Ladona, *St. Jean de Laune*.
 Lædus, *le Loir*.
 LæSTRIGONES żyli w okoli-
 cach Etny.
 Lætiæ, *Ließe*.
 Lagenia, *Leinster*.
 Laghlinis, *Laglyn*.
 Lamacum, *Lamego*.

*Lamia, *Zeiton*.
 Lamum, *Lamo*.
 Landana, *Landevenech*.
 Landavia, *Landau*.
 Landavium, *Landaff*.
 Landericiacum, *Landrecya*.
 Landinum, *Landen*.
 Langesium, *Lungts*.
 Langonium, *Longonet*.
 Lanigara, *Guagida*.
 LANNIUM, *Lannoy Opaćwo*.
 LANUVIUM, M. w Latium; na
 drodze Apyskiey.
 Laodices; *Lataquia, Degnislu*.
 Lapitheæ, mieřzkali w Pindzie
 i Othrysie, w Thessalii.
 Lapurdensis tractus, *Labourd*.
 Lapurdum, *Lourde*.
 Lara, *Laar*.
 Larissa, *Schizar*.
 Larius Lacus, *Lac de Come*,
 jezioro Komeyskie.
 Lascurra, *Lescar*.
 Lassa, *Laas*.
 Latiniacum, *Lagny*.
 Latium, *Kampania Rzymřka*.
 Lavara, *Aveiro*.
 Laubia, *Laubbes*.
 Laubuna, *Lauban*.
 Laudania, *Lothiane*.
 Laudiacum, *Mont-Louis*.
 Laudunum, *Laon, Loudun*.
 S. Landus, *St. Lo*.
 Laviacum, *Laufen*.
 LAVINIUM; było w Kampanii
 Rzymřkiey, mało co odda-
 lone od morza.
 Laumellum, *Lumello*.
 S. Launomarus, *St. Lomer*.
 Lauracum, *Layrac*.
 Laureacum, *Lorch*.
 Laurentum, było blisko uy-

* scia Tybru na pold:
 Lauretum, *Loret.*
 Lauri, *Leerdam.*
 Lauriacensis ager, *Laura-gais.*
 Laus, *Laino.*
 Laus Pompeia, *Lodi.*
 Lavum, *Lao.*
 Lazica, *Mingrelia.*
 Lebædea, *Livadya.*
 Lebreti vicus, *Albret.*
 Ledesia, *Leeds.*
 Ledo, *Lire.*
 Ledo-Salinarius, *Lons-Saunier*
 Ledra, *Nikozya, Nicofia.*
 Legia, *Lis.*
 Legio, *Leon.*
 Lemanis portus; *Hith, Lima.*
 Lemnos, *Stalimena.*
 Lemovices, *Limoges.*
 Lengiacum, *Langeas.*
 Lentia, *Lentz.*
 Lentium, *Lens.*
 S. Leo, *San-Leo.*
 Leobulium, *Leubus.*
 Leoburgum, *Lawemburg.*
 Leocata, *Alicate.*
 Leocorium, *Wittemberg.*
 Leodium, *Liege, Lütych.*
 Leomania, *Lomagne.*
 Leones, *Lions.*
 Leonice, *Lorgues.*
 Leonis Monasterium, *Lemster.*
 Leonis finis, *golfe de Lion.*
 odnoga *Lionfka.*
 Leontium, *Lentini.*
 Leontopol's, *Damar.*
 Leopolis, *Lwow, Lemberg.*
 Leopardia, *Lewarde.*
 Lepontia, *Levontina.*
 Leporetum, *Albret.*
 Leprosam, *Levroux.*
 Leptis, *Lebeda.*

Lerica, *Lero.*
 Lerna, iezioro Lerneńskie w
 Argolidzie, blisko Napoli
 de Romanie.
 Lero; *Lerins, Lero.*
 Lesbos, *Metelin.*
 Lesva, *Lewes.*
 Lefuinus pagus, *Lieuwain.*
 Lete, *Lita.*
 Lethe-lima, mala rz: w Por-
 tug: między Minho y
 Douro; Guadaletta miała
 także to nazwisko; wpada
 w odnogę Cadix.
 Letrumum, *Letrim.*
 Leucas, *St. Maure.*
 Leuci ob: Tullum.
 Leucopetra, *Weissenfels.*
 Leucopibia, *Lochguhabir.*
 Leucorea, *Wittemberg.*
 Leucoteon, *Nicofie, Nikozya.*
 Leuctrae, m. w Beocyi nad
 odnogą Lepantfką.
 Leye Fanum, *Lewes.*
 Leviniacum, *Levignac.*
 Levitania, *Lavedan.*
 Leuviffa, *Lewis.*
 Lexovium, *Lisieux.*
 Liba, *Libau.*
 S. Liberata, *Ste Livrade.*
 LIBURNIA, Kroacya, między
 Istryą i Dalmacyą; Libur-
 neńcykowicie zamieszkali
 byli na brzegu Wschodnim
 Włoch.
 Liburnum, *Libourne.*
 Libyfia, *M. Bythynii*, ku Bos-
 phorowi.
 Licestria, *Leicester.*
 Liciniacum, *St. Germain-*
 Lambron.
 Licus, *Lech.*

Lidericus, *le Loir*.
 Liger, *la Loire*.
 Liguria, *brzegi Genuenſkie*.
 Ligurium, *Ligueux*.
 Liguraus; *Livourne, Liworna*.
 Ligusticum Mare, część
 Wschodnia odnogi Lugduń-
 skiej *Ob Marsala*.
 Lilibæum Promontorium, gó-
 ra nad morzem Zachodnim,
 Sycylii.
 Lilium, *Lis, Opac*.
 Limius, rz: Port: między
 Minho i Douro.
 LIMNA, M. Peloponezu mię-
 dzy Messenją i Lakonią.
 Limolium, *Limouil*.
 Limonium, *Poitiers*.
 Limosum, *Limoux*.
 Linæana, *Landevenech*.
 Lindecollinum, *Lincoln*.
 Lindum, *Linlithgow*.
 Linga, *Lingen*.
 Lingones; *Langres*.
 Linum regis, *Lyn regis*.
 Linx, *Lavrache*.
 Lipsia; *Leiptzig, Lipsk*.
 LIPTINA, Lestines w Hr: Kam-
 brezyjskim.
 Liris, *Gavillan*.
 Liferpalus, *Liverpool*.
 Lismachia, było nad isthmus,
 Dardanejskim.
 Lissus, *Alessio*.
 Lистра, M. Galacy o 14. m.
 na z. od Iconium.
 Litomericum, *Leutmeritz*.
 Livo, *Louvo*.
 Livonia, *Insantý*.
 Lixa, *Larcchs*.
 Lobetum, *Albarazin*.
 Locsta, *Elmbogen*.

Locri, zamieszkalili Phocyde
 ze strony Epiru.
 Locri, M. blisko Gierace.
 Locus Augusti, *Lugo*.
 ---Dei, *Loc-Dieu*.
 ---Regis, *Loroy*.
 Logans, *Lohne*.
 LOMBARDI, Lombardowie, po-
 chodzący z Niemiec zało-
 żyli Kr: Włoskie, które
 potem zniszczone; lecz
 kraj nosi ich nazwisko.
 Lombarium, *Lombez*.
 Loncium, *Lientz*.
 Londinum, *Londres, Londyn*.
 Londinum Scanorum, *Lunden*.
 Longavilla, *Longueville*.
 Longobardia, *Lombardia*.
 Longovadus, *Longuay*.
 Longolatum, *Lonlay*.
 Longoretum, *S. Ciran*.
 Longum villare, *Longvilliers*.
 Longus vicus, *Longwi*.
 Loriscum, *Lorris*.
 Lotharingia, *Lorraine, Lota-
 ryngia*.
 Lotophagi, *Gerbe*.
 Lovanium, *Louvain, Lódéwen*.
 Lovestenianse castrum, *Lòé-
 venstein*.
 Lovicium, *Łowicz*.
 Lovincum, *Louans*.
 Lovolautrum, *Vollors*.
 Lubeca, *Lubeka*.
 Lubecum, *Lubek*.
 Lubiana, *Laubach*.
 Lucania, *Basilikata*.
 Lucania, Principat bliźszy.
 Lucanum, *Lugano*.
 Lucca, *Lucces*.
 Luccæ, *Loches*.
 Lucena, *Lutzen*.

Lucentum, *Alikant*.
 Luceoria, *Luck*.
 Lucio, *Luçon*.
 Lucis stella, *Lucelle*.
 Lucius vicus, *St. Jean de Luz*.
 LUCRINUS LACUS, blisko Puz-
 zol. W R. 1536. wyrzu-
 cone z ogniem Kamienie i
 popioły napełniły je.
 Lucus, *Lugo, Luc*.
 Lucus Aëurum, *Oviedo*.
 Lucus Dei, *Gadebusch*.
 Ladera, *Lure*.
 Ludovici arx; *Fort - Louis,*
Louisbourg.
 Lugdunum, *Lyon*.
 --Batavorum, *Leyda*.
 ---Clavatum, *Laon*.
 ---Convenarum, *S. Bertrand*.
 ---Segusianorum, *Lyon*. (le.
 Luguallum, było gdzie Caril.
 Lumbaria, *Lombers*.
 Lumbariae, *Lombex*.
 Lumen Dei, *Leyme*.
 Lunate, *Lunel*.
 Lundinum, *Lunden*.
 Lunensis portus, golfo de la
 Spezzia, odnoga Spezeńska.
 Lupa, *Loupe*.
 Lupara, *Louvres*.
 Luparia, *S. Just en Picardie*
St. Just w Pikardyi
 Luparia, *Altamura*.
 Lupariae, *Louviers*.
 Lupiae, *Lecce*.
 Luporum Mons, *Wolfsberg*.
 Luppia; *Lippe, Lippstadt*.
 S. Lupus; *S. Leu, S. Loup*.
 Lusacra, *Lusarches*.
 Lusum; *Lucko, Luck*.
 Lusdum, *Lude*.
 Lusitania, *Portugalia*.

Luteria regia, *Königslutter*.
Obacz Luttra.
 Lutetia, *Paryż*.
 Luteva, *Lodeva*.
 Lutipons, *Pruck*.
 Lutitia, *Loytz*.
 Lutosa, *Leuse*. (tera.
 Lutra; *Lutter, Lure*. ob: Lu-
 Lutraburgum, *Lauterburg*.
 Lutum, *Louth*.
 Luxovium, *Luxeuil*.
 Luziniacum, *Lusignan*.
 Lybia, *Krol: Barca*.
 Lycæus, góra Arkadyi z stró-
 ny Messenii.
 Lycæonia, część Karamanii.
 S. Lycerius, *S. Lizier*.
 Lycia, część Karamanii na z.
 Satalii.
 Lyeopolis, *Siont*.
 LYCTUS, M. części w. Kreta
 na półd: ku w. od Gnossus.
 LYDIA, w Anatolii, gdzie jest
 Sardes.
 LYRNÆSSUS, m. Troady.

M. M. M.

MACEDONENSE Castrum,
Mekun sur Tevre, Mahun nad
Tevrą.
 Maceriae, *Mesieres*.
 Macertiae, *Maifieres*.
 Macheum, *Macheou*.
 Macloviopolis, *S. Malo*.
 Maera (Santa) *Fismes*.
 MADAURUS w Afryce, było
 blisko Tagastu.
 Madeburgum, *Meidbourg*.
 MADIANITES, Madianitowie
 mieszkali w Arabii Skalfitey.
 Madraspatanum, *Madras*.

Medus, *Maidstone*.
 MOCANDRE, rz: Phrygii wpa-
 dająca w morze Egejskie
 przy *Milet*.
 Mæonia, *M. Lydii*.
 Magalona, *Maguelone*.
 Magdalonum, *Mataloni*.
 Magdunum, *Mekun*.
 Majeddo o 6. m. na pold: od
 Samaryi.
 Maginiacum, *Guiscard*.
 Magnesia, *Manachie*.
 Magnesia, *M. Thessalii*, na
 pold: odnogi Salonickiej.
 Magniacum, *Meyn*.
 Magnus Locus, *Manlieu*.
 Mago; *Maho*, *Maon*.
 Mahdia; *Afryka M.*
 Maia; *May*, *Mayo*.
 Maizevilla, *Mayensfeld*.
 Majama, *Gaza*.
 Majorica, *Maiorque*, *Maiorka*.
 Majus monasterium, *Marmou-
 tiers en Tourraine*.
 Malbodium, *Maubeuge*.
 Maldunum, *Malmesbury*.
 MALEE. Góra nad morzem
 naybardziej ku w. i pold:
 położona w Morei.
 Malleo, *Mauléon*.
 Malliacum; *Marly*, *Maillelais
 Luines*.
 Malmundarium, *Montmedi*.
 Malmogia, *Malmö*.
 Malnoda, *Malnoue*.
 Malodunum, *Malus Dumus,
 Maubuisson*.
 Mamercizæ, *Mamers*.
 Mamertium, *Martorano*.
 Manæana, *Miliane*.
 Mandagara, *Mangalor*.
 Mandubia, *Mandeure*.

Manduessedum, *Manchester*.
 Manica; *Manche*, *Meymat*.
 Mansiada, *Mazan*.
 Mansura, *Manfoare*.
 Mansus S. Puellarum, *Mas
 S. Puellas*.
 Mantianum, *Aire*.
 Mantianus lacus, *Assamar*.
 Martinæa, *Mandi*.
 Mantinum, *Bastia*.
 Mantua; *Mantoue*, *Mantua*.
 ...Carpentanorum, *Madrid*.
 Maracanda, *Samarcande*.
 Marahania; *Marananta*, *Ma-
 rignan*.
 Marantium, *Marans*.
 Marantum, *Marant*.
 Marathon, *M. Attyki* nad
 Eurypem, przy weyściu
 do odnogi Negropontskiej
 na poln: ku w. od Athen.
 Marchia; *Marche*, *Marck*.
 Marcia, *Marchena*.
 Marciana silva, *Forêt-noire*.
 Marciliacum, *Marcilly*.
 Marciniacum, *Marcigni*.
 Marcodurum, *Dure*.
 Marcolizæ, *Maroilles*.
 MARCOMANI, dzisieyszy Morá-
 wowie w okolicach Rheu-
 i Menu, a potym w Cze-
 chach mieszkający.
 Marde, *Merdin*.
 Marengium, *Marvejols*.
 Marcolum, *Mareuil*.
 S. Maria in Morellis, *Moreaux*.
 ---de Regali, *la Reale*.
 Marica, część kampanii, nad
 Garyllanem.
 Maridunum, *Carmarthen*.
 Marizæ-Berga, *Marienberg*.
 ---Burgum, *Marienburg*.
 Marizæ

Marizæ-Cella; Celle, Marien-
zell.
---Mons, Marienberg.
---Stadium, Mariensadt.
---Vallis, Marienthal.
Marinæ, Marennes.
Maris-stella, Wertingen.
Maritima; Martigues, Ma-
retimo.
MARMARICA, część Kr: Barki
najbliższa Egiptu.
Marobodunum, Praga. (rok.
Marocanum, Marochium, Ma-
Marolæ, Marolles.
Maronea, Marogna.
Marrubium, na pold: izejiora
Celano.
MARSI, Marfowie, mieszka-
li koło brzegów izejiora
Celano.
Martiniacum, Martigné.
Martinopolis, Meisburg.
Martis burgum, Mersburg.
Marus, la Morcu, Morawa.
Masacum, Masseyck.
Masafra, Massafra.
Masanderanum, Mazanderan.
Masaris, Muzara.
Masaris castrum, Mazeres.
Massiacum, Massay.
Massilia, Marseille, Marsylia.
MARSSIQUE, miejsce, dobre-
mi winami sławne przy
Traietto.
Mateola, Mateta.
Matisco, Mâcon.
Matritum, Madrid.
Matrona, Marne.
Mauri monasterium, "Mar-
moutier.
Mauriana, S. Jean de Mau-
rienne.

Mauritania Cæsariensis; Kr:
Algierskie.
Mauritania Tingitana, Kr. Fez i
Marokk.
Mauritia, Wyspa Maurice.
Maurocena, Chonad.
Mausiacum, Mauzac.
Mausilum, Mosul.
S. Maxentius, S. Maixent.
Maxima Sequanorum, Besan-
con.
Maxula, Marfa.
Mazaca, Stolica Kappadoeyi
o 30 m. na pold: od Ama-
zyi.
Mazada, Forteca blisko morza
umarlego.
Mazonis monasterium, Moir-
sevaux.
Masowia; Masowie, Mazury,
X. Mazowieckie.
Mecca; Mecque, Mekka.
Mechlinia, Malines, Mecheln.
Medama, Nicotera.
Mademleca, Medemblick.
Media, część polni Irak-
Agemi.
Medianus-vicus, Moyenvic.
Mediolanum; Milan, Evreux
Medyolan.
Mediolanum, Santonum,
Saintes.
Mediomatrici, Metz.
Medlicum, Moelck.
Medlinga, Moedling.
Meduana, Mayenne.
Medulicus pagus, Medoc.
Medunta, Mante.
MEGALOPOLIS, Meckelburg,
było jeszcze inne tegoż na-
zwiska miasto w Arkadyi na
gr: Lakonii.

Melani montes, *Horeb*.
 Meldæ, *Meaux*.
 Meldula, *Meldela*.
 Melerium, *Melleraye*.
 Melfictum, *Molfetta*.
 MELIBAEA było pod górą Ossa
 w Tefsalii.
 Melignanum, *Marignan*.
 Melita; *Malta, Meleda*.
 Melitena; *Malatia*.
 Mellentum, *Meulan*.
 Mellotum; *Mariow, Mertou*.
 Mellusum, *Melle*.
 Melocabus, *Cobourg*.
 Melodunum, *Melun*.
 Melos, *Niło*.
 Melphis, *Melphi*.
 Memelium, *Memmel*.
 Memphis, *M. S. Egyptu na*
lewey stronie Nihu, trochę
wyżey Kairu.
 Menapii, *X. Geldryi i Kliwii*.
 Menariacum, *Merville*.
 Menavia, *Man*.
 S. Menechildis, *St. Mene-*
houl.
 Menevia, *S. David*.
 Meninx, *Gerbe*.
 Menoba, *Almunecar*.
 Menosca, *Gueteria*.
 Meppa, *Meppen*.
 MERCIE, *Kr. Anglii, ktdrego*
Linkoln był M.S.
 Mercorium; *Mercoeur, Mer-*
cuer.
 Mercurii promontorium, *Cap-*
Bon.
 Merreneium, *Marigni*.
 Mergenthemum, *Marienthal*.
 Mervinia, *Meriometschire*.
 Meferiacum, *Mezieres w Tou-*
raine.

Mesia filva, *Bosco*.
 Mesnogada, *Egra*.
 Mesopotamia, *Diarbekir*.
 Messana, *Messyna*.
 Messapia, *ob: Japigia*.
 Messene, było w części z. od-
 nogi Coron.
 Mesteno, *Maintenon*.
 Mestonium *w Anglii*.
 Metæ, *Metz*.
 Metagonium, *Caçaga*.
 Metallinum, *Medelin*.
 Metapontum, w głąb odnogi
 Tarentu.
 METAURUS, rz: w X. Spoletto
 wpadająca w odnogę We-
 necką.
 Methymna; *Médyna, Médine*.
 Methymne, daw: m. wyspy
 Metelin.
 Metiosedum, *Meudon*.
 Metone, *Modon*.
 S. Michael; *S. Michel, S.*
Miel, S. Miguel.
 Miciacum, *S. Mesmin*.
 Milæ, *Milazzo*.
 Milevum, *Mila*.
 Miliacum, *Milly*.
 Millebecum, *Meaubecc*.
 Militenfis Dynastia, *Militisch*.
 Mimate, *Mende*.
 Mincius, rz. płynąca pod
 Mantuą.
 Miednicæ, *Miedniki*.
 Miedzirecia, *Międzyrzecz*.
 Minda, *Minden*.
 Mindonia, *Mondoneddo*.
 Mingua, *Muggia*.
 Minidunum, *Moudon*.
 Minius, *Migne*.
 Minorissa, *Manresa*.

Minturna, *Traietto*.
 Miquinza, *Miquenezze*.
 Mirabellum, *Mirebeau*.
 Mirapicum, *Mirepoix*.
 Miravallis, *Mirevaux*.
 Miravia, *Miroux*.
 Mitobriga, *Ciudad-Rodrigo*.
 Misauca, *Masox*.
 Misericordia, *Merci-Dieu*.
 Misenum, *blisko Poussol*.
 Misnia, *Meissen*.
 Mithilene, *M. S. Meteliny*.
 Moirara, *Hubed*.
 Mohab, *Kray na w. morza umarlego*.
 Modoetia, *Monza*.
 Modunum, *Meudon*.
 Moenus, *Mein*.
 Moesia superior, *Servia; inferior, Bulgaria*.
 Mogecians, *Papa*.
 Moguntia, *Mayence, Moguncya, Mainz*.
 Molinæ, *Molins, Moulins*.
 Molisinus, *Molise*.
 Molisus, *Molesme*.
 Molosses, *mięszkali na brzegu poln: odnogi Arta*.
 Molundense monasterium, *Molome*.
 Molyberga, *Muhlberg*.
 Momonia, *Munster*.
 Mons; *Anglesey, Man*.
 Monachium; *Monaco, Munich*.
 Monachodanum, *Monickedam*.
 Mona Danica, *Mone Danoise*.
 Monæci Arx, *Monaco*.
 Monaghanum, *Monagan*.
 Monasteriolum; *Monistrol, Montreuil*.
 Monasteriolum, *Bevrai, Montreuil, Bellay*.

Monasteriolum, *Senonum, Montereau*.
 Monasterium; *Monaster, Montier, Munster*.
 --- in Dervo, *Monstier en Der*.
 ---novum, *Monstier-neuf*.
 ---Vetus, *Montivilliers*.
 Monbacia, *Monbaza*.
 Monda, *Mondego*.
 Montmelianum, *Montmélian*.
 Mons acutus; *Montagut, Montaignu, Montegut*.
 ---Albanus; *Montalban, Montauban*.
 ---Albus, *Mont-blanche*.
 ---Alcinus, *Montalcino*.
 Mons Altus, *Montalto*.
 ---Argifus, *Montargis*.
 ---Aureolus, *Montauban*.
 ---Barrus, *Montbar*.
 ---Bazonis, *Montbazou*.
 ---Belligardus, *Montbelliard*.
 ---Berulsi, *Montbron*.
 ---Brisonis, *Montbrison*.
 ---Cassinus, *Montcassin*.
 ---Cinifus, *Montcenis*.
 ---Contorius, *Moncontour*.
 ---Cornetus, *Moncornet*.
 ---Dei, *Mondée*.
 ---Delphini, *Mont-Dauphin*.
 ---Desiderii, *Montdidier*.
 ---Dominans, *Puy de Dome*.
 ---Dublelli, *Mondoubleau*.
 ---Falconis; *Montfaucon, Montefalco*.
 ---Ferox, *Montferrat*.
 ---Fortis, *Montfort*.
 ---Gomerius, *Montgomery*.
 ---Hannoniæ, *Mons*.
 ---Inaccessus, *Aiguille*.
 ---In Pabula, *Mons en Puel-le*.

Mons Leonum, *Serre-Lione*.
 -- Letherici, *Montlery*.
 -- Lodoici, *Montlouis*.
 -- Lupelli, *Monthuel*.
 -- Luzzonis, *Montluçon*.
 -- Major, *Montmajour*.
 -- Maranus, *Monte Marano*.
 -- Maurentiacus, *Montmorency*.
 -- Maurilionis, *Montmorillon*.
 -- Medius, *Montmedy*.
 -- Meralæ, *Montmerle*.
 -- Mabilis, *Montmairail*.
 -- Monachorum, *bischo Bambergi*.
 -- Olivarum, *Montolieu*.
 -- Penferium, *Montpensier*.
 -- Pessulanus, *Montpellier*.
 -- Petrolus, *Montpeyrou*.
 -- Pilosus, *Monte-Peloso*.
 -- Pulicianus, *Montepulciano*.
 -- Redonis, *Montredon*.
 -- Regalis, *Montrejan*.
 -- Relaxus, *Morlaix*.
 -- Rosarum, *Montrossi*.
 -- Rotundus, *Montrond*.
 -- Sallion's, *Mont-Saugeon*.
 -- Sequax, *Rotenberg*.
 -- Thesauri, *Montréjor*.
 -- Vici, *Mondovi*.
 -- Viridis, *Monte Verde*.
 Montanoburgum, *Montebourg*.
 Montegium, *Montech*.
 Montensis Ducatus, *Berg*.
 Montes Cerconossii vel Sadeti,
Montagnes des Géans, góry Olbrzymow.
 Monthilium Adhemari, *Montelimar*.
 Montniacum, *Montagnac*.
 Montio; Moncao, *Monçon*.

Montorium, *Montoire*.
 Monumetia, *Monmouth*.
 Mopsuestia, *Massisa*.
 Moræca, *Miranda, de Ebro*.
 Moranthiacum, *Morhange*.
 Moravia, *Mutray, Moravia*.
 Morbonium, *Morbegno*.
 Morelium, *Moreuil*.
 Morenvallis, *Moriverval*.
 Moria, *wzgórek w Jerozolimie zamknięty*.
 Morginum, *Morges*.
 Morini à Terouane.
 Moriniacum, *Fortmorigui*.
 Moritania, *Mortagne*.
 Moritonium, *Mortain*.
 Morlachia, *Morlakia*.
 Morolia, *Moreilles*.
 Morisæ, *Meurs*.
 Morta, *Meutte*.
 Mortuum mare, *Mortemay*.
 Marvinus pagus, *Morvan*.
 Mosa, *Meuse*.
 Moschæ portus, *Mascate*.
 Moscua, *Moskwa, Moskwa*.
 Mosomum, *Mouzon*.
 Mota, *Mothe*.
 Motuca, *Modica*.
 Motula, *Motaki*.
 Mouchiacum, *Mouchy*.
 Mulcedonum, *Mussidan*.
 Mulhusa, *Mulhausen*.
 Mullanum, *Mughano*.
 Munda, *Munden*.
 Munsterberga, *Munsterberg*.
 Mura, *Muer*.
 Muræla, *Muraw*.
 Muratum, *Morat*.
 Murellum, *Muret*.
 Murgis, *Muzacra, albo Almerya*.
 Mauri veteres, *Morvedro*.

Murfa, *Fishek*.
 Murus, *Muro*.
 MUSA, na tym miejscu jest teraz
 Mocha.
 Muscium Episcopale, *Mussy*
l'Evêque.
 Mussiacum, *Moissac*.
 Mussi pontum, *Pont à Mouf-*
son.
 Mutina, *Modene*.
 Mycale, góra na półd: Efezu.
 Mycene, *M Argolidy*.
 MYGDONIA, Prow: Macedonii,
 gdzie jest Salonika; rozcią-
 gała się ona w Thracyi.
 Mylasa, *Melazzo*.
 MYRA, m. nadm: Lycyi o
 30. m. na półd: ku z. od
 Satalii.
 MYRINA, nad odnogą Smir-
 neńską.
 MYRMIDONS, Myrmidonowie,
Narody Thessalii.
 Myrtilis, *Mertola*.
 Myfia, część Natolii, gdzie
 jest Nikomedis.
 Mytilene, *Metelin*.

N. N. N.

NABATHÆI, mieszkańcy
 Arabii Skalistey.
 Naim o 6. m. na półn: od Sa-
 marii.
 Naissus, *Nissa*.
 Nanceium, *Nancy*.
 Nannetes, *Nantes*.
 Nantogilum, *Nanteuil*.
 Nantuates, *Clablais*.
 NAR, rz. przechodząca przez
 Narni i wpadająca w Tyber.
 Nara, *Naro*.

Narilium, ville des Locriens
M. Lokrenczykow.
 Narona, *Narenza*.
 Navarenum, *Navarreins*.
 Navicellæ, *Nazelles*.
 Naupactus, *Lepante*.
 Nauplia, *Napoli*.
 Nauportus, *Laubach w Kar-*
nioli.
 Naxuana, *Nacchivan*.
 Naxus, *Naxos*.
 Naziance w Kapadocyi o 35.
 m. od Cogni.
 Neapolis, *Naples, Neapol*.
 Neapolis Nemetum, *Neu-*
stadt-an der hart.
 Neapolis Syriæ, *Naplouse*.
 Nebrissa, *Lebrixa*.
 Nebusianus ager, *Nebousan*.
 Neccarus, *Necker*.
 Negumbunum, *Negombo*.
 Nemausus, *Nismes*.
 NEMEA, M. Argolidy na gr:
 Korynthu.
 Nemetacum, *Arras*.
 Nemetes, *Diec: Spiry*.
 Nemetodunum, *Nanterre*.
 Nemosum, *Nemours*.
 Nemosus, *Nevers*.
 Nemprodurum, *Nanterre*.
 Nemus, *Nemours*.
 Neoburgum, *Neuburg*,
Naumburg.
 Neocastrum, *Neuf-Chateau*,
Nicastro.
 Neocæsarea, *Niosara*.
 Neocomum, *Neuschâtel*.
 Necetum, *Noto*.
 Neomagus; *Nevers, Bucking-*
ham, Chicester, Nyons.
 Neomarchia, *Neumarck*.
 Neopolis, *Neustadt*.

Neoportus, *Neuport.*
 Neofolium; *Neuhas, Neu-*
hausel.
 Neostadium, *Neustadt.*
 Nepeta, *Nepi.*
 Neptunium, *Netuno.*
 Neptunium promontorium,
góra nadm: naybardziey ku
pold: położona w Arabii,
która z brzegiem Ajan, czy-
ni przesygnęła, Babelmandel.
 Neritum, *Nardo.*
 Nerium, Promontorium, *góra*
nadm: Finisterre.
 Nerolinga, *Nordlinga.*
 Nervii, *Hatnault.*
 Nestorfielda, *w Anglii.*
 Netium, *Andria.*
 Netum, *Neto.*
 Nevirum, *Nevers.*
 Neustria, *Bretania i Norman-*
dia.
 Nicea; *Nice Isnich.*
 Nicet, *Necker.*
 S. Nicolaus; *St. Nicolas.*
 St Nicolo, *Nicolasburg.*
 Nicopia, *Nicoping.*
 Nicopolis, *Preveša.*
 Nidacum, *Nideck.*
 Nidda, *nazwisko. rz: An-*
gielskiej.
 Nidrosia, *Drontheim.*
 Nigella, *Nesle.*
 Niger lacus, *Noirlaz.*
 Nigra pelissa, *Nigrepelisse.*
 Nigrum monasterium, *Noir-*
moutier.
 Ninive, *Ninove.*
 Ninos, *Niniva.*
 Nissa, *Neissa.*
 Nisyros, *Nisaro.*
 Nitiobriges, *Agénois.*

Nitria, *Neytrache.*
 Nivaria, *Teneriffa.*
 Nivernum, *Nevers.*
 Nivigella, *Nivella.*
 Nivium Insula, *Nieves.*
 Nobiliacum, *St. Leonard te*
Noblet.
 Nobiliacum; *Neuilly, Noail-*
lé, Novale.
 Noedunum, *Sublains.*
 Noiodunum, *Noyon.*
 Nolum, *Noli.*
 Nonanticuria, *Nonancourt.*
 Nonnanticum, *Nonningues.*
 Norba Cæsarea, *Alcantara.*
 Norcopia, *Norkoping.*
 Norda, *Norden.*
 Nordoburgum, *Norboung.*
 Nordovicum, *Nortwich.*
 Noricum, *Karynthia i Styria.*
 Norimberga, *Nuremberg.*
 Northusa, *Nordhausen.*
 Nosonaecum, *Schoenech.*
 Nova cella, *Neven-cella.*
 ---Domus, *Neuhaus.*
 Novæ Hersæ, *Nien Herse.*
 Novanthum, *Cokermouth.*
 Novempopulane, *część Gwien-*
ny, gdzie jest Auch.
 Novesium, *Nuys.*
 Noviacum, *Neuwy.*
 Novidunum, *Nyon.*
 Novigentum, *Nogent, St.*
Clou.
 Novimagus, *Neuf château.*
 NOVIODUNUM; *Nevers.*
 Nevmarck, *Neuwy, Noyon.*
 Nogentle Rotrou.
 NOVIOMAGUS; *Lisieux, Ni-*
mege, Noyon, Nuits, Spira.
 Nevioeregum, *Royan.*
 Novoburgum, *Nienbourg.*

Nymbourg.
 Novogardia; Nisen, Novogorod.
 Novostadium, Neustadt.
 Novum Plimuthum, New Plimouth.
 Novus portus, Nieuport.
 Nuceria, Nocera.
 Nucetum; Noyers, Noizay.
 Nucillum, Nozeroy.
 Nugaro, Nogaro.
 Numantia, ob: Soris.
 Numidia, Kr. Algeru.
 Nursia, Norcia.
 Natium, Nutz.
 Nymphoea, M. Bithynii.
 Nyssa, M. Kappadocyi o 28.
 m. na poln: ku w. od Co.
 gni.

O. O. O

OASIS, były większa i mniejsza w Thebaidzie Egyp-
 skiej Oaxes w Krecie.
 Obascina, Obasine.
 Obius, Oby.
 Oblincum, Blanc.
 Occitania, Langwedocia.
 Ocelis, Ghela.
 Ocelum, Exiles.
 Octodurus, Martigny en Valais.
 Odeſſus, Warnu.
 Oea, Tripol w Barbaryi.
 Oebalia, jedno z nazwiſk Lakonii.
 OENIPONS; Muhldorff w Bawaryi nad Innem, Inſpruch, Otting.
 Oenistadium, Inſtadt.
 Oenostadium, Inſtadt.
 Oenotria, Włochy.

Oenotriae Insulae, Pontia i Ischia.
 Oenus, Iren.
 Oesia, Oise.
 Oeta, góra na półd: Tessalii.
 Oetogesa, Mequinenza.
 Offonis burgum, Offenbourg.
 Oga, Hougus.
 Ogyris, Ormus.
 Oitha Friësa, Frieſoire.
 Oitina; Eutin.
 Ola, Alen.
 Olario, Oleron.
 Olavia, Wolaw.
 Olbia, Hieras.
 Olbia, Satalia.
 Olcinium, Dulcigno.
 Oldus, Lot.
 Oliba, Olite.
 Olicana, Halifax.
 Olica, Olike.
 Olimpia, Longanico.
 Olina, Orne.
 Olino, Hole.
 Ollius, Oglio.
 Olomutium, Olmutz.
 Olsus, Elſe.
 Oltis, Lot.
 OLYMP; góra na półn: Tessalii; druga góra, przyktórey podstawie iest zbudowana Pruse; inna jeszcze góra na w. odnogi Aſta.
 Olympia, Longanico.
 OLYNTHUS, M. na końcu półn: odnogi Salonickiey.
 Olyſſipo, Lisbona.
 Omagum, Umago.
 Oncheſtus, M. Beocyi.
 Onoba, była na mieyscu Moguery.
 Onoldium, Anſpach.

Ophir, brzeg w. Afryce.
 Ophiusa, Formontera.
 Opta, Guete.
 Opus, M. Lokreńczykow.
 Oppavia, Troppau.
 Oppolia, Oppelen.
 Oradives, Costa, Ricca.
 Oratio Dei, Oraison-Dieu.
 Oraulaunum; Arlon.
 Orbatum, Orbais.
 Orbisterium, Orbestier.
 Orceus, Orihuela.
 ORCHOMENE, M; było jedno
 w Arkadyi, a drugie w
 Beocyi.
 Orestias, Andrinople.
 Oretum, Calatrava.
 Orgellum, Urgel.
 ORICUM, w głąb odnogi Wł-
 lońskiej.
 Origiacum, Orchies.
 Oronte, rz. Syryi płynąca z
 półd: ku półn: i wpadająca
 w morze śródziemne przy
 Antiochii.
 Orrheas, Forfar.
 Ortospa, Candahar.
 Ortygia, Syrakuz; jest to
 także jedno nazwisko wyspy
 Delos.
 Ofca, Huefca, Huefcar.
 Ofcella, Domo d' Ofcella.
 Ofilia, Oefel.
 Ofismii, Diec, Treguierska.
 Ofroene, część Diarbekiru na
 w. Eufratu.
 Ofia, góra Tessalii blisko
 Olympu.
 Othna, Hastings.
 Otholinia, Fife.
 Otinum, Eutin.
 Ottinga, Oettingen.

Ottonia filva, Ottenwalds.
 Ottonium, Odensee.
 Ovescimia, Oświęcim.
 Ovietum, Oviedo.
 Ovilabis, Wels.
 Oxiz Insulæ, Cursolaires.
 Oxii, Ahuaz.
 Oximus, Hiefmes.
 Oxonium, Oxford.
 Oxus, Gihon.

P. P. P.

PACHIMERUM; Promonto-
 rium, góra nadm. w Sycylii.
 Paciacum; Pacy, Passy.
 Pactæ, Pati.
 Pæthya, Pazzi.
 PACTOLE, rz: Lydii; miała
 ona swe źródło w górze
 Imolus, przechodziła przez
 Sardes i ginęła w Hermus.
 Padus, Po.
 Pæmani, w Luxemburgu.
 Pæonia, część półn: Mace-
 donii.
 Paganorum Insula, Pago.
 Pagasæ, Volo.
 Palæocastrum, Policaastro.
 Palentia, Palencya.
 Palatiolum, Palaiseau.
 Palatium; Palacios, Palais,
 Palazzuolo.
 PALINURUM, PROMONTORIUM;
 góra nadm. Pryn: bliższe-
 go, w Kr: Neap: o 7. m.
 na z. od Policaastro.
 Pallene; pół wysp odnogi Sa-
 loniki.
 Palma Majorque, M.
 Palmarum Civitas, Ciudad de
 las Palmas.
 Palmyra, Tadmor.

Peloda, *Palotta*.
 Paludellum, *Palhau*.
 Palum, *Pau*.
 Palumbaria, *Palomera*.
 Palus; *Palos*, *Palude*, *Palus*.
 Pamifus, rz. Morei w odno-
 ge Coron, *wpadaiąca*.
 PAMPHYLIA, na brzegach
 półd. Karamanii, gdzie jest
 Satalia.
 Paneas, toż samo *M. co Cae-
 sarea Philippi*.
 Pannonia, *Hungaria*, *Węgry*.
 Panormus, *Palermę*, *Pa-
 normo*.
 PAPHLAGONIA, na brzegach
 morza Czarnego, w Ana-
 tolii, na półn. *Galacyi*.
 Paphos, *Baffa*.
 Papią, *Pavia*.
 S. Papulus, *St. Papoul*.
 Paramucanum, *Panarman*.
 Paredum Moniale, *Paray-le-
 Monial*.
 Parietina, *Velez de Gomera*.
 Parisium, *Periz*.
 Parium, *Paros*.
 Paropanisus, *Daca*.
 Parthasia, *M. Arkadyi*.
 Parthenius mons, *góra Arka-
 dyi*.
 Parthenope, *Neapol*.
 Parthenopolis, *Magdeburg*.
 Parthia, *Sabliskan*.
 Partiniacum, *Partenay*.
 Pasargada, *Tchilminar*.
 Pasvalcum, *Passevalck*.
 Patara, *M. nadm. Licyi o 35.*
*m. na półd. ku z. od Sa-
 talii*.
 Patavium, *Padwa*.
 Paterniacus, *Payerne*.
Tom III.

Paterniana, *Pastrana*.
 Pauliacum; *Pouilly*, *Pavilly*.
 Pax Augusta, *Badajoz*.
 Pax Julia, *Beja*.
 Pechinum, *Peking*.
 Pedemontium, *Piemont*.
 S. Pelagus, *St. Palais*.
 Pelagonia: ob: *Paeonia*.
 Pelasgi, mieszkali zrazu w
Argolidzie, zkąd po różnych
*Grecy rozprzecznieli się Pro-
 wincyach nawet i w Tes-
 salii byli*.
 Peligni, zamieszkali *Kray Sul-
 moński*.
 Pelian, *góra Tessalii w pół-
 wyspie na półd. odnogi Sa-
 lonickiej leżącym*.
 Pella, *Senixzar*.
 Peloponesus, *Morea*.
 Pelorum, *góra nadm. na rogu*
Sycylii półn.
 Peläna, *Pilsen*.
 Pelusium, *m. Egiptu, na brze-
 gu uścia wschodniego Nilu*.
 Penafela, *Pegnafiel*.
 Pensflos, *Pegnastor*.
 Peneus, rz. w *Tessalii*, która
wpada w Golf Tessaloniki.
*Druga tegoż im. rz. w Xię-
 stwie Klarencyi w Morei*.
 Peninsula, *Peniscola*.
 Penna fidelis, *Pegnafie*.
 Pentapolis, ob: *Cyrenaitka*.
 Peregia, *Pereczas*.
 Perga, *m. Pamfili, o m. 6.*
na półn. ku w od Satalii.
 Pergama, *było nazwisko Cy-
 tadelli w Troi*.
 Perimulum, *Patane*.
 Perinthus, *Erekli*.
 Permessus, *strumyk wypływa-*
ca

iący z *Helikonu*.
Permia, *Permski*.
Pernavia, *Parnawa*.
Persepolis, *Tchilminar*.
Perfi, *Gaures*.
Perticum, *Perche*.
Pertisus pagus, *Pertois*.
Perusia, *Perouse*.
Peruvia, *Peru*.
Pesciera, *Peschiera*.
Pessinuntus, m. *Galacyi o m.*
 20. na w. od *Chiutaye*.
Petershusiana Abbatia, *Petershausen*.
Petilia, *Strongli*.
Petiliana, *Petigliane*.
Petina, *Pedena*.
Petovia, *Petau*.
Petra pertusa, *Pierreport*.
Petrifons, *Pierrefons*.
S. Petri monasterium, *St. Pierre le Moutier*.
Petri mons, *Pyra*.
Petrocia, *Peyrusse*.
Petrocorium, *Perigueux*.
Petromantalum, *Magny*.
Petropolis, *Petersburg*.
Petrofa, *Peyrouse*.
Petuaria, *Beverley*, *Petersborough*.
Peucetia, *Terre de Bari*.
Phabiranum, *Brema*.
Pharia, *Liesna*.
Pharsalus, *Farsa*.
Phaselis, *Fionda*.
Phausiana, *Terra nova*.
Phazania, *Kraina Afryk.* na Trakcie z Król. *Trypolir.* do *Nigrycyi*.
Pheagues, *Narod mieszkający nigdyś na wyspie Corfu*.
Phicoele, *Cervia*.

Philippoburgum, *Philipsburg*.
Philippopolis, *Philippstadt*.
Philippeville, *Cudadreal*.
Philistini, *Filistynczykowie*, mieszkali na brzegu nadmorskim *Palestyny* półd:
Phlaegraei Campi, *Ziemia Labour*, w Kr: *Neap*: było także tegoż imienia inna w *Tessalii*.
Philocandros, *Policandro*.
Phocée, *M. Jonii* nad morzem *Egejskim*.
Phocis, na brzegu półn: odnogi *Lepantskiey*.
Phaenicia, *Prow:* nadm: *Palestyny* półn:
Phorbantia, *Levanzo*.
Phorca, *Phortzheim*.
Phrygia, część *Anatolii*, gdzie jest *Chiutaye*.
Phtiotis, było na półd: odnogi *Salonickiey*.
Pica, *Pico*.
Piciacum, *S. Auy*.
Picintini, *Xstwo Salernu*.
Picenum, *Marchia Ankońska*.
Pictavium, *Poitiers*.
Piēti, *Szkotowie*.
Pigueium, *Piney*.
Pinarolium, *Pignevol*.
Pinciacum, *Poissy*.
Pincinniacum, *Petquigny*.
PINDUS, góra oddzielająca *Epir* od *Tessalii*.
Pinellum, *Pinhel*.
Pinna Vestinorum, *Pinna*.
Pinthia, *Valladolid*.
Piperacum, *Pebrac*.
Pirum, *Megsivar*.
PISA, m. *Elidy* na lewym *Alphey* brzegu.

Pisce, Poix.
 Pisaurum, Pesaro.
 Piscenæ, Pézenas.
 Pisciacum, Poissy.
 Piseleo, Pizzigitone.
 Pisidia, część połn: Pamphylii.
 Pistræ, miasteczko Francyi niezna-
 ne, gdzie odprawiało się Con-
 cilium 862.
 Pistoria, Pistoia.
 Pituerium, Pluviers.
 Pityusæ Insulæ, Iwica i For-
 mentera.
 Placentia, Placencia, Plai-
 sance.
 Plana Silva, Pleine-Selve.
 Plataea, M. Beocyi pod górą
 Citheron nad Asopem.
 Plavia; Plave, Plauen.
 Pleskovia, Pleskow, Pskow.
 Pleumosia, Honschote.
 Plexiacum, Plessis.
 Plimuthum, Plymouth.
 Plóna, Ploen.
 Plouescum, Plock.
 plumbariæ, Plombieres.
 plumbinum, Piombino.
 podium, Puy.
 podium celsum, Puicelay.
 podius Ceretanus, Puy Cerda.
 Præni, Kartagińczykowie.
 Pæstum, Pesti.
 Polemniacum, Polignano.
 Polatium, Polock.
 Pompeiopolis, Paleoli.
 Pampelon, Pampeluna.
 Pomponiana, Pomegue.
 Pons, Pruck.
 ---ad Ararim, Verdun, w Bur-
 gundyi.
 ---ad Ligerim, Pont de Cé.
 ---Altus, Ponteau.

Pons Archiepiscopi, Puente de
 l'Arcobispo.
 ---Arcuenfis, Pont de l'Arche.
 ---Audomarus, Pont-Aude-
 mer.
 ---Castelli, Pont du Châtel.
 ---Dominarum, Pont aux
 Dames.
 ---Elaveris, Pontarlier.
 ---Fractus, Pont-Fraer.
 ---Gardo, Pont du Gard.
 ---Levis, Pont-Levoi.
 ---Otronus, Pontron.
 ---Panis, Paimpont.
 ---Regis, Königsberg.
 ---Reintrudis, Porentru.
 ---Sali, Pont de Cé.
 ---Theofredi, Pontifroy.
 ---Trajani, Alcantara.
 ---Tremulus, Pontremoli.
 ---Vallensis, Pont-de-Vaux.
 ---Vetus, Pontevedra.
 ---Urfonis, Pontorson.
 Pontana, Drogheda.
 Pontes; Pons, Reading.
 Pontia, Pons.
 Pontica, było jedno z na-
 zwisk Bithynii.
 Ponticarium, Pondichery.
 Pontiniacum, Pontigny.
 Pontiopolis, St. Pons de
 Tommieres.
 Pontifara, Pontoise.
 S. Pontius, St. Pons.
 Pontivus pagus, Ponthieu.
 Pontus. Król. Stykający się z
 brzegami pod morza Czarnego
 aż do Kolchidy.
 Populonium było tam gdzie
 Piombino.
 Porcetana, Abbazia, Bur-
 scheid.

Ports, *Pforten*.
 Porta Caeli, *Tennenbach*.
 S. Portianus, *St. Pourçain*.
 Portus Almeris, *Port-Alegre*.
 ---Augusti, *Porto nad Tybrem*.
 ---Delphini *Porto-Fino*.
 ---Divini, *Oran, i Marsakwi-
wir*.
 ---Gracie, *Havre de Grace*.
 ---Herculiscusani, *Porto Her-
cole*.
 ---Herculis Labronis, *lub Li-
burni; Liburna, albo Li-
worna*.
 ---Iccius, *Wuiffan*.
 ---Magnus; *Almeria, Ports-
mouth, Corogno*.
 ---Romanus, *Porto*.
 ---Romatinus, *Porto Gruaro*.
 ---Santonum; *la Rochelle, Re-
pella*.
 ---Seguanæ, *Barbeaux*.
 ---Suavis, *Pouffey*.
 ---Uterior, *Treport*.
 Posoniam, *Presburg*.
 Possidonia, *Pesti*.
 Postoina, *Adelberg*.
 Potidæa, *miało położenie w
końcu północnym gósy Sa-
lonickiego, zowie się od
dawna Kassandrya*.
 Poinum Castrum, *Peina*.
 S. Præjectas, *S. Priest*.
 Præneste, *Palestrina*.
 Præstam Promontorium, *Mo-
zambik*.
 ratelum, *Preaux*.
 Pratum molle, *Premol*.
 Premislia, *Przemysl*.
 PRIENA, *miało w Jonii pod
górzę Mykalę*.
 Primislavia, *Prentzelow*.

Prochyta, *Procida*.
 Procolitia, *Colchester*.
 Propontis, *Marmora*.
 Provincia, *Provancia*.
 Prulliacum, *Preuilly*.
 Prisciana, *Davel-Hamara*.
 Ptolemais; *S. Jan z Akry,
S. Jean d'Acve*.
 Pudenticum, *Pouancé*.
 Pugenfes aguz, *Pougnes*.
 Pasæen's ager, *Puisaya*.
 Puteoli, *Poussol*.
 Puteolis, *Puisseau*.
 Putidi, *Puants*.
 Putiscum; *Pautzke, Pucko*.
 PYLUS, *Navarrin, Byto inne
w Prow: Elidzie nad Peneq.*
 Pyranus, *ob: Mafisa*.
 Pyxus, *Policaastro*.

Q. Q. Q.

QUADI, *Morawia*.
 Quadrigellæ, *Charolles*.
 Quercetum, *Quesnoi*.
 Queriniba, *Qwirymba*.
 Quintilinoburgum; *Kwedlim-
burg, Quedlimburg*.

R. R. R.

RABACHA, *Rabat*.
 Rabarizæ, *Ravieres*.
 Rabellum, *Ravello*.
 Rachelburgum, *Rackasburg*.
 Radinum, *Radzyn*.
 Radis, *Ré*.
 Rado, *Raon*.
 Rædesus, *Rodesio*.
 Raga, *Roye*.
 RAGÆ, *miało Partow, o 100
60. na półn. od Ispahanu*.
 Rana, *Rein*.
 Randrusium, *Randerson*.

- Rapistagnum;** *Rabastens, Rabsztyn.*
Ratium; *Limoges.*
Ratiaræ; *Retz.*
Rauciacum; *Roucy.*
Rauda; *Aranda.*
Rauraci; ob: *Augusta Rauracorum.*
Rausanum; *Rom.*
Raufemburgum; *Rauschemburg.*
Realisvilla; *Realville.*
Reate; *Rieti.*
Rebellio; *Robil.*
Rebellum; *Revel.*
Recinetum; *Recanati.*
REDINGÆ; *Reading, gdzie miane było concilium. r. 1279.*
Regalis mons; *Realmont, Roynumont.*
Regiacum Attrebatium; *Arras.*
Regiana; *Ellerena.*
REGILUS LACUS; *ieziory Łatyńskie znajdowało się tam, gdzie teraz Kampania Rzymska.*
Regimunda; *S. André.*
Regina; *Reyna.*
Reginæ; *Comitatus, Queenscounti.*
Gradecium; *Königsgratz.*
Reginapolis; *Queenstown, Ratisbona.*
Regiomons; *Regiomontum; Królewiet, Königsberg.*
Regiopolis; *Kinstown.*
Regis Comitatus; *Kingscounti.*
Regis-curia; *Königs-hoffen.*
Regitheste; *Rethel.*
Regium; *Riez.*
Regium Julii i Lapid; *Regio.*
Regula; *Regle, Reole.*
Regularis locus; *Royallieu.*
Reii Apollinarii; *Riez.*
Remi; *Rheims.*
Renfroona; *Reisfreu.*
Reomenſe Monasterium; *Moutier S. Jean.*
Reontium; *Rions.*
Repta; *Ampaſa.*
Reſa; *Rées.*
Reſbacum; *Rebais.*
Retona; *Reclondo.*
Retza; *Riz.*
Rewalia; *Kewel.*
Revanum; *Erywan.*
Reveſſio; *S. Paulien.*
Reuifiſum; *S. Gildas de Ruys.*
RHATTI; *narod nigdyſ gdzie dziś Gyzonowie, lub cała Szwaycarya.*
Rhage; *Nottingham.*
Rhedones; *Reunes.*
Rhenana vallis; *Rheinwald.*
Rhenoberga; *Rheinbergen.*
Rhenus; *Ren.*
Rhigodunum; *Warrington.*
Rhiuſſavia; *Rosenfeld.*
Rhoda; *Rofes.*
Rhodanus; *Rhone, Rodan.*
Rhodigium; *Rovigo.*
RHODOPE; *zwala się góra, która oddzielała Macedonię od Tracyi.*
Rhombus; *Mariza.*
Rhuteni; *pow. Franc: Rouerque, Ruſ.*
Ribodi mons; *Ribemont.*
S. Ricardus; *S. Riguiet.*
Ricolocus; *Richelieu.*
Ricomagus; *Ripm.*
Riduna; *Aurigny.*

Rigodunum; *Richemont, Riom.*
 Rigomagum, *Rimogen.*
 Ripa; *Rypen, Rye.*
 Ripa magna, *Ribera grande.*
 Ripadavia, *Rihadavia.*
 Riphearma, *Reame.*
 Ripulæ, *Rivoli.*
 Rifeta, *Rille.*
 Rithymna, *Retimo.*
 Rivadium, *Ribadeo.*
 Rivanæ, *Rivi, Rieux.*
 Rivovilla, *Ruisseauville.*
 Rivas, *Riz.*
 Rivus, *Moreni, Romorentin.*
 Roboretum, *Londouvi, Ro-*
vera.
 Rodensis Abbatia, *Munch-*
roden.
 Rodericopolis, *Ciudad Ro-*
drigo.
 Rodia-Ducis, *Rolduc.*
 Rodium, *Roeux.*
 Rodolium, *Reuilly.*
 Rodumma, *Rouane.*
 Roffa, *Rocheſter.*
 Roſſianum, *Ruſſek.*
 Roma, *Rzym.*
 Romandiola; *Romagna, Ro-*
mania.
 Romanum Monasterium, *Ro-*
mani Moutiers.
 Romarici mons, *Remiremont.*
 Roſacum, *Roscha.*
 Roſcianum, *Roſſano.*
 Roſetum; *Groſſeto, Roſoy,*
Roſetta.
 Rotallium, *Ruel.*
 Rothomagus; *Rouen, Ro-*
tomag.
 Roto, *Redon.*
 Rotundus mons, *Romont.*
 Ruba villa, *Rotwyl.*

Rubeacum, *Ruſac.*
 Rubeus mons, *Rugemont.*
 Rubi, *Ruvo.*
 RUBICON, rzeka we Wtoſzech
 w ſtanie Papiezkim, która
 wypływa z pogranicza Xie-
 ſwa Urbińskiego, i wpada
 w golf Wenecki, o m. 4.
 na z. od Rimini. Zowie ſię
 Luſo.
 Rubricatus, *Lobregat.*
 Ruconia, *Rioxa.*
 Rudizæ, miało położeńie blisko
 miasta Lecce.
 Ruſæ, *Ruvo.*
 Rugium, *Rugen, Rugenwald.*
 Rupella, *la Rochelle.*
 Rapes; *la Rogue, Rocca.*
 Rupes Amatoris, *Roquemadour.*
 --- Ardennæ, *la Roche.*
 --- Cavardi, *Rochechouart.*
 --- Poſeii, *Rochepoſay.*
 --- Raboldi, *Rapollſtein.*
 --- Regia, *Rocroi.*
 Rupifortium, *Rocheſort.*
 Ruſcino; *Tet, Tour de Rouſ-*
ſilon.
 Ruſcurum, *Algier.*
 Ruſtonium, *Temendefurt.*
 Ruſvinum, *Roſwengen.*
 Rutheni; *Ruſ, powiat też*
we Fran. Rhodex.
 Rutheni Comitatus, *Hrab. de*
Reuſe.
 RUTULI, narod mieſzkał po-
 nad brzegami Oceanu w
 Kampanii Rzymſkiej.
 Rutupizæ, *Sandwich.*

S. S. S.

SABÆI, narod Arabii szcze-
śliwey, których *Stolica Sancia*.
Sabaria, *Sarwar*.
Sabatha, *Sarfaa*.
SABINI, mieszkali we Wło-
szech, gdzie i teraz powiat
Sabiński, w Kieściew też
Spoletańskim, i części Abruz-
zy.
Sabis, *Sambra*.
Sabrina, *Sawerna*, rz.
Sabaltoneta, *Sabloneta*.
Sacrum promontorium; *Cabo*
Corso, *Sagrés*.
Saelodium, *Salò*.
Sagium, *Séez*.
Saguntia, *Morviedro*.
Salacia, *Alcazar de Sal*.
Salambina, *Salobrena*.
Salomboria, *Harbert*.
SALAMIS, *Colouri*. Było też
miasto tegoż im. w stronie
wschodniej wyspy Cypru.
Salia, *Tedelex*.
Salentinum, *Ziemia Otrancka*.
Saleria, *Seltz*.
Salia vetus, *Oldensel*.
Salientes, *Saillans*.
Sallingu Stadium, *Selingstadt*.
Salinarum vallis, *Saltzthal*.
Salingiacum, *Selingstadt*.
Salisburgum, *Saltzburg*.
SALMACIS, źródło i miasto
w Karyi.
Salmantica, *Salamanka*.
Salmurium, *Saumur*.
Salodurum; *Soleure*, *Solo-*
turna.
Salomonis villa, *Salmars-*
weiler.

Salopia, *Schrewsbury*.
Saltus, *Sault*.
Salva, *Sauves*.
Salva terra, *Sauveterre*.
Salvatorium, *Sauvoir*.
S. Salvius, *S. Sauve*.
SALYES, mieszkali niegdys w
Diecezyi Arelateńskiej.
Samachia, *Scamachia*.
Samaria, *Sebaste*.
Samarobriva, *Amiens*.
Sambracia, *Grimand*.
Samnium, *Abruzzo*.
SAMOSATE, miasto Komageny
nad rz: Eufratem, o m. 30.
na półn: ku w. od Alepu.
Satius Danica, *Samsue*.
Sanctio, *Seckingen*.
SANGAR, rzeka w Azji mniey-
szej, która wypływa z Ga-
lacyi przerzyna Bitynią, i
wpada do morza Czarnego.
Sangoffa, *Sanguessa*.
Sanguiteria, *Santerre*.
Santonia, *Saintonge*.
Saponarizæ, *Savonnieres*.
Saræ pontum, *Sarbruck*.
Saravi pons, *Saarbruk*, *Sar-*
burg.
Saravus, *Sara* rz:
SARDICA, miasto którego roz-
waliny dają się widzieć w po-
blizkości Sofii w Bułgaryi.
Sardones, tam gdzie pow. Rus-
syllonu.
SAREPTA, miasto w Fenycyi
między Tyrem i Sydonem.
Sarisburia, *Salisburg*.
SARMATIA. Sarmacya Euro-
pejska miała miejsce, gdzie
dziś Polska, Ruś, &c.
Sarnia, *Garnesey*.

Sarunetes, Sargam.
 Sassa, Sàs de Gand.
 Satanacum, Stenay.
 Satulertis, Saucourt.
 Saxones, Sasi.
 Saxulum, Saffuolo.
 Scachia, Scamacchia.
 Scalabis, Santaren.
 Scalæ, Echelles.
 Scaldia, Zirick, Zée.
 Scaldis; Escant Skaldia,
 Schelde.
 Scaldistadium, Schelestadt.
 Scalis, Schowen.
 SCAMANDRA, rzeczka wypły-
 wająca z góry Idy w My-
 zyi.
 Scandla, Schonen.
 SCANDIANO, wieś: 1 Hrab: w
 Księstwie Reggion'skim we
 Włoszech, o m. 2. na półd:
 od Reggio.
 Scapusia; Szaflussa, Schaf-
 hausen.
 Scardona, Grossa wyspa.
 SCERPIS, było niegdys miasto
 w Troadzie.
 SCETE, puszcza w niższym
 Egypcie, która dotąd ma
 swoich pustelników.
 SCILLA, skała we Włoszech,
 naprzeciw Messyny.
 Scotia, Scutari.
 Scoriale, Escorial, Escuroles.
 Scotis, Szkocya.
 Scotusa, Licostomo.
 Scupi, Uscopia.
 Scyllacium, Squillace.
 Scytia, Tartarya.
 Sebethus, mała rzeczka, któ-
 ra płynie we Włoszech,
 wpada w odnógę Neapoli.

tańsk. Zowie się Rio de la
 Magdalena.
 Sebusium, Weissemburg.
 Sebaſteia, Sivas.
 Sebatum, Schwartz.
 Sebendunum, Campredon.
 Secalaunia, Sologne.
 Secerræ, Cervera.
 Secontia, Roa.
 Secovia, Seckau.
 Secura, Segura.
 Securitas Confinium, Segura
 de la Frontera.
 Sedena, Seyne.
 Sedumum, Sion.
 Seglami, gazie pow. Walen-
 tyński.
 Segesta; Sisseg Sestri.
 Segeste, w Sycylii, blisko Tra-
 pany.
 Seghetusa, Segezwar.
 Segobriga; Segorbia, Cabeza
 de Vide.
 Segudunum, Rhodex.
 Seguntia, Siguenza.
 Segusium; Susa, ob: Forum.
 Segustero, Sisteron.
 Seilliniacum, Seignelai.
 Selimbria, Selivrea.
 SELEUCIA; było dawniej mia-
 sto tego im. w Syryi, przy
 wyjściu rz. Oronty. Inne le-
 żało nad Tygrem poniżej
 Bagdadu.
 SELINONTIÆ THERMÆ, w Sy-
 cylii, w dolinie di Mazara.
 SELINUS, miasto w Cylicyi nad
 brzegiem Wschodnim gófsa
 Satali.
 Sena; Sains, Sienna.
 Senia, Segni.
 Senius, Serchio.

Senogallia, *Sinigaglia*.
 Senones, *Sens*.
 Senones Celti, *Senonches*.
 Sentica, *Zamora*.
 Senus, *Shanon*.
 Separa, *Seure*.
 Septa, *Ceuta*.
 Septenillium, *Settenil*.
 SEPTIMANIA, *Langwedocya* tak
 zowią z przyczyny, iż
 w niej 7. miast większych
 liczą: Toulouse, Beziers,
 Nîmes, Agde, Maguelone,
 Lodeve i Ufez.
 Septonia, *Schaftsburg*.
 Sequana, *Seine*, *Sekwana*.
 Sequanorum Maxima, *Franche-*
Comté.
 S. Sequanus, *S. Seine*.
 Sergianum, *Sarzana*.
 Serriacum, *Serry*.
 Serica; *Tartarya* *Chińska*,
Kattay.
 Sernæ, *Serres*.
 Servania, *Schirwan*.
 Serveſta, *Zerbst*.
 Servitia, *Sariwiza*.
 Seryphos, *Serfo*.
 SESTOS, miało położenie nad
 cieśniną Dardanellską w Eu-
 ropie.
 Setabis, *Xatiwa*.
 Setuacatum, *Aichſtad*.
 Severiacum, *Sivrai*.
 Sexiona, *Xicona*.
 Sextum; *Sesto*, *Sestri*.
 Siberina, *Severina*.
 SICAMBRI, naród niegdyś po-
 nad rz: *Lippa*.
 Sicania, *Sycylia*.
 Sichem, o m. 9. na poln: od
Jerozolimy.

Tom III.

Sicoris, *Segre*.
 SICYON, było miasto w Achai
 nad golfem Koryuckim, i na
 zachod miasta Koryntu.
 Sidoleucum, *Saulien*.
 Siden, *Seyde*.
 SIGÆUM, miasto i przylądek
 nadmorski w Troadzie.
 Sigillaria, *Selleres*.
 Signia, *Segni*.
 SILANUS, rzeka we Włoszech
 uchodząca do morza na
 północ miasta Paestum.
 Silinæ, *Sorlingskie* wyspy.
 Silvavetus, *Oudenboſe*.
 --Ducis, *Bois le-duc*.
 --Major, *Sauve Majeure*.
 Silvanectum, *Saulis*.
 Silviniacum, *Souvigny*.
 Simæthus, rzeka w Sycylii,
 która uchodzi o m. 3. na półd:
Katany.
 Simenia, *Hantſchire*.
 SIMOIS, rzeczka wypływająca
 z góry Ida w Myzji.
 Sina, *Chiny*.
 Sindarium Iesula, *Celebes*.
 Sineagua, *Senanque*.
 Sinemarum, *Semur*.
 Singidunum, *Belgrad*.
 Singilis, *Xenil*.
 Sinova, *Hue*.
 Sinueſta, *Mondragon*.
 SION, mała góra znajduiąca
 się w samej Jerozolimie.
 Siphnos, *Sifanto*.
 SIPUNTUM, miasto bliskie Man-
 fredonii.
 SIPYLUS, góra pod którą leża-
 ła Magnetya, która teraz
 właściwie zowie się: Ma-
 nachia.

H

- Sirenum Scopuli, wyspy bez-
 ludne ku brzegom Kampanii.
 Sirmium; Metrowiza, Sirmich.
 Sisapo; Almada.
 Siscia; Zagrab, Sissej.
 Sithonia, część Tracji, gdzie
 znajdował się Olinthus.
 Sistanca, Sifteron.
 Sithomagus, Thetfort.
 SLAVI, naród początkowo po-
 chodzący z Sarmacji, osia-
 dły potem w Niemczech,
 między Elbą i Wisłą, w
 Węgrzech, &c.
 Slavia, Sklawonia.
 Slusa, Ecluse.
 Soccona, Saone.
 SODOMA, miasto Palestyny, le-
 żało niegdyś w stronie naj-
 bliższej południa gdzie mo-
 rze umarłe teraz.
 Soepinum, Supino.
 Soetabis, Xativa.
 SOGDIANA, niegdyś w Uzbeku
 na północ Gihonu.
 Solemniacum, Solignac.
 Solensis ager, Soule.
 Solisbacum, Sultzbach.
 Solisguella, Soltwedel.
 Solnocum, Zolnoch.
 Sonegiae, Soignes.
 Sontina, Zons.
 Sontius, Lisonzo.
 SOPHENE, kraina Persyi mię-
 dzy rz. Eufratem i górą
 Taurus.
 SORACTE; góra, starożytne
 miasto, dziś Monte S. Silve-
 stro blisko Tybru o m. 8. na
 półn. od Rzymu.
 Sorotana Abbatia, Schussen-
 ried.
 Sorieinium, Soreisa.
 Sorviadunum, Salisbury.
 Sospitellum, Sospello.
 Soteropolis, S. Salvador.
 Sotiates, Sos.
 Spallio, Espau.
 Sparnacum, Espernay.
 Sparno, Espernon.
 SPERCHIUS, rzeka w Fiwoty-
 dzie na półn: Thermopilow.
 Zowie się tych czasów
 Agriomila.
 Sphetia, Sfetigrado.
 Spinalium, Epinal.
 SPORADES, wyspy leżące na
 Archipelagu, około Kapu
 najbliższego potuania ku z.
 w Azji mniejszej.
 Stabuletum, Stavelo.
 STACYRA, miasto nadmorskie
 w Macedonii pod górą
 Athos.
 Stagnum; Stagno, Etanches,
 Etain.
 Stamedium, Tamies.
 Stampæ, Estampes.
 Stapulæ, Estaples.
 Starcum, Estarke.
 Statio; Stantz, Stade.
 Stenoberga, Heenberg.
 Stirps, Esterp.
 Stivagium, Estival.
 STOECHADES, wyspy we Fr.
 d'Hieres.
 Strata, Estrées.
 Strigonium, Gran.
 Stripaniacum, Etrechy.
 STROPHADES, wyspy leżące
 blisko Zanthu, osiadłe od
 samych prawie Mnichów

*Greckich, którzy wielkie ma-
ią w Zancie dochody i w Ce-
jalonii. Wywożą ztąd obcy
wina przednie, rożeńki,
i wyborne owoce.*
Strumenſe Monasterium,
Eſfrun.
STRYMON, rzeka która oddzie-
la Macedonię od Tracyi.
Sturium, *Ribaudon*
STYMPHALA, miasto i jezioro
w Arkadyi pograniczne Ar-
golidy.
Styra, *Steyer.*
Susa, *Soana.*
Subdinnum, *le Mans,*
Subiſſa, *Soubiſe.*
Sublacenſe Monasterium, *Sub-
biaco.*
Subſilvania, *Unterwald.*
Suero, *Xucar.*
Suecia, *Sueonia; Szwecya.*
Sueſſa, *Seſſa.*
Sueſſones; *Soiſſons, Sweſſyon.*
SUESTA POMETIA, miasto
niegdyś *Wolſkow,* na za-
chod miasta *Velletri.*
SUEVIA, *Szwabia,* dawniej
ſię rozciągała aż do morza
Bałtyckiego.
Suevus, *Sprée.*
Suffeta, *w Afryce.*
Suillium, *Schweitz.*
Sulgas; *Sorgues* rzeka, ob.
Pont de Sorgues, Vaucluſe.
Sulcis, *Igleſias.*
Sumerium, *Somieres.*
Sumina, *Somma.*
Surregium, *Belgard.*
Suſatum, *Soeſt.*
Suſa; *Suſes, Souſe.*
Suſellia, *Souſelle.*

Savinnia, *Schueniz.*
Syagros, *Fartague, Fartak.*
SYBARIS, w ſtronie południo-
wey golſu *Tarentſkiego.*
SYENA, najczelnieyſze miasto
wyſzſzego Egiptu bliſko Ka-
tarakt Nilowych mniey-
ſzych.
Sylletitium, *Squillace.*
Sylva benediſta, *Sauve be-
nite.*
Sylva lata, *Sauve balade.*
SYNNADA, miasto w *Frygii o*
m. 15. na poſd: od Chiutayi.
Syrticus Ager, *Landes po-
wiat.*
SYRTIS MAXIMA, *Szkopot*
na Oceanie zwany, le grand
Banc.
SYRTIS MAJOR I MINOR, od-
noga morza ſródziemnego
oblewaiąca brzegi *Afrykań-
ſkie między Królestwem Bar-
ki i Trypolu; której zato-
ka, naygłębiey klinem mie-
dzy dwie Ziemie zachodzi.*
zowie ſię wielka, mnieyſza
zaſ ięſt bliſko *Cabes.*

T. T. T.

TABELLICUM, *Tailleburg.*
Taberna; *Sabern, Sawerna.*
TABOR, góra o m. 7. na poſn.
od *Samaryi.*
Tabraca, *Tabarca.*
Tabuda, *Demer.*
TABURNUS, góra w bliſkoſci
Caudum.
Tacapa, *Cabes.*
Tacubis, *Abrantes.*
TAENARIUM promontorium,
przyładek morſki południo-

wy ku w. nad golfem Ko-
ryntskim w Morei.

Tænia longa, Targa.

Tagodastum, Ifadagus.

Tagularia, Tilliers.

Talabriga, Talavera.

Tales, Alca.

Taleaburgus, Tailleburg.

Talemundum, Talmond.

Talhuda, Tagaſa.

Taliegutium, Tagliacozzo.

Tamara, Tavistock.

Tamedunum, Taunton.

Tameſis, Tamiza.

Tammum Burgus, Bourg en
Bresse.

Tanais, Don.

TANIS, miasto Egipskie nad
odnogą Nilu, miało położe-
nie na z. Damietty.

Tanneium, Tenailles.

Taprobana, Ceilan.

TAPSUS, miasto w Afryce nie-
daleko Tunis na połud. Był
pół-wysp. tegoż im: na pół-
noc Syrakuzy.

Tarbellicæ aquæ, Dax.

TARQUINUM, miasto w Etruryi
blisko Corneto.

Tertesium, Tartas.

Tarvisus; Trevisa, Trewiza.

Tarſates, Turſan.

Tavera, Twer.

Tauniacum, Tonny.

Taufesum; Giſſandil, Tauris.

Tauriacum, Toury.

Taurinſiacum. Thorigny.

Taurinum, Turin.

TAURUNUM, Belgrad; czyli
miejsce blisko Satey leżące,
zwane teraz Czerwinka,
przy Belgradzie.

Taurus, Toro.

Tavus, Tay.

TAYGETA, góra w Lakonii,
kończąca się przylądkiem
Tenaryjskim.

Teaſum, Teano, Tyana.

Teataæ, Chieti.

Tecelia, Teklemburg.

Techinſa, Tekin, lub Bender.

TECTOSAGES VOLCÆ, narod
Langwedocyi ku Garumnii
osiadły.

Tedleſa, Tedelex.

TEGEA, miasto w Arkadyi
blisko miasta Alpheæ kiedyś
leżące, o m. 6. na połn. ku
z. od Napoli w Romanii.

TELEBOIDES Inſulæ, wyspy
przy wyspie S. Maura be-
dzące.

Telliolum, Teilleul.

Telomartius, Toulon.

Telonium, Toulon.

Temefte, Meſſa.

TEMPE, dolina sławna mię-
dzy Olimpem i Ofc. którą
przerzyna rzeka Peneæ.

Tenaſſerimum, Tenacerim.

Teneræmunda, Dendermunda.

Teniſſa, Tremecen.

Tenos, Tina.

Tephliſ, Teſſiſ.

Terchium, Terki.

Teradona, Tortona.

Tergeſte, Trieſt.

Termæ, Xacca.

Tertiaria, Tercera.

Tefara, Texar.

TETRICUS, góra poblisko mia-
sta Norcia.

Teurnia, Willach.

Teutoburgium, Dethmold.

TEUTOBURGUM; Dorsburg,

- Duisburg. Było miasto iedno tego im. w Panonii w okolicy miasta Quinque Ecclesiar.
- TEUTONES, nazwisko dawne narodu Niemieckiego.
- Thamiatis, Damietta.
- Thelmissus, Macri.
- Thenotæ, Thenailles.
- Theoci curia, Tewksbury.
- Theodemerenfis ager, Thimerais.
- Theodonis villa, Thion-ville.
- Theodosia, Kassa.
- THEODOSIOPOLIS, Assancale. Inne tego im. było o m. 8. na w. od Trajanopolu.
- Theolocus, Theulley.
- Theophilis, Gottlieben.
- Theorascia, Thierache.
- Theorodunum, Wels.
- S. Thotfridus, S. Chassre.
- Theotvsldum, Doe.
- Thera, Santorini.
- Theranne, Calamata.
- Thermæ, Auftriacæ, Baden.
- Carolinae, Karlsbad.
- Himerenses, Termini.
- Inferiores, Bade w Szwabii.
- Superiores, Bade w Szwaycaryi.
- Thermæ, Salonichi.
- Thermidava, Dagno.
- THERMODON, rzeka w Amazyi, uchodząca w morze Czarne.
- Theschina, Cieszyn.
- THESPIS, miasto w Beocyi, pod górą Helikonem w stronie południowej.
- THESPROTIA, miata położone na półn. ku z. gólsu Artenińskiego.
- Thessalonica; Salonichi, Tessalonika.
- Thetis, Tet.
- Thomaspolis, Tomaszpol.
- Thomafovia, Tomaszów.
- Thracia, Romania.
- THRACONTIDIS, prowincya Galilei, ku źródłom rzeki Jordanu.
- Thudinum, Thuin.
- THULE, lub Thyle, Islandya.
- THURI, nazwisko dane Sybarydzie, po odnowieniu iego od Greków, z którego był Herodot.
- Thyatira, Atkissar.
- Thyella, Aiolo.
- Thymbra, miasteczko w Troadzie.
- Tiberis, Tiber.
- Tibiscum, Titul, lub Temeswar.
- Tibiscus, Cissa.
- Tibur, Tyvoli.
- Tiburnia, Willach.
- Ticinum; Pavia, Tyczyn.
- Ticinus, Tesino.
- Ticis, Teck.
- Tifernum, Citta di Castello.
- Tigernum, Thiers.
- TIGRANOCERTA, miasto niegdyś w Armenii południowej nad rz. Tygrem.
- Tigulia, Sestri.
- Tigurum, Zurich.
- TILIUS, rzeka w Dalmacji, która do morza Adryatyckiego wpada, poblisko miasta Sebenico.
- Tillum, Tiel.

TIMAVUS, rzeka w pow. Forojulickim uchodząca między Akwileią, i Triestem.
 Tingis, Tanger.
 Tingēsi, Tingoesis.
 Tifidis, Tecort.
 Tifuris, Teuzar.
 Tivertium, Trevoux.
 TMOLUS, góra w Frygii, pod którą leżało Sardes.
 Toarcium, Thouars.
 Tobinium, Zossinger.
 Tociacum, Toucy.
 Tokenum, Tokay.
 Tolbiacum, Zulpich, lub Zulch.
 Tolca, Touque.
 Tolosa, Toulouse.
 Tomeratum, S Pons.
 Tomeſium, Tonneins.
 Torodon, Bassora.
 Torena, Turenne.
 Tornacum; Tournay, Tornak.
 Tornodunum, Tornerre.
 Torpatum, Derpt.
 Tossiacum, Thoissey.
 TRACHYS, miasto w Tessalii, na połud: golfu Tessałonickiego.
 Tragurium, Traou.
 Trajanopolis, Paleſoli.
 Traiectum ad Mosam, Maſtricht.
 Traiectum ad Rhenum, Utrecht.
 TRALLES, miasto w Karyii, blisko Meandru.
 Trapezus, Trebizond.
 TRASIMANUS, jezioro w Perużyjskim pow.
 Transilana provincia, Oweriſſel.
 Translagnana, Allenteja.

Transmontana, Tra los Montes.
 Trecæ, Troyes.
 Trecorium, Treguier.
 Tremonia, Dortmund.
 TREMONIUM, Dormont w Westfalii. Tu r. 1005. miane było Concilium.
 Trenorchium, Tournus.
 Trevennum, Trivigno.
 Treviri, Trewir.
 Trevoltium, Trevoux.
 TREZENA znajdowała się w Morei nad golfem Egeyjskim.
 TRIBACTRA, stolica Sogdyany, Bokara.
 Tribulium, Trebigna.
 Triburia, Trebur.
 TRIBURIUM, niedaleko Moguncyi, ſt. przez miane tu Concilium, r. 895.
 Tributum Cæsaris, Tribſées.
 Tricasses, Troyes.
 Tricastini, S. Paul trois Chateaux.
 Tricontium, Sancoins.
 Tridinum, Trino.
 Trileucum promontorium, Kap Ortegal.
 Trinacria, Sycylia.
 Trinebantes, Hrabstwo Middleſex.
 TRITON, rzeka w Afryce, która uchodzi do maley Syrti.
 Trivice Iacus, jezioro zwane du Bois w Atycii.
 TROAS, w Natolin nad Cieśniną Dardanellą.
 Troca, Troki.
 Troglotidis, Abex.
 Troia, Troja, lub Illium,

*miaſto niegdys w Myzyi.
Bedac zrodzinane z ziemią
od Grekow, odnowione zo-
ſtało i poſtawione bliżey
morza.*

Tropetopolis, *S. Tropes.*
Trudenopolis, *S. Tron.*
Trutnovia, *Trautenau.*
Tucubis, *Abrantes.*
Tudæ, *Tuy.*
Tudertum; *Todi.*
Tugium, *Zug.*
Tulingi, *Stulingen.*
Tullam Leucorum, *Toul.*
Tunetum; *Tunis, Tunct.*
Tungri, *Tongres.*
Tunonium, *Thonon.*
Tura, *Turgowia.*
Turbalo, *Teruel.*
Torcheſtania, *Turkeſtan.*
Turones, *Tours.*
Turris Ardens, *Tour d'Ordre.*
--Juliana, *Truxillo.*
--Sillana, *Tordesilas.*
--Stratonis, *lub Caſarea Pa-
leſtina.*
Turtavia, *Forchain.*
Turturiacum, *Tourtoirac.*
Turallus, *Chiornic.*
Tufcia, *Toſkania.*
Tuſculum novum; *Fraſcati.*
Tutela; *Tudela, Tullas.*
Tuvomontium, *Toam.*
TYANA, *miaſto w Kappadocyi,
o m. 20. na połnoc od
Taſu.*
Tychopolis, *Gluckſtadt.*
Tyde, *Tuy.*
Tylos, *Bachrain.*
Tyndaris, *bliſko Termini miaſta.*
Tyras, *Dnieſtr.*
Tyrins, *miaſto w Argolidzie.*

Tyrrheni, *Toſkania.*
Tyrus; *Sur, Sour.*

V. V. U. U.

VABRINCUM, *Kabres.*
Vada, *Vado.*
Vada Viriæ, *les Vés.*
Vadacium, *Waas.*
Vadani mons, *Vaudemont.*
Vadenſis pagus, *Walezya.*
Vaga, *Necaus.*
Vagoritum, *w pow: Cenemań-
skim, lub Séez*
Valaeria, *Walcheren.*
Valcum, *Walpon.*
Valdenſinga, *Vaudrevange.*
Valentiniane, *Valenciennes.*
Valeſcia, *Valaſſe.*
Valetria, *Barege.*
Vallia, *Xſtwo Wallii, lub
Gallii.*
Valliacum, *Vailly.*
Vallis benediſta, *Val benoit.*
--Burgum, *Walleburg.*
--Color, *Vaucouleurs.*
--Diaboli, *Vaudables.*
--Dominarum, *Frauenſfeld.*
--Guidonis, *Laval.*
--Macræ, *Magra.*
--Nemoreniſis, *di Demona.*
--Romana, *Val Romey.*
--Roſcida, *Roncevaux.*
--Scolarium, *Val-des-Eco-
liers.*
--Serenæ, *Val Sery.*
--Telina, *Waltelina.*
--Viridis, *Walwarda.*
Valliſoletum, *Valladolid.*
Vallauria, *Walcourt.*
Valoniæ, *Valognes.*
Vallum, *Wals.*
VANDALI, *Wandalowie. Na,*

rod dolny Niemiecki, osiadły ponad morzem Baltyckim.

- Vandalla, *Wensyssel*.
 Vandalitia, *Andaluzya*.
 Vandopera, *Vandœuvre*.
 Vangiones, *ob. Augusta*.
 Vangio rivus, *Vignori*.
 Vapincum, *Gap*.
 Varactum, *Gueret*.
 Variacum, *Varzy*.
 Vardo, *Gardon*.
 Variscorum Curia, *Hoff*.
 Vasconia, *Gascunia*.
 Vasio, *Vaison*.
 Vastalla, *Gastalla*.
 Vastena, *Warrington*.
 Vastinia, *Gastine*.
 Vastum, *Gualto*.
 Vanrium; *Lavaur, Lavora*.
 UBI, *narod Niemiecki, który był wezwiał Rzymian na swoją pomoc, osadzony od nich z tej strony Renu, aby był bezpieczniejszy przeciw zawiści Sasiadow.*
 Ucetia, *Utz*.
 Vectis, *Wight*.
 Vedassus, *Bidassoa*.
 S. Vedastus, *S. Waast*.
 Vedinum, *Udino*.
 Vegia, *Veglia*.
 Veicetia, *Vicenza*.
 VEII, *Wejowie narod sąsiedzi Rzymian, ponad Tybrem, poniżej Rzymu.*
 Velauni, *Velay*.
 Velia; *Castelomara, w Pryncypacie bliższym.*
 Velinus, *ob. Rieti*.
 Velitræ, *ob. Velitri*.
 Vellaunodunum; *Beaune, lub*

Chateau - Landon, albo Auxerre.

- Velocassinus pagus, *powiat Wexyński*.
 Venantodurum, *Huntington*.
 Vendocinum, *Vendone*.
 Vandopera, *Vandœuvre*.
 Veneris flos, *Kinho*.
 Venetiæ; *Wenecya, Vannes*.
 Venetiola, *Venezuela*.
 Venta Belgarum, *Winchester*.
 Vennisia, *Venosa*.
 Verbanus, *Lago Maggiore*.
 VERBIGENUS PAGUS, *Kanton Fryburski i Xstwo Neuchatel*.
 Verbinium, *Vervins*.
 Verda, *Ferden*.
 Vergilia, *Murcia*.
 Verinbrea, *Vernibria; Verberia*.
 Vernogilium, *Vernolium, Verneul*.
 Verodunum, *Verdun*.
 Veromandvi, *ob. Augusta*.
 Verona, *Bonna*.
 Verovicum, *Warwick*.
 Veruca; *Verua, Montefalcone*.
 Verulæ, *Veroli*.
 Verulamium, *blisko S. Albans*.
 Vesalia Inferior, *Wesel*.
 ---Superior, *Ober Wesel*.
 Vesonna, *Perigueux*.
 Vesontio, *Bezançon*.
 Vestmaria Damii, *Westmorland*.
 Vestmonasterium, *Westminster*.
 Vestrovicum, *Westervik*.
 Vesulus, *teraz się zowie*
 ---Viso, *ob. Po*.
 Veters, *Santen*.

VETULONIUM, miasto w Etru-
ryi, leżące dawniej w ma-
łej odległości od Populo-
nium na północ.

WESTSEX, Królestwo, czyli
dawną Prowincyę, która
zawierała kraje zachodnie
Brytanii Wielkiej.

Ufnaugia, Aufnau.

Ugoza, Ugoz.

VIA ÆMILIA, droga, która
prowadziła z Aryminu do
Akwilei.

VIA APPIA, ciągnęła się od
Rzymu do Kapuy, potem
do Beneventu, gdzie dzie-
liła się na dwa trakty, jeden
szedł ku Brundysium, dru-
gi do Regio.

VIA AURELIA, była ta droga
która szła przez granice
Toskanii i Liguryę, aż do
Gallii.

VIA CLAUDIA, prowadziła z
Rzymu przez śródek Etru-
ryi aż do Porto Venere,
tam łączyła się z drogą
Aurelia.

VIA FIAMINIA, służyła idą-
cym z Rzymu do Aryminu.

VIA SALARIA, była ciągnięta
z Rzymu do Ankonu.

VIA VALERIA, szła od Rzy-
mu do Peskary.

Viadrus, Odra.

Vibiscus, Vevay.

Vibo, Bivona.

Viceliacum, Vezelay.

Vicinacia, Vicinonia, Villaine.

Victoria, Agobel.

VICTORIACUM FRANCICUM, Vi-
try le François.

Tom III.

Vicus Aquensis, Vico Aquense.

--Aquilum, Kairuan.

--Brajae, Vic Braia.

--Ad C rem, Vic w Carladese.

--Irae, Voghera.

--Julius; Awa nad rz: Adour,
Gemersheim.

--Mopateri, Vimontier.

--Sarina, Vicegrna.

Viducasses, Vieux.

Vidulliacum, Vlsly.

Vicrium, Vihers.

Victo, Wightun.

Vigenna, Vienne.

Vigilize, Biseglia.

Vigornia, Worcester.

Villa Dei, Ville-Dieu.

--Franca, Ville-Franche.

--Lupensis, Ville Loin.

--Magna, Ville-magne.

--Murum, Ville-mur.

--Regal s; Villa del Rey, Vil-
la Real.

--Vetus, Ville-mur Vieu-ville.

Villar's ad Collum Retiæ, Vil-
lers-Coterets.

Viltonia, Wiltshire.

Vimacensis pagus, Vimeu.

Vimania, Wangen.

Vimarsum, Guimaraens.

Viminacium, Neuville.

VIMINIACUM, miasto w Mezji
nad Dunajem, o m. 30.
powyżej Belgradu.

Vimutium, Weimouth.

Vinacium, Vignats.

Vinaria; Weimar, Wismar.

Vinciacus, Crevecœur.

Vindana, Vannas.

Vindasca, Venasque.

Vindascensis Comitatus, po-
wiat Venaisin.

Vindejorium, *Windsor.*

VINDELICII, *narod który mieszkał w Szwabii od Bre-gentzu aż ku Dunajowi.*

Vindibilis, *Belle-Isle.*

Vindinum, *le Mans.*

Vindobona, *Wien, Vienna.*

Vindonissa, *Windisch.*

Vindossinense, *Castrum, Altenburg.*

Vinea, *Weingarten.*

Vinnemacus pagus, *Vimeu.*

Vincium, *Vence.*

Vintonia, *Winchester.*

Viruburgum, *Wurtzburg.*

Virgi, *Vera.*

Viridarium, *Verger.*

Viridellum, *Verfeuil.*

Viridunum, *Verdun.*

Virinandis, *Castrum, Vermand.*

Virritium, *Greiffenhagen.*

Viriziacum, *S. Basle.*

Virimanduensis pagus, *po-wiat Vermandois.*

Virovesca, *Birviesca.*

Virunum, *Freisac.*

Wisburgum, *Wisby.*

Vitringium, *Fenestrangle.*

Vistula, *Wisła.*

Visuris, *Wefer.*

Vitellacum, *Wittlich.*

Vitodunum, *Winterhut.*

Vittebarea, *Wittenberg.*

Vitus, *S. Weit.*

Vladislavia, *Wrocławek.*

Ulcinium, *Dalcigno.*

Uliarius, *Oleron wyspa.*

Ullisæa, *Ultzen.*

Ullisinga, *Fleßingen.*

Vlodimeria, *Włodzimierz.*

Ulpianum, *Prisdena.*

Ultonia, *Ulster.*

Ultrajectum, *Utrecht.*

Ulsterium, *Elster.*

Ulyssippo, *Lizbona.*

Umbelicus maris, *Maellstrom.*

Umbria, *Ombria.*

Umbro, *Ombroze.*

Unelli, *ob: Valogne.*

Ungaria; *Węgry, Ungwar.*

Ungiacum, *Oigny.*

VOCANTII, *narod dawny, gdzie*

*Diecezje Dieńska i Wezon-
ska, we Francji.*

Vodiocæ, *Vieux.*

Vodium, *Void.*

Voigtia Variscia, *Woigtland.*

Volcæ, *ob: Arecomiti, Testo-
sages.*

Vohbæ; *Bodmary Falmouth.*

Vokaterra, *Volterre.*

VOLSCI; *Wolskowie, posiadali
pomorze Włoskie, od An-
tium, aż do Terraciny.*

Volcinium, *Bolsena.*

Volutaria, *Volturava.*

Vorganium, *Karhais.*

Vormatia, *Worms.*

Vosagus Saltus, *Vosges.*

Vosalia, *Ober Wesel.*

Vosum, *le Vgeois.*

Vosennus, *Vouzon.*

Vratslavia, *Wrocław.*

Urba, *Orba.*

Urb ventum, *Orvietto.*

Urbs, *Lorbus.*

Urcium, *Adjazzo.*

Urgo, *Gorgonna.*

Urta, *Oira.*

Uricum, *Ourique.*

Uripponium, *Rippon.*

Uricampus, *Ourcamp.*

Ursinum, *Ursingen.*

Urso, *Ossuna.*

Urus, *Ouse.*

Usbium, *Ipswik.*

Utellis; *Ovistagni, Uffel.*

Ufelia, *Uzez.*

Uipii, *w powiecie Zutsanii.*

Ustingz, *Usting.*

UTICA, *miało w Afryce. nie-
gdys na z. Kartaginy leża-
ce. Rzeka Bagrada płynę-
ła pomiędzy temi z. miast-
mi.*

Uticum, *S Furoul.*

Utina, *Udin.*

Vulturus, *Volturno.*

Uxama, *Osma.*

Uxartus, *Ouessant.*

Ux-lla: *Leſtwithiel.*

UXELLADUNUM, *miało w po-
wiecie Quercy, toż podo-
bno, co Cahors teraz.*

Uxentum, *Ugento.*

Uxi, *Ahuas.*

Uxus, *Uſſon.*

Uzarchia, *Luzarches.*

X. X. X.

XANTHUS, *rzeczka, która
wyptywa z góry Ida. Tegoż*

*im, miało w Lycyi blisko mo-
rza leżące.*

Xera Equitum, *Xeres do Ba-
dajoz.*

Xicenum, *Xecien.*

Y. Y. Y.

YPERGRÆCIA, *Oberkirch*
Yvodium, *Ivoi.*

Z. Z. Z.

ZABOTHUS, *Zotenberg.*

Zacynthus, *Zanta.*

ZAMA, *miało bliskie Karta-
giny na Zachod.*

Zancla, *Messina.*

Zilis, *Arzilla.*

ZIPH, *ſławna Puſzcza, któ-
ra ſię rozciągała między
górką Hebron, i morzem
umartym.*

Zitia, *Zeitz.*

Znoimum, *Znaim.*

Zuvolla, *Zwoll.*

IMIONA JJ. OO. JJ. WW. WW. ICHMCIOW PANOW,

Którzy Prenumerowali

N A

DYKCYONARZ GEOGRAFICZNY.

Exemple:

N AYIASNIEYSZY PAN.	10
Prześwietna Kommissya Edukacyina,	60
Korpus Kadetow	15
Xiąże Poniatowski, Biskup Plocki.	I
Xiąże Stanisław Poniatowski, General Lieutenant Woytk Koronnych.	I
X. Okęcki, Biskup Poznański, Kanclerz W. Ko- ronny.	I
Xiąże Czartoryski, General Ziem Podolskich.	I
Xiężna Czartoryska, Generalowa Ziem Podolskich.	I
Xiąże Radziwiłł, Woiewoda Wileński.	I
Hrabia Unruh.	I
Hrabia Mołczyński, Referendarz Koronny.	I
Meciński, Starosta Wieluński.	I
Hrabia Mołczyński, Ex Stolnik Kor:	I
Witoławski, Obożny Polny Koronny.	I
Xiąże Marcin Lubomirski, General Lieutenant Woytk Koronnych.	I
Olizar, Stolnik Koronny.	I
Xiąże Janusz Czetwertyński.	I
Mniszech, Marszałek Nadworny W. X. Litt:	I
Xiążna Lubomirska, Marszałkowa W. Kor:	I
Rzewuski, Pisarz Polny Kor:	I
Xiąże Poniatowski, Ex-Podkomorzy Kor:	I
Potocki, Podkomorzy Kor:	I
X. Cieciszowski, Biskup Kosadjutor Kiiowski Officyał Warszawski.	I
Tyszkiewiczowa, Referendar: Litt:	I
Potocki, Woiewoda Ruski.	I

Exemplari

Hrabia Bruhl, General Artyleryi Kor:	I
Xiąże Sapieha, Kanclerz W. W. X. Litt:	I
Xieźna Sanguszkowa, Woiewodzina Wołyńska.	I
Alexandrowicz, Kasztelan Podlaski.	I
Gurowski, Marszałek W. W. X. Litt:	I
Xiąże Alexander Lubomirski.	I
Potocki, P. sarz W. W. X. Litt:	I
Potocki, Podstoli Kor:	I
Ogińska, Hetmanowa W. W. X. Litt:	I
Wielohurski.	X
Xiąże Szembek, Biskup Koadiutor Plocki.	I
Raczyński, General Wielkopolski.	X
Kossowski, Podskarbi Nadw: Kor:	I
Grabowska, Generalowa Gwardyi Konney Litt:	I
X. Turcki, Biskup Łucki.	I
X. Bartz, Bibliotekarz Rzepltey.	I
X. Stanisław Piątkowski.	I
Skowronski, Sekretarz Xcia Generała Podolskiego.	I
Kossakowski, Sekretarz, J. K. Mci.	I
Zabłocki.	X
Skodowski.	I
Jozef Lignau.	I
Markwart.	X
Baczyński.	I
Andrzejkiewicz, Sekret: Kom: Skarb: Kor:	X
Kahlen, Rezydent Gdański.	I
Jozef Szczeniawski.	I
Jozef Fergis, Rotmistrz.	I
Nowicki, Geometr J. K. Mci:	X
Dankiewicz.	I
Wieprzowski.	X
Antoni Tomaszewicz.	I
Antoni Modzelewski.	X
Filip Obuchowicz.	I
Jan Jeleński.	X
Przybyłski.	I
Bronisz Chromiński.	I
Adam Heppen, Kapitan od Regim: Wodzick.	I
Joachim Grzymala, Porucznik od Regim: Wodzick.	X
X. Hieronim Stroynowski S. P. Prefekt. Profesorow w Krakowie.	X

Exempla^{re}:

X. Mikolaj Stanis: Bramoicki S. P.	I
Jan Kalck, Kapitan od Regim: Wodzi.	I
Swięcicki, Miecznikiewicz Ostrzeszowski.	I
X. Choloniewski, Kułtosz Łucki, Kan: Lwow.	X
Ksietan Hebdowski, Kapitan od Regim: Potoc:	I
Tietz.	I
Glaize,	I
X. Teodor Grodziecki, Dziekan Łucki.	I
Cholewski, Łowczy Sochaczewski.	I
X. Jan Woronicz.	I
X. Jakub Zsiączkowski.	I
X. Tomasz Strachowicz.	I
Jan Kozłowski.	I
Schindler.	I
X. Karol Pleski.	I
Zboiński, Kasztelan Raciążki.	I
X. Bonawentura Goylewicz.	X
Bernatowicz, Sekre: Xcia Jmci Wdy Wileńskiego.	X
Boczkowski, Kapitan.	I
Sułkowski, Cześnik Inowrocławski.	I
Strzyżewski Regent Sądow Marsz.	I
Antanazy Rogaliński.	I
Hippolit Rogaliński.	I
X. Grochowiecki.	I
X. Piotr Gościński, Kan: Pultuski, Prorektor szkół Pultuskich.	X
X. Sebaſtyan Rudawski, Misyjonarz Diec: Płock.	I
Kazimierz Dakiszewicz, Rotmistrz X. Zmudz.	I
Michler.	I
Idziński.	I
Góski.	I
Motowidło.	I
Ginter, Podstoli Wdztwa Nowogrodzkiego.	I
Korfak, Oboźny Wdztwa Nowogrodzkiego.	I
X. Stefan Noifzewski, Prefekt Szkół Łuckich.	I
X. Tadeusz Niemanowicz Prof: Szkół Łuckich.	I
X. Onufry Totwiński, Prof: Szkół Łuckich.	I
Leon Madziarski, Prezes Fabryki Perłkiew Łuckiej.	I
Zabiellowa, Łowczyni W. X. Litt:	I
Morawski, General Woysk W. X. Litt:	I
Mateusz Ustrzycki, Sekr: J. K. Mei.	I

Exemplar:	
Franciszek Witoszyński, Sekr: Xcia Jmci Generala	
Podol:	I
X. Wargacki, Teolog J. K. Mci.	I
X. Koledowicz, Wizytator Szkol.	I
X. Antoni Muszyński, Prof: w Akad: Krakowskiej.	r
X. Meleniewski, Prokurator Gener. Jmci X. Metro-	
polity.	I
X. Downar, Kanonik Smoleński.	2
Borkowski, Insyngator Ekon, J. K. Mci.	2
X. Tomasz Strachowicz.	F
X. Andrzej Słabniewicz, Kan: Łucki, Rektor Szkol	
Wolynskich.	I
Michał Augustynowicz, Pisarz Apos: Konfist: Łuckiego.	I
X. Ignacy Drozdowicz, Spowiednik Panien Brygitek.	I
X. Stefan Szydłowski, Prof: Łucki.	I
Kowalkowski, Miecznik Nowogrodzki.	I
X. Antoni Juszkiewicz, Prałat Zmudzki.	I
X. Halyburton, Kanonik Zmudzki.	I
X. Jan Januszewski, Kanonik Zmudzki.	I
Michał Wessel, Podskarbi Xcia Jmci Wdy Wileń:	I
Bobar.	I
X. Palma, Pleban w Prusiech.	I
Łasocki, Kasztelan Gostyński.	I
Kuszewski, Regent Metr: Kor:	I
Kraiewski.	I
Ciepliński.	I
Iwodulki.	I
Jan Salacki.	I
Witkowski.	I
Sobolewski, Poczmayster Grodzieński.	I
Bobiński, Regent Tabaczny W. X. Litt:	I
Łękański, Przeor Jasnogórski.	2
Karol Kallemann.	L
Urbanowski, Chorąży Gwardyi Kor.	I
X. Woliński, Starszy S. Krzyża.	I
Niewieściński, Szambelan J. K. Mci.	I
Kazimierz Kognowicki.	x
Boelke, Sekr: Gabin J. K. Mci.	3
Dobrzański.	x
X. Marcin Swieykowski, Kanonik Plocki,	x
X. August Darewski.	x

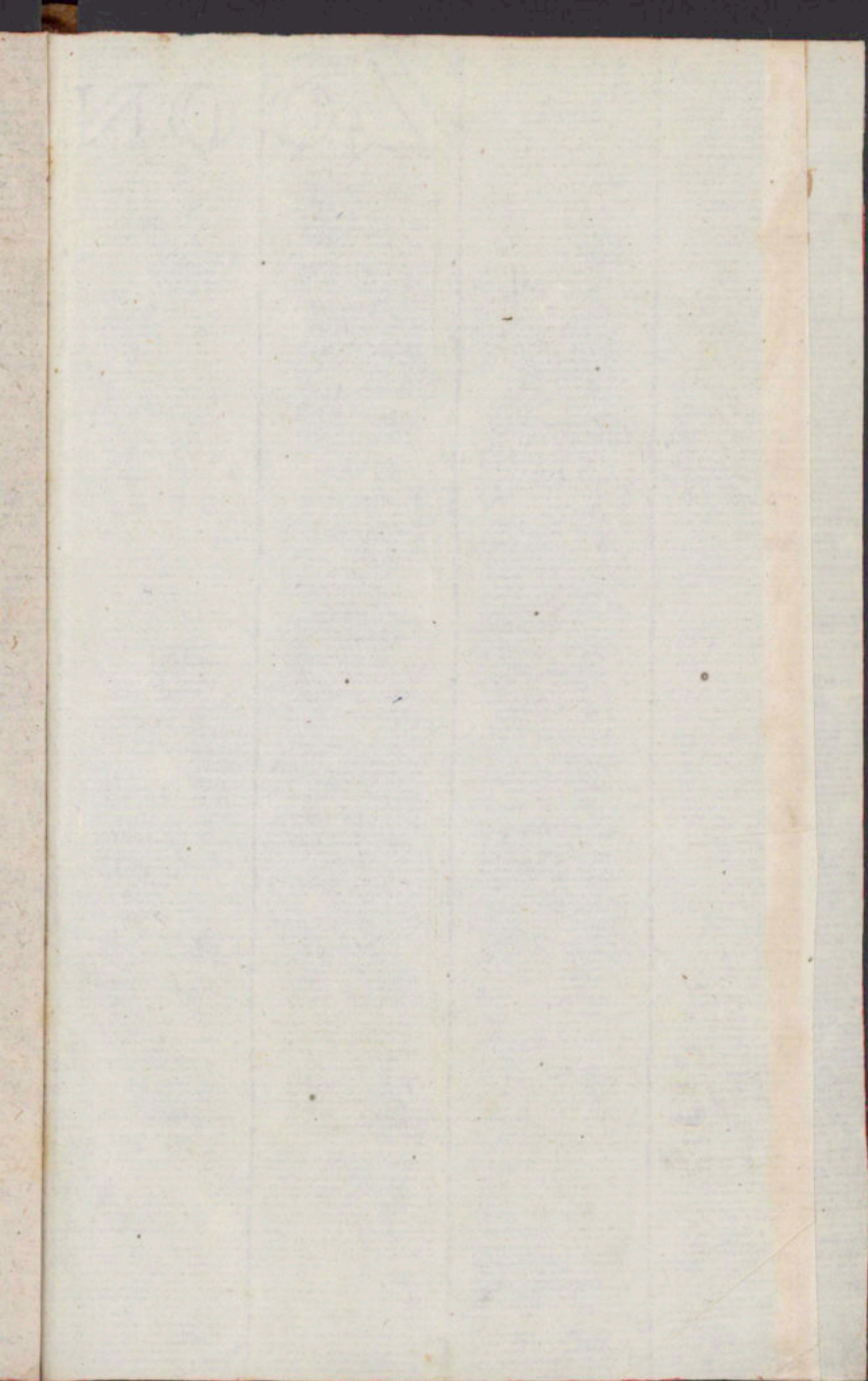
Exemplar:

Strzałkowski.	I
Kazimierz Kafzewicz Starosta Wolborski.	I
X. Floryan, Gwardyan w Górcie.	I
Tomasz Illinicz, Porucznik Brygady Hufarskiej.	I
F. rycht Klefzczyński.	I
X. Samberger.	I
Kowalkowski.	I
Możeyko, Łowczy Trocki.	I
Michał Jaworski Burgrabia Grod: Gos:	I
Więckowski.	I
Sokołowski, Chorążyc Kruświcki.	I
X. Behm, Prowincyał Bonifratrow.	I
X. Paprocki, Kanonik Łowicki.	I
Józef Szyszko, Chorąży Gwardyi Litewskiej.	I
Tadeusz Podguński.	I
37. z Ichmościow Panow Prenumeratow nie- chcieli podać swych Imion.	

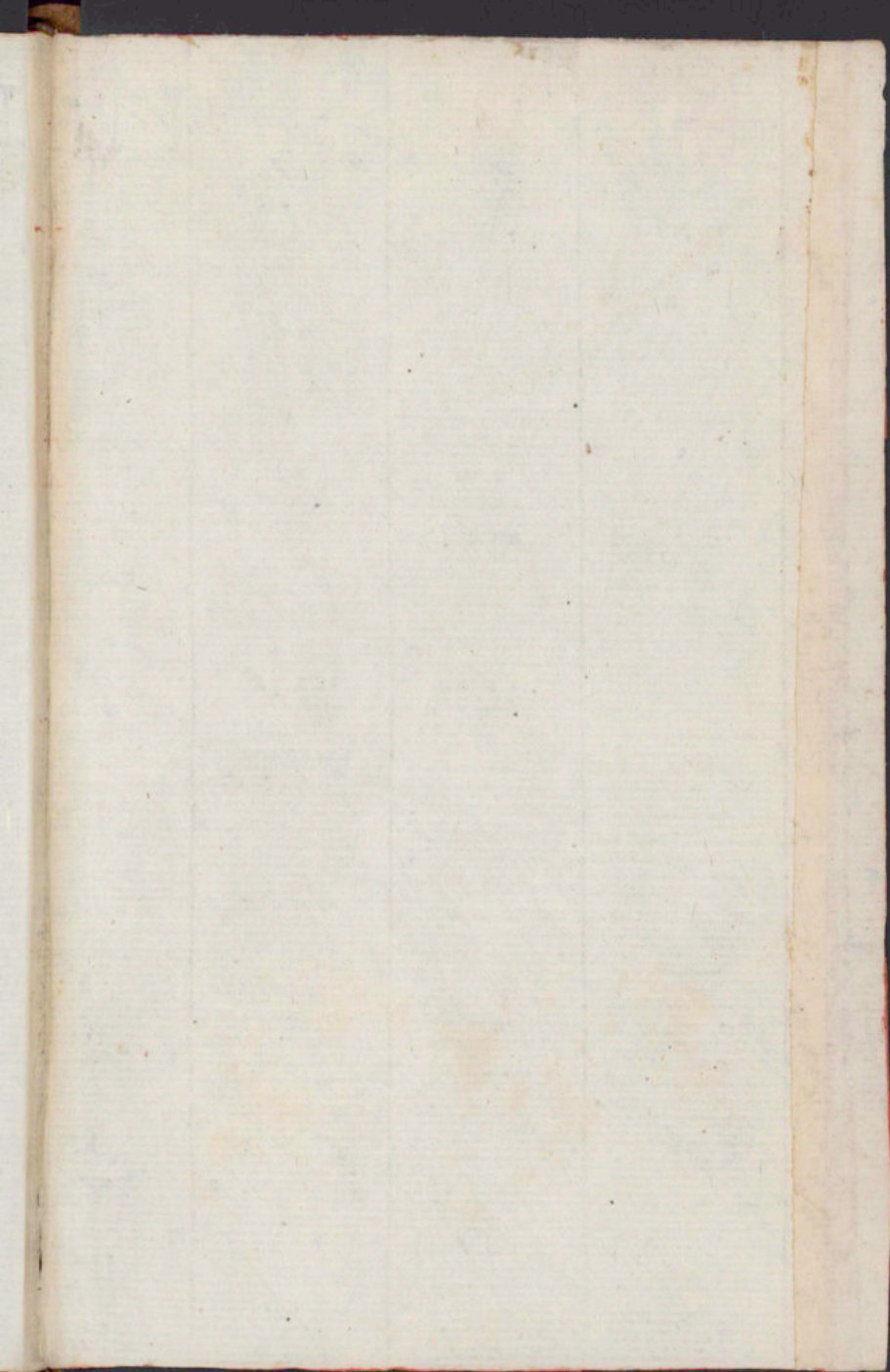

Poz. ks. inw.

2629/45

210 ON

XXVIII

Wydawnictwa
do 1945 r.

Biblioteka Główna AP w Siedlcach
nr inw.: KG - 343599

343599

ДЫКCYO
GEOGRAF

S. 7